

7
3 H
38

LODOVICI CAVITELLII PATRITII CREMONEN.

ANNALES.

Quibus res vbiq; gestas memorabiles à Patriæ suæ Origine vsq; ad Annum Salutis 1583. breuiter ille complexus est.

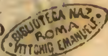

CREMONAE M. D. LXXXVIII.
Apud Christophorũ Draconium. Ex Superiorũ consensu.

PERILLVSTRI VIRO
PE. MARTYRI PONZONO

APVD CATHOLICVM REGEM
SOLERTISSIMO REGENTI,
AC SENATORI INTEGERRIMO
DITIONIS MEDIOLANEN.
CASTELLETTIQ. COM. OPTIMO
CAESAR CAVITELLIVS S. P. D.

Oc opus, Perillustris vir, Author sub tui nominis tutela edere decreuerat, vt ab Historico ciue ciuica historia ciui historiarum amatori donaretur. Eius voluntatis, vt rei familiaris hæres esse volui, quod igitur à patruo sũma ratione expetitum fuerat, & Cæsar nepos summo iure donat, tu sũma animi hilaritate accipias, & foueas. Vale. Dat. Cremonæ VI. Kl. Mart. 1588.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Andide lector, hic Chronographus, quoniam senex erat, quanto magis elegantiorem scribendi stilum neglexit, tāto veraciorem edere studuit historiam. Id vt adimpleret, nullis sumptibus in perquirendis, nullis laboribus in euoluendis annalibus pepercit. Vnde antiqua monumenta tam facile sermone familiari referebat; vt si eum audisses, Nestorem reuixisse dixisses. Vale.

IOSEPHI OLIVAE PRAEPOSITI
Sancti Michaelis Veteris Cremonae.

Qvam veri color exornat, non illita fuco
Pulchra Cauitelli est hac senis historia.
Nuncius hic veterum referens praclara, senilis
Mira est sedulitas, mira erat integritas.
Vidisses hominem culta non veste nitentem
Sileno similem, cui nitor intus erat.
Palliolo sape obtegitur sapientia vili.
Aureaq; subq; rudi cortice forma latet.

IO. IACOBI TVRRESINI
I. C. Cremonensis.

Dvm fuerat fœlix, multos numerabat Alumnos,
Quos sibi, quos Patria gens Cauitella dabat.
Hinc tot vbiq; duces, Equites, & Iura professi
Orbe peragrato syderacelsa tenent.
Occidit illa tamen: mirumq; ex stipite tanto
Casare progenitam uix superesse domum.
Casarides Lodouicus adest, & Iunior alter
Thoma ex fratre nepos, nomine clarus Aui.
Quis Lodouicus adest? Imo simul occidit ille,
Inq; viri Eridanus funere signa dedit.
Sum memor. Ergo mori credis, quos cernis abire?
Vos obiisse rati, quos abiisse liquet.
Viuit adhuc; viuetq; diu, quoad pignora certa,
Qua tibi supposuit, fida Cremona leges.
Hactenus hac pressit, ne quis sibi tunderet aures,
Quòd dicenda silet, quòdq; tacenda refert.
Casar item superest, aucto quo prole sequaci
Extollet rursus gens Cauitella caput.
Auguror. Ecce iterum Padus agros Taureus ambit,
Atq; iterum, atq; etiam, fractus inundat agros.
Citra, ultra; supra, infra; late, alte; intus, & extra;
Dum fluit, & refluit, stirps Cauitella uiget.

EIVSDEM DE PE. ANTONIO TOLENTINO LIBRI EDITIONEM PROCVRANTE.

VADE Tolentini genio suffultus, & aura
Docte liber: tanto Vindice tutus eris.

CLAVDII BVRGII IVRIS CON. CREMONEN.

IVstitia, atq; senis par est industria; solers
Hac quasi Thesaurum repperit historias.
Quasq; effodit opes priscis de annalibus ultro
Pulchra tuis, has vult esse Cremona tuas.
Adiecitq; etiam multum, ceu forte talentum
Qui sibi curarit, multiplicetq; datum.
Tam nauo, iustoq; seni qua denique laudes?
Ossibus illius quae satis apta quies?

HECTORIS ALEGRI CREMONEN.

AEtherea si forte plaga dum lumina torques
Despectans vrbemq; tuam, clarosq; nepotes
Exultas pater Alcide, quae gaudia mentem
Nunc rapient? antiqua tuae primordia gentis
E tenebris cum iam videas educta sub auras
Huius ope, & notas pugnas, celebresq; triumphos,
Praeclarosq; viros, aeterna nomina quorum
Commisit famae aeternum victura per aeuum.
At vos Herculei ciues gaudete, Cremonae
Perlegat haec populus, maiorumq; inclyta discat
Facta sequi, & latos laudum percurrere campos.

EIVSDEM.

MAiorum hic pugnas, & dextro vt Marte phalanges
Fuderit hostiles saepe Cremona, docet.

Atq;

Atq; vrbes bello captas, partosq́ triumphos,
Maximaq́ in ripis fixa trophaea Padi.
Eloquio, ac bello insignes in luminis oras
E priscis referens euocat e tumulis.
Quantum huic posteritas debet, qui stemmata patrum
In lucem caecis eruit e tenebris.

ALFONSI MARNII
CREMONEN.

VIS ne cibo perquam lauto saturarier emptor?
Emere ne pigeat te caput hoc vituli.
Mira si nescis pinguedine diffluit; atque
Condîtum multo iam sapit ecce sale.

IO. BAPTISTAE TVRRESINI
CREMON.

IMpressus tantùm liber hic erat; obsitus annis,
Scribendo, & fessus cum Ludouicus obit.
Luce liber fruitur, qua uiuo auctore carebat,
Atque diem functo donat habere dies.

EIVSDEM.

ANnales Ludouice tuos tua funera adusque
Duxisti. exactum mortuus edis opus.
Non hoc ira Iouis, non ferrum, flamma, nec unda,
Non aquilo, tempus non abolebit edax.
Congressus hominum vitasti viuus, & vsus.
Mortuus euolitas docta per ora virûm:
Non te plebeio uexit Libitina sepulchro,
Nec rapuit nomen nigra fauilla tuum.

DIONEI MVSONII
CREMONEN.

QVid foret clara soboles Cremonæ
Aucta Romanis ducibus, nisi Orco
Inuidens lucem Cauitellus illi
Et sibi ferret?
Cui fides, nullisq; adoperta pannis
Veritas cordi est; maleficta ne laus,
Dedecusve vlli noceat decoro
Fraudis amictu.

EIVSDEM.

PRiscum Cremonæ sustulerat decus
Dies, colendus ni Cauitellius
Scriptis in incultis notato
Tempore tempori opem tulisset.
Tanto labori par quia deficit
Merces, benigno nulla prior seni;
Quam tali vt exemplo decoris
Si patriæ sua cuique cura.

INCERTI AVTHORIS
AD CIVES.

ACcipite o ciues propensi fronte benigna
Signa animi, viuus quæ voui, en defero vota.
Spectate ereptos pura sub imaginè viuos
Maiores, spectate genus, spectate triumphos,
Sunt hæc grata senis, sunt ciuis pignora nostri.
Aequis ergo animis, æqua perpendite lance.

ALIVS INCERTI AVTHORIS
Ad Lud. Cavitel.

SVrge o magne senex,& tuum decora alta tuorum,
Res gestas,genus & nomen. meritosq; triumphos
Maiorum,& laudes omnes circumfer;& illos
Mortuus ad vitam reuoca, teq; eripe morti.
Quis vetet hoc, quando reuoces tu tempus ad annos
Præteritum nostros? tibi stent labentia sæcla?
Mortua iam per te non interitura resurgant?
Fœlix o senior,viues qui mortuus, atque
Nunc Aeson alius ueniens iuuenescis in æuum.

FRANCISCI ZAVAE CREMON.
In Clariss. Ludovici Cavitelli
Annales Exametron.

EXit,non exit Cauitellius arce locatus,
Quæ capit heroes,semideosq; beat.
Huius dum uisent volitantes agmine denso
Aera sublimem,fama superstes, aues.
Sic igitur cauit patriæ Cauitellius iste
Cum patria vt uiuat,clarus vbiq; loci.

MATHEI CATANEI
Cremon.

TEmpora dum patriæ hæc annalibus eruta seruas,
Saclaq; ne pereant tot prius acta caues.
Cura tibi Cauitelle cauet tua, sæcla Cremonæ
Nunquam deficient,ipse perennis eris.
Præmiaq; illa feres,Pataui quæ gloria magnus
Iam fert Romanæ conditor historiæ.
Fælix Roma minus quam filia,nanque Cremona
Authorem peperit, non tulit illa suum.

At non

At non læta minus, quia tecum æterna Cremonæ
Sæcula non poterunt hac sine matre legi.
Nec tu aliam mercedem inhias; nec te æquius ullam est
Accipere hac, merito quæ tibi certa manet.
Tempora te ut seruent, per te seruata nec obsint
Tanto ingrata operi, nec satis æqua sibi.

EIVSDEM.

NE lector hospes semper esses, aut puer
In qua vrbe natus tandiu viuis senex,
Cautellus vnus cauit officio, & fide
Plenus, suorum nec parentum degener.
Vides sub vno quam prope aspectu locat
Velut in tabella, quicquid & sago, & toga
Tot pene ab ipsa sæculis origine
Gessit Quiritum nobilis Colonia.
Quæ cur Cremona dicta sit mox videris
Contra, aut secundum vota susceptum sua,
Siue huic secundæ, siue res fluxæ forent?
Vides locorum, & temporum passim notis
Vt cuncta sunt insignia absterso situ?
Hesterna dicas, imo hodierna, sic palam
Spectantur acies, prælia; euentus boni;
Tristesue paces; tum sequestræ, tum ratæ;
Theatra; ludi, feriæ, cantus; sacra;
Hæc dum absoletis euoluta annalibus,
Et pene ab orci vindicata faucibus
Spectanda lector elaborat optime
Proferre, quantos hic labores pertulit?
Quantum dierum, & noctium absumpsit volens
Tui iuuandi cupidus, oblitus sui,
Suam senectutem ocio fraudans, tuum
Dum te ocioso conficit negotium.

Tamen

Tamen hic colossos, areasue imagines
Iam non moratur, nec sibi tantum arrogat;
Satis relatas gratias putat, sua
Si pro virili profuisse hunc publice
Putes, & ipsi compreceris vltima
Partem senectæ, nec inhonestam, nec grauem.
Et post senectam reditum in AEthereas domos.

ANGELI BARONIS CREMON. DECASTICHON.

Filia matre prior genitricis iura fidelis,
Seq; tuens armis icta ter occubuit.
Aemula sed patriæ virtutis strata resurgit
Firmior, & rutilum tollit ad astra iubar.
Omnibus offundat tenebras ne annosa vetustas,
Ecce senis cauti prouida cura cauet.
Qui varios gnatæ casus sermone parentis
Explicat antiquo, verus, vbiq; breuis.
Fælix ingenio, pietate beatior ista,
Qui patriæ illustrat tempora cuncta suæ.

EIVSDEM.

PHæbigena Hippolytum superas reuocauit ad auras
Morte obita, Triuiæ victus amore Dea.
Aesona Cholchiacis Medea recoxit ahenis,
Illi pubentes enituere genæ.
Lubricus apricis coluber iuuenescit ab herbis,
Corpore cum veteres excutit exuuias.
Vt propria è tumulo Senior pubescis in aeuum,
Non Marathro, aut Cantu, non ope Pæonia.
Nam tuus hic animi fætus te subtrahit vmbris,
Teq; suo ætatis flore virere facit.

Alcides,

Alcides, cuius sobolem sic tollis Olympo,
Sensit in Oetæis gaudia tanta iugis:
Completis quando fatis, post mille labores
Inuicto est Hebe florida iuncta Deo.
Dii vestrum Elysiis campis effundite nectar,
Quòd turpi æternum seruet vtrumq; situ.

FABRICII BVRGI
DECASTICON.

NON Iouis hic author, Veneris non ludit amores;
Non meminit Daphnes pulcher Apollo tuæ.
Teq; procum pedibus volitare Atalanta sequentem
Non memorat; victor quisuè fuisset amor.
Non Vulpem narrat fraudem in te Corue patrantem;
Merge & ut expectes turgida uasa diu.
Illa suo dulci cecinit iam carmine Naso;
Hæc Phrygius summa finxerat arte senex.
At celeri breuitate refert memoranda Cremonæ;
Ortus: ærumnas: templa: trophæa: viros.

EIVSDEM OCTASTICHON.
CREMONA.

SYdus forte præest mihi, fortis condidit author
Me, cui forte tegit tergore terga Leo.
Rege regor forti; me fortem flumina reddunt;
Fortibus, & dicor non caruisse uiris.
Et me fortis auis Turri tutatur ab alta;
Arce tegor forti; fortia facta mihi.
Et ne forte cadam fortis, hac temporis iram
Fortem scripta premunt, quæ mea facta notant.

EIVSDEM EXASTICHON.

NVnc properent quercus densa frondescere silua,
Vt detur merito multa corona seni.

Nam si qui ciuem seruasset, Roma solebat
Ciui glandifera cingere fronde caput,
Non generosa minus, sic, matre Cremona parari
Qui multos seruat, plurima serta iubet.

EIVSDEM TETRASTICON.

INuida mors nostram rapuit cum corpore linguam
Quod patri eriperem ciuica gesta suo.
Hac sibi sed tantum nocuit, quingenta resurgunt
Mi victura diu fortibus ora typis.

EIVSDEM DISTICHON IN LAVDEM CAVITELLI. CREMONA.

DVm scribis Cauitelle, meæ sis laudis amicus,
Nam tu me seruas, quem peperisse scio.

SONETTO
DEL SIGNOR TRVSO TRVSI
DOTTOR DI LEGGI CREMONESE.

ECCO dall'ampio sen del cieco oblio,
Doue le cose il tẽpo inuolue, e ascõde,
CREMONA, che ti tragge, & ti diffonde
All'alma luce illustre spirto, & pio:

Mira quel, che t'innonda, antico Dio,
Come tutte inargenti, e imperli l'onde
Di gioia & si disperga, & d'acque abbonde,
Versando il gaudio in valle, in campo, e in rio:

Per questo degno spirto il tuo Natale
Fuor de più tenebrosi & atri horrori
Estratto, illustre, & immortal rimiri:

Tu, se non voi maggiore, almeno vguale
Rendigli gratia, & con eterni honori
Fà, che morto immortal viua, & respiri.

SONETTO
DI M. CESARE DELLA PORTA
CREMONESE,
IN LODE DEL S. LODOVICO
CAVITELLO.

Al fosco sen del pigro Vecchio edace,
Che col Sol nacque à vn parto, e, mentre vola
Di par col Sol i nomi, ei pgi inuola;
E immergergli in oblio sol si cōpiace.

Dotto scrittor, cui l'Indo, il Mauro, e'l Thrace
(Tua fama si da longe al Ciel soruola)
Ammira, ò come in bella luce, e sola
Tratto hai tant'opre fatte in guerra, e in pace.

Più che à i marmi di Fidia, e, ch'ai colori
D'Apelle, e Zeusi, a le tue carte illustri
L'Afro, il Perso, l'Hiber deue, e lo Scita;

Che, se ne lor egregi alti lauori
Viuer fer mille tombe essi più lustri:
Tu ad infinite dai perpetua vita.

SONETTO A BISTICCIO
DEL SIG. OTTAVIANO
CANTVLLO CREMONESE,
IN LODE DEL S. LODOVICO
CAVITELLO.

L degno d'ogni lode LODOVICO,
Che dotto in dotti detti espon, e detta
Con spirto esperto in presa prosa eletta
Da Tito, il tanto tuo natal antico,

CREMONA, merta morto, e fuor d'intrico
La fronde, che non sfronda la saetta:
Ma sempre illesa, non illisa, alletta
Chi la mira; e non mor nel gel nemico.

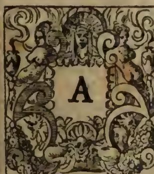
Estolli adunque il CAVITEL, che tolle
Con la felice luce de' suoi scritti
La nebbia dal tuo volto inuolta, e oscura;

E i tuoi gran Marti morti auiuar volle
In fogli, à Figli tuoi discreti scritti;
Onde t'ammirin Mori, Mari, e Mura.

CREMONAE ORIGINIS, ET MEMORABILIVM *COMPENDIVM*

Per Ludouicum Cauitellium elaboratum.

DEI IGITVR OPT. MAX. AVXILIO INVOCATO.

QVO omnis ſcientia, & intelligentia procedit,& ſine cuius gratia quid fieri non poteſt, & quem ſummopere deprecor,ut mihi ad ſit, quo hoc opus incipere,& perficere ualeam, meq; tueatur ab inuidis, & malignis, quorum ſtudiũ eſt alienis laboribus, & famæ inuidere,& detrahere, illud inchoando dico.

CREMONAM inclitam ciuitatem Galliæ Ciſalpinæ Tranſpadanæ, Cęnomanorum, ſeu Inſubrum, nunc Longobardiæ conditam fuiſſe (ut reperi) in Valle Padana,& iuxta ripam fluminis Padi, ubi nunc extat, anno mundi 3825. ſecundum Euſebiũ, ſed ſecundum hebreos 2578. & poſt primam Troiæ deſtructionem, & ante aduentum Dñicum annis 1375. uel, ut aliqui aiunt, annis mundi 3954. Iano cõmorante tunc Genuæ. Qui, cum ibi opes ſuas repoſuerit, eam Crumenam nominauit, illic in foro tunc parato repoſitis eius, ac uxoris ſuæ ſtatuis marmoreis, & ſeu ab Hercule filio Iouis ex Algmena uxore Am-

phytrionis Thebani, & socio Iasonis Thesali. Dum tempore, quo iudicabant Hebrei, per Delboram Profetissam de Tribu Efraim, & Baruch de Tribu Neptalim, ab Hispania, inde abducendo boues Gerionis facto recessu descēdisset in Italiam profecturus, in Latium, ubi mox condita fuit Roma, & se recepisset in uallem Padanā tunc à latronibus occupatam, & singulari certamine congressus cum uno ex illis staturæ giganteæ, & qui pro telo utebatur pilis tribus ferreis librarum tercentum, eoq; prostrato, & occiso iuxta ripam Padi ab ipsis liberam reddidisset eam regionem, in unū postea eo conductis ibi accolis, & sparsim inter ipsum flumen, ac Abduæ, & Olij, condita tunc ibi tantum arce propè templum Deæ Februæ, ubi nunc est porta sancti Michaelis, Quam denominauit Algmenā à nomine matris suæ. Quæ Arx, dum post illuc multis confluentibus ob nundinas, quæ tunc ibi sæpe fiebant, ampliata fuerit, & iuxta illā constructis domibus, & aggere, ac foueis, & mœnijs circundatis pro earū defensione, ibi facta fuit ciuitas, ac nuncupata etiā Algmena, Latino tunc in Latio Aboriginum Regi. Et hinc est, quod de more quotannis in mane diei solemnitatis B. Mariæ Virginis Assumptæ ad æthera Laniones cum Tauro, & Nautæ cum naui fora Cremonæ incursare fustibus absq; ferro, & cōgredi solebant annis superioribus more antiquorum, ad demōstrandam, & conseruandam memoriam conditam fuisse Cremonam per Herculem congressum cum gigante eo occiso, ut præfertur, sed Taurum circumduci per Laniones aduersus Nautas opinor ob insignem uictoriā habitam per Cremonenses, quorum insigne tunc fuit nauis, de Parmensibus, eis ablato Tauro ipsorum insigni secum comisso prælio, ut inferius suo loco referetur, quamuis, & ludis ipsis possit ascribi alia causa, eos fieri ad deno-

denotandum agros Cremoneñ. esse soli feracis ob aquas fluuiatiles, per illud, & propè ciuitatem ipsam labentes, & ciuitatem quoq; esse rebus abundantem, & uel ut aliqui uolunt fuit condita à Gremone ei indicto suo noīe, & seu ut alij uolunt à Bremone socio Palantis filij Euandri ex urbe Palantea Archadiæ expulsi, & qui sub Rege Fauno iuniore in Latium mediocri turba se cōtulit, & ibi sibi à Fauno concessis agris, & monte postea Pallatino nuncupato urbis Romæ post cōditæ habitauit. Et Breno sedibus suis ad flumen positis ibi ciuitatem cōdidit, & de nomine suo appellauit Brimoniam. Et uel ad annos circiter octuaginta post excidium ultimum Troiæ, ut reperi ex quibusdam fragmentis autoris haud celebris, dum ꝑ Ascanium filium Aeneæ ex Troia demolita per Grecos, ut præfertur, multis Troianis appulsi in Latium ibi condito Lauinio, mortuo Aenea sibi petita ope per Thelamonem filium Musartis etiam proceris Troiani multis alijs etiam diruta Troia profecti in Italiam, & Galliam Cisalpinam, & ibi per eum à Verganio ex descendentib. Saturni tunc dominante cuidam ciuitati noīatæ Vegræ sitæ ad fines agri Cremonensis propè municipium Caluatoni ꝑ passus circiter mille, & inter ipsum, ac flumen Olij, mox demolitæ ꝑ Hūnos, & alios barbaros socios Athilla Rege ingressos Italiam anno circiter quadringentesimū quinquagesimum secundum, impetrato solo pro eius, & Troianorum, qui eum secuti fuerant, habitatione in territorio Vegræ, & condito oppido noīato Mosio secus, & ultra flumen Olij ad fines agri Brixiensis, & Mantuani, dum bellum gereret cū Mantuanis ægre ferentibus Thelamonem, & Troianos habitare ad eorum fines, destinatus fuerit Brino ex ꝓceribus suis multis Troianis ad opē Thelamonis, & finito bello Brinone unà cū Soncino filio,

& Thelamene profecto Algmenam, seu Artesiam, ut memoratur in ipsis fragmentis, ad Paslimontem illi tunc dominantem, & soceru Thelamonis ei nupta filia, & Brenone, cũ Soncino filio ei nupta altera filia noĩata Serena secum ibi tento, & à quo Brinone ab eius nomine mox ipsa ciuitas nominata fuerit Brinonia, Hebreorum tunc iudice Labdone de Tribu Ephraim, & quæ dum mox cõdita Roma fuerit demolita per Ezechiam Regem, & Iudã Sicambrum, & Mediolanenses inuicem confederatos, fuit instaurata, ut aliqui etiam uolunt ad annos circiter septemcentum quinquaginta à Gallis, dum Bellouesius, coacto exercitu ex Biturigibus, Auernis, Senonibus, Heduis, Auaris, Carnutibus, & Aulertijs tercentum millib. ex Gallia Cæltica irrupisset per Taurinos saltus, ac Iuliæ alpis Italiam, uel Germanis, qui etiam Elitrouio duce postea alpes ipsas transcenderunt, & Italiam ingressi regionem ipsam occuparunt tempore Tarquinij Prisci V. Regis Ro. anno ab urbe condita 164. dum hebrei essent captiui in ciuitate Babiloniæ Assiriæ, & prophetarent Daniel, & Ezechiel. Et mox Galli, dum duce Brunone Senogalensi anno ab urbe condita 407. p Romanos prelio apud Præneste in Latio Gaio Sulp. Dictatore superati, illinc, ac, ex Hetruria abeuntes Cremonam applicuissent, ipsamq; uoluissent ingredi, eisq; obstitissent Cremoneñ. utrinq; prçlio atroci cõmisso, in quo ex Gallis desiderata fuerũt circiter quinq; millia facta in eã irruptione ipsam in ultionem occisorum solo æquarunt: Et deinde Mar. Clau. Marcel. & Gn. Cor. Romæ Consulibus ex Gallia Cisalpina expulsis Gallis capto Mediolano illorũ metropoli post plures conflictus factos cũ ipsis, tam in Insubria, quàm apud Clastidiũ, ubi à Marcello fuerit interemptus eorũ Rex Viridomarus, seu Britomarus, ac obsidionem,

& demo-

& demolitionem Azzerarum inter alpes,ac Padum,& ad ipſum flumen tunc ſitarum ducti fuerunt coloni ab urbe Cremonam, ciuitasq; ipſa inſtaurata, & circundata foſſa, muro,& propugnaculis,ut eſſet unà cum Placentia etiam tunc Colonia Ro. facta aduerſus Gallos adhuc degentes trans Padum, Abduam, ac Olium flumina. Et ſi qua uis ingruiſſet ab alpibus anno mundi tunc currente 4885. ſeu 3736. iuxta computum, ut præfertur,& ab urbe condita 536. & primo ſecundi belli Punici, & ante aduentū Dominicū 216. & Olympiade 140. Ro. Conſulibus Pub. Cor. Scip. & Tib. Semp. & apud Hebreos Machabeis dominantibus. Et dum colonis ipſis tunc aſſignaretur ager Cremonenſis, ac Placen. per Gn. Lucr. Au. Ser. & Mar. Aur. ſeu Quin. Acc. & Gn. Acredium, & uel Pub. Cor. Aſin. & Gn. Pap. Naſonem Triumuiros ad id munus electos, Ga. Flam. Trib. plebis autore ſub aduentum Annibalis in Italiam,Galli tum ob ueteres iras,tum quòd ægre ferrent deductos fuiſſe colonos Ro.in has ciuitates,à Ro. defecerunt, & arreptis armis impetū fecerunt in Triumuiros. Qui diffiſi mœnibus Placentiæ confugerunt Mutinam, quam Galli obſederunt. Et dum mox Annibal deleuiſſet exercitum Rom. eorū Coss.Tit. Semp.& Pub. Corn. Scipio. ad Trebiam propè Placentiam, Scipio ipſe quietis Pœnis tacito agmine traiecto Pado Cremonam traduxit exercitum, ne duorum exercituum hybernis Placentia præmeretur. Et anno proximo Gn. Seruil. & Quint.Flam.Conſulibus penes Tranſimenum,& illinc ad biennium Lu.Pa.Aemi. & Ter. Var. Coss. ad Cannas temeritate Flam. ac Var. & aſtu Annibalis deletis exercitibus Rom. Dum eorum coloni requiſiti forent ad mittendum ſibi milites ex formula, Cremonenſes fideles erga Ro. autores ſuos ſibi reſponderunt medio Mar. Sex. Fre-

 gellani,

gellani, Fabi. Maxi. & Quin. Ful. Romæ Coss. habere milites paratos ex formula, & si pluribus opus esset, plures daturos,& quicquid aliud imperasset Po.Rom. enixè facturos, & ad id sibi opes esse, & animum superesse. Et anno tertio decimo eiusdem belli Punici Lu. Vetu. Phil. & Quin.Ceci. Met.Cons. Romæ, & iā Gn.Clau. Nerone, & Mar. Liu. Salin. ibi Coss. eorum prudentia in Piceno ad Metaurum cæso Asdrubale fratre Annibalis, eiusq; exercitu deleto, quo uenerat in Italiam, ut iungeretur copijs Annibalis, Dum Cremoneñ. & Placentini missis legatis Romam conquesti forent agrum suum ab accolis Gallis quotidie incursari, magnamq; partem colonorum dilapsam esse, & frequentes urbes habere, ac desertum ipsum agrum, mandatum est Mal. Præt. ut colonos Cremonenses, & Placentinos ab hoste tueretur, & ex Sen. Cons. per Coss. factū ædictum, ut qui ciues Cremoneñ. & Placentini forent, ante certam diem in colonias ipsas reuerterentur. Et facto recessu per Annibalem ex Italia ad opem ferendam Cartagini patriæ suæ oppugnatæ per Pub. Cor. Scip. Et Rom. impeditis bello Macedonico. Galli Insubres, & Cenomani, & Boij trans Padū, Abduā & Olium degentes excitis Scelinibus, Iluaribus, & cæteris Liguíticis populis Amilcare Pœno duce, cum Placentiam intrassent, eaq; direpta, & magna parte incensa uix duobus millibus inter incēdia, ac ruinas relictis, traiecto Pado ad diripiendum Cremonam peregissent, & quæ uicinæ urbis audita clade clausis portis, præsidioq; per muros disposito, dum obsideretur, missis nuncijs ad pop.Ro. se muniuit aduersus eos Gallos, ac Ligures, & cum Lu. Fur. Prætor Rom. ad eis opem ferendum exercitu fuisset profectus, inter eum, ac hostilem coactum ex agris, per quos sub aduentū exercitus Ro. passim uagabatur, nullo

satis

ſatis firmo præſidio ad caſtra ſua relicto, factus fuit conflictus, in quo fuerunt ſuperiores Rom. & Cremonenſes egreſſi ciuitatem, & uniti Rom. cæſis, & captis ex hoſtili exercitu ſupra trigintaquinq; millia unà cum ſeptuagintaquinq; ſignis militaribus, carpẽtis, multa præda onuſtis plus ducentis, occiſiſq; Amilcare Pæno, & tribus Gallorum imperatorib. nob. & captiuis ad duo millia Placentinorum recuperatis, & redditis eorum patriæ, & ex hoſtibus uix aufugerunt ſex millia, & Romæ de hoc allatis lr̃is facta fuit ſupplicatio per triduum. Et Luc. Fur. Triumphũ egit Pub. Sul. Gallo, & Gn. Aur. Cotta Coſs. & locus, in quo factus fuit cõflictus extra portam Moſiæ Cremonæ, & inde diſtans per mille paſſus uſq; in hodiernum nuncupatur Battaionus ex hoc conflictu, & Gallorum, & Ligurum cæde. Et Sex. Ne. Peto. & Tit. Quin. Flam. Coſs. anno ſecundo belli Macedonici, & ab urbe condita 552. Cremoneñ. diſſipati belli caſibus coacti fuerunt eo toto anno per AElium Conſulem redire in eorum coloniam, & Tit. Semp. Lon. ſeu Fla. dum eſſet Conſul Romæ unà cũ Pub. Cor. Scip. Africano ſexto anno belli Macedonici, conflixiſſetq́; cum Boijs propè Lituaniã Syluam ſecundo pręlio ex eis occiſis ſex millibus, & reliquis in uicos ſuos, atq; agros dilapſis exercitus ſui ſtatiua habuit Cremonæ, & Placentiæ, reſtituiq́; in eas iuſſit, quæ bello diruta fuerant. Et Lu. Cor. Scip. & Gn. Lel. Africano Coſs. Romæ legatis Cremonenſium, ac Placentinorum introductis in Senatum per Lu. Aur. Prætorem querentibus inopiam colonorũ, alijs belli, caſibus, alijs morbo aſſumptis, quoſdam tedio accolarũ reliquiſſe colonias, ex decreto Sen. & Gn. Lelij Africani conſulis creatis Triumuiris Mar. Accil. Ser. & Val. Gra. Mar. filio, & Lu. Val. Tacone Gaij filio, deducta fuere ꝑ eos Cremonam, ac Placentiã ſex millia

familiarum Romæ conscripta. Et Lu. Aemilio Pa.& Ga. L.ci. Grasso Coss. Rom. anno,quinto belli Macedonic. aduersus Persem in exercitu,quem habuerunt ad eam expeditionē Ro. & quo uicerunt, ac debellarunt Persem ad Petram sub Lu.Aemilio Pa.fuit cohors Cremonensis quæ cum duabus alijs scilicet Firmana,ac Vestina,& duabus turmis equitum Placentinorum, ac Efferminorum stetit ad præsidium castrorū Rom. sub Mar. Eluio legato, dum Romani,ac Macedones castramentarent ad Petram flumine tantū intermediante, unde aquabatur præsidijs utrinq; positis, ut id tutè facere possent, & ad præsidium pro Romanis extarent duæ aliæ cohortes .s. Marucina, ac Peligna, & duæ turmæ æquitum, quibus præerat Mar. Ser. Sextus eorum legatus.

Et Heluetij, & Rhæti Luc. Corn. Cinna, & Lu. Cassio Longino Ra. Ro.Coss. & ab ea condita anno 627. dum irrupissent Insubriam eis conterminam, ac regiones circumuicinas, & ibi Cremonam, ac multa alia municipia occupassent,eam diripuerunt, ac ferro,& igne euerterūt, & in illos ad ei opem ferendam ex urbe profectus Cinna, & firmatis castris in agro Cremoneñ. ad uicum nunc ob id uocatum Casalemoranum, cum Heluetijs, ac Rhętis castramentantibus in alio ibi uico distante à castris Rom. per tria millia passuū nunc Tribuli uocato comissa atroci pugna,eorūq;duce captiuato,ac ipsis fugatis multa cęde, ipsorumq; spolijs affixis ad uicum nunc etiam nuncupatū Iouis altæ, ibi iuxta illud templum iussit condi oppidum, ac nuncupari Iouis aram, & illinc per lapides quinque in uico tunc Aquaria nuncupato loco alius demoliti etiam tunc per Heluetios, ac Rhętos aliud, & nominari Succinum, & mox Cremonā, illuc accedens instaurari, in eam conductis nonnullis ex ipsis, qui ex ea aufugerant, & se eripue-

eripuerant ab hostibus, & cum fuerit cremata, Cremona nuncupata, & seu, ut aliqui dicunt, ita nominata, quia dum de more fulcaretur eius pomerium aratro, ut ibi cõstruerentur mœnia illis reperta fuit crumena.

Et Mar. Ant. apud Mutinam, in qua obsidebat D. Bru. ex interfectoribus Ga. Iul. Cæ. primi Rom. Imperatoris. cum Aul. Hir. & Ga. Pansa Coss. Rom. & Ga. Octauiano, qui copijs militaribus De. Bruto opitulari uolebant cõmisso prælio, in quo succubuit, reliquo suo exercitu aufugit Cremonam, & per ibi incolas uti fideles erga Rom. suos progenitores, quorum erat Dux, ac Proconsul recep tus fuit, & mox cõtracta amicitia inter Mar. Ant. ac Oct. pronepotem, ac hæredem Ga. Iul. Cæs. & Mar. Aemil. Lep. aduersus Mar. Bru. & Ga. Cassium, & alios homicidas Iul. Cæs. eorumq; partes sequentes, & alios sibi infensos, & ex illorum iussu occisis inhumaniter plurimis Senatoribus, patritijs, equitibus, & popularibus Romæ, & alibi ex eis, & deuictis, & ab humanis sublatis Mar. Bru. & Gaio Cassio, cõmisso alio prælio inter eos, & Mar. Ant. & Octauianum apud Philippos oppidum Pangeo, & Sym bolo montibus adiacens in Macedonia, & deinde inter Mar. Ant. & Octauianum suborta discordia, & cõmissa utrinque pugna maritima ad Actiacum promontorium Achaiæ, & superato Mar. Ant. Octauianus uictor Romam reuersus indignatus in Cremonenses: quia Mar. Ant. receperant, ut præfertur, eis ex Cremona expulsis ipsorum fundos iussit dari aliquibus ex militibus suis, & olim Ga. Iul. Cæs. auunculi sui ueteranis, & cum non sufficerent, partem agri Mantuani eis proximi anno ab urbe condita 724. & ibi Coss. eo Octauiano, & Ga. Sosio, ac Mar. Lu. Mar. filio Crasso.

Et mox assumpsit imperium Rom. & imperium ipsum

obtinuit annis quadraginta quatuor cum dimidio.

Et anno eius trigesimo per ipsum pacato toto orbe, & clauso Templo Iani, eo Augusto, & Pub. Vinc. seu Ga. Lent. Getulico Romæ Coss. & ab eius primordio 752. & orbis 5200. seu 5210. uel 5199. aut 5196. uel 3971. & quarto olympiadis 194. & Indictione tertia decima natus est ex MARIA Virg. in Bethelem Iudæ, & præsepio antri instar pauperis prima uigilia noctis præcedentis diem uigesimam quintam mensis Decembris D. Noster IESVS CHRISTVS ad redimendum genus humanum à peccatis, & è potestate Sathane. Et tunc Romæ à Taberna meritoria tota die fons olei effluxit, & in aere circa solem aureus circulus, & tres soles in unum conuenire uisi sunt, & Romuli statua, & templum pacis corruerunt ex miraculo omnipotentis Dei.

Et ad perpetuam memoriam huius diei Natiuitatis Dñi Nostri Iesu Christi, & unigeniti omnipotentis Dei salutiferæ toti humano generi facta ordinatione per sanctissimos Rectores Ecclesiæ ipsius annos numerari debere secundum eorum cursum post ipsam ab eius fidei cultoribus. Iccirco, ut discernatur tempus, quo memorabilia per me exaranda in posterum in hoc opusculo contingerint, in eo notabuntur, & suis locis in eius margine describentur anni.

Et ex Cremonensibus insignibus Romæ tunc cogniti fuerunt.

Gneus Maggius, qui in bello inter Iul. Cæs. & Ga. Pom. gesto fuit præfectus fabrorum in exercitu Pompei, & in itinere propè Terracinam depræhensus per Cesarianos, dimissus per Cæsarem ad Pompeum cum mãdato ipsum alloquendi pro communi bono Reipub. & sedando ipso bello.

Alpheus

Alpheus Varrus, qui fuit unus ex I. Cons ex quorum responsis fuit conflatum ius ciuile, mox redactum in unū ex ordine Iustiniani Imperatoris, & dum esset adolescens exercuit artem tonsoris Cremonæ, & Romam profectus sub Sulpitio I. C. Ro. doctrinam legum, ac iuris assecutus fuit, & ibi consul factus anno tertio natiuitatis Dñicæ, cum Pub. Veni. patritio Ro. & promeruit de publico ius sepulturæ.

Furius Bibaculus Vates, Et fuit Cremonæ gymnasium in quo publicè docebantur, & adiscebantur artes liberales, & oēs scientiæ, & ad eas adiscendas multi ex populis finitimis accedebant, & Pub. Virg. Maro Mantuanus celeberrimus Vates accepit prima erudimēta Gramatices, & Humanitatis.

Gaio Octauiano Cæsare Augusto igitur mortuo anno ætatis suæ septuagesimo septimo, & die decima septima Augusti Nolis, seu Attelis in Campania ex profluuio uentris Cla. Tib. Ne. priuignus suus successit, & qui imperauit annis uiginti duobus, & mensibus septem.

Et eorum anno Quintodecimo Dñs N. Iesus Christus 15
ætatis suæ trigesimo cœpit prædicare in Iudea, & regionibus finitimis pœnitentiam, & remissionem peccatorū, & baptizatus fuit in flumine Iordanis ꝑ diuum Ioannem eius Præcursorem, & magnum Prophetam, & illinc ad annos tres, & menses quatuor ex inuidia, & accusationibus falsis Sacerdotum, & Scribarum gentis Iudaicæ per Pon. Pilatū ipsius pro Tiberio procuratorem ad mortem damnatus, & Cruci affixus in monte Caluario extra Hierusalem de mense Martij sua nos, ac totum genus humanum atrocissima passione à peccatis redemit, & tertia die resurrexit, & illinc ad quadraginta dies in Gallilea adunatis omnibus discipulis suis unà cum B. Genitrice sua,

eis

cis uidentibus ad cęlum aſcendit, & illinc ad decendium tranſmiſit in orbem ad Apoſtolos ſuos Spiritum Sanctũ ad eos docendum, & corroborandum in ipſius fide &c.

38 Et mortuo Tiberio die quintadecima Martij, & anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo octauo in uilla Luculliana Campaniæ dimiſſo ſucceſſore Ga. Cla. Ne. Caligula filio Germanici pronepote ſuo ex Druſo Nerone fratre, omnium impuriſſimo, & nefandiſſimo, & q uixit in Imperio annis tribus, & menſibus decem, & diebus octo, & ob illius tyrannidem die uigeſima quarta Ianuarij, & anno ætatis ſuæ uigeſimo nono à ſuis domeſticis fuit interemptus, ciq; ſurrogatus Tiber. Cla. Druſus Nero patruus ſuus.

42 Et eius imperij primo anno Diuus Barnabas Cyprus ex diſcipulis D. N. Ieſu Chriſti, & per apoſtolos unà cum diuo Paulo electus comes ad prędicandum Euangelium, & religionem chriſtianam gentilibus à diuo Paulo facto receſſu unà cum Ga. Rom. & Anathalone Greco ſectatoribus Chriſti acceſſit Mediolanum, & ibi, & in tota Gallia Ciſalpina per annos ſeptem, per eos diuulgato uerbo diuino, & Anathalone facto Epiſcopo Brixiæ, Cremoneñ.

43 receperunt fidem Chriſti ad eorũ prædicationem, & ſeu diui Apollinaris Antiochenſis ex diſcipulis quoq; D. N. Ieſu Chriſti, dum anno ſecundo imperij eiuſdem Clau. Ne. acceſſerit unà cum diuo Petro ex Antiochia, poſtquã ibi reſediſſet annis ſeptẽ, & Galatiæ, & Capadociæ Aſiæ, & Bythiniæ eccleſias fundaſſet, Romam profecto oppugnandi gratia ibi Simonem magum, qui illic præſtigijs ſuis circumueniebat Rom. & eo ſublato ex humanis ibi geſto Pontificatu annis decem, & octo cũ dimidio, illinc interim tranſmiſſo diuo Apollinare Rauennam, ubi religionem chriſtianam publicarit, & multis miraculis editis ex eius incolis multos ad ipſam perduxerit, & mox p infideles

deles inde expulsus in Aemiliã se receperit, & apud eius incolas, & Cremonenses ei regioni finitimos religionem ipsam ampliarit, & mox, dum redierit Rauẽnam, & illinc etiam rursus expulsus iuerit in Thraciam; & Misiam, & illinc etiam expulsus per ibi accolas infideles remigrarit Rauẽnam, martirioq; ex iussu Vespesiani tunc Imperatoris ex instigatione Rauẽnatensiũ infideliũ Demosthene, ex eorum patritijs iudice affectus fuerit apud Classense oppidum Rauennæ propinquum, ubi eius corpus sepultũ fuit anno Dñi octuagesimo primo.

Claudius Nero, postquam imperasset annis tredecim, & mensibus octo agens annum sexagesimum quartum
die tertia decima Octobris anno Natalis Dñici quinquagesimo quinto bolletis ueneno infectis sibi in cibũ datis 55
obijt, & ex ueneno sublato Brittanico filio suo ex Messalina, dolo, & opera Agripinæ secundæ uxoris factus fuit Imperator Cla. Domitius Nero priuignus, & per ipsum adoptatus, & natus die tertiadecima Decembris in ortu solis ex ipsa Agripina Germanici filia, & Gn. Domit. Ne. & qui imperauit annis quatuordecim, & mensibus septẽ, omniumq; flagitiosissimus, & crudelissimus iussit ipsam occidi, & Lu. Aeneam Senecam præceptorem suum ueneno tolli, multosq; alios Rom. diuersi generis, ac cõcessa prima persecutione in Christi fideles cultores, Diuo Paulo, qui primo anno eius imperij captus Hierosolymis Ro.
perductus fuit, gladio percusso, & diuo Petro principe 69
Apostolorum cruci affixo anno ultimo eiusdem imperij, eiq; substituto Lino de Mauris Volaterano, & dum Rom. incendio tollere tentasset omnibus inuisus ob illius immania flagitia ad euitãdam mortem, quam ei optimates
Romani dare decreuerant, sibi manus cõsciuit anno sep- 71
tuagesimo primo Natalis Dñici, & die uigesima prima

Maij,

Maij, & ab exercitu Romano, qui erat in Hiberia fuit electus Imperator Sergius Sulpitius Galba ibi rector pro eo, qui illinc profectus Romam, & ibi cum esset octuagenarius, & sine prole adoptatò Pisone Liciniano die nona mensis Ianuarij. die quarta decima eiusdem mẽsis octaui Imperij sui fuit occisus per milites Fraude, & instigatione Mar. Sillij Othonis per eos electi Imperatoris. Et dũ, & tunc per alios milites, qui essent in Germania inferiori ꝓ Imperio Ro. die secunda Ianuari apud Agripinam electus fuisset Aul. Vitellius eorũ rector Imperator Ro. & uterq; contenderet imperare, Fabius Valens Anagninus exercitu quadraginta millium per Germaniam, & Aul. Cecinna Vicentinus alio exercitu triginta millium pugnatorum ꝑ Galliam è Germania pro Vitellio aduersus Othonem Italiam irrumperunt. Et Otho electis exercitus sui ducibus Suetonio, Paulino, Marco, Celso, & Annio Galba, eoq; sub ipsis destinato in Galliam Cisalpinam aduersus Vittellianos, & ex ipso transmisso Vincio Spurina cum Prætorianis ad præsidium Placẽtiæ, Cecinna prius appulsus exercitu suo in Galliã sub alpinam præmissis nõnullis ex eius cohortibus, & ꝑ ipsas interceptis inter Placentiã, & Ticinium centum equestribus, & mille classicis, & apud Cremonam Pannoniorum cohorte, reliquo exercitu eas subsecutus, & Placentiam progressus, eo ipsam obsedit, & oppugnauit, & illinc repulsus, inde ibi cõbusto amphiteatro uertit iter suum Cremonam, & ad eum ab Othone deficientibus, & secum coniunctis Turrino Ceriali cũ pluribus Classicis, & Iulio Brigantio cum nõnullis equestribus, & in eius copias pręmissas, & appulsas Cremonam destinatis gladiatoribus per Celsum ex ducibus Othonis deputatum ad præsidium Cremonæ, & traiectis ibi flumen Padi, & utrinq; consertis manibus Vitellianis fusis,

& affectis

& affectis aliqua strage, ad eam ulciscendā dispositis in insidijs turmis equestribus uelocissimis, ex magis electis in uico nuncupato castro propè Cremonam ꝑ duodecim millia passuum inter syluas ibi uiæ imminētes, eisq; repulsis prælio per Othonianos, illuc progressos Paulino, & Celso ducibus, & superuento Fabio alio exercitu unà cū eo firmauit castra in agro Cremonense, & cum Otho die quarta decima Martij ex urbe ibi constituto rectore Flauio Sabino abijsset ad exercitum suum castramentantē ad uicum Bibriacum, seu Vitriacū etiā agri Cremonēsis, & inter Cremonam, & Veronam, & distantem à fluminibus Padi, & Abduæ ꝑ sexdecim millia passuum, Cecinna, & Valens inchohato pōte super flumine Padi, & eo traiecto exercitu ipsum Cremonæ admouerunt, & ponte ipso in ripa ulteriori fluminis Padi munito turre, cum Marc. cōstructa alia turre in aduersa ripa eius copijs occurisset, & repulsus fuisset, & in eius auxilium Velox ipse Spurina ex Placentia, parte copiarum ad ibi præsidiū dimissa, reliquis superuenisset, substiterunt apud, & ultra ipsū flumē. & cum Otho Titiano Fratre, Sabinio, & Licinio Proculo substitutis Paulino, Celso, & Gallo, eorum omnium cōsilio à uico Vitriaco secum ducta ualida manu prætorianorum, spiculatorum, & equestrium iuisset Brissellum, inter reliquas copias suas, & Vitellianas intentas perfectioni pontis, propè ipsum consertis manibus, & in auxiliū Vitellianorum superuentis Battauis, Othoniani inobedientes, & contumaces eorum ducibus sibi infensis succubuerūt plurimis ex ipsis, & Vittellanis tamē desyderatis, & reliqui, cum pedem retulissent Vitriacum, Vitellianis eos insecutis propè ipsum per lapides quinq; se permiserunt. Et Otho his auditis, licet haberet alias copias militū integras, & sibi fidas, & belli auidas, & alias expectaret,

ret, quibus potuisset illud sustinere, ad euitandũ Italiæ, & Reipub. Rom. excidium se ipsum pugione confodit Brisselli die uigesima Aprilis annorum triginta octo cum dimidio, tamquam natus die uigesima octaua Octobris, & nonagesima quinta Imperij sui, eiusq; cadauer illinc de mense Octobris translatum Volaterras ibi sepultum fuit, aue inusitate speciei apud Regium Lepidi die prælij conspecta, & quæ cum inde cœtu hominum, & circumuolatio aliarum auium abigi non potuisset, mortuo Othone euanuit.

Et ex Senatoribus aliquibus, qui Othonem secuti fuerant, & substiterant Mutinæ, illius audita morte profectis Bononiam, & mox reliquis Othonianis adhærentibus, Vitellius audita suorum uictoria octo millibus armatorũ, & aliorum qui se ei coniunxerant in itinere ex Germania per Galliam alpibus Cotijs, & Pontinis traiectis in Italiã properauit, & apud Ticinium, dum ibi substitisset, orto tumultu inter Gallos, & Italos milites, facta lucta inter Gallum, & Italum quartæ legionis, qui succubuerit, & utrinq; comissa pugna, in qua multi occubuerunt, conuertit iter Cremonã uersus, & ibi uiso gladiatorũ spectaculo ibi ædito per Cecinnã accessit ad uicum Vitriacum, parte uiæ latere, rosisq; constrata, & etiam erectis aris, & cesis uictimis in morem regum per Cremonenses in eius honorem, & ibi conspecta strage cadauerum Othonianorum, illinc flexit iter Bononiam, & ibi uiso alio gladiatorum spectaculo illic facto per Valentem, illius exercitu sexaginta millium armatorũ, cum triumpho progressus fuit Romam, dimisso in agro Cremonense, & propè Cremonam per triginta millia passuũ magno numero lixarũ, uirorum, & mulierum imbellium. Vnde loco ipsi, in quo conscenderunt, impositum est nomen Vitelliana, ibi condito

dito

dito mox oppido, quod ualdè creuit, & est suppositum Gonzaghis Principibus Mantuæ, & olim p multos annos paruit Caualcabobus ex primoribus Cremonensibus. Et est alius uicus ad fines eiusdem agri iuxta flumen Olij, & distans Cremona per lapides uiginti Caluus otho nominatus, &, ut creditur, ab Othone, qui erat caluus, quia fortè ibi fuerit, seu eius exercitus conscederit, antequam concurreret cum Vitellianis.

Et Fabius Vespesianus Phalaris etiam Ro. sed origine maiorū suorū Hispanus, & natus die sextadecima mensis Nouembris in agro Reatino ex Sabino, & Vespasia Pola, in Aegypto apud Alexandriam, auspitijs Tib. Alexandri, & Martiani rectoris Siriæ, per illic exercitum Orientalē, cuius parti pro Nerone etiam præerat die prima Iulij fuit electus Rom. Imperator. Et Martianus ex eo susceptis tredecim millibus ex Syria direxit iter in Italiam, & Ant. Primus ex Tholosis Galliæ Narbonensis allectis in partes Vespesiani septem legionibus Rom. quæ erant in Mysia, Pannonia, Illirio, & Dalmatia, eis quoq; illic properauit. Et cum Cecinna, & Valente ex urbe aduersus illum exercitu destinatis Cecinna parte equestrium transmissa Cremonam iuisset Rauennā ad classem ibi degentem, & mox Patauium, Ant. eis legionibus appulsis Veronam eam obsedit, & Cecinna, dum cum classiaris adhæsisset Vespesiano, per milites ob id in eum indignatos captiuato, ipsiq; surrogatis Fabio Sabulo, & Cassio Longo, ipsi milites ex Hostilia, ubi castramentabātur disiecto ibi ponte imposito super flumine Padi cum Cecinna in uinculis properassent Cremonam, ubi erat ad præsidiū legio prima Italica, & undeuicesima Rapax nuncupata cum nōnullis turmis equestribus, dimissa Verona illinc eos insecutus, & agrū Cremonensem ingressus, & ad uicum Vitriacū appulsus

ibi castra firmauit, & postera die cũ legionibus ad ea munienda dimissis, & auxiliaribus cohortibus agrum Cremonensem incursantibus, & depopulantibus illuc progressus fuisset quatuor millibus equestribus ad octo lapides, eiq; Vitelliani equestres occurrissent, & utrinq; praelio inchoato uictoria inclinante ad Vitellianos, & in eorũ opem Rapace, & Italica Cremona ad quartum lapidem egressis ꝑ eos dimissa uictoria pedem retulissent, substitit, & cohortibus, & alijs copijs illuc appulsis, & ex legionib. castramentante tertiadecima in aggere postumiae uiae, & ad alam leuam septima Galbiana, & septima Claudiana ad pagũ agrestis fossae, & à dextero latere octaua ꝑ apertum limitem, & mox tertiadecima inter densa arbusta, & pretorianis firmatis propè tertianos, & auxiliaribus in cornibus, & equestribus latera, & terga circumstantibus, & Sidone, & Italico Sueuis cũ primoribus ex suis delectis ex Vitellianis legiones quarta Macedonica, dextero cornu, ac secunda, quinta, nona, quintadecima, & uigesima Brittanica media acie, & prima, sextadecima, & duodeuicesima sinistro cornu, & Rapace dispositae, & Italica cum manipulis eis mixtis eas praecedentibus, sequentibus, primis excubijs ex Cremona aduersus Flauianos irrumpentes eos tertia hora noctis inuaserunt, illosq; urgentibus legione septima à Galba conscripta utrinq; manibus consertis ferè usq; ad lucem diuerso marte repulsae fuerunt, & Flauiani eos insecuti appulsi Cremonã uallum ibi ante moenia erectum bello Othoniano oppugnarũt, proxima ex eo Vitriacẽsi uia tertianis, & septimanis, & dexteriora octaua, & septima Claudiana, & tertiadecima ad Brixianam portam impetum facientibus, & ex ipsis, & Vitellianis utrinq, congredientibus quamplurimis cadentibus expugnarunt, & cum Vitelliani ob id territi, & diffisi uiribus

bus suis, licet forent triginta millia, & ducētum ad præsidium Cremonæ, quæ haberet mœnia ardua, saxeas turres, ac ferratos portarum obices, & ibi populum eorum fidei astrictum, & pro quibus, dum oppugnaretur uallus, occisæ fuerunt nonnullæ mulieres, dissoluto Cecinna se eis permisissent, eam quadraginta millibus armatis cum ampliori numero lixarum, & calonum irrupuerunt, ibi tunc congregata parte Italiæ, stato in eos dies mercato, Luna deficiente, & obscurata, & facta atra, ac sanguinolenti, sordidiúe coloris. Et cum Ant. Primus, qui paccato agmine se dedentibus Vitellianis timore percitis ingressus fuerat ciuitatē, se ad balnea recepisset, ut à cruore se ablueret, & incusando tēporem balneorum dixisset, ut statim foret, qđ se incalesceret uoce illa funesta excepta per milites, quasi eis datum fuisset signum diripiendæ, & incendendæ urbis, ab illis ea fuit direpta, ac combusta eā discurrentibus militibus armatis ex Germania, & Gallia, & aliarū regionum cum lixis, & calonibus utriusq; exercitus, ut ex ea tm̄ fuerit seruatum templum Memphytis, extra portam Brixianā ante mœnia fato, seu numine ex exercitu ipsius Antonij quatuor millibus quinq; cētum desyderatis, & ex Vitellianis, et Cremonensib. quinquaginta millibus anno quo prius facta fuit colonia Ro. 286. et Natiuitatis Dñicæ 70. et quæ habuit Romæ insigne 70
uaccæ lac leuiter exprimentis, eiusq; incole habuerunt ius dandi suffragia in tribu Anniense. Et Vitellius ex Lu. Vitell. et Sextilia natus Agripinæ die uigesimaquarta Decembris undecimo mense, et die octaua imperij sui, et post mortem Othonis mense octauo, et die tertia, et ætatis quinquagesimo septimo ꝑ Flauianos ex pallatio Romæ extractus ad scalas gemmonias, et ibi turpiter excarnificatus perijt. Et Fabius Vespesianus solus remansit in

 impe-

imperio. Quo adhortante populus Cremonensis, qui ad urbes uicinas se à tanta clade uix se eripuerat, redijt in ciuitatem ipsam, et per eũ fuerunt restituta fora, ac tẽpla munificentia municipũ. Cœterum eum assidere sepultæ urbis ruinis deinde thabo haud diu permisit. Et deinde illuc redijt, eamq́, instaurauit, et persistit in fide imperij Ro. cui plurimi prẹfuerĩt, et pleriq; barbari, qui illud occuparint fauore, et ui militum eius stypẽdiariorum multis ex eis occisis, unà cum Philippo Arabe, et Gallo Iul. Saturnino filio per eum Cæsare electo, quia unà cum Serena uxore Philippi, opera Pauli prẹsulis Niceni fidem Christi recepissent, et baptizati fuissent per Fabianum
249 Summum Pont. anno 249. et Constantinus filius Constantij Glorij cognominati ex Diua Helena Britanica, eiusq́; successor in imperio occidentali ualdè ampliauit è medio sublatis eius persecutoribus, et impijs tyrannis infidelibus imperium ipsum, ac orientale occupantibus, ea recepta baptizatus per diuum Syluestrum summum PP.
319 anno 319. et per ipsum eius iussu instaurato Byzantio in Thratia, et sibi, et posteris suis sede electa, dimissa Roma diuo Syluestro, et eius successoribus, concessis etiam indumentis, et ornamentis imperialibus, et admissis per diuum Syluestrum præter diadema, et Constantino mor
343 tuo, et sepulto Byzantij in æde ibi Apostolorũ anno 343. superstitibus altero Constantino, Constante, et Constancio filijs.

Ex quibus Constantius Liberio Summo PP. constante
360 anno 360. annorũ triginta, et imperij sui quarto decimo in oppido Helenæ Aquitaniæ occiso ꝑ Gailonem opera Crispi, et Marcelliani, et iussu Maguntij ex Augusta ciuitate Germanica, et per eum occupato imperio in Gallia, et regionibus propinquis, dum ulturus Constantis necẽ,

& re-

& repressurus Magentium, & fautores suos omisso bello, quod gerebat cum Parthis illinc exercitu septuaginta millium armatorum per Illirium, & Italiam transiuerit in Galliam aduersus Magentium, & cum illius exercitu cōmisso bis prælio, & scilicet semel in agro Lugdunense, ubi hinc inde occubuerunt circiter quinquaginta millia, & iterum ad Lugdunum, ubi Magentius habebat triginta octo millia quæ sibi ex exercitu suo superfuerāt, et uictus se ipsum gladio confoderit annorum quinquaginta die quinta decima Augusti, et Decentius frater suus laqueo se suspēderit, et Geruntius alius frater exul factus fuerit, et Cōstantius ibi recuperato imperio ex Gallia regressus Italiam Mediolanum iuerit anno circiter 365. Cremonæ 365
fieri iussit fabricam, cuius qualitatem percipere, aut conicere nequiui ex historia Amiani Marcellini, in qua hoc legi, aut alius autoris, et nec quid aliud factum fuisse ibi, & per eius incolas memorabile post ipsius memoratum excidium.

Et Valentinianus primus anno 376. Zozimo Capadoce Summo PP. ex Alemanis multis, dum eius metu ex illorum regione in Rhetiā aufugissent, & illic uagarentur, 376
in illos destinato Theodosio Hispano ex ducib. suis exercitu, captiuatis per eum, ipsos illinc iussit duci in Italiam, & ibi eis agros fertiles ad ipsos colendum assignari secus flumen Padi, & ut opinor ex agro Cremonense, ex quo mox progressu temporis aliqui ex eorum descendentib. se receperint in ciuitatem Cremonæ, & ibi in parte ipsius uicus sanctæ Agathæ denominata Alemanorum ab eis, habitarint.

Eusebius ex religiosis diui Hieronymi, & per eum ualdè dilectus, & ad quem sæpe scripsit, & dum ex humanis decesserit loco sui cōstituit Abbatem ob eius uitam pro

bam, & mores laudabiles, monachorum Zenobij per cũ constructi apud Bethleem in Palestina, & commendauit bibliothecam, & Eusebius scripsit eius uitam, & anno cir-
429 citer 429. obijt, & eius corpus fuit sepultũ penes corpus diui Hieronymi in eo cenobio. Celestino Capadoce summo PP. & quia post mortem suam corruscauit miraculis, descriptus fuit in Cathalogo Sanctorum Confessorum omnipotentis Dei, eiusq; solemnitas quotannis celebratur Cremonæ die quinta Martij.
452 Et anno 452. cum Athila Rex Hunnorum exercitu ex eis, & Ostrogothis, Sarmatis, Gelonis, Neuris, Rugis, Masagetis, Hutinis, & alijs populis Scythiæ, & Quadis, Tungris, Sueuis, Marcomanis, Herulis, Turcelinghis, & Sansonibus anno superiori primo uere per Illirium, & expulsis ab alpibus Iulijs Visigothis Alarico, & Athalia ducibus per Valentinianum ibi impositis ad præsidium, & Tragurio, Salonico, Belgrado, Iadera, Signia, Pola, Parentio, Ragusio, & Emona nullo præsidio firmatis, direptis, & solo æquatis, & sibi occurrentibus quinq; centũ equestribus Foreste Estense duce fratre Archadij, & Emanuelis, & alijs Italis ad sinum Trigestinum, & fauces Italiæ, ex iussu præfecti in ea regione etiam repulsis Estense, & plurimis alijs occisis progressus in Italiam Aquileiam obsedisset per multos menses, ac oppugnauisset, & diffisus ea potiri, cum ipsam uoluisset deserere uisis ciconijs ab eius turribus mœnium asportare pullos suos in agros ibi propinquos, capto omine ipsam expugnasset, eaq; direpta, & solo æquata summo cum terrore, & graui strage iter suum prosecutus fuisset, & Etio exercitu Valentinian Minti o transgresso, in locis propinquis flumini Padi sub sistent e, Concordia, Altino, Opitergio, Patauio, Treuisio. Ate st e, Vincentia, Verona, Brixia, Bergomo, & Mediola

no

no direptis & euerſis, Cremonenſes ei progreſſo ad uicū Mozanichæ eorum agri unà cum Mediolanenſibus, Placentinis, & alijs populis finitimis ad reprimendum illius, & militum ſuorum ferociam, & impetum, & ulteriorem progreſſum occurrerunt, & ibi ſecum conſertis manibus fuſi fuerunt, & Athila Cremonam properauit, cepit, diripuit, ac ſubuertit unà cum Vegra ad eius, & Mantuani, & Brixienſis agri ultra uicum Caluatoni per mille paſſus uerſus flumen Olij, & inter ipſum, ac eum uicum ſituata, & Mantua, & mox conuerſo itinere, & flumine Abduæ traiecto, Laude, Nouicomio, Ticinio, Nouaria, Vercellis, Eporedia, & Taurino, & ſuperueta hyeme traiecto Pado Placentia, Parma, ac Regio, & appulſus Mutinā ea omiſſa Etio exercitu eū ſubſequente cōuerſo itinere ad flumen Padi, eoq; traiecto progreſſus uſque ad flumen Mintium, & Guliermū oppidum agri Veronenſis, & cum Leo ſummus PP. in gratiam Valentiniani cum altero Conſule, & multis Patritijs Romæ illi ibi occurriſſet, eius hortatu, ac reuerentia illinc, Roma, ac tota Italia ſibi facta tributaria digreſſus ꝑ Noricos, & Auſtriam, & ibi interpellatus per Honoriam amitam Valentiniani de contrahendo ſecum matrimonio regreſſus fuit Pannoniam, Ioanne tunc Epiſcopo Cremonæ.

Et cum anno 476. Hilario ſummo PP. Odoacer Ruthenus, ſeu Saxo è Pannonia etiam per Noricum egreſſus exercitu Herulorum, Sueuorum, Turlingorum, ac Scirorum Italiam, & progreſſus ꝑ agros Teruinenſium, Vicentinorum, Veronenſium, Brixienſium, Cremonenſium, & Laudenſiū uſq; ad flumen Lambrum aduerſus Oreſtē ipſius occupatorem alio exercitu ibi ſubſiſtentem, & cū dimiſſus per milites ſuos illinc aufugiſſet Ticinium eum illuc inſecutus occupato Ticinio, direpto, & euerſo eo 476

captiuato, & ducto Placentium, & ibi inspectante exercitu, & populo palam gladio confosso, & Iulio Romulo Monilio, seu Tornitio, & mox Augustulo nuncupato eius filio, & per ipsum præposito Italiæ imperio eius insignijs exuto ipsam occupasset ex eius agris per ipsum assignata tertia parte Herulis, & alijs militibus, qui eum secuti fuerant, Cremonenses ipsi suppositi fuerunt.

Et mox eo, & pleriq; Herulis, & alijs illius militibus ex humanis sublatis, & reliquis relegatis in Galliam subalpinam apud Augustam Taurinentium per Thedoricum Ostrogothorum Regem illorũ exercitu etiam egressum Pannoniam Italiam aduersus Odeacrem, ac Herulos, & socios iussu Flauij Valerij Anastasij Imperatoris Byzantij

490 ad illos illinc expellendum anno 490. Felice Ro. Summo PP. etiam per Theodoricum Ostrogothis assignatis agris concessis ꝑ Odeacrem, & socijs, Theodorico paruerunt.

499 Et anno 499. Anastasio summo Pont. substituto Gelasio mortuo die uigesima secunda Septembris, anni septimi sui Pontificatus Eustasius fuit Cremonensium Episcopus.

506 Et anno 506. Vigilio summo Pont. Ostrogothis ferè omnibus extinctis in Italia per Romeos ex iussu Flauij Iustiniani eorum, & Byzantij imperatoris Bellisario, & Narsete ducibus, & ab Ostrogothis uendicata Italia per illos occupata eius facto Rectore Narsete, Cremonenses Iustiniano, ac Narseti suppositi fuerunt.

568 Et anno 568. Ioanne summo PP. Longobardi exhortatione Narsetis ad instigationem nonnullorum Romanorum inuidentium eius uirtuti, & gloriæ, & in gratiam Sophiæ uxoris Flauij Iustini Iustiniani nepotis, & successoris in imperio Byzantij per eum depositi à regimine Italiæ, & reuocati ad eum Byzantiũ Longino facto Italiæ

Exarco

Exarco in Iustinum indignati, dimissa Pannonia ex ea Alboino Rege uiginti millibus Sansonibus, dum in Italia seuirent pestis, ac fames præter modum, & infiniti homines amisso sensu audita nocte tuba graui sonitu sonante, & uisis aciebus in aere militantibus, & illinc cruore defluxo, dimissis proprijs laribus aufugissent ad loca syluestria, Padusq; & alia flumina ibi præter modum creuissent, cum uxoribus, & filijs, ac tota suppellectile curribus impositis, ac multa copia equorum, etiam ad fœtus concipiendos, dimissa Pannonia Hunnis Auaribus, illinc anno Dñi currente quingentesimo sexagesimo octauo die prima Aprilis, & secunda Paschatis per Noricum Italiam irrumperunt, & ibi occuparunt Liburniam, Venetiã, ac totã ferè Galliã Cisalpinam obsessa Papia, Cremona, Pàtauio, Montesilice, Mantua, Vulturnia, ac Brixello in fide imperij Rom. persistentibus ibi impositis præsidijs p Longinum. Et Vngaris, seu Vgris ex Scythia ingressis Pannoniã, eaq; illinc expulsis Hunnis occupata, & uastatis finibus imperij Rom. per Persas, & Mediolani Duce Azone filio Ilduini, & eo mortuo Alexio filio. ex Cathania urbe Siciliæ per presbyterum Cremonensem tabula Diuæ Agathæ cum eius humero fuit asportata Cremonam, & reposita in templo tunc erecto in eius honorem propè portam Pertusij. Et cum multi ex Papiensibus, Mediolanensibus, Placentinis, & Lauden. ad euitandam uim, & impietatem Longobardorum Papiam obsidentium, & illinc cursitantium, ac ferro, & igni, prædæq; exponen. horum populorũ agros, cum ipsorum mobilibus aufugerint in loca padulosa propè Abduam, et Serium flumina ad fines agri Cremonensis, Laudensis, et Bergomensis, ibi ab ipsis unà cum Cremoneñ. illic finitimis ad conseruandum, et tuendum semet, et eorum bona ab illis

bar-

barbaris, & alijs hostibus, qui eam regionem irrupissent, conditum fuit oppidum, & nuncupatum Crema in agro Cremonense, ut reperi exaratum fuisse per autorem alicuius fidei, quod mox ualdè creuit alijs incolis, & auctũ fuit opibus, & ex quo processerunt plurimi tum armis, tum scientijs, & artibus eximijs præditi. Alboinus recepta Papia obsessa per triennium, et mox Verona, ibi anno tertio, et mense sexto sui regni occisus fuit per Alchimedem adolescentem Longobardum, ope Peridei ét Longobardi in gratiam Rosimundæ uxoris ex odio concepto in ipsum, dum uoluisset cogere eam ad bibendum in craneo Boemuudi patris sui, olim Regis Gepidarum, et occisi per Alboinum, auro contexto ad usum poculi, ac in ultionem necis ipsius Boemundi, & Alchimede, et Rosimunda, ac Alsuinda filia suscepta ex Alboino aufugentibus Rauennam ad Longinum.

610 Et anno 610. Agilulphus illorũ Rex Bonifacio tertio summo PP. indignatus in Gallinicum Exarcum in Italia pro Phoca Imperatore Byzantij, sibi per Gallinicum occupata Parma, et ibi captiuata Gilla Agilulphi filia cum Gondelascho illius marito, et Parmæ Duce Cremonam suppositam ex Gallia Cisalpina imperio Rom. unà cum Vulturena, Patauio, Mantua, et Brixello tantum, exercitu Mediolani coacto ex Longobardis, Sclauis, et Bauaris per eorum Cachamum ad Agilulphum transmissis, eo die uigesima prima Augusti obsedit, et intra mensem cepit, diripuit, et solo æquari iussit, condito ædicto, ne unquam habitaretur, sub pœna capitali, et quæ ob id diu tius remansit inhabitata, et mox Mantuã illuc conducto exercitu die uigesima tertia Septembris redegit in sui potestatem, et permissis illinc abire militibus, qui erant ad eius præsidium mœnibus exui iussit, et cum Vulturnenses

nenses ob id territi, se ei supposuissent, & milites, qui erāt Brixelli demolitis propugnaculis, & uallis ibi erectis illinc abijssent, eo dimisso Longobardis, inducias fecit cum Linigio Exarco per biennium.

Et anno 622. mortuo Agilulpho Honorio Campano summo Pont. & Heraclio Sergio Imperatore Byzantij heros Gallicus, ut comperi ex quodam fragmento, accessit Cremonam, & cum ad pedes ipsius, qui ibi hospitaret prope locum ubi nunc est forum mains, & turris altior, se prostrasset Leo gemebundus, ex cuius altero pede ueprem euulsisset, & Leo mox inde abiens, illincq; ad modicum rediens cū damula in ore, eam prostrasset ad pedes herois, cumq; mox inde abeuntem Romam, & illinc redeuntem Cremonam secutus fuisset, & cum Cremonam peruenisset, ibi obijsset, detracta pelle ex eo cum ipsa, & illius ossibus illinc redijt in Galliam transalpinam, & mox illinc cum ossibus regressus Cremonam ea reponi fecit in basi ipsius turris, & in eius summitate statuam ipsius Leonis ex ære conflatam ad perpetuam memoriam huius facinoris uersus plagam Meridionalem, qua aspicitur uersus Parmam, & Cremonensibus adhuc post deuastationem Cremonæ factam dispersis, in unum coactis illuc conductis, eam permittente, & auxiliante Theudelina r. Agilulphi instaurari, ac habitari iussit, & nomen, & cognomen, & unde fuerit iste heros adhuc reperire non potui. 622

Et anno 646. Theodoro Greco summo PP. in ea ciuitate erecta fuerunt duo templa inuicem propinqua, unū scilicet ad memoriam Sanctorum Cosmæ, & Damiani, & alterum Diui Vitalis martyrum, sumptu & opera familia Equestris eorū de Ribaldis Longobardæ, ex eis mortuo Lantelmino die 28. Ianuarij 676. eiusq; corpore tumu lato 646 576

lato in templo sanctorum Cosmæ, & Damiani.

772 Et anno 772. Carolus Francorum Rex requisitus per Adrianum summum PP. ad opem ipsius, & Ecclesiæ Ro. quibus infestus foret Desiderius Rex Longobardorum ex dñio Ecclesiastico per eum occupatis Ferraria, Fauentia, Comaclo, Senogalia, Eugubio, Blera, Spoleto, & Vinculo, ac obsessa Rauenna ob indignationem per eum conceptam in summũ PP. quia, dum Berta relicta Caroli Mani fratris Caroli inuidens Aldegrandi filiæ Aldegrandis Ducis Sueuiæ uxori Caroli, ex consilio cuiusdam Adouarij ex suis consultoribus, cum filijs, & eo Adouario ex fuga prolapsa è Gallia Ticinium ad Desiderium, Desiderius cum ipsa, & filijs profectus Spoletum petijsset ab eo summo Pont. ut eos filios Caroli Mani ungeret in Reges Francorum. Summus Pont. id recusauit facere, & Desiderius transmissis ad eum legatis per Carolum Gregorio Epõ, & Fulgoldio Abbate, & Alboino cubiculario suo exhortatũ, ut per illum occupata Ro. Ecclesiæ ei dimitteret, sin minus in ipsum exercitu transiuisset, & quod sponte nollet facere, ad id armis cogeretur, coactis copijs suis militaribus, quas diuisas habebat, in unum, aduersus Carolum se accinxisset, comparato ꝑ Carolum exercitu ex Gallis, & alijs populis sibi suppositis, eo ex Gallia descendit, & occupatis alpibus Iouis, parte ipsius Anselmo patruele, seu Bernardo patruo duce, reliquo ꝑ montem Zinisiũ, alijs alpibus occupatis per Longobardos coactos apud Augustã Prætoriam, ac Taurinum comitatus Rolando Cœnomatense, Oliuerio Gebennense, Aminta, & Aurelio Burgondionibus eadem die natis, ac baptizatis, Namo Duce Bauariæ, & multis alijs proceribus Gallicis, Anglis, & Germanis. Et cum Franci, & Longobardi sibi inuicem occurrissent in regione Syluæbellæ propè Noua

riam

riam in Gallia Cisalpina, & utrinq; facto conflictu Longobardi succubuissent, multis hinc inde cadētibus, unde mox locus ille fuerit nūncupatus Mortaria, & cū Desiderius reliquo exercitu pedē retulisset Papiā, & illic se muniisset, illinc transmisso Algidisio filio suo, cum Berta, & filijs, ac Adouario Veronam, Carolus Yporegia, Vercellis, ac Nouaria, & alijs intra Ticinium receptis, eum insecutus, & parte exercitus obsessa Papia ducibus Anselmo, Rolando, & Oliuerio reliquo profectus Veronam, eam quoq; obsedit. Et cum non multo post Berta, & filijs inclinātibus in partes suas, & Algidisio illinc fuga prolapso Byzantium ad Constantinum Quintum Caproninum nominatum, ibi Imperatorem, Veronenses se ei sponte permisissent breui tempore suppeditauit omnem oram transpadanam, Bargilone staturæ giganteæ propè Veronam singulari pugna occiso per Oliuerium, & conuersis armis in Rachisium Ducem Beneuenti generum Desiderij, eoq; debellato, & per ipsum sibi datis duobus filijs obsidibus pro fide ei seruanda, ac Beneuento, & in foro Iulij constitutis rectoribus, superuento Paschate unà cū Ildegrande uxore, ac Pipino, Ludouico, & Carolo filijs iuit Romam, & ibi Pipino, & Ludouico baptizatis per summū Pont. ab ipso ei quoq; concessa autoritate eligendi in futurum summū PP. Ro. & alios ubiq; Episcopos, omniaq; quæ Ecclesiæ Rom. cōcessa fuerant per Pipinum patrem suum, confirmauit, ac cōcessit ducatum Spoleti, & Beneuenti, unà cum Sicilia, Corsica, Sardinia, territorio Sabinense, & ducatu Hetruriæ, & Papiam redijt, eaq; obsessa terra, & aquis habitis uiginti triremibus à Venetis Ioāne filio Mauritij eorum ducis earum præfecto potitus fuit, ipsamq;, ut aliqui dicunt, euerti iussit habito in sui potestatem Desiderio, & ibi occisis Aurelio, & Aminta eadē die

die, & dum separatim sepulti fuissent, inuicem mirabiliter coniunctis, & profectus Mediolanũ illud expugnauit, ac quoq; euerti iussit, illicq; exportata iure coronæ Modoetiam ibi die quintadecima Augusti se coronari fecit, & constructa ciuitate Barri apud Cliuate, & cũ ex Rauenna uoluisset conduci facere Regisolem in Galliam, & nec potuisset, eo dimisso Papiæ, Brixiæ rectorem constituisset Namũ Ducem Bauariæ, ex Italia unà cum uxore, ac filijs, secum quoq; ductis Berta, ac filijs, ac Adouario, & Desiderio cum uxore, & filijs præter Aldigisium redijt in Galliam, & Lugdunum, seu Aquisgranum relegauit Desiderium, ac filios anno Regni sui decimo octauo, & Longo-
773 bardorum in Italia 204.

Et cum durante eo bello inter Carolum, & Francos, ac Desiderium, & Longobardos multi ex Cremonensibus, & Placentinis, ac Brixiensibus salutis suæ gratia se recepissent ad fines agri Cremonẽsis Mantuano propinquos per passus circiter decem millia, & secus flumen Padi intermediantis eos agros ab agro Parmense, & ibi constructis ædificijs pro eorum habitatione substitissent per Carolum finito eo bello dum Cremonenses, & alij populi transpadani eius dominio suppositi remansissent illic eis dimissis uicus ipse uti habitatus per plures populos fuit nuncupatus Casalemaius.

Et Stephanus Cremonæ præsul cõstitutus ante quem Stephanum dum Gothi, & Lõgobardi dominati fuerint in Italia, fuerunt Cremonæ Episcopi Grisogonus, Fœlix, Creatus, Sixtus, Sabinus, Bernardus, Eusebius, & Zeno, ac Siluinus, qui ob eius probam uitam est connumeratus inter sanctos confessores, & eius solemnitas celebratur Cremonæ quotannis die 17. mensis Februarij, & Grisogonus, & alij, dum adhuc Cremonæ non esset ecclesia, in

cuius

cuius domibus residere possent, & Gothi,& Longobardi omnes Christi religionem non suscepissent, & qui suscepissent in ea nec firmi forent, sed pleriq; infecti hæresi, catholicos, & præsertim religiosos,& eo magis supremos ubiq; insequerentur, inuentosq; occiderent, habitarunt coacti; ut se asseruarent incolumes ab impijs religionis Christianæ persecutoribus extra Cremonam, & in eius suburbijs ibi constructis sacellis adhuc ab eorum nominibus nuncupatis, ubi alijs orthodoxis clam ministrabāt sacramenta ecclesiastica, ipsosq; documentis optimis, ac exemplis in ea religione conseruarunt. Nec tempora, quibus fuerint Episcopi, & quis eorum primus,& qui eū seriatim secuti fuerint adhuc apud aliquos reperire nequiui, & ut audiui ante eos circa annū 422. fuit Sisinius, qui martyrio fuit affectus ob religionem Christianam.

Et anno 799. dum Leo Ro. summus Pont. celebrando Romæ,cum ibi clero, & populo rogationes per eum institutas fieri per triduum ante Ascensionem Dñicam immutando Diuum Gregorium olim summū PP. apud ædem diui Siluestri fraude,& opera Paschalis Primicerij,& Capuli presbyteri, & exutus uestibus pontificalibus adeo cęsus, ut crederetur lingua,& oculis priuatus,& carceratus in ædibus monasterij diui Erasmi illinc opa Alboini cubicularij sui euaserit in Vaticanum, & ex eo per Vitigisium Ducem Spoleti Spoletum incolumis perductus fuerit, & inde accesserit ad Carolum conuentum apud Pambrunum in Sansonia, Paschale, & Capulo domibus Pontificijs, & Alboini, cum in eos sæuire non potuissent eorum opera, per ipsorum sequaces direptis, & euersis, ipsum insequentibus, ut eum Carolo accusarēt, Carolus ipsum summo cum honore suscepit, & datis sibi comitib. reduci iussit Romā, ubi ei clero, & populo occurrentibus 799

susceptus

ſuſceptus,& reductus fuit in ædes Lateranenſes die uigeſima nona Nouembris: & Carolus debellatis, ac cōpulſis ad fidem Chriſti Sanſonibus, & Saracenis in Hiſpania repreſſis,& Baſilone Bauariæ Rege,& Rachiſio Duce Beneuenti generis Deſiderij nouis motibus in ipſum concitatis in ius ſuum compulſis,& mortuo Rachiſio per Childebrandum, & Grimoaldum eius filios moto bello Romeis Apuliam, & Calabriā pro Imperio tenentibus, ac in Gallia dimiſſo Rectore Ludouico filio Aquiſgranum abijt,& per Moguntiam,Viennā,Noricum, & Hiſtriam profectus fuit in oram fori Iulij Italiæ, & cum ibi comperiſſet Henricum Præfectum ſuum apud Taruiſium fuiſſe occiſum per ibi accolas, ſumpta pœna de eis homicidis, & ibi cōſtituto Cacodobreſo rectore illinc nauigio maritimo acceſſit Rauennam, & cum Longobardi Beneuenti Grimoaldo ibi Duce, ac Algidiſio filio Deſiderij per Grecos ibi accolas ſolicitati biennio exacto in Romanos, eos bello agitaſſent iuſſit Pipinum eius filium in illos, ac Grecos exercitu proficiſci, eisq; per ipſum prælio profligatis, & capto Aldigiſio, & tormentis affecto, & mortuo, acceſſit Romam die octaua Octobris, & ibi diſcuſſa accuſatione Capuli,& Paſchalis in ſummum Pont. eius iuramento,ac Pipino ꝑ eum depopulatis Beneuentanis, & ne quid aduerſi molirentur in Rom. dimiſſo aduerſus eos Vitigiſio Duce Spoleti copijs ſuis, quibus uſus fuerat aduerſus Luceriam, profecto quoq; Romam, ibi dum aſtaret miſſæ, quā celebrabat ſummus Pont. in templo, & ad reliquias Diui Petri, per eum habito uoto populi Ro. ibi congregati, ac interrogati, effuſisq; precibus ad omnipotentem Deum fuit declaratus Imperator Rom. & unctus, & inſignitus Imperiali diademate,& Pipinus eius filius Rex Italiæ, ac corona Regia decoratus, ibi magna cleri, ac populi

aſtante

astante multitudine alta uoce ter clamantis, Carolo, à 801
Deo coronato, magno, & pacifico Imperatori uita, &
uictoria in mane diei Natalis Dominici, sibi quoq; concessa
authoritate creandi in futurum summum PP. Rom.
& alios Epos ubiq;, & habitis quęstionibus de Paschale,
& Capulo, & alijs coniuratis in summum Pont. eductis è
latebris, in quas se receperant, eis data uenia, & relegatis
in Galliam transalpinam, concessaq, habitatione Longobardis
in Gallia Cisalpina, & cum Hirene Imperatrice
Byzantij missis utrinq; legatis contracta pace, & positis
finibus inter utrunq; imperium in Italia, ex qua pars, quæ
ad dextram Neapolis, & sinistram Manfredoniæ supero,
& infero mari clauditur, cessit imperio orientali, & reliqua
imperio occidentali, exceptis locis Venetorum, ac
Beneuentanis, eisq;, quæ subiecta forent Ecclesiæ. Et Hirenes,
dum intenderet Carolo nubere die prima Noućb.
fuit intercepta, & relegata in Insulam Lesbi per Nicephorum
patritium Byzantij, qui ibi imperium occupauit, &
cum Carolo ad eũ transmissis legatis pacem firmauit.
Et Carolus ex urbe die uigesima quarta Aprilis abijt 802
Spoletum, ubi nocte sequenti ex terremotu illuc propè
multa ædificia etiam immobilia corruerunt, & ex Spoleto
accessit Rauennam, & illinc Papiam, & inde in Galliam
redijt. Florentia olim condita ex reliquijs Phesularum
urbis ibi proximæ bello Catillinario ꝑ Ro. & nuncupata 804
Florentia à Florentio inter alios duces Ro. Phesulas obsidente,
dum fuisset desolata per Longobardos Desiderio
Rege, unà cum Petrasancta, Sergiana, & Orbitello, ac Genua,
à Iano olim Rege antiquissimo noĩata, & per Longobardos
etiam Anthari direpta, ac dituta, instauratis iussu
Caroli, & ualde auctis Florentiæ instauratione inchoata 806
de mense Aprilis. Et Pipinus dimissus in Italia eius co-

813 pijs die octaua Iulij anni 813. & tertij decimi Regni sui Mediolani obijt, eiusq; corpus delatum Veronam ibi sepultum fuit in monasterio diui Zenonis eius sumptu cõstructo. Et Carolus pater suus ei substituit Bernardum nepotem suum facto quoq; in Italia classis suæ præfecto Vuandro filio alterius Bernardi sui patruelis; & natus in uico Egelem Comitatus Palatini nõ procul à Moguntia, unde maiores sui processerant, subactis Hunnis, cum eis gesto bello p. octo annos Carolo filio naturali duce, debellatisq; Saxonibus, qui sepius ab eo defecerant auxilio Regis Danorũ, & eis, qui transalpina incolebant, traductis in Galliam Belgicã, & à quibus Brabantini, & Flamingi originem habuerunt, pacatis ijs Germanis, necnõ repressis Vuestaphalis tumultuantibus, & Papilonibus, & Nauarris, dum ab eo quoq; sepius defecerint, ad sanitatem redactis, ac compositis rebus Pannoniæ, & superatis quoq; Sclauis, Boemis, & Polonis, Leone Boemorum duce occiso, ac per eos, & Vuestaphalos, ac Danos auspitijs ipsius recepta fide Christiana, & Saracenis expulsis ex Corsica, & Sardinia, quas occupatant, Vuandro, Bucaredo præfecto stabuli sui, & Andemario eius amyrachis, Andemario tamen cadente, & Ambulacho illorum Sultano in Hispania petenti concessa pace, & destinatis copijs auxiliaribus aduersus infideles in Syriam, & Africam, ibi demolito idolo, in cuius capite erat Legio demonum, & Ludouico filio in sociũ imperij assumpto erectis gymnasijs apud Aquisgranum Sennonenses, Metenses, & Aurelienses, Lutetiam, ac Papiam, impositoq; nomine uentis, ac mensibus, quibus nunc utuntur Germani, & Galli, & limitibus regno suo distincto .s. Galliæ Rheno, ac Ligeri, qui in Celtis oriens eos à Biturigis diuidit, Germaniæ autẽ Danubio, ac Sauo, & Aquitania Guasconia,

magna

magna parte Hispaniæ, Saxonia, utraq; Panonia, Histria, Liburnia, ac Gallia Cisalpina sibi suppositis, & Italiæ constituto Cancellario Præsule Coloniense, Germaniæ Maguntino, & Galliæ Treuerense, & super Rheno combusto ponte propè Moguntiam, ante p decennium constructo, & porticu inter ædes Regias, templi in honorem Beatæ Mariæ Virginis ex eius ordine, & sumptu mirabili erecti Aquisgrani usq; ad solum depressa, & aurea pila locata super templo fulgure tacta, & deiecta, ibi die nona, seu uigesima octaua Ianuarij, seu prima Februarij anni quarti decimi imperij sui, & regni Galliarum quadragesimi sexti, & ætatis octuagesimi secundi, seu octuagesimi primi, ac Redemptionis humani generis 815. morte fuit pręuentus, eiusq; corpus sepultũ in templo ipso. Et Ludouicus filius cognominatus Pius perseuerauit in Imperio, 815
& fædus renouauit cũ Imperatore Byzantij Leone summo PP. apud Blerum anno sui Pont. uigesimo, & die tertia decima Iunij, & nona mensis Sexti mortuo, eiq; die uigesima secunda suffecto Stephano etiam Rom. eoq; mortuo die uigesima prima Ianuarij septimi sui Pontificatus defuncto, eiq; illinc ad diem undecimã substituto 816
Paschale etiam Rom. Vulpharedo Cremonæ Præsule.

Et anno 820. dum Bernardus Rex Italiæ instigatus p 820
eum, & Oldoricum Mediolani Pręsulem, & Rodulphum Aurelienssium claustris Italiæ ad fines Galliæ, & Germaniæ pręsidio militum munitis; & ab oĩbus Italiæ populis iuramento fidelitatis recepto, à Ludouico Imperatore defecisset per eum declaratus reus læsæ Maiestatis debellatus fuit, & unà cum Præsulibus in potestatem suam redactus, eiusq; iussu excæcato Bernardo, & Mediolani mortuo, & sepulto in æde Diui Ambrosij, Pręsulibus aũt relegatis in monasteriũ, & multis Italiæ Proceribus, qui

Bernardo adhęſerant iugulatis conſtituit Athonē Pręſulem Cremonæ, & Lotharium ſuum Primogenitū Regem Italiæ.

822 Et anno 822. ſecum in eam deſcendit, & iuit Papiam, & Lotharius Romam profectus ibi à Paſchale ſummo PP.
841 coronatus fuit Rex Italiæ, & Ludouico patre anno 841. imperij ſui uigeſimo quinto, & uitæ ſexageſimo quarto die decima octaua Aprilis mortuo Moguntiæ tunc temporis ſole obſcurato, & die uigeſima prima Iunij ſepulto in urbe Mediomatricū Lothoringiæ, ei ſucceſſit in Imperiū, & orta diſcordia inter eum ac fratres ob diuiſionem regnorum, & Italiæ ſucceſſionem, & Ludouico, & Carolo unà cum Pipino nepote in unum cōiunctis aduerſus Lotharium, utrinq; paratis exercitibus, & multis cometis tunc apparentibus, bis facto inter eos conflictu, uno ſcilicet in ſylua Antidorieſē apud Fontanicum, in die Aſcenſionis Dominicæ, & altero apud Aquiſgranū, in quo obſeſſus fuit Lotharius, eoq; uicto multa tamen hinc inde cæde ſecuta, ſeu (ut alij dicunt) per Lotharium, & Ludouicum moto bello Carolo, eiſq; uictis, & mox ſe interponentibus ſummo Pont. ac multis alijs Principibus Chriſtianis inuicem cōciliatis, & inter ſe diuiſis regnis Lotha-
842 rio obuenerunt Italia, Gallia Narbonenſis, & alia pars Galliæ degens inter flumina Rheni, ac Saldi nunc Lotiringia una cum imperio, Ludouico aūt Germania uſque ad Rheni flumen, Sueuia, Bauaria, Boemia, Francia Orientalis, Turingia, ac Saxonia, & Carolo Gallia Occidentalis à Britanico mari, uſq; ad Moſam flumen, & Pipino Aquitania Pulicardo tunc Cremonæ Præſule, cui Lotharius cōceſſit portum Vulparoli nunc Cremonæ, & multa alia
856 regalia. Et anno 856. & quintodecimo imperij ſui Benedicto tertio Rom. ſummo Pont. & Benedicto Cremonæ

Pręſule

Prȩsule ingressus monasterium Putidense, & ibi factus monachus imperium reliquit Ludouico primogenito.

Qui anno 870. Adriano Rom. summo Pont. dum esset Mantuæ Benedicto Cremonæ Prȩsuli cõfirmauit omnia ei concessa per Lotharium patrem, ac concessit ius fluminis Olij, ac torrentis Delmæ, & mercati Iouis Altæ. 870

Et anno 877. de mense Augusti anno uigesimo imperij sui Mediolani obijt superstite filio nominis sui, Ioanne octauo Ro. summo Pont. Carolusq; caluus patruus Rex Francorum occupauit imperium, & Berengarium filium Eberardi fratris Iudith uxoris suæ constituit ducem Fori Iulij, & Guidonem filium Lamberti Spoleti, & Landoni Episcopo Cremonæ dum esset apud Francumfordium die uigesima septima Augusti confirmauit concessa per eius Prȩcessores Ecclesiæ Cremonensi. Et facta in eum coniuratione per Ludouicum, Carolum Manum, & Carolum Crassum nepotes suos, ex Ludouico fratre Rege Germaniæ, ac Vgonem Comitem Parisiensem, Busonem cugnatum suum, & Bernardum Marchionem Gothium, & Bernardum Comitem Aluerniæ ȩgreferentes eum occupasse imperium Occidẽtale comparato exercitu quinquaginta duorum milliũ armatorum, facto in eum transitu, & dum illis occurrisset alio exercitu apud Coloniam non procul Ardiraco ibi commisso utrinq; prælio fuit superatus, & dum illinc pedem retulisset in Italiam, & ibi munitis saltibus Tridentinis ad impediendum ipsos eum insequentes, ne exercitu irrumperent Italiam, iter suum conuertisset Veronam, ut eo se conferret, & mox diuertisset Mantuam, ibi seu, ut alij uolunt, Vercellis, uel ut alij asserunt, in Pago Brionis montis Zenisij, ex ueneno sibi propinato per Sedechiam Hebreum, quo medico utebatur, seu, ut aliqui aiunt, metu nepotũ suorum die quinta 877

Octob. anni secundi imperij sui, & regni trigesimi sexti ex hac uita migrauit, eiusq; cadauer factis exequijs solẽ-
879 nibus Vercellis, illinc fuit translatum Parisios, & ibi in templo Diui Dionysij sepultum Ludouico Balbo filio superstite unà cum Lothario, & Carolo Balbo Aquitaniæ Rege. Et Ioannes summus Pont. Carolo Mano regresso in Bauariam, & ibi asserente se Regem Italiæ, dum anniteretur Ludouicum Balbum præponere imperio, & Lambertus, & Albertus Duces Spoleti, & nonnulli nobiles Rom. affectarent ei præesse Carolum Crassum, per ipsos fuit carceratus, & ex fuga prolapsus in Galliam Ludouicum ibi factum Regem Galliæ mitigata Iudith nouerca sua in eum indignata, apud Trechas die uigesima sexta Augusti imperiali dyademate insigniuit.

880 Et Lando Cremonæ Præsul procurauit cõduci ex urbe Portus Cremonam corpus Diui Archelai martyris, & reponi in Ecclesia ibi maiori, mox reformata, & nunc existens in archa marmorea reposita in parte subterranea ipsius; & eius festum celebratur quotannis die uigesima quarta Augusti, qua passus fuit martyrium apud Portum unà cum Diuis Hypolito, & Quiritio anno 285. Mar. Au. Probo imperãte, & archiuium Cremonæ instituit, & pro luminaribus in ecclesia assignauit prouentum beneficij Ecclesiastici.

Et Ioannes summus PP. habita synodo apud Trechas in Gallia, & ibi Flamingis tunc egressis syluas, & factis Christianis dato Episcopo illinc Romam reuersus Carolum Crassum Mediolani coronatum, Romæ in festis na-
881 talitijs insigniuit imperiali dyademate, & qui Ecclesiæ Cremonensi confirmauit quæcunq; ei concessa per præcessores suos, ac immunitatem à quibuscunq; oneribus pro eius prædijs, & bonis, & eorum colonis Landulpho

eius

eius Episcopo procurante.

Et anno 888. Stephano Quinto Ro. PP. dum bellum gereret cum Germanis, & Morauis iunctis armis Galliam diripientibus eius tędio, & labore declarauit Cæsarem Arnulphum nepotem suum ex Carolo Mano, Richilde uxore sua uti suspecta de adulterio repudiata, & ingressa monasterium, & anno decimo imperij sui die duodecima Ianuarij obijt dimisso Bernardo filio naturali, & Arnulphus Dux Charinthiæ remansit imperator, & Berengarius Fori Iulij, & Veronæ Roma oriundus, & Guido Spoleti Duces diuiserunt inter se imperium Occidentale, & Guido dimissa Italia Berengario, & sibi electa Gallia illuc uocatus per Fulconem Pręsulem Rhemensem exercitu eã ingressus illinc per Gallos repulsus fuit. Et Stephano summo Pont. die uigesima prima Maij, & nona anni septimi sui Pontificatus mortuo, eoq; illinc ad dies quinque occupato per Formosum Episcopum Portuẽsem, Sergio Comite Tusculano presbytero Cardinale electo per eius factionẽ, & ex Longobardis in Italia aliquibus sequentibus partes Berengarij, & aliquibus Guidonis, & per nõ nullos Italos apud Rauẽnam Lamberto, seu Alberto filio Guidonis Rege Italiæ creato, & ibi inter Berengarium, & Guidonem commissis pręlijs, expulso Berengario in Germaniam. Arnulphus Cæsar cum eo fędere percusso, eiq; transmisso in auxilium Senebaldo, seu Ludouico, uel Astulpho filio Charinthiæ Duce, & per eum, dum inde in Italiam descendisset agminibus per montes Tridentinos in Italiam aduersus Guidonem eo expulso usq; Spoletũ, & mox regresso dimisso Berengario, in Galliam Arnulphus illinc Italiã exercitu irrumpit, & Verona, & Brixia, ac Bergomo captis cũ ibi Ambrosio duce furcis suspendi iusso in Guidonem profectus, eum captiuauit, & in exiliũ

888

891

892

893

895

egit, Papia, & Mediolano se ei permitten. & Othone duce Sanxoniæ marito Luthuildæ filiæ suæ Mediolani constituto rectore, ex Italia profectus fuit Vormatiam Germaniæ, & accersitus per Formosum summũ Pont. in sui auxilium aduersus Rom. eum infestantes rursus exercitu Italiam ingressus Romam munitam pręsidio per Guidonem Ducem Spoleti obsedit, & cępit, & in gratiam summi PP. data uenia Ro. & illinc eius aduersarijs expulsis per ipsum

897 insignitus fuit dyademate imperiali, & inde abijt Firmũ, illudq; obsedit, & per Agelindam uxorem Guidonis, quæ ibi erat, sibi data potione soporifera, ex ea excitatus illinc, cum copijs insequente Guidone, recessit, & per Berengarium, dum coniecta in eum suspitione decreuisset ipsum capi, & excęcari facere, dimissus, & qui aufugit Veronã, accessit Papiã, & per ibi incolas in eum arreptis armis, & plurimis ex suis occisis properauit Yporegiam, eamq;, dum ab eo defecisset ad Ascarium olim ibi Marchionem, obsedit, & Ascario ex fuga illinc proplapso, cępit,

898 & transgressis illic alpibus redijt Vormatiam. Et mortuo Guidone Berengarius solus remansit Rex in Italia, & Lãbertus filius Guidonis coacto exercitu ex suis adherentibus, eo in ipsum profectus Papiam, ubi erat, & cum inde aufugisset Veronam, ipsius Dominium occupauit.

899 Et Stephanus sextus summus PP. Lambertum Ducem Spoleti coronauit, & qui, cũ Manfredus Comes Mediolani, & multi alij Italiæ Reguli exosi eius tyrannidem, in ipsum coniurassent, & Manfredus coactis copijs militaribus irrupisset ad fines agrorum Mediolanensis, ac Papiensis, in eum transmissis alijs copijs militaribus, & ab ipsis, dum in illas incidisset, eo capto, & conducto Papiã ad ipsum, eum decapitari iussit, Et mox, dum Albertus Lucæ Marchio in Hetruria instigatus per Bertam eius uxorem,

uxorem, & Comes Aldobrandinus ex Regulis Italiæ coactis agminibus ex Hetruria per alpes Bardonis descendissent in Galliam Cisalpinam, & motis castris ad oppidũ Tarro flumini propinquum irēt Papiam aduersus ipsum, his auditis ex Maringo oppido agri Papiensis omissa uenatione, cui ibi uacabat, coacta raptim acie militũ, quam potuit, illis apud Burgum sancti Donini, ubi castramentabant, occurrit, eosq; imparatos, & inordinatos noctu inuasit, ipsorumq; copijs fusis, & Alberto captiuato, & ducto Papiam reuersus Maringum ad uenationem, ibi, dum sopore oppressus iaceret in gremio Vgonis filij Man 899
fredi Comitis Mediolani ætatis puerilis ex eius cubicularibus per ipsum in ultionem patris fasciculo ueprium illic euulsorum, seu fuste fuit occisus, & Berengarius, Alberto, & alijs qui erant captiui penes Lambertũ dimissis solus remansit adhuc imperator in Italia.

Et cum Ludouicus filius Busonis olim Regis Burgon- 900
dionum incitatus per Albertum Marchionem Yporegiæ generum Berengarij ducta uxore Gisella eius filia, & multos alios proceres Italiæ ęgre ferentes Berengarij ibi dñium aduersus ipsum, & ad Italiæ regnum occupandum ex Burgundia illuc exercitu descendisset, alio unito exercitu auxilio Alberti Marchionis Pisarum, & aliorum sequentium partes suas ei occurrit, & cōmisso utrinq; prœlio, ipsiusq; strato exercitu eum captiuauit, & dimisit hac lege, ut ab Italia abstineret.

Et Ioannes nonus Rom. Pręsul Rauennæ, & filius Gui- 901
donis factus summus Pont. Albertum fratrem suum Spo
leti Ducem cōstituit, & anno sequente Ludouicus Buso- 902
nis filius, dum instigatus per Albertũ ipsum, etiam Marchionem Pisarũ, & alios Principes Italiæ inimicos Berengarij, & orta inter eum, ac Albertum simultate, Italiam

aduersus

aduersus Berengarium pręter iuramentum ei pręstitum exercitu per montes Tridentinos repetijsset, & Papiam occupasset, & Berengario à suis ferè oībus dimisso,& uiribus suis diffiso Veronā ingresso, eā obsedisset, & Berengario illinc aufugiente, ea, ac toto regno Italiæ potitus
903 fuit. Et anno proximo ex Verona profectus Rom. & ibi per Benedictum quartum summum Pont. coronatus Rex Italiæ, & illinc reuersus in Hetruriam ad Albertum Marchionem Pisarum generum Rodulphi Regis Burgondionum, & inter eos ex instigatione Bertæ uxoris Alberti orta simultate illinc regressus Veronam, & die uigesima prima Iulij, dum ibi in ædibus Diui Petri noctu absq; metu cubaret per Berēgariū ex Bauaria regressum Veronā, eamq; ingressum captiuatus, & eo iubente excęcatus, & illinc abire permissus in Burgundiā redijt, ubi nō multo post perijt.

Et Arnulphus Imperator die uigesima octaua Nouēb. & anno imperij sui duodecimo ex morbo pediculari etiā obijt apud Ratisbonam, & ibi in templo Diui Emerentiani cadauer eius sepultum fuit superstitibus filio sui nominis cognominato Malo, & Vurferio ex Agnete uxore filia Imperatoris Græcorum.

Et Ludouicus filius suus naturalis occupauit imperiū, & ingressus Italiam exercitu, & ibi cum Lothario filio Lamberti Duce Spoleti pręlio congressus per eum superatus regressus fuit in Germaniam.

Et Lothario non multo post mortuo Vgo filius confirmatus fuit Rex Italiæ p Spoletinos, ac Hetruscos, & Landulpho Cremonæ Episcopo confirmauit priuilegia concessa pręcessoribus suis per Imperatores Rom. & Reges Italiæ.

905 Et anno 905. inita pugna cum Berengario, illiusq; co-

pijs

pijs occisus fuit dimisso post se Guidone filio.

Et cum Vngari ferè singulo triênio tunc ex Pannonia irrumperent Italiam, & illinc in Pannoniam abigerent prędam, & captiuos aduersus illorũ impetus cœpta fuerunt fieri propugnacula in Gallia Cisalpina, & regionibus circumuicinis, quas irrumperent.

Et anno 913. Ludouicus Cæsar instigatus in Berengarium per Sergium tertium Ro. summum Pont. profectũ 913
fuit ad eum in Galliam, dum esset indignatus in Berengarium, adhuc exercitũ descendit in Italiã aduersus ipsum ibi occupantem imperium, & cum eo, & Guidone Duce Spoleti pręlio congressus, eorũq; copijs fusis rursus inito utrinq; prelio per ipsos uictus ex Italia regressus fuit Germaniam, & ibi anno 913. & decimo imperij sui de mense Decembris nunquam coronatus perijt apud Ratisbonã, & ibi sepultus in zenobio diui Emerentiani nulla dimissa prole. Et Corradus Dux Francorũ nepos suus ex fratre Cæsar fuit designatus, & Landulpho Cremonæ Pręsule mortuo ei sorrogatus fuit Ioannes scriba à secretis Berengarij, cui Corradus Cæsar confirmauit quæcunque concessa per prędecessores suos Imperatores Occidentales ecclesiæ Cremonensi, ac concessit comitatum extra ciuitatem per quinq; millia passuum.

Et anno 916. Lando Ro. summus Pont. Berengario, & 916
Guidone Duce Spoleti utrinq; belligerantibus inuicem compositis Berengarium insigniuit corona imperiali.

Et anno 919. Ioanne Ro. summo Pont. Corradus Cæ- 919
sar, dum uellet perseuerare in bello, qđ gerebatur inter Francos, & Sanxones, multiq; ex suis proceribus, ac ducibus ab ipso defecissent, obijt die uigesima tertia Decẽbris anni septimi imperij sui ex morbo pediculari, ipsũq; imperium dimisit Henrico nuncupato Aucupi filio Othonis

nis Duci Sanxoniæ Crimoaldo Cremonæ comite,& Diã berto ibi Prǫſule ſuffecto Ioanni tunc mortuo.
921 Et anno 921. Rodulphus filius Ricardi Dux Burgondionum accerſitus aduerſus Berengarium per Lambertũ Prǫſulem Mediolani, & multos alios proceres Italos in eum indignatos aduerſus ipſum in Italiam exercitu de-
922 ſcendit. Et cum Berẽgarius ab omnibus deſtitutus illinc in Germaniam aufugiſſet, & deinde multis proceribus Italis à Rodulpho deficientibus utrinq; paratis copijs cõmiſſo prǫlio apud Fidentiolã ſuccubuiſſet, & Bonifacius Princeps Camerini, ac Spoleti maritus Gualdradæ filiæ ſuæ, & Comes Gerardus coactis agminibus in eius auxilium properaſſent, eisq; iunctis cum Rodulphi exercitu Berengarius ex Germania alijs copijs ſe oppoſuiſſet, eas inordinatas, & imparatas aggreſſus ipſas fudit Berengario illinc aufugiente Veronam, & dimiſſis prǫſidijs in Gallia Ciſalpina anno tertio ingreſſus ſui in Italiam illinc
924 redijt in Burgundiam. Et Berengarius noctu in domo propria Veronæ fuit occiſus per Flambertum Veronenſem compatrem ſuum, nulla poſt ſe dimiſſa prole, ſed ſuperſtitibus Berengario,& Aſcario filijs Alberti Marchionis Yporegiæ ex Giſella filia Berengarij prima uxore Alberti. Et Milo etiam Veronenſis dux Berengarij Flamberto, & multis alijs cõplicibus necis Berengarij captis, & ultimo ſupplicio affectis dominiũ Veronæ occupauit. Et Rodulphus intellecta morte Berẽgarij, & Emeregardam relictam Alberti Marchionis Yporegiæ receptis in eius partes multis proceribus Italiæ iuuenibus accenſis amore ipſius, quæ erat formoſiſſima, eorum auxilio occupaſſe Papiam cum reliquo ibi dominio, ex Burgundia exercitu properauit in Italiam, & ope Lamberti Prǫſulis Mediolani, & aliorum ibi procerum ſequentium partes

ſuas

suas positis castris ad ripam Ticinij propè Papiam per quinq; millia passuũ, eam, ubi erat Emeregarda, obsedit, 924
& dum per Emeregardam in eius manus, ac amplexus dolo redactus fuisset, uocato per Lambertũ, & alios Proceres Italos aduersus ipsum in Italia Vgone Arelatense filio Lotharij ex Berta relicta Alberti Marchionis Pisarũ in Hetruria ad ibi assumendum regnum, illinc, postquam tentasset illud recuperare, redijt in Burgundiam, Et cum anno sequente Vngari Salardo duce ex Pannonia Italiã 925
irrumpissent, & ibi direptis, ac ferro, igneq; euersis Liburnia, Venetia, Flaminia, ac Hetruria, & illinc regressi in Galliam Cisalpinam, & ibi depopulatis Mantua, Brixia, ac Bergomo, obsessaq;, & capta, & combusta Papia unà cum zenobio diui Sixti in suburbijs Placentiæ, coacto exercitu in Burgundia inde aduersus illos unà cum Bernardo duce Sueuiæ socero suo adhuc in Italiam, ut ei succurreret, properauit, & Vngaris onustis præda regressis in Pannoniam firmauit castra apud Yporegiam, & illinc destinato socero Mediolanum ad Lambertũ ibi Præsulem, eoq; dum illinc ad Rodulphum factis minis Lamberto, & alijs proceribus Italis de eis perdendis reuerteretur, occiso apud Nouariam per milites Italos eum iussu Lamberti, & aliorum procerum, quibus minatus fuerat, insecutos accelerauit in Burgundiam.

Et anno proximo Vgo Arelatensis ex Gallia Narbonense unà cum Lothario, & Manase filijs ingressus Italiã, 926
& profectus Pisas ad Guidonem ibi Marchionem nepotẽ suum eius, ac Ioannis summi Pont. & aliorum procerum Italorum auxilio ductus Papiam, ibi factus fuit Rex Italiæ, & Mediolani coronatus per Lambertum illic Pręsulẽ, & habitis comitijs Mantuæ per Regulos Italos pro expellẽdis saracenis ex Frasineto oppido munitissimo ad fines

Italiæ, & Galliæ Narbonensis per illos egressos Africam Stagiro duce iam triginta tribus annis occupato illic incolarum fidelium ope nacta occasione discordiæ tunc uigentis inter Arnulphum Cæsarem, & Guidonem ducem Spoleti, & Berengarium Fori Iulij, illuc profectus fuit,
927 anno sequente.

929 Et anno 929. Guidone Marchione Pisarum mortuo, superstite Alberico eius, seu Alberti patris sui filio ex Marotia uxore Lamberto fratre successore Marotiam ipsam Guidonis nepotis sui, dum teneret molem Adriani duxit uxorem, & Romæ dominium occupauit, & dum Romani incitati per Albericum eius priuignum in ipsum, qui cũ alapa percussisset, indignatum, ac eo duce illum obsedissent in arce Adriani, ex ipsa aufugit dimisso dominio Ro. Alberico ibi facto Consuli.

931 Et anno 931. Stephano Ro. summo Pont. dum Rodulphus Rex Burgundiæ, & Galliæ per Lambertum Præsulẽ Mediolani, & Milonem Comitem Veronæ, & alios Proceres Italiæ, quibus erat infensus, & inuisus Vgo, aduersus ipsum accersitus fuisset ad eum auertendum ab Italia ad ipsum transmissis legatis, eiq; concessis omnibus, quæ habebat in Gallia Transalpina secũ percussit fœdus, eoq;
932 anno sequẽte mortuo Berta eam duxit uxorem, & Adalaidam filiam suam nupsit Lothario primogenito suo ei assignata Papia pro dote. Et anno secuto Ioanne undecimo Ro. etiam summo Pont. Arnaldo Bauariæ, & Carinthiæ Duce uocato per Lambertum Mediolani Præsulem, & Proceres Italos aduersus Vgonem, Lambertoq;, dum per Liburniam exercitu descenderet in Italiam Vngaris appulsis Aquileiam, eaq; occupata ibi, & circum circa omnia euertentibus facto obuio, & illinc utrinq; facto conflictu repulsis, Veronam profecto, & in eam recepto

Vgo

Vgo alio exercitu coacto in ipsum transiuit, & hinc inde 934
facto conflictu eum illinc repulit, & Milonem ibi conitē,
per eum Arnaldo, qui eum decreuerat secum abducere
dimisso, relicto fratre cum militibus ad prę sidium arcis
Veronæ per Milonem expugnatam, & dum Bauari illinc
abijssent eo abducto, recepit in sui gratiam, & ingressus
Veronam illinc Racherium ibi Pręsulem relegauit Papiā,
& Rodulphum filium suum ex Alda Frāconia eius prima
uxore fecit coronari Regem Italiæ, & Manasem alium fi-
lium constituit Presulem Mediolani, & Theobaldum aliū
filium ex Maxinella Rom. amasia Archidiaconum, & Bu-
sonem susceptum ex Benzola Sueua prę sulem Placentiæ,
& Vbertum susceptū ex Guardamilla Principem Hetru-
riæ, a quo descendit familia Vbertinorū, & a Lamberto
Lambertinorū Florentiæ, & Berengario Marchioni Ypo-
regiæ nupsit Gisellam neptem ex Busone fratre, & Gilla
uxore Burgundiensi.

Et anno sequente, dum eum decreuisset ex humanis 935
tollere, & Berengarius re patefacta p Lotharium filium
Vgonis cum Gisella uxore aufugisset in Sueuiam ad He-
rimanum ibi Ducem, & eo autore per Othonem Ducem
Sueuiæ, susceptus fuisset in sui protectionem procurauit
ei oblata pecunia per ipsum eum sibi prodi. Et habita
classe ab Imperatore Byzantij eius auxilio obsedit Fraxi-
netum occupatum per saracenos, ipsumq; cum illis rede-
git in sui potestatem, ipsosq; locauit in montibus ibi pro-
pinquis ad prę sidium aduersus Berengarium, ne illac ad-
uersus eum Italiam ex Sueuia irrumperet, & cum Beren-
garius habitis copijs ab Herimano in eum transiuisset, &
in ipsum paratis armis per Vgonem illinc diffisus in Sue
uiam redijsset, & illic ad biennium, per ipsum in partes
suas susceptis Arderico Cotta prę sule Mediolani, Mana-
se

se Veronæ,& Guidone Mutinę,& multis alijs proceribus Galliæ Cisalpinæ opera Amidei familiaris sui ex Sueuia in Italiā descendisset multis copijs barbarorum per montes Tridentinos, & propugnaculo Riuolæ ad fines Italiæ constructo habito ab Adelardo illic deputato pręfecto p Manasem fuisset introductus in Veronam per Milonem ibi Comitem, Vgo coactis copijs transiuit in Guidonem Pręsulem Mutinæ,& ibi Vignole oppidum suum obsedit. Et Berengarius properauit Mediolanum, illudq; ingres-
937 sus fuit. Et dum Vgo reuersus Papiam illinc cum eius thesauro aufugeret, eum reuocauit, & dño Italiæ inter ipsos diuiso, eiusq; titulo dimisso penes Lotharium filiū Vgonis,& regimine penes Berengarium cum titulo Marchionatus,& rectoris,Vgo ex Italia ibi dimisso Rodulpho redijt Arelatum anno decimo regni sui, & ibidem non multo post perijt, instituta hęrede Berta nepote sua ex Busone fratre, mox nupta Raymōdo Comiti Tholosano. Et Berengarius expulit Iosephum pręsulem Brixiæ ex ibi Episcopatu, eiq; substituit Antonium eius familiarem,ac constituit Adalardum pręsulem Regij, & Babilonem familiarem pręsulis Mediolani in eius gratiam Nouicomij, & habita pecunia à Baxiano Epo Papiæ, & Luithprando
938 Parmæ, eos ibi dimisit pręsules. Et Lotharius Vgonis filius, dum Otho filius Henrici Cæsaris Italiam exercitu introisset, & Romā proficisceretur, in eum profectus alio exercitu ei obstitit,& biennio regni sui obijt nulla post se dimissa prole, sed Adalaida uxore, & Berengarius solus remansit Rex in Italia. Et Henricus Cæsar Vngaris quadraginta millibus cursitantibus,ac diripientibus Italiam, & Germaniam postpositis inducijs, quas cū eo habebāt, surgens è lecto, in quo iacebat ægrotus, coacto exercitu illis occurrēs ibi utrinq; facto cōflictu ipsos illinc repulit

graui

graui ſtrage ex illis occiſis circiter triginta millibus, Lothoringiaq;, dum intenderet eam armis uendicare, ſibi dimiſſa, ac imperio unita, ac habita lancea, qua dextrum Chriſti latus fuit confoſſum, & utebatur Conſtantinus Magnus, à Rodulpho Duce Burgundiæ, & cõſtituto Brãdeburgi Marchione alio Henrico, ex hac uita migrauit anno decimo octauo imperij ſui, & ex eius ordine ſibi ſucceſſit Otho filius ſuus, ex Mathildæ filia Theodorici etiã ex ducibus Sanxoniæ, & fuit coronatus Aquiſgrani per Pręſulem Moguntiæ.

Et anno 941. Stephano Germano ſummo Pont. cum Berengarius coactis copijs deſcendiſſet ex Foro Iulij in Andelindam relictã Lotharij Papiæ dominantem, ut ipſa eam exueret Landulphus Othonis filius accerſitus in eius auxilium aduerſus ipſum exercitu deſcendit in Italiam, eumq; ſecum pręlio congreſſus in Hortam inſulam lacus Nouariẽſis compulit, & oppidis plurimis ex Gallia Ciſalpina receptis pleroſq; ibi populos ſecum coniunxit, & dũ bellum proſequeretur repentina morte, & ut fuit ſuſpicatum, ueneno opera Berengarij ei propinato deceſſit, eiusq; cadauer Moguntiam conductum ibi ſepultũ fuit in æde diui Albani ex ordine Gulielmi fratris ſui ibi Pręſulis. Et Berengarius ſe Auguſtum, & Albertum filium Cæſarem nuncupari fecit. Et ex Foro Iulij ibi dimiſſo Alberto unà cũ Conone, Guidone, & Alberto alijs filijs exercitu adhuc irrumpit Galliam Ciſalpinam, & Andelindam captam Papiæ ibi, ſeu in oppido Gardæ Veronenſium carcerari iuſſit, & mox debellauit Azonẽ Eſtenſem tuentem partes Pontificias. Et cum Andelinda 948. ex oppido Gardæ ope Mauritij ſacerdotis ſui ex fuga, plapſa ad Adanardũ Epiſcopum Regij confugiſſet, & ex eius conſilio ſe recepiſſet Canoſum ad Attonem affinem

 ſuum.

941

942

suum: & Berengarius, cum eam petitam ab Attone sibi prodi habere non potuisset, Canosum exercitu obsedit.

949 Et anno subsecuto agros Cremonensium, & Placentinorum inuicem limitibus destinxit, Cremonamq; instaurauit, & ampliauit, & dum Italiam Tyrannide opprimeret Otho Cæsar accersitus per Agapetũ summum PP. & Alemanum Menclotium præsulem Mediolani, & proceres Italos in ipsum ex Germania p forum Iulij unà cum Azone Estense eius cugnato ei nupta Alda Sorore sua cum dote Frimburgi in Sanxonia, exercitu quadraginta milliũ armatorum in Italiam descendit aduersus eum, ipsoq;, ac Alberto filio sibi exercitibus occurrentibus in foro Iulij, & apud Papiam uictis prælio, Adalindam duxit uxorem ex consilio Leardi Episcopi Veronæ, & Berengario, ac Alberto se ei permittentibus data uenia, dimissoq; dominio Galliæ Cisalpinæ, & fori Iulij præter Veronam, & Aquileiam, ibi, ac in tota Italia constituit rectorem Corradum Ducem Franconiæ eius generũ, & qui in Apulia resedit; & ex Italia redijt in Germaniam unà cum Andelinda ex qua infra annum suscepit filium etiam nominatum Othonem, qui ei successit in Imperio.

952 Et cum Anthropomorphitarum heresis asserens omnipotentem Deum habere membra humana insurrexisset in Gallia Transpadana, & quam Fantinus Episcopus Veronæ, & Rainerius Monachus confutarent, & incolæ Cremæ oppidi, ubi, ut aliqui dicunt, erat Ciuitas Parasij, ea infecti forent, & bello finitimos infestarent, & ab ea nollẽt resipisci Alemanus Menclotius præsul Mediolani, Diabertus Cremonæ, & Guido monachus Cysterciẽsium Placentiæ coactis in unum copijs illam ceperunt, eaque direpta, & demolita eius solum, & agros inter se diuiserunt, & ex qua processerunt Comites de Curte, & de

Camisano

Camisano. Anno 954. cum Albertus Comes Galliæ cũ 954
altero Alberto, & Henrico filijs inde exercitũ in Italiam
descendisset usque ad Astensem urbem, & dolose simula
ta pace cum Mediolanensibus Mediolanum occupasset,
& Mediolanenses arreptis armis aduersus eum insurrexis
sent, ipsumq; uulnerassent, & inter eos, ac Gallos comis
sa pugna succubuissent. Et Valpertus eorum Præsul ad
Othonem confugisset, Otho rursus exercitu in Italiam de
scendit, & ex Gallia Cisalpina prælio expulit Albertum
in Insulam Corsicæ, & Mediolani coronatus per Valper-
tũ Rex Italiæ, illud instaurari iussit, & illinc redijt in Ger
maniam, & Berengarius indignatus in Athonem Regulũ
Canosij. quia aduersus eum Othoni auxiliatus fuerat in
bello contra eum gesto per Othonem, ut præfertur, ac An
dalindam, dum ad se confugisset, recepisset, ipsum obse-
dit in eo oppido, & dum Ioannes summus PP. contamina
tus omnibus probris, ac uenationibus, non autem sacris
intentus esset, ac publicè scorta teneret, & Berengarius,
& Albertus Italiam opprimerent, Athonemq; obsideret
in Canosio, Landulphumq; filium Othonis quoque, ut fe
rebatur, ueneno substulissent, Otho uocatus in eos per
Valpertum Præsulem Mediolani, Guidonem Nouicomij,
Clerum Romanum, & nonnullos alios prælatos, & pro-
ceres italiæ, ad eum transmisso legato Ioanne Scrinario
Apostolico, dũ esset Vormatiæ in Festis Natalitijs Otho-
ne filio annorum septem electo Rege Germaniæ, & apud
Aquisgranum in die Penthecostis coronato, inde cũ uxo-
re, & Lothario, & Carolo filijs Ludouici olim Regis Frã
corum, & Vgone Capetto, & Othone, & Henrico filijs
Othonis Comitis Parisiensis nepotibus suis exercitu per
montes Tridentinos aduersus illos descendit in Italiam,
& Berengarium, & Albertum, & fratres redegit in sui

 potestatem,

potestatem, & receptis Mediolano, & Papia, & concessis presuli Mediolani Comitatu Parabiachi, Seprij, & Ducatu Burgariæ, & Marchionatu Mattesanæ ex agro Mediolanense, & in eius tribubus, & plebibus cõstitutis Capitaneis, & Valuasoribus Berengarium unà cum uxore in Austriam, & Albertum Byzantium relegauit, & ex Mediolano comitatus per Valpertum ibi præsulem, & Opizonem Comitem Angleriæ Romæ accessit, & cum Ioannes ipse bonis, & blandis uerbis exhortatus per Othonẽ ad benè, & religiosè uiuendum uitam suam Commutare noluisset, & uocato concilio prelatorum in eum mense quarto anni noni sui Pontificatus ex urbe aufugisset in Henrincos, ubi aliquamdiu, in sylvis more ferarum latuisset, Clero persuadente elegit summum PP. Ioannem Scrinarium sedis Apostolicæ, & diaconum Lateranensis Ecclesiæ, qui nominatus fuit Leo Septimus.

962 Et Diamberto presule Cremonæ mortuo ei substituit Luizonem ex supremis suis consultoribus. Qui illuc asportare fecit corpus Sancti Hymerij Episcopi, & Confessoris furtim acceptũ ex oppido Flauiano Vmbriæ, seu Ducatus Spoleti, uel Campaniæ Romæ sibi datum per Episcopum Meliensium, seu Ismeriæ eius regionis, cuius fuit Episcopus diuus Hymerius. Otho, dum esset in Ger-

965 mania, Alberto filio Berengarij ex Corsica, in quam aufugerat uocatus per Sisigulphum Episcopum Placentinũ, & nõnullos alios in Galliam Cisalpinam regressus copijs, in eum destinauit exercitu Sicardum ducem suum, & ad Flumen Padi collatis signis ipsum repulit, occiso Guidone fratre suo, & regionẽ Montisferrati concessit Aladramo filio Ducis Sanxoniæ, & genere suo ob Alexiam filiã suam, ac constituit rectorem Italiæ, dum authore, Antistitè Alburgiense eos cognouisset, qui aufugerant ex Sãsonia

ſonia in Italiam iam decennio lapſo, & delituerant pęnes Galerum agri Albigenſis in Gallia ſubalpina, ducta Alexia uxore clam patre, qui dederat ei pręceptorem Alaramum, dum in Sanſoniam, & in eius aulam ſe recepiſſet 967
ex Italia, in qua in loco, ubi nunc eſt Alexandria in lucẽ productus fuerat parentibus ex Sanſonia euntibus uoti gratia in Hiſpaniam ad templum diui Iacobi, & educatus, etiam tunc cognitis. Et etiam Albertum filium Attonis Reguli conſtituit Marchionem Ateſte in agro Patauino, & Guidonem Malateſtam Comitem in Flaminia. Et Luizone Epiſcopo Cremonæ defuncto ſurrogauit Lutimprãdum, eique mortuo infra breue tempus Oldericum Gallum, & Papiam profectus Siſigulphum, & comites reos coniurationis in eum factæ cum Alberto filio Berengarij cauſa cognita ex eis aliquos in Galliam, & aliquos in Germaniam relegauit. Et Olderico Epiſcopo Cremonæ confirmauit priuilegia pręceſſorum ſuorum, & qui in æde tũc maiori Cremonæ corpus diui Hymerij reponi fecit, unà 970
cũ corpore diui Gregorij pręsbyteri, & Martyris Cremonam conducto ex Spoleto, ubi paſſus fuit martyrium anno 287. Et Ioanne ſummo PP. mortuo die quinta Septẽbris, & quintadecima anni octaui ſui Pontificatus, & illinc ad dies tredecim, ſeu ſexdecim Benedicto etiam Ro. ſuffecto, & per eum Othone ſecundo, Theophaniaq; uxore conducta Romã coronatis corona Imperiali Otho pa- 973
ter unà cum eis redijt in Germaniam, & anno trigeſimoſexto Imperij ſui, & partus Deiparæ Virginis 974. in die 974
Pentecoſtis apud Melburgum in Auſtria obijt, & Viennę in Templo diui Martini eius opera, & ſumptu conſtructo ſepultus fuit, & Otho filius in Imperio perſeuerauit. Et anno decimo Imperij ſui, & die octaua Decembris ex ueneno ſibi propinato per Italos ob eius duritiem in ipſos, 984

fuit extinctus, seu ut aliqui dicunt ex uulnere sibi illato sagitta ueneno infecta in prælio habito cum saracenis, Romæ, & ibi sepultus in uestibulo basilicæ Vaticanæ supstitibus filio eius nominis, Vgone Duce Carinthiæ Olderico, & Federico. Et Bertoldus filius Vgonis fuit primus Comes Sabaudiæ; & Matilde nupta Ezelino Comiti Palatino Rheni, & Odoricus nupsit filiam Theodorico primo Comiti Olandi æ. Et cum aliqui ex proceribus Germanis, qui Romæ erant intenderent eligere Imperatorē Rom. Henrincum Bauariæ Ducem, & primi Othonis ex fratre nepotem, alij Othonem filium defuncti, & nonnulli Itali proceres imperium ipsum reassumere contenderēt Otho filius tertius annorum duodecim Imperator fuit electus. Et Theobaldus uicarius suus Mãtuæ, in eius agro inter Padum, & Laronem Flumina construi tunc fecit monasterium in honorem Diui Benedicti, & multis, & optimis possessionibus dotauit, & Gotifredo Præsule Mediolani mortuo, & auspitijs Othonis ei surrogato per Bonitium ibi Ducem Landulpho filio, & nec admisso per Mediolanenses electo per eos Arnulpho ex Castilioneis de Arzago, & ob id excitato tumultu per sequaces Bonitij Tacio ex illic primoribus occiso, & Landulpho ob id profecto Canturium, & Reginaldo fratre suo ad plebem Mastaliæ de Piroano, & Vberto alio fratre Melegnanum, & Benzono, Riperiam, & Guardastallum, & inter acies Arnulphi, & ibi incolas sibi aduersantes collatis manibus in campo Carbonariæ, & Arnulphi profligatis, Otho Cæsar, dum ad eum confugisset Arnulphus, exercitu profectus Mediolanum illud obsedit, eoq; inscio facta per præsulem, & Mediolanen. inuicem conciliatione Mediolanū
989 ingressus ibi ab Arnulpho fuit coronatus corona ferrea.

Oldericus præsul Cremonæ procurauit erigi monasterium,

sterium, & Ecclesiam in honorem diui Laurentij ex sua 990
proprio patrimonio, & ære in loco, ubi erat sacellum ei
dicatum extra Ciuitatem ibi deputatis monachis, eisque
Guazone Abbate dato ad seruiendum omnipotenti Deo
sub regula Diui Benedicti. Ioanne summo PP. anno de- 994
cimo cum dimidio sui pontific. defuncto Othone autore
ei surrogatus fuit Gregorius Quintus Saxo patre Otho-
ne in seculo nominatus Bruno. Et dum Othone Cæsare 995
ex Italia per Galliam in Germaniam reuerso exagitatus
seditionibus Crescentij, & nonnullorum aliorum Roma
norum ex urbe abijsset in Hetruriam, & illinc in Germa-
niam ad Othonem per Crescẽtium ei substitutus fuit Ioã-
nes Grecus Episcopus Placentiæ. Et Otho cum Grego- 997
rio summo PP. exercitu properauit in Italiam, & Romam
profectus ipsam munitam præsidio per Romanos, & Cre
scentium ab eis factum consulem summa cum potestate
obsedit, ac oppugnauit, & dum Crescentius cum antipa-
pa ingressus fuisset arcem Adriani per eos etiam munitã
præsidio à Romanis nolentibus resistere Othoni sibi a-
pertis portis urbis in ipsam fuit introductus. Et dum
eum accessissent Crescentius, & antipapa spe ueniæ e-
gressi arcem antipapam sibi oculis effossis uita, & Pontifi-
catu, postquam eum occupasset per dies decem iussit ex-
ui, & Crescentio uulneribus per turbam ibi popularem
illatis Gregorium restituit sedi Apostolicæ, & per eũ unà
cum Maria uxore die octaua Maij insignitus fuit corona
Imperiali, & ipso annuente facta fuit constitutio, Qua p
petuo ius Imperij Romani penes Germanos remaneret
data autoritate in futurum eligendi Imperatorem presu-
libus Moguntino pro Germania, Treuerensi pro Gallia,
& Coloniensi pro Italia, Marchioni Brandiburgensi post
illius electionem eius Camerario, Comiti Palatino Rhe-

ni dapifero, Duci Sansoniæ Ensifero, & Regi Boemiæ ad dito ad tollendam discordiam inter electores, si quę inter eos in electione oriretur, ut quem elegissent, & summus PP. confirmasset Augustus Imperator haberetur, & habito conuentu per eos electores, & alios prelatos, & proceres Germanię in aliqua ibi Ciuitate per eos legittimis suffragijs eligitur aliquis ex ipsis sapiens, & excellens uir rex Germanię, & conductus Aquisgranum ibi in Ecclesia diuę Marię, & in solio Caroli magni locatus coronatur corona argentea gladio cum balthęo deinde armillis, cum clamide, & sceptro, & baculo ei porrectis sacro oleo unctus p Archiepiscopum Maguntinum uti Regni Germanię Cancellarium, licet Aquisgranum sit in dyocesi Colonię, & archiepiscopus Treueris sit antiquior alijs in Germania, & mox ductus Mediolanum ibi eligitur Comes Italię, & coronatur corona paleę tritici contexta spicis turgentibus, qua nunc coronari debet Alexandrię, & mox eligitur Rex Italię, & Mediolani ī ęde diui Ambrosij, seu Modoetiæ in ęde diui Io. Bap. p Archiepm̄ Mediolani sacro oleo ungitur, & corona ferrea coronatur, ibi assistētibus p̄sulibus Cremonę, Papię, Placentię, Brixię, Parmę, Nouicomij, Sauonę, Vintimilię, & Albigauni ad sinistrā, & ad dextrā Vercellarū, Nouarię, Laudę, Derthonę, Taurini, Aquensis, ac Genuę, qui sunt decem, & octo, & deinde habito conuentu per eum Ducum, Marchionum, Comitum, Vassalorum, et aliorum Magistratuum Italorum pro Imperio, & legatorum Ciuitatum ibi liberarum in uico Roncaliarum propè ciuitatē Placentię, & auditis, ac intellectis, & sublatis eorum controuersijs, & stabilitis ipsorum iuribus, et sibi datis legibus, conductis Romam per Archiepiscopum Mediolani sibi singulis populis in itinere occurrentibus eum faculis, et factis aclamationibus, et

per

per eos prꝑstitis debitis obſequijs in ęde Lateranẽſe oblatus per ipſum Archiepiſcopum ſummo Pontifici per eum eligitur Imperator,& ungitur ſacro oleo,annulo ei in digito dextro impoſito,& enſe nudo tradito coronatur corona aurea,& ſceptrum Imperiale, cum orbe ei porrigitur, ac datur,& poſtea per ipſum creãtur Duces,Marchiones, Comites,Vaſalli, æquites, & Magiſtratus pro Imperio in Italia; & dum in ea eſt ibi incole tenentur ei pendere fodrum,quod eſt quędam quantitas frumenti, quæ ſępe extimata comutatur in pecuniam.Et ad onus paratæ, quod eſt ſumptus in uijs aptandis,& pontibus faciẽdis, quibus ipſe ſit tranſiturus,& ad onus mãſionatici quod eſt in terra,& cęteris,quæ ſunt exercitui in agro hoſpitãti neceſſaria, ſi quidem Regi Italiæ tãtum ius terræ eſt attributum, ut ex omnibus,quæ ipſa producit ad uſum hominum neceſſaria quantum opus ſit militibus ſuis, exceptis bobus, & ſeminibus ad colendum terram neceſſarijs, & idoneis: Regalia autem quæ ei ſpectant, & ſępe conceduntur ad ſui arbitrium aliquibus de eo benemerẽtibus dignitates, & pretia, & ſcilicet uectigalia, thelonea, portus, ripatica, pedagia,piſcheriæ,molendina, ſalinæ, fluminum uſus, & ius monetæ cudendæ,& omnis redditus ex eis proueniẽs et quæ ſunt huiuſmodi. Et anno 998. Otho Cęſar profectus Cremonam de menſe Februarij conceſſit Oldorico ius ripatici,portuum, ac piſcationum fluminis Abduæ,et cõfirmauit priuilegia eidem cõceſſa per Prꝑceſſores ſuos in Imperio, et ſuſcepit in ſui protectione monaſterium per Oldericum ipſum ex ſuo proprio ære de recẽti erectũ ad honorem, et memoriam, et ſub titulo diuorũ Sixti, et Laurentij martyrum, eiuſq; Abbatem, et Monachos in eo locatos,et degẽtes ſub regula diui Benedicti cum omnibus bonis,et prꝑdijs ei aſſignatis in uicis,et Pagis Coſtæ

997 (margin, beside "Italia; & dum in ea eſt…")

998 (margin, beside "et quæ ſunt huiuſmodi…")

Columbariæ,

Columbariæ, Lupariæ, Bulgari, Dulmonæ, Benedei, Retiolifchi, Valcharenghi, Camporelarum, Randulinghi. fancti Prudentij, Cafalisbucani, Ragidade, Zouenenghi, Vultedi, Platinæ, Caneti, Raufcatæ, Quiftri, & Curti-
1002 cellarum, eorumq; colonis. Et anno 1102.& decimono no Imperij fui die uigefima Ianuarij ad Paternum uicum Galliæ Cifalpinæ deftinato Byzantium ad Conftantinũ ibi Imperatorem legato Arnulpho de Arzago Pręfule Mediolani petitum uxorem Zoem ex filiabus ipfius Conftantini,& obtenta,& nec defpõfata, duobus chyrothecis ueneno infectis fibi dono tranfmiffis per uxorem Crefcentij ex eo ueneno perijt.& illinc eius cadauer in Germaniã abductum fuit Auguftam, & ibi in templo maiori fepultum.

1003 Et anno fequente Henricus fecundus claudus nuncupatus Dux Bauariæ,& Othonis primi ex fratre nepos per electores ex autoritate fibi attributa à memorata conftitutione Gregorij olim fummi Pont. electus fuit Cæfar,& Arduinus Marchio Yporegiæ habito cõuentu Papiæ procerum cifalpinorum ꝑ illos fuit electus Rex Italiæ, & per ibi Pręfulem coronato Arnulpho Archiepifcopo Mediolani inuito, per eum dono habito à Conftantino Imperatore Byzantij ferpente æneo per Moifem in deferto fabricato, & illinc allato Mediolanum, & ibi in templo maiori repofito. Et Henricus Cæfar Olderico Cremonæ Prefuli mortuo furrogauit Landulphũ ex eius confultorib.& capellanum, eiq; confirmauit omnia conceffa anteceſſorib.
1014 fuis per pręceffores fuos. Et anno 1014.& duodecimo electionis fuæ ex Germania in Italiam exercitu defcẽdit, & ibi in Gallia fubalpina, dum Arduinus Marchio Yporegiæ, ibi occupans regnum ei occurriffet acie militari, fecũ prelio congreffus, fuit fuperatus, & mox reparato prelio

apud

apud Veronã eum superauit, & profectus Mediolanũ ibi fuit insignitus ꝑ Heripertũ illic Prǽsulem corona ferrea, 1015
& illinc Romam profectus, ibi quoq; per Benedictũ summum Pont. in die Paschatis fuit coronatus corona aurea.

Et Heripertus prǽsul Mediolani Cremoneñ. dũ Vgoni, & Belingerio, seu Berẽgario comitib. uallis Mercuriolæ, & plebis Arzatæ fautoribus latronum diripientium Ducatum Mediolani auxiliati fuissent in eum, aduersus illos copijs militaribus profectus, ut ipsos tolleret, & expulsis ex eorum dominio, & Cremonam profectis, & dum eos insecutus fuisset, prǽlio uictis unà cum Cremonensibus, suppeditauit, & à quo pars uicus maioris Cremonæ denominata fuit, & Douariæ nunc ibi ciues, & olim potentissimi, ex Douaria Insulæ Fulcheriæ oppido denominati, & de familia illorum de Anselmis, & affines Heriperti, & per eum sibi cõcessis multis oppidis, & uicis agri Cremonensis sub feudo Cremonæ subſtiterunt. Et Landulphus prǽsul Cremonæ ualdè infestus Abbati, & Mona- 1022
chis diui Laurentij, eis graue damnum intulit, & cũ etiã molestus fuisset populo Cremonensi, ob illius arrogantiam per eum expulsus fuit extra ciuitatem, & eius pallatium duplici muro ex lateribus coctis, in quo erãt turres septem, euersum, & mox instauratum, & ampliatum, ut Corrado mox Imperatori resisteretur, & dum mox alios induisset mores, ac mutasset uitam, & cum populo Cremonense redijsset in gratiam, receptus fuit per eum in Episcopum, & ob damna per eum illata Abbati, & Monachis diui Laurentij construi fecit Ecclesiam, & ædes in honorem diui Victoris Martyris extra ciuitatem ad alteram ripam torrentis Rhodani, & erexit in prioratum, & quæ anno currẽte 1496. ibi facto claustro parco nõiato animalium syluestrium corruit, & instaurata fuit in loco,

ubi

1023 ubi nunc extat. Henricus anno imperij sui uigesimo, & mense quinto die decima quinta Iulij obijt Bambergæ, & ibi in templo eius sumptu erecto cum onere soluendi quotannis Ecclesiæ Rom. octo marchas auri, cum equo fulcito fulcimentis albis, & ab eis dimisso Beneuento redempto fuit sepultus unà cũ Sinegunda, seu Sigismonda uxore filia Sigifredi comitis Pallatini non sine nomine sanctitatis, dum unà cum uxore sanctè, ac castè uixisse dicatur, nupta filia Leompoldo Duci Austriæ filio alius Leompoldi. Et Corradus Sueuus Dux Vormatiæ, & qui ordines militiæ sub Henrico duxerat electus fuit Cæsar, & qui propè Spiram habitabat in arce liburgica,& habuit uxorem Gisellam Burgundiensem ex descendentibus Caroli Magni Imperatoris Rom.R.Hernesti olim Sueuiæ Du
1025 cis. Et dum illi de Gambara de Modoetia, & Prçaleonibus,& multi alij nobiles Mediolanenses ab Heriperto Mediolani prçsule ob illius tyrãnidem defecissent,& percusso fçdere cum Laudensibus, & ad fines eorum agri,et Mediolanẽsis per eos erecto oppido Mottæ illinc incursarét, et diriperent agrum Mediolanẽsem, et Heripertus copijs militaribus coactis eis aduersus illos transiuisset, et facto
1025 utrinque prçlio pari marte, in quo occubuisset Oldericus factus Episcopus Laudç,expulso Ambrosio per eum electo Laude obsessa et capta,et ibi in sede Episcopali reposi
1026 to accessisset in Germaniam ad Corradum Cæsarẽ: Corradus Henrinco filio suo infante Cæsare designato ex Germania ductus per Heripertum una cum Brunone prç sule Coloniæ,quatuor regulis,Hernesto priuigno,Guidone Comite Italiæ eius uexilifero,et Vgone Comite trans Padum exercitu per montes Zinisios descendit in Italiam et Vercellis celebrato Paschate Mediolanum profectus fuit, et rebellibus Heriperti repressis, eoq; priuato autoritate

ritate eligendi Episcopum Laude, et cum ipse, et alij popu li, et Principes Italiæ ab eo defecissent, et se uendicassent in libertatem, et Mediolanenses in eum arma cępissent il- linc properauit Corbetam, et inde Papiam, et illinc ad ui- cum Ronchaliarum, et ibi habito conuentu mox accessit Cremonam, et Lādulpho ibi Episcopo mortuo substituit Vbaldum, et illinc Mediolanum regressus illud obsedit, et ibi comisso equestri, et singulari certamine per Heriprā dum Vicecomitem cum Bauerio Germano Corradi nepo te eoq; ab equo deiecto, et sibi amputato capite, occiso, et Heriperto pręsule exauthorato eiq; suffecto Ambrosio 1026
Mediolanense Cardinale, et in templo diui Michaelis ex- tra Mediolanum seu Modoetiæ, ut aliqui aiunt coronis paleę, et ferrea a Brunone pręsule Coloniense acceptis, ip sius priuilegijs exuto Mediolano, et concessis Modoetię, et dum uellet consecrare Ambrosium in die Pēthecostis ex uisione diui Ambrosij in somnis sibi facta, et ex frequē tibus tonitribus, et fulguribus quibus percussum fuit tē- plum ipsum et multi ex illius militibus tacti interierunt, uisaq; per aera trabe ignita labi super solem in eius occa- su, et cadere in terris pesteq; mox subsecuta territus dire- ptis ibi suburbijs pedem retulit Corbetā, et illinc Papia, et inde Lucam, et Rainerio ibi Marchione sibi occurrente Romam profectus ibi a Ioanne summo PP. in solemni diē Paschatis assistentibus Aedemondo Rege Anglię, et Ro- dulpho Burgundię Duce propinquis Gisellæ uxoris suæ coronam auream habuit inter Romanos, & Corradi mi- lites ibi orta rixa, & comissa pugna, in qua multi utrinque occubuerunt regressus fuit in Germaniam, & illinc 1030. 1030
Natali Dominico, ibi celebrato cum Gisella uxore, & Hermano priuigno Gisellæ filio, & Conone Francorum Duce, & multis alijs Principibus per montes Tridentinos

exercitu

1033 exercitu ingressus Italiam, Brixiam accessit, & illinc Cremonam ibi Vbaldo presuli Cremonæ cõfirmatis eius Ecclesię q̃buscũq; cõcessis ꝑ ꝓcessores suos in Imperio ꝓ eo procurante, & intercedente Gisella Henrici uxore eaq; profecta Romã, iuit Mediolanum, & mox Papiam, & illuc profecto Heriperto presule Mediolani cum presulibus Genuense, Vercelense, ac Placentino, & ibi iusso captiuari, & consignari Pupioni presuli Aquileiæ, & mox opera Abbatis ibi diui Syri fuga elapso iuit Rauennam, & celebrato ibi Paschate, & eius agro euerso, & omni Italia citra Apeninum in eius potestatem redacta redijt Cremonam, & ibi per Ioannem summum Pont. illuc profectũ exautoratis ibi Vbaldo presule, ac presulibus Genuense, Vercelense, ac Placentino, sequentibus partes Heriperti
1035 una cum summo Pont. illinc iuit Parmam, eamq; dum ibi celebraret natale dominicum orto tumultu inter eius milites, ac Parmenses, & per illos occiso eius pincerna diripi, ac cõburi iussit, & in Apuliam profectus, & nõnullis ibi gestis aduersus Pandulphum illic Principem, & ex epydemia sęuiente in eius exercitu multis ex eius proceribus, nobilibus, & gregarijs militibus amissis redijt in Germaniam.

1035 Et anno natalis Dominici Millesimo trigesimo Quinto Corradus Imperator adhuc reuersus in Italiam Brixiã, & Cremonam profectus ibi de seditiosis pęnas assummi
1036 iussit, & prædia sita apud Cremonam per quinque millia passuũ ob damna illata per Cremonenses Landulphio, & Vbaldo eorum Episcopis Ecclesiæ ibi adiecit, & nequis Dux, Comes, & Scudelassius eam in ipsorum possessione turbaret, & etiam Cremonenses, & Brixienses, Mediolanenses, & Nouicomenses de seditione conuinctos bonis suis exuit, & in Germaniam relegauit, & Bonifacio Comiti Ferrariæ Atestino nupsit Beatricem filiam, & Lõgobardos

bardos per uaria loca Italiæ pręsertim Aemiliæ, & Venetiæ regionum exercentes Tyrannidem insecutus, passim ubique deprehensos repressit, atque bello atriuit, & Germaniam fuit regressus. Et anno 1036. Vbaldus pręsul Cre- 1036
monæ, dum esset ualde infensus Valdemonio Abbati, & monachis diui Laurentij utrinque coactis copijs pugna commissa in Pago lacus obscuri fuit profligatus, Corradus Imperator anno 1038. & Imperij sui quintode- 1038
cimo perijt, die quarta Iunij in Frisia, & sepultus fuit Bãbergæ una cũ Gisella uxore in ecclesia ibi cathedrali per eos fundata, eiq; successit in Imperio Henrincus tertius filius suus, seu gener nũcupatus Niger. Et anno 1046. ex 1046
Germania in Italiam descendit exercitu cum Agnete uxore, & Mediolanum accessit, & ibi corona assumpta a Guidone pręsule Romam profectus, & expulsis Ioanne Episcopo Portuense, Ioanne Archidiacono filio Petri Leonis inuicem contendentibus pro obtinendo ibi Põtificatu ab illis occupato, ex eo eiecto Benedicto Episcopo Tusculano anno tertio, & mense tertio, seu septimo ipsius inuasionis Gregorium Sindericum Episcopum Bambergæ cõstituit summum Pont. & ab eo nominato Clemente assumpsit coronam Imperialem die uigesima nona Iauuarij una cum Agnete uxore. Et Bonifatius Lucensis eius sororius, die septima Maij, occisus fuit in uico Spinetæ agri Cremonensis in insidijs persicarios eiusq; cadauer dellatum Mantuam, in æde ibi diui Andreæ erecta per Beatricem eius uxorem sepultum superstite filio sui nominis ac Matildæ mox eius hęrede, & nupta Gotifredo, etiam Atestino.

Et Henricus anno 1057. Imperij sui decimo septimo, 1057
& die quarta Octobris apud Isolariam Saxoniæ urbem Victore summo Pont. assistente perijt filio sui nominis bien-

nio

nio pręcedente dum esset annorum quinq; Cæsare declarato, dimisso sub tutela Agnetis matris filiæ Gulielmi Ducis Aquitaniæ, & Pictauiorum, & quæ Gibertum de Corrigio clericum Parmensem constituit pro Henrinco filio rectorem Italiæ.

1062 Et anno 1062. Nicolao Allobrago, Gerardo, dũ esset in sęculo, nominato & Episcopo Florentiæ, summo Pontifi. mortuo die secũda Iunij mensis septimi anni tertij sui põtificatus successit die ultima septembris Anselmus Badagius Mediolanensis, & Episcopus Lucensis, & ex Canonicis regularibus diui Augustini, & nominatus Alexander, & Giberto Parmense annitente, & permittente etiam Hẽrinco sed reclamante Agnete matre per Episcopos Galliæ

1064 Cisalpinæ die uigesima septima Octobris 1064. apud Basileam habito conuentu Caudola Episcopus Parmẽsis fuit factus antipapa, & nominatus Honorius secũdus, & ut occuparet sedem Apostolicam per eum coacto exercitu, in qua erant multi proceres Rom. summo Põtifici aduersantes Romam ingressus, & ibi in campis Neronianis inter eum exercitum, ac Pontificium, in quo erant Gothifredus maritus Mathildis, Otho Vicecomes Dux Mediolani, & Odo Columna de mense Aprilis comissa pugna, in qua multi utrinque ceciderunt, illinc expulsus profectus fuit Mediolanum, & inde non multo post Romam accersitus per Cintium filium Stephani ibi pręfectum, & alios illic proceres factionis suæ, & reuersus exercitu, & ibi occupatis per eum urbe Leonina, ac æde diui Petri, & Gothifredo eius acie, & Romanis in illum irrumpentibus dimissus per suos fautores ob id territos, & a Cintio per me-

1067 dia agmina Ro. perductus in arcem Adriani, & ibi obsessus biennio solutis libris tercentum auri Cintio, & ab eo habito equo strigosissimo ex ea arce elapsus fuit.

Et

Et anno 1072. Alexandro summo PP. die duodecima Februarij anno undecimo cum dimidio sui Pontificatus mortuo suffectus fuit Ildebrandus monachus ex Soana agri Senensis patre Bonitio die sequente, & die uigesima octaua mensis Aprilis sacratus, & nominatus Gregorius Septimus, & per eum monito Henrico Cæsare, ne alicui largitione corruptus ꝑ simoniacam prauitatem Episcopatus, & beneficia ecclesiastica cōferret, cōfirmata ēt constitutione Nicolai sui prędecessoris, quo declarauit electionem summi PP. spectare Clero, non autem Imperatori aduersus decretum factum per patrem Henrici, & cum Hērico hæc recusante facere omnibus, quibus beneficia concessisset, interdictis sacramentis Ecclesiasticis, nocte natalis Dominici in templo B. Mariæ Virginis ad prę sepe Romæ celebraret missam, essetq; recepturus Eucharistiam per satellites Cintij instigati per Gibertum Parmensem Rauennæ pręsulem captiuatus, & intrusus in turrim munitissimam ibi regionis Parionis, & per Pop. Rom. hoc cognito facinore arreptis armis ex ea ereptus, & liberatus, ea turri, ac ædibus Cintij euersis, & non inuento Cintio fuga prolapso in Germaniam ad Henricum, eius familiæ mutilatis naribus coacta synodo Cardinalium apud Lateranum, Vgonem de Blanchis Cardinalē ex eius aduersarijs eius opera per Henricū cum Normannis, quibus summus Pont. intendebat mouere bellum percusso fœdere, ac Gibertum Rauennæ, et Theobaldum Mediolani, Vbaldum Cremonæ, Raymundum Treuigij, & multos alios pręsules, & antistites Galliæ Cisalpinæ sequentes partes Henrici exautorauit, & separauit a gremio Ecclesiæ Ro. & per Henricum procurante Sigifredo pręsule Coloniæ habito conuentu apud Vormaciam procerum suorum, ac uiginti trium Episcoporum cum eo sentientium electo 1072

Giberto antipapa, & nominato Clemente, & conſpectis in Italia tribus Solibus eũ prꝫſulem Coloniẽſem, & alios, ac Henricum etiam exautoraüit, & ſegregauit à cœtu Chriſtianorum Fidelium, & mortuo Vbaldo Cremonæ prꝫſule ei ſuffecit Arnulphum.

1076 Et Cremonenſes anno 1076.& multi alij populi Galliꝫ Ciſalpinæ ab Henrinco, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiæ pro eo, & alijs illud tenentibus, ac electis ſuppoſiti fuerant, defecerũt, & ſe in libertatem uendicarunt cõſtructis curribus iam repertis per Mediolanenſes, & ſuper eis appoſito uexillo ciuitatis, cuius iuris erat, retento manu per iuuenem impigerimum, dum ipſi currus eſſent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, panno undique purpuræ conſtracto, & tabulato inſtar turris quadratæ, & in eorum medio ligno proiecto ab eorum faſtigio rudẽtibus ad ſimilitudinem mali naualis dependentibus, & in eorum ſummitate affixa cruce aurea, & infra antena magna ſuſpenſa, unde explicaretur uexillum, & quos currus boues excellentis formæ ueſte candida induti traherent eius data cura uiro clariſſimo uirtute, & genere, lorica, & aureo baltheo induto, & publico ſtypendio educato cum cohorte militum ſtrenuorum, qui eum comitabantur prꝫcedentibus ſex Tibicinibus, & duobus ſacerdotibus aſſeruantibus tabernaculum ſuper ipſis curribus, in quo aſſeruabatur ſacramentum Euchariſtiæ, & celebrãtibus miſſam, & peccatorum militum audientibus confeſſiones, & alia eis ſpectantia obeuntibus, dum currus ipſi tenerentur in medio exercitus, qui in eo loco, in quo affirmabantur currus, caſtramentabat, & progrediebatur in hoſtes, & regrediebatur, & curribus amiſſis dilabebatur. Et cum multi alij Imperio ſubditi ab Henrinco defeciſſent, & Sar ſcenes in ipſum bellum reparaſſent, & Epiſcopus

ſcopus Metenſis cenſeret quoq; eum ab imperio deponendum, & Rodulphus Guelfo Teutonicus, & multi alij principes Germani habito conuentu Auguſtæ, ne quid ſiniſtri aduerſus imperium ob hanc diſcordiam contingeret decreuiſſent, ut ſummus Pont. illuc proficiſceretur, & ibi ab eo Henricus erratorum ſuorũ ueniam peteret, & cum ſe ea facturum iuramento ſpopondiſſet ſummus Pont. ex hoc, & etiam motus precibus, ac perſuaſionibus pręſulis Treuerenſis ob id ad eum per Henrincum inter alios oratores tranſmiſſi Romam, illinc abijt, & iter ſuum direxit ad Henrincũ. Et cum Vercellas appulſus per ibi pręſulem, & Henrinci in Italia canzellarium clam admonitus fuiſſet Henrincum hoſtili animo in eum eſſe, retroceſſit, & ſe recepit in oppidum Canoſi agri Regienſis Co. Mathildis. Et cum Henrincus Italiam ingreſſus exercitu 1077 dimiſſo in agro Vercellenſe illuc ſe contuliſſet, & iuxta ibi muros depoſito ornamento imperiali media hyeme, ac aſpera per triduum moratus à ſummo Pont. ueniam erratorũ ſuorum in eum petijſſet, ipſum rogatu Mathildis, ac Adelai Co. Sabaudiæ, & Abbatis Cluniacenſium ibi cum eo exiſtentium conceſſit, ipſumq; abſoluit, & imperio, & eccleſiæ reſtituit, pace utrinq; firmata die uigeſima Ianuarij, Et per Henrincum iureiurando promiſſa integra obedientia Sedi Apoſtolicæ, & cum illinc Papiam diuertiſſet, & ibi Cintio ſubita febre correpto, & mortuo iterum ab eccleſia defeciſſet, & per Othonem Sanſoniæ Ducem, & Rodulphum Sueuiæ Henrinci cugnatum ob eius uxorem, Henrinci ſororem dimiſſus fuiſſet, & per Othonem, & alios Electores, ac proceres Germanos in unum conuentos apud Forclem in Germania de menſe Maij depoſitus ab imperio, & electus Rodulphus, ad eũ tranſmiſit coronam imperialem. Et Henrincus ex Italia

recedens in Germaniã exercitu profectus fuit in Rodulphum,& facto utrinq; conflictu ad Ambrottam amnem, in quo Episcopi Vormaciensis, & Madusburgensis occubuerunt, ipsum expulit ex Sueuia in Sansoniam, & Sum. PP. dum Parochi Ecclesiæ sanctæ Agathæ olim cõstructæ in suburbijs Cremonæ ꝑ ibi incolas ex elemosina, & suo proprio ære ad oĩpotentis Dei reuerentiã, & pro remedio animarum suarum, uigente discordia inter eum, & Henrincum sibi commendassent, eam suscepit in sui protectionem.

1078 Et anno 1078. die duodecima Maij operà, ac sumptu Gulielmi Abbatis, & Guidonis Prioris Monachorũ diui Benedicti Cremonam, ibi præsule Arnulpho, ac Odone Abbate sancti Laurentij ossa Diuorũ Petri, & Marcellini translata fuerunt, & reposita in æde Diui Thomæ culta per illos Monachos, & mox ꝑ Monachos montis Olìueti eiusdem ordinis, & induentes indumenta coloris albi, ac sacrata per Bonitium Episcopum Sutrinum, ac Legatum Apostolicum, & qui Romæ affecti fuerunt martyrio, & decapitati, imperantibus Dioclitiano, & Maximiliano, & sepulta apud Basilicã Diuæ Helenæ inter duas lauros ibi constructam, & indicata fuerunt per Ro. sacerdotem Romano monacho, & Nicolao, & Alberto presbyteris, & Ioanni diacono, dum esset in articulo mortis, cum iam diu occultata remansissent, & mox per Sansonem Lateranensem eis Abbati, & Priori, qui ea habuerunt à quodã monacho, & Alberico presbytero habentibus eorum custodiam multum rogatis.

1080 Et anno 1080. Henrincus Cæsar die quinta decima Octobris cum Rodulpho adhuc prælio congressus apud Mesburgũ, eiusq; exercitu fuso, eiq; amputata dextera, ipsoq; non multo post mortuo, & dum Henrincus filius

suus

ſuus ex Germania in Italiam, alio exercitu properaſſet, & apud Parmam Matildem, & Azonem Ateſtinum eius ſecundum maritum ſibi exercitu occurrētes utrinq; commiſſa pugna fudiſſet, p Bauariam alio exercitu cum antipapa eum aſſecutus fuit, & profectus in Hetruriam ibi obſedit Florentiā die uigeſima Aprilis, & mox ea dimiſſa 1082
illinc Romam progreſſus, & illinc expulſus regreſſus Rauennam, & poſtea per Spoletinos Romam reuerſus, & ingreſſus unà cum antipapa eam profanauit, porticibus ibi Diuorum Petri, & Pauli dirutis, & occupata urbe Leonina, & in campis Neronianis caſtris locatis mox Tybur acceſſit, & ibi dimiſſo antipapa cum pleroq; exercitu in Galliam Ciſalpinam redijt.

Et ut conicere potui ex memoria facta ſuper quodam fragmēto p quendā autorem haud celebrem Henricus filius interim eius iuſſu obſedit Cremonā, quæ ipſi, poſtquam ſe uendicarat in libertatem, recuſabat pendere cenſum pilæ aureæ ſex librarum, quam imperio Rom. quotannis pendere tenebatur, ut eam adhuc cōpelleret in ius imperij poſitis caſtris uerſus flumen Padi in uico Moſiæ, & cum aduerſus eum Cremonenſes, unà cum Mediolanenſibus, Placentinis, ac Parmenſibus profectis in eorum auxiliū tuerentur, ac cuſtodirent uiriliter inde erumpendo, & prælia leuia ſæpe cōmittendo cū Henrinci militibus, & Henrinco tœdio affectus longa ipſius obſidione, & diffiſus ea potiri factis inter eū, ac Cremonēſes per aliquot dies indutijs, eisq; deſtinatis fœcialibus obtuliſſet, ſe paratum fore controuerſiam dirimere ſingulari certamine cum aliquo ex eorum nobilibus, ubi ita eis placuiſſet, & Iohanninus Baldeſius ex oppidanis Caſalis maioris agri Cremonen. iuuenis impiger, & ſignifer ſupremus Cremonenſium obtuliſſet ſubire certamen ip-

sum innita pactione, firmataq; iuramento utrinque, ubi Henrincus succubuisset in certamine Cremonam à censu immunem, ac liberã dimisisset, sin minus Cremonẽses adhuc imperio se subiecissent, & censum debitum exoluissent, & tempore prestituto certamini dispositis tentorijs, & constructis ergastulis ligneis in agro Mosiæ, Henrincus, et Iohanninus equestres armati thoracibus, galeis, et alijs armis deffensibilibus, lancea, et claua se obtulissent certamini, et inuicem concurrissent, et congressi per horam fuissent, Henricus p Iohanninum lancea multum crassa, et uiridi, quam habebat percussus, & ab equo, quem insidebat, deiectus in terris dimissa uictoria Iohannino illinc abijt exercitu, Cremonamq; liberam dimisit. Et Cremonenses, ob tam clarum facinus, & beneficium eis præstitum per Iohanninũ, uolentes ipsi aliquam gratiam habere, ei nupserunt Bertam de Zolis unicam filiã, ac hæredem unius ex primoribus eorum cum dote oĩum fundorum iacentium in uico Mosiæ, & ex alluuione fluminis Padi ciuitati acquisitorum, & omnium bonorum dimissorum in hereditate patris eius puellæ, & Iohanninus, cum nulla prole ex ea suscepta obijsset, eos omnes fundos, ac bona sua ex testamento reliquit Cremonensibus, qui ob id positis ad perpetuam memoriam eidem, ac uxori suæ duabus statuis marmoreis in muro anteriori ecclesiæ cathedralis mox constructæ, & ad forũ maius ciuitatis in loco eminenti ordinarunt quotannis perpetuo in uigilia Assumptionis B. M. Virg. ad æthera, & die quarta decima Augusti eas ornari uestimẽtis coloris rubei, & albi secũdum insignia ciuitatis, quod mox semper factum fuit.

1083 Et anno 1083. Henrincus Cæsar, dum Ro. ad euitandas quotidianas agrorum suorum incursiones, ac direptiones,

tiones, quæ fiebant per Henrinci milites, ac urbis obsidionem, se ei permisissent, urbi admoto exercitu eam ingressus fuit, & summum Pont. dum se recepisset in arcem Adriani, in ea obsedit, & cum Rubertus Viscardus exercitu properasset ad auxilium summi Pont. ibi coronato 1084
antipapa in ecclesia Lateranen. illic assistentibus Episcopis Bononiense, Ceruiense, Mutinense, & Cremonense ꝑ ipsum mox insignitus corona imperiali in diebus Paschalibus illinc ibi euersis domibus Corsorum nobilium Rom. fautorum summi Pont. cum antipapa abijt Senas, & Rubertus eius atie militari irrũpens urbem per portã Flaminiam resistentibus Romanis eam combussit usq; ad arcum triumphalem Domitiani Laterano, ac Capitolio receptis, Capitolioq; solo æquato, euersauè parte urbis illud, ac Lateranum interiacente ibi inter Ro. ac Normanos commissis multis prelijs, & urbe sibi tandem uendicata summus Pont. per eum eductus fuit è mole Adriani Cassinum, & mox Salernũ, ubi ex dolore animi die quarta Maij quinta mensis secundi anni tertij decimi sui Pontificatus obijt, & die uigesima eiusdem mẽsis Desiderius ex Samio Abbas Montis Cassini inuitus factus fuit summus PP. et noĩatus Victor Tertius, qui dum amplexatus fuerit partes sui prędecessoris, et esset in monasterio Montis Cassini die sexta decima mensis Septemb. anni secun- 1087
di sui PP. ex ueneno in calice exposito, dum sacrificaret, fuit extinctus. Et Odo, uel Otho monachus olim Eboracensis, postquàm sedes Apostolica uacasset per menses quinque ad eam fuit ascitus, et nominatus Vrbanus Secundus, qui assignauit Canonicis Regularibus ordinis diui Augustini Cõgregationis ecclesiæ Lateranensis Ro. ecclesiam diuæ Agathæ Cremonæ, et postquam biennio exagitatus seditionibus populi Ro. ac fautorũ Henrinci

se continuisset in ædibus Petri de Leonibus apud templum diui Nicolai carceris in Tulliano, ei cedens iuit unà cum Cardinalibus, et plurimis alijs Melphim, et ibi habuit synodum, Et cum Henrincus ex Germania rursus exercitu Italiam ingressus fuisset, et ibi prælio commisso cũ atie Mathildis in campo Sorbariæ trãspadum, uictus,
1087 et obsessa Mantua per undecim menses, eaq;, et Ferraria, et multis alijs Ro. ecclesiæ intra biennium occupatis per
1089 illum, et rursus apud Romam consertis manibus cum agminib. militũ Mathildis ibi superatus Corrado eius filio
1093 ab ipso deficiente iuerit Venetias, et illinc cum antipapa in Germaniam aduersus Corradum, antipapa illinc mox transmisso in Italiam, qui iuit Beneuentum ad Ricardum illic Principem, Melphi abijt in Apulia, et ibi apud Troiã aliam habuit synodũ; et illinc progressus in Galliam Cisalpinam apud Guardastallum, et Placentiæ alias habuit synodos, et Mediolanum profectus ibi incolas, et Præsu-
1094 lem ibi discordes conciliauit, Et mox illinc properauit in Galliam Transalpinã, ubi apud Claramontem Aluerniæ
1095 de mense Octobris habuit aliam synodum cum prælatis, et alijs, qui erant cum eo, ac Gallis, et Germanis prælatis, et proceribus, in qua decretum fuit bellum aduersus Saracenos, et Turcas occupantes Hierosolymam, et Antiochiam, & alias urbes Christianorum in Syria, & regionibus finitimis Orientalibus hortatu Episcopi Hurictis, & Petri Anachorite Galli, ex Ambianis Bellouacensium Galliæ Belgicæ per illos infideles illinc expulsis omnibus Christianis, prophanatisque, & ignominiosè custoditis Præsepe, in quo D.N. Iesus Christus conceptus è Spiritu sancto assumpta nostra carne natus est ex M. V. & Sepulcro, in quo eius corpus fuit positum depositum è cruce, cui turpiter affixum fuit die uigesima quinta Martij, & solem-

ſolemnitatis Paſchatis Iudeorum ex inuidia, & falſis accuſationibus illorũ Scribarum, & Sacerdotum ꝑ Pontiũ Pilatum eorum pro Tiberio Cæſare procuratorem damnatus ad mortem pro Redemptione noſtra, ac totius humani generis, & ex quo Sepulcro, poſtquam in eo ſtetit per triduum ſurrexit, & illinc ad quadraginta dies adunatis in Galilea omnibus Diſcipulis ſuis cum Beatiſſima eius Genetrice omnibus uidentibus aſcendit in Cœlum, in eis regionibus prędicata per ipſum pœnitentia, & remiſsione peccatorũ, & factis infinitis miraculis,& oſtẽſis innumerabilibus uirtutibus ad conuertendum ad omnipotentem Deum hebreis ipſis ab illorũ impijs ſceleribus quibus ferè omnes infecti erant, & ad corroborandum, & plenè inſtruendum in fide diuina eius Apoſtolos, ad ipſos è cœlo poſt ipſam Aſcenſionem per decendium tranſmiſſus fuit Spiritus ſanctus.

Et tunc Henrincus Cremonenſis mortuo die prima Septembris B. Alberto Bergomenſe Abbate monachorum degentium in Monaſterio Putidenſe Dioceſis Mediolanenſis per eum fundato ſorrogatus fuit,& inter electos omnipotentis Dei ob ipſius probam, & ſynceram uitam, ac laudabiles mores fuit connumeratus.

Et anno ſequente ſummus Pont. regreſſus Italiam iuit 1096
Placentiã,& ibi in ſui gratiam autore Corrado filio Henrinci recepit Epiſcopos,qui adheſerant antipapę,& illinc iuit Guardaſtallum,& illic habuit aliam ſynodum,& Romam redijt, & illic, dum occupata Alba Marſorum per antipapam auxilio, ac inſtigatione Ricardi principis Capuæ, ac Beneuenti timuerit à Iohanne Pagano, & Rom. Henrinco,& antipapæ adhęrentibus, dimiſſis ædibus Lateranis, ac ſanctæ Mariæ, ſe recepit adhuc in ædes Petri Leonis, ubi anno duodecimo,& menſe quarto ſui Pontificatus,

ficatus, & die uigesima octaua Iulij perijt, eius cadauere latenter delato, ne Po. Rom. in illud feuiret ad templum diui Petri, & illic tumulato, & Raynerius Bleda ex Flaminia patre Crescentio, & matre Alsatia, & presbyter Cardinalis tit. sancti Clementis, & monachus Cartusiensis fuit ei substitutus, & nominatus Paschalis Secundus.

Et interim Gothifredus, Balduinus, & Eustachius fratres Bolioni, Rubertus Flandriæ, Raymundus Tholosæ Comites, Vgo Magnus frater Philippi Regis Francorum, & multi alij duces, & proceres coacto multo exercitu ex Francis, Belgis, & aliquibus Germanis ex ibi regionibus, quo transirēt in Syriam aduersus infideles illos, ad illinc expellendum, & recuperandum regionem ipsam ꝑ illos occupatam (ut prefertur) aduersus ipsam iter suum direxerunt, & dū Vgo, & Raymundus copijs suis descenderint in Galliā Cisalpinā, iuerunt Mediolanū, & de mense Octobris accesserunt Cremonam, & se eis associarunt Otho Vicecomes, & multi alij Mediolanenses, Cremonēses, ac ex incolis eius regionis, & dum progressi fuerint in Apuliam, Boemundus, ac Tancredus patruus, & nepos Normani eorū copijs, quas haberent paratas, dum Boemundus, & Ruglerius pater Tancredi, & frater Boemundi inuicem gererent bellū ob ibi regnum, quod tenebat Ruglerius, depositis armis eos secuti sunt, & dum ipsi oēs progressi fuissent in Thraciā, & Byzantium sibi resistente Alexio illic Imperatore, & mox secum autore Boemūdo inito fœdere, & ꝑ eum sibi subministratis annona, ac materie bellica, & militibus, & alijs ad bellū necessarijs ipsi omnes graui periculo prosecuti fuerunt iter suum uersus
1097 Syriam, & obsessa, & recuperata Antiochia anno 1097. de mense Octobris ibi factus fuit Princeps Boemundus, & mox multis alijs urbibus ex Bytinia, & Capadocia, &

Syria,

Syria, & regionibus ibi propinquis olim imperio Byzantij suppositis, obsessis, & receptis unà cum Hierosolymis die quintadecima Iulij 1099. ibi factus fuerit Rex Gothifredus per ipsum exercitum Christianorum factis multis conflictibus cum illis infidelibus, in quibus plurimi occubuerunt, sed pleriq; infideles, qui semper succubuerunt, & Otho Vicecomes congressus pugna singulari cum Voluce regulo Saraceno staturæ giganteæ eum superauit, & occidit ei adepto insigni uiperæ habentis in ore hominē semideuoratum, quo utebatur, ad ipsam expeditionem etiam in auxilium Christianorū per Venetos, ac Pisanos destinatis classibus fulcitis, & mortuo Gothifredo infra annum sorrogatus fuit Balduinus frater. 1099

Et Arnulpho prȩsuli Cremonæ mortuo suffecto Vualtero, sedatoq; bello anno prȩcedente, de mense Maij orto inter Cremonenses, ac Cremenses ob fines, & utrinq; commisso prȩlio, in quo multi occubuerunt, & destinctis finibus, & scilicet, ut aquȩductus transiens per pagum Saluirolæ foret limes eorum territoriorum, & citra eius ripam esset Cremonensium, & ultra Cremensium, & uia Mozanichæ confinans agro Bergomensi esset tota Cremonensium.

Et Gibertus de Fois Guasco dux turmæ equestris, dum ex Syria ab expeditione Hierosolymitana reuerteretur ad lares suos, appulsus Cremonam, ibi infirmatus perijt, eiusq; cadauer sepultum fuit in tumulo subterraneo sibi constructo in templo ibi dicato diuo Aegidio, super quo est eius insigne trium bouum cum leone habente pedem leuum erectum cum tribus folijs lauri, atteståtibus eum habuisse tres uictorias aduersus infideles in Damasco, & Hierusalem, & cum ex eius domesticis Cremonæ remanserint, ex ipsis processit ibi familia cognominata de Foliatis

1101 tis: Et Com. Mathildis dum esset die prima Iunij anni proximi in oppido Mirandulæ, innita conuentione cum Abbatissa monasterij Diuorum Sixti, & Fabiani Placentiæ pro oppidis Guardastalli, & Luceriæ, ea concessit Cremonensibus. Et Henrincus Cæsar Giberto Co. Lothoringiæ per nonnullos Episcopos Germaniæ, electo Cæsare, & trucidato, ac uictis Sansonibus gessit etiã bellum aduersus Henrincum Quintum filium suum, etiam Cæsarem electum per Germanos Episcopos, & sibi rebellem, & dum eo obsesso Moguntiæ per Henrincum filium utrinq; cõcursuri ibi forent armis, & Principes Germani, qui erant cũ filio id recusarent facere, & Henrincus filius
1106 illinc Norimbergum profectus illud expugnasset, ac diripuisset, eum insequutus fuit, & dum ibi rursus utrinque paratis aciebus essent concursuri, interponentibus se Principibus Germanis, qui erãt cum eis cessauit à pugna, & admonitus per filium, ut à suis ministris caueret clam abijt Leodiũ, & cum filius ex Aquisgrano illuc profectus intenderet illud expugnare occupauit pontem cõstructũ super Mosa flumine apud Vitriacum, & destinato eius exercitu in exercitum filij ipsum aliqua clade repulit, & per eum recepta Colonia sequẽte partes Cæsaris auxilio ibi pręsulis, obsessoq; Leodio per quadrimestre, stella insolita à uesperis diei ueneris primi Quadragesimæ ex austro in occasum conspecta per dies uigintiquinq; lucere, eiq; ingentem trabem accensam occurere, & uisis in cęna Domini duabus Lunis, una scilicet in ortu, & altera in occasu, ac tribus Solibus, & Comete horribili per dies quadraginta, & multis alijs ꝓdigijs in aere, interijt die octaua Augusti, & anno imperij eius quinquagesimo, & cum esset excõmunicatus, eius cadauer exhumatum remansit per quinquennium, & mox obtenta eius absolutione sepultum

pultum

pultum fuit Spiræ in basilica maiori unà cum cadauere Bertæ eius uxoris filiæ Othonis Marchionis Italiæ, ex ea etiam suscepta filia nupta Othoni Regi Ruscorum. Et Henrincus Cæsar continuauit in imperio. 111

Cremonenses de mense Iunij profecti Brixiã eam obsederunt, & p Papienses, dum gererent bellum cum Derthonensibus accersiti unà cum eis, ac Laudensibus mense Augusti profecti Derthonã, eius suburbia combusserunt, ipsamq; obsederunt, & Mediolanensibus p Derthonen. ad eorum opem uocatis, & profectis, utrinq; gestis nonnullis prelijs, in quibus multi occubuerunt, domum redierunt, & Ecclesiam inchoarunt Cathedralem die uigesima quinta Augusti Vualterio eorum presule in honorẽ 1107
Beatissimæ Mariæ in cœlum assumptæ.

Et anno 1109. Othone Vicecomite Angleriæ Com. ac 1109
Mediolani Principe mortuo anno quinquagesimo qnto sui principatus superstite Andrea filio ex Lucretia Gallica uxore annorum decem & octo aduersus Brixienses de mense Iunij inchoarunt bellũ. Et anno sequente Petro 1110
eorum Duce cõmisso prelio cum illis, ipsos profligarunt, & obsederunt Brixiam, & p illos accersitis Mediolanensibus, eisq; profectis in sui auxilium, & utrinq; reparato bello, & alio cõmisso prelio ad flumen Olij, uicti fuerunt multis hinc inde cadentibus, & ex eis obrutis in aquis fluminis Olij Andrea Vicecomite Mediolanensium duce, & mox per Mediolanenses, & Brixienses uictoria potitos recepta, et solo æquata die septima Maij Laude ueteri, eodem mense eam recuperarunt, et dimiserunt Laudensibus, s illinc expulsis Mediolanensibus, ac Brixiensibus.

Qui anno proximo ingressi Cremonã die mercurij decima Augusti Petro ibi tyranno, ac incolis inuicẽ discordibus, eam diripuerunt, ac combusserunt, audito ibi 1111

terre-

terremotu die tertia Ianuarij.

1114 Henrincus Cæſar primis quinq; annis rebus imperij compoſitis in Germania anno eius ſexto illinc in Italiam deſcendit exercitu triginta millium pedeſtrium,& uiginti millium equeſtrium, unà cum filio, et Nouaria ſibi reſiſtente capta,et combuſta, et Mediolani habita corona à Griſolamo ibi prçſule, et Andrea Vicecomite domino illic confirmato inde comitatus per Griſolamum Vgonem Camerlenghum, et Amizonem Piſtorienſem Cremonã acceſſit die decima ſeptima Iunij, et ad preces Domitij Prępoſiti ibi ſanctæ Agathæ dedicatæ, ſeu oblatæ diuis Petro,et Paulo eam ſuſcepit in ſui protectionem cum omnibus ſuis, quæ haberet tam in ea ciuitate, quàm extra ipſam in uicis Monticellorum de Vbertis, Aquælongæ Badoni, et ibi caſtro, et alijs ſibi pertinentibus, Campimagri, et ibi eccleſia ſancti Chriſtophori, et eccleſia ſanctæ Valeriæ in Aulgia cum duodecim terræ iugeribus, et eorum colonos, ſeruos,et ancillas ſuper eis cõmorantes, & illinc deſtinata parte exercitus in agrum Brixienſem per eum arce Gauardi expugnata, inde diſcedẽs Mantuã Parmam, ac Ferrariam Com. Mathildis ſuppeditauit, ac expugnauit Pontremulum ditionis Lunenſis, cum ibi incolæ noluiſſent eum admittere,ac diripi iuſſit, et pace innita cum Mathilde illinc iuit Sutrium,et ibi exercitu ſubſtitit, et inter eum,ac ſummum Pont. ultro, citroq; miſſis legatis re compoſita, et iuramento per eum interpoſito facta pollicitatione ſe urbem paccato agmine ingreſſurũ, illoſq;, qui ab ipſo obtinuerant epiſcopatus, ab eis abdicaturos, eam ingreſſus fuit die decima Februarij, et poſitis caſtris ad montem Gadij, ſeu Mali urbem Leoninam occupauit, et illinc à mole Adriani profectus eſt ad baſilicam diui Petri,et oſculatis ibi pedibus ſummi PP. ſtantis illic

illic habitu solemni ad altare maius, mox ab eo facta postulatione, ut ipsis, quibus dederat episcopatus, confirmaret, eoq;, cum id recusasset facere, captiuato per milites Henrinci templum ingressos ad id signo habito, unà cum multis prelatis spoliatis eorum bonis, & cum Romani tam atroci iniuria ei facta, & indignitate rei cōcitati armis arreptis, Teutonicos secum militantes unà cū eo ex urbe expulissent, multis ex eis occisis pedem retulit ad montem Soractem, & ibi summo PP. ac prelatis, dispositis circum quaq; custodibus, dimissis, reliquum exercitum admouit urbi eam oppugnaturus, & cum occupato monte Mameo ꝑ milites Henrinci, & illinc factis incursionibus in agrum Ro. cum ferro, & igne, ac rapinis euertendo. Et cū Sum. PP. motus precibus Ro. ad eam auertēdam ruinam perductus ad montem Soractem adhibitis notarijs annuisset postulatis Henrinci, eumq; coronasset die tertia Aprilis in templo diui Petri, factus sui cōpos non multo post in Germaniam redijt, & dum esset Veronæ Vualterio presule Cremonæ instante suscepit in sui protectionem pro remedio animæ suæ, & Bertæ eius uxoris ecclesiam Cathedralem Cremonæ de recenti ampliatā sub titulo, & ad honorem Assumptionis B. Mariæ Virg. & ei confirmauit uicos Butanenghi, Castri ueteris, Insulæ Ronduladeschi, Casænouæ, Brotamani, Azanelli, & Fontanellæ, cum sacello sancti Saluatoris, & oratorio diui Mauritij. Et summus Pont. coacto concilio Romæ apud Lateranum reuocauit omnia per eum cōcessa Henrinco uti sibi ipsi extorta. Mathildis die uigesima tertia 1115
Iulij annorum septuaginta sex decessit Vincentiæ, seu Florentiæ, uel Mantuæ, eiusq; cadauer sepultum fuit in ecclesia monasterij diui Benedicti inter flumina Padi, & Laronis, legata testamento ecclesię Ro. omni regione à Spi-

sia

ſia amne, & ſancto Quiritio agri Senenſis, & Rhadicorphano, uſq; Ceparanũ inter Apeninum, ac mare extante & in dioceſi Cremonenſe erectis ecclesijs Plebium triũ litterarum Ioannis, Sex pillarum, ſanctorum Iacobi, Petri in Dulmona, Geminiani Guratæ, & Octouillarum, & in ſuburbijs Cremonæ eccleſię ſanctæ Agathæ ibi conſtitutis duodecim Canonicis Regularibus, aſſignatis multis fundis in uico Aquælongæ Badoni, & territorio Caſtrileonis cum multis honorantijs, & quæ primo nupſit Guidoni duci Sueuiæ, eoq; uti impotente repudiato, Gottifredo, & eo mortuo Azoni Eſtenſi.

1116 Anno 1116. Henrincus Imperator Occidentalis indignatus in ſummum Pont. quia reuocaſſet omnia ſibi conceſſa (ut prefertur) ex Germania rurſus Italiam exercitu irrupit, & ut è medio eum tolleret, ipſiq; alium ſufficeret, à quo rurſus coronaretur, Romam profectus omnia ibi adiacentia populatus fuit, & per Tholomeum, & Abbatẽ Farſenſem, eorumq; ſequaces magna cum pompa fuit introductus in eam, & ex Campania accerſito Mauritio Hiſpano Epiſcopo Bracharenſe eum creauit antipapam, & appellauit Gregorium, & per Ro. appellatum Bordinũ, & credens, ſe fuiſſe quoq; priuatum per ſummum Pont. dignitate imperij per illum, qui erat exul, apud corpus diui Gregorij iterũ ſe coronari fecit, & die uigeſimanona Martij ad interceſſionem Epiſcoporum Bernardi Parmę, Landulphi Aſtæ, Victoris Bononiæ, Sigifredi Vercellarũ, & Azonis Nouariæ, dum eſſet apud uicum Fontanæ in agro Bononienſe, recepta ſub eius tutela Abbatia Viardæ Epiſcopatus Cremonenſis unà cum Mandinulpho eius Abbate, & omnibus bonis acquiſitis, & acquirendis, necnon allodijs, & libellarijs, interdicendo, ne quis Archiepiſcopus, Epiſcopus, Comes, Vicecomes, Scutellarius, &

Abbas

Abbas ei, & monachis ibi Deo seruientibus molestiam inferrent, & Cremonensibus in sui gratiam receptis, ac facta promissione per ipsum eis auxiliari aduersus suos hostes die sexta Iulij Odone Comite, & Diacono Persico eorum legatis ex Italia properauit in Germaniam, concessis etiam Cremonensibus iure in aquis fluminis Padi.

Et anno 1119. ex Germania rursus Italiam ingressus exercitu Romæ se appropinquauit positis castris ad ędes diui Petri, & Gelasius summus Pont. noscens eum uti hostem Ro. Ecclesiæ, & ut ei noceret, illuc accessisse ex Laterano abijt in ædes Vulcanini Romæ tunc potentissimi, & illinc duabus triremibus repertis, Vulcanino comitante, & Germanis Henrici militibus eũ egressum Romã telis, ac sagittis impetentibus iuit Adriam, & illic Terracinã, & mox Gaietam patriam suam, & Henrincus Ro. ingressus fuit, & intendens suppeditare ditionem Romanorum obsedit Otriculum oppidũ agri Anagini, & Gulielmo duce Apuliæ, & Ruberto Capuæ, & Ricardo Aquilæ, Principibus Normanis profectis ad summum Pont. & per eos se, ac quibuscunq; eorum iuris ipsi suppositis, ac pollicito omni auxilio aduersus Henrincum, & alios factionis suæ, & ex eius ordine coacto exercitu ad oppidum sancti Germani, comendato antipapa familiæ Frangipanum, ac sequacium cædibus, incẽdijs ue, ac rapinis in Italia cõmissis inde regressus fuit in Germaniam. 1119

Anno 1121. Cremonen. ex agro Brixiense cœperunt pagũ Aquænigræ, & cum Parmensibus ad glaream sancti Ioannis pari marte manus conseruerunt, & mox pacem fecerunt. 1121 Et anno 1125. Lambertus ex Fagnano agri Imolensis episcopus Hostiensis fuit electus summus PP. & nominatus Honorius, hyemsq; asperrima fuit, qua infiniti mortales, & animantia perierunt, & flumen Padi 1125

gelu concretũ fuit, ut iter uiatoribus, & plaustris onustis, & ductis per boues, & equos ad ea traicienda ipsum flumen prębuerit, & consumpti fructus ex nimio frigore, ac grauis fames subsequuta fuit.

1126 Anno proximo die uigesima Aprilis apud Traiectum perijt Henrincus Imperator, & sepultus fuit Spiræ in ecclesia ibi maiori anno Imperij sui uigesimo, nulla dimissa prole ex Mathilde uxore, filia Henrinci Regis Angliæ mox nupta Gottifredo Co. Andagauiensi, ex quo suscepit Henrincũ mox Ducem Normãdiæ, & Regem Angliæ.

1127 Et anno sequente Lotharius secundus filius Gulielmi Co. Dux Sansoniæ ex opera Alberti pręsulis Moguntiæ fuit electus Cæsar, Federico, & Corrado nepotibus Henrinci Leompoldo Co. Orientali, & Carolo Flandriæ competitoribus die uigesimanona Augusti, & ex quibus Corradus Dux Franconiæ per Gottifredum Co. Pallatinum Rheni, ac urbes Francorum, & Sueuorum electus fuit. Et Lotharius instigatus per Albertum pręsulem Moguntiæ secum coniunctis Olderico Boemorum, & Henrinco Bauariæ Ducibus exercitu profectus in Corradum, & Federicum fratrem suum ex Agnete sorore Henrinci exercitu obsedit, eorum oppidũ Noricorũ, & per eos coactis copijs illinc pręlio repulsus fuit Hiperbolim, & cum se recepissent Spiram, illuc profectus ibi eos obsedit, & diffisus ea potiri illinc abijt, & Henrinco Bauariæ Duci fratri Guelfonis nupta Geldria filia, ex qua prodijt in lucem Henrincus cognominatus superbus, & a Leone, eũ destinauit exercitu in Sueuiam aduersus illos, & illinc Corradus descendit exercitu in Italiam, et ibi occupata Gallia Cisalpina coronatus fuit Mediolani corona ferrea per Anselmum Pusterlam ibi Pręsulem, & Lotharius Spira, Vlma, et Norimbergo expugnatis eum insecutus fuit, ipseq;

ſeq; diffiſus uiribus ſuis illinc in Germaniã regreſſus fuit.

Et Febronia Abbatiſſa monaſterij ſanctorum Sixti, et Fabiani Placentiæ conceſſit die octaua Ianuarij Cremonenſibus tertiam partem Guardaſtalli, et Luzariæ pręter ibi eccleſiarum ꝑ eos die quinta Decembris innita conuentione cum Placentinis. offerendi ꝑ eis quotannis eccleſiæ ipſius monaſterij Byzantinum Romanatum.

Anno 1130. Cremonenſes eorum Conſulibus Florebaldo, et Anſelmo bellum habuerunt cum Cremenſibus de menſe Iunij, et cum obſediſſent Cremam per Mediolanenſes, quibus adhæſerant in odium Cremoneñ. in eorum auxiliũ uocatis illinc repulſi fuerunt de menſe Octobris. Et dum tranſiniſiſſent cohortes militum quoq; Brixellum aduerſus Brixienſes, et Mutinenſes, ex eis quamplurimi traiciendo Padum in eius aquis obruti remanſerunt, & multi fuerunt captiuati, Vualtero eorum pręſule anno pręcedente mortuo, et Vgone ei ſubſtituto, ipſiq; non multo poſt mortuo, Vberto, et Lambertus Abbas ſancti Laurentij procurauit ex Vrbe aſportari Cremonã corpora diuorum Marij, Marthæ, Audifacis, et Abacuh parẽtum, et filiorum martyrio affectorum anno dñi 306. Romæ unà cum reliquijs diuorum Vrbani ſummi Pont. ac Quirini etiam Martyrum, et reponi in eccleſia ſancti Laurentij. 1130

Et anno ſequente oſſa diui Hymerij, quæ diu occulta remanſerant de menſe Maij fuerunt reperta; et repoſita in loco patentiori eccleſiæ ibi maioris. 1131

Innocentius ſummus PP. non ualens reſiſtere factioni Anacleti antipapæ. filio Petri Leonis Rom. ex Vrbe profectus in Galliam, et Philippo filio Ludouici ibi Regis, et Henrinco Angliæ Rege repertis apud Carnutum exhortatis ad expeditionem aduerſus infideles, et mox ꝓfectus 1133

Leodium, et ibi reperto Lothario Cæsare, et ab eo requisito auxilio, quo posset redire in Italiam, habita synodo etiã Rhemis illinc cum eo primo uere descendit in ipsam, et profectus Placentiam illic habuit aliam synodum.

Et cum Lotharius in uico Calzinario, seu Ronchaliarũ castra firmasset, Pisas accessit, et ibi Pisanos cum Genuensibus belligerantes composuit, ac Syrum Genuæ Epum, tunc Mediolani Archiepiscopo suppositum creauit Archiepiscopum, ei suppositis tribus Episcopis Corsicæ, ac Bobij, et Pisarum, alijs tribus Corsicæ, ac Populoniæ, ei quoq; suppositis. Et Lotharius profectus Mediolanum, & per Anselmum ibi præsulem Modoetiæ coronatus unà cum Mediolanensibus, & Cremensibus frustra obsedit Cremonam mense Nouemb. Soncinoq;, & uico sancti Basiani, & nonnullis alijs ibi finitimis in odium Cremonensium direptis, & euersis, cum summo Pont. iuit Viterbium, & castris firmatis ad pontem Mameum iuxta ecclesiam sanctæ Agnetis, summus Pont. dum ad eum se illuc cõtulissent Theobaldus præfectus urbis, ac Petrus, & Leo, & alij Ro. sui fautores per Ianiculum ingressus regionem Transtiberinam sedi Apostolicæ fuit restitutus, ac resedit in Ianiculo, antipapá nusquam apparente. Oppido Picetleonis mense Septembris ędificato in agro Cremonense ad ripã Abduæ fluminis, ubi olim fuit forũ Diocontiorũ. Et Lotharius dum esset apud Fontanam Episcopatus Placentiæ Richilde cõiuge sua intercedente, & Vberto Epo Cremonæ instante confirmauit quæcunq; sibi concessa per Henrincum prędecessorem suum.

1134 Et debellato Ruglerio Normano ex Italia in Germaniã reuersus, & inter eum, & Corradum sibi dimisso titulo imperij opera diui Bernardi solus remansit in eo.

Et Cremonenses mense Septembris instaurarunt Soncinum

num demolitum per Lotharium. Et diuus Bernardus Mediolanẽsib. dum eis, quia adhesissent Corrado Sueuo, interdicta essent sacra per summum Pont. & mox dimisso Corrado Lothario adhesissent, absolutionem, & ueniam impetrauit, & Cremonam profectus, & Papiam, ut ibi incolas, & confederatos cum Mediolanensibus componeret, re infecta ex Cremona redijt Mediolanum.

Et Lotharius anno 1136. accersitus ꝑ summum Pont. in Ruglerium, ex Germania rursus in Italiam per Vallem Tridentinam ineunte autumno exercitu descendit unà cum Rachilde uxore filia Henrinci Co. in Hortoim Getrudi Marchionis in Sansonia, Henrinco Duce Bauariæ genero, & Conrado Sueuo, & castris Gardæ, & Guardastalli receptis ea concessit Henrinco. 1136

Et cũ Mediolanenses, & Cremonenses ei occurrerint, Cremoneñ. hostes imperij iudicauit, & Cremenses à Cremonensibus accusatos, cum essent ex eorum comitatu ab ipsis defecissent ad Mediolanenses, & citati, coram eo nõ affuissent, sententia damnauit.

Et Papiam progressus ibi incolas sibi data pecunia per eos in sui protectionem recepit, & die uigesima octaua Maij, dum illinc regressus fuerit iturus in Apuliam, castra mentatus fuit ad Casale maius in agro Cremonense, & dum esset Parmæ cum Venetis eorum legatis illuc accedentibus fœdus percussit, & habita classe à Pisanis, & per eos direptis Amalfi, & Acriuella eorum oppidis, & agris obsedit, & in sui potestatem redegit Barulum, & ex omni Apulia, & Calabria expulit Ruglerium in Siciliam, & in eis pręfecit regionibus Comitem Raynonem, seu Reginulphum, seu Reginerium, uel Raynerium, ex suis proceribus insignitũ titulo ducatus Apuliæ, & ibi eo dimisso aliquibus copijs Germanorum unà cum summo PP. reli- 1137

quis Romam redijt, ubi fuit insignitus per eum corona imperiali ibi assistentibus legatis imperatoris Byzantij illuc missis gratulatũ de uictoria per ipsum habita in Rugierium. Et antipapa ex humanis sublato, & per fautores alio creato, & statim deposito, exhortatione diui Bernardi, eo autore quoq; dum esset Mediolani anno superiori inchoato ordine monachorum Humiliatorum conuentualium sub regula diui Benedicti eis data, & die trigesima Maij 1199. confirmato per Innocentium tertium tunc summum Pont. Guidone de Porta nobile Mediolanense procurante, Lotharius ex urbe redijt in Galliam Cisalpinam, & mense Octobris secum coniunctis Mediolanensibus, ac Cremensibus occupauit Soncinum, & sanctum Baxianum Cremonensibus, ei frustra resistentibus, & mox dimisit, & condidit leges de pheudis.

1138 Et anno secuto receptis in sui gratiam Cremonensib. eis requirẽtibus obsedit oppidum Cremæ, & mox in eos indignatus ipso dimisso diripuit eorum agros, & dum ex Italia per uallem Tridentinam in Germaniam rediret, & esset in ibi sylua inter Elnã, & Licum flumina morbo superuento redijt Veronam, & ibi die quarta Decembris undecimi imperij sui obijt, eiusq; cadauer illinc in Sansoniam translatum illic in monasterio Cisterciensi sepultum fuit superstite filio sui nominis ex Egetrude mox nupta Henrinco Duci Austriæ, eiq; successit Corradus tertius Sueuus ex familia Scopiarum, Princeps Francorũ per Henrincum sextum eius auunculum cõstitutus, competitor suus.

1139 Et anno 1139. Cremonenses unà cũ Parmensibus obsessa Crema die quinta Iunij cũ Mediolanensibus in eius auxiliũ profectis apud Ripãaltã eius agri conflixerunt, & succubuerũt ex eis multis captiuatis, & mox pacẽ fecerũt

Anno

Anno 1141. Vbertus eorum Pręsul erecto altari diuo Stephano cum sacello die uigesima septima Iunij illud cõsecrauit, & titulum eius Episcopatus ipsi subiecit, repositis in eius sacello constructo in parte superiori ecclesiæ cathedralis propinqua ædibus ibidem Episcopalibus reliquijs B. Mariæ Virginis, sanctorum Apostolorum Petri, Iacobi Alphei, Bartholomei, sanctorum Martyrum Stephani, Laurentij, Sixti, Calixti, Georgij, Christophori, Vincentij, Pantalemonis, Blasij, Vitalis, Geruasij, Portasij, Primi, Fęliciani, Cosmæ, Damiani, Fabiani, Sebastiani, Marcellini, & Petri, Quatuor Coronatorũ, Abdon, & Sennen, Basilij, Appiani, Herculani, Fęlicis Vincentini, Nicomedis, Ioannis, & Pauli, Grisanti, & Dariæ, Hyppoliti, Cassiani, Germani, Nazarij, Celsi, Saturnini, Sisinij, Vitalis, Martialis, Abundij, Irinei, Agapeti, Faustini, Artemij, Dionisij, & Septem fratrum, & Fęlicissimæ eorum matris, & sanctorum Confessorum Gregorij Papæ, Ambrosij, Martini, Nicolai, Hymerij, Syri, & Genesij Eporũ, Simpliciani, Sabini, Materni, Zenonis, & Benedicti, & sanctarũ Virg. Agathæ, Ceciliç, Margaritæ, Eufemiæ, Anastasiæ, Helenæ, Victoriæ, Candidæ, Paulæ, & Concordiæ nutricis diui Hyppoliti, & de ligno sanctæ Crucis, & uestimentis B. M. Virg. Sepulchri Dominici, purpura qua indutus fuit, & de fimbrijs uestimentorum eius, ueste Pauli Apostoli, & uirga Moysis, & mox cum alijs repositis in sacrario eiusdem ecclesiæ. 1141

Anno 1146. Cremoneñ. mense Iulio pręlio congressi cum Mediolanensibus apud Cremam succubuerunt, ut ipsi Mediolaneñ. eorum scriptis commendarunt. Et Eugenio tertio Pisano summo Pont. eo autore Romæ Senatoribus abrogatis ibi incolis inuitis, & ægre ferentibus, & dum, cum id pręsensisset, ueritus illorum insidias, illinc 1146

 abijsset

abijsset ipsum insequētibus telis, ac sagittis ex Italia profecto in Galliam,& ibi cum Cardinalibus,& alijs prelatis quos secum habebat,& Gallicis,& Germanis per eum celebratis Synodis Parisijs,& Rhemis hortatu, ac opera ipsius, ac Lucij secundi Bononiensis precessoris sui, & diui Bernardi Corradus Imperator Henrinço filio suo ætatis puerilis ex consensu Electorum, & aliorum Principum Germanorum in unum cōuentorum apud Francumfordium electo Cæsare, & coronato Aquisgrani de mense Februarij, & ex Germanis, Hispanis, & Italis coacto per eum exercitu septuaginta milliū equestriū, & pedestriū unà cum Terrino Germano Episcopo Portuense, ac legato Apostoliço, ac Friderico Sueuo Aenobarbo nuncupato nepote, Duce supremo suo, & multis alijs Ducibus, Principibus, proceribus, & nobilibus earum nationum, inter quos fuit Martinus Turrianus Mediolanensis de mense Maij. Et mox Ludouicus Rex Francorum simili exercitu ex Francis,& Italis cōscripto unà cum Eleonora uxore, & Guidone Florentino presbytero Cardinale tit. sancti Grisogoni,& legato etiā Apostolico, & multis alijs ex suis, ac Italis, Ducibus, Principibus, proceribus,& nobilibus transiuerunt in Syriam ad subsidium Balduini Regis Hierusalem,& aliorum ibi incolarum Christianorum aduersus infideles Miramino Mesopotamiæ, & Saladino Alepi filijs sanguigni Sultanis, & dum applicuissent Byzantium sibi datis per Emanuelem ibi Imperatorem cognatum Corradi omnium perfidissimum, & inimicum christianorū Occidentalium precursoribus, qui eos exercitus conduxerint per loca deuia, syluestria,& sterilia, ac transmissa farina mixta gipso ad perdendum eorum milites, & ex qua, cum factus fuerit panis, ex quo comederint, multi interierint, & etiam factis multis prelijs cum

infi-

infidelibus in itinere sibi occurrentibus,ac repulsis graui illorum strage multi alij occubuerunt, & per reliquos,ac milites Templarios,Hierosolymitanos,ac Teutonicos, & alios orientales Corrado Cæsare, Ludouico,& Balduino Regibus, & alijs Ducibus, & Principibus, qui erant secũ, assistẽtibus obsesso frustra Damasco de mense Maij anni 1147
sequentis, & dimisso, illinc plurimis amissis tum ferro, tũ fame,tum peste,tum alijs morbis causatis ex aeris intemperie, tum alijs uarijs casibus, & Turriano captiuato per infideles, & martyrio affecto reliquis redierunt in Europam.

Anno 1148.Cremonenses secum coniunctis Parmen- 1148
sibus,ac Pallauicinis de mense Decembris cõmisso prelio cum Placentinis illos profligarunt ex illis multis occisis, & captiuatis, & ductis Cremonam.

Et die quinta mensis Iulij anni proximi consertis ma- 1149
nibus cum Mediolanensibus apud Castrum nouũ buccæ Abduæ,illos quoq; fuderunt multis utrinq; desyderatis, & capto eorum curru.

Et de mense Decemb. anni sequentis emerunt castrũ 1150
ipsum à Placentinis, & cũ eis dimissis Parmensibus fędus percusserunt. Et Corradus Cæsar Co. Pallatino sibi cõ- 1151
tumace represso, dum esset in oppido Locrense apud Gemundam,seu Bambergã die tertiadecima Februarij anni quinti decimi imperij sui uitæ concessit non sine suspitione ueneni sibi propinati per nonnullos physicos ex Italia destinatos à Ruglerio Normano Rege Siciliæ ad eius curam superstite Federico nepote ex Henrinco filio mortuo ex aeris contagione, die tertiadecima Iulij, uisaq; in aere columna ignis ardentissimi obuia sibi quæq; combu rente, & consumente, & quæ corruerit in flumen Padi propè Placentiam.

Federi-

1152 Federicus Aenobarbus ita nominatus ob barbæ elegantiam nepos suus ex Federico fratre, & filia Henrinci olim Ducis Bauariæ Dux Sueuiæ die quinta Martij apud Francumfordium electus fuit Cæsar, & die Dominica de mense Aprilis Aquisgrani coronatus per Arnoldum ibi pręsulem in ecclesia diuæ Mariæ, assistentibus alijs electoribus, & habuit uxorem Odellam filiam Leompoldi Marchionis Vintimbergi. Cremonenses profecti Modoetiā eam cęperunt, & mox ea dimissa Scalonam delati ea potiti sunt. Et Parmenses prēlio innito cum Placentinis, & Cremonensibus apud campum Cassiculij die uigesimaquinta Iulij eos fuderunt ex ipsis multis captiuatis, & ductis Parmam.
1153 Eugenio summo Pont. Terracina, Scena, Norbana, & arce Fumonis recuperatis è manibus tyrannorum, qui eas occuparant, Tybur profecto solatij gratia, & ibi mortuo die octaua Iulij octaui anni noni sui pōtificatus factus est summus Pont. Anastasius quartus Ro.
1154 & olim abbas sancti Ruffi diocesis Velinternæ, & Cardinalis patre Benedicto. Et Federicus Cæsar uita functo Co. Pallatino absq; prole ei dato successore Corrado fratre suo ex Germania p montes Tridentinos exercitu descendit in Italiam de mense Octob. & de mense Nouēbris firmatis castris in uico Roncaliarū propinquo Placentiæ iuxta ripā fluminis Padi, & ibi habitis comitijs cum suis Principibus, & alijs consultoribus iuit Mediolanum, & extra ipsum in templo diui Ambrosij p Vbertum Piroanum ibi pręsulem insignitus fuit corona ferrea, & seu Modoetiæ, & mox concepto odio in Mediolanenses sibi parce annonā subministrantes, ac recusantes ciuitates Nouicomij, & Laudæ per eos demolitas instaurare, in gratiam Nouicomensium, Laudensium, Papiensium, & Cremonensium, & Gulielmi Marchionis Montisferrati secum

con-

coniunctis eorum copijs illis mouit bellum, eorũq; agro cursitato, et direpto, ibi oppido Rosatæ, ad cuius pręsidium erant quinq; centum Mediolanenses, depopulato, ac combusto, et per Mediolanenses ad eum placandum exautorato Gerardo ipsorum consule, duobus pontibus constructis super alueo Ticini fluminis demolitis, irrumpit agrum Nouariensium aduersus Guidonem Co. Blandrate sequentem partes Mediolanensium, et ibi dominantem, et illic oppidis Maninæ, Galiardi, et Tricæ receptis de mense Decembris descendit in gratiã Marchionis Montisferrati aduersus oppidanos Cairi, et Astẽses Marchioni contumaces, et Cairum, et Astam, dum ibi incolę illinc ad montes propinquos aufugissent, diripi, ac comburri iussit, et regressus agrum Mediolanen. & ibi Abiate, Galliate, et Trecate quoq; euersis, Derthonam de mense 1155
Februarij obsedit, et de mense Aprilis Obitione Malaspina duce illuc transmissis ad subsidium ꝓ Mediolanenses ducentum militibus eam pręlio ingressis, ex ipsis cadentibus Vgone Vicecomite, Iohannino Maynerio, Lafranco Crutio, Albertino de Carate, Lafranco de Curte, & Ruglerio sanctæ Mariæ in sui potestatem redegit, et solo æquari iussit die quinta decima Aprilis, et progressus in agrum Brixiensem ibi Senigam combussit. Et Cremonensibus concessit ius monetæ cudendæ, dũ esset in agro Veronense, eo iure, et quibuscunq; alijs regalibus priuatis Mediolanensibus. Et Papiam profectus ibi die Dñica uigesima quarta eiusdem mensis triumphum duxit, et illinc abijt Placentiã, et die uigesima septima obsedit, eaq; dimissa profectus fuit Parmam, et illinc Bononiam, et ibi celebrata Penthecoste iter direxit in Hetruriã, ac Latiũ, et illic propè Sutrium firmatis castris, et inter eum, ac summum Pont. sibi imparem esse noscentem sedata con-

trouer-

trouersia inter eos uigente, ipsiq; Adriano Quarto ex uico Albano summo PP. obuiam facto ad Sutrium ibi eius pedibus osculatis Romã secum profectus illic in ecclesia diui Petri die uigesima nona Iulij festiuitatis ipsius per eum fuit coronatus corona aurea solemniter. Et dum Romani eo in actu irruissent in ipsius milites Teutonicos castramentantes in campis Neronianis, multis ex eis occisis, ipsisq; intra urbem, & Vaticanum introductis, & Ro. in urbem repulsis, et ibi utrinq; consertis manibus ex eis circiter mille occisis, et ducentum captiuatis, et in gratiã summi Pont. dimissis. Et cum plurimi ex suis militibus nimio æstu uigente morbo contagioso oppressi quotidie deficerent, et Henrincus Dux Bauariæ Catulus nuncupatus eo dimisso iuisset in Germaniã, et ibi nouos motus concitaret, omisso bello, quod intendebat mouere Gulielmo Normano, iuit Anconam, et illinc in Galliam Cisalpinam. Et Veronenses, dum ei transeunti per eorum agrum armati occurrissent, et secum per eius milites cõmisso certamine redacta in sui potestatem arce munitissima, et ad fines ipsius agri, et inter montes erecta, in quam nõnulli ex eis se receperant, repręssit ex eis circiter mille occisis, alijsuè captiuatis, et ducentum ex ipsis laqueo suspensis, et mox habita pecunia à Veronensibus eis data uenia ex Italia, ibi dimisso Vicario Gulielmo Marchione Montisferrati properauit in Germaniam aduersus Henrincum ipsum Catulum nuncupatum.

1156 Et Cremonenses de mense Maij anni proximi diripuerunt agros Laudensium, et cum eis, ac Cremensibus pręlio congressi illos superarunt multis ex eis captiuatis, ac occisis. Et Mediolanenses Gualuagno Duce unà cum eis direpto, euersoq; igne, et ferro dominio Montisferrati, et Gulielmo ibi Marchione debellato regressi sunt agrũ

Papi-

Papienſem, & ibi occupatis, & prędæ expoſitis oppidis Serezani, & Sunzani, & Nouicomenſium Morengo turri Annonio, ac Farra, Papienſibus, & Nouicomenſibus ſibi fruſtra reſiſtentibus, & cum incolæ Vallis Lugani, ab eis, quorum partes prius ſequebantur, defeciſſent, & Papienſes, ibi ſibi occurriſſent die quarta Iulij in campo Rodulphi ibi utrinq; commiſſo pręlio profligarunt, & Luganenſes uiginti quoq; eorum oppidis depopulatis menſe Auguſto ad priſtinam ſanitatem redegerunt. Et Gualuagno adhuc duce die prima Iulij caſtramentati apud Carſeolum obſederunt Vigleuanum, ad cuius prędidiū erant copijs Marchio Montisferrati, Otho Malaſpina, & alij ſeptem Marchiones, ac Papienſes, & ibi die tertia decima utrinq; cōmiſſo pręlio, & fuſis Papienſibus, & confederatis etiam expulſis ex oppido Suezani per eos occupato nocte diei noni menſis Iunij ex ipſis ducentum occiſis, & tercentum captis illud cęperunt, & demoliti ſunt, & Papienſes pręter morem debilitatos menſe Octobris compulerunt in ius ſuum Papiæ mœnijs ſolo æquatis, eaq; inter pagos Mediolanenſium redacta, & ab eis ex ipſorum nobilibus centum, & ex popularibus ducentum pro ſeruanda ſibi fide, habitis obſidibus, & Derthonam inſtaurarunt, & Nouicomenſium, Lauden. & Cremonenſium agros. quia Papienſibus opem tuliſſent, concurſarunt, ac depopulati ſunt, Laude quoq; direpta, ac demolita, ibi incolis profectis Piceleonem, & Papieñ. cum pręter modum oppreſſi ꝑ Mediolanenſes Arditione Riuoltella, & Othone Brixienſe per Adrianum ſummum Pont. motum eorum, ac Laudenſium calamitate, tranſmiſſis Mediolanum ad eos legatis, ab ipſis defeciſſent facta irruptione in eorū agrū uſq; Papiam menſe Nouemb. eoq; direpto, & Leumelo demolito adhuc compulerunt in ius ſuum.

Et

Et Cremonenses Cremensiũ agros quoq; cursitarunt,
ac diripuerũt ex eis multis captiuatis,& Cremonã ductis,
1157 & Marchione Montisferrati obsesso anno secuto in oppi
do Casalis, eiusq; oppidi, ac sancti Geruasij, & stabuli de
mense Iunij direptis, ac combustis per ipsos debellato, ac
facto tributario. Inter Federicum, ac summum PP. orta
controuersia,& ad ipsum, dum esset Augustæ per summũ
PP. transmissis legatis Henrinco presbytero tit. sanctorũ
Nerei,& Archelai,& latino diacono tit. sanctæ Mariæ in
Schola Greca Cardinalibus, & per Vbertum Pirouanum
præsulem Mediolani, Andream Schachabarotium, Ful-
conem Landrianum, Simonem Crucium, Albertũ Gam-
baram,& Rampinum Sarctorem notarium, Mediolaneñ.
transmissis legatis,& p Papienses Rolãdo de Botichiella,
Lafranco Torta,Facio de sancto Nazario,Viola de Cana-
panoua,& Arditione de Petra, & Laudẽses Alberto Ale-
mano,& Magistro Homobono aduersus Mediolanenses,
pręmisit ex Germania in Italiam Raynaldum Cancella-
rium suum, & Othonem Com. Pallatinum, Qui recepto
oppido Riuoli ad fines agri Veronensis, & Tridentini in
montibus munitissimo,& ab ibi incolis, & Veronensibus
recepto iuramento fidelitatis erga Federicum illinc pro-
gressi sunt Veronam,& inde Mãtuam, & mox Cremonã,
& ibi habuerunt comitia cũ pręsulibus Rauennæ,Medio-
lani, & alijs q ndecim pręsulibus Mediolani Suffraganeis,
Marchionibus, Comitibus,Consulibus,& Legatis ciuita-
tum circumuicinarum sequentium partes Federici,& eis
perfectis illinc facto recessu. Federicus conductus per
Albertum Alemanum, & Magistrum Homobonum de
mense Nouembris descendit adhuc in Italiam, unà cum
Federico pręsule Coloniæ, Arnaldo Moguntiæ, Helino
Treueris, & Landislao duce Bohemiæ,& multis alijs Epis

Prela-

Prelatis, Ducibus, Principibus, Proceribus, & nobilibus, & exercitu centum millium equestrium, & pedestrium ex Francis, Burgundionibus, Sansonibus, Sueuis, Bauaris, Boemis, Austriadis, Vngaris, Lothoringis, Charcetanis, & Ripariolis, & omissa Verona ingressus fuit agrum Brixiensem sociorum Mediolanensium, & cum sibi ausi fuerint armis occurrere, eos utrinq; prelio cõmisso repulit, & Brixia, eiusq; agro direptis compulit in ius suum, & sibi per ipsos datis sexaginta obsidibus, ac pecunia, eis ueniã dedit. Et Cremonens. eorũ Consulibus Lafrãco, Strusio, Tincto de Musagatta, seu Albertino de Musotorculo, Arigono de Guazzonibus, Pontio de Geroldis, Pelegrino de Pozalibus, Ambrosio de Curtis, & Marchisio de Marianis promisit non permittere aliqua castra construi inter Abduam, & Olium flumina.

Et anno subsecuto Mediolanẽses legatos ad ipsum leniendum transmissis per eos, & ab eo repulsis declarauit rebelles Imperij Romani, illisq; indixit bellum, & cum equestres circiter mille Galuagno duce sibi aduersus ipsos progredienti exercitu ausi fuissent occurrere ad flumen Abduæ, illos utrinq; prelio cõmisso Ducibus Boemiæ, & Dalmatiæ ductoribus repulit, & profectus fuit Leucum, & ibi traiecto flumine Abduæ ope Nouicomensium Rusca de Ruscis ex Belinzona, Gallucio Lambertacio, Manfredo de Lauczario, Rusca de Aduocatis, Ioanne de Lugano, & illis de Fegino autoribus accessit Nouicomium, & mox Modoetiam, ubi unà cum Beatrice uxore reassumpsit coronam, & capto, & munito presidio Tricio, & ibi reposito ærario, & ad eius custodiam dimisso Raynone Teutonico cum militibus, & Beatrice uxore filia unica Raynaldi Comitis Byzantini, & Ducis Burgundiæ ab ea habitis pro dote Ducatu Burgundiæ, & Galliæ Nar- 1159

bonensis,

boneñ.repudiata Odella prima uxore, die prima Augusti metatis castris apud Lacum Larij in pratis de Castirago iuit Laudā, & mox ad montes Briantinos, seu Genzonis, & illinc equestribus mille usque ad mœnia Mediolani trasmissis, & ibi in eos facta impressione per Mediolanenses repulsis, nonnullis ex ipsis occisis, & nonnullis captiuatis illud obsedit die sexta Augusti ibi Galuagno, & Viuiano Angleriæ Comitibus ducibus, unà cum Marchionibus Montisferrati, Estense, Salutij, Careti, Malespinæ, & Capitij; Ferrariensibus, Bononiensibus, Patauinis, Veronensibus, Vicentinis, Taruisinis, Rauennatensibus, Mutinensibus, Regiensibus, Parmensibus, Mantuanis, Cremonensibus, Papiensibus, Laudensibus, Nouicomensibus, Nouariensibus, Vercellensibus, Astensibus, Bergomensibus, Bergolensibus, Blandatrensibus, Hetruschis, & Vmbris inimicis Mediolanensium et consensu summi Pont. & in eos erumpentibus Mediolanensibus Corrado Vicecomite, & Tutio Mandello ducibus, & utrinq; leui commissa pugna eis, & multis alijs occisis pedem referentibus in urbem, & expugnato arcu triumphali nūcupato ibi in suburbijs munitissimo à Boemis, & per Cremoneñ. & Papienses, agro illorum concursato, & direpto, ferroq; & igne euerso, & ibi solo æquatis oppidis Rosati, Gallarati, & Treccati post multa leuia prælia ibi utrinq; commissa, in quibus plurimi occubuerunt. Et cum Mediolanenses fame opprimerent, ac peste absumerentur ipsos se ei permittentes autore Guidone Co. Blandrate compulit in ius suum, & sibi per ipsos datis obsidibus tercentum de obseruanda fide, ac solutis libris sex millibus argenti recepit in sui gratiam die octaua Septembris, & dimisso Mediolano illinc iuit Modoetiam, & inde ad uicū Roncaliarum, & ibi per quatriduum habuit comitia cum

suis

suis cōsultoribus, ecclesiasticis, ac laicis, & proceribus, & sibi dimissis per presulem Mediolani ibi assistentem Ducatu Bulgariæ, Marchionatu Marthesanæ, & Comitatu Seprij olim ei concessis ab imperio ibi quoq; assistente Guidone de Crema diacono Cardinale tit. sancti Calisti Legato Apostolico, Peregrino Patriarca Aquileiæ, ac presulibus Taurini, Albæ, Ypporegiæ, Hastæ, Nouicomij, Laudæ, Cremonæ, Placentiæ, Regij, Mutinæ, Veronæ, Brixiæ, Bergomi, & Concordiæ, ac Consulibus, & Pretoribus earum, & aliarum ciuitatum Galliæ Cisalpinæ, Flaminiæ, & Piceni, & ibi principibus ex cōsilio Bulgari, Martini, Bossiani, Cremonensium, & Iacobi, & Vgonis Germanorum I.C. & ex suis consultoribus, & ex quibus Martinus filius Ioannis etiam I. C. & Bulgarus publico stipendio cōducti legebant, et docebant iura in gymnasio Bononieñ. & prefecit unicuiq; ciuitati Vicarios suos, & ab eis ciuitatibus obsides recepit, & Cremonensibus eorum Consulibus adhuc Aegidio Douaria, Guazzono filio Albrigoni, & Gabutto Balditiono concessit immunitatem à quibuscunq; uectigalibus preter Imperialibus pro mercibus, & bonis quæ conducerent, & conduci facerent per flumen Padi infra ciuitatem usq; ad mare per Comitatus Regiensem, Mutinensem, Ferrariensem, Bononiensem, & Rauennatensem.

Et orta controuersia inter ipsos, & Placentinos inuicē inimicos antiquos, coram eo, cum alij alios uellent precedere, & inuicem facta leui pugna, in qua multi occubuerunt; & multi remanserunt uulnerati, multiúe captiuati, ipsorumq; legatis coram se habitis, & auditis eorū iuribus, & Placentinis non benè se excusantibus, illos mulctauit graui pecunia, iussitq; eorum turres altiores brachijs uiginti deprimi, ac Placentiæ uallū solo æquari,

& fossas obturari, ac moenia Cremæ demoliri, & illinc transmissis nuncijs in Sardiniam ad eam recipiendam ibi creato Rege ope Pisanorũ, & Genuẽsium, & Genuenses, cũ fideliter non se gesserint, transmisso Brixanono Duce Arboreæ, & Papiæ exercitu in eorũ agros ipsis direptis, ac uersis unà cum Albigauno illos coegit ad sibi petendum ueniam, & mulctauit mille marchis auri, ac Veronenses sibi parere recusantes, oppido Gardæ occupato, necnon Ferrarienses, qui patrimonium Mathildæ trans Padum inuaserant, ad pristinã sanitatem redegit, & Albã profectus ibi castra firmauit, & solemnitatem Natalis
1160 Dominici 1160. celebrauit, & quoq; transmissis illinc nuntijs exegit pheudum consuetum pendi imperio Ro. ab urbibus totius Italiæ ad eum illuc per Ludouicũ Galliæ, & Henrincum Angliæ Reges inuicem belligerantes destinatis legatis, ut uterq; in suas partes Federicum traheret.

Et cum mortuo Anselmo presule Rauennæ Federicus ipsius presulatum requisitum ab Adriano summo Pont. per eum conferri Guidoni filio alterius Guidonis Com. Blandrate, & summus Pont. id recusasset facere, inter eos summum Pont. ac Federicum Cæsarem, noua est suborta simultas. Et Federicus Cremonam accessit, & cum Laude instaurari iusserit, & Mediolaneñ. id prohibuerint, imposuit Cremonensibus, Papieñ. & Nouicomensibus, ut Laudensibus ad ipsam instaurationem auxiliarentur, & inde Placentiam accessit, & ibi pascha celebrauit, eiusq; incolas pecunia regia per speciem latrocinij per eum ipsis erepta alienatos in officio continuit. Et cum Mediolanenses Bernardum Co. Lignini Pretorẽ eis datũ transmissis legatis Rainerio eius scriba, et Othone Co. Pallatino, eisq; ignominiosè repulsis per Azonẽ

Bella-

Bellasium, Castellum Armenulphum, & Marinum de Malopera noluerint admittere, in ipsos ualde indignatus fuit, & constitutis, & dimissis rectoribus Constante Gozadino, Seprij, & Marthesanæ, & Corrado Mazeo Tricij parte exercitus, reliquo ex Italia in Germaniam properauit pagros Brixiensium, quos, quia aciem Boemorum illac transeuntem inuaserant, iussit diripi, ac uastari, & Placentini cum Laudensibus commisso prælio ad uicum sanctæ Mariæ in Strata eos fuderunt, Tirafolio Pusterla corũ Pretore capto. Et Mediolanenses Galuagno Duce profecti Tricium illud cœperunt militibus, quos ibi dimiserat Federicus; inde expulsis aliquibus ex eis interfectis, & illinc pecunia, quam ibi dimiserat, ablata, & inde exportata. Vbertus Episcopus Cremonæ corpus diui Gregorij transferri fecit in ecclesiam diui Michaelis.

Et Federicus regressus è Germania Italiam exercitu, & dum esset Marinæ, & partẽ exercitus haberet in agro Bononiense celebrata ibi Penthecoste rursus indixit bellum Mediolanensibus sibi assistentibus Octauiano tit. sanctæ Ceciliæ, & Henrrico tit. sanct. Nerei, & Archelai presbyteris, & Gulielmo olim Papiense Archidiacono, & Guidone Crema diaconis Cardinalibus sanctæ Rom. Ecclesiæ, & eiusdem legatis, & mox exercitu coacto in uico Rochaliatum illinc erumpit in agrum Mediolanensemq; prædæ, igni, ac ferro exponi iussit, ex Mediolanensibus, cum die solemni Penthecostis quinque centum equestres usq; Laudẽ ueterem cursitassent, illinc repulsis graui strage per ipsius milites ducibus Guidone præsule Mantuæ, & Guarnerio Marchione Anchonæ ex illis nõnullis occisis, & sexdecim captiuatis. Et Cremonenses Brixien sibus socijs Mediolanensium, quia irrumpissent

agrum Cremonensiũ, & illinc prędam abigerent, & pallantes irent, interceptis, illisq; præda erepta illinc expulsis ex ipsis septuaginta equestribus, & centum pedestribus tum occisis, tum captiuatis, & deinde à Federico habita parte exercitus sibi promissis ꝑ eos undecim millibus talentis Cremam obsederunt: & Federicus inhito alio prælio per eius milites ad uicũ Cassiani cum Mediolanensibus, eisq; illinc repulsis, & profligatis, & multis ex ipsis captiuatis, Ardigerio de Vicomercato, Adriano Vicecomite, Robba de Castello, & Tinatio Sabello eorum ducibus, & ad Tricium erectis tribus propugnaculis aduersus illos, ne prohiberent Laudã instaurari, iussit eius fundamenta iaci die tertia Augusti. Et cum Mediolanenses irent ad opem Cremẽsium rursus illis per copias militares Federici secum iunctis Papiensibus prælio fusis ad uicum Cassiani & mox per eos trigin̄ta milliũ obsesso Manerbio Nouicomensium, & per Comitem Cassirum rectorem Marthesanæ ꝑ Federico, & per eum trãsmissis quinq; centum equestribus in suũ auxiliũ, & iunctis suis copijs inde repulsis. Et dum Henricus Dux Sansoniæ, & Bauariæ, & Federici amitinus unà cum Beatrice uxore Federici, & Corrado præsule Augustæ; & mox Guelfo Princeps Sardiniæ, & Dux Hetruriæ, & Marchio Spoleti, & Fratuellis Henrinci ex Germania nouis copijs descendissent in Galliam Cisalpinã, & exercitui Federici quem habebat in agro Laudense se coniũnxissent, iussit ipsius partem uniri die septima Iunij ꝑlij exercitui, ac Cremonensibus obsidentibus Cremam sitam in loco palustri, & depresso, & foueis, & duplici muro ex latere cocto circundatam, & ad cuius pręsidium erant Mediolanenses, & Brixiẽses ducibus Manfredo Dognano, Gaspare Bosnato, Rolãdo Opizono, & Gaspare Menclotto, & reliquo exer-

exercitu adhuc diripi agros Mediolanensium, & dum in eum, & Papienses irrumpissent Mediolanenses, & ex eis cecidissent centum quinquaginta plurimis alijs submersis in aquis Ticinij, & ex eorum primoribus sexcentum captiuati remansissent, die uigesima Iunij iussit toto exercitu Cremam circundari, & cum tendens ad uicũ sancti Baxiani agri Cremoneñ. ubi Beatrix uxor residebat, trãsiuisset secus Cremam, & milites, qui ibi erant ad prçsidium irruissent in turmas equestres eum comitantes, utrinq; commisso prçlio illos repulit multis ex eis quoq; occisis, & multis alijs captiuatis, & furcis suspensis, & uaria morte affectis, & secutus est iter suum, & Placentinos clam Cremensibus opem, & annonam subministrantes declarauit rebelles imperij. Adriano summo Pont. Radicorsano, & multis alijs oppidis circa lacum sanctæ Cristinæ munitis, & ditione Ro. redacta ad aliquam extimationem, & ad euitãdam conuersationem Consulum Ro. sibi infensorum Anagniam profecto, & ibi mortuo die prima Septemb. decimi anni quinti sui Pont. & sepulto die quarta in ecclesia diui Petri Romæ. Et ex Cardinalibus, Episcopis, presbyteris, & diaconis uigintiseptem congregatis in ædibus ibi Lateranensibus unà cum Rolando Senense tit. sancti Marci, & Vicecanzellario, & Octauiano Rom. tit. sanctæ Ceciliæ, ex eis Cardinalibus presbyteris per decem, & nouem electus fuit summus Pont. Rolandus, & nominatus Alexander, & alios septem Octauianus, & nominatus Victor, & Alexander ex urbe accessit Adriam, et illinc transmisit in Syriam legatum Ioannem tit. ss. Ioannis, et Pauli presbyterum Cardinalem ad Balduinũ Regem Hierusalem, et Victor iuit Signiã, et dum uterq, niteretũ tenere sedem Apostolicam; et dedisset litteras ad Federicum ad eum legatis

destinatis, quibus respondisset utrumq; oportere ire Papiam, quo ipse se contulisset pro ipsa disceptatione tollenda, et per eum destinatis legatis Daniele Pragense, et Hermano Frondense presulibus Adriam ad Alexandrũ citandum tanquàm Cardinalem, et dum eos repulisset, dicendo Pont. Ro. à nemine iudicandum fore, ipsis profectis Signiam ad Octauianum, ipse cum eis iuit Papiam.

1161 Et anno proximo Federicus Cesar die uigesima quinta Ianuarij, postquã obsedit Cremam per septẽ menses, ac sepius oppugnauit, quam multis ibi factis utrinq; prelijs, in quibus multi occubuerint unà cum Guarnerio Marchióe Anchonæ duce Federici, et multi capti, ac uarijs tormẽtis, et diuersã morte affecti fuerint, inter quos fuit Ioannes Mastalius Cremonensis, qui captus per Cremenses proiectus fuit tormento bellico extra Cremæ mœnia, et laceratus in frusta, & insidijs hinc inde paratis eam cõpulit ad deditionem, & autoribus Peregrino Patriarca Aquileiæ, & Henrinco Duce Bauariæ data uenia Cremensibus, eisq; illinc abire permissis, quo uellent unà cum uxoribus, et liberis, et bonis, quæ secum ferre poterant, et Mediolanensibus, et Brixieñ. qui erant ad eius presidiũ absq; armis, et uiginti millib. illinc egressis depopulari, et comburri, ac solo æquari iussit, solo eius territorio uendito Cremonensibus pretio librarum sexdecim milliũ auri, dum esset Laudæ die sexta Februarij, eorũ cõsulibus Egidio, et Anselmo de Douaria, Othone nuncupato Diacono de Persico, Bernardo Picẽtio, Othone Buinzola, Pontio Geroldo, Marchisio Mariano, et Obizone de Burgo, et illinc iuit Papiam die septima, et ibi de ipsius Cremæ uictoria duxit triumphum, et precedentibus solemnibus Rogationibus, et ieiunio per triduum ad omnipotentem Deum, ibi per septem dies habuit co-

mitia.

nitia cum Peregrino Patriarca Aquileiæ, Arnaldo Archiepiscopo Moguntino, Helino Treuerense, Raynaldo Coloniense, Adriano Bremense, Viclemano Mandubargense, ac Arelatense, & Lugdunense, & eorum suffraganeis, & Guidone Archiepiscopo Rauennæ, ac Episcopis Firmano, Florẽtino, Fauentino, Mãtuano, & Bergomẽse, Landislao Rege Boemorum, Petro Romæ præfecto, Stephano de Thebaldo, Stephano Normano, Ioanne de sancto Stephano, Ioanne Gaietano, Vulpharino de Giolduera, & Germano de Petroleone, pceribus, ac patritijs Rom. & legatis urbis Romæ, Ludouici Galliæ, Henrinci Angliæ, Stephani Vngariæ, & Petri Daniæ Regũ, & aliarum ciuitatũ Italiæ, & gentium, & principum Christiani nominis sequentium partes Federici, & Alexandro solemniter citato, & non comparente, & nec aliquos nuncios suos trasmittente, & per omnes præter legatos Regũ Galliæ, & Angliæ reprobato, & Victore pro uero summo Pont. approbato in gratiam etiam Ro. eius partes tuentium ipsum solemni habitu pontificali indutum, & equo albo impositum, & per Papiam circumductum adorauit. Et Alexander fultus auxilio Ludouici Galliæ, Henrinci Angliæ, & Gulielmi Apuliæ Regum, ac Gualuagni, & Viuiani Vicecomitum Ducum Mediolani destinato ad Federicum Legato Ioanne de Anania monendum, ut deserreret Octauianum, die uigesima Martij eum, ac Octauianum, & Gulielmum Marchionem Montisferrati, Ludouicum Co. Bardelli, Guidonem Baldratę, Cremonenses, Laudenses, Papienses, ac Mantuanos, eorum quoq; Præsulibus exautoratis, Nouarienses, Vercellenses, Septrienses, Marchesanos, & alios Federici partes sequentes anathematizauit. Et cum Federicus tentasset cum Senas profectum ibi captiuari per Tholomeos inde ob id

expulsos per Salimbenos affines Alexandri, & ad sui stypendium conductis Petro præfecto, ac multis proceribus ac nobilibus Rom. aduersus Alexandrum, & Richa filia nupta Raymondo Berengario Regi Aragonum, & Co. Barchinonis eidem cōcessis Gallia Narbonēse à Durantia flumine usq; ad mare, & ab alpibus usq; ad Rhodanū cum Arelate,& Auinione, & comitatu Fori Calzeri.

Et Alexander reuersus Romam, & cum ibi multos sibi aduersarios comperisset, illinc, ibi loco sui dimisso Iulio Episcopo Pręnestino, abijt Terracinam,& ibi conscensis triremibus ad eum transmissis per Gulielmum Regem Apuliæ inde traiecit Genuam,& illinc in Galliam ad Ludouicum ibi Regem, & habito concilio apud montem Pesulanum, in quo fuit beatus Gandinus de Sala Card. Mediolanensis, ibi iterauit excōmunicationem in Federicum, & antipapam. Et cum Mediolanenses Seprio,& Marthesana uastatis, & receptis Desio,& Varesio, & obsesso Castroleone, & per milites Federici Pontirolo, & Ponte Cropello occupatis, profecti fuissent Carchanum Gualuagno duce unà cū Milone legato Alexandri, Gandino archidiacono, & Algisio cimiliarca Mediolani Federicus exercitu ingressus fuit agrum Mediolanensem, & propè ipsum commisso utrinq; pręlio illos fudit capto eorum curru, & expugnato Tricio, & rursus reintegrata pugna, dum Marchio Montisferrati Angleriam agmine suo,& alij duces Nouicomium copijs suis aufugissent, eo dimisso tantum ducentum equestribus, eisq; superatis die decima Augusti properauit Nouicomiū in arcem Bardelli, & mox Papiam,& inde Cremonam,& illinc redijt Papiam, nec multum abfuit, quin caperetur per Mediolanenses multa pręda post se dimissa, & ab eis intercepta, & per illos quoq; capto, & direpto Carchano die

tertia

tertiadecima Maij, & rursus direptis Seprio, & Marthesana, reparato exercitu iterũ incursauit, ac ferro, & igni, ac prędæ exposuit agros Mediolanensium per milliaria quindecim, & Mediolanenses ad uicum Cassinarum sibi occurrentes Guazono de Abiate duce cum illis alio cõmisso pręlio ibi superauit, ex eis septuaginta captis, & pluribus occisis, & illic sequens uictoriam progressus Mediolanũ illuc ingredi tentauit, sed repulsus, equo, quem insidebat, confosso illinc abijt. Et cum Placentini, & Brixienses socij Mediolanensium opem, & annonam eis subministrarent, ad id prohibendum expositis ducentũ militibus in oppido Ripæ altæ, & totidem in oppido sancti Euasij, & superuentis nouis copijs ex Germania, Mediolanensium agro depopulato iussit Mediolanum obsideri exercitu diuiso in septem acies circa ipsum factis foueis, & erectis propugnaculis, & obsidibus Mediolanensium, quos pęnes se habebat, aures, & nares amputari, & per Mediolanenses facta eruptione in Germanos, & per eos ipsis prælio repulsis, occisis ex illorum primoribus Gerardo Vicecomite, & Ranza Mandello, & cum Gualuagnus ad demonstrandum in ciuitate ipsa, in qua erat grauis annonæ penuria, esse eius copiam, portari fecisset in illius forũ tria millia saccorũ plenorũ sabulo, in quorũ summitate erat frumentum, & de alijs granis, & de pullis gallinaceis, & ouis in multa copia, delusus hoc stratagemate, & credens ob illud in ea ciuitate esse copiam annonæ, & aliorum, quæ erant necessaria ad uictum ibi incolarum, diffisus ea potiri, ipsa dimissa illinc iuit Laudam, & uigẽte graui penuria, & sæuiente dira peste ferè ubiq; in Gallia Cisalpina, & aquis maritimis egressis littora in Italia suffocatis circiter quinq; millibus ex ibi incolis, & ex terremotibus frequẽtibus uigentibus multis in locis absor-

absortis, & ędeficijs euersis, & ex eorum ruina plurimis oppressis, & ex eis aliquibus defunctis, & aliquibus debilitatis, & niue in Gallia Cisalpina nouies cadente, & in planicie agri Brixiensis supergressa nouem pedes, & eius causa quibuscũq; seminerijs arrefactis, & solibus tribus, ac totidem lunis cum crucis figura in cœlo conspectis.

1162 Anno sequente Federicus accersitus per Vbertum Piroanum Mediolani præsulem, & Andream Scachabarotium, & socios inimicos Vicecomitum, & facta in eos per ipsos conspiratione cum ipsis de Riuello, de Balladona, de Figino, della Tela, de Triultijs, de Beruzino, de Arzago, de Cauezano, de Pallauicino, de Guidis, de Canibus, de Obicis, de Præalconibus, de Casate, de Bustis, de Gusano, de Palleano, de Tinctoribus, della Cruce, de Sessa, de Cartellis, de Liuono, de Castellis, de Besutio, de Castroseprij, de Crassis, de Faroldis, de Villa, de Viguono, de Grepa, de Herba, de Portanesio, de Molenio, & de Ripa, & simulato tractatu pacis inter eum, ac Vicecomites, dum in ciuitate foret grauis omnium penuria, & seuiret pestis, re commissa Ossæ de Ossa, & Alberto, & filijs, & Anselmo de Orta, Papiensibus, & per Mediolanenses eorũ curru consignato, ac datis quatuor centum obsidibus Federico, & per eum transmisso curru Cremonam die prima, seu nona Martij Mediolanum ingressus præter fidem per eum datam illud occupauit post eius longam obsidionem, & frequentes oppugnationes, & multa ibi leuia commissa prælia, in quibus multi utrinq; occubuerint, auxilio Cremonensium, Papiensium, Laudensium, & aliorum populorum Galliæ Cisalpinæ inimicorũ Mediolanensium ob eorum arrogantiam, & tyrannidem, & uirtute Boemorũ militum, eorumq; Regis Vlisdilai filij alterius Vlisdilai, ei tunc concesso ob illius fidelitatem,

& for-

& fortitudinem, quibus usus fuit in ea obsidione, insigne leonis rubei cum cauda bifurcata, et clipeo albi coloris, et ut aliqui dicunt ex proditione Iudeorum ibi tunc incolentium, ex Comitibus Angleriæ sexaginta occisis, et uiginti duobus captis cum alijs tercentis eorum factionis, et illinc transmissis in Germaniã unà cum Galuagno, illinc Viuiano aufugiente Bononiam, eorum domibus demolitis, ac prædijs, et alijs bonis direptis, et reliquis eiusdem factionis illinc abire iussis die uigesima quinta Martij, ex quibus aliqui iuerint ad uicum sancti Petri, et aliqui Figinum, et etiam Laudam, Nouicomium, et Bergomum, et Vberto præsule relegato Beneuentum, et in Italia Steliphone constituto Vicario suo, et in Comitatu Marthesanæ Arditione, & Burgariæ Aritello, Leuci Brandimarte, Bazani Aimone, Tricij Henrico, Seprij Nicola, et Mediolani Arditione Teutonicis, et illis de Abiatæ de Langusco, et alijs, qui Mediolanum sibi prodiderant in pręmium proditionis factis comitibus, et comitibus Angleriæ priuatis eorum insigne schachorum, et concesso Cataneis Locarni, et armis prohibitis reliquis Mediolanensibus, et iussis Mediolani mœnijs demoliri, ac turribus Vicecomitum, et adhęrentium, ac aliorum ædificijs præter ibi suburbiorum, eisq; omnibus illinc abire, et ex eis aliquibus profectis in Pannoniam, ubi cum uoluerint condere ciuitatem, et sibi prohibitum fuisset traiecto ibi mare illic condiderunt, et porta Romana demolita per Laudenses, Orientali per Cremonẽses, Noua per Bergomenses, Vercellina per Nouarienses, Cumana per Nouicomenses, et Ticinense per Papienses, et diuisis ibi popularibus in quinq; partes, ex eis parte relegata Rosate, seu Nocetam, alia Viglentinum, alia Lambrate, alia ad uicũ sancti Sirri ad Vepres, et alia ad Carrariam, et eis dato

pręfecto

prefecto Bertucio præsule Leodiense, et in comitatu Seprij constructa ciuitate Belforti, et apud uicum sancti Columbani in agro Laudense ciuitate Imperiali, et Placentiæ, et Brixiæ demolitis mœnijs, et obturatis foueis, et ab ibi incolis exacta multa pecuniarum summa eius iussu, et Bononia, et tota Flaminia suppeditatis cum reliqua parte Italiæ ibi, et Galliæ Cisalpinæ propinqua preter arcem Gardæ propè Veronam occupatam per Turrisimundum Veronensem, et mox in potestatem Federici compulsam, pro hac uictoria duxit triumphum Papiæ, ubi coronatus cum uxore habuit conuiuium cum suis proceribus, et mox profectus ad uicum Ronchaliarũ ibi tenuit comitia, et destinata parte exercitus in Latium ex ditione Ecclesiæ occupauit omnia, Anagnia, et urbe ueteri dumtaxat exceptis ibi multis homicidijs, rapinisq;, incendijsuè ubiq; multa cum seuitie cõmissis, & Spoleto demolito, et prelio facto cum Pontificijs eis profligatis. Et die quintadecima Maij cõcessit Cremonensibus libertatem, et ut possent sibi eligere consules interuentu eius legati, ubi foret in Gallia Cisalpina, et à quo deberent accipere inuestituram, et ubi foret extra eã suo arbitrio, duobus tamen ex eis transmissis ad ipsum ad sibi prestandum iuramentum fidelitatis, et accipiendum inuestiturã regalium, quæ habuissent ante obsidionem Cremæ, tam in ciuitate, quàm extra ipsam, terra, et aquis, data autoritate ibi iudicandi ex legibus, et bonis moribus, et Soncinum, et sanctum Baxianum, Pontisuicum, et Castrum nouum Laudense, sibi, ac successoribus suis in festo sancti Martini quotannis marchis ducẽtum argenti boni solutis, Fodrio ẽt eis dimisso tam in ciuitate, quàm suburbijs, et quod unquam eo inscio non possent percutere fedus cũ aliquibus, et Cremonensibus sibi fidelibus se nunquam

re-

recepturum in sui gratiam Cremenses nisi Cremonensibus permittentibus, et nec eos permittere habitare intra flumina Abduæ, et Ticinij, et nec Bergomi, nec Brixiæ, nec Mantuæ, nec Parmæ, nec Placentiæ, et earum Epatu, uicis tñ Cremæ sibi reseruatis, et eius solo, suburbijsq; concessis Cremonensibus, ita tamen quòd non possent in ciuitate Cremonæ, et eius Episcopatu arcem, et fouea et uicum nouum erigi facere, et nec Cremã reedificare, et nec aliquod castrum ibi excitare, Egidio Douaria, Othone de Persico, et Bernardo Picentio hęc acceptantibus, dum essent consules Cremonensium unà cum Anselmo etiam de Douaria, Othone Buinzolo, Pontio Geroldo, Marchisio Mariano, Landino Persico, Pizzo de Burgo, et Marchisio de Vetulis. Et etiam alijs ciuitatibus Galliæ Cisalpinæ sibi fidelibus concessit eandem autoritatem sibi creandi consules, et Brixiæ, et Bergomi, Placentiæ, et Nouicomij prętores Germanos dedit.

Et anno subsecuto, dũ esset Cremonæ in ędibus diuæ Agathæ ibi consulibus Acerbo Acathacorio, Alberico Armenzono, Osberto Douaria, Alberto Strusio, Anzelerio de Biba aquis, et Marchisio de Vetulis promisit illic incolis eos tueri à quibuscunq; eorum hostibus. 1163

Et cum Isatius, et Girardus Douariæ, et Guarnerius Hermenzonus, Euglerius Carfalla, Io. Bonus Orsonus, eorũq; adhęrentes, Cremonenses auspicijs Federici sibi Cremonam subigere tentassent, reliqui id nolentes pati ex consilio Corradi, et Andreasij de Caualcabobus uicũ sanctę Agathæ incolentium se receperunt ultra Cremonellam, et ibi habitarunt, eam partem ciuitatis appellantes Ciuitatem nouam. Et Federicus transmissis litteris, et nuncijs ad Ludouicũ Francorum Regem eum adhortatus fuit, ut tollendi schismatis causa se cum Alexandro

con-

conferret Diuonem proximum Araffi fluminis diuidenti
Galliam à Germania, quo & se contulisset cum Victore
causa concilij faciendi, uter eorum foret legittimus PP.
et rebus in Italia ꝓ tempore compositis illic cum Victo-
re, ac Boemiæ, Scotiæ, et Datiæ Regibus, ac multis arma-
torum copijs, eo accessit. Et cum Philippus filius Ludo-
uici Regis Francorum cum Ricardo Anglorum futuro
Rege illuc se contulisset ad ponte Saui fluminis metatis
castris, dimisso Alexandro ad Oliensem monasterium in
Aquitania, dum recusasset ire ad concilium ipsum, quod
non indixerat, Federicus ob id indignatus, cum eius, ac
Francorum exercitus fame opprimerentur, retrocessit in
Germaniam, illincq; in Italiam transmisso Victore Cre-
1164 monam, die septima Octob. Cremonen. expulsis Doua-
rijs, et sequacibus factionis Federici ob illorum tyranni-
dem, auaritiam, et sæuitiem per eum substituto Episcopo
Leodiensium Petro de Cimerio, mox eo ob eius tyran-
nidem amoto, Federico Teutonico, et moti cõmuni peri-
culo, in ipsum cõspirarunt, et sumptis armis ipsius præsi-
dijs ex urbibus unà cum eius ibi magistratibus expulsis
fœdus percusserunt unà cum Veronensibus, Patauinis,
Vicentinis, Venetis, ac oĩbus populis Galliæ Cisalpinæ
sequentibus partes Pontificias, et Papiensium, et Lau-
densiũ consulibus ad se uocatis tentarunt, ut sibi uellent
adhærere, sin minus, eis arma mouissent. Et Federicus
ex Germania regressus exercitu Italiam, et profectus
in agrum Mediolanensium ibi coniunctis copijs Papien-
sium, ac Laudensium, suo exercitui Germanorum, illinc
iuit Veronam aduersus Veronenses, et confœderatos, ibi
in unum se cogentes, et cum illic uoluisset castra firmare,
facta in eius exercitum per ipsos eruptione, et utrinque
consertis manibus coactus fuit illinc eo abire, in agrum
Papien-

Papienſem, & inde Laudam, ubi habuit comitia, & iuſſit dimitti captiuos Mediolanenſium, quos pęnes ſe habebat, eisq; pręfecit pręſulem Colonienſem, & Marchoaldum de Cubacho omnium ſęuiſſimum. Et cum Victor antipapa graui oppreſſus egeſtate Cremonæ, Laude ad ipſum iuiſſet, eum illinc deſtinauit Lucam, eoq; ibi mortuo iuſſit illi ſurrogari Guidonem de Crema Cremoneñ. Cardinalem tit. ſancti Calixti, & nominari Paſchalem. Et Cremonenſes, Brixienſes, Mediolanenſes, & alij confęderati ueriti Federicum reuerſum fuiſſe in Italiam ad eorum excidium, fœdus in illum confirmarunt. Et Alexander iuit Pariſios, & inde Turroniunt, & inde ibi habita ſynodo redijt in Aquitaniam, & Iulio Cardinale Vicario ſuo Romæ mortuo ei ſubſtituit Ioannem etiam Cardinalem tit. ſanctorum Ioannis, & Pauli. Et cũ eius prudentia pleriq; Rom. omiſſa factione Federici, & antipapæ, & fautorum ſuorum ei adhęſiſſent, & creatis conſulibus ex ſuis adherentibus miſſis legatis ad ipſum in Galliam eum rogaſſent, ut in Italiam, ac Romam rediret, ex conſilio Ludouici Galliæ, & Henrinci Angliæ Regum nauigio Ludouici parato ex monte Peſulano Meſanam traiecit, & illic nauigio Gulielmi Normani ibi Regis Romam redijt. Et Veronenſes, & confęderati eius partes amplectentes, expugnarunt, & demoliti ſunt arces Riualiarum, & Apendicij, quas in Gallia Ciſalpina munitiſſimas tenebat. Et Federicus regreſſus Germaniam ibi coacto multo exercitu ex eo deſtinauit copias ſub Rayhaldo Colonienſe, & Traiano Maguntino pręſulibus, in Veronenſes, & confęderatos, compulſiſq; per eos pręſules populis ex Gallia Ciſalpina partes Federici ſequentibus iurare, ut aſſiſterent Paſchali antipapæ, mox reliquo exercitu illinc deſcendit in Galliam Ciſalpinam, & in

1165

agro

1166 agro Brixień. castrametatus est nulli molestus, Quinimo ex omnibus ibi populis aliquibus illum adeuntibus lęto uultu receptis Cremonam accessit de mense Maij ex ibi consulibus Domenegino Vida, & Aegidio Douaria, & multis alijs Cremonensibus eum comitantibus, illinc Ferrariam abijt, & inde in agrum Bononiensem, & ibi diuiso exercitu, eiusq; parte transmissa Lucam causa ibi tuendi antipapam, reliquo profectus Anconam Græco imperio parētem, eam obsedit, & indignatus in Cremonenses iussit ibi uallos dirui, ac turres deprimi reseruata turri altiori per ipsum ad preces, & lacrimas mulierum illic coram eum genuflexarum, & eius acies ingressæ Hetruriam inde in ditionem Rom. irruerunt, & omnem ibi regionem Hetruriæ proximam, & Sutrio, & Nepesio, & multis alijs ciuitatibus, & oppidis Latij, & Hetruriæ cōpulsis in partes Federici, quam multi proceres Ro. inter quos fuerunt Columnenses insurrexerunt in Alexādrū.

Et cum Raino Co. Apulus pręfectus Tusculanorū eis moto bello per Rom. quia sibi recusabant soluere tributa, quæ eis pręter modum imponebātur, accersitis in sui auxiliū copijs Germanorum Federici Cæsaris apud Sutrium, & Nepesium castrametantibus, & cōmisso pręlio cum Rom. eos graui cladē affecisset, Federicus his auditis omissa Ancona exercitu properauit Romā, & secum coniunctis copijs, quibus infestabat Romanos, positis castris in campis Neronianis annixus est irrumpere suburbia Vaticani, & repulsus per Pontificios sequenti die, dum Germani admoto igne templo diui Petri illud comburere minarentur, admissus per eius ędituos, ne comburetur, ingressus fuit urbem. Et cum Alexander haud tutus in ædibus Lateranensibus illinc in ædes Frangipanum ad Palladium se recepisset, institit penes Ro. ut ex

duobus

duobus Pontificibus unum eligerent. Et Alexander re ad nutum Federici inclinata conscensis duabus triremibus ad se transmissis per Gulielmum Apuliæ Regem ex urbe multa pecuniarum summa distributa Frangipanis, & filijs Petri Leonis, Mattheo Rubeo, Vrsinis, & Ioanni Bono, & adherentibus, eisq; cōmissa urbis custodia, se recepit Circeos, & illinc Terracinam, & inde Beneuentum, & mox Gaietam. Et cum Emanuel Græcorum Imperator destinato oratore ad eū Iordane filio Ruberti olim Capuæ Principis ei obtulisset auxiliares copias, quibus ex Italia pelleret Federicum, ubi eo deposito uellet ipsum coronare Imperatorem Occidentalem, re proposita in cœtu Cardinalium id recusauit facere.

Et anno proximo Veronenses, Vicentini, Patauini, 1167
Treuisani, Mediolanēses, Cremonenses, Brixienses, Bergomenses, Mantuani, Ferrarienses, Bononien. Regienses, Parmenses, & Placentini per Cremonenses de mense Martij Cremonæ erecto Baptisterio, obsesso Blandrate propè Nouariā die nona Martij, ac instaurata Derthona per ipsos missis eorum legatis ad monasteriū Pacidense, inter Mediolanum, & Bergomū ibi die sexta Aprilis ad mutuam eorum defensionem fœdus renouarunt, ac decreuerunt reducere Mediolanen. in eorum antiquum solum, & cum Laudenses requisiti per eos confœderatos, ut eis se coniungerent, id recusassent facere, in illos die decima Maij copias destinarunt, quæ die duodecima, aquis, & terris Laudam obsederunt, & oppugnarunt, & inter Laudensium, & Cremonensium acies cōmisso certamine atroci pari marte, & uastato Laudensium agro die quintadecima Maij illos compulerunt in eorū societatem, & unà cum eis obsederunt Tricium, ubi erat ærarium Federici, & die uigesima quinta, dum Galuagnus

Vicecomes fractis cõpedibus, ac deceptis custodibus ex Germania aufugisset in Italiã, confęderati coactis oĩbus Mediolanensibus per diuersas regiones Italiæ discipatis in unum opera, & astu Cremonensis, qui simulata insania discurrens per ipsas regiones, & congregato cœtu puerorum sono tubæ saliceæ corticis, si quos Mediolanenses inter eos agnouisset, monebat ipsos, ut ea die cõuenirent in unum ad reliquias Mediolani, illud reędificarunt, etiam, ut aliqui aiunt, ope Grecorum Imperatoris, illinc expulsis Vicarijs Federici, quibus imperarat, ut facerent ibi suburbia comburi, ac omnes incolas occidi.

Et Federicus ad euitandã epydimiam Romæ sęuientẽ ex ea Federico filio Corradi olim Imperatoris, pręsule Coloniense, & multis alijs ipsius proceribus, ac militibus mense Iulio ibi mortuis, combustis illic templis diuæ M. Virginis, ac diui Petri, illinc ibi dimisso antipapa abijt Viterbium; & illinc Lucam, & inde Bononiam, & mox Pontremulum, & non admissus per ibi incolas ex suis amissis morbo circiter millibus ad mare conuersus ope Opizonis Marchionis Malespinæ, Derthonam, & postea Papiã die decima nona Augusti. Et mortuo Marchoaldo Vicario suo Mediolanensium ei substituit Henricum de Risco Teutonicum, & qui exercuit grauem tyrannidem aduersus Mediolanẽ. ex consilio Iordanis Scachabarotij, Anselmi de Orta, Aliprãdi de Iudicibus, & Henrici de Herbesijs, & die prima Septembris confęderatos pręter Cremonenses, & Laudenses declarauit rebelles Imperij, & die sexta irrumpit exercitu agrum Mediolanensium, eoq; uastato ibi multa municipia expugnauit, sibiq; resistentibus confęderatis, qui erant Placentiæ, & Parmæ, irrumpit agrum Placentinum, eoq; flamma, & ferro euerso, & direpto illinc repulsus iuit Bergomum,

illudq;

illudq; obsedit, & diffisus eo potiri ipsius suburbijs direptis, & combustis,& multis alijs in ea regione tentatis iuit in hyberna.

Anno sequente summus PP. dum Ro. Alba ui capta, & solo æquata in Tusculum idem factu ri forēt, id minis, & execrationibus prohibuit. Et Emanuelem Imperatorem Byzantij, dum rursus ad eum missis legatis, ipsiq; oblata multa pecunia cum exercitu aduersus Federicū tentasset se insigniri per ipsum corona imperij occidentalis, repulit, & ex Beneuento iuit Verulas, & Guidone antipapa in Basilica diui Petri, quam pręsidio Federici tenebat, ex humanis sublato, eiq; suffecto Ioāne Vngaro abbate Sarniense, & furto infame, & nominato Calisto, & per Federicum destinato ad eum legato Epo Bambergæ oblata eidem pace, per ipsum omissis populis Galliæ Cisalpinæ, id recusauit facere. Et confęderati die uigesima quarta Aprilis in odium Marchionum Montisferrati, Salasorum,& aliorum in Gallia Cisalpina condiderunt ciuitatem, quam de nomine summi Pont. uocarunt Alexandriam, illuc conductis ex omnibus eorum incolis, quindecim millibus ad eam incolendā eis diuisis agris ibi propinquis, & Blandrate redigerūt ad quatuor uicos. Et cum multos apparatus in Federicum facerent, Federicus diffisus uiribus suis ex Papia redijt in Germaniam illum ipsorum insequentibus aciebus militaribus, & pluries in itinere eū, ipsiusq; exercitum inuadentibus, & lacescentibus usq, ad alpes. Et die quarta Maij consules Cremonæ, Mediolani, Veronæ, Patauij, Mantuæ, Parmæ, Placentiæ, Bononiæ, Brixiæ, Bergomi, Laudæ, Nouicomij, Nouariæ, Vercellarum unà cum Opizone Marchione Malespinæ cōuenerunt in oppido Laudensę, & societatem confirmarunt. Et mox Mediolanenses, 1168

Cremonen. & Brixienses Placentinis promiserunt eorũ urbis foueas infra quatuor mẽses purgari facere, & si qđ damnum eis bello intulisset Federicus, illud instaurare.

1169 Anno subsecuto die quinta, seu septima Septembris apparuerunt tres soles uersus occasum ultra duas horas, & cęteris deficientibus, medius tantum remansit, & etiã tres lunæ.

1170 Et anno 1170. ab hora prima diei uigesimi septimi Iunij p quatuor menses ferè cõtinuos in Syria, ac Fenitia, & multis alijs prouincijs orientalibus uiguerunt pręter modum terræmotus, ex quibus corruerunt multa ædificia, etiam ualde stabilia. Antiochiæ, Laodiceæ, Aleppi, Cesariæ Edesæ, ac Tripoli, & multis alijs urbibus, ac oppidis, ex quibus Tripolis, & multa oppida funditus remanserunt diruta cæde innumerabilium ex ibi incolis oppressorum, graui terrore superstitum.

1171 Summus Pont. ex consulibus Cremonensibus Henrico Medalia, dum Aymo Comes timens Rom. ob cladem eis illatam (ut pręfertur) permutato Tusculo cum Verulis sibi dandis p antipapam, & eo dimisso non fuisset admissus per Verulanos, nec antipapa per Tusculanos Tus-
1172 culum cessisset summo Pont. illuc accessit. Et dum Rom. recusassent eum Romæ recipere dimissis ipsis cura rerũ sæcularium ex Tusculo iuit Signiam.

1173 Cremonẽses eorum consulibus Pontio Geroldo, Bernardo de Gadio, Raynaldo, seu Ribaldo Piscarolo, Ottobello della Pilla, Henrico de Malanotte, Himerio Lombardo, Guazono Albrigono, & Lafranco Oscasale timentes, ne Federicus Cæsar Cremonam irrumperet, eamq; diriperet, cœperunt instaurare eius mœnia auxilio Mediolanensium, inchoaruntq; mercatum extra ciuitatem inter portas Mosiæ, & diui Michaelis. Et Bononienses,

Muti-

Mutinenſes, Regienſes, Brixienſes, Placentini, Parmenſes, & Mediolanenſes, aſſiſtentibus legatis pontificijs ſe obligauerunt iuramento uerſus Cremonēſes, quòd ubi aliquod oppidum, aut arx aliqua inter Abduam, & Oliũ flumina abſque eorum conſenſu conſtrui uellet, ſe ad ea demolienda ſecum affuturos, & bellum ea de cauſa recepturos, & fędus inter ſe contraxerunt per annos quadraginta, uno quoq; decennio inſtaurandum.

Et Federicus ex cōſulibus Cremonæ Vsberto Douaria confiſus uiribus Gulielmi Marchionis Montisferrati 1174
ex Germania per montes Zeniſios unà cum Henrinco Duce Bauariæ eius nepote ex fratre Italiam rurſus exercitu irrumpit, eoq;, ac auxiliaribus Marchionis, ac Papienſium die ſecunda Septembris Secuſiam urbem in Gallia Subalpina ad radices montis occupatam diripi, ac euerti iuſſit & Aſtenſes timore perculſos in deditionem accepit, alio eius exercitu ex Vmbria profecto in agrum Bononiēſem, eoq; directo prȩſule Moguntino duce, per quatuor menſes obſedit, & ſępe oppugnauit Alexãdriã, & cum nonnullæ eius copiæ ſuffoſis cuniculis ipſam ingreſſæ, illinc fuiſſent repulſæ per eos, qui illã tuebantur, & ab ipſis, qui mox illinc erupiſſent, accepiſſet aliquam cladem, illinc diffiſus ea potiri in die Paſchatis ſoluta obſidione abijt. Et cum Mediolanēſes, ac fœderati caſtramentantes Derthonæ, ut Alexandriæ annonã, & auxiliũ ferrēt, ei illac tranſituro occurriſſent quadrato agmine, cum ipſo concurſuri, eis euitatis properauit Claſtidium oppidum, ubi dimiſſus per Henrincum Ducem Bauariæ nepotem ſuum, qui magna parte exercitus Germanorũ ſecum ducta in Bauariam redierit, inter eum, ac fęderatos factis inducijs ſe interponētibus Gulielmo Coloniæ prȩſule, Gerardo de Ponzago Taurinenſe, & Ricardo de

sancto Nazario Papiense pro Federico, & Giberto Piscio Mediolanense, & Gerardo Gambara Brixiense, & Gulielmo Veronēse pro cōfederatis, & Izolino de Romano, & Anselmo Douaria Cremonense ad eos transmissis legatis illinc abijt Papiam. Et fęderati domos suas redierunt oppido Bazani combusto, & oppidis sancti Martini in strata, ac sancti Nazarij, & Brenij Papiensium euersis, & dum occurissent copijs Cremonensium apud Placentiam transeuntibus ad subsidium Alexandriæ, & consules, ac duces eorum accusassent, quod tardius eas adduxissent in gratiam Papiensium, quibus amici erant Cremonenses his intellectis, ut se ab omni suspitione exoluerent, eos consules, ac duces exautorarunt, illorūq; domos euerterunt eorum Episcopo Offredo de Offredis, suffecto, Vberto tunc mortuo, & Gerardo Carpaneto

1175 Cremonæ primo pretore. Et Papiæ habitus fuit cōuentus pro pace ineunda per sūmum Pont. & confęderatos cum Federico, illuc profectis tribus Cardinalibus pro summo Pont. cum legatis Venetorum, & confęderatorū, sed cum Federicus iniqua postulasset, recusassetq; restituere ea, quæ ecclesiæ occupauerat, & nec Gallis Cisalpinis modum tributorum sibi soluendorum statuere uoluisset, conuentus ipse re infecta fuit dissolutus, & Cardinales redierunt ad summum Pont. Anagniam, & legati Venetorum, & confęderatorum in patrias suas, Et cum Cremonenses, Derthonenses, & Nouicomenses Federico adhesissent, Mediolanēses irruperūt agros Nouicomensium, & Papiensiū, & populati sunt. Et summus Pont. Alexandriæ urbi nouæ dedit Episcopum, & pręsulem Papiæ pallij, & Crucis dignitate priuauit, & cum Alexandrini eorum Episcopum occidissent, & etiam alium mox substitutum deuoratis etiam ipsius carnibus

illes

illos priuauit in perpetuum iure Episcopali.

Et anno 1176. Cremonæ consulibus Gerardo Douaria, Homobono de Tricio, & Vbaldo Piscarolo Federicus promisit Cremonensibus, Nouicomensibus, & Derthonensib. ipsos tueri ab eorum hostibus, & de mense Maij ei ex Germania copijs auxiliaribus per saltum Dondussulæ superuentis Nouicomium, eisq; coniunctis exercitui, quem habebat in Italia, Mediolanen. eorum Vexilifero Vberto Glussiano, cum quo erant Otho, & Raynerius fratres sui cum nouem centū militibus electissimis à morte nominatis, cū se deuouissent magis mori, quàm prælium deserere, & alijs tercentum, qui currum comitabantur, & Veronenses, Brixienses, Bergomenses, & Vercellenses unà confęderati, ut ei occurrerēt ingressi agrū Nouicomensium, ad Barlianum, seu Vicum Scanasium castra firmassent, & illinc ex eis septem cētum equestres Federico, & eius exercitui occurrissent ad Turratium Vicum illinc ad tria millia passuum, & inter Lignanum, & Dairagum, quos Federici tercētum equestres, & mox aliæ turmæ superuentæ in auxiliū repulissent, ibi atroci inchoato prælio die uigesima nona Maij, & solemnitatis diuorum Sisinij, & Alexandri inter Federici, & Fęderatorum exercitus, & ad currum fęderatorum Federici Vexilifero cadente, & equo, quem insidebat, confosso, & occiso, ut non multū abfuerit, quin, & ipse occideret multis utrinq; desyderatis succubuit. Et dum Germani credentes eum occubuisse, uisis quoq; per eos tribus columbis sistere super arbore currus Mediolanensium egressis mirabiliter ex altare diuorum Sisinij, & Alexandri Mediolani, territi pedem retulissent, & fugam cœpissent ad oppida ibi propinqua, uictoria inclinauit ad Mediolanenses, & fœderatos, inter quos fuit Raynaldus 1176

Estensis filius Bertoldi, ex Germanis multis absorptis ab aquis fluminum Abduæ, & Ticinij, dum illa traicere uoluissent, & pluribus, dū ignari itinerum se cōferrent ad oppida hostilia, ibi necatis, & etiā aliquibus captiuatis, plerisq; Papiensibus, & Nouicomensibus, qui erant cum eo, desyderatis, & impedimētis Federici exercitus, eiusq; militum occisorum spolijs concessis militibus fęderatorū, eoq; biduo quęsito, & nec inuento Vxor eius accepto lugubri habitu Nouicomij, ubi erat, ipsum regio funere prosecuta fuit, sed Papiæ die quinta post ipsum prælium incolumis repertus fuit, alio pręlio etiam tunc commisso inter eius aciem, quam habebat in agro Bononiense, & Bononienses, ad oppidum Medicinæ, & Bononiensibus profligatis ex eis multis occisis, & multis captiuatis præsule Moguntino Duce.

1177 Et cum multi pręlati, ac proceres, qui Papiam ad eum conuenerant, ipsum deserere proposuissent, & in Germaniam redire, inter eum, & summum Pont. rursus tractata pace ad ipsum Anagniam, ubi adhuc degebat, destinauit legatos pręsules Mandubergensem, Moguntinū, & Vormaciēsem, & dato ordine, pro pace ipsa facienda, ut summus Pont. Bononiam accederet, & Federicus Mutinam, & mox ꝑ legatos Federici allegata Bononia suspecta cū summus Pont. nauigio Gulielmi Siciliæ Regis ex Vesta urbe Siciliæ traiecisset Alexiam, & illinc Iaderam Liburnorum urbem, & inde Venetias, & mox ēt illuc cōuētis legatis Federici cum eis inde profectus fuisset Bononiā, & illinc Ferrariam electam ꝓ pace ipsa firmanda, & illic quoq; conuentis legatis fęderatorum ibi eorum, ac legatorum Federici uariantibus sententijs paci locus esse nō potuisset, omnesq; iuissent Venetias. Federicus quoq; illuc accessit, & ibi inter eum, & summum Pont. autore

Seba-

Sebaſtiano Ziano illic Duce die uigeſima quinta Iulij pace ſtabilita per ſummū Pont. fuit abſolutus ab omni excōmunicatione, & receptus in ſui gratiam, hac lege, ut eum reduceret Romam, & illinc expulſo antipapa reſtitueret ſedi Apoſtolicæ, & mox tranſiret exercitu in Syriam aduerſus infideles, & cū Gulielmo Normano Siciliç Rege per annos quindecim, & confçderatis per annos quinq; inducias fecit.

Etſi ſint aliqui autores ſummum Pont. infeſtatum per Federicum, & adherentes aufugiſſe Venetias, & cum Federicus ob id anno prçcedente indignatus Venetis bellū mouiſſet eis in Dalmatia, aduerſus ipſos Othone filio naturali claſſe ſeptuaginta quinq; nauigiorum Piſanorum, & Genuenſium deſtinato, & qui dum cum Venetorum triremib. triginta Sebaſtiano Zeno Duce de menſe Maij inter Piramū, & Parentiū in Dalmatia prçlio congreſſus per eos fuiſſet ſuperatus, & captus ex ipſius nauigijs amiſſis quinquaginta, & Venetias conductus ibi eo, ac Ziano autoribus pacem ipſam factam fuiſſe, dum Federicus ſe coram ſummo PP. & ad pedes eius induti habitu pontificali apud eccleſiā diui Siluestri proſtraſſet, & ſummus PP. conceſsit Ducibus Venetorum ob operam prçſtitam in ea pace facienda ſibi per Zianum, funale candidum, & ius ſigillandi eorum litteras plumbo, ac ſedem, & pulpitū auri, & tertiam ſedem Romæ in theatro, & uexilla octo ſericea diuerſorum colorum, ac tubas argēteas, & perpetuo quotannis uiſitantibus templum diui Marci in feſto Aſcenſionis Dominicæ plenariam Indulgentiam peccatorum, & ex Venetijs die quinta decima Octob. tredecim triremibus Gulielmi Normani, & quatuor Venetorum traiecit Rauennā, & inde Sipontum, mox Troiam, & poſtea Anagniam ſe contulit, antipapa

deli-

delitescentem in oppido Albano. Et Federicus paulopost eum secutus ex Venetijs etiam traiecit Rauennam, & inde Cesennam, ubi Brentonorum oppidum, quod decreuerat retinere, restituit Ecchlesiæ in gratiam summi Pont. dum pro eo starent Veneti, Triuisani, Patauini, Veronenses, Brixienses, Ferrarienses, Mantuani, Bergomenses, Laudenses, Mediolanenses, Nouarienses, Vercellenses, Alexandrini, Casinates, Pedemontani, Placentini, Parmenses, Regienses, Mutinenses, Satinienses, Dusiani, & nonnulli alij populi Piceni, & Flaminiæ, & Marchio Malespinæ, & Federici partes sequerentur Cremonenses, Papienses, Genuenses, Derthonenses, Nouicomenses, Sauonenses, Albigaunenses, Casalenses, Mathilienses, Imolenses, Fauentini, Rauennates, Foriuilienses, & Fori populienses, Cesenates, Ariminenses, Castrocarenses, Marchio Montis ferrati, Comes Blandratę, & Viarij, Marchiones Boschi, Comites Laumelli. Et cum fuisset Parmæ, & Mediolani, Federicus concesit Cremonensibus eorũ legatis Raynaldo Dondono; & cõsulibus Pontio Geroldo, Gerardo de Douaria, Homobono de Tricio, & Vbaldo Piscarolo, omnia, quæ haberent tam intra, quàm extra ciuitatem in terris, & aquis cum tertia parte Guardastalli, & Luzariæ.

1178 Et cum Beatrice uxore, & Henrico filio anno sequenti ex consulibus Cremonæ Bernardo de Gadio dimisso in Italiã Vicario Christiano presule Meguntiæ cum copijs ad res ibi Imperij moderãdas, & ibi populos ei adherentes in eius fide continendos per agrum Nouicomensium redijt in Germaniam.

1179 Et summus Pont. re composita cum Rom. & quorum Consules ante initum eorum magistratũ in ipsius uerba iurare debebant, se ei, ac Echlesiæ Rom. fore fideles, &

nihil

nihil in eum molituros ex Anagnia Romam redijt.

Et die quinta Martij anni proximi ad componendos 1180
mores ecclesiasticos corruptos, Romæ apud Lateranum habuit concilium, in quo fuerunt tercentum præsules. & inter alios Gulielmus Archiepiscopus Tyri, Heraclius Cesareæ, Albertus Episcopus Bethlem, Rodulphus Sebastem, Iordanes Aconis, Romanus Tripolis, cum Petro priore templi sepulchri Dominici, ac Raynaldo Abbate Montis Syon, & factum fuit decretum, ut omnes subministrantes lignum, ferrum, ac arma infidelibus forent excommunicati.

Et Federicus Cæsar apud Hyperbolim habitis cõmitijs cum suis cõsultoribus, ac proceribus, & principibus; 1181
& deinde Moguntiæ, ibi declarauit Henrincum suum primogenitum, Cæsarem, & Federicum secundum Ducem Sueuiæ, Othonem tertium Burgundiæ, & Corradum, & Philippũ alios Fratres principes in Germania, & Prętore Cremonę Manfredo de Fantis Mutinen. genero Girardi de Carpaneta à quo fuit denominatum Castrum Manfredi tunc per Cremonenses conditum inter Sorcsinam, & Hoscasalem eorum agri. Stella Crinita horribili tunc cõspecta Alexander summus Pont. die septima Augusti post longos labores, ac multas molestias, quibus fuit oppressus ꝑ annos uiginti, & unũ, & dies decem, & nouem quibus uixit in Pontificatu ex hoc seculo migrauit, & illinc ad biduum omnium consensu fuit electus Summus Pont. Vgebaldus Episcopus Hostiensis, & nominatus Lucius tertius.

Anno sequente fuerunt consules Cremonæ Guazzo- 1182
nus Albrigonus de Guazzonib. & Gerardus de Douaria.

Et anno secuto Douaria occiso, et solo consule Guaz- 1183
zono, & Gerardo Carpaneta Prętore mortuo, die nona

Octobris

Octobris,& ſepulto ibi in archa marmorea apud Eccleſiã Cathedralem, & ſcalis marmoreis ad ibi forum maius conſtructis, & à grandine inſtar oui anſerini illato graui damno Federicus Imperator Conſtantiæ habitis comitijs Henrincum filium ſuum confirmauit Cæſarem, & eo autore die uigeſima ſexta Iulij pacem reddidit Mediolanenſibus, & confęderatis.

1184 Et anno 1184. ex Germania deſtinatis ad eũ Placentiam Gulielmo Pręſule Aſtæ, Henrinco Guererio Marchione, & Theodorico fratre, & Rodulpho camerario illinc deſcendit in Italiam, & acceſsit Cremonam, & per Cremonenſes ſibi dimiſſo omni iure eis ſpectante in oppido Cremæ, & municipijs Guardaſtalli, & Luzariæ, & Inſula Fulcheria, & eorum pertinentijs, quod mox dum eſſet Papiæ, ipſis promiſiſſet reſtituere pro eo intercedẽtibus Papienſibus, & deinde illinc reuerſus Cremonam hoſpitaretur in domibus eccleſiæ ibi Sanctæ Agathæ, & Cremonẽſes pęnes eum inſtitiſſent, ut illud ſibi reſtitueret, ac inſtaurari faceret eas domos, ac eccleſiam per eius milites demolitas, Federicus ab ipſis timẽs clam eis illinc properauit Mediolanum, & Henrinco filio, dum ſtatim illuc ſe contuliſſet cum uxore Germana, ibi inſignito corona ferrea in templo diui Ambroſij per Aloyſium Piroanum illic tunc Præſulem, & interim per eius copias, quas habebat in Latio cum exulibus urbis Veteris, & Corneti, & incolis montis Polotonij, Cluſij, Aquę Pendentis, Vulſini, Balnei, Regij, & multorum ibi populorum obſeſſa urbe Vetere ei ope data per Florentinos, Peruſinos, Lucẽſes, Eugubinos, Aſsiſiates, Spoletinos, Vmbros, & Marchianos.

1185 Anno proximo una cum Henrinco filio, Gulielmo Marchione Montisferrati Genero ſuo ei nupta filia ſua

Bea-

Beatrice, Vberto Cribello pręsule, & Consulibus Medio lani inde accessit Cremã, & illinc Placentiã, & cum multi Cremenses eum secuti fuissent, & Cremonenses plurimi illuc profecti illos armis inuasissent, & ex illis multos tũ occidisséę, tum uulnerasséę, Federicus in eos indignatus illinc Regium abijt, & dum ibi esset, declarauit eos Cremonenses rebelles Imperij eorum Consulibus Alberto Streuesio, seu Fodrio, Aloysio Pagano de Medulate, & Othone de Marano, seu Contino, uel Cortesio, & Martino de Cumis, & inter Guazzonem Albrigonem Consulem, & ibi rectores orta discordia deposito Albrigone, & concessit Mediolanensibus illuc ad eum missis legatis duodecim regalia Imperio spectantia in comitatibus Seprij, Marthesanæ Burgariæ, Leuci, & alijs locis ultra Abduam, mox eorum parte concessa Cremonensibus, & ex Insula Fulcheria, Ripamaltam, Casorate, Augitanellum, Pandinum, Misanum, Verate, Caluizanum, Arzagum, Turnum, Coenzanum, Gadellam, Doueram, Ronchadellum, Pradam, Vitanenghum, Pachenzanum, Carauagium, Potenzum, Bergoliũ, Vaylate, & alia interiacentia ibi Olium, & Abduã, ac promisit instauratioñe Cremæ, & Gulielmũ Marchionem Montisferrati transmisit exercitu in Syriam aduersus infideles, & illinc profectus fuit Mutinam, & mox Bononiam. Et Fauentia sibi parere recusante Duce Bertoldo canzellario suo obsessa exercitu, & ad pristinam sanitatem compulsa, & dum fuisset progressus in Hetruriam omnibus ibi ciuitatibus sibi suppositis Bononia reuersus Placentiam.

Anno sequẽte tunc interdiu conspectis in aere stellis, aere obscurato, & sole obtenebrato, & Cremonæ Consulibus Alberto Bocca de Torculo, Lanfranco Piscarolo, Ambrosio Oldoyno, Othone de Comite, Othone Cortisio, 1186

ſio, Ambroſio de Scandolaria, & Palpaterra de Acerbis, & Prætore Alberto, ſeu Alberico de Sala eius opera per Cremonenſes fędere percuſſo cum Parmenſibus, & ibi conſtructis portis ex lateribus coctis cum pontibus, & foueis expurgatis, & caſtro Robecchi ædificato, in gratiam Mediolanenſium inſtaurari iuſſit oppidum Cremæ eorum, ac Placentinorum, & Brixienſium ope, demolitū in gratiam Cremonenſiū, ut pręfertur, illud appellando eorum Friſoriū, & incohata ibi arce die ſeptima Martij, & conductis ad ſui ſtypendium Giberto ex Comitibus Camiſani, & Lantelmo de Greppis, mox nominatis de Benzonibus, Cremenſibus.

1187 Et cum Cremonenſes indignati in Federicum eorum Conſulibus Alberto Streuerio, ſeu Aluiſio Pagano de Medulate, & Othone de Marano, ſeu Contino, uel Corteſio, quia recepiſſet in ſui gratiam Mediolanenſes, & eis inſtantibus in odium Cremonenſium Cremam inſtaurari faceret, arreptis armis ingreſsi agros Cremenſium eos diripuiſſent, igneq;, ac ferro uaſtaſſent, unà cum Henrinco exercitu ſuo, ac Mediolanenſium, & Placentinorū, & Brixienſium agrum Cremonenſium irrumpit, ac diripi, igneq;, & ferro etiam euerti iuſſit oppidis Soncini, ac Manfredi, ac Cremona occupatis, & oppidis demolitis, & Cremonæ mœnibus ſolo æquatis, ex ipſis multis captiuatis, & Mediolanum cōductis, eis quoq; adeptis Guardaſtallo, & Lucceria.

Et mox Henrincus, dum obſideret urbem Veterem Odone de Comite, & Diacono de Perſico legatis Cremonēſium ad eis tranſmiſſis de menſe Iulij ipſos recepit in ſui gratiā, eisq; promiſit, ſe nunquā ipſis moleſtū fore ob iniurias, & dāna ipſi, & patri factas, & illata per eos.

Et Lucio ſummo Pont. menſe ſecundo anni quinti ſui

Pont.

Pont. & die uigesima quinta mensis Octobris Veronæ mortuo, eiq; substituto Vrbano tertio Mediolanense ex gente Cribella patre Ioanne nominato Lamberto.

Federicus anno secuto adhuc cõsulibus Othone Tertio, & socijs Cremonenses recepit in sui gratiam, eisq; concessit Insulam Fulcheriam, & ius monetæ cudendæ, quæ omnes Galliæ Cisalpinæ populi uterentur, ut ante utebantur sola Papiense signata imagine Imperatoris, dimisso oppido Manfredi. 1188

Et Henricus filius in gratiam Mediolanensium cœpit Villianũ oppidum supra Taurinum comitatus Allobragum, & illinc profectus in Vallem Tarri, etiam ibi cœpit, ac euerti iussit Carbonariam de Zelata, & Fastigium ibi Marchionatus.

Et Federicus ꝑ Henrincum filium obsessa urbe Veteri in Latio Senenses, & Florentinos, ac alios Hetruscos, qui ei non adheserant, dominio priuauit, Obizone Estense filio loco sui dimisso in Italia, eiusq; aucto exercitu, quo perseuerauit in obsidione urbis Veteris illinc abijt in Germaniam.

Et Mediolanenses, ac Placentini, Cremonenses, & Parmenses, dum Castrum nouum Buccæ Abduæ munirent, ad id impediendum illuc properantes, ibi, collatis manibus illic expulerunt, & Castrum nouum occuparunt.

Et Cremonenses cœperunt construere Castrum Leonis in ipsorum agro, Gerardo de Camisano Cremense eorum Prætore, & Offredo de Offredis Episcopo, & per eum, ac Theobaldum Episcopum Placẽtiæ finibus eorũ Episcopatuum destinctis inter Souartiam, & Olziam, pro quibus inter eos, eorumq; prędecessores fuerat longa controuersia, Castrum nouum Buccæ Abduæ occupatum per Mediolanenses, & Placentinos, ut pręfertur, iunctis

secum

secum Parmensibus illud recuperarunt unà cum Sceno, & Casale bino Parmensium per Placentinos etiam occupatis,& quæ Parmensibus dimiserunt eorum consulibus Ognabeno de Veronēsibus, Mauro de Trigolo, & Musso de Marianis.

1189 Et Henricus Cæsar indixit comitia ad Burgum sancti Donini, & eo ex Italia, ibi dimisso rectore Tusardo, profecto ad Federicum Imperatorem patrem suum in Germaniam, Federicus illinc descendit in Italiam cum eo, & alijs filijs, & Philippo Francorum Rege, ac Ricardo filio Regis Angliæ, Odone Duce Burgundiæ, ac multis alijs Ducibus, Principibus, Marchionibus, & nobilibus, & profectus Mediolanū dimisso Henrico in Italia illinc cum alijs, ac Bonifacio, & Gulielmo Marchionibus Montisferrati, ac Venetis, & Pisanis classibus presule Rauēnæ amyrata classis Venetæ, & Pisanæ Pisano, ac Frisijs, Datijs, & Flaminghis classe triremium quinquaginta, ac multis Cremonēsibus eorum pretore Ilibaldo Papiense, ac Consulibus Ioanne Strasso, Homobono Turio, Ruglerio Bocatio, Henrinco Fodrio, et Ioanne Corrado, Cremonæ habito delectu, et apud Casale maius constructa trireme, eaq; consensa, transiuit in infideles ad eis bellū inferendum, et ab illis recuperandam Hierosolymam exhortatione Clementis tertij summi Pont. et direxit iter suum in Syriam p Dalmatiam, Vngariam, ac Thraciam exercitu, sibi promisso libero aditu per Isatium incitatū à suis impedito itinere Emanuele Camice patruele Isatij, et Alexio Barda cum exercitu insequentibus Philipopolim cepit, et in eum facta impressione per Romeos, et inter illos, et Germanos, quos secum habebat, commisso prælio illis repulsis graui strage, illinc accessit Byzantium, et secum per Isatium teritum renouato fędere,

et pro-

et promiſſa annona eius exercitui, datisq; obſidibus, de ei fide ſeruanda, modo aliquod ſuis ſubditis non inferrent damnum, ac uiæ pręcurſoribus traiecto Bosphoro in Bithiniam ibi cępit Philomellam occupatam per Turchas, eaq; dimiſſa ſe recepit Iconium, eiusq; agro depopulato, et Turcis, et alijs infidelibus eũ, et exercitũ ſuum continuo inſequentibus, et ex illis innumeris occiſis irrumpit Armeniam, eamq; redegit in ſui poteſtatem.

Et dũ amnem Ferreũ in Iconij agro equo ingreſſus fuiſſet lauandi eum gratia à uorticibus fluminis abſorptus de menſe Aprilis ibi perijt anno trigeſimo ſeptimo imperij ſui, et eius cadauer delatum Tyrum, ibi ſummo cum honore Guidone ibi Rege funus procurante fuit ſepultum, eiusq; exercitu unà cũ Federico filio ingreſſo agrũ Antiochenum, Berintoq;, et multis alijs occupatis ibi ferè oĩbus eius militib. unà cũ Federico ex aeris intemperie mortuis, ſuperſtitibus Henrico, Othone, Corrado, et Philippo, et Sophia, et Beatrice filijs, eiq; ſucceſſit in imperio Henrincus primogenitus ſextus in numero Imperatorum eiuſdem nominis, et profecturus Romam ex Mediolano acceſſit Cremonam, Cremonenſibusq; confirmauit priuilegiũ monetæ cudendæ, et Inſulæ Fulcheriæ ibi conſulibus Othone de Comite, Gerardo nuncupato Maladobato de Sũmo, Marchiſio nuncupato presbytero de Vetulis, Petro Manaria, et Othone de Orſonibus, qui nomine Reipublicæ Cremonẽſis inueſtiuerunt Gulielmum de Douaria Prætoré, et Ramenghum conſulem Inſulæ Mõticellorum de omnibus arboribus, ſatis, et plantatis in eius aggere, ſeu terralio, et ipſius ripa in eius burgo, et circa ipſum, et Truſchus legatus Henrinci imperatoris die tertiadecima Iunij dedit bannũ Mediolanenſibus, Brixienſibus, ac Cremenſibus, et alijs, qui ſibi 1190

 prohi-

prohibuissent consignare oppidum Cremæ Cremonensibus, et tunc Cremonæ excussa campana arēghi, et facta ala equestri, et percusso fœdere p̄ Cremonenses, Papien. Derthonenses, Nouicomenses, Laudenses, et Bergomen. inuicem illinc abijt Romam.

Et Cremonēses autore Henrico Imperatore facta per eum promissione cum iuramento Cremonēsibus eis seruare concessionē sibi factā per ipsum de oppido Cremæ, et uicis Insulæ Fulcherię, et per Bonifacium, et Gulielmū Marchiones Montisferrati eis, et alijs cōfœderatis fidantia data in eorum dominio die octaua Octobris ex primoribus Cremoneñ. Othone de Casalimorano, Othone de Confanonerijs, Gerardo nuncupato Maladobato de Summo, Lafranco, Vbaldo, et Raymondo de Oldoynis, et Othone Ruglerio transmiserunt copias militares in auxilium Parmensium, et Mutinensium secum fœderatorum aduersus Mantuanos, et Ferrarienses ad Brixellum castramentantes, ex quibus traiciendo Padum plurimi in aquis ipsius obruti remanserunt.

1191 Et anno p̄ximo p̄fecti in auxiliū Bergomeñ aduersus Brixienses eorum prętore Vgutione Bosio Mantuano, et consulibus Gulielmo Bellotto, Giberto de Multisdenarijs, Co. Gerardo de Camisano, et Ruglerio de Bibaaquis ingressi agrum Brixiensium ipsos incautos in ripis fluminis Olij castramentantes die tertiadecima Decembris inuaserunt, et fuderunt, ipsorūq; agros diripuerunt, ac ferro, et igne uastarunt, unà cum oppido Ciuidatis in agro Bergomēse per Brixienses, unà cum Calepio occupato die octaua Aprilis, et Offredo Cremonæ præsule mortuo substitutus fuit Sicardus Casalengus, qui concessit in feudum perpetuum tunc nobilibus de Summo Cremonēsibus, eorumq; successoribus iura eius episcopatui

patui spectantia in locis plebis Octouillarũ, seu Cogoli, Marzalenghi, Summi, Paraschi, Zibelli, Insulæ Guidonũ, Vicomaris, Salesatæ, Ardolæ, Carpanetæ, Regazolæ, Fori noui, Romani, Plebis diui Celsi, Suspiri, Formigariæ, Curtigianæ, Soresinæ, Canserij, Moschezani, Straconcoli, Sancti Ioannis in Regona, Castegnini Sicci, Gualcharenghi, Caretoli, Rauignini, Velliganæ, Maschalenghi, Tucenghi, Soncini, Barenghi, Barzanighæ, Crucis de Badilinis, & Rochæ montanæ. Et cum Brixienses, unà cum Mantuanis, & Placentinis sibi confęderatis traiecto flumine Olij ad oppidum Ciuidatæ die quinta decima Iulij in Cremonẽses irruissent, ex eis quinq; millia remanserunt tum occisi, tum obruti in aquis ipsius fluminis, & mille uulnerati, ex quibus etiam multi perierũt, & totidem captiuati cum eorum curru eius parte ducta Mediolanum, & altera, super qua erat campana cõducta Brixiam una cum campana ipsa reposita super turri ibi populi, & quæ pro memoria ipsius uictoriæ solita est, ut dicitur, pulsari quotannis in die Carnis priuij, & mox Brixienses unà cum Mediolanensibus, ac Cremensibus, & etiam Placentinis, ac Mantuanis irrumpentes agrum Bergomensem ibi cœperunt Romanum, ac Curtẽ nouã.

Et anno sequẽte Henricus Imperator die quarta Mar- 1192
tij, dum esset Agoneæ Cremonensibus eorum legatis Odone de Comite, & Alberto Mussio oppidum Cremæ etiam concessit, & ex Insula Fulcheria Azanum, Farinatam, Capram altam, Campum Seccum, Berzolaschum, Serignanum, Albirenghum, Piacanum, & Vagnanum ultra torrentem Serij, & citra Gabianum, Bidolaschum, Casale, Ruinzenghum, Camisanum, Bustoianum, Offanengum, Iosanum, Suaue, Medegnanum, Pallatium, Pignattum, Montium, Gauaranum, Balneolum, Olium,

Guagganenghum, Plaianum, Gradariam, Roberetum, Mulazanum, Montodenum, Riuoltellam, Vmbrianum, Cremosanum, Trescorium, Bordinatium, Quintanum, Pianenghum, & Torlinum.

Et Cremonenses eorum cõsulibus Martino Mariano, Gulielmo Bellotto, & Ruglerio de Biba aquis inuestiuerunt Petronium de sancto Felice, Morandum, & Anglerium de Piscarolo, Ioannem de Andenna, & Adamomũ incolas Grontardi, & cõsules de Castro nuper ædificato ad Binam nouam in ripa Olij suo nomine, & ibi incolarum.

1193 Et anno secuto, die tertia Maij confirmarunt fœdus cum Papiensibus, Derthonensibus, Nouicomensibus, & Bergomensibus. Et summus Pont. per Henricum Cæsarem sibi restituto Tuschulo, eoq; direpto, & solo æquato per Ro. ac sibi concesso iure, quod habebant Imperatores eligendi summum Pont. eum insigniuit corona imperiali die uigesima Aprilis, & Paschatis, eiq; concessit nomine ecclesię regnum utriusq; Siciliæ occupatum per Tancredum Normanũ, ab Henrico iam defuncta prima uxore, ducta Constantia filia Ruglerij quarti Normani olim Regis Siciliæ quinquagenaria, educta ex monasterio Panormi, ubi erat Deo dicata, ex dispensatione summi Pont. & qua Cremonam se recepit, & ibi consulibus Guglielmo Bellotto, & socijs eis dimitti fecit ꝑ Brixienses captiuos, ac concessit oppidum Cremæ, & Roncharolum, & Pontisuicum, eosq;, & Papienses, Laudenses, Bergomenses, Nouicomenses, ac Bonifacium Marchionem Montisferrati in unum coniunxit per Bonifacium Cremonensibus, & confęderatis facta promissione prohibendi Mediolanẽsibus secum gerentibus bellum transitum eorum bonis, & mercibus per ipsius dominium.

Et

Et Henrincus de Lanthe legatus Henrici Cæsaris promisit Cremonensibus, quòd Henricus seruasset secum conuenta, & dum esset Placentiæ Placẽtinis dimisit Burgum sancti Donini pro libris bis mille argenti.

Et illinc anno subsecuto profectus Mediolanum Constantiam ibi desponsauit. Et Cremonenses ingressi cum Papien. & Bergomensibus, eorum consulibus Alberto Summo, Pagano Burgo, & Leonardo Bobio, agrum Mediolaneñ. illum diripuerunt. Et eorum consulibus Ruglerio Aduocato, Anzelerio de Burgo, Alberto Summo, & Iacobo de Surdis, & Consenso de Geroldis, & quo ex ingenti aquarum fluminis Padi incremento ipsius aggeribus disiectis multa pars agri Cremonensis fuit inundata, profecti in auxilium Laudensium unà cum eis, & Bergomensibus, Papiensibus, Nouicomensibus, & Parmensibus unà cõfęderatis in Mediolanenses, Brixienses, Cremenses, Placentinos, & Mantuanos obturantes fossam per Laudenses factam à ciuitate Laudæ usq; ad flumen Lambri, Mediolanensium agrum prędæ adhuc exposuerunt, & cum ipsis, & confęderatis die ultima Iunij congressi prelio per eos fuerunt superati ex ipsis centum quinquaginta occisis, & ex illis, ac Laudensibus quadraginta, & ex confęderatis ducentum captis cum curru Cremonensium, & ductis Mediolanum, & alijs tercentũ obrutis in flumine Abduæ, & Mediolaneñ. & Brixienses utentes hac uictoria cursitarunt, ac depopulati sunt agrũ Laudensium Caneuago ibi expugnato, & Zouonengho combusto, & mox irrumpentes agrum Cremonensium ibi Carauagiũ, & Soncinum igne, ac ferro demoliti sunt, & mox Cremonenses Ruglerio de Aduocatis eorũ mandatario, & Brixienses eorũ procuratore Desiderio conuenerunt quæcunq; hincinde occupata uigente inter 1194

eos bello sibi utrinq; dimittere,& Tusardus legatus Henrici Imperatoris suscepit in partes suas Bonifacium Marchionem Montisferrati, Cremonenses, Nouicomenses, Papienses, Laudenses, & Bergomenses, & eorum adherentes exclusis Parmensibus, & Emanuele Marchione Malaspinæ pace innita per eos cum Mediolanensibus, Placentinis, & Cremonensibus, & nomine Cremonensium præstito per ipsos iuramento ipsi legato de seruāda pace inter eos,& per ipsum facto pręcepto Mediolanensibus,& adherętibus,ut eam seruarent, die duodecimā Maij,& die quintadecima etiam per Cremonenses facta promissione eidem legato se ad omnem eius requisitionem composituros cum Cremensibus, & alijs Insulæ Fulcheriæ, & secum Brixienses die septima Septembris pacem inniuerunt.

1195 Et anno 1195. ex Constantia uxore Henrici, dū esset Panormi, seu in urbe Esij Flaminiæ, die uigesima sexta Ianuarij prodijt in lucem Federicus secundus, Lothario I. C. Cremonense, tunc Bononiæ publicè leges docente, & Sicardus præsul Cremonæ eius, ac fratrū, & Brocardi equitis ære proprio construi fecit ecclesiā in uico Bonomercij propinquo Cremonæ ꝑ bis mille passus in honorem B. Mariæ Virg. eiusq; natalis salutiferi memoriā. Et Gulielmo Bellotto, Odone de Comitibus, Maltrauerso de Mandalbertis, Isatio de Douaria, Guidone Domenegono, Girardo Zanebono, Talamatio de Gardulis, Othone de Medulate, & Giberto de Multis denarijs, & Co. Ruglerio de Biba aquis consulibus, & Prætore Mongibello Nouicomense, & qui ibi obijt, & sepultus fuit in arca marmorea pęnes illic ecclesiam cathedralem, Cremonenses pacem fecerunt cum Mediolanensibus, & cōfęderatis exclusis Parmensibus, ac Emanuele Co. Malaspinæ

laſpinæ captiuis hinc inde dimiſſis autore Tuſardo Vicario Henrici in Gallia Ciſalpina. Et Henrincus confirmauit Cremonenſibus oppidum Cremæ, & Inſulam Fulcheriam die ſexta Iunij.

Et anno proximo Thalamatio de Gardulis, Cremoſano Oldoyno, Pontio de Picenis, Anzelerio de Burgo, 1196
Henrico de Tinctis, Othone de Perſico, Baiamonte de Orſonibus, Gerardo de Zanebonis, & Adamo de Calignanis, & ſeu Muſſo de Medulate eorum conſulibus Tuſardus legatus Henrici Cæſaris præcepit Cremonenſibus, & Placentinis, ut inuicem ſibi ablata, & occupata reſtituerent, & Cremonenſes, cum Mediolanenſibus, qui neglecta pace agrum Cremonenſium irrumpiſſent, ac diriperent, occurriſſent ad uicum Albaratum, ibi utrinq; commiſſa pugna fuerunt ſuperati, ex eis captis triginta, & ductis Mediolanum. Et Henrincus Cæſar ex Germania illuc profectus eos, ac alios captiuos Laudenſium ad interceſſionem Sicardi Caſalenſis ibi Epiſcopi per Mediolanenſes iuſſit dimitti, Brixiẽſibus tunc conceſſo territorio à uico Moſio propinquo Olio flumini, & Mantuæ ꝑ duodecim lapides ab utraq; ripa fluminis, & inde uſq; ad Pontolium, & illinc ad Pozolenghum, & inde uſque Guidizolum, & illinc uſq; ad Moſium.

Et anno ſequente Cremonæ cõſulibus Anzelerio de 1197
Burgo, Baiamonte de Orſonibus, & Muſſo de Medulate per Sicardum ibi Epiſcopum repoſita fuerunt corpora diuorũ Hymerij, & Archelai in arcis marmoreis, & parte ſubterranea ibi eccleſiæ cathedralis, & factus fuit aquæductus marmore. Et cum Mediolanenſes depopulato agro Bergomenſe, & ibi demolito oppido Giſalbæ à Placentinis, ac Brixienſibus habitis copijs auxiliaribus obſediſſent Burgum ſancti Donini, ut ipſum adeptum Pla-

 centinis

centinis per Parmenses recuperarent, Cremonēses illuc profecti in auxilium Parmensium,& unà cum eis ibi prȩlio congressi cum Mediolaneñ. Placentinis, ac Brixiensibus ipsos illinc fugarunt ex eis quamplurimis cȩsis, & quamplurimis captiuatis.

Et Cremonenses eis mota lite per Abbatem,& monachos monasterij sanctorum Sixti, & Fabiani Placentiæ pro municipijs Luzariæ, & Guardastalli uersus eos die nona Octobris condemnati fuerunt per prȩsulem Regij delegatum Apostolicum ad ipsis dimittēdum duas partes ex tribus ex eis municipijs.

Et die tertiadecima Nouemb. in mane diuus Homobonus ex familia Tucengorum nō ignobili Cremonæ in ecclesia ibi diui Egidij tunc collegiata animā exhalauit, dum esset genuflexus ante imaginem illic Christi cruci affixi, & in qua illic propè habitans omnia diuina officia, quæ illic de more celebrabantur die, ac noctu, continuò audire solebat, & eius corpus tumulatum fuit, sed mox surreptum fuit per Canonicos ecclesiæ cathedralis Cremonæ illinc nocte prȩcedente diem uigesimam quintam Iunij 1450. & in eā translatum, & ibi in arca marmorea, & parte subterranea positū, & in qua reperitur, & summo cum honore colitur ob eius optimam uitam, & miracula multa, quibus uirtute omnipotentis Dei, & eius meritis, dum uiueret, & uita functus fuit, claruit.

1198 Et anno sequuto Henricus Imperator, cum noctu uenationi in Sicilia indulgeret, & ibi, ubi erant fontes frigidissimi, cubaret humo ad leniēdum æstum tunc uigentem morbo contracto Mesanam profectus ibi die uigesima prima Augusti tertij anni octaui sui imperij obijt superstite Federico annorum quatuor confirmato in imperio per eius electores sub cura Philippi patrui Ducis

Sueuiæ

Sueuiæ, ac Hetruriæ, & cuius mater Constantia die uigesima septima Nouemb. etiam perijt, & unà cum eo Panormi sepulta fuit.

Et Cremonenses Odone de Comite, & Isatio, & Maltrauerso Douarijs, Henrico de Surdis, & Ioanne Corrado eorum consulibus orta discordia inter eos crearunt sibi Prætorem Cremosanum Oldoynum.

Et anno subsecuto Odone de Comite, & Isatio, & Maltrauerso Douarijs adhuc consulibus eis ꝓmiserunt Bergomenses eorum legatis Brunone de Augustis, & Borsio de Geroldis secum in bello aduersus Mediolanēses usq; ad calendas Augusti perseuerare, per Cremonēses tunc instaurato oppido Romanenghi, & mox dum Mediolanenses, & Placentini, ac Nouarienses, Vercellenses, Nouicomenses, Astenses, & Alexandrini adhuc obsedissent Burgum sancti Donini, in eos unà cum Papiensibus profecti, & ibi secum iunctis Parmensibus, Regiensibus, & Mutinensibus utrinq; cōmissa pugna eos fugarunt. 1199

Et dum Mediolanenses, & Placentini secū coniunctis Brixiensibus occupatis Cornu, & turre Domenegoni, ex agro Laudense profecti Castrum nouum Buccę Abduæ, eoq; obsesso, & capto, & direpto, ac euerso illinc abducerent grana, uina, & alia, illuc in eos properarunt, & illic cum illis cōmissa quoq; pugna à mane usq; ad uesperas festi sancti Michaelis ipsos profligarunt, & illinc repulerunt multis ex illis occisis, & quamplurimis captiuatis.

Et cū Placentini die quarta Octob. aduersus Parmeñ. obsidentes Castrū Arquati, & sancti Laurentij profecti, ut ipsis oppidis auxiliarentur, & illic utrinq; commisso prælio Parmenses superassent quamplurimis ex eis captiuatis, & quamplurimis occisis, Cremonenses Parmēsium confęderati his auditis ad illorum opem properarunt.

runt. Sed cum Placentini illinc ſtatim abeuntes traiecto Pado die uigeſima ſeptima Octobris Cremonam accelerаſſent, & ibi portam Pertusij occupaſſent, Cremonenſes his intellectis illuc ſtatim regreſſi portam ipſam recuperarunt, Placentinis inde abeuntibus, ex eis tamen captiuatis mille ducentum, & ab illis quoq; recuperatis Parmenſibus, quos captiuarant, & Mediolanenſes irrumpentes agrum Cremonēſium ibi occuparunt, & euerterunt Oſcaſale, & Brixienſes ſibi occupatis, & combuſtis Phiſonijs per Bergomenſes ſpreto fędere, tunc de proximo facto cum illis, in eos, ac Cremonenſes adheſerunt Bulgaro, & Calcinate Bergomenſium quoq; occupatis, ac euerſis unà cum Colonio, & Herbuſco.

1200 Et anno redemptionis humani generis currente milleſimo ducenteſimo, die duodecima Ianuarij procurante Sicardo Caſalenſe Cremonæ Epiſcopo Innocentius tertius Anagninus ſummus Pont. Rom. diuum Homobonum iuſſit deſcribi inter ſanctos confeſſores, quamuis eius ſolemnitas celebretur Cremonæ die obitus ſui, qua etiam celebratur memoria diui Britij Epiſcopi, & confeſſoris. Et præſentiens Philippum Cæſarem olim, dum Italiam regeret ſibi aduerſatum, & ob id per eum excōmunicatum affectare imperium Rom. ſolicitauit in eum electores, & principes Germanos, ut alium eligerent, & cum per Regem Boemiæ, & Ducem Sanſoniæ, & Sueuiæ Principes electus fuiſſet Bertoldus Dux Zerchienſis, qui diffiſus uiribus ſuis conuento Philippo ad oppidum Matuelis, ubi electus fuerat ibi ſponte titulo imperij reiecto ſe ei ſubieciſſet, & deinde per Colonienſem præſulem, & comitem Palatini Rheni electo Othone principe Pruuincenſe ad eum tranſmiſit coronam imperialem excōmunicato Philippo rurſus, abſoluto per quendam Epiſcopū

Homo-

Homobonus Morisius, dum Cremonæ publicè doceret leges, ibi eodem anno obijt, eiusq; cadauer sepultũ fuit apud ecclesiam diui Gulielmi.

Et Cremonenses prætoribus eorum Lafranco Ruglerio, & Beltramo de Roncula Bergomen. concesserunt in feudum Soncinum Maltrauersio de Mandalbertis, & cũ Mediolanensibus, & Brixiensibus, dum irrumpissent agrum Cremonensium, illud obsedissent per quindecim dies, illuc ad eius subsidium unà cum Bergomeñ. profecti ad uicum Iouis altæ comiserunt multa prȩlia, percusso fœdere cũ Mantuanis die secunda Augusti.

Et Papiensibus Cremonẽsium confȩderatis profectis Mediolanum, & cum reliquis ibi incolis, ac Nouicomensibus, illic ad custodiam, & tutelam dimissis comissa pugna eis superatis ex ipsis octocentum captis, & ductis Papiam, & quamplurimis occisis, Mediolaneñ. ex Soncino Mediolanum ad ibi auxilium properarunt. Et dum Placentini in eorum gratiam profecti fuissent Buxetum, & uicum sancti Andreæ ibi propinquum, eosq; diriperent, Cremonenses ex uico Iouis altæ illuc properantes in eorum auxilium, unà cum eis manibus consertis per sex horas ibi illos fuderunt, & inde fugarunt multa eorũ cæde, ex ipsis captiuatis sexcẽtum quinquaginta cũ Guidone Mandello eorum prȩtore, & mox coacti apud Bordolanum inde irrumperunt agrum Brixiensium, & cum eis innito prȩlio die uigesima quarta Septẽbris illos profligarunt, multis tamen utrinq; cæsis, & ex primoribus Brixiensium captiuatis sepțuaginta septem compulerũt in partes suas, & mox se composuerunt cum eorum militibus die nona Decembris.

Et anno proximo Cremoneñ. Sicardo eorum Episcopo procurante, eis, & Papiensibus inuicem discordibus, 1201
dum

dum ſe permiſiſſent eius arbitrio compoſitis unà cum Bergomenſibus in Brixienſes profecti apud Calcinate, cum eis prælio congreſſi die nona Auguſti illos fuderũt, & currum ſuum cęperunt, & duxerunt Cremonam cum multis ex eis captiuatis, & mox orda diſcordia inter Brixienſes, cum ex Brixia expulſi Roagum profecti fuiſſent, ad eos deſtinarunt copias anxiliares, quibus menſe Decembris inuaſerunt Gauardum, unde per eorum hoſtes expulſi fuerunt eo direpto, unà cum Capriana, & Monte Rotondo, eis quoq; euerſis, dum partes exterorũ ſequerentur. Et inter Philippũ, & Othonem Cæſares electos cõmiſſis multis prẹlijs inter eorum exercitus in Germania diuerſo Marte hoc biennio Mediolanenſes incurſarunt, & diripuerunt agros Bergomẽſium, & Cremoneñ. ibi occupato Oſcaſale, & per Placentinos turre ſancti Andreæ capta, & euerſa. Et Cremonenſes percuſſo fẹdere cum Mantuanis ſecum confẹderatis apud Marmirolum manus conſeruerunt cum Veronenſibus pari marte, & deinde eorum medio inter Mantuanos, & Ve-
1202 ronenſes pace facta profecti Florenzolam eam per dies decem de menſe Iulij obſederunt, & die ultima cum Brixienſibus pugnarunt apud Gauardum, eosq; fuderunt, & ibi incolis graue damnum intulerunt: Et Brixienſes, dum eorũ extores habitis copijs auxiliaribus à Cremonenſibus, Bergomen. & Mantuanis coacti apud Calcinatum ſibi etiam datis copijs auxiliaribus per Veronenſes, & quæ profectæ ſint uſq; Pozolenghum aduerſus eos trãſeũtes, illos utrinq; cõmiſſo pari marte p̃lio die nona Auguſti illinc abire compulerunt: Et ipſorum conſulibus Othone de Comite, & Co. Gerardo Manaria, Comino Summo, Guariſco Mariano, Iacobo Surdo, & Imerico Dordono, & prẹtore Vitale Bergomenſe per ipſos pro

eis

eis interueniente Corrado Summo Parmensibus, Mutinensibus,& Regiensibus inuicem discordibus ob limites suorum territoriorum compositis, & dato arbitrio Guidoni Lupo prętori Parmæ pro eis, ac Parmensibus concludendi pacem cũ Placentinis die secunda Iunij,& mox factis inducijs cum Placentinis,& die decima innita pace exacto iuraměto de ea seruanda, & utrinq; dimittendis hinc inde captiuis, & facta promissione Bergomensibus faciendi pacem cum Mediolanensibus, & eorum adherentibus, & secum factis inducijs die nona Iunij. Et cum Bergomen. die undecima Iulij cum eis, ac Brixiensibus, innita pace utrinq; dimissis captiuis, & cum Veronensibus firmata lata sententia per Sicardum Cremonæ Episcopum inter eos, & alios populos Galliæ Cisalpinæ pro eorum concordia,& per incolas Luzariæ prestito iuramento fidelitatis aduersus Cremonenses in manibus Iacobi de Surdis ex eorum consulibus,& per Mediolanenses facta irruptione in agrum Soncini, eoq; direpto, ferroq;, & igne euerso, non capto Soncino Cremonensibus eorum prętore Othone de Noxa, Basilius de Campodello promisit dimittere Gazolum, Tinatij, ac fuit suppositus uicus Montodeni.

Et cum Bonifacius Marchio Mõtisferrati, Ludouicus 1203
Iblensis Sabaudiæ, Balduinus Flãdriæ,& Henricus sancti Pauli Comites,& Ioannes Brena filius Theobaldi Comitis Campaniæ percusso fœdere cum Venetis Byzantium occupatum ꝑ Alexium Angelũ Comenũ illinc expulso Isatio fratre, ac excœcato, & carcerato traicissent classe nauium tercentum triginta diuersi generis, & sexaginta triremiũ,ac exercitu uiginti millium pedestrium,& octo equestrium, illudq; inde aufugiente Alexio cœpissent, mille Cremonenses profecti sunt ad eam expeditionem.

Et,

1205 Et anno 1205. Cremonenses autore summo Pont. eis sublato interdicto à sacris, cui suppositi fuerant per ipsũ ab eis non dimissis municipijs Guardastalli, & Luzariæ Gandulfo abbati, & monachis monasterij sanctorũ Sixti & Fabiani Placentiæ secum interuentu Ruglerij Botacij, & Io. Boni suorum syndicorum die decima Decembris conuenerunt eis soluere quotannis in festo S. Michaelis libras quadraginta inforciatorum.

1206 Et anno proximo Põzino, seu Põtio Amato, Nicolao Gadio, & Hilario Hermenzono consulibus à Parmensib. acquisiuerunt ius fluminis Padi, & auxilio extorum Brixiensium ex proditione Altacherij Borradij occuparunt Asulam & per Brixienses contrariæ factionis illuc nocte profectos inde expulsi Lenum oppidum inuaserunt, & illinc irrumpentes agros Brixiensiũ diripuerunt, ac ferro, ac flamma euerterunt, unà cũ Manerbio Guidone Lupo Cremonense equestrium Brixiensium duce, ac prętore, unà cum Obizone Pusterla Mediolanense, tunc etiam ꝑ Mediolaneñ. Cassone Turriano duce combusta Crema, & Cremonæ prætore Iacobo, seu Petro Bernardo Bononiense construxerunt Prętorium.

1207 Et anno sequente Bernardo eorum prętore defuncto, & sepulto in ecclesia ibi cathedrali in archa marmorea, ac consulibus Gerardo Summo, Odofredo Arlengo, Alberto Douaria, Oldouino Sacca, & Frigerio Bocatio spoliati Pontis uico per Mediolanenses, & concesso Brixiensibus ibi captiuatis quadraginta militibus, & quatuordecim occisis illic ad pręsidium degentibus, ibi utrinque commissa pugna constructis duobus pontibus super flumine Olij, uno scilicet ad uicum Binæ, & altero ad plebẽ Agrimonij illuc profecti ipsum recuperarunt, & inde progressi Castionum de Streuerijs illud euerterunt per

B ri-

Brixienses sibi facta promissione non adherendi in eos Mediolanensibus.

Et Philippus Cæsar post longum bellum habitum cũ Othone facta pace cũ eo, ci nupta filia Beatrice ex Irenæ filia Isatij olim Imperatoris Byzantij, & obtenta absolutione à summo PP. ab excõmunicatione aduersus eum prolata, transmissis legatis Romã ad eam petendam, & per ipsum duobus Cardinalibus in Germaniam ad Philippum ad eum absoluendũ, nupsit aliam filiam Ricardo nepoti summi Pont. cum dote Ducatus Spoleti, & Marchionatus Anchonæ interuenientibus legatis Apostolicis, & Ducibus, & Principibus Germanis, & quibuscunq; excõmunicationibus, & interdictis sublatis totius populi christiani ubiq; gaudio, & beneficio solus remansit in Imperio. Et Cremonenses exuit Crema ibi accolis restitutis pristinæ libertati.

Et anno sequuto, & nono imperij sui Bambergæ, dum 1208
unà cum eius cancellario, & pincerna, esset in conclaui, ubi tunc sibi incidi fecerat uenam per barbitonsorem affectus uno uulnere in collo ꝑ Othonem Vultembuscũ illuc inopinatè ingressum obijt, & sepultus fuit, & mox iussu Federici nepotis Spiram translatus, & paulò post paricida trucidatus. Et Otho confirmatus in imperio per electores unitos apud Francumfortem, & profectus Aquisgranum ibi rursus fuit coronatus per præsulem Coloniæ habitis lancea, cruce, sceptro, & alijs insignibus imperialibus, quæ erant penes præsulem Spiræ, Cancellarium Philippi ab eo ob id confirmatum in officio, & per legatos apostolicos, ad eum Hyperbolim destinatos etiam approbatus ex ordine summi Pont. Cremonen. cum Veronensibus die quinta Iunij inniuerunt societatem, & cum Parmensibus statuerunt ordines utrinq; seruandos

uandos pro conseruanda pace inter eos innita.

1209 Anno subsecuto Otho habitis comitijs de mense Maij Agoneæ, cum principibus Germanis, & ab eis requisitis, & habitis copijs auxiliaribus dimissa uxore in Sanſonia ex Augusta de mense Augusti exercitu descēdit in Italiā per saltus Tridentinos, & iuit Veronam, & illinc Mediolanū, & ibi die tertia Augusti coronatus fuit ab Vberto Pirouano illic præsule, & Cardinale, & per eum concessis tunc Gulielmo de Pusterla comitatu Astæ cum insigni Aquilæ in cāpo glauco, & Vberto, & Leonardo Cruceis comitatu Binaschi, & per Mediolanenses, Brixienses, Cremonenses, Placentinos, ac Papienses ei pręstito iuramento fidelitatis in manibus Vultardi Patriarchæ Aquileiæ eius legati in Italia ex Mediolano iuit Bononiam, & conuocatis principibus Italis, & ab eis habito auxilio, & per aliquos ex eis comitatus iuit Romam, & ibi coronā auream accepit à summo Pont. die uigesima nona Septembris, & solemnitatis diui Michaelis sibi pręstito iuramento consueto fidelitatis uersus Ro. Ecclesiam, & inter eius milites comorantes extra urbem, & Rom. cōmissa pugna, in qua multi utrinq; occubuerint, inde ꝓperauit Tybur, & ibi superuenta hyeme præter modum frigida substitit. Brixienses cum extoribus suis se composuerunt, & die duodecima Februarij cōuenerunt cum Cremonensibus ipsorum consulibus Isatio Douaria, Barotio Burgo, Ponzino Ponzono, & Ioanne Amato de inuicem dimittendis captiuis utrinque factis uigente bello inter eos. Et Sicardus Casalensis Cremonæ pręsul protulit sententiam inter eos, & alios populos Galliæ Cisalpinæ pro sedanda discordia inter ipsos.

1210 Anno 1210. superuento primo uere Otho Cæsar reparato exercitu eo irrumpit Hetruriam, & Picenum, & Latium,

Latium, & ibi ecclesiam Ro. nulla habita ratione monitionum sibi factarum per summum Pont. exuit Monte Paliscorum, Radicorfano, & multis alijs oppidis ditionis eius, & olim iuris Mathildis, & quæ prætenderet spectare imperio Ro. & concessis cum ducatu Spoleti Bertoldo, & Marchia Anconitana Salinguerræ ducib. suis, & per agrum Rom. facto transitu ibi graui damno illato, & mox habitis à Pisanis quadragīta trir emibus irrumpit regnum Neapolitanum, illudq; spectās Federico Sueuo progressus Capuam, ex eo Campaniam, ac totam ferè Calabriam, & Apuliam sibi uendicauit. Et summus PP. eo admonito ad dimittendum Ecclesiæ Ro. ipsi per eum occupata, cum id recusasset facere, illū excōmunicauit, & omnes sibi subditos à iuramento fidelitatis sibi pręstito absoluit, & transmisit legatos in Germaniam ad ibi electores, ut eligerent imperatorem Federicū. Et Otho ex Apulia, in qua erat properauit Bononiā, & illinc Mediolanum, & cum ultra Padum tunc glacie concretum, & coopertum palijs unà cum exercitu traductus fuisset per Com. Sanctæ Floris, eius feudatarium pro Basalario oppido, in eum suspicatus, ne ipsum cū exercitu uoluisset suffocare, quod ignarus illud ibidem esse, traiecerat, iussit ipsum decapitari, & oēs eius filios, & descēdētes à terris imperij proscripsit, & dum aufugissent in Hetruriam.

Anno proximo de mense Maij Cremonam accessit, & ibi cōsulibus Barotio, seu Crisomano Burgo, Alberto Douaria, Guidone Dondono, seu Laumelino Pistorio, seu Ioanne Ghisalba, seu Mussio de Tucengho, Ioanne Amato, & Pontio Ponzono Cremonēsibus ius in utraq; ripa Olij, ac omnes terras eisdem concessas ultra Abduā per pręcessores suos confirmauit ibi prætore Mattheo Corrigiense, in quem, dum electus fuisset pretor per ibi 1211

K inco-

incolentes partem nouæ ciuitatis in unum conuentos aduersus sequētes partes ibi ciuitatis ueteris Gulielmus Mastalia, inter eos ortum fuit bellum intestinum, quod, dum Gulielmus se suppofuisset Corigiensi, fuit sedatum medio Sicardi ibi præsulis, & eorum legatis Guidone Lupo, Giberto de Multis denarijs, Lōbardo Guazzono, Henrico Surdo, & Corrado Marsilio die tertia Iunij eis promiserunt Mantuani ipsis auxiliari in bellis, quæ fecissent cum eorum hostibus, & præsertim Brixiensibus, ipsi ac Brixienses, Mantuani, Veronenses, Ferrarienses, & Papienses, Azo Estensis; & comes de sancto Bonifacio die quintadecima Iunij pacē fecerunt cū Mediolanēsibus.

Et Otho dimissis congruis prēsidijs in urbibus per eū occupatis in Italia accelerauit in Germaniam, & cum ab eo defecissent præsules Moguntinus, & Treuerensis, & Rex Boemiæ, & Dux Austriæ, Henrincus Co. Turingiæ, & Lathengrauius Asiæ, & Azo Estensis uocatus in Hetruriam, ac Latium, omnia ibi occupata per eum recuperasset, Norimbergiæ indictis, & habitis comitijs principum Germanorum, ibi eos monuit, ne paterentur Pont. Rom. id iuris sibi uendicare, ut ad sui libitum Cæsares ab imperio deiceret, quod eis, non aūt Pontificibus specta ret, hacq; monitione pertractis aliquot ex ipsis principibus in sui sententiam prēter comitem Turingiæ fratrem comitis Ludouici mariti diuæ Helisabeth remansit Imperator. Et dum ciues Cremonenses incolentes ciuitatem ueterem nolentes esse eorum prētorem Matheum Corigiensem, ciuitatis autem nouæ Gulielmum Mastaliam, & qui cum id obtinere non potuisset ingressus urbem nouam ibi munus ipsum exerceret die duodecima Martij in uico sancti Egidij, ubi erāt ædes Mastaliorū, utrinq; concurrerunt armis, & mox cedente Mastalia adhuc Si-

cardo

cardo pręsule autore se reconciliarunt, sed dum postea Mastalia noluisset stare compositioni, rursus die prima Iulij in uico sancti Egidij, & illinc ad biduum apud ædes diui Leonardi, deinde Mathiæ, & postea sancti Victoris manus conseruerunt, & profligatus fuit Mastalius multa suorum cæde, quamplurimis ædibus ciuitatis nouæ direptis, ac combustis, & deinde Candulphino de Castronouo Veronense ibi prætore constituto adhuc hinc inde certarunt ad uicum Basalarij. Et uicus sancti Pantalemonis sequens partes ciuitatis nouæ direptus fuit per aduersarios, & mox reconciliati de mense Septembris profecti sunt in auxilium Azonis Estensis ad recuperandam Ferrariam sibi occupatam per Vgonem Guarnassiã, & Salinguertã Estẽsem ibi cõstitutos rectores ꝑ Othonẽ.

Anno redemptionis humani generis millesimo ducẽtesimo duodecimo ꝑ Henricum Co. Turingiæ, & pręsules Moguntinum, & Treuerensem, Regem Boemiæ, & Ducem Austriæ, & alios principes Germanos, qui Othoni non adheserant in Germania electus fuit Imperator Federicus Secundus Sueuus filius Henrici olim Imperatoris, eiq; exhortatione summi Pont. adheserunt Cremonenses una cum Papiensibus, Ferrariensibus, Veronensibus, & Azone Estense. Et Otho ex Germania Italiã regressus uocatis legatis ciuitatũ Galliæ Cisalpinæ Parmam, & Laudem ibi conuentus habuit, & eis perfectis, declaratis rebellibus imperij Cremonensibus, & alijs sequentibus partes summi Pont. & Federici, inde iuit Mediolanum, & illinc properauit in Germaniam. Et electores inde transmiserunt legatos Henrincum Nisertum, & Anselmum Fustigerium in Galliam Cisalpinam, eisq; prius Veronam profectis, & ibi nunciata per ipsos nomine eorum electorũ electione Federici in Cæsarem, 1212

Anselmus illinc accessit Romam ad summum PP.& inde Neapolim,& mox in Siciliam ad Federicum,& Henricus Cremonam unà cum Gerardo Cæsio Regiense episcopo Nouariæ, & legato Apostolico, & Azone Estense, ac legatis Veronensium, & Papiensium, & ibi per legatum apostolicum Mediolanẽsibus,& alijs partes Othonis sequentibus excommunicatis, & Vberto Piroano Mediolani presule mortuo, eiq; substituto Cæsio, & intra mensem defuncto,& sepulto in ecclesia cathedrali Cremonę. Federicus ex Sicilia ibi dimissa uxore Constantia sorore Regis Castiliæ cum Henrico filio accessit unà cũ Azone Estense ad eum profecto Romam ad summum Pont. & inde Genuam, & mox Papiam, & illinc Papiensibus eum conducentibus, & per ipsos cum Mediolanensibus iter suum impedire uolentibus commisso prelio ad flumen Lambri, profligatis, ex ipsis centum desyderatis, & totidem captiuatis, & ductis Mediolanum, Cremonenses ei occurrẽtes in agro Laudense ad ipsum flumen equestribus centum quinquaginta,& pedestribus bis millibus ipsum, cum quo erant Azo Estensis, Bonifacius, & Gulielmus fratres Marchiones Montisferrati, Petrus Transuersarius,& Ludouicus Com. sancti Bonifacij,conduxerunt Cremonã, ibi consulibus Leonardo Capellino, Riboldo Burgo, Rauarino Bellotto,& Belingerio Mastallia,& qui ingressus ibi templum maius illic B. M. Virginis obtulit pallium auro intertextum, & inde abijt Mantuam eum comitãtibus Bosio Douaria, Henrico Surdo, Rodulpho Zanebono, & Vgone Persico Cremonẽsium oratoribus, & ex Mantua in Germaniam properauit, ubi confirmatus fuit Cæsar per Moguntinũ,& Treuerensem presules, Landislaum Regem Boemiæ, Henricum Turingiæ, Lantegrauio, & duce Austriæ, suadentibus, & cum Philippo

Galliæ

Galliæ Rege interuentu Ludouici eius filij in oppido Vascoloris propinquo flumini Mosiæ percussit fędus. Et inde exercitu profectus est in Othonem, qui Philippo Galliarum Rege in eum arma parante ab omnibus destitutus, pręterquam à Riginaldo Bononiæ, & Marchiæ Comite occurrit Federico usq; ad Brilacum Alsatiæ, & illinc mox aufugit in Angliam ad Ioannem ibi Regem auunculum suum, & illic aucto exercitu transiuit in Philippum Regē sibi infensum, & partes Federici sequētem. Et Federicus, dum esset apud Metisburgū in Germania Surdo, Zanebono, Persico, & Douaria legatis Cremonensium ad eum illuc profectis eis cōfirmauit priuilegia ipsis per eum, & patrem suum concessa. Cremonenses profecti in Mediolanen. obsidentes Herbuscum ex agro Brixiense, sed Bergomensium illuc accersiti in auxilium, utrinq; consertis manibus illos fuderunt, & inde expulerunt, & mox profecti cum Azone Estense, & ad eius opem die uigesima quinta Septembris obsederunt, & in potestatem suam redigerunt Vincentiam, & in klendis mensis Nouembris rursus, ac septima uice bellum incoarunt cum Mediolanensibus ob oppidum Cremæ, & mox ipsi ciues ueteres, & noui utrinq; die decima sexta Decembris manus conseruerunt ad uicum Basalarij, & in uico sancti Pantalemonis, & aliquas domos ex eis solo æquarunt. Mediolanenses, & Placentini insimul iunctis armis Gulielmo Lando duce bello infestarunt Bonifacium Marchionem Montisferrati, & concursatis agris ipsius, ac Papiensium ultra, & citra Padum, ac Ticinum omnia ibi rapinis, ac cæde uastarunt, & summus Pont. ei sub anathematis pœna pręcepit, ut arma deponerent, & occupata, & ablata dimitterent, & restituerent, & pertinacibus, & recusantibus hæc facere sacra interdixit, &

sedata discordia uigente inter Bononienses, & Cremonenses ratione Iacobi de Bernardo Bononiēsis olim prętoris Cremonæ, Albericus Carbo etiam ex consulibus Cremonæ admonuit Brixiēses, qui uiderentur uelle adhærere Mediolanensibus, ut seruarent pacem secū anno præcedente per Cremonenses contractam. Et incolæ Gauardi die ultima Iunij promiserunt Cremonensibus illud dimittere, & Mantuani seruare pacem factam cum eis, ac Ferrariensibus, & Veronensibus, quam die quinta Augusti firmarunt, & Mantuani die nona Nouembris.

1213 Sed anno proximo primo uere superuento Cremonæ consulibus Lafranco Oldoyno, Gulielmo Persico, Henrico Aduocato, Sinibaldo Burgo, Ruberto Gisalba, Ioāne de Tucengo, Lantelmino Pistorio, & Alberto Douaria, & prętore Rolando Rubeo, Mediolanenses secū iunctis Nouicomensibus, Derthonensibus, Alexandrinis, Vercellensibus, ac compulsis in eorum partes Bergomensib. ac Laudensibus Placentinorum duce adhuc Gulielmo Lando, coactō ingenti exercitu eorū ducibus Bosnardo Incoardo, Othone Mādello, Ardigoo Marcellino, & Manfredo Bosnardo, & ex eo dimissis Placentiæ, & Laudæ, & in aliquibus ex eorum oppidis nōnullis copijs aduersus Papienses, ne eos infestarent, ac auxiliarentur Cremonensibus, irrumperunt agrum Cremensem, illisq́;, dum Albertus Douaria Cremæ pręfectus ꝓ Bosio eius agnato tunc commorante pęnes Federicum Cæsarem in Germania, & cui se subiecerant Cremenses, occurrisset, & cū eis commisso pręlio per illos fusus, se recepisset in arcem Cremæ, & ibi obsessus nocte concubia, & summo mane sequente parte exercitus ibi dimissa, reliquo exercitu traiecto ratibus Serrio amne transmeabili auctis eius aquis ob pluuias, quæ tunc ciciderant, facta impressione

in

in loca agri Cremonensis illic uicina, omnia ibi longè, & latè diripuissent, & Castrumleonis circumdedissent Guidone Lupo ibi præfecto, nulla ei data molestia, ac aliquibus ex ipso exercitu destinatis copijs aduersus Piccleonem, Soncinum, & Romanenghum, rursus per triduum agrum ipsum concursassent, ac diripuissent passim usque ad Cremonæ suburbia ibi nonnullis oppidis immunitis occupatis, Cremonenses coacto exercitu equestrium, & pedestrium sexdecim millium sub eis Lafrãco Oldoyno, Gulielmo Persico, Rugletio, seu Henrico Aduocato, & Sinibaldo Burgo illinc ad decendium in illos profecti, & per ipsos prouocati ad prelium die secunda Iunij, qua celebrabatur solemnitas Penthecostes, dum illud recusassent ob honorem illius solemnitatis transmisso ad eos legato Beltramo abbate monachorum diui Benedicti in uico Cereti agri Cremensis, cum eis in campis Botesinæ, nunc Battaliæ conflixerunt, & dum uictoria inclinata ad Mediolanenses, & socios longe plures Cremonensibus ad fugam spectarent, eorumq; res redacta esset ad extremum agmen Natalensiũ, quod regebat Oldoynus, Mediolanenses, ac socios profligarunt ope magis diuina, q̃ humana, & ut creditur intercessionibus diuorum Petri, & Marcellini martyrum tutellarium suorum, dum eorũ corporibus asseruatis in ede diui Thomæ Cremonæ uiri, & mulieres imbelles Cremonensium domi relicti ualde sibi, & eorum patriæ timentes precibus, ac lacrymis cõtinuo assisterent, & in actu, quo instaurata fuit res Cremonensis, uisi fuerint duo equestres insidentes equis albis, & induti sagulis eiusdem coloris ab eorũ acie armis fulgentibus irruere in Mediolanẽ. ac socios, qui ipsorũ presentia territi pedem retulerint, ac dederint terga Cremonẽsibus, qui eos insecuti fuderunt, ex illis multo

numero occiſo, ac captiuatis quinquecentum equeſtribus, & ſex millibus pedeſtribus cum eorum curru cuſtodito p Placentinos,quibus cõmendatus fuerat, & ducto Cremonam, & repoſito in æde Cathedrali, & duæ columbæ ex arca, in qua ſeruabantur ipſa corpora, etiam tunc uiſæ ſunt exire,& ꝑlio confecto eas regredi,& nullo uento flante ex ſexdecim lampadibus ante ipſam arcam quatuor,ubi aliqua acies Cremonenſium fuderetur, extinctis, & mox conſecuta uictoria à ſeipſis accenſis,& de hoc cõflictu dixerunt Triſtanus Calcus,Vincentius Gallus, & diuus Antoninus Florentinus, & pro memoria huius uictoriæ poſtea quotannis ſemper celebrata fuit ſolemnitas diuorũ Petri, & Marcellini die ſecunda Iunij, cum antea celebraretur die decima Maij, qua eorum corpora Cremonã ex urbe tranſlata fuerãt anno 1078. & repoſita in æde diui Thomæ,mox culta per monachos Montis Olíueti, etiam ſub regula diui Benedicti, & nunc per Veſtales B.M.Vir. nuncupatæ de Columba ordinis Ciſtercienſium, & Lafrancus Oldoynus, cuius acies ultimo prelio ſuperfuiſſet, donatus inſignibus cõmunitatis Cremonæ coloris rubei, & albi. Et non multo poſt Mediolanenſes inſtaurata acie irrumperunt agrum Papienſem,ipſumq; populati ſunt dirrutis Mortaria,& Laumello,ac occupatis Gambaloto,Bicherio,Sartirana, Cãdida, Villa noua, Valetio, Bremedo, Velono,& Vigatio, & dum obſediſſent Papiam, inde fuerunt repulſi. Otho dum coacto exercitu eo deſcendiſſet in Flandriam ad Valentinianum ibi oppidum, & Ioannes Angliæ Rex receptis in eius partes Comite Marchiæ,& alijs Aquitaniæ regulis obſediſſet oppidum Rupis monachi, & Ludouicus filius Philippi Regis Francorũ admoto illuc alio exercitu cum coegiſſet illinc abire, & Philippus pater cum

Othone die quinta Iulij ad pontem Bouinarum propè Torniacum prælio congressus, & ex equo deiectus, esset in discrimine uitæ, & uictoria inclinaret ad Othonem, eleuatus, & super alio equo impositus fuisset, per eum superatus fuit, ex ipsius exercitu bis millib. desyderatis, ex Gallis uero tercentũ, captiuatis Reginaldo Bononiæ, Ferdinando Flandriæ, & Salubricense Angliæ Comitib. sequentibus partes Othonis Cæsaris, & Angliæ Regis, & Reginaldo in arce Peronæ, & Ferdinando Parisij tunc de recenti cõstructa, & Salubricense in arce fani S. Quintini carceratis, Othone illinc incolume aufugiẽte, & qui mox priuatus uixit absq; titulo imperij. Mantuani requisiti per Cremonenses in Mediolanenses properarunt. Et Veronenses etiam requisiti in eorum auxilium per Raymundum Vgonem Cremonæ prętorẽ die quartadecima Augusti in eorum opem ad bellum ipsum illud obtulerunt.

Anno sequente Cremonæ pretore Guidone Regiẽse nonnulli ex rectoribus Reipublicæ Cremonensis consignarunt Nigro Oldoyno Archipresbytero, & Petro Archidiacono ecclesiæ eorum cathedralis signum crucis currus Mediolanensium eis adepti anno pręcedente in conflictu secũ facto in contrata Bataliæ territorij Castri leonis, ut præfertur, custodiendum ad eorum rectorum libitum. Et Cremonenses cõmisso prelio cum Mediolanensibus die quinta Septembris ad uicum Iouis altæ in agro Cremonense uicti fuerunt amisso eorum curru, ut ipsimet Mediolanensium autores retulerunt, & dum Placentini agrum Cremonensem irrumpissent, ac ferro, & igne, ac rapinis longè, ac latè uastassent, reparata acie eorum agros, ac Cremensium ingressi etiam diripuerunt, ac ferro, & igne euerterunt. 1214

Anno

1215 Anno secuto Castro nouo Buccæ Abduæ per dies decem obsesso per Mediolanenses, & Placentinos, & per Bosium Douariam Crema uendicata, & Sicardo Casalengo Cremonæ Episcopo mortuo, eiq; substituto Homobono.

1216 Anno proximo Cremonenses Raymundo Vgone Brixiense eorum prętore Mediolanēses, dum intendentes omnino aliqua graui clade Cremonenses afficere, secum coniunctis Placentinis, Nouicomensibus, Vercellensibus, Alexandrinis, & Nouariensibus, uicis sancti Florani, & nonnullis alijs agri Laudensis direptis irrumpissent agrum Cremonensem, ipsumq; ibi expugnato Romanengo depopularētur, sibi unà cum Parmensibus, Regiensibus, & Mutinensibus, eorum socijs occurrentes inter Azanellum, & uicum Iouis altæ utrinq; ibi cōmisso prælio unà cum socijs superarunt, & inde expulerunt, & cum rursus ingressi fuissent agrum Cremoneñ. & castra firmassent inter uicos Iouis altæ, & Azanelli, utrinq; illic facta alia pugna eos fuderūt, & illic fugarūt multa cęde, & captura de eis ædita, & qui illinc properantes domum per agrum Laudensem ibi diripuerunt uicos Cornu, & Corneti, & superuento mense Octobris irrumperunt agrum Parmensem, & ibi quoq; depopulati sunt, ac dirruerunt Montem Salem, illincq; progressi ad Montem Grecum, ac oppidum Ruditicū illa, ac oppida Varani, & portæ Gruæ, & multa alia ibi, ac agri Papieñ. deleuerūt.

1217 Et anno altero, ut omnino exacerbarent eorum malū odium, quo prosequebantur Cremonenses, facta irruptione in eorum agrum ibi Romanenghum adhuc expugnarunt, & cum à uico Iouis altæ usq; ad ciuitatem omnibus occupatis, ibi omnia diripuissent, ac incendijs, & armis uastassent quamplurimis ibi captiuatis, & ductis

Medio-

Mediolanum Cremonenses eorum prætore Henrico de Suspiro, siue de Rouersellis, seu Paulo, uel Bernardo Cornazano Parmense, ut par pari redderent, cursitarunt, ac deprędati sunt, ac igne, & ferro uastarunt agros Placentinorum Mediolanensium sociorũ intra montes, ac Padum, ac infra Placentiam, ea etiam obsessa, & dum sibi occurrissent ad Montem altum, cum eis commisso prędio illos profligarunt, & dum onusti prędа redirẽt domum, Placentini, & Mediolanenses eos insecuti, & assecuti inter Trigolum, & Flischum inuicem pari marte conflixerunt usque ad noctem, & deinde agros Cremensium, & Mediolanensium intra Abduam euerterunt, & in agro Brixiense occuparunt, ac solo æquarunt Pontisuicum multis ubique captiuatis. Et cum Mediolanenses, & Placentini secum iunctis Nouicomensibus, Alexādrinis, Nouariensibus, & Derthonensib. Marchionibus Salutij, & Malaspinæ, irrumperint agrum Cremonensem, & ex eo dirruerint Issium, Trigolum, Soresinam, Grugnitortum, Casale moranum, uicos Iouis altæ, sancti Viti, Azanelli, Cignoni, Bordolani, Gussoli, Curtis de Ruschis, Cremonenses eis occurrentes de mense Iunij inuicem facto pręlio illos repulerunt, & ipsi secum iunctis Vercellensibus, & Cremensibus traiecto Pado incitati per Placentinos iuerunt Burgum sancti Donini, & illinc repulsi per Mutinenses, Regienses, & Parmenses, die sexta Iulij castro sanctæ crucis cremato eis, ac Parmensibus, Mutinensibus, ac Regiensibus unà confęderatis, ut pręfertur, obsessis in oppido Zibelli die sequẽti à mane usq; ad uesperas utrinq; commisso certamine illos superarunt multis hincinde cæsis, unde indignati Mediolaneñ. ac Placentini inde abeuntes occuparunt oppida Buxeti, Cerri, Rouagiæ, Riui Sanguinei, Casalis Barbati, ac triginta

alia tum Cremoneñ. tum Parmensium, tum Mutinensiũ, tum Regiensium. Et abbas, & monachi monasterij ss. Sixti, & Fabiani Placentiæ, adhuc mouerunt litem Cremonensibus ꝑ duabus partibus ex tribus municipiorũ Guardastalli, & Luzariæ, eiusq; cognitio commissa fuit per Honorium tertium summum Pont. Archipresbytero Parmensi, & mox Archipresbytero sancti Geminiani Mutinensi, dum ex consultoribus Cremonæ essent Otho de Comite, Belingerius Mastalius, Vspinellus de Sũmo, Gulielmus de Persico, Egidius de Burgo, Leonardus de Capellanis, Egidius de Bosio, Hymerius Dondonus, Nicolaus de Casalortio, Guido de Ossolario, Hymerius de Bellottis, Egidius de Oscasalibus, & Egidius de Bernaco, & Legati Albertus Douaria, & Pontius Amatus.

1218 Et anno secuto cum Vgo Episcopus Ostiensis, & legatus apostolicus pręceperit sub pęna anathematis Mediolanensibus, & confęderatis, ac Cremonensibus, & secum adherentibus, ut arma deponerent, & pacem facerent, & Mediolanenses pręstito iuramento per eorum pętorem in manibus ipsius, ipsi promisissent facere quæcunq; sibi imposuisset pro eo sedando bello. Et Federicus quoq; Cæsar exortatus fuisset Cremonenses ad eam faciendam, pacem ipsam autoribus eo legato, ac episcopo Valentino etiam Cardinale mox facto summo Pont. & Gregorio nono nominato, ac Bononiensibus se interponentibus fecerunt. Et summus Pont. Mediolanenses ab interdicto ecclesiastico liberauit. Et Federicus cum eis, & Cremonensibus, ac alijs populis Galliæ Cisalpinæ fędus percussit. Et Cremonenses, & Parmenses societatẽ, quam insimul habebant, firmarunt. Et diui Dominicus, & Franciscus, unà cum diua Clara Assisiate Cremonam accesserunt, & hospitati sunt in domibus, in quibus olim

fuit

fuit Gimnasium publicum extra portam pulesellā ipsius ciuitatis, in quibus, cū esset putheus, qui haberet aquas turbidas, & lutulentas, & potui insuaues, & ex eis hausta hydria, & portata coram ipsis per habitantes in eis domibus, & ad eorum intercessionem benedictæ fuerint ꝑ ipsos uenerabili signo sanctæ crucis, & per eos, qui ipsas asportarunt, proiectæ in putheum, eius omnes aquæ fuerunt purgatæ ab omni immunditiæ, & effectæ dulces, & suaues ex gratia, & uirtute omnipotentis Dei, & summa fide in eum, ac bonitate, & meritis ipsorum sanctorum, & oīum illic incolarum stupore, & adhuc extat putheus in eodem loco, in quo fuit templum ad honorem diui Gulielmi, tunc erecto monasterio monialium ordinis de obseruantia diuæ Claræ, sub uocabulo sacratissimi Corporis Christi in uico sancti Pauli ipsius ciuitatis exhortātibus diuis Dominico, Francisco, & Clara.

Et anno subsecuto Honorius summus Pōt. literis suis diei decimi septimi mensis Februarij adhortatus fuit Cremonēses inuicem discordes ad concordiam, eorum prætore Theodosio Manigoldo Brixiense, dum grauati ære alieno ad se redimendum ab eo, fundos, quos habebant in suburbijs extra portam Mosiæ secus alueum fluminis Padi uendiderint, ex quo inter Guardastallum, & Luceriam deriuarint aquas in agrum Parmensem. Et Regienses eisdem eorum legatis Petro de Tinctis, & Oldorico Piscarolo promiserint in eorū agro ipsum alueū aptare, ut tutè, & liberè posset per eum nauigari, ac auxilium ad tuendum ab ipsorum hostibus oppida Soncini, Piceleonis, Castrileonis, & Buccæ Abduæ. Et Federicus Cæsar, dum esset apud Spiram, ipsismet eorum legatis Cossa de Fabris, Vspinello de Sūmo, & Lantemburgo de Platina confirmauit concessionem factam eis per eius 1219

patrem,

patrem, & auum de oppido Cremæ, & Insula Fulcheria, Et qui ex Germania regressus in Italiã, & profectus Mediolanum, ut ibi coronaretur de more per ibi incolas expulsus iuit Romam, & ibi die uigesima prima Nouemb. & solemnitatis diuę Cecilię fuit coronatus à summo PP. dimisso Rom. Ecclesiæ Fundi comitatu, ex nimio frigore aquis fluminis Padi gelu concretis, ut super eis equis, & curribus tutè, & liberè habitus sit transitus.

1220 Et anno 1220. Cremonenses eorum prętore Pagano, seu Egidio de Alberto Parmense profecti in auxilium Regiensium unà cum eis obsederunt Gonzagham, & ex flumine Padi aquas, quæ ualdè creuerant, adhuc deriuarunt in agrum Parmensem. Et archipresbyter sancti Geminiani delegatus Apostolicus protulit sententiam aduersus eos in fauorem abbatis, & monachorum monasterij sanctorum Sixti, & Fabiani Placentiæ die nona Decembris pro duabus partibus ex tribus municipiorũ Guardastalli, & Luzariæ, de eis data tenuta ipsis abbati, & monachis die undecima.

1221 Et anno proximo Rodulpho de Noxa eorum prætore Honorius Ro. summus Pont. dum uellent alueum fluminis Padi diuertere, eis prohibuit, & qui percusserunt fędus die quinta decima Nouembris cum Placentinis creatis Placẽtiæ prętoribus Gerardo Doaria, & Iacobo Burgo. Et abbas, & monachi sanctorum Sixti, & Fabiani Placentiæ perseuerarunt aduersus eos in prosecutione litis cõtra ipsos motæ pro municipijs Guardastalli, & Luzariæ.

1222 Et anno sequente, cum noluissent parere sententiæ contra eos prolatæ in fauorem ipsorum monachorum, ut prefertur, interdicta fuerunt sacra ipsis, Gerardo de Cornazano Parmense eorum prætore, & mox Succione Cogliono Bergomense sæuiente tunc peste ubiq; in Italia,

lia, & conspecta stella crinita, & ob frequentes pluuias auctis fluminibus prçter modum, & ab eorũ aquis illato graui damno fructibus terræ, & ob id causata graui penuria, & ex uehementi terræ motu facto in die solemni Natalis Dominici Cremonæ, ac Brixiæ illic multis ædificijs, ac turribus demolitis, & alijs apertis, & ex eorum ruina oppressis circiter bis millibus ex ibi incolis, ac mortuis, & etiam alibi in Italia factis multis terræ motibus, & Romæ è cœlo effluxis aquis mixtis cinere. Homobonus Episcopus Cremonæ concessit in feudum Alberto Riboldo, Vsberto, Lafranco, Aurelio, Gerardo, Isacho, Gualfredo, & alteri Riboldo de Douaria, & eorum posteris in perpetuum iura episcopij ipsius ciuitatis consistentia in loci plebis trium litterarum Ioannis, Monticellorum, Hoscasalis, sancti Andreæ ultra Padum ultra dugale Leuadore, usq; ad Curtem Octouillarũ, ubi dicitur Rodella, & uia appellata Brixella usque & ultra uadum Vnginæ ad fines epatus Placentiæ, & specialiter Castri noui, Buxeti, sancti Ioannis de Castellaria, Frescharoli, Spigaroli, Restaroli, & pertinentiarum comprçhensarũ inter aggerem descendentem ab ecclesia Dñæ sanctæ Mariæ de monachabus usque ad curtem, seu restam, ac loco Castri ueteris, & illinc ad flumen Padi recta linea ab ibi ecclesia usq; ad Fontanam, & inde ad Albaretum, & curtem sancti Laurentij, & in uallẽ Arse, Tinatij, & Aquç nigræ, Spinadeschi usq; ad Cantonum Sablonorum, ac locis Montodeni, Formigariæ, Anadelli, & Palladini cum aquis Padi à capite Stabielli, & Triuij, Brusalupi uersus ciuitatem ad fines epatus Placentiæ, & Abduæ mortuæ.

Et anno secuto Cremonẽses eorum prçtore Gerardo Tertio, seu Bernardo Cornazano Parmense, ac Placentini admoniti per legatos Cremonensium, ut iurarent 1223

exequi

exequi quecunq; eis cõmittendà per Cremonenses, die octaua Ianuarij sibi inuicem dederunt fidantiam. Et Federicus Imperator ducta uxore Violante filia Ioannis Regis Hierusalem, cum ea ex urbe accessit Cremonam, promisitq; ibi incolis Ipsos tueri à quibuscunque eorum hostibus. Et Honorius summus Pont. die secunda Decẽbris ipsos liberauit ab interdicto ecclesiastico, cui suppositi fuerant pro oppidis Guardastalli, & Luzariæ non dimissis abbati, & monachis sanctorum Sixti, & Fabiani Placentiæ.

1224 Et anno subsecuto Cremonæ prętore Rolãdo Rubeo quondã Vgonis etiam Parmense eorum incolę de mense Martij uersus Cremonenses pręstiterunt iuramentum fidelitatis.

1225 Et anno 1225. Cremonæ prętores fuerunt Ossa de Canoua in ciuitate ueteri, & ĩ ciuitate noua Rodulphus Papiensis.

1226 Et anno altero Gulielmus Lendenaria Veronensis, & inter Cremonenses, & Parmenses eorum agri ultra Padum distincti fuerunt limitibus ex sentẽtijs arbitramentalibus Bonifatij de Baionaria, & Guidonis de Guidonibus Mutinensium, & Carissimi de Gonzagha, & Teste de Canzellarijs Regiẽsium de mensibus Aprilis, & Augusti pro quibus fuerat inter eos longa controuersia, & fuit commissa Regiensibus, & Mutinensibus. Et Federicus Cremonam se recepit, & ibi habitis comitijs illinc abijt Mediolanum, & cum mediolanenses noluissent ipsum recipere, inde iuit ad Burgum sancti Donini, ubi Cremonenses, dum illuc eorum consules uocati ad eum noluerint accedere, declarauit rebelles imperij, & exuit oĩbus priuilegijs imperialibus, & mox eis receptis in sui gratiam ipsis ea confirmauit, dum Ioannes de Vetulis, Otho

Diui-

Diuitiolus, Brocardus de Persico, Martinus Gambonus, Gulielmus Mandalbertus, Ioannes Bōbecharius, Guido de Guidarobbis, Petrus Dondonus, Otho de Zeuenolta, & Federicus de Aduocatis essent præfecti castrorū, quæ forent sub ditione Cremoneñ. & extimarint terrenum, in quo fuerit constructum Castrum nouum.

Et anno sequente Cremonæ prętore Bernardo Picco Mirandulēse, seu Pio Mutinense, Honorius summus PP. confirmatis ordinibus diuorum Dominici, & Francisci, ac Heremitarum diui Augustini, Carmelitarū B. Mariæ Virg. Humiliatorū, & Cruciferorum mense octauo anni undecimi sui Pontificatus hanc uitam deseruit, & Gregorius nonus Anagninus de familia Comitum, & nepos Innocentia summi Pont. die tertia decima Martij in oppido Septemfolij factus fuit Pontifex Max. qui Ioannem Regem Hierusālem ad eum profectum Bononiam cum Berengarij uxore ex Italia classe traiecturum in Syriam constituit rectorem in exarcatu, & Federicum Cæsarem generum suum eius hortatu recepit in sui gratiam, dum ei promiserit ire exercitu in Syriam cum alijs principib. christiañi nominis aduersus infideles, sibi ad id promissis per Cremonenses quinq; centum pedestribus, & alios populos Galliæ Cisalpinæ quinque millibus quinq; centum per biennium suo proprio ære, & profectus Veronā ibi in odium Azonis Estensis Vicarium suum constituit Enzelinum de Romano, & ibi, & Cremonæ habuit delectum militum. Et summus Pont. mandauit die uigesima sexta Septembris Cremonēsibus, ut dimitterent oppida Guardastalli, & Luzariæ Episcopo Mutinensi, qui dum ea habuerit die decima Octobris, & abbas, & monachi monasterij sanctorum Sixti, & Fabiani Placentiæ renunciarint liti per ipsos motæ Cremonensibus pro ipsis op- 1227

pidis, ut præfertur, ea ipsis Cremonensibus dimisit. Et Mediolanenses irrumperunt agrum Cremonēsem, & ex uico Fori noui prædas abigerunt.

1228 Et anno secuto secum iunctis Cremensibus de mense Octobris obsederunt Castrumleonis, eiusq; , ac Soncini, ac Flexi, & Trigoli agros prædæ, & igni supposuerunt, dum Cremoneñ. Egidio de Dña Agnete Parmense pretore, & cōsulibus Iacobo de Burgo, Vgone de Balneolo, Othone de Diuitiolis, & Alberto de Marabottis eorum, confirmato fędere cum Parmensibus profecti in auxiliū Mutinensiū aduersus Bononienses, ac Florentinos, Rauennatenses, Foriliuienses, Imolenses, & Fauentinos, obsidentes Bazanum, ac Castrum Bononiense Plumatio oppido Mutinensium capto, cursitarunt, ac diripuerunt, ferroq; , & igne uastarunt agrum Bononiensem usq; ad flumen Rheni, recepto Plumatio, ac captis oppidis sancti Martini in strata, Burgo, Mazolerio, Nizolo, & Panigo Bononiensium, & dum noctu redeuntes eis occurrissent ad uicum sanctæ Mariæ stratellæ eodē mense ibi utrinq; consertis manibus ipsos fuderunt, ac superarunt multis ex eis captis, & conductis Cremonam. Beatus Rolandus Cremonensis excellens I. C. & Theologus, & qui scripsit in scientia Theologiæ, & professus fuit religionem ordinis prędicatorū diui Dominici paulò ante instituti Bononiæ, dum ibi publicè doceret leges, in manibus beati Riginaldi tunc ibi prioris eorum religiosorum, unà cum nonnullis ex eis, ac ordinis Conuentualium diui Francisci etiam paulo ante instituti eis diuis Dñico, & Francisco defunctis accessit Cremonam, & ei, & socijs Cremonenses assignarunt pro eorum habitatione ædes diui Gulielmi cōstructas in ibi suburbijs, in quibus olim exercebatur gymnasium.

Et

Et anno subsecuto eorum pretore Vgone Lupo, Marchione Parmense adhuc in Bononienses, ac Florentinos, & confęderatos obsidentes castrum sancti Cæsarij Mutinensium profecti in eorum auxilium alia hincinde cõmissa pugna illos fugarunt usq; Bononiam, & Mediolanenses, ut Cremonẽses auerterent à Bononiensibus, unà cum Cremensibus irruperunt, ac depopulati sunt agrum Cremonensem. 1229

Et anno 1230. Iacobo Burgo, Vgone Cagnola, seu Regazola, Othone Diuitiolo, & Alberto Marabotto cõsulibus, & Vgone Marcho Papiense pretore eorũ, inhita pace cum Mediolanensibus, & per eos sibi transmissis quatuor centum militibus, & eis secum coniunctis profecti in auxilium Mutinensium aduersus Bononienses, & Florentinos adhuc obsidentes Castrum sancti Cęsarij ipsos hincinde commisso prælio p sex horas superarunt, & inde expulerunt usque Bononiam de eis facta multa pręda, & mox ipsi, & Mutinenses fœdus percusserunt cũ Florentinis, in quo comprehensi etiam sunt Parmenses, qui die quinta Iulij promiserunt Cremonensibus seruare pacem, quam secum habebant. Et Cremonenses Anselmo Siluatico, dum occupasset Castrum nouum buccæ Abduæ, mouerunt litem, & abbas, & monachi diuorum Sixti, & Fabiani Placentiæ prætendẽtes illud sibi spectare, Siluatici assumpserunt defensionem. 1230

Et anno proximo Cremoneñ. Bernardo Rubeo Parmense eorum pretore Cremonam à porta diui Gulielmi, seu foro Bouario uersus portã oĩum Sanctorum mœnijs fulciri iusserunt per brachia tercentum. Nuncupatus Moneta etiam Cremonensis excellens I. C. dum Bononiæ publicè legeret leges, & in mane solemnitatis diui Stephani in eius ibi ecclesiam iuerit, ubi contionem ha- 1231

 beret

beret B.Iordanus ex religiosis ordinis prędicatorũ diui Dominici, & narrando martyrium diui Stephani protulisset uerba per eum prolata, dum Iudei in eum iacerent lapides, Video cœlos apertos, & filium hominis stantem à dextris uirtutis Dei, adeo mente compunctus cũ multis discipulis suis dimisso hoc sęculo ingressus fuit monasterium ibi eius ordinis, & professus fuit ipsam religionẽ in manibus etiam beati Reginaldi, & nonnulla composuit in sciętia Theologiæ, & eo autore fuit instituta ipsa religio in Calabria, ibi ad uicum Carbonariæ erecto monasterio ipsius ordinis circa annum 1260.

1232 Et anno sequẽte Cremoneñ. Ferrario Cane Papiense, seu Io. Bono Assandro Cremonense eorum prętore construi fecerunt portam sancti Lucæ Cremonæ, & mox inter eos ortum fuit bellum intestinum.

1233 Et anno secuto eorum prętore Gulielmo de Foliano Regiense recõciliati profecti sunt in auxilium Veronensium aduersus Mantuanos, eorumq; agros constructo ponte super flumine Padi iuxta Ostiam cursitarunt, ac deprędati sant, ac igni, & ferro exposuerunt. Et Veronenses ob id in eorum gratiam dimiserunt B. Facium, quem in carcere tenebant, & qui cum Cremonensibus redijt Cremonam.

1234 Et anno subsecuto cum grando in agro Brixiense, & Cremense crassitudinis nucum è cœlo ceciderit, in qua erat impressus Iesus Nazarenus, & deinde aquis fluminis Padi per mensem gelu concretis, ut super eis è Cremona Venetias, & è conuerso merces curribus auectæ fuerint, & uinum ex dolijs supposito igne uix liquefieri, & hauriri potuerit, molendinis moli impeditis, multisq; in lecto rigientibus inuentis, Cremonenses eorum prætore Comite de Cerra secum iunctis Parmensibus commisso

misso prelio cum Placentinis inter flumen Tarri, & uallē Entij, eisq; fusis multis ex illis occisis, & quinquaginta septem captiuatis, mox secum pacem fecerunt, & deinde eorum prętore Gulielmo de Landito Placentino, Mediolanenses secum iunctis Brixiensibus, Cremensibus, Laudensibus, Nouicomensibus, Alexandrinis, Nouariensib. & Marchione Montisferrati progressos ad uicum Iouis altæ, ut ibi interciperent, ac prohiberent conduci Cremonam elefantem, camellum, & dromēdarium in Italiā conductos iussu Federici Imperatoris, utrinq; commisso prelio inde expulerunt, eisq; inuitis ipsa animalia conduxerunt Cremonam, & deinde cursitarunt, diripueruntq; ferroue, & igne uastarunt agros Brixiensiū capto oppido Corniono, & ibi repertis ferè ad unum occisis cum multis alijs illic locis, & postea cum Mediolanenses, & Brixienses pręrdando cōcursassent agrum Cremonensem usq; ad uicum Iouis altæ, secum et iunctis Papiensib. ad Delmam illis occurrerunt, & deinde interuentu religiosorum dictorum Francisci, & Dominici à pugna abstinuerunt.

Et anno natalis Dominici 1235. eorum prętore Henrico, seu Ricardo Guarnerio Derthonense fieri fecerunt 1235 foueam ante castrum Senighæ ad deriuandum in eam aquas fluminis Olij, & cum oppidani Pontisuici id sibi prohibere uoluissent, utrinq; facta pugna ex eis decem, & septem occiderunt, & nonaginta captiuarunt, & reliquos usq; Pontisuicum fugarunt, & mox inhita alia pugna cum oppidanis Vrceorum eos pariter fuderunt, ex ipsis etiam captiuatis quadraginta, & multis alijs occisis. Et Brixiensibus castramentantibus apud Mosium, & ex Mediolanensibus quinq; millibus ingressis agrum Cremonensem occurrentes Brixiensibus inter Bozulum, ac

Riparolum Foris per illos combustum utrinq; consertis manibus, ipsos profligarunt, & fugarunt usq; Mosium ad finem Maij multis ex illis occisis, & ex ipsorum primoribus ducentum captiuatis, destinaruntq; milites quinq; centum in auxiliũ Mutinẽsium, qui eorum auxilio inuitis Bononiensibus deriuari fecerunt aquas Scultẽnę infra Bononiã, plurimaq; eorum loca prędæ, ferro, ac igni exposuerunt ex ipsorum agro, cum hostiliter ingressi, & ibi per plures dies castramentati sunt.

1236 Et anno proximo Federicus Cæsar, cum intellexisset Venetos, & Triuigianos in eum unà cum summo Pont. qui esset Viterbij, fędus percussisse, & se accingere bello, ex Germania exercitu descendit in Italiam, & cum Cremonenses eorum prętore Simone del Rè, siue de Sũmo, ac Papienses, Bergomenses, Mutinenses, Regienses, ac Tridentini pro eo starent, accessit Veronam de mense Februarij, eaq; recepta opera Enzelini de Romano, & ibi constituto prętore Gulielmo Douaria Cremonense, ac Ferraria à Salinguerra, cępit, ac diripi iussit Mosium, & Marchariã, & obsedit Mantuam, & uastato agro Brixieñ. ac munitis Mosio, & Marcharia se recepit Cremonam de mense Augusti, & cum illinc uellet ire Papiam, & Mediolanenses ad montem clarum die septima Septembris accessissent, eiq; obstitissent usq; ad mensem Octobris. Et Azo Estensis ingressus eius acie militum agrum Veronensem ibi obsedisset Riuoltellam, illucq; ad auxilium profecto Enzelino de Romano copijs suis, & utrinq; cõmisso prelio pręualuisset, cõuersis armis in eum unà cum Enzelino, ac Albertino etiam de Romano obsedit Vincentiam, & die prima Nouembris occupauit, ac diripi, & comburi iussit, & mox direptis agris Patauinorũ, & Mantuanorum obsedit Treuisium, & illinc per Patauinos, & confęde-

confœderatos expulsus, cum intellexisset Henricum filiũ suum unà cum eis in ipsum conspirasse, properans in Germaniam ibi eum captiuauit, & inde transmisit in Italiã, & in arce sancti Fœlicis carcerari iussit, ꝑ comitem sancti Bonifacij Cremonæ prętore Vgolino Rubeo, recepta Marcharia Cremonensibus, qui erant ad eius pręsidium, occisis.

Annoq; sequente reiecta pace sibi petita per summum Pont. ad eum transmissis legatis Gregorio Montelongo, & mox alijs quatuor Cardinalibus ex Germania properauit in Italiã, & assumptis in eius partes Estẽse, & comite sancti Bonifacij, cum eis autore Enzelino contracta amicitia, & ei castramentanti ad flumen Adigis inter Veronam, & Mantuam, Mediolanenses, Mantuani, Brixienses, Placentini, Nouicomenses, Nouarienses, Vercellenses, Vicentini, Cremenses, & alij unà confœderati in eum de mense Februarij occurrerunt. Et cum Cremonenses, Papienses, Parmenses, & Mutinenses ei adherentes ad ipsius opem transiuissent, pedem retulerunt in agrum Brixiensem ad Montem clarum, & Insulam Ghisij fluminis, & cum Federicus, & socij in illos transiuissent illinc abierunt, & Federicus, & socij ingressi agrum Mantuanũ eum cursitarunt, & euerterunt usque ad flumen Mintij præter municipium Marchariæ munitum Federici iussu, unà cum oppido Gazoli agri Cremonensis, & ex agro Veronense castro sancti Bonifacij, & multis alijs municipijs dirutis, conuerso itinere uersus Brixiam eam obsedit Monteclaro diruto, ac Pontisuico capto, & cũ Mediolanenses Henrico de Modoetia duce profecti in Bergomenses, qui eos deseruerant, eorumq; agros ingressi depopulati fuissent, & indicto bello Federico, & Cremonensibus eorum prętore Henrino de Riuello Bergomen. 1237

ci ad Manerbium occurrendo prohibuissent ipsum per trimestre progredi, combusto Pontisuico, traiectoq; flumine Olij ad Alfianum in agrum Cremonensem exercitu accessit Soncinum, & cum illinc simulasset uelle ire Cremonam, dispositis aciebus expeditorum militum ad Curtem nouam in agro Bergomense infra nemora illos ex agro Cremonense, in quem erumperāt redeuntes domū palantes de mense Nouembris inuasit; ac fudit ex eis quamplurimis cæsis, & quinq; millibus equestribus, & bis millibus pedestribus captiuatis unà cum Petro Teupolo filio Iacobi Ducis Venetorum prętore, & Henrico de Modoetia duce supremo eorū, ac curru absq; arbore, & cruce per Mediolanenses Mediolanum asportatis, eo in frustra conciso, dum impeditum luto ob pluuias, quæ in nocte pręcedente ceciderant, causato, illum abducere nequierint, & duce, & prętore, ac captiuis cum reliquo curru ducto magno cum triumpho Cremonam, & inde transmissis in Apuliam, & curru Romam, & reliquis Mediolanensibus ex fuga se recipiētibus per agrum Bergomensem multis ex eis occisis, & multis alijs captiuatis p ibi incolas, & alijs se recipientibus ad Paganum Turrianum in Vallem Sasinam, & per eum receptis, & uiatico adiutis, & mox coacto exercitu Cremonæ Laudam profectus eam obsedit per trimestre, ac expugnauit ipsum defendētibus Mediolanensibus, ex ipsis quoq; plurimis captiuatis, & illinc transmissis in Apuliam, & castrum imperiale ibi ad portā Cremonensem erigi iussit. Et Euergarijs ibi nobilibus sequentibus partes suas ad summos honores prouectis, illos de Summa ripa eorum inimicos depressit, & inde iuit Papiam.

1238 Et anno secuto Cremonenses eorū prętore Leonardo Gremonio Patauino cū Mediolanensibus, & Brixiensibus.

sibus de mense Februarij conflixerunt.

Et anno subsecuto summus Pont. die Dñico Oliuarũ 1239
Federicum regressum in Germaniã, eiusq; sequaces iterum excommunicauit; ipsumq; imperio priuauit, & aduersus ipsum, ac Enzelinum de Romano, Mediolanẽses, & confœderatos eis concessa uenia peccatorũ cócitauit. Et Federicus dimisso Corrado filio in Germania regressus Italiã exercitu, & per Corradum filium deinde transmissis quinq; millibus Theutonicis eis, ac reliquo exercitu, in quo erant Saraceni, Siculi, & Apuli profectus Brixiam eam per três menses, ac dies octo obsedit, & supeditauit, & mox illinc cum Cremonensibus Angelino de Marijs eorum prætore, dum irrumpissent agrum Brixiensem, ac uastassent nõnullis nũcupatis Scrosatis apud Manerbium deletis, ac Papiensibus die duodecima Septembris exercitu irrumpit agrum Mediolaneñ. quos uolentes transire in partes suas, modo nõ ingrederetur Mediolanũ, recusauit recipere, Entio eius filio Rege Sardiniæ ingresso illius acie agrum Bononiensium, & ibi Plumatio euerso, & per exercitum Federici ex agro Mediolanẽse captis, & dirutis Landriano, & Creuacoro, & multis alijs oppidis Mediolano proximis. Et Mediolanensibus sibi occurrẽtibus ad uicum Locate, & ibi inter eos Othobello Marano ipsorum duce impigerrimo, & fortissimo, ac Saracenos consertis manibus, fusisq; Saracenis castra mouit ad uicum Cassinarum, & illuc superuentis in eorũ auxilium Cremonensibus, ac Cathaneis, & Valuassoribus Mediolani plerisq; ad eum defficientibus, & superuẽta copiosa pluuia, qua fuerunt innundata castra, eis ex ipsorum consilio motis ad Largirellã inter Besate, & Casorate, & cum Mediolanenses ibi egressi ex insidijs Federico, eiusq; exercitui se opposuissent illorũ supremo duce

duce Othone Mandello, & deriuatis aquis fluminis Abduæ in flumina Lambri, Ticinelli, ac Ticini, & Nouicomenses ab eis defecissent, ibi utrinq; facto conflictu exercitus Federici fuit profligatus quamplurimis desyderatis, ex Papiẽsibus, & Cremonensibus amisso eorum curru, Passibono de Gallis Mediolanense strenuè se gerente detracto per eum gallo aureo è galea Teuthonici ab ipso prostrati. Et cum Veneti, & Genuenses percusso fędere cum summo Pont. in eius gratiam decreuissent inuadere regnum Neapolitanum, ut illud tueretur, & Venetos ab ea expeditione auerteret, profectus Patauium, unà cum Enzelino ibi tyranno eorum fines cursitauit, & illinc per Venetos sibi occurrentes repulsus iuit Parmam, dimisso Patauij Enzelino cum eius copijs, & mox ex Parma iuit Lucam, & illinc Pisas, per Mediolanenses tunc agris Papiensium, & Nouicomensium concursatis, & direptis, igneq;, & ferro euersis, & Papiensibus in ius suum compulsis, & mox obsessa Cremona, & ibi Rupere ad unam ex eius portis plantata, extirpata, dimissa, & illinc facta irruptione in agros Bergomensium, eisq; etiam euersis, & cum redijssent Mediolanum, facto eorum protectore Pagano della Turre filio Iacobi filij Martini reguli Vallis Asinę, & Barlasinę, & habẽte originem à Turrianis olim ducibus portæ nouæ Mediolani, per diuum Ambrosium constitutis, ex quibus descendit Tullius, qui utebatur insigne leonis, & nupsit duas filias duobus fratribus ex Franconia, qui utebantur insigni duorum liliorum in campo celesti, die tertia Iunij stella crinita cõspecta cum astro instar facis ad occasum properante, ex quibus fuit indicata grauis annonæ penuria de proximo subsecuta; qua infiniti perierunt.

1240 Et anno 1240. Federicus Cæsar Entio filio in Gallia

Cisal-

Cisalpina, & Gualuagno Lantio Comite, & Marchione germano suo in Gallia Subalpina constitutis Vicarijs ex Italia properauit in Germaniam, & ibi Corrado filio assumpto in sociũ imperij accelerauit in Italiam, & Romã obsedit, & illinc per Rom. qui exhortatione summi PP. arma cœperant pulsus, omnes, qui ex eis captiuati fuerunt, uarijs cruciatibus affici iussit, detestãdis nominibus factionum Gibellinæ, & Guelphæ, tunc introductis, & prius apud Pistoriẽses, & quibus omnes ferè urbes inferiores Italiæ pręter Venetias fuerunt infectæ, & infinitæ cædes, infinitaq; mala, exterminiauè processerunt, Cremonæ pręsule Homobono, & pretore Gulielmo de Isibardo, seu Rauano Papiense, & mox Raynaldo, seu Raymondo de Aquanigra.

Et die septima Octobris circa ipsum tempus diuus Geroldus, dum ex Constantia urbe Germaniæ, ex qua erat oriundus hábitu heremitico se cõferendo Romam ibi uisitandi gratia reliquias sanctorum, facto transitu Cremonæ, & ultra eam spatio ferè mille passuum iuxta ripam citeriorem Padi in contrata Menicæ mox corrosæ per ipsum flumen appulsus fuerit, & duos ibi inuicem digladiantes sedare uoluisset, credidissentq; ipsi apud eum esse pecuniam, per illos fuit occisus, & ex cuius corpore, dum exhalasset spiritus, mira fragrãtia odoris emanauit, & cum esset hora ferè uigesima quarta, sol in ea regione pręter modum corruscauit, & campanæ ecclesiarũ Cremonæ à seipsis pulsari cœperunt, & dum ibi episcopus, & alij ecclesiastici, & quamplurimi sæculares ex his stupefacti in eam regionem accesserint, ipsumq; corpus confossum multis uulneribus humi prostratum repertũ eleuare uoluerint, ab aliquibus eleuari nõ potuit pręterquàm à piscatoribus, qui illud, dum tunc piscarentur in 1241

aquis

aquis fluminis Padi prius repererant, & leuatum reponere nequiuerunt in ecclesia diui Creati ibi propinqua in suburbijs extra portam Mosiæ, & alijs ciuitatis propinquioribus ipsi portæ, nisi in ecclesia diui Vitalis, propè quam tunc fiebat forum piscarium, & in qua seruatur, eiusq; solemnitas celebrāt annuatim die septima Octob. & cum ad eius corpus facta fuerint multa miracula pro eius meritis, ac proba, & laudabile uita ex uirtute omnipotentis Dei inter eius electos fuit connumeratus.

1242 Anno 1242. Cremonenses Marcho, seu Melchione Lantio eorum prętore præsentientes Mędiolaneñ. castramentari apud Nosedulum, facto recessu ex Quintiano, ubi & ipsi castramentabantur; in illos profecti, & secum prælio congressi, ipsos inde fugarunt.

1243 Et anno secuto eorum prętore comite Lantelmo de Cassiano Laudense cœperunt Brembium, & erexerunt castrum Franchi, & à Federico Cæsare habuerunt castrũ Roncaroli ex agro Placentino.

1244 Et anno subsecuto habuerunt pretorem Manfredum Cornazanum.

1245 Anno 1245. Federicus Cęsar nupta filia spuria comiti de Careto Cremonam se recepit, & illinc cum Cremonēsibus eorum prætore Ruberto de Castroleone, qui ibi portas prętorij muniri fecit ære, ac Papiēsibus facta impressione in agrum Mediolanensem eorum ope accessit Mediolanum, plurimisq; eorum oppidis, & uicis prędæ, ac ferro, & igni expositis, illinc retrocessit Brixellum, & ibi traiecto flumine Padi Veronam, ubi habuit comitia, quibus interfuerunt Corradus filius suus princeps Germanorum, ac Balduinus Græcorum Imperator; & eis finitis illinc rediit Cremonā, ubi Federicum filium suum creauit equitem, & illinc profecturus Lugdunum exer-

citu

citu iuit Taurinum.

Et anno altero Innocentius quartus summus Pont. ex familia Flischa, & Comitibus Lauaniæ Genuensis summus Pont. iussit Gerardum de Corrigio unà cum filijs, ac Bernardo de Rubeis, & alijs eius affinibus Parmensibus ex Parma abire Placẽtiam, & Federicum Taurini comorantem uti hereticũ, & scysmaticũ, & qui prẹlatos carcerasset, ac bona Ecclesiæ occupasset, eiq; recusasset pendere feudum pro regno Siciliæ, excõmunicauit, ac priuauit eo regno, ac imperio die prima Augusti consensu oĩum secum in cõcilio existentium. Et Federicus ex Taurino missis legatis ad Francorum Regem pro sedanda controuersia inter ipsum, ac summũ Pont. ob id indignatus ex Taurino redijt Papiam, iussitq; fundos, quos habebãt affines summĩ Pont. in agro Parmense diripi, & unà cum Papiensibus, & Cremonensibus, & Nouicomensibus de mense Octobris irrumpit agrum Mediolanensium, eisq; sibi resistẽtibus cum Gregorio Monte longo legato apostolico intulit graue damnum. Et cum Entius filius suus, traiecto flumine Abduæ ad Cassianũ, & eius acie disposita unà cum Cremonensibus ad Gorgonzolam eam oppugnando, ibi per Mediolanenses Simone de Locarno duce illuc profectos in auxilium utrinq; cõmisso certamine fuisset captus, ab eis fuit per Cremonenses ereptus ex illis captiuatis circiter mille, inter quos fuerunt quadraginta Genuenses, quibus cõductis Laude ibi fuit pes amputatus, & oculus euulsus, & dimisso Entio Parmam profecto ad ibi regimen, & Henrico Aretino Iur. Cons. illic facto prætore, & agris Placentinorum partes Pontificis sequentium direptis, & Placentia occupata ibi constituit pretorem Copadulphum, Cremonæ autem Raynaldum de Machaleone.

Et

1247 Et anno sequente Federicus post grauia damna data Mediolanensibus die uigesima prima Augusti firmatis castris ad Abiate, & die prima Nouembris ad Casteriã, ibi die quarta decima euerso propugnaculo illorum de Gothis, illinc abijt ad maritima Senensium solatij, & recreationis gratia. Et summus Pont. litteris suis datis die duodecima Ianuarij Lugduni Corrado de Caualcabobus, & Amato de Amatis, dum unà cum Guazzonib. Ponzonibus, Summis, Comitibus, Oldoynis, illis de Casa noua, Persicis, Oldroandis, Marianis, Piperarijs, Diuitiolis, Ciconijs, Capellanis, Bocatijs, & Burghis dimisso Federico Cæsare ei, & Ro. ecclesiæ adhesissent, ipsos oẽs, & alios sibi adherentes, eorũq; bona assumpsit sub ipsius, & sedis Apostolicæ protectione. Azo Porchus ex municipio Casalis maioris agri Cremoneñ. Iur. Cons. dum Bononiæ publicè doceret leges, occiso ꝑ eum alio earum lectore fuit decapitatus, & sepultus, composita per eum summa iuris perutile.

1248 Anno secuto Federicus, cum pręsensisset Gulielmum comitem Olandiæ, Selandiæ, & Frisiæ filium Florentij ex Mathilde filia Henrici Ducis Barbantiæ autore Petro Statua aurea presbytero cardinale tit. sancti Georgij ad uellus aureum legato apostolico deposito Federico ab imperio apud Voraginem in Germania per Moguntinũ, Coloniensem, & Treuerensem pręsules, & Ludouicum comitem Pallatinum electores electum Cæsarem cum summo Pont. uelle transire in Flaminiam, Liguriam, ac Insubriam, ut eas in suas partes compelleret, coacto multo exercitu ex Neapolitano regno ibi dimisso Henrico filio infantulo, ac ultimo, & per eũ suscepto ex uxore Angla, & Federico nepote ex Henrico primogenito creato duce turmarum equestrium, & Federico alio filio

principe

principe Antiochiæ,duce Hetruriæ,ac Entio filio suo naturali Rege Sardiniæ eius Vicario cõstitutis,abijt Senas, & illinc Pisas,& inde Cremonam accessit, ubi ibi prętore Cane Ferrario Papiense cõstituit plures consultores militares, & togatos, & mox redijt Taurinum, ubi rursus habuit comitia,& illinc legatos suos adhuc destinauit ad Ludouicum Regem Francorum, ut medius esset inter eũ ac summum Pont. ad sedandas controuersias inter eos uigentes,& dum percusso fędere cum Duce Burgondionum intenderet ire Lugdunum,ut ibi summum Pont. interciperet,& Entius filius suus uocatus ꝑ Cremonenses ex Parma abiens se recepisset Cremonam, & cum eis, & copijs suis iuisset Quinzanum,& Gerardus de Corrigio, & alij Parmenses extorres ex Placentia, & ibi habitis copijs auxiliaribus regressi iter suũ direxissent Parmã,& cũ eis ad Tarrũ flumen occurrisset Henricus Aretinus Parmæ prętor, & ibi dimissus per Entium loco sui multis copijs, & illic cõsertis manibus utrinq; multis primoribus, qui secum erant occubuisset, alijs ꝓfligatis ingressi fuissent Parmã,multosq́, ex fautoribus Federici occidissent, his auditis abiens Taurino exercitu sexaginta millium equestrium,ac pedestrium, inter quos fuerunt Saraceni illuc ex Apulia profecti,& Enzellinus eius agminibus ex Marcha Taruisina, instigatus per Ioannem Turrianum Mediolani tyrannum profectus Parmam eam obsedit, quam Gregorius Montelongus legatus apostolicus, & Gerardus Corigiensis, & alij eius factioni tuebantur, & ad eius subsidiũ iam profligatis pręlio apud flumen Padi Parmensibus per Cæsarianos, Mediolanenses equestres mille Gulielmo de Soresina, & Othone Marcellino ducibus, ac Bononienses, Placentini, Ferrarienses, Regienses, ac Mutinenses alias copias militares transmiserunt, &

Octa-

Octauiano alio legato apostolico tunc destinato in Galliam Cisalpinam, Parmensibusq; ingressis agrum Cremonensem sibi finitimum, ac diripientibus illic euerso Casali maiore, & durante obsidione Parmæ ultra annũ Federicus Cęsar propè eam construi fecit aliam ciuitatẽ, & nuncupari Victoriam unà cum templo diui Victoris, & etiam ibi cudi numos, & nuncupari uictorinos, & in eã introduci nouos homines ex Asia, Africa, & Egypto, & conduci elefantem, & alia animalia, & aues diuersi generis intendens Parmam, postquam eam cœpisset, solo æquari facere. Ioannes Bonus de Ghirardis archidiaconus maioris Ecclesiæ Cremonæ extra ipsius portam Brixianam, & in eius suburbijs erigi fecit ecclesiam ad memoriam, & honorem duodecim apostolorum.

1249 Et anno subsecuto Cremonæ Pasio Panigalia, seu Fossa, & Vberto Pallauicino Vicario suo, & sibi pręstito iura mento fidelitatis uersus Federicum per Amatum, & Gulielmum de Amatis, & Oldroãdum de Oldroandis, Ray naldum de Persico, Ponzonos, & Guazzonos, dum incidisset in infirmitatem, & ex ea factus incolumis illinc recreationis, & solatij gratia iuisset Buxetum, & ibi uenationi incumberet, eius exercitu Parmam circundante, & ex ipsa facta eruptione per Parmenses, et confęderatos ducibus Gerardo Corigiense, et Azone Estense, cũ quibus ẽt fuit Philippus Vicedominus Placentinus, in ipsum die ultima Februarij, et utrinq; facto conflictu eo profligato, et demolita urbe Victoria quamplurimis ex ipso captiuatis, et quamplurimis occisis, inter quos fuerunt mille Cremonenses cum Ioanne Turriano, et Thadeo Senesuano interempti, et mille ducentum captiuati eorum curru, reliquo exercitu properauit Cremonam, et illinc diffisus Cremonensibus, cũ tot ex eis occubuissent,

ac

ac capti fuissent, abijt Guardastallum,& illinc redijt Brixellum, ubi reperit Entium filium suum,qui profligarat Mantuanos traicientes ꝑ flumen Padi, ad opem Parmensium,ex eis captis quinquaginta nauibus,tercentũ furcis suspẽsis, qui erant super eis, ipsoq; illinc eius acie in agrũ Lunensem transmisso, iuit reliquo exercitu ad Burgum sancti Donini, ut ibi ipso reparato rursus obsideret Parmam, & monasterio Columbæ ibi proximo demolito illinc redijt Cremonam, & Entium filium suum per eum expugnato Arolo oppido Regiense,& ibi nonagintaseptem rebellibus captis iussis furcis suspẽdi, mãdauit eius acie ire Fauentiam,eamq;, ac Rauennam, & Foriliuium, Ariminium,Vrbinum,& alias urbes in eis regionibus sequentes partes suas in fide continere,& ex Cremona accelerauit ad Burgum sancti Donini,& cum populi Gallię Cisalpinæ cõtrariæ factionis in eum arma pararent, diffisus Parmam recipere, illinc de mense Septembris per montes Berzeti transiuit in Hetruriã, & cum Rauenna, & urbes Flaminiæ, excepto Ariminio, ab eo defecissent ad summum Pont. & Entius filius suus Veronam ad Enzelinum profectus fuisset, iuit Senas.

Et anno Natalis Dñici millesimo ducentesimo quinquagesimo de mense Maij ex Senis iuit in Appuliam, & 1250
Entius eius, ac Cremonensium acie eorum prętore Ranzerio Mutinense, seu Lanterio de Strata Papiense profectus in Bononienses cum eis consertis manibus apud flumen Scultennam ibi eius,ac Cremonensium acie fusa captiuatus fuit,& ductus Bononiam,& ibi carceratus cũ ducentum Cremonensibus. Et Vbertus Pallauicinus eorum prętor, Masonerio Burgo ipsorum uexillifero supremo aliquibus ex eis Parmam profectus, & cum Parmensibus juxta ibi uallum pręlio congressus ipsorũ du

ce, ac rectore Alberto Corrigiense die duodecima Septembris eos superauit, ex illis captiuatis bis millibus cũ ipsorũ curru habente uexillum cum insigne tauri,& conductis Cremonam. & ibi spoliatis, & excœcatis illinc dimissis abire. Federicus Imperator apud oppidũ Florentinum distans à Luceria per sex millia passuum incidit in infirmitatem, & cognito uitæ suæ exitu condidit testamentum, in quo legato multo ære Hospitalarijs,ac Templarijs Hierosolymitanis ad expeditionem aduersus infideles,& iussis dimitti omnibus captiuis, instituit sibi successorem Corradum filium ex Violante filia Regis Hierosolimitani,& Henrinco alij filio dimisit Regnũ Siciliæ, & Federico nepoti suo ex Henrico primogenito Ducatũ Austriæ,& Manfredo filio naturali ex filia Bonifacij comitis Algini apud Astam per lapides tres Principatum Tarenti & ut in Regno Neapolitano,& Gallia Cisalpina esset Vicarius Corradi tunc commorantis in Germania, dum illinc abesset, & die tertiadecima Decembris,& solemnitatis diuæ Luciæ anno ætatis suæ quinquagesimo quarto, & imperij trigesimo septimo obijt, & ut aliqui aiunt, suffocatus per Manfredum filium suum coniecto ceruicali in os eius, dum conualesceret, per ipsum, qui eius cadauer illuc transferri fecit ad Merendam oppidũ propè Panorbium Siciliæ, & ibi tumulari, & in dominiũ suum bello compulit Calabros, & Apulos, & alios accolas Regni Siculi præter Neapolitanos, & Capuanos, & Aquilanos, qui opera comitis Casertæ transiuerunt in partes summi Pont.

1521 Anno altero Bosius Douaria accersitus per Auergarios ex primoribus Laude discordes cũ Sucio Vistarino, & alijs ibi primoribus ob illic principatum illuc eius factione Gibellina accessit, & ope Auergariorum, & suorũ

sequa-

ſequatium eiuſdem factionis expulſis inde Viſtarino, eiusq;adherentibus factionis diuerſę Laudā Auergarijs, & ſibi ſubiecit. Et ſummus Pont. intellecta morte Federici ex Lugduno properauit in Italiam, & iuit Genuam, & illinc Mediolanum cum quatuor cardinalibus, & prę-ſule Hieruſalem die ſeptima Iulij, & Laudenſibus, quia adheſiſſent Douariæ interdictis ſacris eccleſiaſticis inde iuit Peruſiū, & ibi conceſſo regno Neapolitano Girlotto fratri Regis Angliæ, Et cum Rom. requiſiti per eum noluerint abrogare dignitatem Senatorum, euitata Roma ex Peruſio, iuit Aſſiſiū. Et Corradus Cæſar his auditis, & quòd populi Galliæ Ciſalpinæ pręter Cremonenſes fluctuabant, ex Sueuia per Illirium exercitu properauit in Italiam, & iuit Veronam, & illinc acceſſit Cremonam, & ibi eius pręſentia ſedatis rebellibus in Gallia Ciſalpina, ope Venetorū, & Enzelini de Romano in ea regione potentiſſimi redijt in Illirium, & ibi habitis triremibus à Venetis illinc traiecit in Apuliam, & illic cum pompa receptus per Manfredum, omnia, quæ ab eo defecerant, recuperauit infra biennium, Neapoli, Aquino, Aquila, ac Capua expugnatis, & direptis, ac Neapoli, & Aquino mœnibus exutis, & Aquino cōbuſto, Aquila uero, & Capua ſolo ęquatis Co. Caſertæ Capuæ captiuato, & multis alijs proceribus Illius regni illinc relegatis. Cremonēſes factionis Gibellinæ, dum Mediolanenſes per Laudenſes contrariæ factionis in eorum auxilium uocati eorū duce Martino Turriano iuiſſent Laudam, illinc abierunt cum Boſio Douaria, qui ope Enzelini de Romano dominium Cremonæ ſibi uendicauit, & Mediolanenſes Laude conſtituerunt protectorem Sucium Viſtarinum per decennium ibi euerſo oppido Imperiali illic olim erecto per Federicum Cæſarem, & munito per Douariam.

1252 Anno ſequente Cremonenſes cōtracta ſocietate cum Papienſibus, Placentinis, & Vercellenſibus, & ſibi facta promiſſione per Veronenſes eos tuendi ab ipſorū hoſtibus, & rebellibus imperij Romani, & Corradi Cæſaris Vberto Pallauicino eorum pretore, & duce iuerunt Carauagium, quod ab eis ad Mediolānēſes defecerat, eoq; capto, & euerſo Laudam profecti illam obſederūt, & ibi cōmiſſis multis prelijs cum Mediolanenſibus eam occupantibus cœperunt, & per menſem detinuerunt, & cum nonnulli exules Placentini oppidū Riuergaliarū in montibus Placētinorum occupaſſent, unà cum eis, ac Parmenſibus, & Brixienſibus dimiſſa Laude illuc profecti ipſum obſederunt per trimeſtre, ac expugnarunt, & diripuerūt eis exulibus data uenia, & inde abire permiſſis.

1253 Anno ſecuto Vbertus Pallauicinus fuit creatus pretor Placentiæ.

1254 Et anno ſubſecuto rector perpetuus ſuffragijs Gibellinorum, Et Patauini, Vicentini, & Veronenſes, Cremonenſibus, & alijs ſecum confederatis adheſerunt, & die quinta decima Octob. Enzelinus de Romano ſuo, et nōīe eorum de Prato, et de Porcilijs, & Alberti de Camino. Et Vbertus Pallauicinus Vicarius Imperialis in Gallia ciſalpina, & Cremonæ, & Papiæ, ac Placentiæ, & Vercellis dominans ſuo etiā nomine, ac Marchionum de Careto, & Oliuariæ fedus percuſſerunt. Lacubus, & fluminibus in Gallia ciſalpina æſtiuo tempore nullo in aere uentorū flatu, nullo in terris tremore, nulla in aere nube auctis, & ripas egreſſis; & ſtatim ingreſſis alueos ſuos, & diminutis prodigioſè.

1255 Anno 1255. Cremonenſes eorum duce, ac pretore adhuc Pallauicino, unà cum Enzelino de Romano obſederunt Mantuam per uiginti dies direpto eius agro Sor-

dello

dello Vicecomite ibi dominante, & Henrico de Riuola Bergomense eius sororio prętore, qui dum congressus fuerit prelio cum Cremonensibus apud Hostiliam ipsos profligauit.

Anno altero Homobono prętule Cremonæ defuncto suffectus fuit Io. Bonus de Girardis Cremonensis, & archidiaconus ecclesiæ ibi cathedralis, & erectum fuit palatium in uico diuæ Agathæ ad ibi forum. 1256

Anno sequente Mantuani aduersus Cremonēses eorum prętore Leonardo de Sessa, & Homobono Morisio, & Ioanne Medalia iudicibus ipsius, & Rauarino de Bellottis, Vulfareto nuncupato Gandiono de Douaria, Guarnerio Frisono, Gulielmo Hermenzono, Montino de Multisdenarijs, Marchisio Bocatio, Beneuenuto Fraganesco, Gerardo de Aduocatis, & Degoldo de Aliprādis eorum legatis fuerunt condemnati Brixiæ per Gritū de Gritis ibi ciuem, ac prętorem, & arbitrum utrinque electum ad eis restituendum Luzariam, & alios Cremonensium uicos per illos occupatos. 1257

Anno sequēte Martinus Turrianus autoribus Alberto de Abiate, Azolino Marcellino, & plurimis alijs ex popularibus Mediolani factus est eorum, ac aliorum protector, & mox autoribus fratre Leone de Perago ibi prętule, ac Guidone de Petrasancta, Gulielmo Panizono, & Gulielmo de Sorexina, plurimisq; alijs nobilibus fuit depositus, & mox per ipsos fautores restitutus manu armata occiso ex nobilibus Baldo de Quirigida, illinc die uigesima nona Iunij prętule, ac Sorexina cum parte nobilium expulsis, & dum profecti Canturium illuc secum coniunctis Rusconibus extoribus Nouicomensibus cœpissent, illinc expulsis Vitanis ipsorum contrariæ factionis, eos insecutus fuit, illosq;, ac Ruschonos inde expu- 1258

lit Azario de Vitanis illuc introducto. Et Philippus Fontanesius exercitu pontificiorum recepto oppido Pallazolo Brixiense, & Ludouico Comite sancti Bonifacij illuc ex Mantua profecto manu militari transiuit in Enzelinum illius copijs Germanorum ad oppidum Baxiani Patauinum mense Iulio per Estensem, & Patauinos prelio fusis, dum reliquis castramentaret ad oppidū Pischeriæ in agro Veronense, quod tenebat, ac Pallauicinum, & alios suæ factionis castramentantes ad uicū Gambaræ ex agro Brixiense, inuicem coniunctis aciebus commissa pugna cum Pontificijs die secunda Augusti, eisq; profligatis fuit captiuatus unà cum Henrico Riuola, ac presulibus Veronæ, & Brixiæ, ac Tisone Brixiæ tyranno, ac multis alijs ex primoribus Pontificijs, qui ab eis dimissa Brixia fuerunt relaxati, excepto legato retento penes Pallauicinum eius acie reuersum Cremonam. Et Enzelinus fuit introductus in Brixiam, & reliqui pontificij ex fuga ingressi sunt oppidum Vrceorum, ac occuparunt Vincentiam. Et Enzelinus profectus eius acie in agrum Vicentinum ibi expugnauit oppidum Pullarum quibuscunq; illic repertis, qui manus militum euadere nequiuerunt per illos eius iussu inhumaniter occisis.

1259 Anno subsecuto inter populares Mediolani orta discordia, & per eorū partē cōfirmato protectore Turriano & per alteram partē Azolino Marcellino. Summus PP. ad eam, ac illorum, & nobilium sedandam discordiam transmisit Mediolanum Gregorium Montelongum presulem Aquileiæ, qui illinc relegatis Martino, & Azolino illic restituit presulem, ac nobiles, & cum inde abijsset, Martinus illuc reuersus inde expulit, & proscripsit Sorexinam, & filium, qui profecti Brixiā ad Enzelinum, eum ad ipsorum, & aliorum nobilium Mediolani extorum

auxi-

auxilium requisiuerunt, & Enzelinus, dum expulsis ex oppidis Brixiensibus Cremonēsibus ea tenentibus orta discordia ob id inter eum, & Pallauicinum obsesso oppido Vrceorū, in quo erant Ecclesiastici cum Bosio Douaria, & alijs factionis suæ, acie octo milliū armatorum, & per Pallauicinū autore Douaria die mercurij undecima Iunij percusso fędere cum Pontificijs, & Henrico Riuola, Azone Estense Ferrariensium, Ludouico comite sancti Bonifacij Veronensium protectoribus, ac Mantuanis castramentantibus eorum agminibus ad uicum Iouis altæ, Cremensibus etiā tunc opera Douariæ reuersis ad Cremonenses eorū pristinos dominos recepto præsidio Placentinorum imposito in oppido Cremæ de mense Iulij, omissa obsidione Vrceorum intendens auxilio extorum Mediolani illud occupare acie sua, ac secum coniunctis cis extoribus, ipsorūq; copijs traiecto flumine Abduæ ad Cassianum ingressus fuit agrum Mediolanensium, & ibi cœpit Modoetiam, & Vapriū obsedit, & mox dimissa Modoetia eius suburbijs combustis iuit ad Vicum mercatum, & cum Turrianus quinque millibus equestribus iuisset Modoetiā die decima Septembris, Enzelinus sibi per Turrianum impedita annona, dum uoluisset referre pedem Cassianū, ubi ecclesiastici castramentabantur occupato ponte ibi constructo super flumine Abduæ per ipsos illinc repulsa acie Boemorum ac eius custodiam dimissa per Enzelinum, intra Cassianum, & per eius mediū transire, & ecclesiasticis ob id coactis secū congredi ferè ꝓfligatis ad ipsum uictoria inclinata, & Enzelino, eiusq; exercitu à fronte, à latere, & à tergo ꝑ Turrianum eiusq; milites, ac Pontificios impulso, & per Brixienses secum militantes dimisso, & uulnerato iaculo in crure sinistro, eiusq; exercitu profligato sepofuisset in fugam uersus

Brixiam Vberto Pallauicino, Azone Estense, & Bosio Douaria cum insequẽtibus à Ioanne Turchesano Soncinate fuit interceptus, & ductus in tentorium Douariæ, & illinc Soncinum, ubi dum recusasset sibi medelam præstari, perijt octuagenarius, eiusq; cadauer, cum esset rebellis ecclesiæ Rom. & excõmunicatus fuit sepultum sub ibi pallatio. Beatus Rolandus Cremonensis ex religiosis ordinis prędicatorum diui Dominici obijt.

1260 Anno 1260. Turrianus assumpto in partibus suis Pallauicino, eiq; per quinquennium supposito Mediolano, & secum iunctis armis profectus Laudam, eius, ac Sũmariparum ex ibi primoribus ope, illinc expulit prę̨sulem, ac nobiles Mediolanẽses eo profectos. Et Pallauicinus, cui parebant Cremona, Nouaria, Derthona, Papia, Alexandria, Placentia, Nouicomium, & Vercelle, unà cum Cremonensibus profectus in agrum Brixiensem, & Brixiensibus ei occurrẽtibus ad Bassianum uicũ inde prelio expulsis ex ipsis occisis plurimis, & octo cẽtum equestribus, & quinq; centum pedestribus captiuatis retrocessit ad Alphianum, & ibi reparatis uiribus, & auctis copijs profectus Brixiam, eam obsedit.

261 Anno altero in Italia incipiendo à Perusio quamplurima agmina mortalium crucem ferentium, achymnis, & canticis pacem petentium ab omnipotente Deo peregrinata sunt per Italiam, & tunc Disciplinorum religio inchoauit.

262 Et anno sequente Martinus Turrianus, dum Otho Vicecomes filius Vberti ex Berta factus pręsul Mediolani Octauiano Vbaldino cardinale Florẽtino procurante occupasset Aronam, eius acie, ac Cremonensium sub Vberto Pallauicino illuc profectus eã recuperauit inde aufugiente Vicecomite, ac unà cum Angleria, & Brebij

arce

arce demoliri iussit,& Raymundus Turrianus presul Nouicomij eo presulatu dimisso occupauit archiepiscopatũ Mediolani preter mentem summi Pont. qui Mediolanensibus nolentibus admittere Vicecomitem in eorum presulem interdixit sacra. Vbertus Pallauicinus Brixiã unà cum Pontisuico redegit in sui potestatem opera Iacobi Confanonerij, & aliorum factionis Guelfæ, & percusso fœdere per eum, ac Cremonenses cũ Brixiensibus eis profectus Placentiam, ipsam quoq; redegit in sui potestatẽ,& ibi constituit rectorem Gandionũ de Douaria. Et anno secuto ingressus acie Cremonensium agrum 1263
Bergomensem eum prędæ, ac ferro exposuit, & ope Cathaneorum, & Valuassorum inimicorum Turriani protectoris Mediolani, per eum illinc expulsorum illud tentauit occupare, & Bergomenses, Regienses, & Mutineñ. suppeditauit, & Bononiẽses, ni ei obstitissent, in potestatem suam redigisset, & inter eum, ac Martinum Turrianum protectorem Mediolani, cum illud tentarit occupare, ut prefertur, orta discordia, Martinoq; defuncto Philippus frater suus, ac successor eius acie militari irrũpit agrum Cremonensem, & ibi die decima octaua Iunij expugnauit, ac diripi iussit Couum, ubi erant nouem turres, & Placentini, Papienses, & Brixienses, dũ Philippus Fontanesius legatus Apostolicus deceptis custodibus è manibus Pallauicini aufugisset Mantuam,& illinc ad Ludouicum comitem sancti Bonifacij ducem suum, eius opera à Pallauicino illius iugo excusso defecerũt ad summum Pont. & etiam in eius partes transiuerunt incolę montis Silicis,& Calaonis ex agro Patauino olim suppositi Enzelino, se permittentes Azoni Estensi eos recipiẽti pro summo Pont. unà cum Taruisio, illinc aufugiente Alberico fratre Enzelini cũ Margaritta uxore, & sex filijs,

& dua-

& duabus filiabus in castrum sancti Zenonis, Quod Pontificij Pallauicino Veronensium duce Albericũ insecuti obsederunt, & redegerunt in sui potestatem unà cum Alberico, uxore, & filijs traditis illis, in quos Albericus, & frater sæuierant, & ꝑ eos inhumaniter affectis diuersis supplicijs, & interemptis. Et Pallauicino se supposuerunt incolæ Quintiani, & Caluisani ex agro Brixiense, & qui Azoni Estensi cõcessit uicum Mosiæ nunc Comesatij ad fines agri Cremonensis, Mantuanis, & Brixiensis. Et Io. Bono Gerardo Cremonę Epõ per ipsum multis pręclarè gestis, & annuo episcopatus redditu ualdè aucto defuncto die uigesima octaua Augusti succeßit Bernerius de Summo etiã Cremonensis, per ipsum Io. Bonum erecto quoq; hospitale Dñæ sanctæ Mariæ de Valleuiridi, ac altare ad honorem, & memoriam diui Ioannis Baptistæ in ecclesia cathedrali Cremonæ.

1264 Anno subsecuto Turrianus cum Pallauicino, & Bosio Douaria, Cathaneis, & Valuassoribus eius inimicis inuicem confęderatis gessit bellum in agro Cremonense, & Placentino.

1265 Et anno proximo dum illinc prędam abigeret, & Pallauicinus unà cum Cremonensibus, ut illi resisteret, ei occurrisset Brixienses ab eo defecerunt ad Turrianum.

1266 Et anno altero Domeneghino del Vida ex consulibus Cremonæ per Vrbanum Quartum summum Pont. anno superiore Manfredo principe Tarentino deposito à regno utriusq; Siciliæ, & ad illud electo Carolo Andagauiense Com. Galliæ Narbonensis, & fratre Ludouici Galliarum regis, & dum ex Massilia classe traiectus in Italiã iuerit Viterbium ad Clementem etiam Quartũ summũ Pont. per eum confirmato, & insignito corona ipsius regni, & dñ Guido comes Monfortis ipsius dux supremus

eum

cum sequendo exercitu per ipsum coacto in Gallia trans alpina, inde eo descenderit in subalpinā, & ibi apud Albā substiterit, & illic secum per Turrianum ad reprimendū Othonem Vicecomitem Mediolani electum episcopum, (ut prçfertur) & nobiles illinc extores, & Vbertum Pallauicinum, secum contracta societate, Turriani ope, ut iret in Apuliam ex Alba transiuerit in agrum Brixiēsem, Pallauicinus, & Bosius Douaria sequentes partes Manfredi ex eius ordine ad impediendum, ne Co. Monfortis exercitu ulterius progrederetur, ex Capriolo, & Monte claro unà cum Cremonensibus illi apud Brixiam occurrerunt, & cum eo, & Gallis, & Brixiensibus factionis Guelphæ ipsum comitantibus signis collatis succubuerunt, & illinc repulsi pedem retulerunt, ex Gallis tamen multis desyderatis unà cum Com. Fauorino ex illorum Ducibus, eius militibus remanentibus ad stypendium Neapolionis Turriani; qui mortuo Philippo patruele suo Saluino eius filio per illum expulso occupauit dominium Mediolani: & dum Com. Monfortis reliquis Gallis per illos Capriolo, & Monte Claro captis, & solo æquatis, & in ea regione mox nuncupata Francia curta celebrato Paschate sequendo iter suum peruenisset ad flumen Olij, illudq; traiceret, Pallauicinus, & Douaria, & Cremonenses ad impediendum progresum ipsius, illi adhuc se opposuerunt, sed cum non ausi fuerint prælio secū cōgredi Co. Monfortis, & Galli progressi sunt Mantuā, & inde per agros Mutinensem, & Bononiensē secū additis quatuorcentum equestribus Florentinis factionis Guelphæ, & ex Florentia expulsis Guidone Guerra Duce Mutinæ residentibus, & multis alijs eius factionis ex Gallia Cisalpina, Flaminia, Hetruria, & Piceno, dum illac transiuerit secum aggregatis transiuit in Latium: &

Palla-

Pallauicinus ſtipatus Cremonenſibus, Placentiā ibi Rugerio Bellotto Cremonenſe Prætore ingreſſus inde Albertum de Lando cognominatum Buſſam armis tumultuantem aduerſus Vbertinum agnatum ſuum expulit unà cum Burghognono Anguſſola, & mox fuit expulſus per Albertum Fontanam. Et legatus Apoſtolicus illuc profectus ibi tumultum ſedauit Raynaldo Scotto illic conſtituto Rectore, ac Prætore: Et Mediolaneñ. Brixienſes, & Mantuani obſederunt Soncinum, & Bergomenſes Couum, quem ualdè damnificarunt Zaneterio de Strata Cremonæ Prętore pro Pallauicino.

1267 Anno ſecuto Taionnus de Bocatijs Brixienſis unà cũ Brixienſibus, & Cremonenſibus exulibus factionis Gibellinæ menſe Martio ingreſſus Brixiam inde expulit Guelphos, & dum ei domminari uellent Cremonenſes, inde cum eis expulſus fuit, & ibi pro factione Gibellina remanſit Doninus eius frater, & Cremonēſes factionis Guelphæ nũcupati Capellati Cremonæ Prętore Roccho de Strata loco Zaneterij fratris ſui ibi defuncti, & ſepulti fuerunt reſtituti in patriam autoribus Bernardo Caſtagneto, & Bartholomeo Abbate Treccarum legatis Apoſtolicis, & mox inter eos, & Gibellinos nuncupatos Barbaſſores orta diſcordia Gibellini Boſio Douaria duce fuerunt illinc expulſi per legatum, & factionem Guelphorum ex eis captis multis, & in carcere necatis, & dum reliqui iuiſſent in agrum Mantuanũ, & Mantuani occupaſſent Tezolas de menſe Aprilis, & etiam tunc orta diſcordia inter Brixiēſes eorũ duce Antonio Martinengo, & Cremonēſes eorum duce Franciſco Caualcaboue ob flumen Olij, & per Brixienſes aſſumptis ſocijs Mantuanis eorum protectore Sordello Vicecomite ſibi cōceſſo iure in eo flumine à Caneto oppido uſq; ad ingreſſum ipſius flumi-

fluminis in flumen Padi, & dum Gibellini Cremonenses eorum duce Bosio Douaria, & Cremonæ Prętore Raynaldo Scotto, loco Rocchi Stratæ, qui sponte se abdicarat à prętura, profecti fuissent de mense Aprilis ad oppidum Tezolarum Mosio propinquum, & ex agro Cremonense, Placentini, ac Cremonenses diuersæ factionis unà cum Bernardo Castagneto legato apostolico de mense Augusti, & Douaria eius factione Cremonensium, Soncinatum, Veronensiũ, ac Teutonicorum, dum illis castramentantibus apud Caluatonum occurrisset, ibi utrinq; facta pugna eos inde repulit ex illis multis occisis, & multis captiuatis, & Tezolarũ oppido capto, & solo æquato unà cum ibi arce Petro Lumbardo eius pręfecto, quia ibi incolæ opem tulissent Guelphis, eiusq; lapidibus conductis Marcariam ibi propinquam, ex eis constructo ponte super Olio flumine, inde se recepit Cremonam, eamque occupatam à Parmensibus obsedit per nõnullos menses. Summus Pont. liberauit Cremonenses unà cum Vberto Pallauicino ab interdicto ecclesiastico, cui eos supposuerat.

Anno secuto Douaria secum coniunctis Placentinis, 1268
Laudensibus, ac Cremensibus factionis suæ Gualterio della Rocca Gallo Cremonæ prętore mense Ianuario ingressus agrũ Brixiensem, ibi diripuit Canetum, Senighã, Pontisuicum, Vrceos, Barchum, Quincianum, & multa alia illic oppida, & loca flumini Olij propinqua. Et Bergomenses occuparunt, & diripuerunt, & solo æquarunt castrum Coui ibi multis ex incolis sibi ualdè infensis occisis, Et Brixienses Francisco Turriano eorum prętore obsederũt Soncinũ, & mense Iunio inter útranq; factionem Cremonẽsium, Brixiensium, Bergomensium, Mantuanorum, Ferrariensium secuta concordia ipsi omnes habue-

habuerunt comitia Soncini illuc conducto Pinamonte Bonacosio Mantuæ Regulo.

1269 Anno subsecuto Corradinus Rex Sueuiæ Corradi olim Cæsaris filius, dum unà cũ Federico Duce Austriæ annorũ sexdecim, ac exercitu decem millium pedestriũ, & quatuor millium equestrum instigatus per Senenses, Pisanos, Florentinos, & alios Hetruscos factionis Gibellinæ in Carolum Andagauiensem ad ei mouendum bellum, ipsumq; expellendum è regno Neapolitano, descendisset Tridentum, & illinc Veronam, ubi substitisset per tres menses, inde per agrum Cremonensem traiecto flumine Abduæ ope Cremonensiũ Laudam accessit, & inde Papiam, & mox in Latium. Et Bosius Douaria arcem Cremonæ ibi prętore Henrico Turriense, & mox Gulielmo de Riuolis Bergomense, seu Gualterio della Roccha, Roccho de Strata ibi defuncto, obsedit, acceptamq; à Guelphis die octaua Iunij solo ęquari iussit, & mox egressus ciuitatem, & arcem, quã in eius agro habebat ualdè munitam, ingressus in ea obsessa, & expugnata per Guelphos fuit occisus. Et Turrianus è Cremona dolo expellere tentauit Vbertum Pallauicinum, & eam sibi suppeditare, & Vbertus dum fuisset obsessus in oppido Sissaligio Placentinorum per eos, ac Parmenses ibi obijt superstite Manfredino filio, & Inquisitores hęresis Mozanichã dum ibi incolæ essent ea infecti, obsederunt.

1270 Anno Natalis Dominici millesimo ducentesimo septuagesimo Cremoneñ. eorum prętore Ardigerio de Anzolis Parmense, seu Raynaldo Persico unà cum Mediolanensibus concursarunt, ac diripuerunt agrũ Laudensiũ.

1271 Et anno altero Bernerio de Summo eorum pręsule mortuo, Cazacomiteq; agnato suo substituto, ac prętore Ioanne Confanonerio Placentino primis sex mensibus,

& Iaco-

& Iacobo Rongono Mutinense ultimis sex mensibus obsederunt Machasturnam ibi erecto propugnaculo cũ turri, & cum obsessi illinc erupissent, ut illud demolirentur, utrinque commisso prælio, & per obsidentes graui strage recepta, eam die uigesima quarta Maij cęperunt, ac euerterunt.

Anno sequente Philippus Rex Francorum ex urbe redi- 127
turus in Galliã diuertit Cremonã ibi p̃tore Mattheo Corrigien. seu Iacobo Rongono, & dũ eo se contulissent ad ipsum legati Genuensium, ac Venetorum, ipsos audiuit, ac Venetos, & Genuenses in gratiam summi Pont. ut omnibus Principibus, ac populis christiani nominis data esset facultas transeundi in Asiam aduersus infideles, induxit facere inducias per quinquẽnium, quo etiam Veneti, & Pisani fœdus prorogarunt. Beatus Facius Veronẽsis aurifex die decima octaua Ianuarij obijt Cremonæ omnibus suis bonis ibi Hospitali sancti Spiritus relictis.

Anno secuto Matheo de Sassolis Mutinẽse Cremonæ 127
prætore Rodulphus Aspurgensis, seu Aspurgus filius Alberti Com. Alsatiæ prouincialis, & Austriæ Dux mortuo Federico ibi Duce absq; prole in prælio tunc facto cum Vngaris, & magister domus Presmilai nũcupati Othocari Regis Boemiæ, & ex nobili familia Ro. Leonũ Comitum Montis Auentini descendentiũ à Petro Leone, cum duo eius nepotes ex Vrbe expulsi se recepissent ad alpes, & ibi ad lacum Lucernæ cõdidissent Auerburgum, seu Anesburgum ibi ducta nob. uxore per alterum eorum, postq̃ uacasset imperium per annos uiginti duos, ad illud ascitus fuit, & coronatus Lusaniæ facta promissione per ipsum anno proximo se conferendi in Italiam, & illinc in Asiam ad auxilium nostrum aduersus infideles, & ecclesiæ Ro. dimissa Flaminia, in qua compręhenduntur

duntur Ferraria, & Bononia.

1274 Et anno subsecuto Cremonæ prętore Henrico Confanonerio, & postea Henrico de Vignola Mutinēse ibi uita functo, & sepulto in tumulo marmoreo penes ecclesiam cathedralem, ad eum transmissis legatis per Turrianum, eum constituit Vicarium suum in Insubria, & Cassonum eius filium ductorem turmæ equestrium Germanorum ad eum ex Germania missorum comite Lignini duce.

1275 Anno 1275. Cremonæ prętore Panzerio de Archu, & mox adhuc Henrico Confanonerio fuit fabricatus Leo ex ære Othonis, & positus super ibi turre altiore. Et Brixienses ingressi agrum Cremonensem eum depopulati sunt, & Alfonsius Rex Castiliæ exhortatus per summum Pont. ex Gallia transalpina ibi Lugduni facto concilio generali reuertentem in Italiam, & sibi occurrentē apud Bellocardum, dum de eo conquestus fuisset, ꝙ ad imperium eligi fecisset Rodulphum, ei cessit omne ius, quod in imperio ipso habere prætendebat.

1276 Anno altero Cremonæ prętore Vgolino Foliano, & mox Zaldo de Cāzellerijs Pistoriense, quo, die uigesima prima Ianuarij gelu concretis aquis fluminis Padi uiguit grauis penuria, & uites, & færè omnes arbores in Gallia cisalpina aruerunt.

1277 Et anno sequente Cremonæ prętore Guidolino de Longis Parmense, & mox Azone Manfredo Regiense, & Capitaneo Corrado de Monte magno, & consulibus Pelegrino de Michais, Ioanne Drizona, Nicolao de Casaleto, Ruglerio de Pedecanibus, Ambrosio Piperario, Anzelerio de Paterno, Bernardo Arigono, & Antonio de Manzipedibus, Antonio de Quadris, & Dominichino de Mozanicha factus fuit omnium ibi familiarum census.

Et

Et Otho Vicecomes secum iunctis Philippo Langusco protectore Papieñsium, & Simone Locarno Nouicomensium, ac eorum, ac Nouarensium, & aliorum secum confęderatorum copijs capto Leuco cum tota ibi Riperia, & in eum profectis Neupalione, & Corrado patre, & filio, & Francisco, & alijs ex familia, & factione Turrianorum, & eorum agminibus, & utrinq; pluries ibi consertis manibus, & die uigesima prima Ianuarij, & solemnitatis diuę Agnetis propè Desium distans Mediolano per milliaria decem, eos profligauit Neupalione, & Francisco, & Pontio Amato Cremoneñ. pro eis Mediolani prętore, & multis alijs ex eorum familia, & factione occisis; ac Napo, & Corrado cognominato Musca, Guidone, Henrico, Lumbardo, & Cauerna etiam Turrianis, & nonnullis alijs captiuatis, & ductis Nouicomium, & ibi carceratis, Napoq; incluso in cauea ferrea. Et Cassonus Turrianus ex Canturio, ubi reliqua acie substiterat unà cum Olderaldo Tangentio illic prętore, dum tentasset, & nec potuisset Mediolanen. in eius auxilium allicere, diffisus uiribus suis aufugit Laudam, & inde Cremonam, & illinc, cum non fuisset ibi receptus iuit Parmam, & multi ex eius factione aufugerunt Mediolano, ubi Turrianorum domus fuerũt demolitæ, & concessa bona Valuassoribus, & Cathaneis, & facti pro Othone prętores duo, scilicet Languschus patritiorum, & Locarnus popularium, & Gulielmus de Pusterla, & Corradus de Castione capitanei, & Marcellini, Mirrabilij, & Cussani fautores Vicecomitis in eius gratiã recepti inter ibi patritios. Et Ioannes Galeatius ex Mattheo, & Bonacosa de Burris in lucem prodijt. Et cum dictum fuisset centum Patarenos, & Gazaros orare pro Turrianis in eorum Sinagogis, fuerunt capti, & ducti Veronam, ubi multi perierunt, multiq; publicè fuerunt

cremati. In uniuerso ferè orbe tunc uigente pęnuria, & sæuiente epydimia, & die uigesima octaua Iulij facto terræmotu, quo multæ ædes Mediolani corruerunt.

1278 Anno subsecuto, quo non fuit nix aliqua, & adhuc uiguit pænuria, & sæuijt pestis, Cremonæ pretore Gerardino de Buxeto, seu Rolando de Ardigerijs Parmense, & mox Anselmo de Riuolis filio Pagani Bergomense, cum Raymundus, & Cassonus Turriani ibi morarentur, & occupassent arcem Montis Orfani, & Otho Vicecomes intenderet eos illinc expellere, & obsessa ea arce, Vistarini, & Antegatij ex primoribus Laudensium, & factionis Vicecomitum cursitarent, ac diriperent agros Laudensium, Turriani uocati in eorum auxilium coacta multa militũ manu illuc ducentum equestribus, & quinque millib. pedestribus profecti arcem ipsam expugnarunt, ac Triciũ, Vaprium, Melignanum, Landrianum, Cassanum, Triuilium, Brugnanum, Carauagium, ac Cremam pręter ibi Ripam altam cęperunt, eamq;, & totam Insulam Fulcheriam diripuerunt, ac ferro, & igne uastarunt unà cũ agro Papiensium, Bergomumq; expugnarunt, Vicecomitibus sibi frustra resistentibus, & facto utrinq; prelio ad uicum sancti Donati eos profligarunt Mutio Soresina, Gaspare Vicecomite, & Antifosta Vercellino, & alijs uiginti quatuor tribunis militũ, & quamplurimis alijs equestribus, & pedestribus ex eorũ acie captiuatis; Othone alia manu expedita militum usq; Cassanum in illos progresso, illorumq; exercitu suo numerosiore conspecto, regresso ad uicũ Gorgonzolæ, & illuc superuentis Turrianis ingresso turrem ibi templi munitissimam, progressi sunt usque ad portam Ticinensem Mediolani, & ibi castra firmarunt, & Mediolano prẹsidio munito, & nemini illic factionis suæ ad illos accedente, ut sperarant, retrocesserunt, & trans-

gresso

greſſo flumine Abduæ ad Brugnanum expugnandum cõtenderunt, & dum Gulielmus Marchio Montisferrati per Othonem in ſui auxilium accerſitus, & ſibi data multa pecuniã factus eius dux ſupremus per quinquennium, Mediolanum profectus ſit, & per eum, & Languſcum, & Ruſcham ibi prętores inſtructo exercitu, & ad Vaprium oppidum caſtris metatis ibi arcem oppugnaſſent, & circumuicinis agris direptis, ac igne, & ferro uaſtatis inſtaurato ad Ticinium ponte ultra Abduam traiciſſent, Bergomenſibus ſe interponentibus factis inducijs, utrinque tractata fuit pax ad Melignanum autore Corrado Caſtillioneo his conditionibus, ut Bipanna, & Vapriana arces apud ipſum, & collegium mercatorum Mediolanenſium dimitterentur cuſtodiendæ, omniaq; bona paterna Turrianorum eis reſtituerentur præter loca munita, quæ deponi deberent penes utrinq; cõfidentes, poteſtasq́, eſſet eis habitandi in agro Mediolanenſe, ubi eis libuiſſet, & captiui utrinq; dimitterẽtur abſq; pretio, eis, quos penes ſe haberent Turriani, conſignatis per ipſos Gulielmo, ut prius non ſoluerentur, niſi dimiſsis ſuis, qui erant in arce Baradelli Nouicomij, & Locarnus, & Ruſca, & alij Nouicomenſes, penes quos erant, cum id facere recuſaſſent, nec Turrianis quoq; bona, quæ erant pęnes illos, quibus donarat Otho, reſtituerentur in gratiã agnatorum ſuorum, ac Soreſinarum, Mandellorum, Puſterlarum, & Cribellorũ, Turriani decepti ex agro Mediolanẽſe abierunt. Et Napus fœda illuuie, & morbo pediculari, & uitæ tedio poſt menſes decem & nouem, & dies uiginti tres. quibus ſtetit in cauea, perijt, eiusq; cadauer ſepultũ fuit in æde diui Nicolai Nouicomij, & illinc ad biennium Lombardus, & Cauerna eum ſecuti ſunt.

Anno ſubſecuto Cremonæ prętore Capitaneo Friſco 1279

de Baldis Florentino, & mox Grauedono de Louisonis Regiense, Douariæ illinc expulsi fuerunt Soncinum, eoq; occupato ope Brixiensium Cremonæ fuerunt restituti, & dum ipsi, ac Pallauicini, & Gulielmus Marchio Montis ferrati tuerentur Vaprium, Turriani eorum factione Guidone Turriano Patriarca Aquileiæ, & Episcopo Nouicomij duce illud occuparunt, & dum Gulielmus expugnarit, & solo æquari iusserit oppidum Fori Licinij, Papienses diripiẽtes agrum Laudeñ. eum aggressi fuderũt. Et Diuus Albertus Bergomensis ex pago Aonij, seu Olij agri Bergomẽsis profectus Cremonam dimissis quibuscunq; bonis, quæ in eo Pago habebat, ad euitandam molestiam, quæ sibi inferebatur per Suardos ex primoribus Bergomensibus, ut sibi concederet fundum perticarum circiter quadraginta in eo pago situm, & per eum assumpto habitu religiosorum tertij ordinis Prædicatorũ diui Dominici unà cum religiosis conuentualium diui Francisci cõmorantium tunc in ædibus diui Gulielmi, ut prę fertur, uitam suam ducendo summa cum abstinentia, uigilijs, orationibus, ieiunijs, et alijs operis pijs incumbendo, et sibi uictum acquirẽdo laborerio lanificij, et lucrũ, quod ex eo faciebat, diuidendo cum pauperibus, et dum illinc nouies profectus fuerit Romam ad ibi uisitandum reliquias Apostolorum Petri, et Pauli, et aliorum sanctorum, quæ ibi asseruarentur, et octies in Hispaniam ad uisitandum reliquias diui Iacobi etiam apostoli ibi apud Galegorũ urbem asseruatas, die Dominica septima Maij sumpto Ven. Sacramẽto Eucharistiæ è manibus presbyteri curati ecclesiæ diui Syrri, nunc Sepulchri ex hac uita migrauit, et eius corpus sepultum fuit in ecclesia parochiali diui Matthiæ, in cuius parochia habitabat, et in qua reperitur, et colitur, Pontio Ponzono tunc Vicario

episco-

episcopali Cremonæ, et ob miracula, quibus uiuens, et mortuus effulxit uirtute omnipotentis Dei ex ordine Ioannis Vigesimi tunc summi Pont. his auditis, & annotatis, fuit descriptus inter sanctos Confessores, et eius memoria quotānis celebrat̄ Cremonæ ea die obitus sui.

Anno redēptionis humani generis millesimo ducentesimo octuagesimo Cremonæ adhuc prętore Grauadono Luisono Regiense, & mox Vgolino de Sauignano Mutinense die uigesima quinta Ianuarij fuit maximus terræ motus, & hora nona eclypsis solis, quæ durauit duabus horis, & ea finita apparuit luna coloris nigri, & uisus draco longa cauda uolare per aera, & ex pruina, quæ die Iouis decima Aprilis cecidit, uites, ac semēta tunc pendentia in agris aruerunt, eoq; mense cœperunt pluuiæ, quæ durarunt ꝑ duos menses fęrè continuos, ex quibus aquæ fluminis Padi adeo creuerunt, ut trabatę pontis, quo cōiungebatur, fractæ remanserint, & plurimis Cremonensibus necesse fuerit altiora cōscēdere, & etiam de mense Nouembris Tyberis creuit, & Vrbem inundauit, & cępit dura fames, & mox secuta est epydimia, qua infiniti mortales perierunt. 128

Anno altero Otho Vicecomes suborta discordia inter eum, ac Turrianos auxilio Sorexinarum, Mandellorum, ac Pusterlarum, Gulielmi Montisferratensis, Simonis Aduocati Vercellensis, Gulielmi Brusati Nouariensis, Antonij Languschi Papiensis, Simonis Locarni, & Eleutherij Ruschæ Nouicomensis coacto exercitu triginta millium pedestrium, & sex millium equestrium profectus est Vaprium occupatum per Turrianos, & dum illuc Cremonenses eorū duce Lazaro de Lazaris Pistoriense, ac Laudenses, & Parmenses properassent in auxilium Turrianorum ibi habentium quatuor millia pedestrium, & bis 128

millia equestrium ex Illirio, & Istria, & regionibus circumuicinis coactos Cassono, & Raymondo ducibus, Ibi utrinq; commisso prelio die uigesima quarta Iunij profligauit Turriano Cassono; & alijs tredecim agnatis, & quinque centum factiosis suis occisis. Et Gottifredo etiam Turriano obruto in Lambro flumine, & octo centum captiuatis, & ductis Mediolanũ, inter quos fuerunt duces Parmensium, & Cremonensiũ, & Raymondo suis, quibus substiterat Laude, illinc aufugiente Aquileiam ingressus agros Cremonensiũ, & Laudensium eos prędæ exposuit, & mox autore Gulielmo Marchione cum Cremonensibus castramentante in agro Laudense de mense Septembris pacem iniuit cum Turrianis, & alijs factionis suæ sibi utrinq; restitutis curribus olim sibi uicissim ablatis. Et Guido Turrianus tunc ex arce Bardelli, in qua carceratus fuerat, aufugit. Et Corradus de Caualcabobus, dum factiosi sui occupata per Douarias arce Cremonæ ibi pretore Gerardo de Arcellis Placentino, uellent domos Douariensium, & aliorum factionis suæ Gibellinæ diripere, & euertere, id prohibuit.

1282 Et anno proximo die tertia Ianuarij Cremonæ pretore Federico de Lauello, seu Gerardo de Arcellis Placentino, & mox Gerardo Baiardo Regiense Douariæ occuparunt Soncinum, & mox Romanenghum ope Gulielmi Montisferratensis, & Soncinatum aduersariorum Vicecomitis, moto bello Laudensibus, & Cremoneñ. contrariæ factionis, eorumq; agris direptis per Gulielmum. Et p Cremonenses, Mediolaneñ. Parmẽses, Placentinos, Brixienses, Mantuanos, Mutinenses, & Regienses factionis Guelphorũ factis incursionibus de mensibus Aprilis, & Maij electo per Cremonenses eorum pretore per nouennium eo Gerardo de Baiardo in agros contrariæ factionis

ctionis, Turriani, & alij suarum partium fecerunt inducias cum Othone Vicecomite, eiusq; adherentibus, concesso Turrianis castro Fori licinij, & Gulielmo Nouicomense facto eorum protectore per decennium, & mox indignato in Vicecomitem in ipsius odium illis de Sorexuia ualde sublimatis, & Ioanne de Podio Vicario suo cõstituto Mediolani, & Otho Vicecomes eum illinc expulit die uigesima Decemb. eiusq; loco constituit Vbertum Becchariam Papiensem, & Iacobum, & Carolum Sorexinas, & Terzagos, & Balbos inde relegauit, & Guidono Castellioneo, & Pusterlis inuicem conciliatis, & cũ eis, ac Carchanis, & Mandellis, & Modoeciensibus contracta pace.

Anno sequente Cremonenses cum Mediolanensibus, & Placentinis, & Brixiensibus fecerunt pacẽ, & cõmuni sumptu Guelphorum Galliæ cisalpinæ, eleuari fecerunt turrim omnibus ferè turribus totius orbis sublimiorem hoc biennio, etiã ecclesia ibi cathedrali ampliata, & facta honoratiore, leone othonis super ea turri imposito lique facto, & ex eo pomo confecto, & super pinaculo ipsius apposito, & ad ipsius imaginem fabricatis quatuor leonibus ex marmore, & ex eis duobus appositis ad portam maiorem, & alijs duobus ad aliam portam uersus Septentrionem ipsius ecclesiæ ad cõseruandam memoriam leonis olim prostrati ad pedes Herois Gallici, & dum perijsset, eius ossibus expositis in fundamentis eius turris, instaurata ipsa ciuitate, postquàm diruta fuisset per Angilulphum Longobardum, heroe autore (ut præfertur) & ad indicandum ciuitatem ipsam suppositam esse astro Leonis. Et Guidottus de Archidiaconis Cremonensis factus fuit dux supremus Mediolanensium. 1283

Anno subsecuto maxima fuit annonæ ubertas, ut sex- 1284

tarium tritici uenditum fuerit pretio soldorum octo, & uini quindecim, & nec aliqui reperiebantur, qui uellent laborare.

1285 Anno 1285. Mattheus Vicecomes factus fuit prector Mediolani per Othonem Vicecomitem eius patruum, & Turrianos in eos accersitos per Nouicomenses in sui auxilium, & ingressos Seprium, aduersus illos acie sua profectus illinc expulit, per Nouicomenses in gratiam Gulielmi Mõferratensis expugnata Derthona ab eo ibi illius prȩsule occiso, dimissis Muscha, & Hernescho Turrianis pȩnes eos carceratis, & mox Petro Ruschono au tore, & instigante Vicecomite inde expulsis, & profectis Aquileiam.

1286 Anno altero Cremonenses, Nouicomeñ. Brixienses, ac Turriani, & alij factionis Guelphæ ex Gallia cisalpina occupata per Gibellinos turri eminentiori Cremonæ illinc expulsis Guelphis auspitijs Rodulphi Cæsaris, cum Vicecomitibus, ac Mediolanensibus, & alijs factionis Gibellinæ pacem cõtraxerunt medio Lantelmini de Benzonibus I. Cons. Cremonensis nuncupati Iusti. Et Otho Vicecomes constituit duces suos Mattheum eius nepotem, & Othonem de Mandello, & Gottum de Pusterla, sed Mattheus alijs expulsis solus remansit, & Mandellus ei mouit bellum, in Italia tunc uigente annonȩ pȩnuria.

1287 Anno sequente die undecima Aprilis fuit magnus terræmotus Cremonæ, Laudæ, & Mediolani.

1288 Et anno secuto Cazacomite Summo Cremonæ præsule mortuo substitutus fuit Pontius Ponzonus etiam Cremonensis. Et religiosi ordinis Prædicatorum diui Dominici habitis domibus, & ecclesijs diui Martini, & diuæ Agnetis in ipsa ciuitate in eas, ex ædibus diui Gulielmi constructis in suburbijs, in quibus habitabant, se

rece-

receperunt, ipſaq; ampliarunt ibi conſtructis templo, & monaſterio ualde magnificis, & etiam circa illud tempus religioſi ordinis minorum diui Franciſci ex eiſdem ædibus diui Gulielmi ſe receperunt in ipſam ciuitatē, & ſibi etiam conſtruxerunt templum, & monaſterium ualdè magnifica, in quibus nunc habitant.

Anno 1290. Cremonæ, ibi mortuo Pontio Ponzono eius pręſule Bonitio ſanctæ Rom. Eccl. Card. ſubrogato, Vicecomites, & alij factionis Gibellinæ habuerunt comitia, & elegerunt ducem ſupremum Mattheum Vicecomitem, & Gulielmum Montisferratenſem bello Aſtenſes infeſtantes. Et Cremonenſes unà cum Placentinis aduerſus Papienſes profecti ſunt, & poſitis caſtris iuxta flumen Bordoentiū ad limites agri Placentini, & Papienſis dimiſſi fuerunt per Placentinos illic nulla re facta reuerſos Placentiam, & ibi ſibi conſtituto protectore perpetuo Alberto Scotto, Alberto Fontana eius ſocero annitente. 1290

Anno altero infiniti Turci, & Saraceni in Oriente, ubi dominabantur ex epydimia mortui ſunt. 1291

Anno ſequente Rodulphus Cæſar anno imperij ſui decimo nono obijt Spiræ, & eius cadauere ſepulto ibi in eccleſia cathedrali Adaulphus, ſeu Adolphus comes Alſatię de Naſao, fuit ſubſtitutus ſuffragio pręſertim fratris ſui pręſulis Moguntiæ, & in Gallia ciſalpina conſtituit Vicarium ſuum Mattheum Vicecomitem; menſe Maio ex pluuijs, quæ pręter modum è cœlo ceciderint aquæ fluminis Padi adeo creuerunt, ut tertia fermè parte Cremonæ, Mantuæ, & Ferrariæ ab eis innundata, & foro maiori Cremonæ occupato neceſſe fuerit de menſe Iunij, quo durauit innundatio, altiora conſcendere, Othone Vicecomite pręſule Mediolani etiam tunc mortuo. 1292

Et

Et Cremonenses receperunt castrum Martinenghi Bergomensium, & muniuerunt arcem castri Coui, & Rumenenghum.
1295 Anno 1295. Cremonæ fuit prętor Thomas de Saxolo Mutinensis.
1296 Anno altero Mattheus Vicecomes, dum Cremoneñ. & Laudenses ab eo, prçter modũ grauati per ipsum facto recessu unà cũ Turrianis, Castileoneis, & Carchanis sibi infensis obsedissent Castillionum in eos profectus ipsos inde expulit.
1297 Anno sequente Cremonæ prętore Brunetto de Brunadeschis, & capitaneo Bertario de Guinzinellis, & consulibus Gulielmo de Pistoribus, Cabrino de Olzula, Gerardo de Gambis, Petro Stangha, Gratiolo Verdello, Raymondo de Gambara, & Egidio de Maiamonte obijt Bonitius ibi episcopus, eiq; substitutus fuit Raynerius.
1298 Anno secuto ex iussu ibi rectorum de mense Iulij fuerunt decapitati publicè Manzinus de Manzatoribus ex sancto Miniate Hetruriæ, & Brambaninus de Archidiaconis, & Rolandinus de Natalibus.
1299 Anno subsecuto die ultima Augusti Cremonenses, & Mediolanenses inuicem fecerunt pacem. Et religiosis Carmelitarum D. sanctæ Mariæ concessa ecclesia parochiali diui Bartholomei Cremonæ cum eius domibus nonnulli ex eis se contulerunt habitatum in ipsas, quas ampliarunt.
1300 Anno Redemptionis humani generis millesimo trecentesimo Mattheus Vicecomes, dum Azo Estẽsis Marchio Ferrariæ, ac Mutinæ, & Regij, & uexilifer Ecclesiæ profectus quatuor centum equestribus, & quinq; millib. pedestribus Cremonam, & inde Cremam cum Cremonensibus, Bergomẽsibus, & Henrico Moncontiaco sibi fede-

fęderatis irrumpiſſet agros Inſubrum, eis cum factione ſua Gibellinorum obuius factus utrinque collatis ſignis apud Abduam flumen in agro Cremonenſe, in quem pedem retulerant Azo, & ſocij, ipſos ſuperauit, & mox innita pace cum Azone Galeatio primogenito ſuo locauit uxorem Beatricem filiam Azonis, & R. Nini Gallurę olim Tyranni Piſarum, & Iudicis Sardiniæ die prima Iulij, iam deſponſatam filio Alberti Scotti Placentini, & ex qua, & Nino in lucē producta fuit Ioanna mox nupta Gerardo Caminati tyranno Triuisij, & uiguit annonæ grauis pęnuria.

Altero anno Brixienſes, dum illorum extores Gardo per eos obſeſſo diffiſi eo potiri, Cremonā ſe recepiſſent, ob id indignati facta irrumptione in agrum Cremonenſem cum ferro, ac igni, & prędæ expoſuerunt uſq; Cremonam. 1301

Anno ſequente Mattheus Vicecomes conſtitutus Vicarius per Albertum Cæſarem in Gallia ciſalpina iuncta ſibi acie Azonis Eſtenſis curſitauit, ferroq;, & igne uaſtauit agros Papienſium uſq; Papiam, & percuſſo fędere, & coacto multo exercitu in eum die quartadecima Iunij per Cremonenſes, ac Placentinos eorum duce Alberto Scotto, Papienſes Philippo Languſcho, Laudenſes Antonio Fiſirago, Vercellenſes Simone Aduocato, Nouarienſes Gulielmo Bruſato, Nouicomenſes Corrado Ruſcha genero Petri Vicecomitis, Scaligeros Veronæ Regulos, Gulielmum Puſterlam, & pleroſq; Cathaneos, & Valuaſſores Mediolani, & Bergomenſes expulſis ex Bergamo Gibellinis, & alios factionis Guelphæ in Gallia ciſalpina, & per ipſos facta coniuratione in gratiam Petri Vicecomitis in Mattheum indignati, quia eum carcerari fecerat, & cū die quarta decima Iulij agmina utriuſq; factio- 1302

nis

nis apud Melphum coacta essent concursura, facta irruptione per Scottum, & alios in Ducatũ Mediolani copijs eorum, ac Turrianorum illuc profectorum ex Aquileia septuaginta equestribus, Vicecomes ipsius acie eis occurrit, & ibi deposuit dominium persuasionibus Scotti, & dum iuxta conuenta inter eos uellet redire Mediolanum, ab ipsis in templo illic captiuatus fuit, & Galeatius eius primogenitus expulsus ex Mediolano illuc introductis Turrianis Muscha eorum duce, & ut fędus inter eos duraret, Simoninus Turrianus duxit uxorem filiam Petri Vicecomitis, & Franciscus agnatus suus neptem Scotti, & Guido quoq; Turrianus filiam Languschi, etiã couiunctis inuicem affinitatibus per Vicecomites, Pusterlas, Cribellos, & Clusianos, & nec multo post mortuo Muscha superstitibus Castono, Pagano, Raynaldo, Odeacre, Napo, & Meschino filijs successit Guido frater, qui Mediolani constituit pretores Bernardum Scottum, Antonium Fisiragam, & Pinum Vernatium Cremonensem, et ducem supremum Gulielmum Brusatum, et ope Alberti Scotti suppeditauit Placentiam, et ibi constituit prętorem Passarinum Turrianum, et Mattheus illuc profectus fuit.

1303 Et anno secuto ingressus eius acie agros Insubrum, ac Nouicomensium eos prędæ exposuit, ac ferro, et flamma euertit usq; mœnia Nouicomij, et tentauit ingredi Mediolanũ Azone eius nepote ex Galeatio ipsius filio tunc in lucem producto Ferrariæ. Vsbertus Foliata I.C. Cremonensis tunc leges docuit Perusij publico stypendio illuc cõductus, et qui prius ibi aperuit gymnasium, et ex Cremonensibus Federicus de Ponzonibus factus fuit prętor Mediolani, et Sinibaldus Burghus Placentiæ. Fuit magna aeris siccitas, ut terra nil boni produxerit

pręter

prӕter uinum in multa copia.

Anno subsecuto Albertus Scottus, dum Vbertinus Landus, Vicecomes Pallauicinus, & Lancelottus Angussola contrariӕ factionis fuissent restituti Placentiӕ, ob id indignatus ex ea expulit Turrianos, ac Tegagnanum Pallauicinū eorum ibi prętorem, & occupauit ipsius dominium, & dum ex Cremonensibus, Mediolanensibus, Papiensibus, & alijs factionis Guelphӕ in Gallia cisalpina Cremonӕ habitis comitijs de mense Maij sex millia pedestrium, & equestres quatuor centum eorum duce Iuliano Mariano Cremonēse incursatis, & direptis agris Placentinorum obsedissent Scottum in ciuitate Placentiӕ, Brixienses factionis Gibellinӕ, & fautores Alberti occuparunt Brixiam unā cum Monticello, & Pontisuico illinc expulsis Guelphis, & ut diuerterent Cremonenses ab obsidione Placentiӕ irrumperunt eorum agrum. 1304

Anno Natalis Dñici 1305. Raynerio episcopo Cremonӕ mortuo substitutus fuit Gerardus de Madijs. Qui 1305
cum esset ex primoribus patritijs Brixiӕ, illinc, ut comprehendi ex fragmentis autoris incogniti mihi datis, ac ut opinor, asportari fecit Cremonā ossa diui Arealdi martyrio Brixiӕ affecti anno circiter centesimum trigesimum quartū Adriano imperante, & in templo ad eius memoriam erecto in uico ibi Omnium Sanctorum reposita. Et inde anno 1484. Iacobo Restallo ex Canonicis ecclesiӕ cathedralis Cremonӕ procurante in eam translata, & in pariete dextro Sacelli, in quo est altare dicatum Sacratissimo Corpori Christi, & olim diuo Hieronymo, & in parte superiori iuxta chorum ipsius ecclesiӕ, & mox translata in partem eiusdem subterraneam, & locata in archa marmorea ad id fabricata cum altare ei dicato, pręter eius caput asseruatum in tabernaculo arami-

nis deaurato ad id etiam laborato, & tento in armario, in quo asseruantur reliquiæ aliorum sanctorum post altare dicatum diuo Iouanni Baptistæ unà cũ ibi sacello ad partem sinistram eiusdem chori, & eius diui Arealdi memoria celebratur Cremonæ quotannis die prima Septembris, qua ipsa ossa ducta fuerunt è Brixia Cremonã.

1306 Anno altero die uigesima quarta Ianuarij ex immenso frigore Padus, & alia flumina Italiæ, ac Galliæ glatie concreta fuerunt, & ex Vesuuio monte flammæ igneæ emissæ.

1307 Anno sequente Mediolanenses eorum duce Guidone Turriano, & Iacobo Caualcaboue Cremonense eorum prætore de mensibus Maij, & Iulij bellum gesserunt cum Cremonensibus.

1308 Qui anno proximo Gerardo Madio eorum præsule mortuo, eiq; substito Egidiolo de Bonserijs Cremonen. cum Mediolanensibus factionis Guelphæ flumine Olij traiecto transiuerunt in Brixienses, Mantuanos, & Vero nẽses diuersæ factionis eorũ duce Giberto Corrigiense, & dum Rolandus Rubeus, & alij factionis suæ de mense Aprilis Parmam occupassent, & Corrigienses habitis copijs auxiliaribus à Veronensibus, & Mantuanis, ac Scaligero factionis suæ, & Rubeus à Cremonensibus etiam factionis suæ, eisq; coactis apud Vignolam ad fines agri Regiensis, & Parmensis ibi prelio concurrissent mense Iunio, & Rubei succubuissent Corrigiensis Parmã recuperauit inde expulsis Rubeis, & adherẽtibus ex eis iussis decapitari triginta, & mox contracta pace inter utramq; factionem unusquisq; redijt domũ Cremonæ exercente prẹturam Odofredo Piperario ibi patritio pro Basiano de Fisiraga Laudense ad eam electo, & per ipsum ea recusata. Et die prima, ac decima Maij in Italia conspecto in

in aere ab Aquilone uerſus meridiem globo igneo, & in ædibus, ac templo Lateranenſibus Romæ orto incendio ex eoq; omibus combuſtis, & in ipſo, & templo diui Pancratij uiſis multis prodigijs, Albertus Cæſar, dum intenderet mouere bellum Henrico Duci Carinthiæ, qui adhuc occupaſſet Boemiam, & die prima Maij ſolatij gratia paucis comitatus à prandio equeſter ex Cluſa Eluetiorum uico iret Rayfredum inter Rixam, & Arulam flumina altero traiecto facto in eum impetu per Ioannem filium Rodulphi comitem Cheburgi nepotem ſuum, Rodulphum de Viarda, Gualterium de Exaltiot, & Oldericum de Paleno proceres Auſtriæ, & per Rodulphum retento equo Alberti, eiq; pugione cuſpim illato uulnere in gutture, & mox per ipſos omnes nõnullis alijs inflictis uulneribus non longe Rheno flumine per ipſos fuit occiſus, eiusq; cadauer illinc translatum Spiram ibi in eccleſia cathedrali, ſeu monaſterio ab ipſo fundato ſepultum fuit ſuperſtitibus Federico, Othone, Rodulpho, & alio Alberto, ac Leompoldo, & alijs ad numerum uiginti, & unum ſuſceptis ex Eliſabeth eius prima uxore filia Raynaldi Ducis Carinthiæ, & comitis Tiroli, & Goritiæ dum eſſet annorum ſexaginta, & imperaſſet annis decem.

Et Henricus ſeptimus filius alterius Henrici ex Beatrice comitiſſa Annoniæ comitis Norimburghi ualde infeſtus Guelphis in gratiam ſummi Pont. die prima Nouembris electus fuit Cæſar ex uoto præſulis Treuerẽſis fratris ſui, & per Clementem quintum ſummum Pont. Guaſconem confirmatus ad eum tranſmiſſis legatis com. Sueuiæ, & fratre Guidonis com. Flandriæ.

Et anno ſubſecuto die prima Ianuarij coronatus A- 1309
quiſgrani inuito Philippo Gallorum Rege annitente Carolum Valesij com. eius fratrem creari Cæſarem, mox in

Alſa-

Alſatia de menſe Aprilis coronatus Rex Germanorum aſſiſtentibus Cardinalibus Pratenſe, & Fliſco, & Duce Brambantiæ, & comitibus Flandriæ, & Analdi, & quamplurimis alijs principibus Germanis, & Italis, & Lucimburgum erexit in ducatum, & procurauit Adaulphi, & Alberti præceſſorum ſuorum cadauera ex locis, ubi occiſi fuerant deferri Spiram, & in eccleſia ibi cathedrali tumulari, & Ioanni filio ſuo nupſit Heliſabeth filiam Vincislai Regis Boemiæ cum dote ipſius regni moto bello Henrico com. Cornubiæ ipſum occupanti Ioanne ipſo, ac Petro Coloniæ ducibus comparato exercitu ex Francis, & Bauaris, & ex Boemia expulſo Henrinco eo regno uendicato poſt multa prælia ibi utrinque facta, & Ioannem occiſorem Alberti præceſſoris ſui ſibi ſupplicem iuſſit ingredi religionem, & qui ingreſſus religionẽ diui Auguſtini Piſis ibi eam profeſſus fuit, ac perijt, & Federicum filium Alberti conſtituit Ducem Auſtriæ.

1310 Et anno 1310. ex Gallia per montes Taurinos deſcendit in Italiam exercitu, & ibi honoris gratia Philippo Languſcho Papiæ, Simone Collubiano Vercellarum, Antonio Fiſirago Laude, & omnibus alijs fęrè regulis Galliæ ciſalpinæ ei occurrentibus die decima Nouembris profectus fuit Aſtam, in quam cum ſe recepiſſent Mattheus Vicecomes, & alij de eius familia, & Caſtonus Turrianus prǽſul Mediolani, & Naupulio frater, & alij eorũ agnati dempto Guidone Turriano, & expulſi ꝑ eũ Mediolano die prima Octob. ibi die quarta Decemb. inuicem ſe reconciliarunt, & illinc Henricus per Vicecomites, et Turrianos, et alios regulos ductus fuit Mediolanum, quo applicuit die quarta decima Decembris, et cum Guidone illud copijs ingreſſo in eum ibi diuerſæ factionis incolæ eſſent cõcurſuri, eis ſedatis ipſum ingreſſus Ioanne della

Calza

Calza gallico magistro suo militiæ, Guidoni cōcessit Vercellas, ac Galeat Vicecomiti filio Matthei promisit turmā equestriū, & cum oēs ferè ciuitates Galliæ cisalpinæ se ei subiecissent præter Alexandriam ex consultoribus Reip. Cremoneñ. Ioanne de Donellis, Nicolao de Claro, Gerardo de Gosalengo, Iacobo de Gorenis, Alberto de Caresinis, Bartholomeo de Capellis, Gabrino de Scoualochis, & Vetulo de Viscardis.

Anno altero coronā, quā Mediolani accipere debebat, 1311 accepit unà cū Margaritta eius uxore filia Ducis Brābantiæ à Cassono Turriano ibi prçsule die sexta Ianuarij, & solemni Epiphaniæ ibi existentibus prçsulibus Treueris, Basileæ, Constantiæ, Rauennæ, Brundusij, Lucæ, Thebarum, Sanctæ Helenæ, Ceruiæ, Tridenti, Genuæ, Brixiæ, Vercellarum, Nouariæ, Bergomi, Laude, Aquēse, Patauij, Vincentiæ, Triuilij, Veronç, Mantuæ, Regij, Mutinæ, Parmæ, Placentiæ, Cremonæ, Papiç, & Nouicomij, & Leupoldo Duce Austriæ, & supremo duce Henrinci habente custodiam ciuitatis, duobus Delphinis Galliæ, Theodoro Montis ferrati, Manfredo Salutij, ac Careti, Malaspinæ, & Lunesanæ Marchionib. & Henrico Flādriæ, Languschi, & Campesij, ac Philippo Sabaudiæ comitibus, & ex quibus Philippus erat cugnatus Henrinci, ac Legatis Romæ, Pisarum, Genuæ, Placentiæ, Veronæ, Mantuæ, Brixiæ, Bergomi, Parmæ, Laudç, Papiæ, Cremonæ, Vincētiæ, Triuilij, Nouariç, Vercellarum, Yporegiæ, Patauij, Nouicomij, Regij, Mutinæ, & multarū aliarū urbium Italiæ, ac Vicecomitibus, & Turrianis, & alijs ducibus utriusq; factionis, & pcū creatis multis equitibus, inter quos fuit Federicus Pōzonus Cremonensis. Et cum mox imposito tributo aureorum ducentum millium Mediolanēsibus, quod ab eis exigeret Nicolaus de Bonsignoribus Senēsis illic prçtor

O pro

pro Henrico,ipsi ob id indignati,& etiam quia sinistre tra ctabantur, & grauabantur multo sumptu ꝑ milites Henrinci, sumptis armis die decima Februarij in illos ex illis, & præsertim Germanis per ciuitatem uagantibus multos occiderunt inter eos,ac alios milites introductos ꝑ Henricum in urbẽ ex eius suburbijs, ubi habebant castra, ac Mediolaneñ. commissa pugna, & Henricus iussit per suos milites diripi Mediolanum, & coram se uocari duces ibi factionum. Et cum Galeatius Vicecomes multis comitatus coram eo comparuisset, & coniecta omni culpa in Turrianos,quos asseruisset affectare ibi reasummere tyrãnidem, & per eum, & alios factionis suæ secum iunctis Germanis commisso prælio cum Turrianis apud plateam sanctæ Mariæ Pauonum, eisq; ex ipsis occisis quatuor, & ex suis factiosis triginta,inde expulsis, & profectis Vercellas,ex Mediolano relegauit Mattheum Vicecomitem Hastam, & Galeacium Treuisium, & cũ Aduocati occupassent Vercellas,Philippus Languschus,& alij factionis suæ Papiã inde expulso Mattheo Becaria, Vitani Nouicomiũ inde expulsis Rusconis, Aduocati Nouariam inde expulsis Brusatis, & Tornielis, Gulielmus Caualcabos Cremonam inde expulsis Douariensibus, & Iacobo Redenasco, Theobaldus Brusatus Brixiam inde expulsis Federico ibi episcopo, ac Bartholomeo de Madijs, Fisiraghi Laudam inde expulsis Vistarinis, Albertus Corrigiensis gener Philippi Languschi Parmam illinc expulsis Rubeis,& Venturinus Benzonus Cremam inde expulsis comitibus Forinoui, Henricus missis legatis Florentiam, Florentinisq; admonitis,ne uexarent Aretinos,& Florẽtiæ sibi, ac exercitui suo pararent hospitium, eoq; in ipsorum auxilium transmissis decem millibus equestribus ꝑ Rubertum Regem Neapolis cum eius marescalco, non audito, ob hæc

indi-

indignatus ĩ Guelphos Mediolano abijt exercitu Laude, & ibi captiuatis Antonio, & Baxiano Fisiraghis, & Antonio de Laqua ducibus illic Guelphorũ inde iuit Cremã, camq; expugnauit, ac mȩnibus exui iussit illinc aufugiẽte Venturino Benzono, & mox potitus oppidis arcis liberè, ac Romanæ direxit iter Cremonam, & accessit Sorexinã, & ibi noctu hospitatus inde iuit Paternum. Et cum ibi sibi occurrisset Supramons Amatus, Hymericus de Laude, Carlinus, & Meliolus de Malambertis, Doninus, & Beneuenutus, ac Niger de Foliatis, Nicolinus, & Zefredinus de Roncarolo, Ottolinus de Moscardis, Cabrinus de Nigello, Iacobinus Aroldus, Marcus Mapheus, Vbertus de Burgo, Rauarinus, & Illariolus de Bellottis, Thomasinus Zanebonus de Stanghis, Thomasinus de Diuitiolis, Iacopinus Sisla, Philippus de Piperarijs, Thomasinus de Azanello, Ioanninus de Gadio, Federicus, & Gulielmus de Guazonibus, Corradinus de Sfondratis, Thomasinus de Piscarolo, Nicolinus de Caualerijs, & Balthesar de Picenardis factionis Guelphæ Gulielmo, & Iacobo fratrib. & alijs de familia Caualcabouum, & Ponzino Ponzono, Gregorio de Summo, Iacobino de Persico, Leonardo Picenardo, & multis alijs eorum adherentibus profectis Vitellianam metu Henrici, iussit ipsos detineri per Theobaldum Picardum eius Irinarcam, & carcerari ibi in arce, & Castrileonis, & Romanenghi, & admoto exercitu Cremonæ die uigesima sexta Aprilis eam quoq; expugnauit, & diripi iussit ipsius arce, & mœnibus, & portis demolitis, & foueis obturatis die ultima Aprilis, Guelphorum domibus euersis, ac cõbustis, & ab ibi incolis exactis aureis cẽtũ millibus, & ex ea factione Guelphorũ alijs mille ducentum iussis capi, & carcerari in oppidis Castri noui Buccæ Abduæ, Malei, Cottonei, & alijs inde expulsis eius

duce supremo Colla Gallico, & Cremonæ constituto Vicario suo Co. Francisco Capitio, & dum unà cum uxore hospitaret in ædibus diui Laurentij Cremonenses exuit omnibus regalibus prolatis in eos duabus sententijs per duos ibi iusdicentes existétes ad fenestras ibi prętorij è regione arẽgherij, & plateæ maioris die decima Maij, & si aliqui dixerint Henricũ Cremonenses, dũ se ei liberè permisissent recipisse in gratiã, qui mox, cum ibi substitisset per dies decem & nouem die uigesima nona Maij ingressus iter uersus ciuitatem Brixiæ, in quam Gulielmus Caualcabos, & alij eius agnati, & factiosi ad euitandam irã Henrici cum uxoribus, & filijs, & tota suppellectile aufugerant per Theobaldum Brusatũ, & alios factionis Guelphæ illinc expulsis Gibellinis, & captis, & direptis oppidis Soncini, & Vrceorum, & uniuerso agro Brixiense depopulato eam ciuitatem obsedit die quarta Iunij per quatuor menses, & dies decem & octo sex millibus equestribus, & pluribus pedestribus, et cu quo fuerunt Dux Austriæ, Marchiones Montisferrati, et Salutij, Com. Flandriæ, Delphinus Viennæ, Agapetus, et Stephanus Columnæ cum Vicecomitibus, Scaligeris, et alijs factionis Gibellinæ ex Gallia cisalpina, Flaminia, et Hetruria, et ibi commissis multis leuibus pręlijs cum Brixiensibus, et alijs factionis Guelphorum ibi congregatis ad eam tuendam, et multis utrinq; captiuatis, et inter alios Theobaldo Brusato Brixiense, Ioanne Struso, et Ioannino de Sũmo Cremonensibus, et Theobaldo, cum tentatus per Henricũ ei noluisset prodere Brixiam, ob id eo iubente interempto, et unà cum alijs dimembrato, et in eorum ultionem per Brixienses iussis suspendi quinquaginta ex captiuatis per ipsos exercitus Henrici, et Valeriano eius fratre uulnerato, et inde conducto Veronam, et ibi mortuo

tuo, eaq; ciuitate dimissa per Guelphos diffisos uiribus suis illinc ex fuga prolapsos ad montes ibi adiacentes, ipsam se ipsi sponte permittente medio Lucæ de Flisco Genuensis episcopi Hostiensis, Leonardi Episcopi Albanensis, & Arnaldi Pelaguræ Sabinensis Cardinalium, & legatorum apostolicorum ex Auinione illuc transmissorum per summum Pont. cum Germanis, & alijs militibus exercitus sui ingressus fuit die uigesima quarta Septembris, & iussit domos ibi Guelphorũ diripi, dirui, ac comburri, mœniaq; urbis solo æquari, & ibi turribus, arcibus, & pallatijs publicis publicatis ibi incolas exuit omnibus priuilegijs imperialibus, Equitesq;, ac I. C. & notarios factionis Guelphę exautorauit, oĩbus ibi imaginibus, & statuis humanis naribus amputatis, ut se expiaret hoc actu à iuramẽto per eum pręstito de amputandis naribus quibuscunq; Brixiensibus, qui sibi occurrissent, ubi expugnasset Brixiã, & in eam restituit Gibellinos, qui preter modum sęuierunt in Guelphos ibi, & alibi pęnuria, ac peste sęuientibus, & ex peste Guidone Arnutio, & multis alijs mortuis, & sole, & luna tunc passis defectum, & insoliti syderis facie, ac luna tergemina cũ faciebus uarijs, & circulis, ac imagine crucis in aere conspectis, & in Italia, & ad partes Septemptrionis uiso cœlo ardere, & sereno aere, & absq; fulgure audito tonitu, & in agro Patauino mula enixa pullum habentem nouem pedes, & in Gallia cisalpina auibus insolitis cum capite cristato, ac plumis cinerei coloris maculis sanguineis destinctis uisis deuolare, & ad tentorium Matthei Vicecomitis uiro immensæ staturæ, super equo etiam immensæ, & inusitatæ staturæ ad primas uesperas conspecto, & illinc ad triduum duobus alijs equestribus eiusdem staturæ illic superuentis, & cum ibi manus conseruissent euanescentibus, & facto descensu per uiros, &

mulieres indutos saccis ex Galliā transalpina in Italiā, & q per eam, uagati sunt praeeuntibus crucibus se percutiendo, & implorando misericordiam Dei, & discordias componendo, dum uigeret ubertas uini, & grani. Et Henricus per eum exactis à Brixiensibus aureis sexaginta millibus, & de obseruanda fide erga eū habitis quadraginta obsidibus, ex Brixia redijt Cremonam die secunda Octobris, & die quarta audita missa in ecclesia diui Francisci Cremonenses eorū syndico Federico Archidiacono recepit in sui gratiam, & ex ipsorum captiuis plurimos dimitti iussit gratis, & adhuc transmissis Florentiam Ludouico Co. Sabaudiae, & Simone Pistoriense, & duobus prelatis denunciauit Florentinis, ut dimitterent obsidionem Aretij, sed ei noluerunt parere, & ex Cremona destinauit exercitum in Placentinos, eosq; ex Placentia expulso Alberto Scotto duce ibi factionis Guelphae, & in eam restitutis Gibellinis per ipsos, etiā recepit autore Cardinale Flisco in sui gratiā, ibi constituto Vicario suo Lamberto Cipriano Florentino, nec non & Parmenses ex eorum Vrbe expulsis Rubeis, ipsi, dum obsideret Brixiam, transmissa per Gibertū Corrigiense corona aurea olim adepta Federico secundo Imperatori in conflictu facto cum eo obsidente Parmam per Parmenses, & eccle. (ut prefertur) trāsmisis Episcopo Gebenense; & Scaligero tercentum equestribus in Mantuanos, Veronenses, Vicentinos, Patauinos, & Taruisinos, ipsi omnes se ipsi subiecerunt, & cum eo Veneti quoq; percusserunt foedus, omnes territi calamitate Cremonensium, Cremensium, ac Brixiēsium, & die sexta Octobris Henricus ex Cremona abijt Placentiam, & inde die septima per Papieñ. Langusco, & adherentibus expulsis ex Papia, & illuc restitutis Beccarijs, & alijs factionis suae, & recepto rect ore ipsius Philippo nepote suo Co

Sabau-

Sabaudiæ illuciuit, & ibi, dũ illic esset, perijt Guido filius Co. Flandriæ. Et dum constituisset in Gallia Cisalpina Vicariũ supremum Guarneriũ Aspurgensem, & Ioannem Castronouum rectorem, & Mattheum Vicecomitem Mediolani, Galeatiũ Placentiæ, Luchinum Bergomi Matthei Filios, Henrincum Flandrensem Laudę, Franciscum Piccum Mutinæ, Franciscum Capitium Cremonæ, & Philippum Co. Sabaudiæ, & Princi pẽ Achaiæ, Papiæ, Nouariæ, & Vercellarum, & Gulielmum Plantanellum Patauij, Simonem Pistoriensem Cremæ, Gerardum Caminatum Taruisij, Albertum, & Franciscum Scaligeros Veronę, sibi etiam iure cesso p Comitem Bonifacium pretio librarũ centum auri, & Gulielmum Pusterlam Astæ, sibi etiam cõcessa in feudum insula Fulcheria, & Giudone Cribello facto feudatario Leuci, & locorum circumuicinorum, & Ludouico Vicecomite Seprij, Gerardo de Corrigio Guardastalli, & Passarino de Bonacosijs Luzariæ, Papia abijt, & ipsum comitantibus Philippo Co. Sabaudiæ, & Legatis Pisanorũ, & Opizino Spinola, & Bernardo Doria Legatis Genuensium iuit Genuam, ad quam applicuit die prima Nouembris, & ibi inuicem sedatis Factionibus, ac habito dominio, illucq; restitutis inde exulibus Margarita eius uxor die quarta decima Decẽbris obijt, eiusq; cadauer ibi in templo diui Francisci sepultum fuit, & Henricus audiuit Legatos Regis Neapolis, ac Federici Siciliæ sibi aduersãtes, & inde expulsis omnibus ibi mercatoribus Florentinis illinc transmisit omnes eius turmas equestres in Lucenses agros, quos diripuerunt, Lucensibus, ac Florentinis, & equestribus Ruberti Regis in Lucensem agrum, ac Hetruriam destinatis, ut Florentinis, Lucensibus, ac Ferrariensibus assisterent in Henrincum, si eos infestare uoluisset, & cum essent impares eius eque-

ſtribus ſe continentibus Lucę. Guido Turrianus factis incurſionibus eius atie armatorum in agrum Placentinum Albertum Scottum, qui aufugit in Caſtrum Arquati, repreſſit, & Gibertus Corrigienſis bello infeſtauit Bononienſes, & eo autore Parmenſes, & Regienſes defecerũt ab Henrinco, & Brixienſes, dum idem facere uellent, Canis Scaliger eo ꝑfectus ſua atie militari repreſſit de mẽſe Decemb. Summus PP. habuit ſynodum Viennę in Gallia Tranſalpina die prima Nouembris, cui interfuerunt Ricardus Senenſis, Ioannes Namurtius Cardinales, & tercentum Epiſcopi, & quamplures alij prelati, & proceres, & ibi addidit Cathalogho Sanctorũ Ludouicum Andagauienſem Epiſcopum, & ex religioſis diui Franciſci, & Petrum Moroneum Celeſtinum nũcupatum olim Summum PP. ac equitib. diui Ioannis, ac alijs religioſis equitũ tunc incohatis cõceſsit bona Templariorũ funditus tunc deletorũ, quia defeciſſent ad ſaracenos, eorum ſupremo moderatore, ac multis alijs ex eis ultimo ſuplicio affectis, ac tentauit, ut bellum indiceretur infidelibus.

1312 Anno ſequente Gulielmus Caualcabos, & eius agnati, & ſequaces habitis copijs auxiliaribus ab Alberto Corigienſe, ac Florentinis, & ex eorum inſtigatione ſecum iunctis Brixienſibus extorribus eorum factionis ingreſſi agrum Cremoneñ. cum diripuerunt turmis equeſtrium Caſtramentantibus in municipio Caſalis maioris, cohortibus autem pedeſtriũ in uico Puthei baruntij, & die uigeſima ſecunda Ianuarij obſederũt Cremonam, & ibi occiſo Iacobo Redenaſcho ex primoribus tunc factionis Gibellinæ, inde expulſis Douarienſibus, & alijs eorum factionis, ac Paſſarino Turriano, Ioanne Caſtilioneo ibi Prætore, Galeatio Vicecomite Capitaneo, & Manfredo Marchione Pallauicino ibi ad præſidium mille pedeſtri-

bus

bus existentibus, & profectis Romanenghum, Castrumleonis, Rubeccum, & Bordolanum, & cum Mattheus Vicecomes eis non fuisset auxiliatus, ipsam receperunt, & ingressi sunt per portam Mosiæ. Vnde Vicecomites ob id indignati Supramonte Amato, & alijs Cremonésibus iussu Henrici (ut prefertur) captiuatis, eductis ex arcibus Paterni, Castrileonis, & alijs, in quibus asseruabantur, & ductis Mediolanũ, & ibi carceratis, & mortuis, mouerunt bellum Cremonensibus, Brixiensibus, Laudensibus, ac Cremensibus factionis Guelphæ. Et Henrincus Cæsar superuenta maris tranquillitate Genuæ, dum ibi moram habuisset per trimestre dimisso rectore Vgotione Fagiolano, die decima sexta Martij classe Genuensium quadraginta triremium traiecit Pisas unà cum presulibus Treuerense, ac Legionense, Duce Bauariæ, ac Co. Sabaudiæ, ac Sforciense, & Antonio Grimaldo, Guidone Delphino, & Ruberto eius filio, direptisq; agris Lucensium, & Minatensium Pisis abijt per agrum Plumbini secus oram maritimam Viterbiũ, & inde premisso Ludouico filio Philippi Co. Sabaudiæ quinque centum equestribus Romam, & ex urbe ueteri expulsis Guelphis per Gibellinos, illuc ex Viterbio per clerum, & populum Ro. eo profectos conductus applicuit die septima Maij, alijs bis millibus equestribus, & ibi facto conuiuio, cui interfuerunt Stephanus Columna, Nicolaus Miletus, Annibal de Annibalibus, Ioannes Sabellus, Theobaldus de Campo flore, & alij proceres Ro. preter Vrsinos, eisq; proceribus coactis iurare in uerba sua de more, & mox inde expulsis, & arcib. & alijs locis ibi munitis imposito presidio militum suorũ indixit graue tributum, ob quod utraq; ibi factio confugit ad Vrsinos degentes in parte illic inferiori adiacente Tyberi, & ex eorum ædibus irrumpentes Vrsini, & alij

milites in Germanos milites Henrici impositos pręsidio, & in urbem introductis aduersus Ro. sagittarijs Pisanis, quos secum conduxerat, & in illos facto impetu per Ioãnem fratrem Regis Ruberti centum equestribus, ac totidem pedestribus Hispanis, ac Hetruschis illuc profectis in auxilium Ro. & castramentantibus in Auentino monte, & utrinq; commisso pręlio, in quo episcopus Lugdunensis, & quamplurimi alij fuerunt occisi, succubuerunt Cæsariani, & compulsi fuerunt in fugam, & Henrincus, dum decreuisset accipere coronã imperialem in ecclesia ibi diui Petri, ea assumpta die prima Augusti in ecclesia Lateranense à Cardinalibus Pratense, Flisco, & Pelagura illuc missis per summum Pont. inde abijt Tybur coactus, & Ioanne Andagauiense egresso urbem eius acie militari suadentibus Cardinalib. eaq; pacata dimissa, percussoq; secum fœdere per Federicum Aragonẽsem in Rubertum Regem Neapolis ex Tybure abijt Tudertũ per Sabinos, & Vmbros, & illinc Aretium, & ad ipsum confluentibus Gibellinis, & Albis Florentiæ, & totius Hetruriæ, & illinc expulsis, & per eos direpta Valle Arni unà cum illis die decima nona Septembris admoto exercitu Florentiæ, & positis castris apud sanctum Saluium eam defensam per Lucenses, Miniatenses, Bononienses, ac Ferrarienses, & equestres Regis Ruberti obsedit per mensem cum dimidio, & cum ea potiri desperasset, deessetq; annona exercitui suo quatuor millium equestrium, & plurium pedestrium hyeme tunc superueniente inde motis castris die ultima Octobris iuit Donatianũ inde distans ꝓ milliaria octo, ubi castramẽtatus est per bimestre, quo diripi iussit agros Florentinorum, sperans hac uia ipsos, qui tunc se subiecerant Ruberto Regi Neapolis, suppeditare. Et Pataui tumultu exorto die decima Februarij ibi occisus fuit

fuit Gulielmus Plantanellus illic Vicarius. Et Mantuani, & Veronenses profecti Vincentiam unà cum Francisco Scaligero die undecima ipsum ibi constituerunt Vicariū. Et Cremonenses, eorūq; adhærentes factionis Guelphæ profecti de mense Iunij Castrum leonis illinc expulerunt Gibellinos. Et Philippus Languscus recepit Papiam ibi capto Manfredo Becaria. Et Albertus Scottus, & alij factionis Guelphæ occuparunt Placentiā illinc Vbertino Lando, & alijs factionis diuersæ expulsis. Et Galeatius Vicecomes eius auspicijs ibi factus pretor die uigesima quarta Iulij Scottū ipsum, & alios inde expulit. Et Henricus his auditis declarauit rebelles imperij, dum esset Pisis, Caualcabouem, Languscum, Turrianum, & alios, qui ab eo defecerant, ac Gibertum de Corrigio feudatarium Guardastalli, & Vicarium Regij pro eo, Ioannem de Quiritio de sancto Vitali generum Giberti, & Opizinum de Anzolis, & Parmenses, & Regienses, quia adhęsissent in eum, Florentinis, Lucensibus, & confęderatis.

Et anno secuto direptis agris Florentinorum per eius 1313
exercitum, ac Florentinos, & Hetruscos exules ex Donatiano die sexta Ianuarij abijt Bonitium, quod instaurari iussit, & ibi hybernatus est, interim etiam direptis agris Senensium, Geminatensium, & Collensium, eisq; bello infestatis per eius exercitum, ac exules. Et cum Federicus Arago iuxta conuenta cū Henrinco classe triremiū quinquaginta ex Sicilia traicisset in regnum Neapolitanum, & ibi occupato Regio illinc bello infestaret Rubertum illic Regem, redijt Pisas, & illinc transmisso Henrico Flandrense Marescalco suo parte exercitus in agros Lunensium, Minatensium, & Lucensium, & per ipsum eis direptis, ac occupata die uigesima quarta Martij Petra sancta, & per Malaspinas sequentes partes Henrici Sarzana,

Ruber-

Rubertum Regem Neapolis Pisis ter citatum non compa rentem pronunciauit reum criminis lęsæ Maiestatis Cæs. ac rebellem imperij, & mox iuit Aretium, ubi rursus declaratis Ruberto, ac Florētinis rebellibus imperij, & exutis omnibus iuribus, & regalibus die nona Maij, & transmissis classibus Genuensium, ac Pisanorum triremium septuaginta in Rubertum transiuit aduersus Senenses, eorūq; agros ingressus ipsos, eos accusando, quòd nimis parce exercitui suo ministrassent annonam, depopulari iussit. Et Co. Guarnerius Aspurgensis eius Vicarius supremus in Gallia cisalpina, dum Venturinus Fundulus oppidum Soncini sibi cōmendatum per Henrincum, cum obsideret Brixiam, inde expulso rectore Henrinci tradidisset Gulielmo Caualcaboui, habitis comitijs Laudæ, & ibi coacta acię Gibellinorum duodecim ciuitatum ibi regionis dię quintadecima Martij illuc uocatus per Barboues, & alios illic factionis Gibellinæ illud, quod tuebātur Caualcabos, & Venturinus Benzonus, & multi alij eorū factionis obsedit, & cohorte peditum centum quinquaginta proficiscente ad eius subsidium deleta per milites Guarnerij aduersus ipsam profectos, & Caualcaboue, & Benzono, & multis alijs ex eorum acię, dum illinc erupissent in exercitum Guarnerij, & secū manus cōseruissent, ꝓfligatis, & captiuatis Caualcaboue, & Benzono, iussisq; in gratiam Nazarij Quinzoni Cremensis factionis Gibellinæ occidi, Soncinum expugnauit, & Venturino, & filijs, & alijs triginta illorum factionis captiuatis iussit Fondulum, & alios trahi ad caudam equi per ipsum omne oppidum, et in eius suburbijs suspendi ad arbores, et ibi diutius teneri, alios uero strangulari, et utraq; factione illinc expulsa diripi eorum bona, ac demoliri domos, et quòd nunquā Guelphi possent illuc redire, et qui profecti sunt

Romanen-

Romanenghum,& Gibellini etiam in alia oppida Cremonensiũ. Et Caualcaboui superstites fuerunt Octauianus Aloisius, Vgolinus, & Azzolinus filij. Et Galeatius Vicecomes ope Cremonensium, ac Bergomeñ. suæ factionis suppeditauit oppidum sancti Bassiani, & dum Albertus Scottus, & alij Placentini exules ex Castro Arquati iuris Scotti incursantes agrum Placentinum ibi bona aduersariorũ diriperent, secum iuncto Luchino fratre tercentũ equestribus eos de mense Augusti obsedit in ipso castro, illisq; prælio profligatis, & castro ipso capto, Scottum, & Vbertinum Landum Duces factionum Placentiæ relegauit Mediolanum ibi prætore Egidiolo de Alegris Cremonense. Et Scottus profectus Cremam ibi obijt. Et Mattheus pater Galeatij cursitauit, ac depredatus fuit agrum Papiensem, qui ex Papia expulsis Curtijs,& Becarijs Castellino ibi tyranno,& Tyzonis per Aduocatos ex Vercellis, & Castellinis per Salonenses ex urbe Astense, cum eis se subiecerant Ruberto Regi Neapolis, accersito Vgone Bautio Vicario Ruberti in Gallia subalpina, & dũ Simon Aduocatus,& alij factionis Guelphæ expulsi Vercellis ad Mattheum profecti fuissent, unà cũ eis illuc profectus ipsam ciuitatem obsedit, & frustra oppugnauit. Et Henrincus, dum exercitu se conferens Senas illas obsessurus peruenisset ad Montem acutum illinc distantem per lapides quatuor, ibi incidit in ægritudinem, & dum inde, ut ab ea curaretur, se recepisset Mazaratam ad ibi balnea, & cum ea sibi non profuissent, illinc iuit ad Bonconuentum, ubi die uigesima quarta mensis Augusti, & noni anni quinti sui imperij obijt, & ut aliqui dixerunt ex ueneno sibi dato in Eucharistia per sacerdotem, à quo eam assumpsit ad id pretio inductum per Florentinos, & Lucenses desperantes de eorum salute, ubi uixisset Henrincus

111
gincus, cuius cadauer fuit delatum Pisas pręter cor eius iussu Genuam allatum,& sepultum cum cadauere uxoris. Et Federicus Arago, postquam fuisset Pisis, & Genuenses,& Pisani eorum classibus domos redierunt. Et Guido Turrianus, dum esset Cremonæ, ibi perijt. Et de mensibus Iulij, & Augusti fuit tanta mortalium cædes ob bella intestina, ac pęnuriam, cum agri non colerentur in Gallia cisalpina, ut ibi sextarium frumenti uenditũ fuerit pretio duorum florenorum.

1314 Anno subsecuto Cremona de mense Aprilis peruenit in Rubertum Regem Neapolis, qui ibi constituit Vicariũ suum Passarinum Turrianum die nona Maij, & inde ibi rectore Aloysio de Caualcabobus,& Guidone de Potenzonibus Capitaneo, & Bartholomeo della Turre Vicario Guelphi profecti de mense Maij Soncinum,& Rumenenghum illa receperunt, & mense sequente sanctum Bassianum, Rubeccum,& Bordolanum,& Castionum agri Laudensis inde expulsis Teutonicis ibi ꝑ Henrincum dimissis ad pręsidium. Et Mantuani concursato agro Cremonense ibi occuparunt, ac combusserunt pontem, ac terrã Dosuli, ac multa alia eius loca, plurima ibi facta pręda bonorum, ac captura incolarum conductorum Mantuam,& ibi carceratorũ, & mox occuparũt,& diripuerunt Caluatonum, & Vitellianam omnibus ibi incolis, qui illorum manus euadere nequiuerunt, occisis. Et cum ex epydimia in tota Italia sęuiẽte innumerabiles perierint, & rari essent homines sextarium frumenti tantum uenditũ fuit pretio soldorum decem.

1315 Anno salutis Dominicæ millesimo trecentesimo quintodecimo Clemens summus Pont. factis tribus concilijs, uno scilicet Viennæ, & duobus Lutetiæ, quibus interfuerunt Philippus Francorum, Odoardus Angliæ, Ludouicus

Nauariæ

Nauariæ Reges,& Carolus Valesius,& die quiutadecima Martij conspecta luna cum cruce, & postera die uisis tribus solibus instar iridis eorũ cornu minore occasũ solis, & altero Aquilonẽ respiciente,ac apparentibus frequentibus eius defectibus, duabus stellis crinitis per mensem uersus Septemtrionem,& in lucem producto in agro Veronensi pullo equino cum capite humano, & annonæ penuria ferè in toto orbe uigẽte die uigesima Aprilis mẽsis undecimi anni noni sui põtificatus ex hac uita migrauit, eiusq; cadauer fuit translatum in Vasconiam, & sepultũ in ecclesia ibi diuæ Mariæ de Ocesto diocesis Vasatensis. Et Mantuani, & Veronenses nonnullis copijs Theutonicorum inchoato mense Iunio firmatis castris ad plebem sancti Iacobi obsederunt Cremonam, & suburbijs,& multis locis territorij ipsius direptis, combustisuè, mox contracta pace inter eos, & Cremonenses utriusq; factionis die decimaseptima Cremonę Iacobus Caualcabos factus fuit eius protector, & Marchio Vitellianæ eius duce Simone de Arcellis Parmense, & Galeatio de Forestis tunc ibi Vicario, & Corradino de sancto Michaele capitaneo pro Rege Neapolis, & deinde Mantuani, & Veronenses pace ipsa postposita ingressi adhuc agrum Cremonensem de mense Nouembris ibi occuparunt Bozulum, Caluatonum, Platinam, & Castrum Episcopale, & die decima Decembris Iacobus de Caualcabobus adhuc cõfirmatus protector Cremonæ fuit; Francumfordi : ubi anno superiori mortuo Henrinco Imperatore in unum conuenerant prȩsules Maguntinus, Treuerensis, ac Coloniensis, & Ioannes Rex Boemiæ, Rodulphus Comes Pallatinus, Valeranus Marchio Brandimburgi, & Dux Sansoniæ pro eligendo Cȩsare, fuit in festo diuæ Luciæ per Maguntinũ, Treuerensem, Regem Boemiæ, & Marchionem Brandimburghi

burghi electus Ludouicus Bauarus filius alterius Ludouici ex Helisabeth filia Rodulphi olim Cæsaris, & ꝑ alios tres Federicus Pulcher filius Alberti olim Regis Ro. Dux Austriæ, & amitinus Ludouici.

316 Et anno altero Caualcabos eius acie armatorum profectus Brixiam, illam occupauit ope Madiorum, & Brusatorum, & aliorum ciusdem factionis Federico Madio eorum duce illinc expulsis Gibellinis ingressus eam per portam Turlonghæ die prima Februarij Gibellinis profectis Gauardum, & Franciam curtam, & illinc mox statim cum nonnullis Parmensibus regressis Brixiã, & coactis ad ibi forum, & Guelphis ad ipsam portã, & superuentis in eorũ auxilium nonnullis copijs factionis suæ utrinq; confertis manibus Gibellini iterum repulsi migrarunt Franciamcurtam, Isseũ, Palazzolũ, Clarum, Roccam, Vrceos, Quinzanum, Lenum, & Caluizanum. Et Canis Scaliger, Passarinus Bonacosus, Luchinus Vicecomes, unà cum Poncino Ponzono indignato in Caualcabouem, eiusq; adhærentibus irruperunt agrũ Cremonensem, ac prędæ, ferro, & igni exposuerunt, & Cremonã, quam tuebatur Caualcabos in eam reuersus ipsius factione, & Brusatis, & alijs Brixiensibus eiusdem factionis, obsederunt, & superuentis pluuijs, & per Bononienses obsessa Mutina, ut dimitteretur, linquerunt, & utrinq; de mense Augusti secuta reconciliatione, & facta pace cum Caualcaboue, & suis adhærentibus per Scaligerum, Bonacosos, & Vicecomites die sexta Septembris, & etiam inter Rolandũ Rubeũ, & Ioannem Quiritium de sancto Vitale Parmenses, Ponzoni, & adhærentes remanserunt Cremonæ, & ibi factus fuit protector Gibertus de Corrigio, & rector Egidius Piperarius Abbas Papiẽsis, & paulo post, dum Ponzoni tentassent sibi illic uendicare dominium, Caualcabos habitis

ducen-

ducentum militibus à Brusatis, & sibi adhærente Gregorio Summo, eis, & alijs factionis suæ coactis ad ibi forum capitanei, & Piperarius, dum Caualcaboues, Ponzonos, & Gibellinos, & utrinq; adhęrentes, qui forent in armis, studeret componere, & sedare, utrinq; facta pugna fuit occisus unà cum Leone Ponzono per Aloysium Caualcabouem eius sororium, & Leonardo, Corrado, & Baldesare Picenardis, Egidio Alemano, Grito de Pedrezanis, & alijs quadraginta tribus ex ibi primoribus illic pretore Giberto de Foro, illinc aufugiēte Ponzono cum Amatis, & Gibellinis, & alijs eorum adherentibus Soncinum sibi traditum per Philippum Barbouum, ac Cremam, Castrū leonis, Bordolanum, Iouis altam, Platinam, Gadium, & Castrum nouum buccæ Abduæ, & Ponzoni, & Amati in odium Caualcabouum, ex quorum factione erant, se describi fecerunt de factione Maltrauersorum.

Et anno sequente Egidio de Mandalbertis Cremonense Cremonæ Episcopo, & mox facto Cardinale sanctę Ro. Ecclesiæ substituto Egidiolo de Bonseris etiam Cremonense tunc mortuo, Luchinus Vicecomes, Canis Scaliger ex Regulis Veronæ, & Passarinus Bonacosus Mātuæ cum Veronēsibus, Mantuanis, Mediolaneñ. Papiensibus, Placentinis, Parmensibus, Laudensibus, Bergomensibus, Nouariensibus, Vercellensibus, Cremensibus, & Monferratensibus, ac Pōzino Ponzono, & Cremonensibus eorū factionis die uigesima octaua Septembris Cremonam obsederunt positis castris per Mantuanos, Veronenses, & Parmenses in burgo sancti Creati, & per Mediolanenses, Bergomenses, Laudenses, Nouarieñ. Vercellenses, Nouicomenses, Monferratēses, & Cremenses, ad ripā Nauigij usq; sanctum Zenonem, & per Papienses, & Placentinos in glarea Padi, & Cremonēses propè portam Pupiæ, & in 1317

P uico

uico Ceppi per dies uiginti octo burgis sanctorum Ambrosij, Gulielmi, & Mosiæ direptis, & combustis, & aquis putheorum ueneno infectis, & in uico Longiardoris demolitis, & cõbustis domibus illorum de Stradeuntis per Enzelinum de Diuitiolis, & Morouinum, & fratres de Natalinis eorum inimicos, & die uigesima quarta Octob. diffisi ea potiri, ipsam dimisserunt. Et Mattheus Vicecomes habitis comitijs Soncini cũ alijs factionis Gibellinæ, cuius erat dux supremus, ibi constituit Vicarium suum Canem Scaligerum, & nupsit Stephano filio suo Valentinam Spinolam, & Luchino alij filio Isabellam Flischam Genuenses, Petrus Iacobus de Ossa filius Raynaldi Canturiensis Gallus modicis parẽtibus natus, & uidelicet patre cerdone, Episcopus Portuensis post longam contentionem Cardinalium biennio, & trimestri cum dimidio habitam die septima Augusti Philippo Gallorum Rege impellente factus fuit summus PP. & nominatus Ioannes uigesimus secundus. Et Luchinus, & Scaliger, ac Cremonenses factionis Gibellinæ Cremonam obsederunt die quarta Februarij, & de mense Aprilis dolo Mattheo cognominato Muzo de Cropello duce effosso clam muro ipsius iuxta uicum sancti Bassiani eam ingresso centum militibus, & ibi occupato pallatio, ipsam suppeditarunt, Gregorio Summo illic Guelphorũ duce frustra resistẽte, & Ponzinus Ponzonus inde exul ibi factus est protector per Vicecomitem, ea mox per ipsum dimissa Raynaldo cognominato Passarino Regulo Mãtuæ, & Guelphi illinc profecti Rubechum, & dum illinc die quinta Nouembris nonnulli ex eis inde accesserint ad uicum Vlmenetæ, & ibi obsessa turre illorum de Zuchellis, in qua forent Nicolaus Burghus, & alij uiginti octo factionis Gibellinæ, & quos, dum turre redacta in sui potestatem captiuarint,

Ponzo-

Ponzonus aciē ſua ad eorum opem profectus, & ibi collatis utrinq; manibus illos fudit, pleriſq; tum occiſis, tum captiuatis, & Guelphi mox ex Rubecho ope Florentinorum Giberto Corrigienſe duce Cremonam obſederunt de menſe Augusti, & ferè deſolatam, ac derelictam ob bellum inteſtinum, quod tunc gerebatur, etiam ex proditione eius apertis mœnijs in uico ſanctæ Crucis cęperunt. Et Gibellini die uigeſima tertia inde expulſi, & illuc reuerſi ſuppeditarunt illinc eiectis Guelphis ope Scaligeri. Ricardus Malumbra I. Cons. Cremonenſis celeberrimus docuit leges Perusij illuc conductus ſtypendio publico.

Et anno ſubſecuto Guelphi Iacobo Caualcaboue duce 1319
ope Gulielmi, ſeu Giberti Corrigienſis, Florentinorum, & Bononienſium ducis ſupremi, in ſui poteſtatem Cremonā redigerunt inde expulſo Ponzino Ponzono, & alijs diuerſæ factionis, & ibi conſtituto pretore Aloyſio della Eccleſia.

Anno Natiuitatis Dominicæ milleſimo trecenteſimo 1320
uigeſimo Mediolani ꝑdita eſt in lucem ſecta, quæ, ut turpi libidini incumberet, noctu in occultis locis aggregatis uiris, & mulieribus ſub Barilotti nomine Andrea heremita, & Gulielma uxore magiſtris per eos, & alios in habitu ſacerdotali peractis nōnullis ſacris, & mox extinctis luminibus ibi acceſsis in omne genus Veneris prolabebatur, quamplurimis ex illis unà cū Andrea magiſtro captiuatis, & combuſtis cum cadauere Gulielmæ exhumato ex templo Clareuallis, ubi pro ſancta colebatur.

Anno altero Vicecomites, Scaliger, Ponzinus Ponzo- 1321
nus, & alij factionis Gibellinæ, dum Franciſcus Turrianus ex Aquileia multis copijs militaribus ſe recepiſſet in Galliam ciſalpinā, & Iacobus Caualcabos illius acie ei ſe coniunxiſſet, facto utrinq; cōflictu die Iouis octaua Octobris

in uico Plebis Octouillarum agri Cremonēſis, Turrianos ſuperarunt Caſſono Turriano, Caualcaboue, Scaligero, & multis alijs hinc inde captiuatis. Et Caualcabos mox dimiſſus habitis à Florētinis mille equeſtribus eis, ac alijs factionis ſuæ in Gallia ciſalpina, ac Hetruria menſe Nouembrio obſedit Bardum in agro Placentino.

1322 Et anno ſequente die quarta Ianuarij ibi cōmiſſo prælio cum hoſtibus eius acie profligata fuit occiſus, & Leonardus Arcellus ex ſuis ducibus captiuatus. Et Galeatius Vicecomes ope Ponzini Ponzoni, & Verguſij Landi Placentini, & aliorū factionis ſuæ die decima ſeptima occupauit, ac diripuit Cremonā, & mox ſuppeditauit Cremā, ad cuius præſidium erant Cremonenſes, & Laudenſes factionis Guelphæ, & Paganus Turrianus centū equeſtrib. Et Mattheus eius pater annorum ſeptuaginta duorum, dum Beltrandus legatus Apoſtolicus ipſum corām eo citatum, & per illum ad ipſum deſtinatis legatis Gulielmo Caſate, Mutio de Modoetia, Iſachino Vicecomite, Andrea de Orta, Franciſco Garbagnato, Stephano Vicomercato, Ricardo Piroano, Zuccho de Criuellis, Ottone de Burris, Amblauato de Mandellis, & Gulielmo de Petra ſancta obtuliſſet abſoluere, dimiſſo ꝑ ipſum Mediolano, ac relaxatis Turrianis apud eum carceratis ex Mediolano tendens uoti gratia Modoetiam ad ibi templum diui Ioannis diuertiſſet ad Zenobium Chreſentiachum, ibi oppreſſus graui febre, ex ea perijt die uigeſima ſexta Iunij, eiusq; cadauer ſepultum ibi fuit relictis ex Bonacoſia de Burris eius uxore Galeatio, qui ei ſucceſſit, Marco, Luchino, Ioanne, ac Stephano filijs. Summus Pont. dum ſciſma in Eccleſia inſurrexiſſet, quo aſſerebatur Eccleſiaſticos habere non debere quid proprij ꝑ aliquos, & per aliquos contrarium, & Peruſij facto concilio per religioſos diui

Franciſci

Francisci ex ordine ipsius fuisset cōclusum Ecclesiasticos nil proprium habere debere sanxit, ut ipsi religiosi nil unquam proprij, aut commune haberent, nec aliquid eis legari possent, nec aliquorum testamētorum fieri exequutores. Virginius cognominatus Vergusius Landēsis dux pontificius indignatus in Galeatium patrem Azonis Vicecomitis, qui cum spoliasset Bardo, & alijs eius oppidis in agro Placentino, ac adulterasset uxorem suam, ex Placentia ope Scottorum, & Ecclesiasticorum equestrium quatuor centum expulso Azone die octaua Octobris nocte eam occupauit, & per Beldrandum legatum apostolicum illuc profectum de mense Nouembris ibi constitutus fuit Vicarius ꝓ ecclesia Mediolaneñ. Turrianos, dum auxilio Modoeciēsium tentassent ire Mediolanum, Modoetiam profecti, in illos secū collatis manibus fuderunt, ea capta, ac direpta, & ex eis occisis circiter ducentum, & Galeatius Vicecomes, Ludouicū Vicecomitem, Iacobū Pusterlam, Simonem Cribellum, Franciscum Garbagnatum, Gulielmum Casatum, Mutium Modoeciēsem, Stephanū Vicummercatum, Embrandum Mandellum, Rizardum Birotapum, Castellinum Glosanum, & Ambrosium de Abiate, dum in eum coniurassent, die decima Decembris è Mediolano expulit, ibi utrinq; prælio commisso, mox una cum fratribus, ab eo deficientibus Vindelicis, quos habebat ad suum stypendium Arginato de Bucho, & Ruglerio de Argita nuncupato de Angera ducibus inde expulsus fuit, & occupata Modoetia per Tignarcum Pallauicinum, Rauisium Rusconum, & Bernarigios, & mox expugnata, & direpta per Ludouicum Vicecomitem ibi capiuato Pallauicino iuit Laudam, & Ioannes Turrianus ex Valesio de Castroleone Gallicus, & legatus apostolicus Mediolani fuit constitutus Vicarius, & Rauitius Prætor,

& Gulielmus Pusterla, & alij prenominati Mediolanẽses facti fuerunt rectores Francisco Rusca cũ suis, dum esset Modoetiæ, conseruato per Ludouicum Vicecomitem, & Galeatius, & fratres Laudã profecti inde die duodecima Decembris redierunt Mediolanum.

1323 Anno secuto equestres quatuor centũ ex turmis pontificijs transeuntes Placentiam die duodecima Ianuarij Marcum Vicecomitem interceptum inter Burgum sancti Donini & Fidentiolã super strata Emilia ducẽtũ equestribus, & nõnullis pedestribus, quibus egressus fuerat castrũ Arquati ab ea occupatum, ut nonnullos mercatores illac transeuntes spoliaret, commisso utrinq; prelio profligarunt, & alij duce Raymondo Cardona occuparunt Derthonam, & multa alia ibi oppida Papiensium. Et dum Gulielmus Pusterla, & alij extores Mediolani occupassent Carauagium, & Marcus illud recuperaturus octo centũ equestribus, & pluribus pedestribus illuc iuisset, & Henricus Flandrensis olim magister militiæ Henrici Septimi Imperatoris, & per eum factus Com. Laudæ, descendisset in Galliam cisalpinam tribus millib. equestribus, & pluribus pedestribus confirmatus per summum Pont. Com, & Raymondo Cardona, & Castono nepote Castoni legati apostolici, pontificij quadraginta millibus pedestribus, & decem millibus pedestribus, inter quos fuerũt bis millia Florentinorũ, Paganus Patriarca Aquileiæ, Simoninus, & Passarinus Turriani, & Virginius Landus eorum copijs, & Beltrandus, & Petrus de Ruffiniano notarius sacri pallatij legati apostolici illuc iter direxerunt, & dum facto post ab eis recessu per Landum quinque centum equestribus, Vicecomes reliquos pontificios aggressus eos ferè profligauit fratre Landi, Francisco Garbagnato, ac Simonino Cribello occisis p ipsos die uigesimaquinta Februa-

rij occupata Modoetia, & reparata atie, facto impetu in turmas Vicecomitis, qui ibant palantes, eas fuderunt die uigesima septima Februarij Vicecomite aufugiente uersus Mediolanũ, & liberè potiti sunt Carauagio, Cassano, Vaprio, Tricio, & plurimis alijs oppidis in ea regione, & deinde Vicomercato, & ad Tricium flumine Abduæ traiecto, & Marco, & Galeatio eius fratre illic sibi copijs occurrentibus inde prælio repulsis erumperunt agrum Mediolanensium, & ibi ad Tricellam uicum adhuc sibi occurrentibus Marco, & Luchino, alio fratre suis turmis equestribus, ac prælio repulsis Mediolanum obsederunt, & ad eius auxilium destinatis per Bauarum quinque centum equestribus Bertoldo Guffa duce, eo dimisso illinc abierunt Modoetiam. Et Vicecomites egressi Mediolanum mille ducentũ equestribus, & profecti Vaprium illic tentarunt occupare pontem super flumine Abduæ cõstructũ per pontificios dimissis ad eius custodiam mille equestribus, & pluribus pedestribus, & illinc facta fuga per Vbertinum Landum ex ducibus pontificijs, qui illic erant, Modoetiam eius atie, pontificij ibi consertis manibus cum Vicecomitibus fuerunt superati ex eis quamplurimis occisis, & Simone Turriano submerso in flumine Abduæ, & Henrico, & Cardona, & ducibus Florentinorum, & multis alijs captiuatis, & quamplurimis eorum uexillis interceptis, & portatis Mediolanum die ultima Februarij, & mox cum Vicecomites obsedissent Modoetiã, pontificij Henrico Flandrense è carcere illuc elapso duce, inde die uigesimasecunda Martij erumpentes in Vicecomites eos fuderunt, & coegerunt pedem referre Mediolanũ dimissos per turmas militares Bauari metu excõmunicationis in eum, ac Vicecomites Auinioni prolatæ per summum Pont. in ipsos quoque concitatis armis fidelium, eis data

uenia peccatorum, transmissis iam per Bauarum in gratiã factionis Gibellinæ ex Germania in Italiam Placētiam ad ibi legatum quatuor legatis ei denunciatum, ne bello infestaret Vicecomites, sed dum legatus eis, ac Bauaro cōminatus esset sacra interdicere, inde ob id territis abeuntibus uno scilicet Lucam, alio Pisas, alio Mantuam, & alio Veronam. Et pontificij die secunda Aprilis occuparunt Alexandriam. Et dum Marcus mille equestribus, & bis mille pedestribus profectus Cassanum, & ibi pontibus occupatis prohiberet deferri annonam Modoetiam, pontificij adhuc ducibus Henrico, & Castono, & Philippo Gabriele Florentino, Ioanne Turriano, & Beltrando legato ex Modoetia abeũtes, & occurrentes Vicecomiti cum eo rursus consertis manibus die decima nona Aprilis ipsum profligarunt ex eius atie desyderatis quatuor centum equestribus, & pluribus pedestribus, & cum mox adhuc Marcus tercẽtum equestribus, & quatuor centum pedestribus incursando prohiberet annonã etiam deferri Modoetiam, quinque centum equestres pontificij Henrico duce profecti Desium ibi alia quoq; utrinq; cōmissa pugna cum rursus fuderunt ipsius omnibus ferè equestrib. cæsis die uigesima sexta Aprilis. Et de mense Maij Placẽtiæ inter utranq; factionem facto certamine, Vbertino Lando ea dimissa pontificijs illinc transmisso per legatum apostolicum nuntio ad summum Pont. & deinde Marcus profectus eius acie in Passarinum Turrianum sexcentum equestribus ex Modoetia egressum die octaua Iunij, & dũ cũ eo innito alio prælio ipsum fudisset ex ipsius equestribus captis, & occisis ducentum, & postea alias turmas equestres Narbonenses proficiscentes Modoetiam inuasisset ad Carugham propè Lambrum secum cōmissa alia pugna, & deinde orta discordia Modoetiæ inter Germa-

nos,

nos,& Italos exercitus pontificij, & utrinq; consertis manibus ex eis desyderatis quinquaginta, alij ter mille, & octo centum equestres, & plures pedestres ex Florẽtinis, & alijs Hetruschis, Bononiensibus, Regiensibus, Parmensibus, Brixiensibus, Laudensibus, Cremonensibus, Bergomensibus, Nouicomensibus, Derthonensibus, Nouariensibus, Alexandrinis, Vercellensibus, Genuensibus, Papiensibus, Cremensibus, ac Mediolanensibus extoribus sequentibus partes summi Pont. exceptis Cribellis, qui iuerunt Lignanum, & illinc Mediolanum ad Viceccomites, Canturio tunc per Crassum cõmunito, Cardonaq; duce elapso è carcere auxilio Beccalai de Landriano, & Phebi de Comitibus, die undecima Iunij abierunt Modoetia profecturi Mediolanum, & Galeatio, & Marco Vicecomitibus mille equestribus, & pluribus pedestribus eis occurrentibus & cum nõ ausi fuerint secum concurrere, reuersis Mediolanum, eo profecti illud circumuallarunt die uigesima Iunij, & die octaua Iulij Carauagiũ diu obsessum per Landum receperunt, & cũ Azo Vicecomes tunc profectus eius, ac Ferrariensium, & Mantuanorum acie ad Burgum sancti Donini illũ occupasset, & Bauarus, ac Passarini, Estenses, ac Scaligeri copias auxiliares Mediolanũ destinassent Vicecomitibus, & Passarini, Estenses, ac Scaligeri alijs tentassent autore Ioanne Quiritio dolo occupare Parmam, ac Fidentiolam, & Germani militantes ad stypendium summi Pont. ab eo defecissent ad Vicecomites, & reliqui pontificij peste consumerentur, Mediolanensesq; fame premerentur, Galeatiusue ærarij inopia laboraret, & nec posset militibus, quos habebat ad ibi prꝩsidium, pendere stypendium, Mediolano eis suburbijs combustis dimisso illinc die decima octaua Iulij redierũt Modoetiam, & Vicecomites equestribus tribus millibus

cos

eos insecuti ipsam obsederunt, & dum Bergomenses in auxilium Vicecomitum illuc de mense Septembris irent, & per pontificios eis occurrentes fusi fuissent, & multi ex atie Vicecomitis Modoetiam obsidentes peste consumerētur, illinc die prima Octobris abierunt redituri Mediolanum. Et dum ex pontificijs tercentum equestres eos insecuti substitissent in uico Canariæ agri Mediolanensis, Marcus Vicecomes in eos regressus quatuor centū equestribus, & cum ipsis ibi prelio congressus illos profligauit ipso uico combusto de mense Octobris, & pontificijs die octaua dolo occupata ab eis Laude illinc multa strage repulsis, & profectis Placētiam die duodecima Nouembris Cassanum cum eius arce, & ponte super flumine Abduæ, quem tenebant pontificij, inde eis expulsis, recuperauit, & orta discordia inter Germanos, Eluetios, & Rhetos, qui secum militabant ex eis ipsum quinq; centum dimittentibus, & ex ipsis aliquibus reuersis in Germaniam, & alijs profectis ad Henricum Flandrensem ducem pontificium, illinc redijt Mediolanum, & mox per eum Carate cōmunito, & Vicomercato, Vaprio, & Ripa alta ex Insula Fulcheria receptis, Modoetiam obsedit, & dum ibi incolæ, ac pontificij ad eius presidium degentes fame oppressi fuissent, eam ex pacto de mense Decembris habuit Vbertino Lando, qui foret ad eius presidium mille pedestribus, & quatuor centum equestribus pro summo Pont. illinc exportato thesauro per Quæstorem legati sui Auinione ad eum, penes quem Raymondus Cardona etiam illuc profectus procurauit in sui gratiam recipi Galeatium Vicecomitem, & fratres id requirentes. Fuit ingens annonæ penuria, & uini copia, & uiguit graue frigus.

1324 Anno subsecuto Galeatius Vicecomes die decima nona Nouembris factus fuit Dux Mediolani.

Et

Et anno 1325. occupauit, & cōburri iussit Soncinum. 1325

Anno altero summus PP. die uigesima Aprilis Bauari 1326
abrogata electione, & deposito Episcopo Aretino eis, ac Vicecomitibus, Mediolanensibus, Cremonensibus, Brixiensibus, Bergomensibus, & multis alijs populis Galliæ cisalpinæ adhęrentibus Bauaro sacra interdixit. Atius Vicecomes de mensibus Martij, & Aprilis copijs suis irrumpendo agrū Brixiensem ibi multa occupauit oppida. Et Virginius Landus pro summo Pont. irrumpit agrum Mutinensem die decima Martij eius atie, & Corigiensiū, ducentumq; equestriū Florentinorum, & Saxolo, & nonnullis alijs occupatis, & expugnatis Insula Scalensi, ac Burgho forti, de mense Iulij inde cursitauit agrum Mantuanum, & obsedit Mutinam, & cum Passarinus dimissa Vitelliana Caualcabobus, quam occupauerat, iuncto ponte flumine Padi, eoq; traiecto ad auxilium Mutinæ se cōferret, inde abijt eis suburbijs combustis, & in agros Regiensium irrumpens eos quoq; prędæ exposuit, ac uastauit, & Parmenses, & mox Regienses, & deinde Bononienses de mense Octobris transiuerunt in partes summi Pontificis, & Ecclesiæ per ipsos Beltrando legato apostolico ex familia Alidosia Imolense, & Comite Flaminiæ recepto. Quidum Estenses, & Passarini obsedissent Bononiam positis castris ad oppidū sancti Felicis, coacta eius, ac pontificiorum atie, eiq; etiā in auxilium per Florentinos transmissis ducentum equestribus facta illinc in hostes eruptione, & utrinq; facta pugna eos profligauit.

Anno sequente Bauarus accersitus per Vicecomites, 1327
Castrutium, & Pisanos, & alios factionis Gibellinæ in Italiam, ex Germania, in eam se contulit unà cum Margarita uxore filia comitis Gulielmi Olandiæ, & Selandiæ, & die uigesima sexta Februarij applicuit Tridentum, ubi unà

cum Epiſcopis tredecim, quos ſecum habuit, & alijs eccleſiaſticis ſibi adhærentibus declarauit ſummum Pont. hæreticum, & inde per Azonem, & Marcum Vicecomites ducentum equeſtribus, Paſſarinum Bonacoſium, Canem Scaligerum octocentum, Guidonem Tarlatum tercentũ, Ponzinum Ponzonum, Raynaldum Eſtenſem, ac legatos Carrarienſis, Caſtrucij Piſanorum, ac Federici Regis Siciliæ, ac aliorum factionis Gibellinæ ductus Veronam, & inde Soncinum, ubi ſibi tradita arce per Galeatium Vicecomitem eam, ac ibi oppidũ tenentem, conſtituit ipſum Vicarium Cremonæ, & Cremæ, & ex Soncino profectus Nouicomium, & illinc die uigeſima ſeptima Maij Mediolanum, ibi in die ſolemni Penthecoſtes, & prima Iunij habuit coronam de more à Ioanne Vicecomite ibi, ſeu Nouariæ Præſule, & ſeu ut aliqui dicunt à Guidone Tarlato Epiſcopo Aretij, & Federico de Madijs Epiſcopo Brixiæ, & Epiſcopo Tridenti, & exautoratis per ſummum Pont. & cum ei ſibi exigere uolenti graue tributum Mediolanenſes obſtitiſſent, iuſſit detineri, & carcerari Modoetiæ Galeatium, Luchinum, Ioannem, & Azonem de Vicecomitibus eos deferrentibus Marco, & Ludouico Vicecomitibus Stephano eorum fratre tunc extincto morte repentina, & inſtigantibus Scaligero, & Franciſco Ruſca infenſis Galeatio, electis uiginti quatuor ibi ciuibus, inter quos fuerunt Tranchinus Vicecomes, Otto Burrus, Ramengus de Caſate. Et Belinus de Petra ſancta unà cum Gulielmo Co. Montisferrati eorum præfecto facto ad regimen Mediolani, & ab ibi incolis exactis quinquaginta 33 millibus Florenis, inde die quinta Auguſti abijt in agrũ Brixienſem, & ibi apud Vrceos habuit comitia aduerſus Vicecomites, quibus interfuerunt Tarlatus, Scaliger, Eſtenſis, Paſſarinus, & legati Caſtrucij, & alij factionis Gibel-

Gibellinæ, & Cremonæ, & Nouicomij, & Tyferni constituit Episcopos, & die decima septima ex Vrceis recessit, & castramentatus est in glareis Soncini, & die uigesima illud ingressus fuit, & dum ibi esset, aufugerunt Luchinus, & Azo Vicecomites è carcere deceptis custodibus, & iam ipsi solutis per Vicecomites aureis sexdecim millibus pro eorum redemptione, & mox accessit Cremonam, & ibi habitis aureis ducentum millibus à Gibellinis Galliæ cisalpinæ pro stypendio mille quinq; centum equestrium, quos secum habebat, illinc traiecto Pado cum eis, & alijs ducētum quinquaginta Scaligeri, centum quinquaginta Passarini, centum Estensis die uigesima quarta Augusti iuit Burgum sancti Donini, & inde iuit die prima Septēb. Pontremulum, & illinc cōductus per Castrutium Lucam ibi exceptus omni genere honoris, ac summa cum lętitia, & ab ipso habitis aureis quinquaginta millibus eum insigniuit Ducatu Lucæ, Pistorij, Volaterarū, & agri Lunēsis. Et profectus Pisas eas obsedit per mensem, & redegit in sui potestatem, & ingressus die octaua Octobris per Pisanos iussit dimitti Castrucio oppida Serezanæ, Rothinæ, Montis Caroli, & Petræ sanctæ ex agro Lunense, ac promisit in eius gratiam dimitti facere Galeatium, & Ioannē Vicecomites ex carcere Modoetiæ, & postquam stetit Pisis per bimestre, exactis à Pisanis aureis octo centū millibus inde iuit Viterbium cum Castrucio secum ducente mille pedestres, & totidem uelites cum tercentum equestribus, alijs mille dimissis ad pręsidium Lucæ, Pisarum, ac Pistorij, & inde ad Castrumleonis Piscariæ, & ibi traiecto flumine Vmbronis ualdè aucto ob pluuias, Comitibus sanctæ Floræ, & Vgone Basco septem centū equestribus, & mille pedestribus cum pręcedentibus accessit Viterbiū tribus millibus equestribus, ubi fuit receptus per Gibertum

tum Gattum ibi tyrannum. Romanenghi,& Soncini incolæ, qui per annos circiter tredecim inter se bellum habuerant ob Fondulos è Soncino expulsos, pacē fecerunt die ultima Octobris, & Fonduli, & alij eorum factionis restituti fuerunt Soncino preter nōnullos ex familia Fondulorum. Gibertus Corigiensis noīe ecclesiæ de mense Decembris recepit Burgum sancti Donini.

1328 Anno sequuto Bauarus accersitus per Stephanum Columnam, Iacobum Sabellum, & Theobaldum Statium rectores Romæ ex Viterbio die sexta Ianuarij abijt,& die octaua Romā applicuit, & inde abeuntibus ipsis diuersæ factionis ibi cum pompa receptus fuit, & factus Senator, & Dux per annum, die sexta decima fuit coronatus per Sarram Columnam ex Viterbio mille quinque centum equestribus transmissis in agros Vrbenetanorum sequentium partes pontificias, eisq; iussis euerti, & ibi creauit equitem,& cōstituit rectorem, & Vicarium suum Castrutium, & solemniter deposito Ioanne Pont. Max. creauit antipapam Petrum Columbum Corbariensem Reatinū ordinis minorum diui Francisci ex humili loco, & infimæ conditionis, & nominari iussit Nicolaum Quintum. Qui factis nonnullis decretis, & inter alia, ne summus Pont. Roma abesset ultra trimestre fratre Nicolao Fabriatense religioso Heremitano concionante eum, ac Nicolaum pręsulem Venetum nepotem Cardinalis Pratensis, & abbatem sancti Ambrosij Mediolani, Germanum pręsulem Mutinæ, Petrum de Origo, & Ioannem de Arlottis Rom.& Episcopos creauit Cardinales. Et dum classis Neapolitani Regis occupasset Ostiam, & Germani per Bauarum in eam transmissi per ipsius classianos inde expulsi fuissent multa cæde,& Philippus Cornotensis dimissus Florentiæ ad ibi, & Hetruriæ factionis suæ subsidium

in

in Bauarum, & Castrutium nocte diei uigesimi octaui Ianuarij profectus Pistorium octo centũ equestribus, & bis millibus pedestribus illud occupasset, & diripuisset commisso pręlio cum centum quinquaginta equestribus, & quinq; centum pedestribus ibi ad præsidium per Castrutium dimissis sub Henrico, & Galarano eius filijs, ac filio, & nepote Philippi Tedisij, Bauarus, & Castrutius omissa expeditione, quam decreuerat facere in Rubertum, abierunt ex urbe die quinta Februarij, & cum die sexta per Florentinos occupato oppido Castelinæ Castrutius militibus, quos secum duxerat, properasset illinc Pisas, & inde Lucam orto Romæ tumultu die quinta Martij inter Ro. Bertoldo Vrsino duce Ruberti, & Iacobo Columna filio Stephani ducibus, ac Germanos nolentes quicquam soluere pro annona ex eis multis occisis Bauarus reuersus in urbẽ illuc uocauit equestres, quos transmiserat in Vrbeuentanos, & Siluestrum Gattum tyrannum Viterbij captiuatum, & tormentatum exuit dominio, ac thesauro aureorum quadraginta millium. Et dum supremus cancellarius Romæ ex familia Vrsina Princeps Scurarum ab eo defecisset, eius ibi pallatium per populares Ro. diripi iussit, & ad preces Castrutij, Sarrę, & Stephani Columnæ, & Iacobi Sabelli dimissis die uigesima quinta Martij ex arce Modoetiæ Galeatio, & Ioanne Vicecomitibus per Ancuinum Rizardum Noricum eorum custodem, & Gulielmum Monfortem Vicariũ suum Mediolani, & Romæ sibi nato filio, & nominato Ludouico Romano, & creato Marchione Brandimburgi, illinc abijt Tybur, & die uigesima prima illuc reuersus, & à Romanis exacto tributo aureorum triginta millium ibi rursus se coronari fecit per antipapam, & omisso bello Neapolitano Aragonense Rege Siciliæ, & Genuensibus exulibus inuitis crea-

to

to Romæ rectore Raynerio filio Vgotionis Fagiolani, & Spoleti, & in Latio, ac Flaminia ac Gallia Cisalpina constitutis Vicarijs idē subsequutus Castruciū iuit Velitras, & mox Tudertum, & illinc quatuor centum equestribus, & mille quatuor centum pedestribus ad Castrum S. Germani profectus per Spoletinos, & Perusinos ad Narniam prelio fusis die quarta Iunij recepit Mulatam, inde dimissis incolumibus quatuor centum equestribus, & quinq: centum pedestribus Ruberti Regis, & deinde Cisternam, quam iussit diripi, & comburri, & mox redijt Velitras, & cum illuc non fuisset admissus, & orta fuisset discordia inter Sassones, ac Gattos ex una, & Vindelicos, & Sueuos ex altera secum militantes ob prædam Cisternæ per milites Ruberti dimissæ, & combusta Ostia die uigesima sexta Iunij inde transmisit Romā Sassones, & Gattos, & alijs iuit Tybur, & ibi cum substitisset per mensem, nec inde ob penuriam ānone, ac pecuniarum ualuisset irrumpere Apuliam, illinc die uigesima sexta Iulij redijt Romam, Et cum Petrus Arago filius Regis Siculi classe octuagintaquatuor triremiū, & aliarū nauiū & exules Genuēses ingressi Calabriā sexcētū equestribus eius litora diripuissēt, & ī latio occupassent, & uastassent Asturas, & mox Orbitellum, & deinde iuissēt Cornetum, Bauarus deceptus spe sibi data per Regem Siciliæ, & Exules Genuenses, & Gibellinos, & nec habens pecuniam, qua pendere posset stypendiū suo exercitui, nec eo ualens irrumpere Regnum Neapolitanum munitum prę̄sidijs per ibi Regem, cū Antipapa abijt Viterbium die sexta Augusti, & dū Ioannes legatus Apostolicus, & Napuleo, & Bertoldus Vrsini, ac Stephanus Columna eorum factione Romā regressi fuissent, & inde abeuntibus Sarra Columnense, Iacobo Sabello, & alijs sequacibus Bauari in eum, & Antipapā ibi factis processioni-

ſionibus, eiusq; priuilegijs cõbuſtis, quamplures domos ſequatium ſuorũ depopulati, & demoliti fuiſſent, illucq; ſe recepiſſet Gulielmus dux Regis Neapolis octo centum equeſtribus, diripi iuſſit agros Vrbeuentanorum, & dum intenderet ex proditione oppidum Bulſennæ occupare re in lucem prodita, & ſumpto multorum ultimo ſupplicio ex Viterbio iuit exercitu bis mille quinque centum equeſtrium Germanorum, ac multorum Italorum die uigeſima ſexta Auguſti Tudertum, & inde expulſis Guelphis, & ab ibi incolis exactis decem millibus aureis, & per antipapam ſpoliata eccleſia diui Franciſci ibi omni theſauro, illinc tranſmiſit comitem de Origo eius ducem quinque centum equeſtribus in Flaminiam, & eius mareſcalcũ ipſius equeſtribus Fulginium, credens illud dolo occupare. Et dum Ortigus ſecum iunctis Gibellinis diripuiſſet agros Imolæ uſq, ad eius mœnia, & mareſcalcus re Fulgini in lucem prodita eius, ac circumuicinorum depopulatis agris, & ibi cõmiſſis multis incendijs inde multa abacta præda redijſſet Tudertum, Bauarus inſtigatus per exules Florentinos, & alios exules factionis ſuæ decreuit unà cum Caſtrutio obſidere Florentiam, & ob id habere delectum militum, & dum Florentini munitis militibus, & annona Florentia, & alijs oppidis, & municipijs ſuis aduerſus eum audacter ſe accinxiſſent, ex Tuderto cum uxore, & antipapa, & exercitu die ultima Auguſti redijt Viterbium, & ibi dimiſſa uxore cum antipapa illinc abijt ſexcẽtum equeſtribus Cornetum, & ibi habitis comitijs cum Petro Aragonenſe, & exulibus Genuenſibus illinc redijt Viterbium, & mox Tudertum, & cum ibi haberet delectum militum, quibus Florẽtiam obſideret unà cum Caſtrutio, eo die tertia Septembris annorũ quadraginta ſeptem extincto ſuperſtitibus Galarano, & Henrico filijs,

& die decima ad montem altũ Marsilio Patauino ex eius principalibus, rediit Grosetũ die quintadecima Septembris, & cum filij Castrutij occupassent, ac munissent Pisas per Bauarum eius uxori concessas, ibi captiuato Blasio Bobiense, & Philippo Capuano, & pluribus alijs, illincq; excluso comite Vituburgiense Germano ibi rectore pro Bauaro, eisq; electis ibi dominis per Pisanos biennio illuc timens, ne urbem traderent Florentinis, profectus est, eisq; illinc abeuntibus Lucã, per Pisanos ibi fuit receptus magna cum lætitia, & ibi rectorem, & Vicarium suum constituit Tarlatinũ de Tarlatis. Et dum Aragonenses, & Genuenses exules illuc iuissent ibi cũ eis habuit comitia, & dũ inde abijssent in regiones suas, & filijs Castrutij sibi delatis, qđ adhæsissent Florentinis, profectus Lucam die octaua Octobris eos exuit dominio, & sibi datis per ipsorum matrem aureis decem millibus ad eum placandum ibi dimisso Vicario suo Com. Castellano Germano, exactisq; à Lucensibus aureis centum quinquaginta millibus inde abijt, & dum Vicarius suus ducta uxore filia Castrutij eius filijs dimisisset dominium Lucæ receptis oppidis Pissiæ, ac Bagnani à militibus Castrutianis, qui ea reseruarant filijs Castrutij, eis militibus data pecunia, & esset Spissiæ, reuersus Lucam die octaua Nouembris eum ab eius regimine depo suit, & filios Castrutij exuit omni dominio, & unà cum matre relegauit Pontremulum, & Pisani eos, ac Nerum Saggiam tutorem, ac exules Florentinos uti proditores, cum diripuissent eorum agrum, ex eius consensu damnarunt in ære, & persona.

1329 Anno subsecuto antipapa unà cum eius cardinalibus profectus Pisas ibi habita contione in gratiam Bauari exautorauit, & anathematizauit summum Pont. ac Azone Vicecomite requirente creauit anticardinalem Ioannem Viceco-

Vicecomitem,& constituit Vicarium suum in Gallia cisalpina, & cum Bauarus trāsmisisset Pisas marescalcū suum, ut cogeret ibi incolas adesse execrationi antipapæ, dum eam proferret in summū PP. die decima octaua Februarij superuenit tanta uis uentorum cum grandine, & copia aquarum, ut marescalcus graui frigore oppressus, & ut ab eo se liberaret, igne ibi accenso ꝑ ipsum ex miraculo omnipotentis Dei extinctus remansit, & Bauarus die sextadecima Martij, dum Lucæ esset orto bello intestino inter Ponginquos, & Terminellos, & filios Castrutij, ex Pisis illuc profectus eā diripi iussit inde expulsis Ponginquis, & filijs Castrutij, eorūq; domibus combustis. Et cum Sum. PP. eū, ac antipapā, & sequaces suos die trigesima rursus Auinioni excōicasset, habitis aureis uiginti duob. millib. à Francisco Castrocane de Interminellis eum constituit Vicarium suum Lucæ, & die tertia Aprilis inde redijt Pisas, & dū filij Castrutij, & Philippi Tedisij affines, & Sarra de Sagina regulus Altipassi eorum factione occupassent Pistorium, Vicariusq; Bauari cum eorū hostibus arreptis armis inde eos expulisset die undecima Aprilis Pisis ibi constituto Vicario Tarlato, ac dimisso cum antipapa, & sexcentum equestribus, & Lucæ Francisco Castrocane Interminello quatuor centum equestribus abijt Marcariam agri Mantuani, & dum Sansones, & Gatti octo centum equestres, qui erant ad presidium Pisarum, & alij qui erant Lucæ concitato tumultu ob stypendium sibi nō solutum, inde abijssent, & mox reuersi Lucam, illuc non admissi, eius suburbijs direptis ductoribus duce Brambense Sansone, & Arnaldo de mense Iunij occupassent Mōtem ceruleum supra Viuianum Lucę proximum, & Marcus, & Azo Vicecomites penes Bauarū captiuati ipsi obtulissent pendere aureorū quatuor centum uiginti quinq; millia

pro eorum liberatione, & restitutione Mediolani, quibus solueret eis stypendiũ, Bauarus retento Marco, ac dimisso obside penes Germanos, donec illi solueretur æs ipsum, permisit Azonem redire Mediolanum unà cum Corrado Porcario, & alijs, qui, cum eis Azo soluisset aureorum uigintiquinq; millia nulla habita ratione Bauari eis aufugissent in Germaniã, Bauarus Marcariæ habuit comitia, quibus interfuerunt Mastinus Scaliger, Guido Gonzaga, Ponzinus Ponzonus Cremonensis, & Franciscus Rusca Tyrannus Nouicomij, & decretum fuit mouere bellum Vicecomitibus uti adhęrentibus Ecclesiæ, & Mediolanũ obsidere, quod Azo nolebat dimittere Bauaro, & cum Germani tumultuarij die decima nona Iunij Marco Vicecomite duce profecti Lucam eam ab Interminello ibi Vicario Bauari, ac Lucensibus, ne diriperentur, habuissent cũ illic arce, & die uigesima quinta Marco dimisso, & sibi duce constituto, & in eius uerba pręstito sacramento, & facto domino Lucæ eius agrũ cursitassent, ac diripuissent castro maiore combusto, & ex ibi incolis supra quatuor centum cæsis die sexta Iulij, & mox euersis agris Pissiæ, obtulissent Lucam tradere Florentinis sibi solutis aureis octuaginta millib. pro eorum stypendio, & Florentini nolentes dare ueniam filijs Castrutij, ut requirebant Germani, & Vicecomes inter se discordes recusassent Germanis soluere eas pecunias, etiam sibi oblatas mutuo ab aliquibus eorum, ac Lucæ mercatoribus, & p Germanos habitis à Pistoriẽsibus Monte Murlo, Carmignano, Artimignano, & Vitulino, & nonnullis alijs oppidis, quæ occupauerant Florentini, unà cum arce Tizani, Florentini eis dimisso Monte Murlo per Germanos pro aureis duodecim millibus soluendis pro stypendio militũ, qui erant ad pręsidium ipsius destinassent Philippum Carnotensem

eorum

eorum ducem ad Germanos ipsis offerendum ea octuaginta millia aureorum, ubi sibi uoluissent Lucam tradere, & per Germanos penes eos, donec soluerentur retento Philippo, Bauarus ex Marcaria se recepit Cremonam, & ibi habuit delectum militum; & die uigesima prima Iunij procurante Ponzino Ponzono Cremonensibus concessit priuilegiũ fluminis Olij tenus agrum Cremonensem unà cum oppidis Guardastalli, Gerardo de Corrigio Parmen. & Luceriæ Passarino de Bonacosis olim concessis per Henricum Septimum eius præcessorem, & etiam oppidum Cremæ, & Insulam Fulcheriæ, & terras Ripæ Abduæ, & per Florentinos eadem die cum Moncatinensibus, & alijs incolis Vallis Arni fędere percusso Pisanis indignatos, dũ tractassent Lucam emere à Germanis sibi solutis aureis sexaginta millibus, bello moto, ex Cremona bis millibus equestribus, ac pluribus pedestribus profectus in agrum Mediolanẽsem, & castris positis ad Modoetiam, inde die duodecima Augusti eũ cursitauit, ac prędæ, ferro, & igni exposuit, & dum Pontificij equestres supra bis mille ex Bononia profecti Parmam, & Regium eis obsessis potiti fuissent, recepit die uigesima quinta Papiam, & nulla alia re graui facta, & habita pecunia ab Azone ad finem Augusti redijt Cremonam, & cum Pisani accersitis Marco Vicecomite, & Germanis ex consilio Facij Co. Donaticij à Luca, & introductis in Pisas de mense Maij se uendicassent in libertatem, inde p eos Vicario, ac pręsidijs Bauari expulsis, & Vicecomite sibi donatis multis muneribus illinc die trigesima Augusti profecto Florentiam, & ibi eo autore Florentinis, & pontificijs inuicem conciliatis, Bauarus ex Cremona se recepit Papiam, & illinc ad principium Octobris redijt Cremonam, & inde die septima accessit Parmã illuc sibi trãsmissis è Luca ab eius marescalco

mille equeſtribus, quibus intendebat occupare Bononiã ex proditione Alberti Manfredi, & nonnullorum Bononienſium, & re in lucem prodita, & ibi per legatum habitis à Florentinis tercentum equeſtribus, & quatuor centum uelitibus, Bononienſibus proditoribus captis, & decapitatis, ex Parma abijt cum legatis Parmenſium, Mutinenſium, & Regienſium die decima nona Nouembris Tridentum, ubi habuit nuntium mortis Federici Auſtriaci eius æmuli uita functi ex dyſinteria ob multa incõmoda per eum perpeſſa. Et Marcus Vicecomes unà cum Babergio regulo, & Arnaldo pręfecto caſtrorum Germanorum tumultuariorum profectus Florentiam, cũm Florentinis facto tractatu de eis tradi faciendo per Germanos Lucam pro aureis octuaginta millibus, quos Florentini adhuc diſcordes diſſuadente Simone Toſa recuſarent ſoluere, dono ſibi datis ꝑ Florẽtinos aureis mille illinc abijt Bononiam ad ibi legatũ apoſtolicum, & inde redijt Mediolanum, ubi fuit ſummo cum honore receptus per Luchinum, & Ioannem fratres, & Azonem nepotem ibi Ducem, & cum prętenderet Ducatum Mediolani ſibi ſpectare, per ipſum in eum inita coniuratione cum legato apoſtolico, Rege Neapolis, & Florentinis pro eo uendicando tentatis amicis, & clientulis ſuis ibi ueteribus in Azonem concitare, uxoreq; Ottorini Vicecomitis ea inuita in eius uota, compulſa, & mox in eam, dum ſuſpicatus fuiſſet ipſam alienum puerperium ſibi ſuppoſuiſſe, indignatus ipſam apud Roſatum in profundam foueã ibi arcis proiciſſet, & ſuffocaſſet, cõuiuioq; exceptus in pallatio Curtis Arenæ Mediolani per fratres, & nepotem eo finito illinc abiret, ꝑ eos reuocatus iuſſus fuit ibi teneri, eliſiſq; faucibus ſtrangulari, & in publicum extra feneſtram proici. Parmenſes, ac Mutinenſes, & Regienſes, dum Poretus legatus

gatus apostolicus Bononiæ Rolandum Rubeũ, ac Gibertum Corrigiensem cugnatos inuicem discordes illuc uocatos ibi iussisset detineri, defecerunt ab ecclesia die decima septima Augusti. Hoc anno, & sequente regnante Saturno in signo Leonis in uniuersa fęrè Italia uiguit grauis annonæ pęnuria, & multi hoc anno in Italia ob aeris frigiditatem fuerunt oppressi febre.

Anno partus Virginei Millesimo tercentesimo trigesimo, Bauarus imposuit Aloysio Gonzaghæ, ut Cremonẽsibus dimitteret municipia Casalismaioris, & Platinæ, & alia, quæ occuparat ex agro Cremonense. Et summus Pont. antipapã ad se Auinionem perductum à Bonifacio Com. Pisano, Pisis, ut rem ei gratam faceret, captiuatum inde expulsis Lafranchis, & sequacibus contrariæ factionis, & coram eo genuflexum toto collegio Cardinalium assistente, ac petentem sibi dari ueniam, postquam faslus fuisset se hæreticum, eo dimisso, incolumi iussit eum carceri mancipari, in quo illinc ad triennium obijt. Et Ioannem Regem Boemiæ, dum ad eum transmissis legatis institerit penes ipsum, ut in sui gratiam reciperet Bauarũ paratum dimittere imperium, modo ad illud eligeretur Dux Bauariæ, repulit, Mutinenses sexcentum equestres, & plures pedestres pontificios ex Bononia Beltramo, & Raymondo de Balzo, & Galeatio Andagauiẽse fratre naturali Regis Neapolis ducibus profectos Formiginem, credentes eam dolo occupare, illis occurrentes utrinque consertis manibus fuderunt ipsis omnibus færè cæsis, ac captiuatis die uigesima quarta Aprilis, & per Parmenses occupato Burgo sancti Donini de mẽse Iunij alios equestres mille quatuor centum etiam pontificios ex Bononia ingressos agrũ Mutinensem, ibi secum coniunctis Regiensibus octo centum equestribus, & tribus millibus pede- 1330

ſtribus, cum eis rurſus prælio congreſſi fugarunt uſq; Bononiam, ſed pontificij reparatis uiribus, & coactis in unũ mille quinq; centum equeſtribus adhuc curſitarunt, & diripuerunt agros Mutinenſium.

1331 Anno altero Cremonæ prętore Vnzino de Azarijs flumen Padi pręter modum auctis eius aquis, diſiectis ipſius aggeribus in agro Mantuano, & Ferrarienſe graue damnum ibi intulit ex illic incolis ſubmerſis ultra decem millia. Sũmus PP. Ioannem Vicecomitem, dum reſignaſſet cardinalatũ habitum ab antipapa ad eum deſtinato Auinione legato Vercellino Vicecomite, & alios Vicecomites in ſui gratiam recepit, ac abſoluit, & ipſum conſtituit pręſulem Nouariæ, & Mediolanenſes ad eum tranſmiſſis etiam legatis Auinione Odofredo Cuſſano, Ioanne de Pontirolo, & Guidone de Calice, & Piſanos liberauit ab interdicto à ſacris, cui eos ſubiecerat. Et Foriliuienſes obſeſſos per Bononienſes, & pontificios mille quinque cẽtũ equeſtres, & plures pedeſtres cõpulit in ſuas partes. Ioannes Rex Boemiæ uocatus anno pręcedente per Brixienſes in Maſtinum Scaligerum eorum agrum de menſe Iulij euertentem occupata Brixia auxilio ibi Gibellinorum, & belligerantẽ cum Bergomenſibus factionis Guelphæ, & nec ualentes eis reſiſtere ingreſſus Italiam ſeptem centum equeſtribus profectus Brixiam eam, & mox Bergomum in ſuum arbitrium recepit, & uocatus per Gerardinum Spinolam Genuenſem, à quo fuerat empta Luca à Germanis tumultuarijs, ac Lucenſes obſeſſos p Florentinos eorum duce Beltramo de Balzo illuc deſtinauit bis mille equeſtres, & totidem pedeſtres die quarta decima Februarij, qui inito prelio cum Florentinis eos à Luca repulerũt. Et dum legatus apoſtolicus Bononiæ, Parmenſes, Mutinẽſes, ac Regienſes bello infeſtarent Parmenſes,

auto-

autoribus Rubeis die secunda Martij, & mox Mutinēses, ac Regienses ipsi Ioanni se subiecerunt, & dum Lucenses intenderent se subijcere Florentinis, die quinta decima Martij Florentinorũ agros eius equestres cursitarunt, ac diripuerunt multis eorũ oppidis captis. Et cum legatus apostolicus cũ eo ad flumen Scultennã percussisset fędus, & in ipsos Rex Neapolis, Florentini, Scaliger, Gonzagha, Estenses, & Vicecomites die sexta decima Aprilis iniuissent societatem: Summus Pont. die decima Maij eos oẽs excõmunicauit. Et Ioannes constitutis Vicarijs suis Mutinæ Manfredo, & Guidone de Pijs, & ibi, ac Parmæ, & Regij dimissis ad pręsidium octo centum equestribus sub Carolo filio inde reuersus fuit in Insubriam, & direptis agris Papiensium, Nouariensium, Mediolanensium, & Bergomensium iuit Mediolanum, & ibi factus fuit Rex Italiæ. Et cum Cremonenses se ei quoq; supposuissent, illinc de mense Augusti Cremonam se recepit, & ibi constituto Vicario suo Põzino Pozono, & Mediolani Azone Vicecomite, & Ludouico auo suo Sabaudiæ, & Simone Pistoriense Lucæ, ex Italia abijt in Galliam, & inde in Germaniam, & illinc in Boemiam.

Anno sequente Egidio Mandalberto Episcopo Cremonæ mortuo successit Vgolinus Ardingerius Parmēsis ex religiosis ordinis Prædicatorum diui Dominici de obseruantia. Azo Vicecomes Brixiam à Scaligero, qui eam die decima Iunij cęperat auxilio ibi Guelphorum inde expulsis Gibellinis, ac militibus Regis Boemiæ illic ad pręsidium degentibus, dum ab eo Rege ob illius tyrannidem defecisset, habuit, ac potitus est die uigesima Septembris Bergamo, & die uigesima secunda Octobris medio Ludouici eius patrui à Gulielmo Castro franco Vicario Regis Boemiæ accepit Piceleonem inde expulsis Boemis, qui 1332

ibi

ibi erant ad pręsidiū, & mox eodęm mense eius atic dolo Cremonam ingressus illinc expulsus fuit multa cæde, & mox unà cum Gonzagha, & equestribus mille quinque centum obsedit Mutinam ꝑ dies uiginti, & ibi facta multa pręda, dū Estenses auxilio Scaligeri duce supremo Leone de Campo sancti Petri Patauino obsedissent castrū sancti Fœlicis in agro Mutinense iuris Manfredi Pij Carpensis, & per eum cum alijs uiginti oppidis, quæ habebat in ea regione, comendatum Carolo filio Regis Boemiæ, Manfredus, & Carolus octo centum equestribus illuc in auxilium profecti utrinque commisso ibi pręlio illos profligarunt Pinardo Aliprando duce Vicecomitis, ac Nicolao Estense, & Nicolao, & Theobaldo de Comestabilibus, & Iacobo de Algatijs unà cum alijs quinquaginta nobilib. captiuatis, & multis alijs occisis die uigesima Nouemb. Rex Boemiæ eo mense profectus Auinionem ad summū Pont. & ibi secum remotis arbitris habito longo sermone per eum repręhensus, qui ausus fuisset occupare in Italia ea, quæ forent Ecclesiæ Ro. inde abijt in Galliam ad Philippum ibi Regem intendens debellatis Italiæ regulis ibi Carolum fratrem Philippi creare regem.

333 Anno sequuto Rex Boemiæ ex Germania in Italiam reuersus bis millibus equestribus, tercentum ex eis Com. Arminiacho duce cum Carolo filio ex Parma iuit Bononiam, ad ibi legatum, & per eū nō receptus hylari fronte inde iuit Lucam, & ibi dimisso Com. Arminiacho redijt Bononiam, & sibi per Bononienses datis quindecim millibus aureis pro stypendio ipsorum equestriū illinc redijt Parmam, & cum Bononienses legato ob eius tyrannidem ex Bononia expulso ope Florentinorum, ac Estensis cæsis tam in urbe, quàm in agris eius militibus, ac demolita ibi arce die decima Septembris se uendicassent in libertatē,

& lega-

& legatus illinc properasset in Hetruriam, & cum Ioanne Vrsino Card. ibi legato iuisset Pisas, & Gibertus Folianus suppeditasset Regium inde expulsis Manfredis. Et Scaliger Bergomum, & Azo Vicecomes Corradino duce Brixiam, & mox Papiam, dimisso Carolo filio cum presidio Mutinę ex Parma exercitu properauit Papiā aduersus Azonem ibi arcem oppugnantem, & non ualens propugnacula ibi erecta per eum superare irrumpit agrum Mediolanensium, eisq; direptis, & ibi Landriano, & multis alijs euersis, cum Florentini quatuor centum equestres, & Scaliger octocentum destinassent in auxilium Azonis, re infecta redijt Parmam, ubi cum intellexisset filios Castrutij penes ipsum detentos clam eo profectos Lucam ipsam opera Almerici ipsorum aui paterni, & Auenionū ibi ciuium recepisse, & ibi arcem oppugnare, eo bis millibus equestribus properauit, ipsamq; intra biduum recuperauit, habitaq; pecunia à Lucensibus declaratis rebellibus Castrutianis, & sequacibus illinc regressus fuit Bononiam, & cum Florentini, & Pisani Lucam sibi oblatam per eum recusassent emere, ipsam Marsilio, & Petro Rubeis, ei per ipsos aureis triginta millibus solutis, dimisit, & etiam commendauit Parmam, & Giberto Foliano Regium, & Guidoni, & Manfredo Pijs Mutinam ab eis etiā habitis pecunijs concessit, & Ponzinum Ponzonum confirmauit Vicarium Cremonæ. Et pertesus factiones Italiæ ex ea una cum filio de mense Octobris redijt i..G ermaniam illuc cum exercitu rediturus, sed in Boemiam profectus ibi diu habuit cōtrouersiam cum uxore. Et eo mense Octobris inchoata fuit Cremonæ Societas Disciplinorum sub titulo Christi resurgentis in ædibus monasterij diui Dñici, & mox translata in ædes diui Michaelis, & deinde erecto sibi sacello è regione monasterij monia-

lium

lium Conuentualium D. Sanctæ Mariæ in Cistellis ordinis Cysterciensium diui Bernardi in parochia sancti Galli incedens induta indusio telæ coloris albi, mox anno 1577. commutati in colorem rubeum sub uocabulo Trinitatis cum signaculo Trinitatis ad latus sinistrum, & et per aliquos olim diui Michaelis, cõditis eius statutis anno 1336. dum anno 1288. fuisset inchoata Perusij Ruglerio Fassano ibi incola autore, cũ ei apparuissent diui Hieronymus, Benuenutus, Florentius, Cesarius, & Ciriacus unà cum B. M. V. & Angelis Michaele, & Raphaele ad eius latera dimissis literis clausis, dandis ibi Episcopo, & cum non potuisset ipsas aperire, super eis celebrata missa solemni, apertis.

1334 Annoq; subsecuto, alia sub titulo Passionis sibi electo oratorio in Ecclesia Sancti Romani, & anno 1447. unita alij Confraternitati S. Ioannis inceptæ iam annis circiter ducentum sibi erecto alio oratorio in uico sancti Ioannis, & in domibus ibi hospitalis è regione monasterij monialium conuentualium diui Io. Baptistæ, & ordinis diui Benedicti sibi eo anno datis ordinibus, quibus uiuerent ꝑ tunc Episcopum ipsius ciuitatis Venturinũ de Marnis: Et alia sub titulo gloriosissimæ, & B. M. Virg. in Parochia diui Sirri, nunc Sepulchri, Ecclesia monesterij diui Francisci sibi electa, pro eorum congregatione, ac conditis ordinibus, eisq; confirmatis anno 1347. à Clemente Sexto Sũmo PP. ipsius Societatis tũc rectoribus Fachino Calignano, Ognabeno Cautio, Pasino Vida, & Gerardo de Temporalibus: Et anno 1580. instaurato ea in Ecclesia culta per religiosos ordinis minorum Conuentualium diui Francisci Sacello olim dicato diuo Bernardino, ad honorem ipsius B. M. Virg. multo sumptu, & multa cum magnificentia: Et Cremonenses obsessa Cremona per

Azonem

Azonem Vicecomitem exercitu secum conuenerunt ipsam ei dimittere, nisi Rex Boemiæ, ac Ponzinus Ponzonus ei succurrissent aperto marte cum eo confligendo, & Ludouicus Gonzaga Regium uenditum per Folianum Scaligero habuit ab ibi incolis pro Philippino eius filio, qui ei mortuo non multo post successit, & ducta uxore Anna filia Nicolai Douariæ filia Bosij, & sola ex eius descendentibus eius oppida, & bona in agro Cremonense tam citra, quàm ultra Padum pro eius dote habuit. Et Alidosius legatus apostolicus Bononiæ destitutus omni presidio ex Italia profectus fuit Auinionem ad Ioannem summum Pont. Qui instigatus per eum in Vicecomites, ac Mediolanenses rursus eis interdixit sacra, & nonagenarius die quarta Decembris mensis quarti anni decimi noni sui pontificatus ibi obijt, ac sepultus fuit, & die uigesima factus fuit summus Pont. Iacobus de Fumo Tholosanus presbyter Cardinalis tituli Sanctæ Priscæ ordinis Cystercieńsium, & nominatus Benedictus duodecimus, qui confirmauit censuras in Bauarum, & sequaces prolatas per eius precessorem.

Anno 1335. Azo Vicecomes die quinta decima Iulij Cremam suppeditauit, ac dimisit Cremonensibus factionis suæ, & die ultima Augusti Laude. 1335

Et anno altero Nouicomenses se ei permittentes ex Nouicomio expulso Ruscha per Benedictum eorum Episcopum ordinis Predicatorum diui Dominici iam septennio illinc exulem ope Vitariorum, recepit in sui dominiũ, & suppeditauit Carauagium, Vrceos, ac Burgum sancti Donini, & die quintadecima Decembris Placentiam per Franciscum Scottum eius auspitijs occupatam obsedit per sex menses, ac redegit in sui potestatem. Et summus Pont. ordinauit perpetuò celebrari debere post Penthecostem 1336

costem p dies decem solemnitatem Corporis Dominici. Religiosi Heremitarum diui Augustini de obseruãtia habita ecclesia diui Iacobi in Braida nuncupati parochiali die uigesima septima Ianuarij se contulerunt habitatum Cremonam, eaq; ecclesia ampliata progressu temporis ibi sibi constituerunt monasterium ualdè magnificum, eiusq; turris mox anno 1461. constructa fuit, per Venerabiles primores ipsius totius ordinis congregatos centum cellis in latio die decima octaua Ianuarij 1275. eorum supremo moderatore Ioanne Cremonense facundissimo Theologo creato.

1337 Anno sequente Azo Vicecomes suppeditatis Vercellis, ac Nouaria iam quadriẽnio elapso liberata tyrannide Cazzini Tornielli p Ioannem Vicecomitem ibi pręsulem, & eo pręsulatu dimisso Aicardo Comendeo archiepo Mediolani sibi etiam promissis, donec uiueret, soluere quotannis aureis mille quinque centum factum archiepum Mediolani, & Cãturio, Leuco cum tota Riperia, ac Insula Fulcheria construi iussit super flumine Abduæ pontem propè Leucum cum turribus ab utroq; capite, ac arce, & Mediolanum muniri centum turribus Tirrone, & Cantarana dugalibus expurgatis, & facta curia in arena, & iuxta ibi templum erecto illic alio templo in honorem diui Gotardi, illic, & Laude ex terremotu quamplurimis ædificijs dirutis.

1338 Et anno secuto construi etiã iussit in agro Bergomense Romanum, ac debellauit Leodrisium Vicecomitem, dum coacto in eum exercitu Eluetiorum, ac Rhetorum sibi mouisset bellum, in illum destinato exercitu sub Luchino Vicecomite patruo suo, & inter eorum acies die uigesima prima Februarij ad Parabiachum, seu Neruianũ, & Victoria inclinante ad Leodrisium, & superuenta in auxilium

Luchini

Luchini ala equitum Ludouici Co.Sabaudiæ soceri Azonis sub Hectore Panigo, & uiso mirabiliter diuo Ambrosio equestre aciem Luchini pręcedere cum flagello in manibus, eoq; hostes fugare, acie Leodrisi profligata, eoq; captiuato unà cum Ioanne Flisco eius sororio, ac occisis Dondatio Maluitio, & Lancilotto Angussola, & die quinta decima Iulij expugnauit, & sibi suppeditauit Cremonam inde expulso Ponzino Ponzono, & cõspecto comete in signo tauri per menses quatuor, & antequam extingueretur, altero per bimestre uersus Aquilonem. 1339

Anno subsecuto celebratis hastiludijs, ac multis ludis, & creatis equitibus Francisco Pusterla, & Pinardo Aliprando Mediolani obijt die quarta decima Augusti, & anno ætatis suæ trigesimo octauo, & dominij undecimo ex morbo podagræ, nulla prole superstite ex Beatrice filia Ludouici comitis Sabaudiæ, & cui successerunt Ioannes pręsul Mediolani, & Luchinus eius patrui, qui habuerunt die nona Octobris Brixiam sibi proditam per Guidonem Corrigiensem ibi ducem Scaligeri ad pręsidium, ob cuius lętitiam Luchinus creauit equitem Ioannem de Besatia Cremonensem Mediolani tunc Prętorem, & mox habuit Bergomum iam per eum unà cum Marsilio Rubeo exercitu Verona obsessa, eisq; illinc expulsis per Scaligerum nuncupatum Mastinum sibi per Venetos adepto Patauio ibi captiuato Alberto illius fratre, & ducto Venetias, Patauij constituto rectore Marsilio Carrariense. Summus Pont. timens uacante imperio Italiam occupari per aliquem hostem externum constituit ibi Vicarios suos pro ecclesia Luchinum ipsum, & Ioannem fratrem suum Mediolani, ac aliarum urbium ab eis occupatarum in Gallia cisalpina, Scaligerum Veronæ, Vincentiæ, Parmæ, Regij, ac Lucæ, Estensem Ferrariæ, Mutinæ, ac Argentæ sub feu

do

do annuo aureorum decem millium ecclesiæ pendendo pro Ferraria, Gonzagham Mantuæ, Vbertinum Carrariensem Patauij, Galeottum Malatestam nuncupatum Vngarum Ariminij, Franciscum, & Sinibaldum fratres Ordelaphos Foriliuij, Ioannem, & Ricardum fratres de Manfredis Fauentiæ, & Imolæ, liberato Mediolano ab interdicto à sacris, cui suppositum fuerat per eius prędecessorem die prima Nouembris Guidone Alice ad eum transmisso Auinione legato per Mediolanenses, & eius medio facta sibi promissione per Vicecomites de dimittendis Turrianis penes eos carceratis, illisq; restituẽdo quecũq; eorum bona per ipsos, & alios occupata, & transmisso ex Gallia in Italiam legato suo, & Stephano Columnæ dignitate Senatoria Romæ prorogata per quinquennium, sibi datis colleghis annuis, & scilicet primo anno Iordane Vrsino, & secundo Cintio agnato suo Com. Anguilaræ, qui Franciscum Petrarcam uocatum, & profectum ex Auinione Romam, ibi creauit uatem, & Bauarus profectus Tridentum, ut par pari redderet, constituit Vicarios suos in ditione ecclesiæ Ioannem de Vico urbis pręfectũ Viterbij, Malatestas Ariminij, Pisauri, & Fani, Antonium Beltrãdum Vrbini, Delphum, & Cathalusium fratres Scalij, Bulgaretum Matelicæ, Alegranziũ Clauellum Fabriani, Imestruzium sancti Seuerini, Gentilem Varraneũ Camarini, Michaelem Montis Milortij, Paganinum Cinguli, Nicolaum Bulgaregium Esij, Franciscum, & Sinibaldum Ordelaphos Foriliuij, Ioannem Manfredum Fauentiæ, & Guidonem Poletanum Rauennæ.

1340 Anno 1340. comete uiso Luchinus Vicecomes Cremonam, dum se uendicasset in libertatem, exercitu obsedit, & ibi cõmissis quam multis leuibus pręlijs cum Cremonensibus, & militibus, qui erant ad eius pręsidium re

compo-

cõpoſita, & habita pecunia à Cremonenſibus interuentu Philippini Gonzaghæ illinc abijt.

Et anno altero illuc exercitu reuerſus in ſui, ac fratris poteſtatem redegit. Et Benedictus ſummus Pont. ibi incolas ſibi preſtito iuramento per eorum legatos ad ipſum tranſmiſſos Auinionem de parendo mandatis eccleſiæ, nec auxiliando eius rebellibus, nec grauando eccleſiaſticos aliquibus oneribus, & erigendo ad honorem diui Benedicti in eorum eccleſia ibi cathedrale ſacellum, ad quod dietim deberet celebrari miſſa, & in eius ſolemnitate annua erogari pauperibus panes mille unius libræ pro ſingulo eorum, liberauit ab interdicto à ſacris, cui ſuppoſiti fuerant per eius prçceſſorem. 1341

Et anno ſequente die uigeſima quarta Aprilis menſis quarti ſui pontificatus Auinioni ex hac uita migrauit, & die ſeptima Maij Petrus Ruglerius Limonicẽſis, & preſul Rothomagi, & monachus fuit ei ſubſtitutus, & nominatus Clemens Sextus, & profectus Mediolanum ibi ſolos Vicecomites confirmauit Vicarios in Italia, & alijs conſtitutis ibi Vicarijs per preceſſorem ſuum conceſſit in feudũ urbes, & municipia, in quibus conſtituti fuerant Vicarij, & Guido Corrigienſis ope Philippini Gonzaghæ occupauit Parmam inde expulſis Scaligeris, & mox fuit expulſus per Atium fratrem ope Eſtẽſis Principis Ferrariæ per eum, & Scaligerũ inſimul iunctis armis moto ob id bello Gonzaghę aduerſus eum in agrum Mantuanũ tranſmiſſis decem millibus pedeſtribus, & mille quinque centum equeſtribus. 1342

Anno ſecuto Summus Pont. procurauit per Electores imperij haberi comitia apud Lucimburgum in Germania, & ibi eligi Cæſarem Carolum filium Ioannis Regis Boemiæ Comitem prouincialẽ, & uirum multę doctrinæ, 1343

R &ca-

& calentem multa idiomata, eumq; electum per Maguntinum, Treuerensem, & Coloniensem presules, & Duces Sansoniæ,& patrem suum Regem Boemiæ,& coronatum Bonæ,cum Aquisgranum eum pro Cæsare noluerit agnoscere,confirmauit. Guglielmus ex religiosis Heremitarũ diui Augustini,& eorum supremus moderator, & episcopus Nouariæ creatus per Clementem Sextum summum Pont. & eximius Theologus, & I. C. Cremonensis obijt, & qui sibi electis duodecim ex ipsis religiosis secũ obiuit diuina officia, & multa templa, & ædificia ecclesiastica eius episcopatu erigi procurauit, Cremonæ monasterio, & alibi aliis ualdè auctis nomine Ioãnis uigesimi secundi summi Pont. ad multos Reges, & Principes christiani nominis fuit Legatus, & dum ꝑ eum uoluerit promoueri ad dignitatem cardinalatus, ipsam recusauit, & ab eo obtinuit anno 1327. religiosos ipsius ordinis uti prius institutos per diuum Augustinum habere custodiam eius corporis in templo diui Petri in Celo aureo illuc ex Nouaria ubi obijt, eius Gulielmi corpore translato, & ibi in eo tẽplo sepulto.

1344 Anno subsecuto Atius Corrigiensis diffisus posse tueri Parmam obsessam per Luchinum Vicecomitem, & Philippinũ Gonzagã exercitu eam uendidit Obizoni Estensi Marchioni Ferrariæ pretio florenorum sexaginta milliũ auri.

1345 Anno 1345. Luchinus Vicecomes destinatis in Pisanos mille quinque centum equestribus eorum agros prędæ exposuit, & ibi multa occupauit, & cum eis inita pace Pisas accessit.

1346 Annoq; altero autore Giberto de sancto Vitale nobile Parmense emit cum Ioanne fratre ab Obizone Estense Parmam, dum eam diffisus fuisset posse tueri aduersus

Gonza-

Gonzagam, & ibi constituit pretorem Paganum de Besatia Cremonensem eius iussu ibi aqueductu tendente uersus citadellam constructo, & omnes ibi feudatarios carcerari iussit, eorumq; oppidis exuit, & Franciscum Pusterlã, Martinum, & Pinardum fratres de Aliprandis prodita in lucem medio Remenghi Casatini cũ coniuratione per illos aduersus Luchinum facta in gratiam Galeatij, & Barnabonis nepotũ suorum, & ad instigationem Margaritæ Vicecomitis filiæ Ottorini uxoris Pusterlæ, comisit capi, & unà cũ alijs complicibus captis ultimo supplicio affici. Cremonenses aduersus Corrigienses ꝓ municipio Guardastalli sibi concesso per Bauarum (ut prefertur) ac Laudẽses occasione limitum agrorum suorum corã Luchino mouerunt litem.

Anno sequente die uigesima quarta Ianuarij uapor ingens ab orientali plaga, & multa copia insectorũ ab aere effluxit, & ea die, & post per dies quindecim uiguerunt multi terræmotus, quibus multa ædificia Cremonæ ibi pretore Ottone de Bonis, Laude, Mediolani, & Venetijs corruerũt, & multæ pregnantes mulieres fecerunt abortum, precedente dura fame, ac subsequente dira peste, quæ sæuijt triennio, & multos substulit. Luchinus Vicecomes Isabellam Fliscam eius uxorem Cremonam profectã, & inde Venetias, & illinc Vgolino Gonzaga comitante Mantuam, & inde reuersam Mediolanũ prohibuit egredi in publicum ex zelotopia concepta in Vgolinum ob multos honores ei per ipsum factos, ipsiq; Vgolino, ac patri moto bello Mantuam obsedit, & Galeatius nepos suus superato singulari certamine apud Belgas ibi nobile eum exuit insigni torrum duorũ ardẽtium cum totidem scitulis aquarijs quo mox Vicecomites usi fuerunt, & Bauarus constituto Vicario suo Vrbini Galesio Ferentano 1347

obijt anno trigesimo secundo electionis suæ nunquam obtenta absolutione à summo PP. licet multoties requisita, dum uenaretur, & ursum ingentē impetu insequēdo ex equo præcipitanter ceciderit, & corpore uehementer collisio uiribus, & sensibus destitutus remanserit, eiusq; cadauer sepultum fuit in urbe Monachi.

1348 Anno secuto Luchinus Vicecomes Corrigienses condemnauit uersus Cremonēses ad eis dimittendum Guardastallum, & ius aquarum fluminis Padi usq; ad pontem Brixelli, & occupauit Astam, & Genuēsibus bellū mouit Simon ex religiosis Heremitanis de obseruantia diui Augustini Cremonensis excellens Theologus multis in ea scientia eruditè compositis tunc temporis cognitus fuit.

1349 Et anno subsecuto Luchinus annorū sexaginta duorū, & dñij decem ex ueneno sibi propinato per uxorem obijt superstitibus Bosio, & Forestino, & alio Luchino, & Vrsina filijs ex quibus masculi obierunt in maxima egestate, & Bosius nōnullis annis dominatus fuit Laude. Et Ioannes frater Luchini Genuēses compulit in ius suum exautorato Simone Boccanegra eorum duce. Summus Pont. peregrinantium turbas se flagellantium per Germaniam, & Galliam uagātes iussit reprimi, terræ motu cum uentis, & grandine facto, ex quo Cremonæ, & ferè in tota Italia, & magis Aquilæ in Brutijs, & apud Vlachum in Illirio graue damnū illatū fuit, & die decima Aprilis ex pruina, quæ cecidit, uitibus, & satis arefactis.

1350 Et anno redemptionis humani generis millesimo trecentesimo quinquagesimo Rom. petentibus constitutis Romæ Senatoribus Petro cognominato Sarra Colūna, & Iordane Vrsino, & illuc ex Gallia transmissis quatuor cardinalibus concessit iubileum, & cum Bononienses ex cōsensu Ioannis, & Iacobi Pepulorum regulorum suorum se

subie-

ſubieciſſent Ioanni Vicecomiti Vicario Pontificio, & Imperiali in Gallia ciſalpina, & cui parerent Mediolanenſes, Cremonenſes, Papienſes, Placentini, Parmenſes, Nouarienſes, Nouicomenſes, Laudenſes, Brixienſes, Bergomenſes, Alexandrini, Vercellenſes, Haſtenſes, Bobienſes, Cremenſes, Pontremulenſes, Derthonenſes, Albenſes, Burgiēſes, ac multi alij populi Galliæ ciſalpinæ, iuſſiſſetq; Ioannes Bernabouem nepotem ſuum obſidere, ac expugnare Imolam eccleſiæ, & Ioannem Aulegianum de Bozulo, ſeu Ciuidate Cremonenſem eius ducem, ac rectorē Bononiæ quinque millibus equeſtribus tranſire in Florentinos, eorumq; agros diripere, & cum eos curſitaret uſque mœnia Florentiæ, & ſuppeditato Burgo ſancti Sepulchri, & tentata occupatione Piſtorij, & facta multa prȩda ex agro Florentino ſe recepiſſet in agrum Mugelanum, & Sacho Tarlatus ſequens partes Vicecomitis nonnulla oppida ſibi ſuppoſita olim à Peruſinis unà cum Anguilara ſibi uendicaſſet, & Piſtorien. ac Pratenſes timentes ſuppeditari per Vicecomitem ſe permiſiſſent Florentinis, & Parmenſes tranſiuiſſent in dominium eccleſiæ. Summus Pont. timens Vicecomitis potentiam nimis augeri deſtinauit in Italiam legatū, qui Scaligerum, & alios regulos Galliæ ciſalpinæ, & aliarum regionum ibi uicinarum in unum coniungeret, & incitaret in Vicecomitem, Mediolanenſibusq;, ac Bononienſibus ſacra interdixit, Bononienſesq; priuauit omnibus priuilegijs, iuſſitq; ex Bononia transferri gymnaſium, niſi redijſſent ad eccleſiam, eiq; omnia damna illata inſtauraſſent, & Vicecomitem coram eo citari, & cum Vicecomes decreuiſſet eum adire bis millibus equeſtribus, & ſex millib. pedeſtribus Auinionem ibi omnibus diuerſorijs occupatis ipſum cū Mediolanenſibus abſoluit, & recepit in ſui gratiam.

Cremonenses habuerunt Guardastallum sibi anno praecedente per Luchinũ adiudicatum (ut praefertur) & ex eorum Iureconsultis fuit excellens interpres iuris Nicolaus Ranzingus.

1351 Anno altero cometes sub Septẽptrione apparuit, eaq; extincta graues uentorũ flatus subsecuti sunt, & coelestis trabs priori parte ardente uisa fuit, & Ioanna de Visellis, seu de Nauisellis, ac Riccha, & Beatrix uirgines Cremonenses seculares profitentes regulã tertij ordinis Seruorum B. M. Virg. ob eorum probam, sinceram, & abstinentem uitam pijs operibus incumbendo inter electas Dei existimatae fuerunt, & Ioanna obijt, & ipsius, & aliarum corpora sepulta fuerunt in ecclesia diui Cataldi culta per eos religiosos in suburbijs Cremonae.

1352 Et anno sequente caelestis flamma post solis occasum inter Zephirum, ac Austrum latissimè excrescens, terribileq; ostentans incendium tandem cum murmure magno per coelum corruit.

1353 Anno secuto Summus Pont. dum Florentini, & confaederati missis legatis in Germaniã ad Carolum Caesarem cum uocassent in Italiam aduersus Vicecomitem, ei, ne Italia diriperetur, concessit Bononiam sub feudo annuo aureorum duodecim millium Ecclesiae Rom. pendendo per duodecim annos dimisso ei per Vicecomitem burgo sancti Sepulchri, ac promissa conseruatione libertatis Florentinorum, & Cortonensium, & confaederatorum, & nec uexare Pisanos, Lucenses, & Perusinos secum conciliatos Gulielmo Pallauicino pro Vicecomite, & Carolo Strozzo pro Florentinis legatis unà cum alijs in unum conuentis in Sargiano oppido Lunense. Et Carolus Caesar ex Germania in Italiam se recepit, & iuit Patauium, & dum ibi expectaret exercitum, inde Guidone Gonzaga comite ac-

cessit

cessit Mantuam. Et Ioannes Vicecomes tentata frustra pace inter Venetos, & Genuenses mouit bellum Venetis, qui in eum percusso fœdere cum Carolo Cæsare, ac Scaligero, Estense, Carrariense, & Gonzaga facto corũ exercitus duce supremo Beltrando de Landito, dum Scaliger, & alij timuissent, ne Vicecomes suppeditatis Venetis, eos quoque suppeditaret, & de mense Iunij coacto exercitu nonaginta millium armatorum utriusq; factionis Galliæ cisalpinæ in locis campestribus Montis clari agri Brixiensis ut armis concurrerent, & nec pugna aliqua facta confœderati illinc profecti Guardastallum ibi Pado ponte cõiuncto traiecto illud obsederunt, & ad eius auxilium profecto Ioanne Aulegiano duce exercitus Vicecomitis ex Veronensibus, Patauinis, Ferrariensibus, Mantuanis, & alijs Galliæ cisalpinæ factionis suæ, & ibi facto utrinque conflictu exercitu Vicecomitis succumbente capto Aulegiano, eiusq; oppugnatis castris in agro Mutinense illinc progressi in agrum Cremonensem illum diripuerunt, cœlestiq; flamma longum post se trahente limitem extinctũ à Septemptrione in Austrum repente lapsa, ac solis facto deliquio.

Anno subsecuto die Dominica quinta Octobris Ioannes Vicecomes anno decimo septimo dominij sui obijt superstitibus, eiq; succedentibus Matheo, Bernaboue, & Galeatio eius nepotibus ex Stephano fratre. 1354

Anno ortus Dominici 1355. Carolus Cæsar die quarta decima Ianuarij diuertit Cremonam, & illinc comitantibus Gonzaga, Carrariensibus, & Vicecomitibus iuit Mediolanum, & ibi coronatus per Rubertum Vicecomitem illic præsulem inde abijt Pisas sibi occurrẽtibus legatis Senensium, Volaterranorum, Minatensium, & totius ferè Hetruriæ præter Florentinorum, & ex Pisis Senas, & 1355

illinc Romam profectus, eamq; pedester ingressus ipsius habito dominio fuit insignitus diademate imperiali per cardinalem Hostiensem, & alterum illuc ad id missos per summum PP. & inde redijt in Galliam cisalpinam, & adhuc diuertit Cremonam, & mox iuit Soncinum, & Vicecomitibus constitutis Vicarijs suis in dominio Mediolani multa auri copia in Germaniã redijt. Corradus Lindus Germanus, & Marcus Baldus Boemus Vicarius Imperialis coactis in unum multis equestribus, & pedestribus eorum nationis, & Anglicæ, & Italicæ uoluntarijs eis peruagati sunt ferè totam Italiam, & cum, postquam aliquantisper substitissent in Apulia, & Calabria illinc erupissent in Picenum, & inde in Insubriam descendissent, & inde repulsi accessissent in agrum Bononiensem, & mox Fauentinum, & illinc intenderent irrumpere Hetruriam, & per Florentinos faucibus, & aditibus montis Apennini diuidentis Flaminiam ab Hetruria impositis pręsidijs militũ ab eis impetrato libero redditu, eorũq; parte transgressa in Hetruriam, reliqua substitissent ad fauces ipsas, & ibi incolarum bona depredarẽtur, ab eis arreptis armis illinc repulsi etiam fuerunt secum concurrendo armis ex illis plurimis cæsis, & plurimis uulneratis unà cum Baldo, ac plurimis captiuatis, & bonis quibus fuerãt spoliati, ac suis ipsis exutis, reliquis pedem referentibus in agrum Imolensem, Cremonæ rectore Beltrando de Caynis Mediolanense, & Matheo Rusca Nouicomense prętore.

356 Et ibi anno altero secum coniunctis alijs tribus millib. per Senenses, & Perusinos, dum cessassent à bello, quod inuicem gesserant, de recenti dimissis ab eorũ stypendio descenderunt adhuc in Flaminiam, & illinc in Galliam cisalpinam, & inde statim regressi in Picenum, & illinc in agrum Fulginatum, & Perusinorum, & ab eis, & Pisanis,

& Se-

& Senensibus habita pecunia irrumperunt agros Floren tinorum, & cum Florentini eorum copijs, & alijs habitis in auxilium à Rege Neapolis, Estensibus, Carrariensibus & equestribus quinq; centum à Bernaboue Vicecomite sub Ambrosio filio suo naturali, ab Aretinis ducentum, & totidem pedestribus, & ex Neapolitanis quinquaginta & multis alijs populis ꝓfectis uoluntariè illis obstitissent Pandulpho Malatesta eorum duce supremo post multas pugnas utrinque cōmissas illinc abierunt Lucam. Vgo linus Ardigerius Epus Cremonæ die septima Februarij concessit in feudum Vberto secundo Marchioni Pallaui cino, ac descendentibus suis ius exigendi portorium à uiatoribus traiciendis nauibus tenendis in flumine Padi ultra, & citra ipsum à bucca fluminis Abduæ usque ad buccam torrentis Ardæ agri Cremonensis, prçterquàm à ciuibus ipsius ciuitatis, & aperto tumulo, in quo erat corpus diui Homoboni, ibi assistētibus illic prçsule, & prç tore, & alijs magistratibus, & multis prelatis, & incolis, & factis multis miraculis inchoata fuit Societas Consortij ipsius, & cœpta celebrari eius solemnitas.

Anno sequente Corradus Lindus, & Marchus Baldus eorum agminibus ex Luca per agros Lunensium, & Genuēsium progressi sunt adhuc in agros Insubrū, aduersus Bernabouem Vicecomitem subsistendo apud Ticinium flumen in uico Domus Auratæ sex millibus equestribus, & quatuor millibus pedestribus, & dum secum cōiunctis copijs Vgolini Gonzaghæ reguli Mantuæ, & Ioannis Mar chionis Montisferrati inimicorū Bernabouis ibi diripe rent quæcunque sibi occurrentia, Bernabos Vicecomes iunctis armis cum Galeatio eius fratre, & ad eum transmissis in auxilium per Florentinos mille equestribus eis, & exercitu suo in illos transiuit, & utrinq; cōmisso prçlio 1357

ipsos

ipsos profligauit Baulo duce uulnerato, & Baldo captiuato cum plurimis alijs, & plurimis alijs occisis ex eis. Et Matheus Secundus Vicecomes die uigesima secunda Septembris ex humanis abijt superstitibus ex Egidiola Gonzaga filia Philippini, & Annæ Douariæ Catherina nupta Vgolino etiam Gonzaghæ, & Vrsina Baldesari Pusterlæ, ac dimissis Parma, Placentia, Laude, Lugo, Massa, Pontremulo, Bobio, Burgo sancti Donini, ac Bononia tũc occupata per Ioannem Aulegianũ, & etiam Papia, Nouaria, & Arbenga occupatis ꝑ Ioannem Marchionem Montisferrati Papiæ constituto Vicario Iacobo Bussolario religioso Heremitano. Locustarum innumera multitudine ingressa Galliam cisalpinam, frondibusque, & frugibus agrorum penè omnibus cõsumptis per illas, mox grauissima penuria subsecuta, ut plurimi, ne perirent coacti fuerint cibos inhumanos comedere, & ex fœtore, & corruptione locustarum sęuissima peste causata, ut ex ea uix decem superfuerint ex centum.

1358 Anno sequuto Barnabos Vicecomes, dum anno pręcedente dolo tentasset occupare Mantuam interceptis pontibus Burgi forti super Pado, & alio super Mintio existentibus, & cõsertis manibus cum Vgolino Gonzaga ex ibi principibus per eius atiẽ profligatus fuisset, imposito ponte flumini Padi ad Burgũ fortem de mense Ianuarij eius exercitu cursitauit, ac prędæ exposuit agrum Mantuanũ, & ibi orta rixa inter eius milites Italos, & Germanos, & utrinq; consertis manibus per eum conciliatis, & nisi se inter eos posuisset, Germani ferè omnes occubuissent, & mox per eum ac fratrem innita pace cum Guidone Gonzaga Mantuæ Principe, ac Marchione Montis ferrati sibi dimissis per eum Papia, ac Nouaria, ac Estensi mouit bellum Ioãni Aulegiano, seu Olegio recusanti sibi dimit-

dimittere Bononiam per eum occupatam post mortem Ioannis Vicecomitis illinc expulsis magistratibus, ac militibus, qui ibi erant, ad præsidium pro Matheo fratre Bernabouis, sublatisq; ab humanis multis ex ibi primoribus & præsertim ex familijs Blancorum, Gocidianorum, Bentiuoliorum, ac Sabadinorum, multisq; alijs inde relegatis, & obsedit Bononiam, & cum Aulegianus Barnabouc illinc prælio repulso ipsam tradidisset Egidio Carillæ legato apostolico reuerso in Italiam, ab eo habita ciuitate Firmi etiam mouit bellum legato, & rursus obsedit Bononiam ibi rectore Gometio Albernutio, & ducibus supremis militū ecclesiasticorum Galeotto Malatesta, & Petro Farnesio, destinatis alijs copij sub Ancherino duce in Picenum ad infestandum ibi ditionem ecclesiasticā, & noua suborta simultate inter eum, ac Gonzagam, eis copijs obsesso Regio, & per Carillam non ualentem resistere Vicecomiti percusso fœdere cum Gonzaga, Nicolao Estense, ac Scaligero, & per eos à Carilla concitatos iunctis copijs obsessa Brixia, commotus eius periculo, dimissa parte exercitus ad obsidionem Bononiæ sub Frācisco Estense, Ioanne Bizaulo, Vincentio Laudense, & Ludouico Albense omisso Regio, reliquo exercitu transiuit ad eius auxiliū, & dum apud montē clarū occurrisset hostibus, ibi utrinq; collatis signis fuit profligatus, ac graui clade affectus, & reliquis copijs profectus Brixiam uix eam ab illis tueri potuit, per Feltrinum Gonzagam inuito Ludouico occupato Regio, & cōmissa alia pugna ad Bononiam inter eius copias ibi dimissas, ac ecclesiasticas copijs suis etiam profligatis Albernutio tamen, & Garsia, & Fernando Hispanis ducibus cadentibus cum ducētum millitibus, & Malatesta; & Farnesio uulneratis, & Estense capto, ex eius copijs desyderatis septemcentum, & mille centum uulnera-

tis

tis, & nouemcentum quadraginta captis.

1360 Anno 1360. Vngarorum equitum quinq; millia eorũ duce Simone de mense Nouembris obsederũt Parmam, superuẽtaq; hyeme, ac habita pecunia à Bernaboue inde abierunt. Et Ioannes Galeatius nepos suus duxit uxorem Isabellam filiam Ioannis Gallorum regis cum dote comitatus Virtutum.

1361 Et anno altero Carolus Cæsar concessit die tertia decima Aprilis ei, ac Bernaboui patruo suo ius erigendi gymnasium Papiæ.

1362 Anno sequente Vgolino Ardigerio pręsule Cremonæ mortuo, eiusq; cadauere posito in pariete sinistro chori ecclesiæ monasterij ibi sancti Dominici ei substitutus fuit Petrus de Capellis patritius Venetus. Innocentius summus Pont. solis deliquio pręter modum facto Auinioni die duodecima Septembris mensis octaui anni decimi sui pontificatus uitam cum morte cõmutauit, & Gulielmus Grisa Lemonicensis abbas sancti Victoris Massiliæ nepos Clementis olim summi Pont. ex fratre, & legatus apud Vicecomites die ultima Octobris factus fuit Pont. Max. & Vrbanus Quintus nominatus, & confirmauit in Italia summa cum potestate Egidium Carillam, qui renouato fędere cum Philippino Gonzaga filio Guidonis anno superiori mortui, Nicolao Estense, Francisco Carrariense, & Cane Scaligero in Bernabouem Vicecomitem bello infestantem Regienses, Gonzaghæ, & Mutinenses Estensi suppositos ei mouit bellum, & qui oppidis Scandolariæ, & Binæ agri Cremonensis, & multis alijs in eius dominio iubente ipso demolitis, & cõmisso pręlio inter eius exercitum, ac ecclesiasticorum, & confęderatorum in uico Salariæ agri Mutinẽsis fuit superatus, Ludouico eius filio naturale, & multis alijs occisis, & Andrea Pepulo, Sinibaldo

baldo Ordelapho, Paulo Picco, Guidone Foliano, Azone Corrigiense, Nicolao Pallauicino, Gulielmo Caualcaboue, & Ioanne Ponzono eius ducibus, & pluribus alijs captiuatis ex eius exercitu, ipso de fuga prolapso ad Crauacorum agri Bononiensis, & per Reges Galliæ, & Cypri motos ipsius calamitate missis legatis ad Carillā pro pace ei reddenda ipsam fecit cum eo, ac Scaligero, & alijs confœderatis. Raymondinus Cauitellius ex meis maioribus Iurecons. filius Ottolini die ultima Septēbris obijt, eiusq; cadauer sepultum fuit in tumulo subterraneo constructo in sacristia ecclesię diui Bartholomei Cremonæ, culta per religiosos D. sanctæ Mariæ Carmelitarū de obseruantia.

Anno sequuto Ambrosio Vicecomite, & Amizono ducibus Bernabouis Vicecomitis ingressis copijs Flaminiam, eamq; diripientibus, & Ioanne Anglico duce Pisanorum adherente Vicecomiti eius acie diripiente agrum Camertium, Fulginij, ac Montis Regalis, & Imolensium, & infestante Florentinos, & secū cōmisso prœlio per ipsos apud Miniate oppidum eis profligatis, adhuc exarsit bellum inter Vicecomitem, & Carillam. 1363

Annoq; subsequuto per Carillam destinatis in auxiliū Florentinorum tribus millibus equestribus, ac pluribus pedestribus sub Obizone Lucense, seu Bononiense, & per eum, & alios Florentinorum duces facto conflictu cum Anglico, & eius acie equestrium sex millium ꝑ quatuor horas inter Aretium, & Cortonam Florentini, & Ecclesiastici pręualuerunt Anglico captiuato cū omnibus ferè equestribus, & cunctis populis, qui defecerant ab ecclesia reuersis ad ipsam. Abbas, & monachi diui Laurentij Cremonæ, dum haberent in uico, & pertinentijs Calcij agri Cremonensis nonnulla prędia dederunt ea in permutationem Gabrieli Aliprando ꝑ nonnullis alijs, quæ habuit 1364

in

in uicis Riui Alti, Gibelli, & Polesceni ultra Padum etiam agri Cremonensis. De mense Augusti Locustæ innumerabiles ex Pannonia in Italiam progressæ, & per eas, cum essent multum densæ, ibi occupato solo per quinq; millia passuum fructibus ibi pendentibus, ibi graue damnum intulerunt.

1365 Anno 1365. Barnabas Vicecomes tentauit Genuenses eius dominio subijcere.

1366 Et anno altero Cremonæ prętore Frācisco Ordelapho iunctis armis cum Galeatio fratre, ac Spinulis, & Flischis, & alijs Genuensibus eis moto bello Genuam obsedit. Et Galeatius construi fecit urbiculam Placentiæ, & Violantem filiā suam nupsit Duci Clarentiæ filio Regis Angliæ cum dote aureorum ducentum millium, & Albæ, & Montis regalis, & Barnabas moto bello Francisco, & Ludouico Gonzaghis ob necem Vgolini eorum fratris per illos patratam expugnauit, ac diripuit Burghum fortem in agro Mantuano.

1367 Et anno sequēte Carolus Imperator in eorum auxiliū ex Germania descendit in Italiam exercitu uiginti milliū armatorum, & ad Burgum fortem factis multis leuibus pręlijs cum Vicecomite, eiusq; exercitu, & opera ipsius aggeribus ibi fluminis Padi apertis, dum eius aquæ auctæ fuissent, inundatis castris Caroli, illinc se interponente Anchise Vindelico affine Vicecomitis, re secum composita, & per ipsum sibi data pecunia nulla re per eum facta abijt die uigesima Maij in Boemiam.

1368 Et anno sequuto mense Iunio cum uxore, & filijs ingressus Italiam ibi Mutinam obsedit, ad cuius pręsidium erant Baptista filius Bernabouis, & Lucam Pisanis, ac Miniate oppidum Florentinis ademit, & Romam profectus, & ibi alloquutus summū Pont. illinc abijt statim Pisas, & ibi

ibi habita pecunia à Florentinis eis dimisit Miniate, & Lucæ dimisso Vicario cardinale Gallico reuersus in Germaniā illic obsedit Vlmā, & Vicarius suus sibi solutis aureis uiginti quinq; millibus p Lucenses eos restituit libertati.

Et anno subsecuto Barnabos Cremonæ facto censu oĩum ibi familiarum ampliari iussit arcem ibi ad portam sancti Michaelis, & in ea illic templum in honorem ipsius diui includi, in eius uico tunc per ibi uicinos constructo alio tẽplo sub titulo diui Gregorij martyris eius corpore ex templo diui Michaelis in illud exportato, & destinauit copias in Florentinos, eorumq; agris cursitatis usq; Florentiam, & ipsorum agminibus sibi occurrentibus profligatis eis graue damnum intulit. 1369

Et anno 1370. moto bello Ioanni Marchioni Montisferrati eum exuit Valentia, & Casale sancti Euasij, & copias destinauit in Hetruriam ad opem Ioannis Agnelli aduersus Gambacurtas Pisas occupantes, & quibus eas obsedit per bimestre, & facta pace cum summo Pont. Florentinis Estensibus, ac Carrariense emit Regium à Guidone Gonzaga filio Feltrini pretio florenorum sexaginta millium, & Cremonæ in ædibus dicatis sanctissimæ Cruci construi fecit arcem, ac alias Tricij cum ponte lapideo super flumine Abduæ, Picceleonis, Laude, Sācti Columbani, Nouicomij, Scanasij, Melegnani, Cremæ, Pontremuli, & Calestani, & Castrū nouū buccæ Abduæ uallari menijs. 1360

Et anno altero, dum per Estenses exutus fuisset Regio, illud per arcem, quam de nouo construi etiam fecerat, ingressus recuperauit Ludouico teutonico eorum duce illinc expulso, & arce ipsa dirui iussa, & per eos aduersus ipsum percusso fędere unà cum legato apostolico, Scaligero, Gonzaga, & Carrariense. 1371

Anno sequente cōmisso pręlio per eius exercitū ipsius 1372

duce

duce supremo Baptista filio per sex horas cum pontificijs, & confœderatis eorũ ducibus Ioanne Anglico, & Estense Marchione Ferrariæ, ac Francisco Foliano illos superauit Foliano cum Gulielmo nepote suo, & multis alijs captiuato, & decapitari iusso in ciuitate Regij.

1373 Et anno sequuto reparatis uiribus per ecclesiasticos,& confœderatos collatis signis cum exercitu Vicecomitis ad flumen Primariũ in agro Mutinense fuit superatus multis tamen utrinq; cæsis, & captiuatis, & ecclesiastici, & confœderati irrumperunt, & cursitarunt agrum Placentinũ, & re composita cum Fontanesijs tentarunt occupare Placentiam, & castrum sancti Ioannis cœperunt, & Mutinam, dum ab Estense ad Bernabouem defecisset Gerardo Rongono occiso per Manfredum de Sassolo obsederunt, & Ambrosio eius filio acie ingresso ualles sancti Martini, & Caprianæ,& cum ibi incolis cõmisso certamine de mense Augusti interempto unà cum Ludouico,& Antonio Corrigiensibus filijs Azonis in eos profecti alijs copijs, & ad ultionem filiorum multis ibi cœdibus, incendijs, ac rapinis magna cũ sæuitie factis, ipsisq; debellatis, & alio facto conflictu cum pontificijs, & confœderatis pari marte per Vicecomitis exercitũ, ipse pacem iniuit cum summo PP. de mense Nouembris.

1374 Et anno subsecuto Isabella uxor Galeatij Com. Virtutum Gallica, et soror Caroli Gallorum Regis obijt superstite Valentina filia de mense Septemb. Annonæ penuria in Italia, ac multis alijs prouincijs uigente, Mediolaniúe, et Parmæ, ac Mutinæ, et Regij sæuiente peste.

1375 Anno 1375. Summus Pont. ex Gallia in Italiam transmisit Petrum Bituricensem Cardinalem, et Episcopum Gebennensem, et legatum apostolicum, qui cum Ferrariam diuertisset ad eum illuc conuenerunt Nicolaus frater

ter summi Pont. ac Co. Gebennensis, et Sabaudiæ, Ioannis Anglicus,& Otho Prouicensis ambo duces copiarum ecclesiasticarum, & Guido Poletanus, & cum Bernabоue Vicecomite fecit inducias biennales.

Qui anno altero Cremonæ rectore Hieronymo Sicco nupsit Agnesinam filiam Francisco Gonzaghæ filio Ludouici principis Mantuæ,& neptem Vgolino nepoti ipsius ei promisso censu perpetuo annuo accipitris pro Regio olim occupato per Feltrinum patrem Vgolini. Et Galeatius Vicecomes bello recepit multa oppida Nouariensium, quæ à patre suo deffecerant sibi per eum assignatis Vercellis,Nouaria, Alexandria,& Casale,uigente ingenti omnium rerum penuria in Italia, Germania,& Pannonia. 1375

Galeatius Vicecomes annorum quadraginta septem perijt superstitibus Ioanne Galeatio, & Azone filijs ex Blanca filia Aymonis Co. Sabaudiæ, & Azone nõ multo post mortuo inter Ioannem Galeatium,& Bernabouem patruum diuisis dominijs ciuitatum, quas habebant in Gallia cisalpina, Flaminia, & Hetruria. Carolus Imperator die undecima Nouemb. anni uigesimi secũdi imperij sui obijt superstitibus Vincislao iam Cæsare electo, & Sigismundo filijs ex Anna nuncupata Iouina. 1379

Anno 1381. Petro Capello Cremonæ Episcopo mortuo suffectus fuit Marchus de Porris Mediolanensis. 1381

Anno 1384. cognitus fuit Bartholomeus de Vulpis Soncinas Iur. Cons. celeberrimus, & qui publicè docuit leges Patauij, & eius Gymnasij fuit Rector, & ex Senatoribus Romæ, & prętor Bononiæ, & dum gereret magistratum Florentiæ, eius statuta reformauit, & fuit ex supremis consultoribus Io. Galeatij Vicecomitis. 1384

Et anno sequente Marco Porro presule Cremonæ mortuo ei substitutus fuit Georgius & Barnabas 1385

Vicecomes, dum nimis auarè, ac rigidè dominaretur, & ali faceret ingentem canum uenaticorum numerum grauissimo sumptu suorum subditorum, & quos canum pręfecti uidētes eos esse strigosos, graciles, & eneruatos, obesos, ignauos, & impexos esse, graui pecunia mulctabant & uel fusle percutiebant, conquisitis quoq. his, qui ante per quinquennium apros siluestres occidissent, & ex eis centū furcis suspendi iussis, & plurimis graui ære mulctatis, & ut filios exultaret, affectaret è medio tollere Galeatium nepotem, ac generū suum, & per eum cognita illius mente, dum ex Papia profectus fuerit Mediolanum, ubi residebat Barnabas, qui ei mulæ insidens occurrerit, & ingressum Mediolanum, & ex eo egressum per portam Vercellinam sub simulatione eundi uoti gratia ad templum B. M. Virg. in Monte supra Valesium comitatus fuerit, iussu Io. Galeatij à militibus, quos secum habebat, fuit captus, & intrusus in arcem portæ Iouis, unà cum Marco, & Rodulpho filijs, eiusq; domibus, & arce, ac publicanis, & quæstoribus ibi popularium prędæ concessis, & illinc conductus in arcem Tricij eius iussu constructā die uigesima octaua Maij, ibi illinc ad septē menses, & die decima octaua Decembris annorum sexaginta sex, & triginta dominij sui ex ueneno sibi propinato in fasellis obijt in amplexu Dñicæ Porræ ex eius cōcubinis, sibi facta iā prædictione per Medicinam Astronomum suum domesticū, ut sibi caueret à nonis Maij, eo anno sibi infausto ob triū syderum cōiunctionem, & antequam caperetur per dies septem eius pallatio à fulgure percusso, & ex eo intimi cubiculi peristromatis combustis, & uipera marmorea eius fastigio imposita deiectá, & cōminuta. Et Io. Galeatius potitus fuit dominio Cremonæ, Placētiæ, Parmæ, Laudæ, Brixiæ, ac Bergomi, cum ei prius parerent Papia, Noua-

ria,

ria, Alexandria, & Vercelle, & oppida usque ad alpes, & Mediolanum utrique esset cõmune superstitibus filijs ex Bernaboue, & Anguina, seu Viride Scaligera Ludouico Cremonæ, & Laudæ, Marco Mediolani, Carolo Parmæ, & Burgi sancti Donini, Rodulpho Bergomi, & Mastino Brixiæ rectoribus, & Viride nupta Leompoldo Duci Austriæ, ex qua in lucem prodijt Hernestes pater Federici tertij mox imperatoris, Thadea Stephano, & Magdalena Federico Ducibus Bauariæ, Agnete Frãcisco Gonzaghæ, Angelesca Federico, & Antonia Corrado Ducibus Vintimbergi, & mox Antonia Federico Regi Siciliæ, & deinde Procamiro filio Vincislai Cæsaris, & postea Francisco Carrariæ, Valentina Perino Regi Cypri, Lucia Edemondo filio Regis Angliæ, & mox Ludouico Andagauiensi primogenito Regis Galliæ, & deinde Balthesari Marchioni Missinensi, Helisabet Hernesto Duci Monachi in Germania, & Catharina ipsi Io. Galeatio, & Viride unà cũ Lãcellotto suscepta ex Dñica Porra nupta Io. Anglico, & Pallamede, & Galeotto, & Bernardo Ricardo, Helisabet, & Margarita ex Catharina Cremonẽse, & Sacramoro ex Montanara de Lanzano, Ambrosio, & Hectore ex Bellamella de Grassis unà cum Lucia, seu Helisabet nupta Co: Lucio de Landito Germano incolæ montium Brigentinorum, cum dote aureorum duodecim millium.

Anno proximo Rolandus de Medicis Mediolanensis anachorita, postquàm in locis asperis, & solitarijs alpium Bargoni diœcesis Placentiæ per annos uiginti sex moram habuit summa cum abstinentia, & in eis repertus per ibi incolas illinc ductus fuerit in ecclesiam ibi B. M. Virginis, et illic facta confessione peccatorum religioso Carmelitano, et è manibus ipsius sumpta Eucharistia multa cum reuerentia die quinta Septembris emisit spiritum, eiusq; 1386

corpus conductum fuit Buxetum, et conditum in sacello ibi sibi dicato procurantibus Illustribus Marchionibus Pallauicinis ibi, et in uico Bargoni dominantibus, et ad ipsum corpus ex gratia omnipotentis Dei, et eius Rolandi meritis facta fuerunt multa miracula, ex quibus reputatus fuit inter beatos.

387 Anno sequente compilata fuerunt statuta Cremonæ ibi prętore Comino de Suardis equite Bergomense, et Ioannes Galeatius Vicecomes orto bello anno pręcedēte de mense Octobris ex instigatione Gulielmi Biba aquæ Veronæ exulis inter Antonium Scaligerum ibi regulum Ioanne Ordelapho eius duce, et Franciscū Carrariensem Patauij tyrannum Ioanne Vbaldino eius duce, et instigatus per Carrariensem generum Bernabouis in Scaligerū, cum intra trimestre exuit dominio Veronæ, ac Vincentiæ cesso per eum Vinciflao Cæsari die tertiadecima Decembris, se ei permittente, ne subijceretur per Carrariensem, receptoq; Vicecomite in dominum, Scaligero aufugiente Venetias.

388 Et anno sequuto nupsit Valentinam filiam suam ex Isabella Gallica Ludouico Com. Turoni fratri Caroli Sexti Regis Francorum cum dote urbis Astensis, et quatuor centum millium florenorum. Et indixit bellum Florentinis, nisi exautorassent Antonium Scaligerum, et Carolum Vicecomitem filium Bernabouis ab eis cōductos ad sui stypendium, ac nisi destitissent à molestia Senensium, et quod dillatum fuit se interponente Petro Gambacurta Pisarum tyranno utrinq; amico.

389 Et anno subsequuto, cum intellexisset Franciscum Carrariensem tentasse liberare Bernabouem Vicecomitem eorum socerum, percusso fędere cum Venetis, ac Nicolao Estense ei mouit bellum, ipsumq; eorum ope exuit domi-

nio

nio Patauij de mense Nouẽbris Iacobo Vermio supremo duce,& Carrariense ibi captiuato, & ducto unà cum uxore Mediolanũ, & carcerato in arce Modoetiæ; ubi obijt Francisco eius filio ex fuga prolapso in Bauariam, & sequendo uictoriam recepit Feltrum, & Belumnũ. Georgio prçsule Cremonæ uita functo suffectus fuit Frãciscus Castillioneus Mediolanensis nuncupatus del Anthe, decessit & Nicolaus Zanasius Cremonensis Archiepiscopus Neapolis, & ante Episcopus Beneuenti, ac Brixiæ.

Anno 1390. Viceccomes Ioanne Vbaldino filio Azij,& Lantendesco Petra mala Aretino nepote Saconis ducib. bello inuasit Florentinos eorum agris longè, ac largè uastatis eius exercitu ipsos ingresso per uallem Arni. Et ẽt Bononienses Iacobo Vermio duce alio exercitu eorum agros ingresso, ipsisq; direptis. Et Florentini, & Bononienses percusso fœdere cum Venetis Alberto Estense, Francisco Gonzaga, Carolo Malatesta, & Ruberto duce Austriæ, ex regno Neapolitano reuocato per Florẽtinos Ioanne Anglico eorum duce antiquo, & Malatesta quatuor millib. equestribus, & bis millibus pedestribus profecto ad opem Bononiensium,& transmissis legatis in Bauariam ad Stephanum ibi Ducem, & in Galliam ad Iacobum Co. Arminiacum,eos incitarunt,ut descenderent in Italiam exercitu aduersus Viceccomitem multo ęre soluto Arminiaco. Cremonenses factionis Guelphæ orto rumore Viceccomitem obijsse uniti in loco Offanenghi agri Cremonensis, & illinc profecti Gazzolum tunc eiusdem agri, ubi morabantur Ghibellini, ipsum prędæ exposuerunt multis ex eis tum occisis, tum captiuatis. Et Veronenses die uigesima nona Iunij pulso Viceccomitis pręsidio uocarunt ad eorum dominium Antonium Scaligerũ olim eorum regulum, & ante de mense Augusti, eo mor-

tuo in Piceno superstite Gulielmo filio ætatis puerilis ducti pœnitentia ad se uocarunt Vgolottum Blancardum Parmensem unum ex ducibus Vicecomitis tunc statiua habentem in agro Cremonense impetrata errati uenia, & loco pœnæ soluta pecunia, & Blancardus eius atie ingressus Veronam ipsam diripuit, & deinde intercedente pro Veronensibus uxore Vicecomitis ab eius depopulatione cessauit, & ibi unà cum Iacobo Vermio constitutus fuit rector. Et Franciscus Carrariensis egressus Bauariã, & mutata ueste fauentibus Venetis ingressus Patauium eo potitus fuit prȩter ibi arcem mox obsessam ꝑ Ducem Bauariæ eum statim atie militari subsequutum, & dum fuisset per Florentinos fraudatus stypendio, ea deinde dimissa reuersum in Bauariam, & postea per Ioannem Anglicum illuc copijs profectum iussu Florentinorum sibi dato itinere per agrũ Ferrariẽsem ab Alberto ibi regulo redactam in sui potestatem Iacobo Vermio duce Vicecomitis exercitu ex Patauio, dũ illuc trãsiuisset causa ipsam recuperandi, abeunte in agros Vicentinos.

1391 Altero anno Co. Arminiaci ex Gallia decem millibus equestribus, & quindecim millibus pedestribus per montes Taurinos ingressus Galliam subalpinam, & ibi ad fines Castelatio agri Alexãdrini expugnato, & dum absq; ullo ordine properasset Alexandriam, & eam obsedisset, inter illius copias, ac Vicecomitis, quibus Vermius per eum accersitus properarat ad prȩsidium Alexandriæ, facto conflictu, & profligatis Gallis plurimis ex ipsis occisis remansit uulneratus, & captiuatus unà cum alijs circiter sex millibus, ac Raynaldo Zanfilatio, & Ioanne Ritio Florentinis, qui eum conduxerant in Italiam, & interijt. Et Ioannes Anglicus, dum eius atie ex Patauio, ut se coniungeret Arminiaco, & eius copijs properasset in agrum Cremonensem

nensem, & iuisset usq; ad flumen Abduæ ad eius fines labens audita eius morte, & copiarū suarum strage ex uico Paterni, ubi degebat, & habebat fundū descendit in agrū Brixiensem traiecto flumine Olij, eoq; Vermio copijs suis ipsum insecuto, & dum peruenisset ad flumen Clissis iunctum ponte ex Paterno pago agri Brixiensis, ubi castramentabat, copijs suis ex insidijs egressus eū inuasit, eiusq; copijs fusis, dum reliquis illinc aufugisset ad montem, illorum de Serlis, & ibi à Ioanne Rozono ciue Brixiense receptus, et uiatico adiutus fuisset properauit in agrum Patauinū plurimis quoq; suis amissis ob deriuatas aquas ex Mintio, & Athesi per ibi incolas ad impediendū illius iter. Gulielmus Centenaria Cremonensis ex religiosis ordinis minorum cōuentualium diui Francisci fuit Epus Placentiæ, & mox Papiæ. Cremonæ, & alibi in Gallia cisalpina ex bello ibi intestino multi ex humanis erepti fuerunt.

Anno 1392. multis Inquisitoribus institutis per Vicecomitem aduersus illos, qui ab eo defecerant, & ex eis Ioanne Castiono omnium sęuissimo turma equestrium, & cohorte pedestrium profecto Soncinum, & ibi carcerari iussis Cabrino, & Pagano fratrib. de Fōdulis, qui factione Guelphorum iuerant Gazzolum, & Pagano publicè decapitato in foro Soncini Cabrinus ex ibi arce, in qua asseruabatur, aufugit, & iuit Casteletum de Barbobus contrariæ factionis, & ibi Anselmum de Barbobus cum uxore occidit. Et Cremonæ è regione baptisterij, & fori maioris, & ad fines ipsius uersus meridiem constructum fuit pallatium ad usum magnificorum ibi Equitum, & mox Iureconsultorum. Et Vicecomes percusso fędere cum Carolo Sexto Rege Gallorum iussit Iacobum Vermium eius ducem duodecim millibus equestribus, & tribus mil 1392

libus pedestribus secum coniunctis alijs tribus millibus equestribus Senensium transire in Florentinos, eosq; infestare Ioanne Anglico eorum duce accersito ex agro Patauino ipsius atie, & profecto in agrum Florentinũ, & ibi eis occurrente, & cum nõ ualeret aperto marte resistere, illos arte compescente.

1393 Et anno sequuto de mense Ianuarij cũ eis iniuit pacem dimisso Patauio Carrariensi sub feudo annuo aureorum decem millium autore Bonifacio nono Thomacello Neapolitano summo Pont. Genuæ interuenietibus Antonio Adurno ibi duce, & Ricardo Caratiolo Neapolitano moderatore supremo militum Rhodiensium, & legato apostolico utrinq; facto in eos compromisso.

1394 Anno subsequuto Florentini, cum nõnullæ copiæ militares, quæ fuerant ad eorũ stypendium, & Vicecomitis in unum coniunctæ ex agro Parmense irrupissent Hetruriam, & illinc in Picenum, & mox regressæ in agros Senẽsium, diffisi Vicecomite renouarunt fœdus cum Bononiensibus, Estense, Carraria, & Gonzaga, & mox cum Malatestis, Polentis, & Manfredis.

1395 Anno 1395. Cremonæ pretore Thoma de Sasso Mutinense Vicecomes Petro Philargo Cretẽse Mediolani præsule ad Vincislaum Cæsarem in Boemiam oratorẽ destinato ab eo obtinuit insignia ducatus Mediolani, & comitatus Papiæ, & Angleriæ, & dominij Cremonæ, & quorumcunq; sibi suppositorum ei solutis aureis centum millibus die prima Maij, & etiam secundum aliquos ab Emanuele Imperatore Byzantij Ioãne eius filio tunc profecto Cremonam, & inde in Galliam ad Francorum Regem petitum auxilium aduersus Turcas iam quinquennio depopulatis Thesalia, & Tracia obsidentes Byzantium.

1396 Et anno proximo Vincislaus Cæsar die quinta decima

Octobris

Octob. rursus confirmauit dñiũm, ac Ducatũ Vicecomiti.

Et etiam anno sequente die trigesima Maij. Et mortuo, & sepulto Ioanne Acuto Anglico duce supremo Florentinorum, eisq; infestãtibus Bernardo Aquitano duce 1397
Iacobum Apianũ Pisarum occupatorem, Vicecomes ipsis mouit bellum Alberico Barbiano duce supremo, sub quo erant Ioannes eius agnatus Com. Cunij, Paulus Vrsinus, Cecolus Brolia Allobrogus Assisij tyrãnus, Brandolinus, Paulus Sabellus, Lucas Canalis, & Michael Attendulus, quibus obsedit Florentiã illinc incursatis eius agris, & ibi cędibus, incendijs, ac rapinis cõmissis, & mox ea dimissa illinc reuocato Balbiano exercitu, & per eum dimissis Sabello, & Canali ad tutelam Apiani, & Pisanorum, Vrsino ad Florẽtinos profecto, & Attendulo in patriam reuerso mouit quoq; bellum Francisco Gonzaghæ principi Mantuæ eius cugnatô, quia Agnetem filiam Bernabouis Vicecomitis eius uxorem uti suspectã de adulterio decapitari fecerat, & cũ Barbianus receptis per eũ Mariana, Cãpedello, Casatico, & Sãcto Michaele uicis Mãtuæ eã obsedisset. Carolus Malatesta sororius Gonzaghæ habitis copijs auxiliaribus ex fędere à Venetis, & Florentinis ad auxiliũ Mantuæ, & Gonzaghæ profectus illum inde expulit, & mox cõmissis pręlijs tam terrestribus, quàm fluuiatilibus in flumine Padi, & tandem totis uiribus ad Gouernum agri Mantuani inter eorum exercitus die uigesimaoctaua Augusti ipsum profligauit multa tamen hinc inde cęde commissa, & Gonzaga deinde diffisus uiribus suis, ut se liberaret à bello Vicecomitis, cum eo factis indutijs per decennium se constituit eius feudatariũ. Ioannes Paleologus filius Emanuelis Imperatoris Byzãtij adhuc accessit Cremonam ibi rectore Luchino Rusca, & prętore Antonio Vicecomite, & illinc Papiã, & inde in Galliam petitu:n

tum auxilium aduerſus Turchas adhuc Byzantium obſidentes,& die uigeſima ſexta Decembris Cremonæ ex terræ motu multa ędificia corruerunt.

1398 Et anno ſequente nocte pręcedente diem octauā Augusti ex imbre, & impetu uentorum cum tonitribus immenſis, & fulguribus ibi, & in eius ſuburbijs cauſata fuit magna inundatio, & extirpatæ multæ arbores, multaq; alia ędificia corruerunt omnium ſtupore. Et Vicecomes die ultima Iunij fecit inducias per decennium Papiæ cum Venetis, Florentinis, Eſtenſe, Gonzaga, & Carrarienſe autore ſummo Pont. iſtantibus Venetis,& pro eis,& confęderatis Michaele Stenno, & Petro Cornelio eorum patricijs legatis, & Vgolinus Caualcabos in eccleſia Heremitarum diui Auguſtini Cremonæ erigi fecit ſacellum ad honorem, & memoriam B. Mariæ Virg. in quo eius corpus mox in tumulo eleuato marmoreo ſepultum fuit.

1399 Et anno ſubſequuto Vicecomes Peruſinos, dum occiſo Beordo Lantendeſcho eorum tyranno autoribus Raſpantibus ex ibi primoribus ſe uendicaſſent in libertatem conducto ad eorum ſtypendium Iacobo nuncupato Sfortia Attendulo, & cum Vgolinus Tricius pro eccleſia Fulgini Vicarius tētaſſet ipſos in eius partes trahere,ſponte ſe ei permiſiſſent, recepit in ſui dominium,& etiam Senenſes Tholomeis, & Salimbenis ex eorum primoribus diuerſarum factionum conciliatis ibi conſtituto Vicario Iacobo Soardo Bergomēſe, & à Gerardo Apiano regulo Piſarum, mortuo Io. Iacobo eius fratre ob ſeditiones in eū incitatas per ibi incolas à Florētinis inſtigatos,exaſperato emit de menſe Februarij Piſas pro florenis ducentū millibus ei dimiſſis Plumbino, Scarlino,& Inſula Elbæ,& die prima Martij Facino Cane eius duce potitus fuit Septimio Romano,& Carminio Gallię ſubalpinę eis direptis,

etibi

& ibi, & alibi ea regione incursata usque Yporegiam, & depopulata multa cæde, & de mense Aprilis Ottone Tertio etiam duce suo Spoleto, & Asisio. Et Florentini, tunc eius metu conduxerunt ad sui stypendium Sfortiam per eum ducta uxore Lucia de Terzano ex Martiano oppido Hetrusco, ex qua suscepit Corradū, & die uigesima quinta Aprilis ex pruina aruerunt pleræq; uites in agro Cremonense. Vincislaus Cæsar, ut ulcisceretur necem Comitis Arminiaci, ex Germania in Italiam per ualles Lodroni, & Sabiæ exercitu descendit aduersus Vicecomitē, & nulla ibi re gesta illinc statim fuit regressus. In Anglia, Germania, & Gallia multis prȩcedentibus signis, & sole diuersi coloris uiso quidā anachorita primo uere ex Anglia, per Galliam descendit in Italiam innumeris uiris, & mulieribus indutis linteaminibus, & uestibus albis occultata facie, & qui appellabantur Fraticelli, & eos anachorita prȩcedente statua Christi cruci affixi bini incedebāt, & uirgis ferreis se percutiebant, & uagabantur canentes Stabat Mater dolorosa, & nonnullos alios hymnos modo hic, modo illic concionando, & aliquos, inter quos erat discordia, componendo, & cum essent fessi, seu fames, aut sitis eos urgebat, & uel nox superueniebat, in uijs passim nulla habita ratione subsistebāt, ibi morando, ac edendo, & bibendo ex eis, quæ eis sibi subministrabantur gratis, & quos, dum multam sanctimoniam præ se ferrēt, quamplurimi inuitabant ad cōuiuia, eisq; continuo se coniungebat in itinere magna multitudo cuiuscunq; qualitatis, & ætatis. Et in eorum opinionem multi prȩlati, ac principes peruenerunt, & transeundo per Galliam subalpinā, & Liguriam accesserunt in Insubriam. Et summus Pont. appropinquante anno iubilei accersitus per Romanos ad eum residentē Asisij missis oratoribus, & sibi datis pecu-

nijs

nijs pro itinere, & ex nutu suo magistratibus Romæ constitutis, inter quos fuit Malatesta filius Pandulphi reguli Pisauri, Senator, & ipsa urbe munita propugnaculis illuc se recepit. Vincislao Cæsare die uigesima Maij anni uigesimi secundi electionis suæ ob eius malos mores, ignauiam, & uecordiam captiuato, & deposito ab imperio fuit ei surrogatus Rubertus Bauarus.

1400 Et anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo turbæ Fraticellarum peregrinãtium heremita ductore appulsæ fuerunt Cremonam, & Francisco Castilioneo Mediolanense nuncupato del Ante, ibi episcopo per eum, ac clerum, & populum factis rogationibus opera aliquorum ex eis concionantium contracta fuit pax inter multos ibi inimicos capitales, & antiquos, & qui per aliquos unquam ullo modo potuerant cõciliari, inter quos fuerunt Douariæ, & Burgi, & cum illinc facto recessu progressi per Flaminiam, & Hetruriam Viterbiũ, ibi substitissent, intendentes illinc progredi Romam uisitatum reliquias ibi sanctorum, & ad accipiendum iubileum. Sũmus PP. timens, ne heremita intuitu sanctitatis, ipsum è sede expelleret, eamq; occuparet, copijs militaribus coactis, & Viterbium destinatis, ipsum ibi iussit capi, & Romam perduci, illicq; ultimo supplicio affici, multis eũ sequentibus Viterbij occisis, & reliquis domum reuersis causata peste mox graui ob colluuiem illarum turbarum, & aliorum ex diuersis partibus Europæ, & reliquis religionis christianæ Romam profectorum ad accipiendum iubileum, & ex ea innumerabilibus mortuis. Et cum Ioannes Bentiuolius filius Antonioli mortuo Antonio Zambecaria occupasset ope Nicolai Estensis, ac Francisci Carrariensis Bononiam moto bello per Albericum Co. Cunij Manfredo tyranno Fauentiæ, & qui ope Vicecomitis

mitis conuersis armis in Bentiuolium, & Bononienses eis mouit bellum, quibus, dum Florentini Carolo Malatesta duce opem tulissent, Vicecomes, ut eos auerteret ab ope Bononiensium, eis ipsorum tunc duce supremo Rolando Maluolta Senense intulit bellum, ac tentauit dolo occupare Florentiam, & tractatu in lucem prodito, multisq; ex coniuratis ibi Massio Albitio uexilifero ultimo supplicio affectis Rubertus Cæsar per eos instigatus in Vicecomitem sibi promissis ducentum millibus aureis, & centũ millibus solutis ex eis pro stypẽdio exercitus sui unà cum prę́sule Coloniæ, Comite Pallatino, & Leumpoldo Duce Austriæ, & quindecim millibus armatorũ autumni tempore descendit in Italiam, & receptis in eius partes Francisco Carrariẽse, & illis de Bauco, & Acio de dosso maiori positis castris ad Lacum Benacum in agro Veronense, & ibi sibi occurrentibus exercitu Facino Cane, Alberico Barbiano, & Ottone Tertio ducibus Vicecomitis, & ibi utrinq; commisso prę́lio uictus aufugit Tridentum.

Et anno altero iuit Venetias, ei ex Ateste, & Montagnana in agro Patauino sibi obuijs factis Sfortia, & Francisco cognominato Bocaleto fratre, Bosio, Laurentio, Michaele, & Fuschino fratuelibus, & Santo Petracino Parente nuncupato auunculo ipsius, & Balthesare Rongono Mutinense turmis equestrium Florentinorum, concessit Sfortię poni ad eius insignia cotonei leonem fuluũ erecta ceruice, & altero pede infixo, & leuo sustinente cotoneum, & licet Florentini, & Veneti multũ rogarint, ac nixi fuerint ipsum retinere in Italia sibi oblatis copijs sub Sfortia, & Rongono, quibus posset habere bellum cũ Vicecomite, tamen per eos non potuit retineri, sed ex Venetijs redijt in Germaniam. Quamuis in quadam cronica Germana legerim Vicecomitem inito conflictu cum 1401

Ruberto

Ruberto fuiſſe uictum, & captiuatum, & Rubertum tunc deſtitutum à preſule Colonienſe, & Duce Auſtriaco negotio infecto properaſſe in Germaniam, & Vicecomes ad eius quoq; ſtypendium in gratiam Perini Derthonenſis Sfortiam conduxit, & Philippum Ducem Aurelienſem eius nepotem conſtituit Ducem Genuæ, ipſiusq; ſubditis ob multa bella, quæ habebat, grauia tributa impoſuit de menſe Nouembris, & Decembris. Et ſummus Pont. timens eius potentiam augeri, ut pecunias cumularet, quibus ei reſiſteret, introduxit uſum minatarũ, quem omnes admiſerunt, preter Anglos, niſi pro ſolis Epiſcopatibus. Et Franciſcus Caſtilioneus Epiſcopus Cremonæ cõceſſit in feudum perpetuum Galeotto de Caſate Mediolanenſi iura, & bona ipſi Epiſcopo ſpectantia in locis Zanenghi, Farſenghi, & ſancti Martini de caſa Pagana, Curiæ Hoſcaſalis prius conceſſa Nicolino, Lafranco, & Egidiolo de Oſcaſalibus Cremonenſibus, & antea illis de Cataneis cum bonis, & iuribus eidem Epiſcopo ſpectantibus in curijs Platinæ, Drizonæ, & Malangolæ.

1402 Et anno ſequente Vicecomes proſequendo bellum inchoatum aduerſus Ioannem Bentiuolium, Bononienſes, & Florentinos, & à quo ceſſaſſet ab aduentum Ruberti Cæſaris aduerſus illum in Italiam, iuſſit obſideri per Barbianum unà cum Franciſco Gonzaga, Pandulpho Malateſta, & Othone Tertio, Bononiam, illinc expulſurus Bentiuolium, & conductis per Florentinos ad eorum ſtypendia Bernardone Vicecomite filio Barnabouis, & Frãciſco Carrario cum duobus filijs, mortuo, ac ſepulto Florentiæ Raynutio Farneſio eorum duce ex epidimia, quæ ibi, ac alibi ſæuiebat in Italia, & tranſmiſſis exercitu Bononiam ad auxilium, & Bononienſibus ob id factis audatioribus egreſſis una cum eo Bononiam aduerſus exercitum Vicecomitis

comitis castramentantem ad Casalegium,& ibi utrinque facto conflictu succumbentibus, Bernardone, & Carrariensibus Nicolao Lanzano, & Sfortia, & Angelo Lauellano captiuatis die ultima Iunij ex culpa Ioannis Tartaliæ deserentis ordines, & Carrariensibus dimissis in gratiam Gonzaghæ, & Bentiuolio incolume ingresso Bononiam, ut eam tueretur aduersus Vicecomitem, obtruncato in eius gratiam per Gabrinum Fundulum ex suis ducibus, nullo resistente Bononiensibus se ei sponte permittentibus, & p eos introducto Barbiano ea potitus fuit, & mox iussit exercitu uiginti quinq; millium equestrium, ac multarum cohortiũ pedestrium ducibus supremis Barbiano, & Vermio obsideri Florentiam. Et dum esset in oppido Melegnani Ducatus Mediolani iuxta flumen Lambrum intendens ibi coronari regem Italiæ pręcedente comete à die prima quadragesimæ usq; ad Pascha in dies crescẽte eius cauda respiciente Mediolanum, & die mercurij pręcedente Pascha obscurato sole, & die secunda Augusti facta eclipsi lunæ, die tertia Septembris annorum quinquaginta quinque, & dominij uiginti quatuor ibi obijt in arce ex febre, seu ut aliqui dicunt ex epydimia tunc sæuiente in Italia superstitibus Io. Maria Duce Mediolani annorum quatuordecim, & Philippo Comite Papiæ eius filijs ex Catherina Vicecomite, & Gabriele filio naturale ex Agnete Mantegatia sibi dimissis Pisis, & Crema, eiusq; cadauere ex eius mente illinc delato Mediolanum in ibi ecclesiam cathedralem, & post eius funebrem pompam dimembrato, illincq; eius parte translata Papiã in ecclesiam ibi Cartusianorum religiosorum, & reliqua parte Viẽnã Galliæ in ecclesiã D. Antonij, & ibi sepultis, & post se dimissis uiginti quatuor ciuitatibus in Gallia cisalpina Flaminia, & Hetruria eius dominij, Pandulpho, & Carolo,

Mala-

Malateftis electis ad regimen Io. Mariæ. Et Ioannes de Vignate die uigefimatertia Nouembris occupauit Laudã illinc expulfis Fifiraghis. Et Senenfes Francifco Sabellico, & alijs factionis fuæ ducibus expulfis Barilottis, Rubeis, Gabrinis, & Maladuerfis contrariæ factionis unà cũ Georgio Carello ibi pro Vicecomite rectore fe uendicarunt in libertatem.

1403 Et anno fequuto Francifcus Suardus occupauit Bergomum illinc expulfis Coleonis, Tornielli Nouariam ea direpta illinc expulfis Lauezarijs, & multis ibi occifis, & cõmiffis incendijs utrinque. Et Rubei Peregrinum, & etiam cum Ottone Tertio Parmam. Et Nicolaus Eftenfis Ferrariæ princeps Regium, Sicus Ordelaphus Foriliuium, Euftorgius Manfredus Fauẽtiam, & Baldefar Coffa legatus apoftolicus, & cardinalis tituli fancti Euftachij Neapolitanus duce Andrea Brachio Montono Perufino, redegit in ius Ro. Ecclefiæ Perufium mox dimiffum promiffo cenfu per Perufinos ecclefiæ Rom. In cuius dominium etiam redierunt Affifiates. Ioannes filius Bernabouis Vicecomitis cepit Canturium, Rolandus Pallauicinus Burgũ S. Donini, Francifcus Gonzaga princeps Mantuæ Gazzolum Vitellianam, Pifcheriam, & multa alia oppida ex agris Cremonenfe, Brixienfe, & Veronenfe finitima agro Mantuano. Et Anguffolæ expulfi Placentia per Scottos, & Landos Bobium. Et Ioannes Columna Lunenfes. Et Brixienfes Guelphæ factionis expulerunt ex Brixia Ghibellinos ex eis multis occifis illorum bonis direptis, illuc profecto manu armata Francifco Carraria, & illinc ad triduum expulfo. Et Bononienfes inter eorum factiones fufcitato bello inteftino illuc fuperuento Facino Cane cũ copijs fedati fuerunt. Et Genuenfes Sarzanam, & Liburnum ceperunt. Et Ioannes Ponzonus die penultima Maij

multa

multa armatorum manu ingressus Cremonam ex ea expulit Ioannem de Castiono ibi cõmissarium Viceccomitis, & ciues illic opprimẽtem. Et Vgolinus Caualcabos Cremonensis, & cuius maiores dominium Cremonæ habuerunt, & qui habuit uxorem filiam Giberti etiã de Caualcabobus, dolo dimissus è carcere, in quo eũ poni fecerat Ioannes Galeaz Viecomes, quia aduersus ipsum adhesisset Ioanni Acuto Anglico, eiq; uoluisset prodere Cremonam, per Cremonenses, Parmenses, Placentinos, Bergomenses, Brixiẽ. Laudenses, Cremenses, & alios factionis Guelphæ in Gallia cisalpina factus fuit eorum dux supremus, & habitis copijs auxiliarib. ab Othone Tertio, Petro Rubeo Parmensibus, Ioanne de Vignate Laudense, Suardis Bergomensibus, Bartholomeo, & Paulo Benzonis, & Brixiensibus factionis Guelphæ, & assumpto in sui partes Ioanne Ponzono, eius, ac Gulielmi, & Caroli agnatorum suorũ ope, ac assentiente Ioanne de Summo duce factionis Maltrauersæ turmis equestribus coactis apud Casalemaius, & cohortibus pedestribus ad Putheum Baruntiũ ingressus fuit noctis tempore die ultima Iunij Cremonã per portam Mosiæ, constitutisq; suis ducibus Ioanne, & Cabrino Fundulo, & Gulielmo agnato suo illinc mox eorum ope expulit Ponzonum, & Ghibellinos, ex quibus pleriq; iuerunt Soncinum, illudq; die decima Iulij occuparunt ibi occisis in odium Fundulorum ex eis Petro, & Ioanne, & Lafranco de Cauallis. Et Douarienses profecti Carzaghum illud diripuerunt, & combusserunt. Et Cabrinus eius copijs profectus die uigesima nona Iulij Castrumleonis compulit ibi oppidanos sibi tradere Vgotionem Pallauicinum contrariæ factionis, quem occidit, & dimembrato eius cadauere super strata eius caput ab ipso abscisum, & lancea infixum ad illius ignominiã detulit

Cremam, & ibi arci superimposuit, & Ghibellinos ex Sorexina expulit, qui iuerunt Tribulum, & in eorum auxiliū illuc accersitis Soncinatibus, Fontanellensibus, & alijs ibi uicinis contrariæ factionis, & qui, dum Guelphi ex Sorexina in eos trāsiuissent, ipsisq; repertis accinctis ad pugnā illos insecuti, & assecuti ex eis utrinq; cōmissa pugna occiderunt circiter quinq; centum, & reliqui profecti Insulam Douariensium, ubi erant Douarienses cū parte Ghibellinorum, obsederunt ipsam, & illuc ad auxilium profecto Petro Gambara cum ualida manu Ghibellinorum Brixiensium ibi inter eos cōmisso alio prelio die nona Augusti, & ex Guelphis cadentibus alijs circiter tercentum inde expulsis aufugerunt Gadiū, & Gambara copijs suis ipsos insecutus illud expugnauit, ac diripuit, & combussit ibi repertis ferè ad unum occisis die undecima Augusti, & secum iunctis Cremonensibus, Bergomensibus, Cremensibus, ac Rolando Pallauicino factionis Ghibellinæ profectus Sōcinū illud dolo recepit ab ibi arcis præfecto, & mox Castrumleonis, & Rumenenghum. Et Guelphi traiecto flumine Padi in ditionem Rolandi Pallauicini, & ibi inter illic incolas eo duce, & ipsos diripientes ea loca commissa alia pugna ibi quamplurimi occubuerunt. Et Caualcabos die uigesima quinta Augusti arcibus sanctorum Michaelis, & Lucæ Cremonæ receptis à Ioanne Cribello ibi præfecto, & depopulatis, & arce sanctæ Crucis ampliata, ad eum transmissis in eius auxilium bis millibus equestribus per Florentinos, & Carrariensem die quinta decima Nouembris simulata reconciliatione cum Ioanne Ponzono illum cum Ponzino filio ueneno sustulit die sexta Decembris. Et Otho, & Franchinus Ruschi de mense Iulij occuparunt Nouicomium illinc expulsis Vitanis, & mox fuerunt expulsi per Pandulphum, & Ga-

leatium Malateſtas duces Vicecomitis. Et Facinus Canis Vercellas, & de menſe Septemb. Alexādriam ea direpta, ac multa alia oppida in ea regione. Et Bucigaldus Gallus ſtaturæ pluſquā humanæ, & robuſtiſſimus occupata Derthona mouit bellum Vicecomiti, ut dominiū Mediolani ſubiceret Carolo duci Aurelienſium. Et Bartholomeus I. C. & Paulus Benzoni die ſecunda Nouembris per Cremenſes electi fuerunt eorum domini. Et Gentilinus Suardus Bergomenſis accerſitus per Cremenſes factionis Ghibellinæ aduerſus Benzonos, & in eorum auxilium aduerſus ipſum ex Cremona per Caualcabouem deſtinato Fondulo ibi inter eorū acies, & factiones cōmiſſo certamine fuit uulneratus, & illinc ductus Bergomum. Ab hora ſecunda noctis precedentis diem decimam ſextam Decembris uſq; in aurorā conſpecto in aere ingēti globo igneo.

Anno ſubſecuto Cremonæ pretore Belmundo de Canudatis I. C. Ariminenſe, Otho Tertius, Gabrinus Fundulus, Ioannes de Vignate eorum factioſis ingreſſi die quinta decima Martij Placentiam eam diripuerūt. Et Facinus Canis dux ſupremus Io. Mariæ Vicecomitis eos inſecutus illos illinc expulit, & dum eam quoq; depopularetur, Otho Tertius adhuc eā regreſſus eo inde expulſo prædæ rurſus expoſuit, & per Iacobum Vermium illuc etiā profectum illinc expulſus eius agros deprędatus fuit, & deinde Philippus de Arcellis eam occupauit. Franciſcus Suardus Soncini filius expulſus è Bergomo p Coleones Maſtino Vicecomite filio Bernabouis duce multa utrinq; patrata cęde cum eius factione, eius ſuburbia diripuit, ac ferro, & igne euertit, & mox Reduuiam expugnauit, & ſolo æquauit, & Cremiam profectus aduerſus Benzonos eis illinc expulſis ipſam occupauit, & illinc profectus Piceleonem ipſum obſedit, & dum illud oppugnaret ſecum 1404

iunctis Cremonēsibus, ac Soncinatibus suæ factionis, spe sibi data per ibi arcis custodem eo potiundi Guelphi illuc ad subsidium profecti Cabrino Fundulo duce, & eos obsessores aggressi, tum in aquis, tum super aggere fluminis Abduæ secus illum labentis profligarunt ex eis supra ducentū occisis, & dum Suardus illinc aufugisset Guelphis eum insequētibus ibi sagitta uulneratus interijt. Paulus Coleo eius factione occupauit Triciū. Vgolinus Caualcabos permisso Hectore, seu Astorgio Vicecomite accedere Cremonam, & Ghibellinis illuc restitutis Ioannem, & Marchinum de Sfondratis, Petrum Cauutium, Antoniolum, Lucam, Georgium, & Massonerium Oldoynos, Bartholomeum de Sancto Petro, Ioannem Pauarum, & Betinum Molam, cum sibi delati fuissent tractasse ꝓdere Cremonam Astorgio, ac Gadijs, & Picenardis factionis Ghibellinæ, iussit capi, & post atrocissima tormenta de eis habita decapitari, & Ioannem Amatum Vidiceti dominū per Ioannem Aliprandum ueneno tolli, ac multos alios factionis Ghibellinæ occidi. Corradus, & Priamus, & alij Douarienses, & domini Insulæ Douariensium ex agro Cremonense eam Francisco Gonzaghæ principi Mantuæ subiecerunt. Ruschoni Balthesare duce commissa pugna cum Vitanis contrariæ factionis Nouicomij ex utraq; factione desyderatis octuaginta, unà cum Balthesare ibi suburbia depopulati sunt, ac euerterunt, & Belinzonam, & multa oppida eius regionis suppeditarunt. Franciscus Carrariensis adductis in eius partes Gulielmo Scaligero accersito ex Germania, Rodulpho Vicecomite filio Barnabouis inhiantibus recuperationi ciuitatum olim dñij antecessorum suorum, & ab eis habitis aureis triginta millibus Scaligero promisso dominio Veronæ, & Vicecomiti Mediolani, exercitu coacto Veronam obsedit, ac recepit.

cepit, & dimisit cũ toto eius territorio Scaligero die septima Aprilis, & decima nona eam ingressus Gulielmum die uigesima prima ex humanis sustulit Brunorio, & Antonio eius filijs carceratis in arce Mõtiscilicis, & Vicecomite etiam ex humanis sublato. Pandulphus Malatesta, Paulo Sabello, Iacobo Vermio, & Iacobo della Cruce, Othone Tertio, & Facino Cane ducibus Vicecomitis ex Bononia expulsis cũ alijs magistratibus Vicecomitis per Bononienses, dum se permiserint summo Pontifici per eũ in Vicecomitem percusso fędere cum Florentinis, & Bononiæ constituto Legato Apostolico Baldesare Cossa, & regressis in Galliam cisalpinam eorũ copijs, unà cum eis, ac Petro Gambara, ac alijs factionis Ghibellinæ ingressus Brixiam ibi Vrbiculam occupauit Cabrino Fundulo, qui ibi erat ualida manu armatorum, & mille ducentum Bergomensibus ad eius pręsidium illinc expulso in urbem, eamq; cum uellet ingredi, & nec posset ob propugnacula ibi ad ripas Gardæ illac labentis erecta per Guelphos, & innita concordia inter utranq; factionem Cabrinus illud pręsentiens illinc aufugisset, ipsam cępit, & mox discordia inter eas factiones sequuta Carrariensis per Guelphos accersitus fuit in Ghibellinos illinc expellendos sibi promisso dominio Brixiæ, & admonito Gonzaga principe Mantuæ, ut in eius partes descenderet, sin minus cum haberet pro hoste, ad eam profectus copijs suis nixus fuit ex ipsa Ghibellinos expellere, sed sibi resistentibus Tertio, & alijs ducibus, ac Gãbara, & Ghibellinis ibi Iacobo Anello pręctore illinc abijt Vincentiam, eamq; obsedit, sed Vicentini recusantes eius dominium subire destituti spe habẽdi auxilium à Vicecomite ex cõsilio Catharinæ eius matris, unà cum Feltrensibus, Benlunensibus, & Bassanensibus se permiserunt Venetis. Rolandus Pallauicinus de mense

Maij Iacobū, & Petrū fratres de Rubeis, ac Corrigienses insimul iunctis armis obsidentes oppidum Scipionis sui iuris eis occurrens copijs suis ad Costam medianam in illos fudit, p ipsos Costa mediana, ac pallatio Pallauicini Varrani, & per Pallauicinum Plebe octo uillarum direptis, ac combustis, & utrinq; cōmissa pugna multa cæde, Otho Tertius Rubeis ipsis expulsis ex Parma ex eis, & alijs factionis suæ multis occisis, eam, ac Regium occupauit. Vgolinus Caualcabos die tertia decima Decēbris nocte intempesta, dum una cum Cæsare, & Marsilio eius agnatis, Cabrino Fundulo, Georgio Benzono, & Brixiensibus, & multis alijs factionis suæ, & quinque centum equestribus, & mille pedestribus iret Brixiam, ut ibi haberent comitia, fuit interceptus, & captiuatus per Estorem Vicecomitem, & alios factionis suæ Ghibellinæ penes Manerbium cum Marsilio, & Cæsare, & multis alijs, & illinc cōductus Soncinum, & inde Mediolanum, & ibi carceratus. Et die decimanona Carolus Caualcabos factus dominus Cremonæ ibi pretore Donino de Garimbertis.

1405 Et anno 1405. Vgolinum, dum deceptis custodibus è carcere illuc aufugisset, eumq; è medio tollere tentasset die tertia decima Maij occupata arce sanctæ Crucis ope Gabrini Funduli carcerari iussit, & dum in uico Piscaroli construi fecisset arcem, & multi ex ibi incolis in eum indignati unà cum Rolando Pallauicino, & Francisco de Agasonibus olim pretore Cremonæ pro Vgolino, & Caroli duce supremo conspirassent, intenderentq; prodere ciuitatem Estori Vicecomiti, illos iussit capi, & furcis suspendi extra portam Mosiæ, & Franciscum decapitari re in lucem prodita. Pisani occuparunt Massiam, & Grossetum, & cum noluerint agnoscere Gabrielem Vicecomitē in eorum dominum, Gabriel uendidit Pisas Florentinis,

& Ge-

& Genuā profectus iussu Buticardi rectoris ibi pro Rege Gallorum illic fuit captus, & decapitatus. Et Florentini Pisanis recusantibus eorum dominiū orto inter eos bello intestino Pisas exercitu obsederunt Luca de Flisco supremo duce, & Massio Albitio, & Cinna Capone legatis. Bonifacius summus Pont. conciliatis Columnensibus, & Vrsinis inuicem belligerantibus, & per Vrsinos fusis Columnensibus ex dolore laterū die prima, seu sexta Octobris noni anni quintidecimi sui Pont. obijt. Et Cosmatus Melioratus Sulmonensis, & Cardinalis factus sum. Pont. & nominatus Innocentius Septimus. Catherina Vicecomite relicta Io. Galeatij iussu Io. Mariæ eius filij carcerata, & ex dolore animi mortua in arce Modoetiæ die quintadecima, seu decima octaua eiusdem mensis.

1405 Anno proximo Francisco Castilioneo Præsuli Cremonæ defuncto Bartholomeo de Capris etiam Mediolanēse substituto, Gabrinus Fundulus, cuius ope, & consilio utebatur Carolus Caualcabos tam in re pacis, quàm belli, & cui æque, ac Carolo parebant arcium præfecti, ac alij magistratus, intendens occupare dominiū Cremonæ, facto tractatu cum Othone Tertio Parmæ tyrāno sibi pollicito Cremonæ dominio, præparato conuiuio in oppido Maccasturnæ agri Cremonen. sibi dono concesso per Carolum, eum redeuntem ex Mediolano, ubi cum Io. Maria ibi Duce fędus percusserat, Cremonam die uigesima quarta Iulij unà cum Andreasio I. C. filio Giberti, & multis alijs agnatis suis, ac primoribus ex itinere sibi obuius factus conduxit in ipsam arcē, & ibi excepit hilari fronte, & pręparatis illic satellitibus neglecta omni fide, ac uiolato iure hospitij, & conuiuij incautum, & de eo non timentem, & iacentem in lecto unà cū alijs nouem ibi obtruncauit, & ad eum per Othonem Tertium admonitum

de hac perfidia, & horrendo facinore statim destinato Sparapano duce suo equestribus sexcentũ iuxta conuẽta inter eos ipsis, & tribus millibus octo centum, & nonnullis cohortibus pedestrium inde properauit Cremonam, & dato ingressu in eam per arcem à Fundulo de Fundulis & Mapheo de Moris eius prefectis, & conuocato populo Cremonense super ibi platea, & ad eum lunga habita oratione ipsis persuadendo, ut uellent recipere illum in dominum, qui se aduersus eos probè, ac iustè gessisset, sin minus ipsos ad id compulisset, ac ciuitatem diripi fecisset, per Cremonenses ob id, & cùm uiderent illum esse fultũ tot militibus deterritos receptus fuit in eorũ dominum die uigesima quinta Iulij, & cõmunitis ibi arce, & portis, simulans se uelle ire spaciatum extra eam cũ Sparapano, & cui cõmiserat Otho, ut ciuitatẽ teneret usq; ad aduentum illuc suum, illum, ac milites suos bonis, ac blandis uerbis eduxit extra ipsam, & statim eam regressus, & occlusis ipsius portis iussit Sparapanum, suis militibus, quibus non indigeret, illinc abire domum, quia dominium Cremonæ penes se tenere uolebat, ut Sparapano ita deluso necesse fuerit inde redire Parmam ad Othonem, qui eum, quia permiserat se deludi, capi, & decapitari iussit, & Fundulus, cum tredecim ex familia Caualcabouum audita nece Caroli, & aliorũ se recepissent in arcem, eos in potestatem suã habitos, & alios ex primoribus factionis diuersæ Cremonensium, & sibi infensos, ac suspectos, & inter alios illos de Picenardis, ut dominium Cremonæ sibi stabiliret, unà cum Vgolino, & filio ipsius naturale infantulo humi alliso, & corã patre immaniter necato iussit de medio tolli, eorumq; domos euerti, ac bona diripi, & etiam in uicis Rubechi, Plebis Delmonæ, Quistri, Sancti Danielis, & alijs agri Cremonensis propugnacula Octo-

 brio

brio mense precedente munita demoliri, & in uico sanct. Iohannis in cruce arcem erigi, ex familia ipsorum de Caualcabobus ex uirtute omnipotentis Dei uno tantum infantulo Gulielmo nominato reseruato, & dominio ipso stabilito inducias fecit cum Io. Maria Vicecomite Duce Mediolani, & arcis sanctæ crucis constituit prefectū Ioannem de Fundulis, & à Io. Maria Vicecomite habuit Soncinum sub feudo. Graui penuria annonæ uigente, & ex graui frigore hyeme elapsa congelatis torrentibus.

Anno sequente Otho Tertius Mediolanum obsedit, & cum Mediolanensibus, & copijs Vicecomitis factis ibi nōnullis prelijs inde eius atie profectus Placentiam, eam ingressus nocte precedente diē uigesimā Septemb. diripuit, & inde etiam ibi cōmissis nonnullis leuibus prelijs cum Iacobo Arcellano illic tyranno per eum expulsus redijt Parmam, & pingi fecit in eius scuto effigiem Arcellani uti proditoris, & coram se per armigerum deferri, & mox solemniter campana Parmæ sonata ibi in foro comburri, eiusq; cineres exponi super turre altiori, & illinc urgentibus uentis dispergi per uniuersas orbis partes iam die uigesima sexta Iulij recepto Burgo S. Donini à Rolando Pallauicino, Franciscus Rusca de mense Martij expulit ex Nouicomio Vitanos, Petrus Colleo Bergomensis olim expulsus ex Bergamo, & relegatus Mediolanum per Piceninum Vicecomitem uti hostis suus, inde cū eius factione profectus Triciū illud occupauit, & nec multo post à suis domesticis occisus fuit superstite Bartholomeo filio. Ioannes Suardus expulso è Bergamo Picenino Vicecomite ab eius tyrannidem eo potitus fuit. Cabrinus Fundulus de mense Maij Pandulphum de Picenardis, & duos eius filios iussit decapitari. 1407

Et anno sequuto Cremonæ pretore Petro de Fusio Parmense 1408

mense inter eum, & Othonem Tertium gestum fuit bellum. Io. Maria Vicecomes die uigesima prima Martij desponsauit Antoniam filiam Malatestæ de Malatestis. Et dum Iacobus Arcellanus expulsus ex Placentia per Bucicardum Gallum die 22. mensis Augusti occupasset Vercellas in eum Facinũ Canem ducem suum ex Alexandria, quam occupabat, destinauit copijs suis, & suppeditauit Placentiam, & Genuam recepit die prima Iulij. Pandulphus Malatesta filius Galeatij tentata occupatione Mediolani inde re in lucem prodita Brixiam profectus eam occupauit, illinc absente Estore Vicecomite ibi Vicedomino in pago Proualij, ubi eũ captiuauit, & mox dimisit recepto ab eo Pallazolo, quod unà cum Colonia, & multis alijs oppidis, ac pagis agri Brixiensis diripi, ac ferro, & igne uastari comisit, Frãciscus Gonzaga occupauit Bozulum, & Sablonetam Co. de Persico.

1409 Anno subsequuto Otho Tertius die uigesima septima Martij apud Ruberiam, cum ibi causa sedandi belli inter eum, ac Nicolaum Principem Ferrariæ uigẽtis colloqueretur cum Nicolao, in eius gratiam fuit obtruncatus per Sfortiã, & Michaelem Attendulos, eius cadauere dimisso in terris inde suis aufugientibus tracto Mutinam, & ab ibi incolis lacerato, & tradito suibus ad deuorandum, & seu ut aliqui dicunt Ruberiæ captiuatus, & illinc conductus Ferrariã, & ibi decapitatus. Et Parmenses die trigesima Iunij ob odium, quo ipsum prosequebantur, ac Regienses die uigesima tertia Iulij se permiserunt Estensi, Guerrerio filio Othonis in arce Parmæ obsesso per Sfortiam donatũ ab Estense Monticulo cum insigne adamantis turbinatis inclusi annulo aureo. Rolandus Pallauicinus recepit Burgum Sancti Donini. Veneti occuparunt Casalemaius, & Brixellum die octaua Iulij. Ioannes de Torso occupauit

Son-

Soncinum sibi data arce per Iacobum de Couo, cõmiſſa pugna inter Pandulphum Malateſtam, & adherentes ex una, & Theodorum Paleologum Marchionem Montisferrati, Facinum Canem, & Hectorem Vicecomitem ex altera, eorumq; acies in ualle Rauagnana multi occubuerunt, & mox ſe compoſuerunt.

Anno 1410. Cremonæ prętore Anitio Turriano, auditoq; de menſe Ianuarij tronitu procelloſo, ac ſtella crinita die decima Martij conſpecta, Io. Maria Vicecomes cõſtituit rectorem Mediolani Bucicardum Gallum, eoq; diſſuadente Antonio Turriano ex conſultorib. Vicecomitis non admiſſo, & obſeſſo Nouio oppido Genuenſium per Paleologum, & Facinum, & Eſtorem Vicecomitem in ipſos acie profecto, & ibi utrinq; collatis ſignis profligato conſtituit Paleologum gubernatorem Genuæ. Ioannes de Vignate die decima Nouembris data pecunia Gallis tuentibus Placentiam pro Vicecomite eam occupauit. Facinus Canis bello infeſtauit Carolum Malateſtã occupantem ſpreta fide, ac tutela Vicecomitis Brixiam, ac Gabrinum Fundulum agris Cremonenſium, Bergomenſiũ, ac Brixienſium depopulatis, & cum Vicecomes, ut ſe, ac Papienſes à moleſtijs, quas ſibi quotidie inferrebãt Caſtelinus Becaria, & alij factionis ſuæ curſitando, ac diripiendo agros Papienſium liberaret, pacem cum Becaria feciſſet, ſibi tradita arce pontis Ticini Papiam ingreſſus eam occupauit die uigeſima tertia Decemb. ibi bonis utriuſq; factionis direptis. Ruberto Bauaro Cæſare anno imperij ſui decimo mortuo ſubſtitutus fuit Sigiſmõdus Rex Boemiæ, & Vngariæ. 1410

Altero anno ſummus Pont. unà cũ Sfortia ex Florentia abijt Bononiam, & Io. Maria Vicecomes redegit in ſui poteſtatem Bergomum. Facinus Canis, Ioanne de Torſo 1411

capti-

captiuato in agro Bergomense per milites Gabrini Funduli occupauit Soncinum.

1412 Anno sequente Io. Maria Vicecomes Dux omniũ crudelissimus, & qui magnos canes ali faciebat, quos ad id assuefactos excitari iubebat in Mediolanẽses, & alios sibi exosos, & ab eis crudeliter dilaniari in mane diei decimi sexti Maij anni decimi sui Ducatus in ecclesia sancti Gotardi dum ibi interesset missæ, fuit occisus per Paulum, & Andream fratres de Badagijs, Ambrosium, & Othonem Vicecomites, Ioannem Pusterlam, Franciscum, & Luchinum del Farina, Ambrosium, Gabrielem, & Franciscum de Aliprandis, Parisium Concorregium, Magnum Paganum, illos de Mainis, & de Mantegatijs, & alios coniuratos in eum non ualentes illius crudelitati resistere, unà cũ Squarzino Germano. Et Io. Carolus, & Estor filij Barnabouis Vicecomitis ingressi sunt Mediolanũ, & Facino Cane ex oppido sancti Euasij Galliæ subalpinæ eius duce supremo die quarta Maij mortuo ex febre contracta in obsidione Bergomi inde delato Papiam, Philippus Maria annorum uiginti die uigesima quarta Maij duxit uxorẽ Beatricem Attendulam relictam Facini quadrigenariam ingenti pecunia, ac supellectile ualoris aureorũ quatuor centum millium, Alexandria, Vercellis, Nouaria, & Derthona, quas suppeditarat Facinus, habitis pro dote, & opera ipsius etiam receptis in eius partes Frãcisco Busono nuncupato Carmagnola, & Sicco de Montagnana, ducibus Facini inter se discordibus, & constituto eius duce supremo Matheo Theutonico olim Pergulani milite eis, ac Vincentio Marliano pręfecto arcis portæ Iouis Mediolani adhortantibus, ac adiuuantibus recuperauit dominium Mediolani inde expulsis Estore, & Sacramoro, & Io. Carolo filijs Barnabouis illud occupantibus, & multis

com-

complicibus necis fraternę captiuatis,& ultimo supplicio affectis habuit Seprium die decima Iunij, & die decima octaua Nouembris redegit in sui potestatem Modoetiã, cũ Estore,qui illuc ex Mediolano aufugerat, introductus per ibi arcem, ac recuperauit Canturium Io. Carolo Vicecomite cognominato Piccnino illud occupante inde expulso ducibus Carmagnola,& Castelino Becaria. Et Ioãnes Lancius Bergomensis ei dimisit oppidum Molinellæ, in quo erat obsessus iã decennio per Malatestam sibi data multa pecunia,& concessis multis priuilegijs. Gabrinus Fundulus occupauit Pumenenghum illorũ de Barbobus ibi Christophoro,& Gabrino de Barbobus captiuatis unà cum Lancelago filio Christophori, et conductis Cremonam,et ex eius iussu ab ibi turre altiore pręcipitatis,et occisis, et etiam Cadegnanum, et atie profectus Soncinum illud obsedit ibi constructo propugnaculo, ad eius pręsidium impositis duabus cohortibus peditum, illucq; conducto tormento bellico, ex quo per bimestre continuum fuerunt proiecti globi ferrei in oppidum Soncini, illud oppugnando, illiusq, agros diripiendo, et Soncinates nõ ualentes ei resistere se subiecerunt Ioanni Tusco ductori equestrium Pandulphi Malatestæ, et cui parebant Cadignanum, Funtanella, Couum, Antiniate, Romanum, et nonnulla alia municipia ibi finitima, et nupta erat filia Iacobi de Couo prefecti arcis Soncini, et qui expugnauit illud propugnaculum inde expulsis militibus Funduli, et mox inter eos, dum uixerunt, fuit bellum continuum. Et cum Gabrino, et Cremensibus, et Nouicomensibus confederatis die duodecima Nouembris fecit inducias Philippus Maria Vicecomes, Bartholomeo de Capris presuli Cremonæ, dum factus fuisset Archiepiscopus Mediolani subrogatus fuit auspicijs Funduli Constantius agnatus

gnatus suus. Et Respub.Cremonen͂.concessit die quinta Ianuarij mercatoribus fustanei pallatiū sanctæ Agathæ. Sigismundus Cæsar ad tollendum scisma Ecclesiæ,Gallorum, & Anglorum Reges conuenit.

1413 Anno sequuto Pandulpho Malatesta mense Iunio copijs suis cursitauit agrum Cremonensem, Cremonamq; obsedit, ac tormentis bellicis illuc conductis illam oppugnauit, & facta eruptione in eum per Fundulum eius atie repulsus fuit, nōnullis ex ipsis tormentis obturatis clauis ferreis. Ioannes Summus Pont. ex Bononia se recepit Mantuam Bononiensibus tunc se uendicantibus in libertatem arce ibi erecta demolita, & mox Cremonā,& illinc Laudam. Et Sigismundus Cæsar ex Pannonia accessit in Galliam cisalpinam, & Papiam profectus ibi summo cum honore fuit receptus per Vicecomitem, & illinc ēt Laude ad summum Pont.ubi in ecclesia ibi cathedrali in die Natalis Dominici celebrauit missam,& Cęsar ad eam cecinit Euangelium exiuit edictū ab Augusto Cæsare, & creauit equitem Ioannem de Vignate ibi, ac Placentiæ tyrannū, & Io.Iacobum Paleologum filium Theodori, constituit Vicarium suum in Italia ibi assistētem, unà cum Francisco Gōzaga Mantuæ Regulo,& dum die decima octaua Maij esset Vtini in regione Foriliuij in gratiam, & ad postulationem Funduli concessit priuilegium, ut posset haberi Cremonæ gymnasium, in quo posset uacari oībus scientijs, & in eis creari doctores cum eisdem immunitatibus, quibus fungerentur Lutetia, Bononia, & aliæ ciuitates, in quibus forent huiusmodi gymnasia.

1414 Et anno subsequuto ipse,& summus PP. ex Laude iuerunt Placentiam, ubi comiter, & summo cum honore recepti fuerunt per Viniatensem Cæsari consignatis clauibus portarum, eisq; munitis pręsidijs, & illinc die ultima

Ianua-

Ianuarij accesserunt Cremonam, quam summus Pont. ingressus fuit per portam Padi, & Sigismundus per portam sancti Lucæ, & ibi per Fundulum egressum arcem, & eius, ac ciuitatem consignatis clauibus Sigismundo summo cũ honore recepti fuerunt, & comitia habuerunt aduersus Landislaũ de eo expellendo ex latio, ubi occuparat multa oppida ecclesiæ, ac Piceno, & Hetruria, ubi gerebat bellũ aduersus Florentinos, & quibus comitijs interfuerunt Fundulus, & Thomas Mocenigus patritius Venetus, & ꝓ Venetis Legatus, & inde iuerunt Mantuam, ubi etiam summo cum honore eos suscepit Gonzaga, & ibi adhuc ab ipsis habita fuerunt comitia in Landislaum, & mox ex Mantua summus Pont. iuit Bononiam, & ibi iussa instaurari arce ibi demolita (ut prefertur) illinc dissuadentibus amicis de mense Septembris iuit in Germaniam, & Constantiam urbem prouinciæ Maguntinæ, ubi indictum fuerat conciliũ, licet iam pronunciasset illud Romæ fieri debere, transmissis iam ob id in Germaniam duobus cardinalibus Constantiam, ad quam applicuit die uigesimaoctaua Octobris iam multis prelatis, & principibus tum Italię, tum aliarum regionum christianorũ illuc profectis, & nec multo post Sigismondo Cæsare, qui & in Natali Dominico Constantiæ celebrata missa per Ioannem summum Pont. ad eam rursus uti diaconus cecinit euangeliũ exiuit edictum à Cæsare Augusto. Vicecomes à Georgio Benzono, dum per Malatestam bello infestaretur, cũ accusando, quòd aduersus ipsum opem tulisset Fundulo, habuit Cremam, eiusq;, ac Pandini constituit comitem sub feudo.

Anno 1415. Cremonæ pretore Augustino de Ozula Parmense inchoata fuit generalis Synodus Constantiæ, cui interfuerunt Ioannes Cossa, Sigismundum Cæsar, tri- 1415

ginta duo Cardinales,quatuor Patriarche, Archiepiſcopi quadraginta ſeptem, Epiſcopi centum ſexaginta, ac multi Abbates,& Prelati, ac religioſi,& inter eos Franciſcus Regatius Cremonenſis filius Iacobi ex Apolonia de Oculo auri ex religioſis ordinis Minorum Conuentualium diui Franciſci, & inſignis Theologus, & ob eius eximiã doctrinam, & diſputationes mirabiles ibi factas fuit creatus epiſcopus Bergomi, & triginta millia equeſtriũ, & facta fuit Sanctio Synodum legitimè congregatam habere ſtatim à Chriſto poteſtatem. Bononienſes Antonio Galleatio Bentiuolio, Guidone Pepulo, & Matheo Canedulo ducibus expulſo ex Bononia legato apoſtolico ſe uendicarunt in libertatem demolita adhuc ibi arce, & apud eã cõmiſſa pugna inter eccleſiaſticos Gonzaga Principe Mãtuæ,& Andagauienſes Pandulpho Malateſta ducibus, & ſuccumbentibus Andagauienſibus Malateſta illinc aufugiens in agrum Cremonenſem eius copijs, ipſo occupato prçter oppidum Piceleonis, & Caſtrumleonis obſedit, & oppugnauit Cremonam, & cum nequiuerit occupare, habita pecunia à Fundulo, & ſibi reſtitutis omnibus, quæ occuparat, illinc abijt. Et Gonzaga exuit Caualcaboues Vitelliana.

1516 Anno proximo Ioanne Pragenſe, & Ioanne Huſſo hæreticis Boemiæ Conſtantiæ ibi in Synodo factis diuerſis Seſſionibus, ac diſputationibus per Theologos ex omni ditione Chriſtianorum illic coactos coram Sigiſmundo Cæſare data omnibus copia dicendi, quicquid ſentirent de religione chriſtiana, cum nunquam ab eorum hæreſi aliquibus argumẽtis, ac exhortationibus potuerint flecti, damnatis ad ignem,& combuſtis. Et Ioannes Vigles eorum prçceptoris damnata doctrina, Ioannes Coſſa multis uitijs ſibi obiectis, quibus laborabat, ad euitandam cenſuram

ſuram bonorum illinc aufugit cum eius familia, & multis cardinalibus per ipſum creatis auxilio Federici Ducis Auſtriæ Secuſiam, & mox Liburghum, & dum profici ſceretur ad Ducem Burgundiæ itinere retractus, in uico ſancti Marci propè Conſtantiam carceratus, & mox conſignatus Ludouico Romano comiti Pallatino, & carceratus non longè ab Edelburgo datis ſibi cuſtodibus Theutonicis ignaris idiomatis latini priuatus fuit Pontificatu ex ſanctione Synodi per eum approbata. Et Carolus Malateſta loco Angeli Cornelij, qui etiam creatus fuerat ſummus Pont. & cum mandato ſuo ſpeciali miſſus Conſtantiam ad Synodum certioratus de ſanctione facta per eum, ut Cornelius quoq; ſe abdicaret à Pontificatu, ſedendo in ſede apoſtolica ad id ibi parata cum inſignibus, & indumentis pontificalibus ſe ab eo ſolemniter abdicauit. Petrus Lunenſis antipapa autem, quamuis Sigiſmundus profectus cum legatis Synodi ad Reges Gallorum, & Aragonum fautores ſuos, & ad eum omne ſtudium adhibuerit, ut ipſe quoq; pro quiete Reip. Chriſtianæ deponeret pontificatum, & ab eo defecerint Hyſpani, & alij, qui prius ei adhęſerãt pręter Scottos, & Arminiacos opinionem ſuam adhuc ſequentes pontificatum ipſum nunquam uoluit deponere, ſed cognita eius pertinacia per Synodum ab eo fuit depoſitus. Vicècomes die ſexta Aprilis Leucum recuperauit, & de menſe Auguſti Laudã dolo ibi captiuatis Ioanne, & Iacobo, & Ludouico patre, & filijs de Vignate, & cõductis Mediolanum, & ibi furcis ſuſpenſis, & die undecima Septemb. habuit Nouicomiũ à Ruſconibus eis data pecunia cum comitatu Lugani.

Anno ſequente Cremonæ pretore Antonio Baraterio I. C. Placentino redegit in ſui poteſtatem Triciũ Matheo Theutonico illius duce ſupremo illic infirmato ex fluxu 1417

uentris, & cum illinc fuisset delatus Mediolanum, ibi mortuo, eiq; substituto Carmagnola, eo duce recepit Cremã ex proditione facta in Georgium Benzonum eam occupantem per eius nepotem ad id inductum pecunia, ac pollicitationibus à Carmagnola, adoptato in Vicecomitum familia, data etiam ei ex ipsa uxore, cumq; iussit obsidere Placentiam anno superiore occupatam per Filippum Arcellanum, & Georgio Valperga etiam duce suo die tertiadecima Maij equestribus circiter ducentum profecto Soncinum nocte diei quintidecimi nulla habita ratione fęderis, quod erat inter Vicecomitem, & Fundulũ occupauit Castrum Vicecomitis, & ibi dimissis decem & octo militibus ad eius custodiam eo Georgio profecto ad municipium Ponzonorum, Fundulus illuc profectus ipsum ibi occisis eis militib. recuperauit, & mox dimisit, & inchoato bello interim eum, & Vicecomitem Carmagnola dimissa Placentiã eius arce ingressus agrum Cremonensem, & ibi coniuncta cum turmis Valpergæ, & Ioannis Olgiati etiam ducis Vicecomitis, die tertia Iulij per Iacobum Couum, & Petrum de Barbobus pedestribus Soncinatibus sexaginta, & fossoribus centum pro Vicecomite occupato Tribulo ad principium Iulij cepit Soresinam, Grugnitortum, Luignanum, & uicum sancti Ioannis in cruce, & multas alias terras agri Cremonensis, & die duodecima obsedit, & uigesima recepit uicum Iouisaltæ inde abductis quamplurimis tormentis bellicis, quæ ibi erant, & mox Pumenenghum, & parte exercitus traiecto flumine Abduæ ea ingressus agrum Laudensem dimisso Pergulano equitib. tercentum ad custodiam terrarum occupatarum in agro Cremonense. Fundulus die prima Augusti expugnauit Plebem Dulmonæ, ad cuius prędidium erant equestres circiter ducentum, & pedestres quinquaginta multa supellectile,

lectile, & annona, & inter quos fuerunt Cremonenses circiter centum, qui fuerunt capti, & conducti Cremonã. Et cum in auxilium Funduli superuenissent Nicolaus Tolentinas, & Biancharellus ex ducib. Malatestæ copijs sibi per eum destinatis recuperauit Piscarolum, Soresinam, Casalebuttanum, Casalemoranum, & Grugnitortum, & multas alias terras sibi adeptas per Carmagnolam, & ad quarum præsidium erant equestres circiter quinq; centũ sub Pergulano, Olgiato, & Ioanne Cremonense et duce Vicecomitis, cum multa supellectile, & annona, & qui fuerunt captiuati. Et incolæ Casteleti de Ponzonibus, & uicus sancti Ioannis in Cruce metu, seu odio Funduli se permiserunt Malatestæ tunc degenti in Flaminia. Et Tolentinas die nona, & decima Nouembris expugnauit tormẽtis bellicis Pumenenghum ibi occisis octo, qui erãt ad eius præsidium. Et Fundulus die duodecima recepit Bordolanum; & expugnauit Maccasturmam. Carmagnola autem die secunda Augusti in potestatem Vicecomitis iam potiti Vercellis redegit Placentiam preter ibi arcem sancti Antonini, & Vrbiculã ei resistentibus Becariensibus, Thoma Fulgosio Duce Genuæ, ac Pandulpho Malatesta fœderatis Philippo Arcellano ibi tyranno inde expulso, & diripuit, omnibus ibi incolis iussis abire Laudam, & Papiam, sed non multo post Arcellanus eam ingressus omnia, quæ illic remanserant rapuit, peste tunc in Italia sæuiente.

Et Vicecomes anno sequuto Carmagnola duce debellauit in agro Papiense Becharienses nonnullis ex eis occisis Papiæ, ibi capto Lancellotto, & furcis suspenso, & Vigleria, & nonnullis alijs oppidis ibi finitimis, quæ occuparant Becharienses, & mox proditione oppido Gauij receptis mouit bellum Antonio Fulgosio Duci Genuensiũ, 1418

eius, ac Genuensium exulum atic ingresso Vallem Pulcefarã, & ibi captiuato Bartholomeo fratre Philippi Arcellani, & filio, & die uigesima Maij captis Placentiæ arcibus post lungam earũ obsidionem, illuc conductis, & ibi ante mœnia suspensis ad furchas, illinc expulso Arcellano, & profecto ad stypendium Venetorum, & mox Patauij mortuo superstitibus Lazaro filio, ac filia mox nupta Thadeo Estensi; Die uigesima quinta Maij equestres ultra mille quinq; centum cum fossoribus quatuor centũ Malatestæ reguli Brixiæ concursarunt, ac deuastarunt agrum Soncinatum ibi omnibus segetibus, ac arboribus incisis, fundisq; direptis, in quos, dum Soncinates habitis in eorum auxilium à Vicecomite equestribus quatuor centum irruissent, die uigesima septima utrinq; cõmisso certamine eos inde repulerunt, ex illis captiuatis supra quinquaginta, & duodecim occisis. Et die uigesima nona ex copijs Funduli, dum irrupissent agros Romenenghi, ab ibi incolis fuerunt captiuati sexaginta, & sex occisi. Constantiæ, dum ibi durasset Synodus per quadriennium, quo sedes apostolica uacasset, die undecima Nouembris, & solemnitatis diui Martini horis tertiarum per cardinales ibi cõgregatos, & alios sex ex unaquaque natione electos per Synodum fuit creatus summus PP. Odo Columna patre Agapeto cardinalis tituli sancti Georgij ad uellus aureũ, & nominatus Martinus Quintus, cuius pedes osculatus fuit Sigismundus Cæsar prius ingressus conclaue nulla habita ratione suæ dignitatis, & multis gratijs actis electoribus ꝑ eos tãto uiro electo, & qui approbata Synodo sanciuit aliam celebrandam esse usq; ad quinquennium, & aliam illinc ad sexennium, & mox singulo decennio in aliquo loco idoneo, ut de rebus Reipub. christianæ pertinentibus tractaretur, & pro prima elegit Papiã. Et Alemanum

manum

manum Aldimarium Florentinum Cardinalem tit. sancti Eusebij cum potestate legati à latere destinauit in Aragoniam, ut pœnis, ac censuris ecclesiasticis cogeret Petrũ Lunensem illic se continentẽ in oppido Insulæ Paniscoliæ se abdicare à pontificatu ꝑ eum nunquam deposito, licèt enixè rogatum per anticardinales qui secum erant, & ex eis quatuor, ac Scotti ab illo defecerint.

Et anno subsequuto die decima nona Maij dissoluta Synodo Constantiæ illinc per Sabaudiam redijt in Italiã, & die duodecima Octob. Mediolanum iuit, & ibi summo cum honore, ac læto uultu receptus fuit per Vicecomitẽ, & illinc iuit Brixiã die decima octaua, & inde Mantuam, & ibi eo; & Gonzaga authoribus inter Vicecomitem, ac Malatestam, ei anno præcedente, quia opem tulisset Arcellano, ac Fundulo moto bello per Vicecomitem, ac dolo adepto Bergomo sibi prodito per Guidonẽ della Capella ibi arcis custodem Carmagnola duce, facta pace Malatestæ dimissa Brixia, quousq; uixisset, ex Mantua abijt Ferrariam, & illinc Florentiam, omissa Bononia, quæ in libertatem se uendicarat expulso illinc præsidio ecclesiastico, & Florentiæ episcopum creauit archiepiscopum ei suppositis presulibus Pistoriense, Volaterano, & Fesulano, & iussit insigniri Ioannam Andagauiensem corona utriusq; Siciliæ, ut ab ea haberet copias auxiliares in Brachiũ obsidentem arcem Adriani Romæ. Carmagnola die prima Maij exercitũ Vicecomitis irrumpit agrũ Cremonensem, & ex eo cepit Castrum nouum buccæ Abduæ, ac diripuit ibi rectore furcis suspenso, & terras Maleti, & Maccasturmæ, ac expugnauit Tribulum, & mox cepit Piccelconem cũ arce, & die duodecima Iunij Platinam, quam diripuit, & mox fermè ibi omnia redegit in sui potestatem preter uicum Binæ, & Castrumleonis Malatesta atie auxiliari ei 1419

resistente quamplurimis ibi in locis captiuatis, & ad tecta laqueo suspensis, quia ei obstitissent. Et Ioannes Olgiatus cognominatus Piceninus obsedit parte exercitus Cremonam. Et Vicecomes à Rolando Pallauicino habuit Burgum sancti Donini, & à Rubeis, & Peregrinatensibus oppida, quæ occuparunt in agro Placentino. Et Beatricem Attendulam eius uxorem insimulatam de adulterio cum Michaele Orobello eius pincerna, seu citharedo cũ eo decapitari iussit in oppido Abiati Grassi de mense Decembris. Egidiolus Cauitellius atauus meus I. C. celeberrimus, & qui publicè docuit leges Perusij, Patauij, Ferrariæ, eius quoque reformatis statutis, & multis alijs ciuitatibus Italiæ, & multa composuit in iure, obijt die uigesima Martij, eiusq; corpus tumulatũ fuit in sacrastia ecclesiæ diui Bartholomei culta p religiosos Carmelitas D. Sanctæ Mariæ Cremonæ, superstite Nicolao filio etiã Iureconsulto ex Magdalena Regazola coniuge.

1420 Anno millesimo quadringentesimo uigesimo Redemptionis humani generis Vicecomes die decima octaua Februarij ingressus fuit Cremonam sibi deditam per Fundulum noscentem se ei imparem, & nec posse resistere, postquam obsessa fuerat per quadrimestre, ibi inter Vicecomitis, ac Funduli copias cõmissis multis leuibus prelijs, in quibus multi occubuerunt, per Viceccomitem dimissis Fundulo Castroleonis, ac omnibus bonis olim Vgolini Caualcabouis, ac solutis aureis quadraginta millibus, & per eum data promissione de seruanda sibi fide, illic constituit pretorem Sansonẽ de Arisijs. Et à Nicolao Estẽse principe Ferrariæ die uigesima quinta Octobris habuit Parmam sibi in gratiam Summi Pont. dimissis Mutina, & Regio, & Vercellas, Alexandriam, & Hastam à Iacobo Paleologo Marchione Montisferrati, & indignatus in Pan-

dulphum

dulphum Malatestam tyrannum Brixiæ, quia Arcellano, & Fundulo opem tulisset aduersus ipsum preter fœdus secum factum interuentu summi PP. (ut prefertur) innita societate per decennium cum Florentinis, ac Venetis et odio prosequentibus Malatestam, quia Martinum Fauentinum eorum ducem, & per ipsos sibi destinatum in auxilium immeritum occidisset, illi mouit bellū Carmagnola duce, qui ingressus agrum Brixiensem exercitu obsedit, ac expugnauit, euertitq; Vrceos inde aufugientibus Brixiam ad Malatestam Andrea de Leuco, & Bernardo de Bella musa eius ducibus ad ibi presidiū, & ferè toto agro potitus fuit excepto oppido Gardæ ad cuius presidiū erat Nicolaus Tolentinas quatuor centum equestribus, & positis castris ad Montemclarum, inde ipsum fugauit usque Carpanetulum, & ibi captiuauit Ludouicum Melioratū principem Firmi nepotem Innocentij olim summi Pont. profectum in auxilium Malatestæ quinq; centū equestribus, & bis millibus pedestribus, & mox obsedit Brixiā, & ibi in collo eo uulnerato sibi substitutus fuit Gasparinus Vicecomes die septima Octobris.

Et altero anno die undecima Februarij habito Regio ab Estense, & mox ei dimisso die sexta decima Martij potitus fuit Brixia inde abeunte Malatesta in Flaminiam ad urbes sui dominij. Et die quinta Aprilis habuit à Suitensibus Dondosulam, & Belinzonam, illosq; cum ob id indignati irrupissent ad Ticinianmē, & fines Ducatus Mediolani repressit Carmagnola, & Pergulano ducibus eis exercitu occurrentibus, & utrinq; cōmisso certamine die quinta Iulij ex eis occisis ultra bis millia, & ex suis cadentibus quatuor centum. Et die quartadecima Iunij recepit Albigaunum. Et aduersus Galuanum de Caimis, qui arcem iussu Vicecomitis ad Lauzanum construxerat, & oc- 1421

cuparat, destinauit copijs Galeatium Gonzagam, & dum inter eas, & Caimi copias multis cõmissis leuibus prelijs, & ex suis amissis tribus millibus superuento Sigismundo Cæsare ex Germania cum inde abijsset, Carmagnola occurrens exercitu Vicecomitis Sigismũdo Cæsari ingresso agrum Brixiensem, & hinc inde collatis signis profligato ex sui exercitus desyderatis quatuordecim millibus, & Vicecomitis tribus millibus, reliquis, ex quibus multi et fuerunt spoliati per Philippenses,& Brixienses, Sigismundus ꝓperauit in Germaniã, & Carmagnola arcem ipsam expugnauit,& solo æquari iussit. Et mox Vicecomes eius iussu Cremonæ instauratis arcibus sanctorũ Lucæ, & Michaelis iussit eũ ope Raphaelis, Baptistæ,& Abrami Adurnorum, et Francisci Spinolæ,& aliorum exulum Genuensium obsidere Saonam Spineta Fulgoso eam tuente, omnesq; Genuenses preter Fliscos recepit in sui partes Thoma Fulgosio eorum duce exautorato ei concessa Sarzana, & pace facta cum Florentinis eorum dñijs distinctis limitibus Macra,& Crusto fluminibus iussit mox obsideri Genuam, & per Thomam Fulgosium Portu Liburni olim per Genuenses Pisanis adepto, uendito Florẽtinis pretio aureorum centum uiginti millium, & dum Flischi affines Fulgosij declinarent in partes Vicecomitis nouem triremibus munitis, eisq; prefecto Baptista fratre, & per eum innita pugna cum exulibus Genuensibus habentibus septem triremes profligato, & captiuato cum multis alijs factionis Fulgosiorum die sexta Nouembris, seu nona Decembris Genua potitus fuit, dimissis Fulgosijs Sarzana,& sex alijs oppidis.. Summus Pont. die uigesima Septemb. requisitus per Rom. ex Florẽtia abijt Romã, ubi receptus fuit ꝑ ibi incolas summa cum letitia, ac pompa Guidone Vicecomite Cremonæ pretore.

Et

Et anno ſequente Alouiſio de Beſutio Mediolanenſe, 1422
& Conſtantio Fundulo ibi præſule defuncto ſubſtituto Venturino de Marnis Bergomenſe Io. Franciſcus Gonzaga princeps Mantuæ profectus Mediolanum ad Vicecomitem ei congratulaturus ob tot uictorias, & nec hyllari uultu admiſſus,& monitus animum ſuum fore ab eo uendicandi omnia,quæ occuparat ex agro Brixienſe, & Cremonenſe,dominij ſui, redijt Mantuam, & fędus percuſſit cum Venetis, & Florentinis timentibus potentiam Vicecomitis, & ne aduerſus eos moueret arma inſimulando Venetos,quòd nixi fuiſſent armis retinere in dñio Brixiæ Malateſtam, & quia pręter fædus initum cum Florentinis, ne progrederetur ultra flumen Macram, & nec uexaret armis Bononiam, conceſſerat Vicecomes ultra ipſum flumen Thomæ Fulgoſio exuli Genuēſi oppidū Sarzanæ, & Bononienſes ſocios Florētinorum in partes ſuas flexerat, eorumq; milites conduxerat ad ſui ſtypendiū, & unà cum exulibus Genuēſium Florentinos, & etiam Venetos infeſtabat. Et Georgium Benzonum ſibi inſimulatum per illius inimicos, quòd in eum per illum machinaretur, exuit Pandino,& conceſſit Cremonenſibus in Parmenſes ius exigendi uectigal pro mercibus, quæ conducerentur per flumen Padi ad eius partes inferiores, ad locū Cellæ finitimū agro Cremonenſi,ac Parmenſi. Thyberis aquis ipſius adeo auctis de menſe Nouembris, & per portam Flaminiam ingreſſis omnem urbem in plano ſitam inundauit, templumq; Pantheon impleuit uſque ad altare, ut eque per eam,ac per alueum Thyberis nauigatum fuerit, & decreſcens ibi graue damnū intulit animalibus, & alijs ſecum abductis.

Papiæ anno ſequuto inchoatum fuit concilium iuxta 1423
memoratam Sanctionem , & ibi ſæuiente peſte illinc

translatum Senas, & cum Alphonsius Arago ægre ferens Sum. Pont. contulisse titulū regni Neapolitani Ludouico Andagauiensi; renouasset causam Petri Lunensis adhuc uiuentis in Paniscola aliquibus ex congregatis in cōcilio pecunijs, & pollicitationibus in sui sententiam pertractis, statim dissolutum approbatis omnibus decretis, quæ ad fidem Christi pertinerent, & indicto alio concilio Basileæ illinc ad septennium. Mortuo Georgio Ordelapho Foriliuij tyranno superstitibus Theobaldo, & Catherina filijs ex Lucretia Alidosia filia Ludouici reguli Fauētiæ, & Foriliuiensibus male animatis in eam, quia uteretur opera Imolensium penes eos, & Imolæ educato Theobaldo decennali, & per Catharinam eius sororem uxorē Thomæ Fulgosij ad eos ab ipsa auertendos empto Bolognesio propè Foriliuium ab Antonio Bentiuolio Bononiense, Vicecomes innuens uelle opitulari Lucretiæ, trāsmisit dē mense Februarij Lugum agri Ferrariensis, & ditionis Ludouici Com. Cunij aciē equestriū quatuor milliū septem cētum sub Carmagnola, & alijs tredecim suis ducibus impigerrimis, & expulsis Catharina, & Bentiuolio ex Bolognesio per Alphonsium Carillā Hispanū legatum apostolicum Bononiæ. Et cum Lucretia timens Vicecomitem spreto eius auxilio habitis copijs auxiliaribus à patre se recepisset intra pallatium Foriliuij, Foriliuienses inita coniuratione cum Vicecomite arreptis armis illud unà cum Lucretia in potestatem suam redigerunt, eiectisq; ex Foriliuio magistratibus in illud introduxerūt Montagnanam ex Vicecomitibus ducibus mille equestribus Atouitio Storcio, & Alexandro Loculo Ferrariensib. uerba facientibus ad Foriliuienses tumultuantes sedandos noīe Estensis Ducis Ferrariæ, & Lucretia illinc fuga elapsa ad forum Pompilij sibi unà cum Raualdino, & Humalo oppidis

dis ex agro Foriliuiano per Imolenses defensis, Foriliuienses, & equestres Montagnanæ eā insecuti potiti sunt arce fori Pompilij, & alijs agri Foriliuiensis, & cum Florentini destinassent in auxilium Lucretiæ sexcentum equestres sub Christophoro Lauelano, & Georgio Albitio, quibus cursitarent, ac diriperent agrum Foriliuiensem, Vicecomes in eos transmisit alios sexcentum equestres ex agro Brixiense, ubi habebant statiua, sub Fabritio Capuano, & per eos, & alios Vicecomitis, & Foriliuienses cōmissis multis leuibus prælijs cum Florentinis, & copijs Lucretiæ, & in eius auxilium per Florentinos transmissis alijs tercentum equestribus sub Malatesta Ariminij, & Cesennæ regulo, & die septima Septembris, qua Foriliuienses abducebant ex eorum agris uuas, licèt immaturas, innito graui prælio apud flumen Bidentium, & Runchum, Florentini, & socij, ad quos uictoria prius inclinabat, succubuerunt multis utrinq; cadentibus, & Florentinorum ducibus aufugiētibus ad forum Pompilij, & mox Malatesta ad Bretinorium, & inde Cesennam ad Carolum fratrem ibi regulum.

Vicecomes anno subsequuto Cremonæ pretore Ambrosio Spinola Genuense die quinta Februarij dolo, & opera Sicij, & Pergulani ducum suorum occupauit Imolā Ludouico Alidosio ibi regulo captiuato, & illinc cōducto Mediolanum, & inde Modoetiam, & ibi carcerato, & detento usq; ad mortem, ac Cunium Ludouico ibi comite mortuo superstitibus Alberico, & Malatesta eius filijs, sub pretextu illis auxilium ferrendi, & Albericus, qui erat ad stypendium Venetorum, profectus Mediolanum ad Vicecomitem ab eo petita Cunij restitutione, & nec obtenta, & ob id in eū indignatus profectus ad Florentinos, eisq;, se, & suis cōmendatis per ipsos ad sui stypendium 1424

con-

conductus fuit sexcentum pedestribus, quibus oppida Massæ, Zacchonariæ, & sanctæ Agathæ tueretur, & Florẽtini ad eos misso per principem Ferrariæ Pallãte Strocio, & per Vicecomitem Franchino Castilioneo, & etiam ad Genuenses Hibleto præsule Genuensium Genuam ad eos diuertendos ab ope Lucretiæ, & ꝑ Florentinos alijs legatis ad Vicecomitem causa pacis tractandæ cum eo, quos audire noluerit, percusso fędere cum legato apostolicô Bononiæ, & accepto in eorum partes Thoma Fulgosio, ipsi indixerunt bellum, & cõscriptis duodecim millib. pedestrium, & sex millium equestribus sub Carolo, & Malatesta Malatestis, & coactis ad pontem Ronchi obsederunt Foriliuium, ad cuius pręsidium erat Sichus quatuor centum equestribus, & Bonus Ioannes Trottus, & Perinus Tronus duces Ferrarienses aderant ad pręsidium Lughi, & Imolæ, & cum Florentini expugnatis Flauiano, & Sumana oppidis Foriliuiensium ualdè pręmerent Foriliuiũ, ubi etiam sæuiebat pestis, inter Foriliuienses, & Florentinos illic factis multis leuibus prælijs, & Albericus ex eius oppidis facta incursione in agrum Imolensem, ac Lughum, ipsum etiam ualdè oppressisset, Vicecomes ad id prohibendum illuc ex Gallia cisalpina transmisit Pergulanum, & Guidonem Taurellũ equestribus quatuor millibus, & pedestribus mille, quibus obsederunt Albericũ in oppido Zachonariæ, in quod pedem retulerat, & Florentinos, dum per ipsum in sui auxilium accersiti ei opem ferre uoluisset Carolo, & Pandulpho Malatestis, Nicolao Tolentinate, Vrso Co. Montis Rotondi, Gentile Vrsino, Arditione Carrariense, Georgio, & Venturino Benzonis Cremensibus ducibus, eis copijs suis occurrẽtes ad Senogaliam ibi utrinq; collatis signis profligarũt Carolo Malatesta, Vrso Co. Montis rotondi, & Carrariense captiua-

tis,

tis,& conductis Mediolanum unà cum multis alijs, Pandulpho Ariminium, & Tolentinate Cesennam aufugientibus, quamplurimis eorum militibus etiam cæsis. Taurellus irrumpendo agros Cesannatum,& Ariminiensium ibi oppida Vermiculæ, sancti Archangeli, & Sauignani, & multa alia oppida occupauit, ex eis Vermicula, quia ibi incolæ sibi aliquando obstitissent, diripi iussa, & cũ uellet etiam Ariminium occupare, monitus per Vicecomitem, ne ulterius progrederetur ab eius obsidione abstinuit. Et Vicecomes Carolum Malatestam ad se perductũ benè habuit, ac tractauit, dimisitq; donatũ multis muneribus sibi facta promissione se aduersus eum nunquam arma sumpturum. Sed mox Pergulanus captiuauit Galeatium filiũ Malatestæ reguli Pisauri diuertentem, & cum uxore se oblectantem ad Gradinam uicum, eorumq; bona, ac incolarum diripuit.

Anno millesimo quadringentesimo uigesimo quinto ortus Dominici Ioannino Adurno Genuense Cremonæ prętore Vicecomes Franciscum Sfortiã ab eo pro summo Pont. debellato Nicolao Tricio Fulginij Tyranno, eiq; parere recusante plurimis eius oppidis in ius ecclesiæ uendicatis conduxit ad sui stypendium, & unà cum Guidone Taurello transmisit copijs in Flaminiam aduersus Bernardum Vbaldinum, & Nicolaum Piceninum duces Florentinorum, & per Sfortiam positis castris ad Fauentiam aduersus Manfredum, & per Taurellum ad Burgum aduersus Vbaldinum, & ibi utrinq; consertis manibus superato,& captiuato Vbaldino multa hinc inde cæde ædita, & Tyfernatibus, Petramolensibus, & alijs Hetruriæ populis declinãtibus in partes Vicecomitis, eiusq; partes quoq; amplectentibus Aretinis, penes quos erat Piceninus, & Cortonensibus, & plerisq; alijs populis, nisi Piceninus, 1425

ninus,

ninus, & Tolentinas ei obstitissent. Et Ioãne Camertino, Arditione Carrariense, Antonio Pisano ducibus Florẽtinorum aduersus Taurellum eorum copijs castramentantibus, dimissis Florentinis ei quoq; adherentibus. Et Pergulanus eius atie obsedit Salsubrium, & direpto porticu occupauit Azulam, Cassanum, & Petrabum, ac prędæ exposuit uallem Balileam, & dum obsideret Garzanum, ad cuius pręsidium erat copijs militaribus Gerardus Gãbacurta, illinc reuocatus ꝑ Vicecomitem ibi dimisso Ioannino Iustoneapolitano ex eius tribunis militum illinc redijt in Galliam cisalpinam. Et Nicolaus Tertius Guererius nuncupatus Parmensis alia atie militari Vicecomitis unà cum Alexio, Nicolao, Vrbano, Ioanne Aluisio, & Antonio de Flischis, & Antonio Doria prẹfecto classis Genuensis nauium octo, & triremium decem, & octo, dum Fulgosij, & alij extores Genuensium occupassent Rechũ, Gelphum, Rapallum, Segestrum, Morellum, & Castrumleonis Riperiæ unà cũ Clauario illud oppugnauit, & mox illinc delatus Rapallum ibi cõmisso prẹlio eos fudit multis ex eis occisis, & Thomam Fulgosium, dum aufugisset Segestrum, sequutus, cum eo ibi rursus cõmissa pugna per ipsum fusus fuit multa strage Philippensium edita. Et dum Sfortia grauiter urgeret Manfredum, & alia aties Philippensium cursitaret usque ad mœnia Florentiæ, & Carmagnola indignatus in Vicecomitem eum neglectui habentem opera Oldradi Lampugnani, & Ioannini Ritij ex suis intimis aulicis, eo Carmagnola, quem Ducatu Genuæ prępofuerat, exautorato, eiq; prẹlato Guidone Taurello in prẹfectura classis ꝑ Vicecomitem transmissa Neapolim in auxilium Ioanne Andagauiensis à Vicecomite defecisset, & aufugisset ad Venetos, Florentini timẽtes suppeditari per Vicecomitem, & Veneti, Senenses,

Alphon-

Alphonſius Aragonenſis, Amadeus Com. Allobrogum, Nicolaus Eſtenſis Ferrariæ,& Io.Iacobus Paleologus Mōtisferrati, Io. Franciſcus Gonzaga Mantuæ, & Rolandus Pallauicinus Marchiones per Florentinos exhortati, & inſtigati per Carmagnolam pro tuenda libertate Florentinorum aduerſus Vicecomitem iniuerunt fędus, eiq; decreuerunt mouere bellū inita inuicem concordia,ut quæ cepiſſent in Flaminia,& Hetruria à Vicecomite eorum occupatore, cederent Florētinis, alia autem Venetis pręter Parmam, quæ peruenire deberet in Eſtenſem, ac Mediolanum,quod habere deberet Co. Sabaudiæ,& Corſicam, quæ dimittenda foret Aragonenſi, & cōſcripto exercitu communi ſumptu ſexdecim millium pedeſtrium, & octo millium equeſtrium ei præfecerunt Carmagnolam, præparatis etiam duabus claſſibus una maritima, & alia fluuiatili. Et Vicecomes uſus opera Oldradi Lampognani Gabrinum Fundulum ſibi delatum in eum quoq; adheſiſſe Florentinis iuſſit capi, & captum in uico Annici agri Cremonenſis, ſeu ut aliqui dicunt apud Caſtrumleonis unà cum Pomina de Gauatijs della Somalia uxore, & duobus filijs eo oppido direpto unà cum tota eius Funduli ſupellectile immenſi pretij Papiam conduci, & illinc poſt multas acerrimas ibi de eo habitas queſtiones Mediolanum, & ibi decapitari.

Altero anno prętore Cremonæ Petro Raymondo Mediolanenſe Veneti, ac confederati duce Carmagnola accerſito per Petrum, & Achillem Aduocatos, alioſq; Brixienſes factionis Guelphæ, cum grauati foret, pluſquam par eſſet, oneribus p Vicecomitem, Brixiæ pro eo rectore Oldrado Lampugnano, & introducto in eam nocte dici quintidecimi Aprilis, & Reſurrectionis Dominicæ ſeptē millibus equeſtribus, & pedeſtribus quinq; millibus ſub Nicolao 1426

Nicolao Tolentinate, Aluisio Vermio, & Henrico Zanga, & ibi receptus arce pillarum die quarta Septembris exercitu Vicecomitis die præcedente illuc appulso in auxiliũ suorum illic obsessorum in urbicula, & arce maiori appellata de mense Nouembris eam totam occuparunt Petro Lauredano, & Fantino Michaele eorum legatis, & mox illinc eruperunt in ipsius agrũ, & ibi multa oppida, & loca receperũt Sfortia duce Vicecomitis eius exercitu frustra resistente. Et Estẽsis eorũ sequens partes ipsius atie facta incursione ex Regio in agrum Parmen. die decima Martij illinc abegit prędam Philippensibus illic fusis. Et Pergulanus, & alij duces Philippenses dimissis Foriliuio, & Imola ecclesiæ Rom. medio legati apostolici Bononiæ ex Hetruria, & Flaminia descenderunt in Galliam cisalpinam traiecto flumine Scultennæ in agro Mutinense ad oppidum Persiceti resistentibus Estense, & Victore Pisano sex millibus equestribus habentibus statiua Vignolæ, & intercepto Guidone Foriliuiense proficiscẽte ad statiua die prima Maij, cursitarunt agrum Mantuanum, ut Gonzagã Mantuæ principem obsidentem cum Carmagnola, & Tolentinate Philippenses Brixiæ, illinc auerterent ad eius defensionem. Et Sum. Pont. ad extinguendum tantum bellum transmisit cardinalem sanctæ Crucis Venetias, & illinc Mediolanum, & per eum Venetis, & Vicecomite inclinatis ad pacem, missis utrinq; oratoribus Ferrariam ibi pax fuit stabilita, & nec exequuta per Philippenses classe fluuiatili pręparata sub Philippo Eustochio, & Turricellarum oppido Corrigiensium, & olim sibi donato per Vicecomitem, per ipsum occupato, cursitato, & direpto agro Mantuano per Philippenses, Pergulano, & alijs ducibus ipsius, & mox per eum facta irruptione in agrum Brixiensem, & ibi eorum copijs iunctis cum copijs Sfortiæ facto

exer-

exercitu uiginti duorum millium armatorum, quibus occurrerunt exercitui Venetorum quatuordecim millium equestrium, & decem milliũ pedestriũ sub Carmagnola, & Gonzaga, & alijs insignibus ducibus Italis. Et dum Thomas Fulgosius, & alij extores Genuenses instigati per Aragonẽsem aduersus Vicecomitem obsedissent Genuã, Vicecomes iussit Sforciam eius atie ire ad ipsius subsidiũ, & parte obsidentium ad impediendum iter suum ipsi occurrente ad fauces Vallis Pulcepharæ Abramo Fulgosio duce, & ex illis, qui remanserunt ad obsidionem multis abeuntibus, Genuenses illinc erupentes in reliquos, illos fuderunt omnibus fermè captiuatis, Thoma, & Baptista fratribus Fulgosijs aufugientibus Bauarum, & Rechum. Et Vicecomes iniuit pacem cum Suitensibus, & Aragonense ei dimissis portibus Veneris, ac Ericis. Et Sigismondus Cesar ei die sexta Iulij confirmauit dominium, ac Ducatum Mediolani.

Anno sequente Petro Raymondo adhuc Cremonæ prætore Veneti, dum Philippẽses Nicolao Picinino duce, qui dimissis Florentinis se receperat ad stypendium Vicecomitis, terra, & Eustachio pręfecto classis fluuiatilis triginta nauium aquis expugnato Casalimaiore, & recepto oppido Brixelli peruentis in Venetos eius arcem expugnarẽt, & classis Veneta triginta sex nauiũ eius rectore Francisco Bembo patritio Veneto à parte superioris fluminis Padi irruisset in classem Philippẽsem, eamq; regressam propè Cremonã ad quartum lapidem insequuta fuisset, ibi utrinq; commisso certamine de mense Martij classem Philippensium superarunt, & Bembus sequens uictoriam eius classe traiecit usq; Cremonam, & ibi duobus propugnaculis ad utranq; ripam, & alio in alueo fluminis expugnatis, & combustis, multisq; ex eius militibus ibi amissis 1427

unà cum alijs tercentum, quos, dum classis Venetorum reliqui milites expugnatis propugnaculis egressi naues irent pallantes iuxta ciuitatem, & citra ripam citeriorem fluminis Padi. Lauelanus copijs, quibus erat ad Cremonæ prȩsidium, illinc erumpens die Dominica Oliuarum occidit, Picenino eius atie tunc castramentante ad Casale de Sicis, nunc de Malumbris à ciuitate Cremonæ per milliaria tria distans. Et Bembus reliquis nauarchis expugnato alio propugnaculo ad ripam fluminis Abduæ eius classe aduerso flumine accessit usq; Papiam, & ibi repertis omnibus plenis pauoris, & solitudinis inde regressus fuit Cremonam, & ibi ad reparandam stragem, quam illic habuerat, ibi suis militibus expositis, Lauelanus, & Christophorus Guererius tunc ingressus ciuitatem ad eius præsidium, facta illinc eruptione eorum militibus in illos, nonnullos alios ex eis occiderunt. Et Bembus signo dato receptui inde abijt ad superiora fluminis Padi. Et Paulus Vrsinus ex ducibus Venetorum decem millibus equestribus, ac multis cohortibus pedestrium destinatus ad prȩsidium Brixiæ unà cum Petro Lauredano ad ibi regimen Alberico Co. Cunij, & Perino Derthonense Turcho nuncupato ducibus Vicecomitis ex Ottolengho, quod tenebant, eorum turmis equestribus cursitãtibus usq; Brixiã, illinc in eas erumpẽdo ipsius copijs illas fudit Perino captiuato cum centum quinquaginta equestribus. Et Taurellus, Lauellanus, & Guererius dimissi eorum copijs ad præsidium Ottolenghi Venetorum exercitum quatuordecim millium equestrium, & sex milliũ pedestrium ducibus supremis Carmagnola, & Gonzaga, dum frustra oppugnato Monteclaro Ottolenghum obsedisset, illinc eorũ copijs egressi in hostes ibi utrinq; cõmissa alia pugna profligarunt ex ipso occisis equestribus mille quinq; centum,

& plu-

& plurimis ex turmis Nani Strocij cũ Venetis pro Estense militantis, & obseruantis stationem eorum exercitus. Et cũ traiecto flumine Olij ad uicum Binæ die tertia Iulij, eoq; occupato cum Platina ingressus agrum Cremoneñ. firmasset castra ad pagum Summi Cremonæ propinquũ per lapides nouem equestribus decem, & octo millibus, & pedestribus octo millibus stypendiarijs, & alijs sex euocatorum omissis lixis, calonibus, ac fossoribus illuc etiam propè stãte in flumine Padi classe Veneta alijs decem millibus nauarchis, Vicecomes ex Mediolano properauit Cremonam, ut quindecim millibus equestribus, & sex millibus pedestribus Mediolanensibus, & Papiensibus, eisque iunctis reliquo eius exercitui duodecim millium equestrium, & sex millium pedestrium, & ut aliqui dicunt toto quadraginta millium pugnatorũ ad Vicum Casalis illorum de Sicis Carolo Malatesta, Sforcia, Lauellano, Piccenino, & Carrariense ducibus, & illinc motis castris in Venetos, & inchoato prelio per Antonellũ Mediolaneñ. ad ipsum pagum Summi, quod durauit ab hora nona usq; ad finem diei circa exitum mensis Iulij utrinq; pari marte illinc discessum fuit. Et Carmagnola profecto ad Casale maius, eoq; diu oppugnato, & redacto in sui potestatem ibi ad præsidium degente Antonio Pisano pedestribus quatuorcentum, & Sforcia resistente per eum arce uicus Binæ expugnata, & mox recuperata per Carmagnolam, & deinde per Sforciam custodibus ibi repertis utrinque occisis. Et agminibus Amadei Com. Sabaudiæ, & Marchionis Montisferrati ex agro Vercellense concurrantib. usq; Mediolanum, Vicecomes illuc reuersus, inde aduersus eos destinauit Vercellas ad ibi presidium Landislaum filium Pauli Guinisij Lucensis tyranni cohorte peditum, accõstituit eius ducem supremum Carolum Malatestam

filiū Pandulphi. Et Carmagnola regressus exercitu agrū Brixiensem ad Maclodium, seu Machalium paludibus circundatum castris firmatis illud obsedit, Philippensesq; eo profectos ad subsidium ex Pompeano, ubi castramentabantur rursus utrinq; ibi cōfertis manibus die undecima Octobris superauit captiuato Malatesta cum pluribus ducibus, ac octo millibus equestribus, & pedestribus mox dimissis per Carmagnolā, tradito Malatestā principi Mantuæ eius cugnato, & mox recepit Vrceos, Pontolium, & multa alia oppida Brixiensium, & Montemclarum obsedit. Et Vicecomes, dum imploratis auxilijs summi Pont. ac Sigismondi Cesaris intenderet reparationi exercitus contraxit pacem cum Amadeo Com. Sabaudiæ ei datis Vercellis, & ducta uxore Maria eius filia.

1428 Anno sequuto Summus Pont. motus calamitate Vicecomitis, ne dominio expelleretur ex Bononia, ubi erat, destinauit Ferrariam Nicolaum Albergotum Bononieñ. cardinalem sanctæ Crucis, & ordinis Cisterciensium, ubi eius prudentia, ac dexteritate summo Pont. Romam reuerso die sexta Maij, inter Vicecomitem, ac Venetos, & Florentinos, Estensem, Gonzagam, Marchionem Montisferrati, Pallauicinum, Peregrinatenses in agro Parmense, Senenses, nōnullos alios Comites Ligusticos, & alios confederatos exceptis Fulgosijs, & alijs extoribus Genuensibus, & Paulo Guinisio Lucæ tyranno, illuc transmissis utrinq; legatis stabilita fuit pax, Brixia, Bergomo, Insula Fulcheria ad flumen Abduæ respiciente, & oppidis ex agro Cremonense occupatis per Venetos, eis dimissis.

1429 Et anno subsequuto Vicecomes moto bello duce Picenino Fulgosijs, Flischis, & Malaspinis extoribus Genuensium, & Comitibus Peregrinatensibus Placentinis occupauit Insulam Segestræ, & oppida Monaliæ Fulgosiorum,

& expu-

& expugnauit portum Delphini Fliscorum Francisco Spinola Genuense amirata, & mox cepit Careggium, Turriliam, Montilium, Sauignanum, & Varesium uallis Tarri, & multa alia oppida ditionis Pontremuli Ioãnis Aluisij, & aliorum Fliscorum, & multa alia Lunensium Malaspinarum è medio sublatis comitibus Peregrinatensibus incolentibus alpes Apenini.

Anno millesimo quadrigẽtesimo trigesimo partus Virginei per Florentinos affectantes tollere è medio Paulum Guinisium Lucæ tyrannum, eamq; sibi subicere, ipsa anno precedente obsessa, & inde facta eruptione per Guinisiũ, & ibi incolas in eos illic secum cõmisso prelio ipsis expulsis graui strage, Vicecomes procurãte Antonio Petrucio Senensium protectore dimisit Sforciam, qui suis turmis militaribus, & alijs copijs conscriptis in agro Parmense inde per saltum Pontremulensem descendit in auxilium Guinisij aduersus Florentinos adhuc obsidentes Lucam, & ut eam compellerent in ius suum, tentantes aquis submergere, & in ualle Grafinianæ consertis manibus cum Lortebracio ibi sibi occurrente suis agminibus, & eo inde repulso, eiusq; uallis receptis oĩbus oppidis, ac locis olim Guinisio parentibus, & cũ Florentini timentes Sforciam dimissa obsidione Lucæ pedem retulissent, in colle ripæ fractæ inter Lucam, & Pisas expugnatis propugnaculis, & expulsis militibus Florentinorum ibi dimissis ad præsidium aduersus Lucam, eam fuit ingressus, & mox unà cum Landislao filio Guinisij ad compellendum Florentinos ad propria tutanda irrumpit agros Pistoriensiũ, eosq; diripuit Bugiano oppido ibi expugnato, ac depopulato, Spisiamq; obsedit, Et dum Guinisius insimulatus fuisset Vicecomiti uelle descendere in partes Florentinorum, eisq; sibi per ipsos datis nonnullis oppidis in Flami- 1430

nia Lucam tradere, Landislaum ad Spisiam captiuauit, & Spisiæ omissa obsidione, & per Petrucium, qui Lucæ erat, ibi detento patre cum alio filio, & uxore, ac reliqua familia, iubente Vicecomite reuersus Lucam illic omne ærrarium cum tota supellectile Guinisij diripuit, ac diuisit cũ Petrucio, qui inde Guinisiũ, ac filios, & uxorem conduxit Genuam, & illinc Papiam ad Vicecomitem, qui eos in arce Modoetiæ carcerari fecit, Lucensibus restitutis libertati. Et cum Florentini solutis Sforciæ triginta octo millibus aureis ea lege, ne aduersus illos militaret ꝑ semestre eoq; sua atie profecto in agrũ Miranduleñ. ad ibi hyberna, adhuc obsedissent exercitu sex millium equestrium, & quatuor millium pedestrium Guidone Antonio Vrbini, Guidone Antonio Fauentiæ regulis, ac Vbaldino, Fortebratio, & Frosinate ducibus Lucam, Vicecomes dimisit Piceninum, & Lauellanum, & qui conducti per Genuenses requisitos à Lucensibus in eorum auxilium octo millĩbus equestribus; & totidẽ millibus pedestribus impositis presidijs Librefactæ, & Petresanctæ ex regione Lunense properarũt Lucam, & Florentinos, dum inde uoluissent recedere, prelio aggressi ipsos, quamuis uictoria prius inclinasset ad eos Petro Liuio Vermio, & Guererio Tertio in ipsos irruentibus; & Lucensibus ex Luca erupentibus, fuderũt, multa de eis facta preda, & captura, & nec multa cede edita, & data annona Lucensibus, & recuperatis his, quæ sibi occuparant Florentini, inde regressi in agrum Lunensem ibi Pontremulum receperunt. Et cum Florentini, ac Veneti exercitum cogerent, quo Vicecomiti rursus bellum mouerent, Vicecomes percusso, ut se ab eis defenderet, federe cum Genuensibus, Senensibus, & Ludouico Appiano regulo Plumbini, & promissa uxore Blanca unica filia naturale annorum quinque Sforciæ sub spe ei

dimit-

dimittendi dominium Mediolani, ubi aliqua proles ipsi non superuenisset, ipsum etiam requisitum per Florentinos, & Venetos in sui partes, constituit supremũ ducem. Bartholomeus de Rauizengo ex religiosis ordinis minorum Conuentualium diui Francisci Cremonensis fuit episcopus Castoriæ.

Anno altero Bononiensibus sponte in dominiũ ecclesiæ peruentis, & fluminibus Galliæ cisalpinæ pręter modũ auctis, & facto deliquio lunæ per horam die decima sexta Ianuarij, & solis die duodecima Februarij Martinus summus PP. die uigesima prima eiusdem mensis decimi anni quinti decimi pontificatus sui, & ętatis annorum sexaginta trium Romæ obijt ex apoplesia, & Gabriel Condelmerius patritius Venetus patre Angelo Ep̄us Senensis, & Cardinalis, & olim ex monachis diui Georgij in Alga, ordinis diui Benedicti factus fuit summus Pont. & nominatus Eugenius Quartus. Et Florentini conducto ad sui stypendium Michaele Attendulo dimisso per summum Pont. unà cum Venetis receptis in sui partes Iacobo Marchione Montisferrati, & Rolãdo Marchione Pallauicino, rursus indixerunt bellum Vicecomiti. Et Carmagnola eorum dux supremus sibi data spe per præfectum arcis Papiensis eam sibi prodendi ex agro Brixiense die uigesima Martij exercitu descendit in agrum Laudensium, & re in lucem prodita, & pręfecto captiuato, & ultimo supplicio affecto regressus in agrum Brixiensem, & ibi ad Vrceos castris positis die nona Aprilis inde secum assumptis nonnullis copijs militaribus, & occupatis Couo, & Antiniate die sextadecima Maij profectus fuit Soncinum, etiã sibi spe data ibi arcem occupandi per illius pręfectum, & à Sfortia, & Tolentinate de hoc clam admonitis ex insidijs ęgressis, cumq; aggressis ipsorum turmis, fuit inde fuga- 1431

tus ex illius turmis mille quatuorcentum cęsis, & multis captiuatis,& aufugit Brixiam. Et mox ex ea abiens ingressus fuit agrum Cremonēsem, & firmatis castris apud Costam sancti Abrahe obsedit Cremonam, ad cuius presidium erat Columna eius atie, qui facta illinc eruptione in milites Venetos ibi inter flumen Padi, & ciuitatem liberius uagantes, & prędam agentes ex eis tercentum occidit. Et Piceninus dux Vicecomitis ex agro Lunense descendens in agrum Pisanum ibi secum iunctis Pisanis suppeditauit incolas uallis Calcētiæ, & Vetralas, Trebiū, ac Marā, & multa alia oppida, & amissa spe potiundi Pisis, tractatu, quem ibi habebat in lucem ꝓdito, abijt in agrū Volaterranum, & ibi secum iuncto Alberico Com. Cunij eius atie multa alia ibi occupauit, & per Senenses irrumpendo agros Florentinorum ibi multis damnis illatis ab eis defficientibus Tyfernatibus, Volaterranis, & Arbensibus ad Vicecomitem, frustratus quoque spe potiundi Aretio pandito tractatu, quem ibi habebat, in eorū agris graui dāno illato. Et dum Tolentinas eius turmis equestrium quatuorcentum habentibus statiua in uicō Mozanichæ agri Cremoneñ. defficiens ad Florentinos per eos suffectus fuisset Fortebratio, qui ab eis aberat, ex Hetruria uocatus per Vicecomitē se recepit Cremonam ad ibi subsidium aduersus Carmagnolam eā obsidentem exercitu terrestri duodecim millium equestrium, & totidem pedestrium cum Nicolao Triuisano classe fluuiatili triremium triginta octo, & nauium sexaginta in flumine Padi munita decem millibus nauarchis, ei resistente Ioanne Grimaldo alia classe Vicecomitis, munita etiam totidem alijs nauarchis, & quæ inter eas apud Polesenum cōmissa pugna, dum Cremonam retrocessisset, amissis quatuor nauibus, & per Sforciam, & Piceninum clam ea nauium

quinqua-

quinquaginta communita illorum militibus,& per ipsam cõmissa alia pugna cum classe Veneta propè Cremonam die uigesimaprima Iunij eã profligauit ex ipsa aufugiente prę fecto ad Casalemaius, post se dimissis uiginti sex nauigijs, & utrinq; cęsis duodecim millibus nauarchis, & ex classe Veneta octo millibus Sclauonis captiuatis cum sexdecim patritijs Venetis, ac multa supellectile, & alijs quatuorcentũ uulneratis, qui cõducti in hospitale Cremonæ ibi perierunt. Et Rolando Pallauicino tunc à Venetis reuerso ad Vicecomitem Carmagnola motis castris ex uico Costæ ad Funtanellam eam redegit in sui potestatem, & inde profectus fuit Mozanicham, & illinc, cum Philippenses sibi occurrissent regressus fuit Cremonã, & iuxta ipsam firmato exercitu ad tres lapides, dum Gulielmus Caualcabos ipsius patritius eã ingressus nocte pręcedẽte diem decimamoctauam Octobris turma equestri ibi portam sancti Lucæ occupasset,& tenuisset per biduum, & cũ sibi per Carmagnolam non dato auxilio Cremonenses, dum ibi non essent aliquæ copiæ militares Vicecomitis, arreptis armis eam continuo oppugnassent, ipsam dimisisset, Carmagnola pedem referens Bordolanum, & inde Turricellas eas occupauit. Et Veneti iuncta eorum classe triremium uiginti octo cum classe Florentinorum triremiũ quinq;, & Antonij Adurni, & Iacobi Flisci Genuensium exulum triremium trium,& aliarũ nauium supremo pręfecto Petro Lauredano patritio Veneto, eisq; ductis in portum Pisanum aduersus classem Genuensium triremiũ uiginti quatuor sub Francisco Spinola filio Othoboni, & utrinq; cõmissa pugna in sinu Rapalli eam fuderunt hinc inde occisis octo centum, & uulneratis quatuor millibu Spinola, & multis alijs rectoribus classis Genuensis captis unà cum octo eius triremibus ductis Pisas,& inde Floren

tiam

tiam, & mox Venetias, occupato etiã Recho oppido per Antoniũ Flischum ex extoribus Genuensium. Et Attendulus dux Florentinorum aggressus Albericũ Cunij Co. per Piceninum loco sui dimissum in Hetruria, & castramentantem in agro Colense, & cum eo prelio congressus ipsum fudit ex eius equestribus ultra mille occisis, & qui ob id insimulatus de ꝓditione fuit captus, & ductus Mediolanũ iussu Vicecomitis Bernardino Vbaldino, & Pergulano pro eo dimissis in Hetruria ipsorum copijs in auxilium Senensium aduersus Florentinos, qui tunc recuperarunt Trebium, & multa alia oppida ex Volaterranis, & obsederunt uicũ Pisanum. Sigismundus Cæsar de mense Octobris per saltus Belinzonæ ingressus Italiam se recepit Varesium, & inde Mediolanum in auxilium Vicecomitis, & ibi die uigesima quinta Nouembris per Bartholomeũ Capram illic præsulem fuit insignitus corona ferrea Vicecomite se continente in arce, & nunquam auso eum accedere, & ex Mediolano cũ duce Bauariæ, Brunorio, & fratre Scaligeris, & Marsilio Carrariense iuit Placentiam, & inde Parmã. Ex graui frigore flumina Italiæ glacie concreta fuerunt.

1432 Anno sequente Cremonæ pretore Alberto Marliano Mediolanense Barnabas Adurnus ex extoribus Genuensibus habitis à Ioanne Marchione Montisferrati octo centum equestribus, eis ac alijs tercentum, quos habebat ex incolis uallis Pulcepharæ, ac Bisaminis profectus fuit Genuam. Et Piceninus ope Galeotti Caretini Marchionis Finarij, & nonnullorum aliorum ibi oppidorum in eum destinatus per Vicecomitẽ, ipsum obsedit in oppido Nauariæ, & omnibus suis militibus in potestatem suam redegit, & in eos, ac ibi incolas ualdè sęuijt, quamplurimis ecclesiasticis etiam hastæ subiectis, & mox cõuersus in Mar-

chionem

chionem Montisferrati, cum intra mensem spoliauit triginta oppidis, & eius Marchionatu diripuit, ac ferro, & igne subuertit inde ipso aufugiente Venetias, & inde rediens in agrum Cremonēsem ibi recuperauit Turicellas, Brixellum, & Bordolanum unà cum multis alijs oppidis, quæ occuparat Carmagnola, Qui oriundus ex oppido Carmagnola Galliæ subalpinæ, & uillibus parentibus, & dum esset in ætate puerili ad custodiam suum raptus per milites, & secum ductus, & mox per Vicecomitem factus dux supremus ob eius uirtutem recuperato dominio Mediolani insimulatus ꝑ Venetos, ꝙ ei consentiret, captus Venetijs die uigesimasecunda Aprilis ibi fuit publicè decapitatus, eiusque uxore Brixiæ quoque captiuata exuta omnibus bonis ualoris aureorum circiter tercētum millium. Et Veneti Gonzaga duce supremo constituto, ac Georgio Cornelio, & Gabriele Venereo legatis equestribus duodecim millib. pedestribus decem, & euocatorum quatuor, ac fossorum multa manu, & sub quo fuerunt plurimi insignes ductores, & tribuni militum, & cōiuncto ponte Olij flumine ad Pontisuicum, Bordolanum, & uicum Binæ mense Iunij irrumperunt agrū Cremonen. & Bordolano ocupato, & euerso, & Picenino die uigesima sexta, dum oppugnaret arcem Binæ ibi tragulo iuxta occiput uulnerato, & ex quo fuerit in discrimine uitæ per plures dies, potiti sunt Rubecho, eoq; direpto, Casalibutano, Tribulo, Soresinà, ac Rumēnengo eo expugnato, ac funditus diruto, & Fontanella, & mox oppugnarunt Soncinum per bimestre, eoq; cum ipsius arce capto dimissis inde militibus, qui ibi erant ad pręsidium, illinc accesserūt Mozanicam, & ibi, dum eam obsiderent, Sforcia, ac Picenino facto incolumi exercitu sexdecim millium armatorum sibi occurrentibus, & ibi factis nōnullis leuibus pręlijs

lijs inde abierunt Carauagium, & Philippensibus eos insequentibus, & p Venetos tentata occupatione Triuilij, & Brugnani ex insula Fulcheria de mense Augusti, Gonzaga per eum factis indutijs cũ Vicecomite dimissis Venetis profectus est Mantuam. Et legati Venetorum exercitu ingressi uallem Tellinam ibi multa occuparunt, & per Thadeum Estensem ex eorum ducibus nocte intempesta equestribus tercentũ, & pedestribus quatuor centũ dolo illic intercepto Dorso, eam totam, ac uallem Sabiã in suam potestatem redigerunt. Daniele Veturio ibi suffecto Venereo alteri legato. Et per Philippenses recuperatis Brixello, & Casali ex agro Parmense, Veneti imposito ponte flumini Abduæ apud Brebium, & ibi ad presidium præpositis Aluisio Seuerinate, & comite Aluisio Vermio, & Petro Paulo Vrsino equestribus quinq; millibus, & pedestribus quatuor millibus de mense Octobris, traicerunt de mense Nouemb. in agrum Mediolanẽsem, & inde facto cum eis prælio per Piceninum sibi copijs occurrentem territi, eo demolito ponte statim regressi sunt. Et cum Piceninus die decima octaua Nouembris irrumpens exercitu uallem Tellinam, & ibi die quarta Decembris, facta alia pugna cum tribus millibus Venetorum sub Georgio Cornelio illam tuentibus illos profligasset captiuatis Cornelio, & Estense, ac Cornelio, & Antonio Martinenghis, Italiano Foriliuiano, & Baptista Caputio illorum ducibus unà cum Raynaldo Vicentino, qui Venetis Rumenenghum prodiderat, & consignatus Picenino ad formam ædicti sui eius iussu fuit occisus, & graui strage de illis edita inde eos expulisset, etiã recuperata Vallecamonica mox recepta per Venetos auxilio ibi Guelphorum.. Et transmisso p Vicecomitem ad præsidium Bribij Christophoro Lauelano equestribus quinque centum, & per

Venetos adhuc constituto duce suo supremo Gonzaga, & Federico Contareno suffecto Cornelio, Lauelanoq; repulso à Brebio profecti sunt ad hybernia ad ualles ibi propinquas. Sigismundus Cæsar, cum stetisset Parmæ per septem menses, inde profectus est Lucam, & cũ illinc destinatis in Florentinos sexcẽtum equestribus Vngaris, & nonnullis Lucensibus, & profligatis per Florentinos utriq; cõmisso prælio, ex eis aliquibus cesis Attendulo, & Tolentinate ducibus facta mora Lucæ per dies quinquaginta, inde ope Antonij Pontaderæ abijt Senas.

Et anno sequuto, postquam ibi per menses quinq; substitisset inter eum, ac summum Pont. missis utrinq; legatis 1433
inhita concordia illinc accessit Romam, eamq; ingressus die uigesima Maij, die ultima ibi per summũ Pont. solemniter imperiali diademate insignitus fuit. Creatiq; de more equitibus tũ Italis, tũ Germanis, illinc per Picentes, ac Flaminiam accessit Ferrariam die nona Septembris, & inde Mantuam, & ibi Ioanne Francisco Gonzaga creato Marchione additis sibi insignibus imperij, & Ludouico eius filio despõsata Barbara filia Ioãnis Marchionis Brandiburgensis affinis sui inde redijt in Germaniam, malè animatus in Vicecomitem, quia, dum iuerit Mediolanũ, noluit eũ accedere. Vicecomes Sfortiæ die tertia decima Februarij despõsauit Blancã Mariã eius filiam, & mox dũ Sfortia Cremonæ longam haberet moram, ei insimulatus per æmulos suos de proditione, & ob id in eum concepta suspitione iussit ipsum ad se uocari per Ginum Alexandrinum, ut ad eum Mediolanum accederet, & ubi recusasset, occideret, & cum ad ipsum profectus fuerit, cum accepit læta fronte remota omni suspitione. Et die uigesima nona Aprilis, seu duodecima Maij Ferrariæ inter eũ, ac Venetos, & confederatos fuit pax contracta Nicolao

Estense

Estense ibi Marchione, & Vgone cardinale autoribus, & pro Venetis Fantino Michele, & Florētinis Pallāte Strozzo, & Vicecomite Francisco Gallina legatis, qua cautum fuit, ut Vicecomes dimitteret Venetis oīa, quæ ex agro Brixiense, Bergomense, & insula Fulcheria receperat, & Marchioni Montisferrati, & Rolando Pallauicino eorum dominia, quæ occuparat, restitueret, & quæ intercepta fuerant ex Florentinis, Senensibus, Lucensibus, ac Lunensibus ad pristinos dominos reuerterentur, preter Pontremulum, qui Vicecomiti remaneret, & Aluisio Vermio, & alijs, qui pro Venetis militabant, pristina securitas daretur, & utrinq; captiui nobiles dimitterentur. Genuenses Rolando Lampugnano Genuæ rectore classem Venetam triremiū uigintiquinq; Lauretano duce mari, & Baptista Fulgosio terris obsidentem de mense Iulij Segestrū, facta eruptione in eos per ibi incolas cum Clauarensibus, & Aspediensibus in eorum auxilium profectis, & Nicolao Nigrono ex Genua alijs copijs auxiliaribus superuento, inde expulerunt graui clade ex eis ducentum Ligustinis captis, & Genuam conductis. Et Fulgosius inde abiens Clauarum ipsum diripuit, & illinc cursitauit usq; Genuā, & ibi nullo facto motu Liburnum accessit. Et Lauretanus omissa obsidione Segestri depopulatis eius agris traiecit in sinum Rapalium. Et cum summus Pont. per Iacobum Vicensem pręfectum urbis habitis à Senensibus nauibus, ac quatuor centum equestribus Vetralas occupasset, conducto ad sui stypendium Fortebracio, & per eum Iacobo Vetralis captiuato, & mox dimisso sibi solutis aureis decē millibus, constituto legato apostolico Ioanne Vitellio Cornetano Patriarca Alexandriæ iussisset eos ipsum præfectum bello prosequi, eoq; exuto omni dominio, cum mox Fortebracius multa ecclesiæ occupasset conductis

etiam

etiam ad sui stypendium Attendulo, & Sigismondo Malatesta, & Francesco Piccinino, & nõnullis alijs insignibus ducibus cum eorum copijs, iussisset per eos illi quoq; inferri bellum, eoq; utrinq; gesto, & per Fortebracium obsessa urbe, & multis urbibus, & oppidis in Latio, & regionibus propinquis captis, & facta ubiq; multa prçda, & cõmissis nõnullis prçlijs hinc inde diuerso marte, Romano Burgho Cremonense turma equestre cum Piccinino militante, & p Fortebracium etiam expugnato pallatio, in quo erat sum. Pont. & suppeditata pleraq; Campania, Vitellio, & pontificijs non ausis secum prælio congredi, Vicecomes male animatus in summum Pont. aduersus cũ transmisit Sforciam, qui conscriptis militibus in agro Parmense illinc eis, & alijs, quos prius habebat, descendit in Picenum, & fingens uelle ire Manfredoniam, ac Beneuentum in Appuliam, & alijs urbibus, ac oppidis ibi, ac tota regione ecclesiastica infra diem undecimam potitus fuit absq; alicuius damno, prçter Lupanensiũ, quos intra se discordes prędæ exposuit, Vitellio, & ducibus pontificijs frustra sibi resistentibus. Et Tudertinis quoq; ad cũ ab ecclesia defficientibus unà cum Ioanne, & Leone fratribus captis Luceria, & Toscanella, & obsesso monte Faliscorum ingressis patrimonium diui Petri, illud quoque infra breue tempus sibi subiecit, Viterbiensibus quoq;, ac Cornetanis, Sabinis, comitibus Anguillaræ, regulis Cereti, & Raynutio Farnesio duce Castri ei adherentibus. Et Vicecomes insistens omnino perditioni summi Pont. destinatis in auxilium Corradi Tricij Fulginatis Italiano, Forliuiense, & Antonello Senense octo millib. equestrib. tentauit eorum opera noctu occupare Forilíuium, & ibi constituere regulum Antonium Ordelaphũ, & Italianus, & socij illinc expulsi per Foriliuienses fidem seruantes ecclesiæ

clesiæ Picenum ingressi nonnulla oppida ibi Mondauij in fide ecclesiæ persistentia occuparunt, & dimiserunt Guidoni Antonio Vrbinati. Et Imolenses, dum Guido Fauentiæ regulus occupasset quinq; eorũ oppida, per ipsum bello exagitati recepto Vicecomitis pręsidio pedestrium sexcentum, & equestrium ducentum in eius partes transiuerunt. Et Malatesta Pisauri regulus occupauit circum uicina. Et Pisanus Callium cum eius ditione, ac decem oppida Mondauij. Et dum Faustinus Dandulus Venetus rector Bononiæ pro summo Pont. illinc auxilio Baptistæ Canetuli eiectis Zambecarijs, & illuc accito Melita eius atie inde quoq; tentasset expellere Canetulum, & per eũ capta porta sancti Stephani illinc expulsis militib. ibi pręsidio expositis iuisset Venetias, eiq; suffectus fuisset Marcus episcopus Amarini, Vicecomes destinato exercitu Bononiam eam sibi ope Zambeccariorum, & Bentiuoliorum tentauit subijcere multis locis agri Bononiensis obsessis, & ex eis tantum occupato monte Velleo. Narniensibus, & Tyfernatibus auxilio Iacobi Mellæ, Spoletinis, Vrbeuentanis, Vrsinis, Taliacozzi, & Imolensibus, ex Flaminia, Hetruria, & Piceno in fide ecclesiæ persistentibus, & ab ea mox deficientibus Foriliuiensibus ad Antonium Ordelaphum, & Perusinis neutri parti adhærentibus, Vitellius aufugit Rauennam, & ibi reperto Thoma pręsule Traguniense expulso Foriliuio, ubi erat rector pro ecclesia, cum eo iuit Venetias, & illinc Romã. Et Vicecomes Piceninum reuocauit in Galliã cisalpinã. Et dum Sfortia, & Fortebracius uociferassent occupasse quecunque, quæ occuparant, nomine cõcilij Basileæ, illinc oratores Sigismundi Cæsaris, ac Regis Gallorum, & Ducis Burgondiæ Romam profecti ad summum Pont. ei patefecerunt ea omnia facta fuisse, & fieri ipso cõcilio inscio, Ioanne Baptista

tista Cicada Genuense I.C. ex Cęsareis oratoribus ꝓ omnibus uerba faciente, Et sum. Pont. habitis ad sui opem mille centū equestribus, & ducentū pedestribus hybernātibus in agro Bononiense apud Castrū Francū sub Melita, & Comite Brandolino, & totidē à Florentinis, transmisso ad Sfortiam Nicolao Episcopo Capuano ipsum cōstituit Marchionem Piceni, & Vicarium pro Ecclesia in patrimonio diui Petri, & ad eius stypendiū conduxit aduersus Fortebracium. Et Sfortia coniunctis suis, & Attenduli copijs obsedit Montem Faliscorum, & Attendulum, & eius fratres iussit obsidere Tybur, & Fortebracio eius atie in ipsos profecto, & cum ipsis prælio congresso apud Numentum, per eos superato, ac fugato per ipsum amissis equestribus circiter ducentum, reuersus fuit ad obsidionē Montis faliscorū eius fratribus, & Attendulo adhuc persistentibus ad obsidionem Tyburis. Et Vicecomes in auxilium Fortebracij ex Gallia Cisalpina transmisit Picenīnum Sfortiæ æmulum appulsum in Hetruriam die uigesima sexta Decembris. Ex pruina, quæ ceciderit die septima Aprilis arefactis uitibus.

Et anno subsequuto conspecta stella Crinita, & cum frequentes pluuie, & niues uigēte hyeme ceciderint graui frigore uigente, & estate, & autumno immenso æstu, cū Piceninus, & Fortebracius secum iunctis Columnensibus concursassent usq; Romam, eiusq; agris depopulatis ob id nonnulli Rom. dimisso Pont. in eorum partes transiuissent, & ibi populares die uigesima octaua Maij Ponceleto duce occupatis Capitolio, & omnibus ibi portis, & munitis pręter Appiam interceptam per Attendulum, & Leonem Sfortiam illuc copijs suis intellecto tumultu Romæ excitato ex Tybure profectos, & dū instarent penes sum. Pont. per eum sibi dari regimē urbis, & dimitti custodiam 1434

arcis Adrianæ,& Hostiæ, & pro obside Franciscum Condolmerium Cardinalem, & quęstorem Apostolicum nepotem suum, & dum eos exortatus fuisset ad quiescendũ, captiuatum,& in uincula coniectum, & Vrsino, & Comite Cardinalibus ab urbe ex fuga prolapsis, per illos apposita custodia pallatio, in quo erat sum. Pont. ne illinc aufugeret, & ex eis constitutis septem urbis rectoribus istitissent pęnes Piceninum, ut eam occuparet pro Vicecomite, & cum summus Pont. clam illis indutus habitu Monachali cum nonnullis eius prælatis, & aulicis cõscensa nauicula, per Tyberim, eum incognitum insequentibus Romanis sagittis, & lapidibus, aufugisset Hostiam, & illinc urbem ueterem, & mox Pisas, & inde Florentiam die uigesima Iunij, Romani una cum Picenino, & Fortebracio, & Sfortia, & alij duces Pontificij cursitarunt, agminibus suis, ac diripuerunt Latium,& Baldesar Offidanus pręfectus arcis Adrianæ illinc erumpẽs in urbem ipsam, eiusq; suburbia. Et per Piceninum & Fortebracium Sfortia omni genere iniuriarum affectus ob id indignatus coactis per eum omnibus copijs suis illos insequtus ad pugnam prouocauit, & cum ipsi de eo timentes ab ipso aufugissent, autore Vicecomite, Bono Dordono, & alijs Legatis transmissis ad Sfortiam omnino intendentẽ manus secum conserere, factis utrinq; inducijs Piceninus,& Fortebracius, regressi Romam, & traiecto Tyberi ad pontem Miluium facta incursione in Sabinos, omnia ibi prædę exposuerunt, Maliano, quod Sfortiæ parebat, dolo ẽt occupato, & Vtriculo obsesso, & Sfortia rursus ex his indignatus motis castris à Monte faliscorum, quem obsidebat, profectus est aduersus illos, qui omisso Vtriculo pedem retulerunt in Malianum,& dum Sfortia,& Tolentinas dux Florentinorum,& per eos transmissus in auxilium summi Pont. profecti fuissent

sent

ſent ad urbem ueterem illinc ſtatim abierunt, & Sfortia omiſſa obſidione Montis faliſcorum ob inopiam ſtypendij iuit Radicofanum, & Piceninus in agrum Viterbienſem. Et cũ Brandolinus, & Carolus Eſtenſis Venetorum duces recuperaſſent in agro Bononienſe arcem Perſiceti ibi intercepto, & captiuato Gaſpare Canetulo equeſtribus ſex centum, quibus dimiſsis Venetis iuerat ad Vicecomitem, Bononienſes authore Baptiſta Canetulo adheſerunt Vicecomiti Marcho Tartalia pro ſum.Pont.Bononiæ Rectore, & Paulo Trono Veneto Patricio ibi captiuatis, & Aluiſio equite Hieroſolimitano, & Floriano ſum.Pont. germano, & Grifonibus ſibi reſiſtẽtibus occiſis, & ex Imola accerſitis copijs Vicecomitis. Et Sfortia, dum eſſet febre oppreſſus inter eum, & Bratianos factis rurſus indutijs de menſe Auguſti profecto Tudertum, eiuſq; atie deſtinata ad ſtatiua, Fortebracius acceſſit ad oppugnationẽ arcis Adriani. Et Piceninus traiecto Appenino eius copijs properauit in Flaminiam ad auxilium Bononienſium aduerſus copias Venetorum, & Florentinorum Caſtramentantes in agro Bononienſe ad Oliuetum per eos receptis Perſiceto, Plumatio, & Bazano; & una cum Eraſmo Triultio ſubſtitit Imolæ quatuor mille equeſtribus, & decem millibus pedeſtribus. Et dum Vitellius Legatus Apoſtolicus firmatis caſtris in illos ad Bologneſiũ equeſtribus ſex mille, & pedeſtribus octo millibus ſub Melita, & alijs inſignibus equeſtrium ductoribus, & Tribunis, & per Piceninum laceſiti appoſitis nonnullis copijs ad Galeſiuin, ſeu ad Renum flumen in uico Lici diſtans a Bologneſio per quatuor millia paſſuũ irruiſſent in ipſum, facto conflictu utrinq; die uigeſima octaua, ſeu ultima Auguſti eos proſtrauit ex illis captiuatis Tolentinate, Vrſino, Eſtenſe, Martinengho, & Martiano tribus millibus quinq; centũ

 equeſtribus,

equeſtribus, & pedeſtribus mille; occiſis tãtum quatuor, & uulneratis triginta quinque Vitellio, & Melita, & Brandolino ex fuga prolapſis Fauentiam, dimiſſis Bolognesio ad ibi cuſtodiam centum pedeſtribus. Et Piceninus eo, ac Plumatio Gazzano, & Caſtro Francho, quæ tenebant Põtificij, receptis redijt in Galliam Ciſalpinam dimiſſo ad præſidium Bononienſium Franciſco filio ſex cẽtum equeſtribus, Et ſum. Pont. hac clade recepta cõſternatus rurſus conduxit ad ſui ſtypendium Sfortiam equeſtribus tribus millibus, & duobus millibus pedeſtribus per triennium, & conſtituit uexiliferum eccleſiæ, declarauitq; Marchionem Piceni, quouſq; uixiſſet, & Tuderti, & Tuſcanellæ per triennium, & perpetuum Vicarium Firmi eccleſiæ, eidem quoq; dimiſſis omnibus alijs, quæ occuparat, & Fortebracium, dum ab eo timens dimiſſis ciuitatibus, & oppidis ducatus Spoleti, quæ occuparat, Sfortia omnibus eius copijs cũ inſequutus, ibi obſedit ſpretis pollicitationibus ſibi factis per Vicecomitẽ, ad eum deſtinatis Legatis Franciſco Gallina, & Marcho Sicco. Et aſtu, & fraude Offidani prefecti arcis Adriani, & Antonij Ridij Hiſpaniæ militis captis Lelio Magdalena, & Valeriano Maſſio, & nonnullis alijs optimatibus Romanis ingreſſis arcem ipſam, ſibi data ſpe per Ridium eam ipſis prodendi; & cum ipſis commutato Franciſco Condulmerio nepote ſum. Pon. & dimiſſo poſt quartum menſẽ tumultus concitati per Romanos, ſum. Pon. in ſui gratiam recepit, & reuerſus in urbem ibi conſtitutis magiſtratibus nomine Eccleſiæ iuſſit muniri Capitolium præſidio, & annona.

1453 Anno à partu diuino ſalutifero B. Mar. Virginis Milleſimo quadrigẽteſimo trigeſimo quinto Cremonæ Prętore Ioanne Lampognano Mediolanenſe, Ioanna Andagauienſe Neapolis Regina die nona menſis Februarij mortua

tua nulla relicta prole instituto herede Rhenato agnato suo iam prius adoptato Alphonso Aragonēse, & Regno Neapolitano occupato per Comitem Paleani, & nonnullos alios ibi proceres, Alphonsus ipse accersitus per Ioannem Antonium Martianum, & nonnullos alios ibi regulos ad illud capescendum, illuc ex Sicilia accessit, & ad sui stypendium conductis multis principibus, & insignibus uiris militaribus Italis, & sub eis conscriptis equestribus sex millibus sex centū, & multis cohortibus pedestriū, & Capua obsessa eiusq; arce dimissa per Ioannem Caramanichum ipsius præfectum Comiti Laureti sequenti partes Alphonsi, ac instructa, & munita per eum classe undecim tiremiū, ac biremis, & aliorum decem & nouem nauigiorum obsedit mari, & terris Gaiettam, ad cuius præsidium erant pro Vicecomite Genuenses Francisco Spinula, & Ottolino claudo ducibus, & dum iussu Vicecomitis Genuenses traicerent ad ipsius subsidium classe nauiū duodecim, & quatuor triremium, ac lintris Blasio Serreto, seu Agireo Genuense olim notario eius præfecto, & cū quo erant multi alij insignes Genuenses præfecti triremium, ducentum equitibus, & mille quatuorcentum nauarchis, Alphonsus dimissis ad obsidionem Gaete Francesco Vrsino, Ludouico Columnense, & Christophoro Gaetano ex suis ducibus parte exercitus, die quinta Augusti eis occurrit apud Insulam Pontiam in mari Siculo quatuordecim triremibus, super quibus erant Ioānes Rex Nauariæ, Henrincus moderator equitum diuī Iacobi, & Petrus Infans eius fratre, & multi alij incliti duces cū alijs centum proceribus, & equitibus ducentum, & utrinque cōmissa pugna fuit superatus eius classe dissipata, & ipso & Ioanne Rege Nauariæ, & Henrinco fratribus suis, Ioāne Antonio Vrsino Principe Tarentino. Menegatio Aqui

Iuno Duce Senuesse, Fosio Aquauiua, Duce Adriæ, Iordane Co. Anuersæ, Nicolao eius nepote Co. Didacho & Ioanne magistro equitum Hispanorum, & alijs centum proceribus, & tribus millibus quinq; centum nauarchis, alijs sex centum desideratis, & ex Genuensibus centum quinquaginta, & per Gaietanos facta eruptione ex Gaieta in exercitum, quem Alphonsus dimiserat ad eius obsidionẽ, & ipsius castris, dum aufugisset, depopulatis, eius clasie, & captiuis cõductus fuit in eam, & illinc Sauonam, ubi pro Vicecomite erat prætor Franciscus Barbauarra, & illinc Mediolanum ad Vicecomitẽ, & qui, dum iussis dimitti eius captiuis, percussoq; fœdere cum Alphonso, ipsum quoque dimisisset, & transmisisset ad portum Veneris, ut illinc traiceret in Apuliam, Genuenses ob id indignati, ac Sauonenses, & alij eius regionis incolæ pinaculo ecclesiæ diui Ambrosij Genuæ fulgore tacto, & illinc excussa imagine pietatis ibi picta die uigesima sexta Decẽbris defecerunt ab eo, & se uendicarunt in libertatẽ autoribus Thomæ Fulgosio filio Petri, & Francisco Spinula, Vbicino Olgiato ibi rectore, & habente ad eius præsidiũ bis mille pedestres, occiso, & quem Vicecomes illuc transmisserat unà cum Aluisio Crotto, & Erasmo Triultio, & facta coniuratione in Venetos tentauit reducere in Patauium Vbertinum filium Francisci Carrariensis olim ibi, et Vincentiæ Tyranni ex Panonia accersitum in Italiam, & dum cognitus fuisset per molitorẽ in agro Vicentino, die quinta decima Martij fuit per ibi incolas captus unà cum duobus existypẽdiarijs Vicecomitis sibi datis in socios, ac uiginti Patauinis, eum comittantibus, & ductus Venetias, & ibi de eis, & multis alijs Patauinis de proditione suspectis ultimum supplicium sumptum. Et Piceninus copijs, quas ex mandato Vicecomitis paratas habebat, ut

succurreret Carrariensi, ubi occupasset Patauiũ, re in lucem prodita ex Gallia Cisalpina properauit Assisium ad opem Fortebracij ibi obsessi per Sfortiam. Et dum Franciscus Ridius re composita cum episcopo Nouariense penes sum.Pont.commorante, & Picenino Castramentante in agro Senense apud Balneum, & Iacobo Capone Florentino ipsum tentasset capere, req; in lucem prodita Ridio, & Capone captis, & ultimo supplicio affectis, capto etiam episcopo, sed in gratiam Cardinalis sanctæ Crucis ei data uenia Sigismundus, & Carolus Malatestæ sex centum equestribus per sum.Pont.conducti ad sui stypendiũ diripuissent agros Foriliuiẽsium, & Franciscus Piceninus sibi transmissis per patrem ex agro Lucense ad ipsius subsidium sex centum equestribus in illos transiuisset, & per Sforciam omissa obsidione Assisij, & dimissis Vitellio, & Leone fratre quatuor centum equestribus aduersus Fortebracium in Piceno, alijs bis mille, & octo centum pedestribus, & alijs Malatestarum ad Foriliuiũ Pasquino Attendulo illuc præmisso facta profectione in Piceninum, & per Fortebracium ad mouendum Ioannem Sfortiam ab iniuria Tudertinorum facto accessu Falcum copijs suis, eique inde abeunti simulata profectione in Flaminiam contractis omnibus alijs copijs suis ex Tuderto, & Falcone, ut ei occurreret, facto descensu in subiectam planitiẽ, & ex Tuderto in eum per Ioannẽ facto impetu, & utrinq; ibi collatis signis eo captiuato cum omnibus ferè suis, & mox auxilio Tricij, & Fulginatis obsesso, & capto Tricio, & Sfortia his intellectis, ne erumperet Picenum, ei occurrisset copijs suis, Venetorum, & Florentinorum, & Nicolaus Piceninus ex Hetruria quatuor millibus equestribus, & mille pedestribus in auxiliũ filij properauerit Cesennã, uelletq; mox illinc regredi Picenum, ut ipsum occuparet,

& Sforcia ei obuio facto ad flumen Sapim, sibiq; occupatis locis, & pontibus, quibus sibi erat necesse transire, & per Christophorum, & Ioannem Balduinum, Tolentinates ualli Galleata, transmissis, ut sibi pararet ferro iter ultra Sapim in Picenum, Francisco filio, & Sacramora Parmense uersus Maturanum equestribus tercentum, eisque occurrisset Cattabriga, & Troilus duces Venetorũ equestribus ducentum, & Thomas Michael eorũ patricius, & Legatus balistarijs centum quinquaginta, & ibi die penultima Iunij cõmisso utrinq; prælio, & Francisco filio & Sacramora captiuatis cum alijs quinquaginta tyronibus, Piceninus uellet descendere ad extremum agmen, & prohibitus per Erasmum Triultium, & erepto filio è manibus Sfortiadum regressus fuisset ad Caramatam, & Sforcia per Florentinos sibi in auxilium transmissis equestribus quatuor centum, & totidem pedestribus, & per Venetos alijs copijs ex Brixia ibi eorum iussu coactis per Gonzagham, eis, & alijs Melite ex Castro Franco agri Bononiẽsis, & Manfredo ex Fauentia, castra firmasset ad Martinianum, & ibi utrinq; comissis leuibus prælijs, in quibus semper preualuissent Sforciades, Piceninus omnino intendens sibi ferro parare uiam, motis castris à Caramano die duodecima Iulij directo itinere ad oppidum Mãdule Malatestarum illud oppugnaturus, eiq; occurrisset Sforcia, & Cerpellonus eius dux quatuor centum equestribus copias Picenini impetijsset, & ex eis nonnullos captiuasset, & Piceninus credens Sfortiam illuc accessisse toto exercitu retrocessisset, & Sfortia regressus fuisset Foriliuium.
Summus Pont. Veneti, & Florentini unà cum Vicecomite die decima Augusti Ferrariæ se interponente Nicolao ibi Marchione, unà cum Gerardo Castilioneo Mediolanense, & Ioanne Titulo Sancti Petri in uincula, Cardinalibus iniue-

iniuerunt pacem: Qua cautum fuit, ut Vicecomes dimitteret ecclesiæ omnia, quæ ei occupauerat in Flaminia, &.illinc reuocaret Piceninum, & alios duces suos ipsorum copijs, quas ibi, & in agro Mutinense habebat, & nec suo, nec alieno nomine se interponeret in Regno Neapolitano. Et Vicecomes ea ratificata restituit Ecclesiæ Imolam, & Piceninum & alios suos duces ex Flaminia reuocauit in Galliam Cisalpinā Lancelotto Crotto ad eos destinato die sexta Septembris. Et Bononienses sibi per Piceninum demissis Bolognesio,& oppido sancti Petri, ei solutis aureis bis mille, & per Sfortiam in eorum agro ad Medicina oppidum firmatis castris, & ibi receptis nonnullis redierunt in ius ecclesiæ die sexta Octobris Baptista Canetulo ex Bononia aufugiente ducētum equestribus, die quinta decima ibi constituto rectore Balthesare Offidano ex illius iussu decapitatis Antonio Bentiuolio, & Thoma Zambeccaria ex illic primoribus in dicta causa, & Ecclesiæ quoq; dimisserunt Comes Brandolinus, & Melita ea quæ & ipsi habebant ex agro Bononiense. Et Guido Antonius Feltrēsis Vrbini regulus promisit dimittere oppida Mōtoni, & Pergulæ, & septē alia agri Tyfernatis, & tria Mondauij, quæ occuparat. Et Guido Antonius Manfredus ea, quæ ex agro Imolēse, & Mōdauiense, ac circumuicinis habebat: Et ad eam quoq; redierunt omnes, Qui ex Piceno, & Hetruria, ac patrimonio diui Petri, qui ab ipsa deffecerant. Et Fortebracius ea spreta pace, Fulconensibus descendētibus in partes suas iuit Tricium oppidum Ecclesiæ, & ibi coacta omni suo exercitu illinc per Tamertes nonnullis oppidis occupatis traiecto Apenino obsedit Montem Floridum, & cum Alexander Sfortia, & Italianus octo centum equestribus per Franciscum Sfortiam ex eius castris, quæ habebat aduersus

ſus Piceninum factis inducijs cum eo ad ipſos tranſmiſſis in illum tranſiuiſſent, & applicuiſſent propè caſtra ipſius, quæ habebat ad Montem Clarum, & ibi conſertis manibus ad medium Auguſti cum illius copijs, eas profligaſſent, & ipſe, cum cecidiſſet ex æquo, nũquàm alicui ſe uellet permittere in captiuum, & equeſtrem Forliuienſem Alexandri petentẽ, ut ſe permitteret ipſi Alexandro, enſe impetijſſet, per eum gladio uulneratus ſub occulo ibi uita functus fuit Carolo eius filio, ac filio Caroli Fulginatis aufugientibus Aſſiſium. Et Alexander, & Italianus Victoriam proſequuti multis militibus Fortebracij interceptis, & captiuatis, ac receptis oppidis Camertinorũ, quæ occuparat, eorumq; copijs traiecto Apenino Monte Falconi, & Tyferno ſe eis permittentibus. tranſiuerunt in Vrſinos, qui adheſerant Fortebracio, & dum cum Denteſaluio profecti fuiſſent Aſſiſium, Carolus filius Fortebracij illud ex conſilio Peruſinorum dimiſſit eccleſiæ, Picenino tunc caſtramentãte agminibus ſuis in agro Bononiẽſe apud Clanternam torrentem. Et Vitellius Legatus Apoſtolicus captis Vetralis unà cum Iacobo Vincenſe urbis præfecto, eoque iuſſo decapitari, & recepto Monte Faliſcorum Romam profectus, & conductis ad ſtypendiũ eccleſiæ ex atie Fortebracij mille octo centum equeſtribus, alijsq; quinque centum habitis à Sfortia, eis, & alijs quinque centum, quos habebat, illinc abiens obſedit, & in ius eccleſiæ redegit Pupium, & Burgum ſancti Sepulchri, & conpulit deſficere ad Florentinos oppida Pontis Veteris, & Vallis Bonæ, Reateque tumultu exorto per ibi incolas illic Prætore occiſo eo properauit, & redegit in ſui poteſtatem. Et dum Antonius Piſanus Poncelctto autore capta urbis porta maiori, qua itur Præneſte, eam ingreſſus omnia ibi adiacentia diriperet, ac ferro, & igne

ab-

absumeret, & ibi ob id causato tumultu illuc accelerauit, & ope Co. Anguilare inde illum expulit, & domibus eorum, qui tumultum concitarant euersis, & Poncelletto captiuato, & forcipibus ignitis super curru excruciato, & in campo Flore furcis suspenso, & ibi, ubi uigebat grauis annonæ penuria causata ubertate ex iussu ipsius, quem omnes timebāt, delata super plateas multa granorum copia, bello insequutus fuit fautores Pisani, & cæpit Roccā Priorem, eaq; directo transiuit in Pisanum, & recepto Colle Sabelli obsedit Sceuam Priuinatum, & Pisanum, dum illuc in auxilium properasset, secum consertis manibus captiuauit, & furcis suspēdi iussit, & deinde recepto Castro nouo obsedit, et diu obsesso, & in ius suum redacto Preneste Laurentij Columnæ, & inde ibi incolis iussis migrare Romam, & postmodum ad Lacum Albanum captis Gandulpho, Sabello, Burgieto, & Zaccarolo, ac direptis, ex iussu sum. Pont. requisito sibi auxilio per Isabellam Andagauiensem uxorem Rhenati ualde oppressam per Alphonsum, ad eius opem progressus fuit in Regnum Neapolitanum. Et Francisco Picenino & Menegutio Aquilano, & Ricio Monclarense ex Aquila, quam copijs suis obsidebant, repulsis, & Picenino, dum se recepisset in Amatricem, insequto, & compulso aufugere in Montem Regalem, & agro Amatricis direpto, ac ferro, & igne euerso, & Mōte Regali depopulato, & obsesso Theate, in quod aufugerant Menegutius, & Ricius, & mox eo dimisso, ac direpto, & combusto Corbario profectus in Marsas, & ibi prædæ, & igni exposita Adria, & potitus Albesio, illinc profectus in Campaniā Apuliam, & Arpinates, eis, & alijs eius regionis incolis se ipsi permittētibus receptis, euersis eorum agris illinc redijt in latium, & inde Romam, ubi tota hyeme moram habuit.

1436 Et anno altero Piceninus exercitu uiginti milliũ equestrium,& pedestrium iubente Vicecomite accessit Genuã, ut eam compelleret ad pristinam sanitatem, sed cognita Genuensium pertinatia, & per eos ibi recepta arce, illinc depopulata regione Pulcephara die septima Martij accessit Albigaunum,illudq; obsedit,eoq;, & Serezana, & Castronouo ibi occupatis, eisque; ac multis alijs præter Serezanam prędæ expositis,illinc accessit Parmam,& inde Lucam,& mox in agrum Pisanum,ubi diripuit multa oppida Florentinorum. Et Genuenses habitis copijs auxiliaribus à Florentinis sibi ducem crearunt die prima Aprilis Thomam Fulgosium, quem Baptista frater Vicecomite auxiliante ingressus Pallatium Genuæ tentauit ex ducatu expellere die tertia, sed statim illinc repulsus fuit. Et sum.Pont. Florentię ecclesia Cathedrali consecrata,illinc abijt Bononiam die uigesima Maij, & iussit Sfortiam eius atie ex Piceno se conferre in Flamniã, & ibi obsidere Forliuium, eoq; obsesso, & post multas per ibi incolas factas eruptiones in Sfortiadas, & utrinq; commissa multa leuia pręlia, & grauia damna illata, illinc expulso Antonio Ordelapho, ipsoq; redacto in potestatem ecclesiæ, Bononiæ die quinta decima Iulij construi fecit arcem, ac pallatium, in quo resident Legati Apostolici, & Balthesare offidano,& Petro: & Ioan. Paulo ducibus ex Lugo expulit Co. Cunij. Et Sfortia Offidanum, dum tentasset eum è medio tollere, re sibi patefacta facto impetu in illius copias degentes ad Ricardinam in agro Bononiense captiuauit,suppositumq; tormentis compulit pandere ea, quæ in ipsum machinatas fuerat, & reseruatum incolumen ad præces Hermolai Oratoris Venetorum pęnes sum.Pont. & in eius gratiam transmisit in arcem Firmi, ubi mox lapide percussus interijt. Et Sfortia profectus exercitu in Picenum

cenum

tenum aduersus Piceninum, Et dum Piceninus factis ibi utrinq; leuibus prelijs redijsset in agrum Lunensem, & illinc Nouium proximum Genuæ iuisset eius copijs, ut auxiliaretur Baptistæ Fulgosio, ubi obtinuisset ducatum Genuæ, Sfortia omnia, quæ Piceninus ex agro Pisano occuparat, recuperauit, & illinc regressus in agrum Lucensem eo direpto obsedit Lucam, quam tuebatur Moretus Sanazarius turma equestrium, & cohorte pedestrium tercẽtũ pro Vicecomite. Cremonæ de mense Februarij inchoata fuit cõfraternitas sub tit. D. N. Iesu Christi sibi fabricato oratorio ad honorẽ diui Hyeronymi Confessoris, & ex quatuor doctoribus Ro. Ecclesiæ in uico ibi maiori Piscariæ factis eius ordinibus, & confirmatis anno 1453. per Venturinum de Marnis illic Episcopum.

Anno sequente Piceninus, cum Genuenses occupasset portum Veneris, illuc copijs properauit, ut ipsum recuperaret, & spe ipsum recuperandi postposita, inde abijt cum Co. Aluisio Vermio mille quinque centum equestribus, & octo centum pedestribus de mense Ianuarij in auxiliũ Lucensium, qui ad extremam inopiam redacti, & graui obsidione oppressi, essent descensuri in dominium Florentinorum, ex agro Lucense in agrum Lucensium iubente Vicecomite transiuit, & ibi receptis nonnullis oppidis, & obsesso Berceto distante à Luca per lapides triginta, & ibi eius copijs, dum absq; ordine illic essent, per Brunoriũ ducem Sfortiæ eas aggressum una cum Bercensibus, qui ex Berceto eruperunt, fusis, capto Ludouico Gonzagha filio Io. Francisci inuito padre cum Picenino militante, & direptis eorum impedimentis et Brunorio ingresso oppidum, et ibi dimisso præsidio, Piceninus diffisus eo potiri, inde cum Vermio regressus fuit in agrum Lunensem, et ibi Serezana, et nonnullis alijs oppidis Macre, proximis captis 1437

Sar-

Sarzanellam oppugnauit, et cepit. Et Veneti inhito nouo fœdere cum sum. Pont. Rhenato Andagauiense, Genuensibus, et Florentinis tertio mouerunt bellũ, Vicecomiti cõstituto eorum duce supremo Gonzagha Marchione Mantuæ, et Legato Petro Lauredano, ipsorumq; iussu Erasmus Narniensis Gattamelita nuncupatus eius atie militari ex agro Bergomense irrumpit agrum Mediolanensem, et dum eum diriperet, Aluisius Vermius tunc hybernans eius copijs in regione Briancensium, ipsorũ auxilio ei factus obuius ipsum inde repulit utrinq; ibi de mẽse Februarij commisso prælio, in quo ex Philippensibus fuerunt desiderati mille, et ex Venetis tria millia, absorptis etiam nonnullis alijs ex eis in flum ine Abduę tunc intumescente, et ob id super eo non facto aliquo ponte reliquo exercitu non ualente sequi Melitam. Et Piceninus per Vicecomitem uocatus in Galliam Cisalpinam ad eius auxilium dimissa Sarzanella una cum Pontremulo, et per Sfortiam recuperatis quibuscũq; per eum adeptis Florentinis, illuc properauit. Et dum Melita oppugnaret oppida Insulę Fulcheriæ, ei occurrit, et per Gonzagham firmatis castris propè Bulghariam in agro Bergomẽse interceptis impedimentis ipsius, ac militum suorum, quæ ad eos ducebantur, ingressus agrum Bergomensem multa ibi occupauit Venetorum Calepio oppido illic funditus demolito, eiusq; ualle, ac Triscoria sibi suppeditatis, et expugnato oppido diui Petri proximo Bergomo per tres lapides, amotisq; tormentis bellicis arci ipsius, illam cum Bergomo obsedit. Et Sfortia accersitus per Venetos aduersus eum dimissis per ipsum nonnullis copijs Florentinis, quibus perseuerarent in obsidione Lucę, & Italiano Foriliuiano transmisso in Picenum octo centum equestribus, quibus ipsum unà cũ Sfortiæ fratribus aduersus Vi-

tellium,

tellium, quem timebat, ne illud bello infestaret, de mense Maij se recepit in agrum Regiensem. Et Piceninus dimissa obsidione Bergomi, & nõnullis dimissis copijs ad Forũ nouum progressus fuit in agrum Cremonensem reliquo exercitu aduersus Venetos Castramentantes Bordolani. Et dum ipsi pede relato ad Vicum Binæ, inde factis incursionibus in agrum Cremonensem ex eo fructus abducerent, illis occurrit, & ut illos auerteret ab illa abductione, irrumpit agrum Brixiensem, & illinc in agrum Cremonẽsem, ac Cremonam adductis granis, & alijs fructibus, annona ea munita, & dimissis in Insula fulcheria tot copijs, quot sufficerent ad ibi præsidium, traiecto Pado, & ultra ipsum super Gazzina per Cremonenses constructo ponte assideo eleuatorio profectus est in Sfortiam Castramentantem in agro Parmense. Et factis indutijs inter Vicecomitem, ac Venetos per totum mensem Augusti, Sfortia, dum Piceninus motis castris ex agro Parmensẽ tentasset proficisci Lucam ad eius auxilium, illi occurrit, Et Guido Antonius Manfredus Princeps Fauentiæ, & Borsius Estẽsis filius Nicolai Marchionis Ferrariæ, & Guidone Antonio, & Eustorgio fratribus de Malatestis dimissis per Venetos, Guido Antonius per Florentinos conductus fuisset ad eorum stypendium, Picenino eorum turmis se coniunxerunt. Et cum Imola se subiecisset Vicecomiti, eaque dimissa per ipsum Manfredo Fauentino, Manfredus Vicecomiti adhesisset, & ab eo stypendium accepisset, Piceninus Eustorgij, & Manfredi copijs suis coniunctis trãsmissa annona cum peditatu, quam uolebat subministrare Lucensibus, ad Castilionem, non ualens transire Apeninum, eius turmis regressus fuit in agrum Mutinensem, & inde permittente sum. Pont. in agrum Bononiensem, omnibusque itineribus, quibus itur in Hetruriam, obsessis, &

munitis

munitis per Sfortiam ibi firmauit Castra ad flumen Ibicē, Bononiæ tunc pro Ecclesia prætore Daniele Episcopo Concordiæ,& illinc destinato Eustorgio equestribus suis in agros Aureoli, eisq; per ipsos depopulatis, ipsū sequutus Aureolum obsedit,captumque diripi iussit: Et Sfortia indignatus in Venetos ob denegatum sibi stypendiū cis dimissis, ipsoq; autore factis inducijs per Florentinos cum Lucensibus de mense Aprilis, quibus interim parerent loca Luce proxima,& reliqua Florentinis, redditis tamen omnibus priuatis,quæ eorum essent, Et nec Piceninus, nec alij Duces Vicecomitis Florētinos infestarēt, die undecima Iunij adhesit Vicecomiti sibi per eum data fide transmittendi in arcem Firmi Blancam eius filiam iam ipsi promissam uxorem. Et Piceninus dimisso Aureolo illinc abijt in agrum Foriliuiensem, & cum ibi firmatis castris apud Camaratium ad fines agrorum Rauennæ,& Cesennæ Spoletini concepto odio in Pyrum Abbatem Cassinensem eorum Rectorem pro sum. Pont. ipsum obsidissent in ibi arce, & Franciscus filius Picenini, & Italianus, Foriliuianus,qui Sfortiam deseruerat accersiti per Corradum Tricium Fulginatem in auxilium Abbatis ingressi agrum Spoletinorum eo depopulato ope Fulginatum, & Vrsinorum hostium Spoletinorum dolo Spoletum occupassent, diripuissentq; & Eustorgius Manfredus non ualens Ostasium Spoletanum regulum Rauennę maritū Genebrę sororis suæ inducere, ut post habita Venetorū amicitia adhereret Vicecomiti, induxisset incolas Balnei Caualli, Russij, & Tusignani oppidorum suorum, & quæ ab ecclesia recognoscebat, ab eo deficere ad Piceninum, Ioāne Tolentinate Rauennam transmisso in auxilium per Venetos copijs,quibus soluta fuerant pro stypendio iubente sum.Pont. aureorū quinq; millia illinc expulso per Genebram

nebram

nebram uxorem Ostasij, Piceninus obsedit Rauennam, & Ludouico Demolino Patricio Veneto illuc classe appulso, & Rauennam ingresso in potestatem suam redegit, & Ostasius mox sequutus fuit partes Vicecomitis, eiq; etiã autore Picenino adhęserunt dimissa Ecclesia Forliuiẽses, & Bononienses, & multi alij populi in ea regione nimis oppressi oneribus per Ecclesiasticos facto ingressu ꝑ Bentiuoliũ in Bononiã. Et Philippenses finitis indutijs factis inter eos, ac Venetos recensito exercitu, quem habebant in Gallia Cisalpina, in Insula Fulcheria, & ibi eius parte dimissa reliqua, die undecima Septembris transiuerunt in Venetos castramentantes in Vico Binæ agri Cremonensis, Et cum Veneti diffisi uiribus suis Ollio traiecto pedẽ retulissent in agrum Brixiensem ipsorum impedimentis interceptis, & ex eis ꝗ plurimis captiuatis à Philippensibus absq; pugna, eos insequuti sunt, & ibi multa oppida cœperunt, & Brugnanum obsessum per multos dies, in quo erant multa bona Venetorum, receperunt dimissis inde incolumibus quinque millibus, qui erant ad eius præsidium, & mox iuerunt ad hyberna. Et Veneti firmatis castris ad Quinzanum ibi recensito exercitu quoque hybernati sunt. Et Gonzagha, cum ab eo requisiuissent per ipsum reconsignari uexillum suum eorum Legatis in Ciuitate Brixiæ, in ipsos indignatus dimisso corũ exercitu Federico Contareno uni ex ipsorum Legatis redijt Mantuam. Sigismundo Imperatore de mense Octobris anno uigesimo septimo Imperij sui, & regni quinquagesimo septuagenario mortuo apud Zurlam Austriæ, & sepulto in Varadino, seu apud Albam Albertus Dux Austriæ gener ducta Helisabet eius unica filia, ex Barbara uxore fuit electus Cæsar.

Anno sequuto Cremonæ, prætore Bartolomeo Ron- 1438

carolo Mediolanense tribus solibus cõspectis, & ex ueheméti uento q̃ plurimis arboribus euulsis, & domibus euersis, & nauibus in mari submersis, & in uesperis diei undecimi Ianuarij audito graui Terremotu, sum. Pont. abrogato Concilio Basiliense illud indixit Ferrariæ die uigesima nona Februarij asserens Græcos, qui cum ecclesia Ro. in fide uolebant consentire, nolle ire Basileam, sed Ferrariã uti sibi magis commodam, & quos cum Principes Concilij precibus, ac promissionibus inuitassent, ut illuc se conferrent, nec inducere potuissent, conuersi in sum. Pont. ei denuntiarunt, ꝙ nisi accessissent Basileam ad Concilium, eum deposuissent à Pontificatu, illuc ad se excusandum destinato Io. Baptista Capitalista I.C. Patauino iuit Ferrariam ad Concilium ibi inchoatum. Et Ioannes Paleologus Imperator Byzantij die quarta Martij ex Venetijs unà cum Demetrio Desposto Pœloponesij fratre suo, ac Iosepho Patriarcha Byzantij, & Legatis Patriarcharum Hyerusalem, Antiochiæ, Imperatoris Trapezuntij, Hyberorum, & Vallachorum, & multis alijs prælatis diuersarum gentium ecclesiæ Orientalis illuc ad ipsum Concilium applicuit Iuliano Cęsarino Cardinale sancti Angeli autore, & ex Venetijs illuc eos deducẽte, quo non multo post applicuit Præsul Ruthenorum centum equestribus. Et sum. Pont. die decima septima Septembris per eos, qui Concilium habebant Basileæ Carolo Gallorum Rege, Alphonso Aragonense, & Philippo Vicecomite consentientibus, deposito à Pontificatu Amadæus Dux Sabbaudiæ filius Aimonis, & Primus creatus Dux, per Sigismondum olim Cęsarem, & qui uitam hæremiticam ducebat ad Ripam altam propè Lacum Lemanum in agro Gebenense ibi constructo Zenobio, Ludouico filio dimisso Ducatu, factus, fuit antipapa, & nominatus Fælix, & coronatus

Basileæ,ubi creauit Cardinales.Piceninus,dū Melita Dux Venetorum receptis his quæ occuparant Philippenses ex agris, Brixiense ,& Bergomense,descendens eius atie in agrum Cremonensem cum diriperet, aduersus ipsum ex Flaminia ibi dimisso Italiano eius atie ad præsidium, & ad se uocatis Francisco filio,& Italiano Foriliuiano, & condu cto ad sui stypendium Io.Paulo Vrsino, eoque turmis suis præmisso in Galliam Cisalpinam, illuc properauit exercitu,& traiecto Pado ad uicum Summi in agrum Cremonēsem ibi obsedit Casalemaius , Quod unà cum Soncino Veneti præsidio muniuerant, eoque in potestatē suam redacto intra diem decimam nonam iuit in exercitum Venetorum Melita duce Castramentantem ad Vicum Binæ, eumq; sibi occurrentem apud Caluatonum utrinq; consertis manibus profligauit,& Platinam,& quicqnid Veneti ibi occuparant,recuperauit. Et cum Melita ad ripas Flu minis Olij disposuisset frequentes excubias, & copias ad ibi custodiam habito transitu à Gonzagha die uigesima septima Iunij per pontes Caneti,& Marcharię irrumpit agrum Brixiensem. Et cū Melita sibi timens exercitu pro perasset ad loca Brixiæ propinqua firmatis castris per Piceninum ad Balneolum omnia planitiei Brixiensis à Venetis ad eum sponte deficientia recepit in sui fidem, præter Monclarenses, Pallatienses,& Oriuenses. Et cum Melita parte exercitus sui uoluisset ingredi Brixiam,& ibi Gibellini obstitissent Francisco Barbaro Patricio Veneto illic rectore, eiusque prudentia insimul cōiuncta ibi utraq; factione, contracta affinitate inter Martinenghos ,& Aduocatos illic principes factionū, Petroq; Aduocato,& Petro Ludronio inuicem inimicis factis amicis interuentu Leonardi Martinenghi, Piceninus motis castris ea firmauit ad Bidētiolū Clēsi amni adiacentē die uigesima septi-

ma Iulij, ut potitus omni agro Brixiense deleret exercitũ Venetorum Bergomi, & Brixiæ morantem fame, seu ferro secum confligendo, per eum,& Gonzagham ibi eorum exercitu occlusis omnibus itinerib. ne transiret in agros Veronensem, & Vicentinum, & per Melitam ad Gauardũ firmato exercitu uiginti quinq; millium stypendiariorũ, & euocatorum illuc profectorum ex Brixia, & Vallibus Tropiæ, & Sabiæ, Piceninus se coniunxit Gonzaghæ quatuor millibus equestribus, & pedestribus. Et dum Melita timens, ne aliqui ex eius ducibus consentirent Vicecomiti, abijsset ex Gauardo,& transmissis plerisq; ex eius militibus ad præsidium Brixiæ, & reliquis distributis in eius municipijs adhuc in fide Venetorum persistẽtibus, & aliquibus ex eius ducibus defficientibus ad Gonzagham, Piceninus positis castris ad Salodium, & mox ad Felicianũ, & deinde Minerbium, Salodium, ac Sarolam, & Montẽclarum in fidem suam recepit. Et Gonzagha eius atie traiecto Mintio recepit omnia inter ipsum, ac Athesim, ex agro Veronense adiacentia unà cũ Valegio ibi intercepto Ioanne Maluolta illuc ad præsidium ex Brixia transmisso tercentum equestribus exutis unà cum eo omnibus bonis, & mox traiecto Benacho omnem ibi regionem occupauit, ad Vicecomitem etiam defficientibus incolis Vallis Sabiæ arce eorum oppidi funditus diruta die uigesima secunda Augusti. Et Piceninus exercitu ex Salodio profectus Balneolum, & Pontiolum ea recepit, & Pallazolũ expugnauit ibi inter eius copias, ac Venetorum ducibus Bartholomeo Colliono, & Paride Lodronio inito certamine, in quo succubuerunt Veneti ex eorũ militibus mille quinque centum captiuatis, & mox Clarium ex proditione recepit ibi interceptis Guerrerio Martiano, & Michaele Gritto equestribus septem centum, & pedestribus

tercentum,

tercentum. Et dum Melita ei auxiliaturus coactis omnibus copijs eius regionis ipsis illuc profectus fuisset, illinc retrocessit Coloniam, & Melita eum sequuto eduxit copias in campos patentes Rouadi, & ibi dimicauit cum exercitu Veneto die uigesima quinta Septembris, & ex eius militibus cęsis ducentum, & totidem captiuatis recepta aliqua clade abijt Coloniam. Et Melita Brixiam unà cum Thadeo Estense, Antonio Martinengho, Petro Nauarino, & Bartholomeo Coliono, illincq; transmissis ad Vrceos Nauarino, & Coliono Pallazolum ad ibi præsidiũ copijs suis. Et Veneti parata classe Fluuiatili centum sexaginta nauium, & quinque triremium, qua uexarent agrum Mantuanum, eidem prįfecerunt Petrum Lauretanum. Et Piceninus abiens ex Colonia Rouadum in fidẽ suam recepit ibi incolas, & Bonadenses, Patermianos, Bassanenses, Monticulenses, Concluginensæ Orianos, & Briensas, & Tropiensibus ad Melitam defficientibus expugnauit Iseum. Et cum Melita quinq; millibus equestribus ex Brixia profectus ad Mintium, ut illinc traiceret in agrum Veronensem, & ibi repertis Custodis militũ Gonzaghæ inde retrocessisset, obsedit Vrceorum oppidum, illudque die uigesima secunda Octobris sibi proditum per Petrum Lucensem ibi præsidio impositum ducentũ equestribus recepit. Et dum Estensis Marchio Ferrariæ sibi dimissa Pęninsula Rodigij autore sum. Pont. eis adhesisset, Melita dimisso filio Brixiæ sexaginta equestribus, ac Theosaluio, & Crasso eorum turmis ad ibi præsidium unà cum Nauarino, & Coliono die uigesima quinta Octobris auxilio Paridis Comitis Lodroni per montes inaccessibiles uallis Tropiæ, & circumuicinos interiacentes Brixiam, & Veronam sibi resistentibus Episcopo Tridentino, & Alexandro Marliano duce Pollonorum, & per Guglielmum

Caualcabouem Cremonensem, & Guidonem Ronghonum Mutinensem duces Venetorum equestribus tercentum occupatis uiriliter saltibus montium commisso prælio cum ibi accolis, & per Ludouicum ducem Vicecomitis obsessis uadis Lacus Benaci, & ad subsidiũ Melitæ ad eius ripam ulteriorem occurrente Pelusio tribuno Venetorũ pedestribus quatuor cẽtum, accessit Veronam eius legione ex ipsa amissis octo centum equestribus occisis per incolas eorum montium. Et Gonzagha classe Veneta appulsa Figarolum illic apud Hostiliam, ac Sermium iussit muniri ripas, ne progrederetur. Et Antonius Beccaria dux Vicecomitis bis millibus pedestribus ingressus Vallecamonicham eam uendicauit. Et Ioannes Contes, Bartholomæus Colionus, & Ioannes Martinenghus hominibus ibi alpinis eorum factionis profecti in eum, & utrinq; ibi facta pugna de eius militibus magnam stragem ædiderunt, & Vallem prædę, incendioq;, cędibusùe exposuerũt. Et Piceninus dirutis fistulis, quibus aquæ deriuantur in Brixiam, & illinc eorũ aquis auersis, & erectis tribus propugnaculis aduersus eam, ipsam obsedit toto exercitu Vicecomitis de mensibus Nouembris, & Decembris, eiusq; multis in locis apertis męnijs pillis librarum tercentum emissis ex tormentis bellicis illuc conductis, & factis cuniculis subterraneis pluries oppugnauit, sed grauius diebus solẽnibus diui Andreæ, & diuæ Lucię, & dñicæ sequẽtis omni genere armorum, ibi comissis prælijs inter Philippenses, ac Venetos illic ad præsidium degentes, & etiam Brixienses equestres, & pedestres, quibus etiam se coniunxerunt mulieres, & Ecclesiastici ibi Francisco Barbaro rectore, Christophoro Donato Prætore, Andrea Valerio, Gerardo Dandulo, Petro Grimano, & Andrea Leone omnibus Patricijs Venetis, ac strenuis uiris, sũmęq; autoritatis

ritatis illic assistentibus, militum autem supremo duce Thadeo Estense, & illic sæuientibus peste, ac fame ad eam leniendam per illic rectorem quàm plurimis remedijs factis, in eam aduehi faciendo de rapis, ac seminibus herbarum. Et Piceninus diffisus ea potiri die uigesima Decembris illinc euulsis tentorijs, ac tormẽtis bellicis, & quibuscunq; alijs impedimentis abductis abijt, dimissis tamẽ iuxta eam ad petram in sinu collis recurui in insidijs duabus cohortibus militum, ut, ubi Brixienses, ac milites ad ibi præsidium illinc egressi fuissent, in illos irruerent, & insidijs in lucem proditis ad se uocatis, eis ac reliquo exercitu iuit hybernatum ad pedes montium Brixiẽsium, Gõzagha uero ad loca finitima Benacho, desideratis ex eorũ militibus in illa obsidione bis millibus, ac fossoribus quinque centum, & ex Venetis ducentum, & Brixiẽsibus octo centum: Vicecomes ordinauit incolas quorumcunque municipiorum, oppidorum, Vicorum, & pagorum diœcesis Cremonensis conferri debere oblationi faciendæ quotannis in mane diei Assumptionis B.M.V. ad ætera fabricæ ecclesiæ Cathedralis ipsius Ciuitatis, etiam quod facta fuisset aliqua separatio de eis ab ipsa Ciuitate.

Et Anno subsequuto Comete conspecta Piceninus, & Gonzagha, dum Melita dux supremus Venetorum Penetra, & Turbula oppidis communitis tentasset annonam ibi congregatam ope Lodroni ex Veronensibus Brixiam importari per montes ad ibi limites interiacentes à quatuor eius tribunis militum, imposuerunt præsidia Archo, & Tieni oppidis præsulis Tridentini. Et cum per Italianũ eorum ducem equestribus sex centum, & pedestribus mille facto in illos ad saltum Tieni noctu impetu, ipsorumq; militum parte occisa, reliquaue captiuata cum Tribunis, & annona intercepta, Melitaque apud Turbulas, ubi hye- 143[illegible]

 mabat

mabat alias cogeret copias cũ annona, Piceninus, & Gonzagha ad prohibendum, ne ipsa importaretur Brixiẽsibus die quinta decima Ianuarij ingressi fuerunt exercitu Vallem Sabiam, & ibi erigi fecerũt propugnacula tria ad Nucem Cangios, & Thoseti Cæsare Martinegho Guelphorum duce pro Venetis ibi moram faciente ad Mompianũ, per eum dimissa Valletropia, & Foriliuiano profecto Lodronum, Gerardus Dandalus, & Dentesaluius Tribuni Venetorum eam Vallem ingressi fuerunt ad auxilium Paridis ibi Comitis sexcentum pedestribus, & aggressi turmã pedestrium Philippẽsium degentium ad Nucẽ ex eis multos occiderunt, multosue captiuarunt, & secum coniunctis alijs quatuor centum illinc iuerunt ad Paridem, & cũ Italianus coactis ibi ex Gibellina factione pedestribus bis millibus, & unà cum alijs tribus millibus, & sexcentũ equestribus profectus fuisset aduersus Paridem, Paris in eos facto impetu ad pontem Sarchij fluminis ipsos profligauit, ex eis multis occisis, una cum filio Italiani, ac Petro Capotio duce Episcopi Tridentini. Et Italianus reliquis in hostes facto etiam impetu ex ipsis multos occidit, & sequenti die utrinque etiam facto certamine fuit profligatus, & fugatus ex suis desyderatis mille, & totidem captiuatis unà cũ Galeatio ex comitibus Arcus, & ex fuga properauit ad oppidum Ripæ equestribus tercentum, & pedestribus mille. Et Piceninus, & Gonzagha copijs accersitis ex hybernis obsederunt, & cęperunt Lodronium, & mox obsesso Romano die uigesima quarta Februarij redierunt ad hyberna in oram Benaci. Et Veneti per Lauretanum classe Philippensium stante ad Sermium frustra oppugnata pararunt aliam classẽ Triremium sex, & scaffarum triginta quinque, qua conducere possent annonam Brixiam famę oppressam Petro Zeno duce, & conduci fecerunt

cerunt

cerunt per terras, & montes multo labore, & sumptu in Lacum Benaci. Et Franciscus Sfortia delusus spe nuptiarum Blancæ sibi totiens promissæ percusso fœdere inter Florentinos, & Venetos per eos constitutus fuit dux supremus annuo stypendio quatuor millũ equestrium, & bis milliũ pedestrium die septima Februarij, & etiam cõductus ad eorum stypendium Nicolaus Estensis Marchio Ferrariæ unà cum Guidone Antonio Manfredo equestribus mille sub Borsio eius filio, & quem,& Manfredum Veneti iusserunt se coniungere equestribus mille quinquecentum,& pedestribus tercentum Sfortiæ. Et inter eorũ, ac Philippensium classes comissa pugna die sexta decima Maij in Lacu Gardæ apud Salodiũ per octo horas utrinq; multis cadentibus intercepta eorum naui, in qua fuerunt tercentum Dalmatæ, qui fuerunt occisi,& in Lacum proiecti eis succumbentibus, Piceninus, & Gonzagha die uigesima profecti fuerunt Ceredum, & Sanguinetum agri Veronensis,ut illinc transirent Veronam, Vincentiam, ac Patauium. Et Veneti ad id prohibendum alia classe substiterunt apud Clugiam. Et dum Piceninus tentasset traicere Athesim, iusserunt Andream Donatum equitem, ac Hieronymum Cõtarenum copijs militum raptim coactis ei resistere, & cum Gonzagha effosso, & dilatato ore Fluminis Tartari, quo profluit in flumen Padi, iussisset classe, quam habebat in eo, ex ipso per illud os traduci in stagna ipsius,ac Athesis inter Limiachum, ac aggeres Padi Hostiliæ, & Melariæ suppositos, Marinum Demmolinum,& Ludouicum Contarenum etiam eorum Patricios obturatis uadis Athesis alia classe, & Andream Donatum Prætore Patauij copijs euocatorum militum, & Tibertum Brandolinum Foriliuiensem tercentum equestribus, ei etiam resistere. Et dum Piceninus,& Gonzagha direptis muni-

tionibus

tionibus Venetorũ ad Maloperã, octo galeonibus, super quibus erãt mille nauarchi, & pleriq; sagitarij, ingressi fuissent Athesim, ibi utrinque alia cõmissa fuit pugna, in quã Contareno, & Brandolino uulneratis, Contarenus occubuit. Et Piceninus, & Gonzagha retrocesserunt Caeretum, & Sanguinetum, & conductis galeonibus in Bussam stagnum, & ibi excauata Fouea per fossores sex millia Mãtuanos, Brixienses, Bergomenses, & Cremonenses ob id uocatos per ipsos eos adduci fecerunt in Athesim expositis super eius ripa quadraginta tormentis bellicis, Melita octo millibus equestribus, & sex millibus pedestribus, & Dario Malipiero illuc Venetijs destinato, & alijs prenominatis patricijs Venetis classe fulcita decem millibus nauarchis resistentibus, die uigesima quarta Maij, ponte ibi constructo facto transitu ultra ipsum flumen obsederunt, & oppugnarunt Liniachum, & dolo sibi proditũ per ibi incolas ceperunt una cum Federico Contareno, Bernardo Nauareno, Andrea Mozenigho, & Dario Malipiero patricijs Venetis ab ibi praesidium degentibus, & mox oppida Baldi Leonicij, Brendularum, & Suapij, & quecunq; ibi alia Veronensium, & Vicentinorum, & munitis praesidijs Leonicio, Suapio, & Brẽdulis aduersus Venetos apud Montagnanã Melita duce castramẽtãtes incursarũt usq; Patauium ex eius agro, ac Vicentino abducta multa praeda iumentorum, & aliorum. Et Italianus eius arte militum, ac quatuor centum factionis Gibellinae, dum niteretur redigere in potestatem Vicecomitis Madernum, Penetras, ac Turbulas, ne illac Veneti possent importare annonam Brixiam, & Petrus Zeno classe in Benacho, & Petrus Aduocatus factione Guelphorum, ei resisterent, consertis utrinq; manibus ad Madernum, fusisq; eius copijs, eoq; deiecto ex eius equo, & Nicolao Guererio, Antonio

Triultio,

Triultio, Gerardo Tertio alijs quadraginta septem equestribus nobilibus, & alijs ducibus tum occisis, tum captiuatis, & cōductis Brixiam succubuit, & aufugit Salodiū. Et Piceninus, & Gonzagha die prima Iunij obsederunt Veronam, quam tuebatur Tolentinas, & ibi inita alia pugna inter eorum ac obsessorum copias præualuerunt ex eis captiuatis septuaginta equestribus. Et Sfortia interim ex Piceno se recepit Ariminium, & cū ab eo deffecisset Guido Antonius Manfredus, coactis alijs copijs ad pontem Ronchi, eis de mense Maij Fauentino, & Francisco Picenino se continentibus intra Foriliuium equestribus quinque centum inde abijt per agrum Bononiensem in agrum Ferrariensem ad Bondenum, & illinc transmissis classe Venetorum impedimentis Clodiam, per Ferrariam Gorrum, & inde iunctis pontibus Pado, & Athesi Fluminibus iuit Clodiam, & illic q̃ plurimis Patricijs Venetis sibi occurrentibus in agrum Patauinum transiuit sex mille ducentum quinquaginta equestribus, & mille quinque centum pedestribus, quibus Melita reliquis agminibus Venetorum se coniunxit. Et dum Sabiensibus, & Tropiēsibus adherentibus Venetis opera Petri Aduocati Brixiæ Patricij adhuc peste, & famæ illic uigentibus, & Italiano iugiter bis millibus armatis eos infestante, & prohibente illuc annonam deferri, aliqua eius copia data, & ibi lęnita famæ procurante Barbaro eius rectore, ac expugnatis, & demolitis propugnaculis aduersus eam erectis, Thadæus Estensis tercentum equestribus, Dietesaluis sex centum pedestribus, & Aduocatus alijs tercentum euocatorum Vallium Sabiæ, & Tropię profecti fuissent Salodium, illud oppugnaturi, & Italiano ex Canedulo progresso Filicianum, ibi utrinque prælio inchoato per ipsum fuerūt profligati ex eorum agminibus captiuatis septuaginta Brixiensibus,

xiensibus,

xiensibus,& Estense de fuga reuerso Brixiam, per eum, et eius milites, et alios, quos habuit ex Bergomo auxiliares, in itinere expugnato propugnaculo eusimiano prope eã stante. Et Sforcia ex agro Patauino tredecim millibus equestribus, et sex millibus sex centum pedestribus accessit die prima Iulij Leonicum, illudq;, ad cuius præsidium erant tercentum pedestres, oppugnauit, dum Piceninus, et Gonzagha ad ei impediendum iter omissa obsidione Veronæ iuissent Suaprium, et illinc transmissis impedimentis in agrum Mantuanum ibi excauari, & muniri fecissent foueam quinque millium passuum, & dum Petro Brunorio, & Troilo ducibus suis ibi uulneratis ob id indignatus grauius oppressisset, ab eius incolis habuit, & recceptis multis alijs oppidis Vincentinorum occupatis per Philippenses, ut prefertur, iuit Suaprium, & illinc ad Montem bellum profecturus Veronam, & dum ibi Piceninus, & Gonzagha ei occurrissent agminibus suis, ipsis euitatis, ita uolentibus Legatis Venetorum, retrocessit ad Vicum sancti Ioannis ad Rognam, & dum Philippenses ibi etiam sibi occurrissent, iuit ad uicos sanctorum Marini, & Alberti cum eis præliando, & ab ipsis recepta aliqua clade; & ex suis tercentum equestribus fessis ob iter per ibi incolas occisis die sexta decima Iulij Veronã introiuit, & ibi sæuiente peste inde abijt, & traiecto Athesi castra firmauit propè eam per tria millia passuum ad uiam Hostiliæ. Et dum Philippenses timẽtes se infra Athesim claudi eum traicissent, redijt Suaprium, ipsũq, expugnauit, & sibi ibi adhuc occurrentibus Philippensibus Gardo, & Lagisio oppidis tentatis, & cum essent munita præsidio, diffisus eis potiri die uigesima secunda retrocessit in agrum Vicentinum, & Picenino egroto dalato in Insulam Porchariam, recuperauit reliqua oppida, quæ illic occuparant Philippenses

penſes. Et Petrus Beſatia Cremonenſis tribunus, dum iret eius cohorte Montolium flumini Pado propinquum ad ibi præſidium, quammulta impedimenta exercitus Veneti ſibi occurrentia intercepit. Et Piceninus die decima ſexta Auguſti recenſito toto exercitu, eiq; ſtypendio dato ad Villam Francham. Et cum Barbarus rector Brixiæ decreuiſſet delere claſſem Vicecomitis exarmatã ſtantem in Lacu Benacho ad Salodiũ, & Ripam, & Piſcheriam eo tranſmiſſis Thadæo Eſtenſe, ac Andrea Valerio, & Leone copijs ſuis, id prȩuidens unà cum Gõzaga ex Vigaſio, ubi caſtramentabant, clam abeundo ducentũ equeſtribus ad Felicianum, & ibi ſecum coniunctis Italiano, & Seuerinate eorum turmis, ipſos degentes in montibus inuaſit, & compulit redire Brixiam, Et Italianus die uigeſima Auguſti facto impetu in claſſem Venetam degentem in Lacu Benaci apud Salodium capta unà ex eius triremibus inde fugauit Madernum, ubi ex Lacu, dum ſibi timeret, extracta fuit ſuper terras, & die uigeſima ſecunda, dũ Piceninus, & Gonzagha exercitu ex Villafrancha, & Italianus, & Belmondus eorum turmis equeſtribus, ut ipſam interciperent, ſe recepiſſent ad ripà Lacus Larij propinquam Guardaſanæ, Sfortia ibi caſtramentans, ut prohiberet, exercitu properauit ad Brandolinum, & ibi ſibi occurrentibus Philippenſibus commiſſa pugna utrinq; pari marte pedem retulit in uallem Puleſellæ propè Pontoliũ, & Picenino ibi ſibi adhuc occurrente copijs die uigeſima prima Septembris traiecto Mintio retroceſſit Genium, & ibi ſubſiſtit, & mox inde abijt ad Lacum Zenij tenus Atheſim, & Philippenſes ſe receperunt Vigaſium utrinq; uallis, & propugnaculis munitis Caſtris, & iuncto ponte Atheſi, ut eorum militum ſaluti, qui peſte conſumebantur, conſulerent. Et Italianus, & Seuerinas, dum Caualcabos, &

Marcia-

Martianus equestribus mille ex exercitu Venetoru miret Brixiam, & die decima nona repulsi fuissent Gauardum, & Seprium egressi insidias, in quibus erant ibi eos expectantes, inuaserunt ipsos, & ibi hinc inde alia commissa pugna, & multis utrinq; cadentibus, & uulneratis coegerunt retrocedere ex eorum equestribus captiuatis quatuor centum quinquaginta. Et Piceninus dimissa parte exercitus Gonzaghæ reliqua ingressus Valles Tropiæ, & Sabiæ sequentes partes Venetas eas prædæ, ferro, & igni expositas suppeditauit, & die uigesima quinta profectus fuit Felicianum, & cum ibi Seuerinas eius atie conscendisset classem Philippensem, & Italianus occupasset montes Maderno adiacentes, & inter ipsum, ac Benachum degentes, & Piceninus, & Gonzagha profecti fuissent per uiam Materni, ubi erat classis Veneta, eam noctu inuaserunt, & interceperũt, & multis utrinq; uulneratis, & desyderatis, & uulnerato Petro Zeni regulo, ac tribus Legatis Venetis unà cum Zeno classis præfecto, ac Andræa Valerio, & Leone, & Thadeo Estense, & Baldatio Longena sexcentũ equestribus, ac pluribus pedestribus unà cum alijs ducibus captiuatis multa præda, Burlatio Cremonense uno ex ducibus classis Philippensis strenuè se gerente, & Foriliuiano suis copijs per arduos montes Benacho interiacentes pedem referente, & mox occupato Maderno cum quatuordecim millibus aureis ibi expositis pro stypẽdio exercitus Veneti, & tribus nauibus combustis cum remigibus, & nauarchis Dalmatis in eis repositis, ac tota puluere sulphurea in classe Veneta reperta, & deinde per Italianum, & Seuerinatẽ parte exercitus positis castris apud Brixiam, & in eos destinatis per Sfortiam Martinense, & Caualcabouc equestribus quinq; centum, & pedestribus tercentum, Piceninus, & Gonzagha, ac Seuerinas reliquo

exercitu

exercitu redierunt Vigasium, & Madernum, & dum Melita parte exercitus Veneti se accingeret, ut annonam Brixiam conduceret, Piceninus, ut id prohiberet, copijs suis iuit in uallem Lodronij, & illinc Pischeriam, & mox classe se recepit ad Ripam Tridenti. Et Cremonenses tunc ex Cremona super curribus per agrum Brixiensem usq; Sermionem armati ad exercitum Philippensem duxerunt annonam. Et Piceninus die uigesima quarta Octobris ingressus uallem Ideam quinq; centum equestribus per ibi incolas, eis oībus fęrè occisis uix solus euasit, & mox dum per Gonzagham eius atie firmatis castris Vigasij Sfortia illuc iuisset, & mox Roueretum, & Anoniū Preuedæ proximum, & illic quoq; firmasset castra, ut inde se conferret Brixiam, reliquo exercitu Philippense iuit Thenium, & Ripam Tridenti, ubi inter Philippenses, ac Venetos fuerunt cōmissa nonnulla leuia certamina, in quibus multi occubuerunt. Et per Venetos inchoata fossa propè Liminiacum per tres lapides usq; ad aliam fossam illinc per quatuor distantem gratia deriuandi in eam aquas Athesis in paludes Vinculi, & pręparata alia classe in Lacu Benaco Stephano Contareno præfecto, ad id prohibendū ex Ripa eius equestribus profectus Turbulas tentauit incēdere triremen ibi resarcitam, & illic cōmisso prælio cū Troilo duce Sfortiæ ibi ad præsidium degente eius turmis illinc fuit repulsus, & deiectus ex equo tractus per suos milites ad loca tuta, ex eis amissis tercentum. Et dum Sfortia coacta multa copia granorum Brixiam ducendorum ad Turbulas, & Penetram destinasset Melitam ad Ripam præsidio classis Venete, & ibi construi fecisset propugnacula, & Ioannem Contem Romanum, & Dentesaluium, Martianum & Crassum Venetum cum Georgio filio Paridis Reguli Lodroni ad ipsum occupandum. Cum Gonzagha

zagha iuit Ripam,& inde solus equestribus centum,& pedestribus quatuor centum superato saltu interiacēte Tiennium,et Vallem Lodronij, Seuerinate alijs equestribus quatuor centum, et totidem pedestribus profecto ad caput Lacus Benaci,et cum eius primi milites diripere cępissent ibi domos,illic inter eos, ac milites Martiani, et aliorum commisso certamine noctu fuit profligatus, et ferè omnibus militibus amissis fuga euasit ad supercilium ibi Montis Ponalis, et illic dimisso equo inde fuit delatus per Teutonicum stypendiarium suum usq; Benacum, et illinc cimba traiectus ad Ripam,et Martianus, et alij duces Venetorum Nicolao Guererio, Antonio Triultio, Gerardo Tertio ,et alijs circiter octuagīta ex primoribus Philippēsium ab eis captiuatis ipsos conduxerunt Brixiam, et ibi carcerari fecerunt Italiano quoq; ab equo deiecto umbra noctis fuga prolapso Salodiū, et Seuerinate equestribus tantum uiginti Madernum,et Sfortia firmatis per Piceninum castris apud Arcum, et Tiennium accessit exercitu ad collem Tiennio proximum,ubi Carolus Gonzagha ex ducibus Vicecomitis habebat atiem, illac etiam per medios hostes transiturus,et cum conspecta eorum cohorte à Ripa petere Tiennium, credens illorum exercitum, qui erat Vigasij illuc tēdere,iussit Troilum, et Flascum eorum turmis equestribus illis occurrere, ac Nicolao Picenino alia turma equestrium ex suis militibus prętorianis quatuor centum collem ascendente, eosq; aggredi, & die nona Nouembris cum Ioannes de Mediolano dux ad præsidium propugnaculi Arcus illud Venetis prodidisset, ibi facto alio conflictu rursus Philippenses eorum duce Picenino,cum quo erat Seuerinas,profligauit. Martinengho, & Carolo Gonzagha ducentum equestribus, & quinqne centum pedestribus captiuatis, & Picenino uix incolumi

profecto

profecto Tiennium, & illinc per medios hostes ab eodem teutonico pannis inuoluto super humeris delato ad Ripā, ubi Gonzaga reliquo exercitu substiterat, obsesso, & capto Tiennio ibi commissis multis leuibus prę lijs, in quibus occubuerunt Sfortiani centum,& Malatesta Cesennæ regulus fuit captiuatus,& uia sibi aperta armis deferri fecit annonam Brixiam, & dum classe Venetorum conducta terris Roueretum,expugnaret Tiennium, & Piceninus,& Gonzaga die decima octaua Nouemb. nocte occupassent Veronam Blanchino Feltrense ibi duce ad pręsidium illic captiuato, illinc aufugientibus Antonio Dandulo pręto-re, & Victore Bragadino rectore, unà cum Christophoro Tolétinate, Bartholomeo Pellegrino,& Francisco Madio ex ibi primoribus eis tantū consentientibus, parteq; eius direpta dominio dimisso Gonzaghæ,& dum arces forent adhuc apud Venetos, & mœnia arcis ueteris, in qua erat Carolus filius Gonzaghæ captiuatus, quaterentur, Ioāne eius fratre ictu traguli illinc transmissi ibi occiso. Sfortia audita eius occupatione dimissis sub Melita nonnullis cohortibus apud Turbulam, & Penetram reliquo exercitu unà cum Iacobo Antonio Marcello pęnes eū legato, illuc properauit, eamq; ingressus per arcem fœlicianam illic cōmisso pręlio cum Philippensibus, eisq; inde expulsis recuperauit infra quatriduum ex Mantuanis illuc accersitis ad custodiam per Gonzagam eorum Principem circiter mille occisis, & ex equestribus tercentum, & pedestribus quinquecentum mercenarijs tum captiuatis, tum uulneratis ex eis, & aliquibus mortuis cū Ioanne Gonzaga fratre Io. Francisci, & multis submersis in flumine Adigis fracto ponte, cum inuicem manus consererent eis tam intra, quàm ęxtra ciuitatē insequutus multa pręda recepta, Armaninò de Summo Cremonense, & tribuno militum

Vicecomitis, dum esset eius cohorte Cremonensium ibi ad presidium portæ Calcariæ per horas tres oppugnatæ à Sfortiadis eam uiriliter tuente,& qui nec illinc expelli potuit.nisi coniecto igne in eam per Sforciades,à quibus inuasit incolumis cũ cohorte Valegium, quo reliquus exercitus Philippensis se receperat, & per eum occupatis propugnaculis erectis, & munitis Tiennij Ripæ Tridentinæ, & Arcus per Veneros, ex Valegio progressos in agrum Brixiensem Manerbium, & cum illinc ex eo quatuor millia equestriũ electorũ cursitassent Franciam Curtã,& Gusacchiũ profectorũ,illud cœpissent,diripuissentq́;,ac euertissent, & Pompeanum, & Narniam, & Vallem Tropiam igne, ferroúe subuerterent, Sfortia dimisso præsidio Veronæ inde profectus in illos diripientes Franciam curtam, alioq; prelio ibi auxilio accolarum cum illis cõmisso Tiennium oppugnauit, Et Zerpellonus, & Troilus duces sui, dum per montes Tridentinos conducerent Brixiam annonam,ex equestribus Philippensibus quàmplures captiuarunt, & annonã Brixiam conduxerunt. Et Piceninus, dum Sfortiades oppugnarent Tiennium, ei opem, ac annonam tulit die uigesima quarta Decembris, & Italianus ad prohibendum deferri annonam Brixiam eius atie substitit Tiennij, & die trigesima Decembris inter Sfortiadas oppugnantes Ripam Tridentinam, ac Philippenses duce Picenino cõmisso adhuc alio prelio in eo multi occubuerunt, & nisi ei Gonzaga copijs suis opem tulisset, de ipso actum fuerat. Albertus Cæsar, dum Amurates rex Turcarum suppeditasset Thesalonicam, & moto bello Georgio Despotto eius socero, expugnataq; Syderegia ibi urbe,& ibi capto Gregorio filio,& per eum ibi dimisso ad præsidium,& cum inde aufugisset, rursus captiuato, & excęcato ingressus Pannoniam exercitu eam prędæ, igni, & ferro

& ferro subiecisset, uocatus ꝑ Despottum in eius auxiliū coacto multo exercitu eo in illum transiuit, & dum ipso appulso ad Drauum flumen, Rex Turcarum illinc territus redijsset in Thraciā recepta Syderegia, & expugnata Thesalonica regressus Austriam ex morbo cōtracto in ea expeditione die uigesima quinta Octobris decimi anni secundi sui imperij obijt apud Villamlungam Viennæ, seu propè Strigoniam ex desynteria, & eius cadauer sepultū fuit apud Albam Vngariæ superstitibus Anna, & Helisabeth filiabus, ex Helisabeth eius uxore, & filia Sigismōdi olim Cæsaris dimissa prægnante, ex qua natus est Landislaus. Summus Pont. Græcorum Imperator, ac prælati, & Principes, & alij habentes synodum Ferrariæ, illinc, dum ibi sęuiret pestis de mense Ianuarij, iuerunt Florentiam. Vicecomes ad preces ciuium Cremoneñ. ne cogerentur eorum patriam, & fundos, quos habebant in eius agro, deserere, & aliò migrare, ad euitandum onera, quæ eis necesse erat subire ob multas cursitationes, quas hostiles copiæ sępè facerent per ipsum agrum, & sępe ibi copiæ militares, quas Vicecomes cogebatur alere, ut se, & eius dominium tueretur ab hostibus, haberent statiua: ordinauit eius rurales, ut conferrent ad ipsa onera, & damna.

Anno ortus Dominici Millesimo Quadringentesimo quadragesimo Federicus tertius filius Hernesti filij Leompoldi ex Liburgia filia Simoitis Ducis Moscouiæ annorū uigintiquinq; per Electores fuit electus Cæsar. Sforcia, dum ex Germania quatuor millia Germanorum in auxilium Vicecomitis sclopis armati descenderēt in Insubriā eis euitatis, & cum ex multa copia niuis, quæ ceciderit, & supergressa fuerit humum per brachia quatuor, graue frigus uigeret, uitesq;, & aliæ arbores aruerint, dimissa obsidione Tiennij accessit Veronam die octaua Ianuarij Picce- 1440

nino, & Gonzaga exercitu castramentantibus ad Ripam Tridenti, quo annonam Brixiam conduci prohiberent, & dum durante hyeme Philippenses, ac Veneti multa leuia prelia in agro Brixiense cōmiserint, & in eis plurimi occubuerint Dominico Malatesta Sfortiæ genero captiuato, & ducto Mantuam, & cōmutato cum Carolo filio Gonzaghę Veronæ carcerato, & ambobus dimissis, Piceninus, dum Sfortia apud Vicos Sancti Martini, Albergi, & Porcilis exercitu Venetorum uiginti millium armatorū recēsito, eiq; dato stypendio, apud Turbulas esset intentus perfectioni ibi classis Venetæ in lacu Benaco, ut inde posset cōduci annona Brixiā, ad id prohibendū exercitu Philippensiū quatuordecim milliū equestriū, & sex milliū pedestriū, eiq; dato stypēdio ad Manerbiū, & Bassianū agri Brixien. ex eo aduersus Venetos, & Brixien. dimissis Gōzaga, Italiano, & Seuerinate eorum copijs, reliquo abijt, & traiecto Pado substitit Florenzolæ, & in agris Placentino, & Parmēse, & ibi eo exercitu instaurato, & sibi rursus soluto stypendio die prima Martij illinc iuit in agrum Bononiēsem, & ibi exactis aureis uiginti millibus, & occurens equestribus ducentum, & pedestribus quinq; centum Florentinorum illic castramentantibus, dum transmitterentur ex Hetruria in Galliam Cisalpinam per eos in auxiliū Venetorum, & utrinq; cōmissa pugna eis fusis, ac Spoliatis Baldatio ipsorum duce captiuato, & carcerato in oppido Bolognesij, & ibi mortuo, illinc die quinta decima Maij accessit Foriliuium, & moto bello Sigismondo, & Malatestæ fratribus Regulis Cesennæ, & dum in ea Sigismondus, & Io. Paulus Vrsinus copijs se continerent, Foriliuio, ac Mandola, Tuderano, Moliuichio, & Coliano oppidis diripi iussis, eos exuit, & cum Florentini, & Veneti destinassent ad eorum opem Cesennam pedestres bis

mille,

mille, & illuc se recepisset ex Piceno Attendulus eius turmis, & Balduinus Tolentinas equestribus quinq; centum, & Malatesta Frater Sigismondi equestribus sex centum, iussu Sfortiæ aduersus ipsum transiuissent, & occupati per Guidonē Antonium Fauentinum illius ducem Cassiano, Porticu, Monte ueteri, Terdutio, Aureolo, & Mutiliano oppidis Florentinorum eis appeninum, tentauit eū transcendere in ipsos duodecim millium armatorum, & cum Florentini die uigesima septima Maij conscriptis copijs equestrium, & pedestrium præfecissent stypendiarijs Nicolaum Pisanum, & euocatis Bartholomeum Rolaudinū, & unà cum Summo PP. percusso fœdere Pisanus eius atie traiecto appenino ꝓfectus in eum obsidentē Primaloriū, illinc ipsum expulisset, & Rolādinus expauefactus ex Camarate, ubi substiterat, abijsset, eo direpto uico appeninū trāscendit, Hetruriāq; ingressus ibi obsedit Politianum, & Florentinis timore ꝑculsis in potestatem redegit, & inde ꝓgressus in agros eorū, & ibi ꝑ ipsū castris firmatis propè Florentiam per septem millia passuum usque eam cursitauit, & Florentinorum quatuor milium egressorum aduersus eum omnia ibi diripientem, & pedem referentem usq; Tractā insequutorū, ibi facto impetu in eos, & utrinq; cōmissa pugna, in qua multi occubuerunt, & quatuor cētum capti fuerunt, fudit, & Malatestæ reguli Ariminij filij Pādulphi unà cum Borsio Estense à Venetis ad Vicecomitem sibi aucto stypendio defecerunt. Summus PP. Vitellio penes eum per Florentinos insimulato de proditione, & nec rectè, nec fideliter se habere in re ecclesiastica, & dum secum haberet quatuor millia equestrium, & bis millia pedestriū, captiuato ꝑ Antonium Ridium Patauinum prefectū arcis Adrianæ, dum ipsum tenuisset secū ad loquendum, & per illos, qui ipsum captiuauerāt, cum

ab eis se tueri uoluisset uulnerato, & ducto in arcem ipsam, & ibi mortuo ei substituit Ludouicum Scarampum Patauinum, Patriarcham Aquileiæ, & olim Physicum, qui equestribus tribus millibus, & pedestribus bis millibus unà cum Attendulo, & Bosio, Sforcia, ac Trollo, & Petro, Ioanne Paulo Vrsino profectus fuit in Picenum accersitum per Franciscum Comitem Pubij in agro Casentino, & cum ibi occupatis Bibienna, & nonnullis oppidis cum oppido diui Nicolai illinc accessit ad oppidum Clausorū agri Aretinorum, ut inde transiret in eos, ac Senenses, & dum Pontificij, & Florentini iuissent Aretium pede retulit ad radices Appœnini, & cum ipsi castramentarent ad Cassiū uicū apud Aretium per tres lapides, direptis agris Tyferni castra firmauit propè Perusium per quinq; millia passuū, & in illud introductus ipsum occupauit Archiepo Neapolitano illic ꝓ ecclesia rectore inde expulso die undecima Iunij, & inde exhausto ærario pontificio, habitisq; dono à Perusinis decē millib. aureis inde accessit Tyfernū, illudq́, obsedit, & cū Troilus, & Paulus Valerianus Rom. trecentū equestrib. ꝑ media eius castra trāseuntes ipsum ingressi fuissent, motis inde castris transiuit equestrib. sex millib. & pedestribus tribus millibus in hostes etiam totidem equestrium, & pedestrium castramentantes ad Anglare oppidum, & utrinq; ibi facto conflictu per quatuor horas, & uictoria prius inclinante ad eum die uigesima nona Iunij, & solemnitatis diui Petri tribus solibus tunc in aere conspectis, & ex uehementi uento arboribus euulsis, & domibus euersis, & nauigijs in mari submersis, fuit superatus, eiusq; acies fusa ex ipsa occisis octauaginta, & uulneratis quatuor centum unà cum Eustorgio Manfredo, & captiuatis mille octo centum inter quos fuerunt duces uiginti octo, & ex ecclesiasticis, & Florentinis decem

cem occisis, & ducentum uulneratis, sed hinc inde equis sexcentum suffossis, & hac clade recepta incuria Francisci eius filij, ac Guidonis Antonij Mãfredi, qui ordines militares deseruerant, eis, ac reliquis accessit Burgum oppidum, & mox eo dimisso, ac recepto per pontificios, & Florentinos, ac per ipsos dimissis omnibus captiuis præter Eustorgium, Sacramorum Parmensem, Romanum Burgũ Cremonensem, & alios tres conductos Florentiam, illinc ad octauũ lapidem sub alpinis iugis castra firmauit nõnullis etiam ex suis militibus cum impedimentis interceptis ad Burgum per Troilum, & Valerianum egressos tyfernũ audita suorum uictoria, & Eugubium profectus ibi ope Guidonis Antonij Feltrensis reguli Vrbini reparato exercitu tentauit regredi Perusium, & nec admissus per Perusinos, sed ab eis donatus alijs aureis octo millibus properauit in Flaminiam, & ibi omnia, quæ Vicecomiti adheserant, confirmauit in fide. Et legatus Apostolicus per eum, ac Florentinos oppidis Androsinæ matronæ Petramalensis, & Tyfernatum receptis iuit Tyfernũ, & acceptis Perusinis in sui partes unà cum Petro Balbo nepote Summi PP. accessit Florentiam, & per Florentinos exuto Francisco de Guidis comite septem oppidis, quæ habebat in agro Casentino, Et Per Summum PP. conductis ad sui stypendium Sigismondo, & fratre Malatestis mille quinq; centum equestribus, & totidẽ pedestribus, & ex eis mox deficiente fratre ad Vicecomitem, exercitu septem miliũ equestrium; & quatuor milliũ pedestrium obsedit, & cæpit Balneacauallum, Bagnanum, Vilanum, Mordauum, & Gelphum, & mox obsedit Forilinium; sed superuentis pluuijs, & graui frigore, eo dimisso inde exercitu redijt in Hetruriam, ac latium ad hyberna Sfortia transmissis de mense Februarij octo centum pedestribus ad auxilium

Piceni, & dum peruenissent ad portum maritimum Ariminij ex procella ibi suborta obrutis, & comissa pugna inter classes Venetorum sex tritemium, & aliorum nauigiorum sub Petro Zeno, & Philippensem, in lacu Benaco ad Ripā Tridenti, & Philippēse profligata eius comitibus, & octo centum nauarchis captiuatis, & amissis omnibus nauigijs præter duo, quibus aufugit Blasius Asaretus Genuensis illius pręfectus cum Foriliuiense, & Italiano duce dum ei affuisset in tempore, perducta ad Sermionem, & per Venetos tunc ducta annona Brixiam, ponteq; imposito flumini Mintij, exercituq; super ipsum traducto die septima Iunij in agros Mantuanorum, ac Brixiensium, eisq; depopulatis, Sfortia cepit Putheum longum, & Pontionum, & expugnata Riuoltella Benaco adiacente ope Stephani Contareni pręfecti clasis Venetæ, Desentianū, Pedicolensem, & Salodium expugnatum, & direptum per Petrum Brunorium, & Scariottum Fauentinum ibi captiuatis tercentum militibus, qui illic erant ad custodiam, & cum Italianus, & Vermius duces Vicecomitis castramentarent ad Baxianum uicum quatuor centum equestribus, & quinq; centū pedestribus, & Italianus die nona Iunij incursato agro Brixiense usq; ad mænia Brixiæ, inde abegisset prędam, in illos transiuit, & cum pedem retulissent Vrceos, & Italianus illinc se recepisset Cremonam ad eius tutelam, progressus fuit, & potitus Pontis uico, & multis alijs ibi oppidis, & illinc facta cursitatione in agros Cremonenses, ex eis abegit prędam, Borsio Estense tunc Cremonæ rectore, dum die decima octaua Iunij equestribus mille quinq; centum, quibus ex agro Mutinēse espectabatur per Florentinos in eorum auxilium aduersus Piceninum, ab ipsis defecisset ad Vicecomitem, & Binæ oppido agri Cremonensis capto per Petrum Romanum

tribu-

tribunum suum militum, etiam eo potitus, & per ipsum obsessa Rocca franca iuit ad Vrceorum oppidum, & ibi consertis manibus cum Italiano, & Vermio eisq; profligatis, & inde fugatis ex ipsorum equestribus mille captiuatis cum multa prçda, circiterq; bis millib. tũ uulneratis tum occisis, illud in potestatem suam redegit, & mox Sõcinates, & Romengates ad se deficientes recepit, & dum Borsius Estensis esset ad Vicum Iouis altæ eius copijs, eas aggressus profligauit, omnibusq; impedimentis exuit, ex eius equestribus captiuati sex centum, & dum unà cum Italiano, & Vermio reliquis copijs aufugisset Cremam, & Capriolenses, Clarienses, Triuianenses, Martigianenses, Romanenses, & omnes accolæ Lacus Sebuini una cum Mozanica peruenissent in potestatem Venetorum, motis castris ad Carauagium, Triuilium, & Ripam altam sibi subegit, & cum Vicecomes iussisset Gonzagham Cremona, & Crema munitis prçsidijs, ei occurere ad Ripam altam, ne traiceret in agrum Mediolanen. omnibus ibi accolis metu perculsis inde abeuntibus cum armentis, & alijs bonis, & ex Placentia destinasset classem Cremonam ad ibi præsidium, prçparatis omnibus ad Ripam altam necessarijs obsidioni Carauagij illud obsedit die uigesima Iunij, & cũ Leone eius fratre ictu sagittæ letaliter in crure percusso, ob id indignatus illud grauiori obsidione præmeret, eius mœnia ictibus trium tormentorum bellicorũ illuc conductorũ quassari faciendo ab ibi oppidanis metu perculsis recepit die trigesima Iunij, & per Contarenum classis Venetæ in Benaco præfectum unà cũ Brunorio expugnata, ac direpta Ripa ibi utrinq; multa cæde edita, & per Brunorium mox eius arce ui compulsa in sui potestatem, quodam tribuno perfuga eam pertinatius tuente, & deinde expugnato, ac direpto Gardo, & Iacobo antonio

Marcello

Marcello agrestium manu ingresso Arcum, & per Contarenũ quoq; oppugnato Lagisio militibus ibi ꝑ Gonzagã impositis ad presidium ipsum strenuè tuentibus, Sfortia dimisso Petro Aduocato cum Brixiensibus militibus euocatis ad oppugnationem arcis Carauagij ingressus agrũ Cremonensem, ibi exuit Vicecomitem omnibus oppidis, quæ adhuc ei parebant præter Casalis maioris ibi incolis prędæ expositis ꝑ milites, qui erant ad ibi presidium iussu Italiani, & recepta arce Carauagij redegit etiam in sui potestatem Marcariam, Asulam, & Canetum cum ibi arcibus, ex eis expugnata arce Marcariæ, & deinde obsessa arce Lunati unà cũ Contareno die uigesimo primo Augusti expugnauit Pischeriam, eiusq; arcem obsedit, terra, & aquis eam tuentibus equestribus, & pedestribus ad eius presidium per Gonzagam impositis, & Philippenses unà cũ Gonzaga, & Picenino ex Flaminia ibi dimissis ad presidium Francisco filio, & Guidone Antonio Manfredo regresso in Galliam cisalpinam quatuor millibus equestrib. & bis millibus pedestribus, & profecto Mantuam, ibi die quinta decima Septembris habuerũt comitia, ad quæ accessit Nicolaus Estẽsis Marchio Ferrariæ, qui mox illic ad Sfortiam obsidentem arcem Pischeriæ profectus cum coram Paschale Maripetro patricio Veneto, & penes ipsum Venetorum legato tentauit de pace facienda inter Venetos, & Vicecomitem, ipsumq; ei cõciliando sibi data uxore Blanca Maria Vicecomitis filia totiens ipsi promissa, & dimisso Sfortia illinc profectus Mediolanum, inde die uigesima conduxit Cremonã Blancã, & illinc die uigesima quarta Mantuam, & cum Sfortia requisitus ad illuc cundum per Estensem eo inuitis Venetis noluisset accedere, illinc conduxit Ferrariam unà cum Sophia Imperatrice Byzantij filia Theodori Marchionis Montisferrati, & Pi-

ceninus

cenimus ex Mantua exercitu ibi coacto Bononiam profectus fuit, ubi prodi tione in lucem prodita ibi arcis pręfectum, & multos alios Bononienses illius complices iussit capi, & de eis ultimum supplicium sumi, & mox Bononia, & Flaminia dimissis sub custodia filij, & Manfredi illinc properauit Mediolanum ad Vicecomitem sex millibus equestribus, & bis millibus pedestribus, ut eius rebus perditis succurreret. Et Sfortia recepta, & direpta arce Pischeriæ traiecto Mintio, & habitis Villafranca, & Vigisio, & mox Valesio, expugnatoq; Sanguineto, nonnullis oppidis propinquis Mantuæ potitus est, & mox factæ fuerũt induciæ inter Venetos, & Vicecomitem pro agro Cremonense, & Insula Fulcheria per totum mensem Octobris ibi commissis multis leuibus prælijs utrinq; graui strage, & pręda hinc inde abacta, & die prima Nouembris legatis summi Pont. Venetorum, Florentinorum, Vicecomitis, Estensis, Gonzaghæ, & Marchionis Montisferrati, & aliorum principum Italorum coactis unà cum Sfortia, & Piccenino Mantuæ pro pace adhuc cõtrahenda inter Venetos, & confęderatos, & Vicecomitem, & nec stabilita Venetis Cremonam requirẽtibus Sfortia die octaua Nouembris exercitu obsedit Lignanum, & pro cuius subsidio dum Vicecomes destinasset ad Piceninum duodecim millia equestrium, & sex millia pedestrium super classe per flumen Padi, & Veneti aliam classem Ostiam, & ibi exercitus firmassent illinc utrinq; bis terræ, & aquis fuit pugnatum uictoria prius inclinata ad Venetos, & mox ad Philippenses multis hinc inde desyderatis, & mox Sfortia ꝓfectus Godium, dum illud obsedisset, & Seuerinas eius atie illuc ad auxilium properasset, ob inopiam pabuli die decima Nouembris illinc abijt ad Bidocellas, & positis castris die quintadecima inter Lunatum, & Pischeriam, omnibus ibi

poti-

potitus fuit excepto Lunato, & die uigesima quarta ob immensum frigus cũ autumnó uigẽte multæ, & frequentiores solito, & fęrè semper pluuiæ cecidissent, transmisso exercitu Veronam, & Bergomum, & in eorum, ac Cremonensium agris, & pagis ibi Venetis suppositis ad hyberna, Veronæ turma equestrium substitit, & Philippenses Cremonæ, ac in eis, & Insulæ Fulcheriæ oppidis, & uicis Vicecomiti parentibus, ac Insubrum, Parmensium, Placentinorum, & Mantuanorum hybernati sunt celerius solito, Picenino eius turmis, ac cohortibus cõmorante in Castro ueteri Rolãdi Pallauicini ultra Padum, & uigente hyeme Sfortia, & Franciscus Barbarus rector Brixiæ unà cum Petro Aduocato, & Paride Co. Lodroni accesserunt Venetias, & per ibi Ducem, ac Senatores lęto animo suscepti fuerunt, & ob multa beneficia in eorum Rempub. collata prçmijs cõdignis honorauerunt, & in gratiam Aduocati Brixiensib. onus uectigalis macinæ remiserunt. Et Sfortia secum tractata re bellica enixè pęnes ipsos laborauit pro pace inter eos, ac Vicecomitem facienda, sed cum postulassent sibi concedi ius construendi pontem super flumine Padi, quo possent ad sui libitum traicere in agros Parmensem, & Placentinum, ei locus esse non potuit. Latini, & Græci pręter Marcũ pręsulem Ephesij post multas disputationes habitas Florẽtiæ de mense Iunij in unũ cõuenerunt, & cõsenserũt in dogmatibus fidei christianæ in his, quæ iam diu utrinq; discordarant, Iosepho pręsule Byzantij ibi defuncto, & summus Pont. missis oratoribus Florentiam ad ibi synodum per Armenos, & per eos receptis institutis Rom. Eccl. postpositis Græcorum in his, quæ pertinerent ad fidẽ christianã, die uigesima Nouembris dissoluta synodo die decima octaua Decemb. creauit cardinales Io. Antonium Lasitanum, Ioannem de Turrecremata

cremata Hiſpanos, Raimondum Rhemenſem, Ioannem Morinenſem, Gulielmum Andagauienſem, & Ludouicũ Rhotomagienſem Gallos, Ioannem Eboracenſem Anglũ, Sibineum Polonum, Guerreriũ, & Petrum Auignenſem Germanos; & Dionifium Agrienſem Pannonium, Ioannem Tarentinum, Nicolaum Capuanum, Gaſparem Noui comenſem, ex Mediolano, Albertum de Albertis Camertinorum Florentinum, & Georgium Fliſcum Geuuenſem Italos.

Et Piceninus die undecima Februarij anni proximi recenſito exercitũ Vicecomitis, eiq; dato ſtypendio, & iuramento fidelitatis ad Caſtrum nouum inde ſe recepit Cremonam, & inde Romanenghum, & poſtea Pumenenghum, et illinc die tertiadecima ibi traiecto Ollio in agrũ Brixienſem, et ibi ducentum equeſtribus, et totidem pedeſtribus ſub duce Napo interceptis, ac ſpoliatis, et multis alijs fugatis ad Montem clarũ, eoq; die quartadecima expugnato, ac direpto, ibi etiam alijs ſexcentum equeſtribus Venetorũ interceptis, ſpoliatisuè, et alijs mille quinque centum equeſtribus, et quinque centum pedeſtribus eorũ proficiſcentibus ad ſubſidium Roadi, eis occurrẽdo, et cum ipſis cõſertis manibus die ſextadecima illis quoq; interceptis, exutisq; aliqua cæde, inde die ſequenti curſitauit uſque Brixiam, et ibi cum hoſtibus commiſſa pugna multis hinc inde deſyderatis occupauit Franciam curtã, et Pallatiolum multa copia annonæ, et pulueris ſulphurei, excepta arce, ibi, dum eã oppugnaret, Italiano uulnerato ſpiculo in coxia dextra, eaq; potitus die uigeſima quarta profectus Iſeum illud obtinuit, et Martinengo, cum toto agro Bergomenſe, et Inſula Fulcheria, ac Couo, Antiniate, Romanengo, et multis alijs ibi oppidis reuerſis ad Vicecomitem, & ad Gonzagam Valegio, Volta, Capriana, 1441

Caſte-

Castelucio, & multis alijs illic oppidis, inde destinata eius atie suppeditauit quoq; Quinzanum, Manerbium, Bassanum, Alfianellum, Pontisuicum, quem diripi iussit, expulsis illinc incolis cum tot bonis, quot secū ferre potuerint, et mox Ponzanum, & alia loca agri Brixiensis citra flumē Mellę, direptis Roate, et Vrceis nouis Italiano duce, et die prima Martij Canetum, expugnata, et depopulata ibi arce, et mox Marcariam illic etiam arce, et ponte expugnatis, et deinde Bozulum, sanctum Martinum ab Aggere, Riparolum, ac Sablonetam, et reuersus ad Vrceos ueteres, illisq; suppeditatis, mox oppugnauit, et obtinuit Soncinū illinc quinq; cētum equestribus, et totidem pedestribus, qui ibi erant ad pręsidium, dimissis incolumibus, cum duobus Genuēsibus, et Bartholomeo Longena sibi solutis aureis quatuor millibus. Et Sfortia abiens Venetijs Brixiā, illicque etiam Venetorum recensito exercitu illinc redijt Veronam die uigesima septima Februarij, et habita copia pabuli, et receptis copijs auxiliaribus per eum olim transmissis in Hetruriā in auxilium Florentinorum, et Erasmo Narniense Gattamelita nuncupato mortuo, et sepulto Patauij, eiq; subrogato Michaele Attendulo, ex Pischeria abijt exercitu quindecim millium equestrium, et sex millium pedestrium, et firmatis castris ad Montemclarum ibi oppidum Carpanedulū die trigesima Martij expugnauit, ibi ex eius equestribus plurimis desyderatis. Et Philippensibus regressis ad statiua, et ad stypendium Vicecomitis ducentum ex Venetis, et uiginti septem ex pontificijs, et Florentinis equestribus profectis, et die quintadecima Aprilis per Estensem, Gonzagam, et Piceninum Blanca Maria conductā Cremonam, et illinc Mediolanum ad patrem, et p Troilum Zerpellonū, dum indignatus in Sfortiam ab eo defecisset ad Vicecomitem ingressum militib.

suis

suis Vallem camonicã ea uendicata Vicecomiti, & etiam per eum, ac Darium Sfortiæ generum, dum die quarta Iunij ipsum quoque deseruisset ducentum equestribus, & defecisset ad Vicecomitem, qui eum constituisset ducem sex centum equestrium, & quatuor centum pedestrium, ac Seuerinatem facto accessu Soncinum eorum copijs, ac quàmplurimis fossoribus, & illinc facta incursione in terras hostiles Brixiensium, & Bergomensiũ eas diripiendo, & die quinta decima facta in eos irruptione per Bergomenses, & utrinq; facto certamine, in quo multi hinc inde occubuerunt, & per Zerpellonem die uigesima prima interceptis triginta sex equestribus ex quadraginta, qui ex Bergomo accurrerant Pallaciolum, & Ioanne Matto tercentum pedestribus, & uiginti equestribus, quibus militabat ad stypendium Florentinorum, ab eis deficiente ad Vicecomitem. Sfortia die uigesima prima Iunij exercitu Venetorum duodecim millium pedestrium, & totidem equestrium castramentauit ad Balneolum, & Philippensibus quatuordecim millibus equestribus, & totidem pedestribus ad Manerbiũ castramentãtibus in agro Brixiense, & ibi factis multis utrinque leuibus prę lijs die uigesima quinta per Sfortiam motis castris, & firmatis ad Curticellas, & per Philippenses ad Offlagam, hinc inde expositis aciebus ad Cignanum fuit pugnatum pari marte per septem horas centum utrinq; cadentibus, & tercentum uulneratis, inter quos fuit Barnabas Barbos Cremonensis dux equestrium Philippi, qui uulnere sibi illato super supercilio obijt, & dum Bartholomeus Coleo dux Venetorum irrumpisset eius copijs agrum Cremonensem die uigesima sexta. Sfortia firmatis castris ad Manerbium, & per Philippenses ad Pontisuicum, & dum Piceninus eorũ dux inde profectus in Venetos, ut cum eis rursus manus

conse-

conferret se recepit ita uolentibus Venetorũ legatis unã cum exercitu in tutum ultra torrentem Mellæ, & Prato Alboino, & alijs oppidis circumuicinis potitus iuncto Ollio flumine ponte die octaua Iulij illinc traiecit in agrum Cremonensem, & Ciuidate, & Calceo, & alijs oppidis ad fines ipsius, & agri Bergomensis redactis in sui potestatẽ, ibi cõmissis nonnullis leuibus prẹlijs, in quorum uno occubuit Gulielmus Caualcabos patritius Cremonensis, & ex primoribus prẹfectis turmarum equestrium Venetorũ uiriliter dimicans cum hostibus, aliqua illorum cæde die quartadecima exercitu triginta quinq; millium armatorum firmauit castra ad Martinengum, ad cuius prẹsidium erat Iacobus Pauesius nuncupatus de Gabiano Cremonensis Vicarius Picenini mille equestribus, & sexcentum pedestribus Picenino cum continuo insequente exercitu Philippensium aucto copijs eius filij, & Gonzaghæ etiam triginta millium armatorum aduersus exercitum Venetorum per mille passus, & Martin engo ab eo cõtinuo oppugnato tormentis bellicis, & utrinq; ibi cõmissis multis leuibus prẹlijs, in quibus multi occubuerunt, militibus ẽt Picenini, & alijs Venetorum degentibus ad prẹsidium Bergomi uicissim armis sẹpius se infestãtib. & nec cõmisso prẹlio graui, licet ad id Sfortia, cuius exercitus erat compulsus in graue discrimen, & nec inde sine periculo educi poterat, & nec aliqua annona in eius castra subuehi, sẹpius prouocatus fuisset per Piceninũ, die octaua Augusti, & anno octauo ipsius belli prẹter omnium spem pax iam diu tractata medio Eusebij Caimi Mediolanensis, & Vrbani Rosei Papiensis ultra, et citra comeantium enuntiata fuit, et factis inducijs ꝑ dies quindecim inter pontificios, Venetos, Florentinos, Genuenses, ac Vicecomitẽ, et illinc digredientibus exercitibus in agrum Cremonensem, ubi

multa

multa illata fuerunt damna per utriusque milites, Sfortia ex Soncino dimisso loco sui Attẽdulo iuit Venetias, & re composita ad Caprianam agri Brixiensis inter eorum legatos ibi coactos, prçsule Aquilegiæ pro summo Pont. Francisco Barbarico cognomento diuite, & Paulo Trono pro Venetis, Raynerio Capone, & Angelo Aciolo pro Florentinis, Baptista Cicada pro Genuensibus, Nicolao Arcimboldo, & Francisco Castilioneo pro Vicecomite interuenientibus, unà cum Gonzaga principe Mantuæ, & promissa per Vicecomitem Blanca filia sua naturali uxore Sfortiæ cum dote Cremonæ, ac Pontremuli in agro Lunense loco Piceleonis exceptis oppidis, quæ Gonzaga, & Pallauicinus ex agro Cremonense possidebant, reliquisq; cõmissis arbitrio Sforciæ, die quarta decima Octobris ex Venetijs applicuit ad uicum Casteletti Ponzonorum bis millibus equestribus, & totidem pedestribus, & inde die uigesima quinta digressus fuit ad monasterium sancti Sigismondi in suburbijs Cremonæ, ubi eadem die hora decima septima desponsauit Blancam Mariam annorũ sexdecim antea per dies decem, & septem conductam Cremonam, ibi assistentibus Petro Vicecòmite Cremonæ rectore, Vitelliano Borromeo, Francisco Landriano, Eusebio Caimo, & Lafranco Castilioneo, qui habuit orationẽ nuptialem, & cum ea hora uigesima ingressus Cremonã per portam sancti Michaelis nocte sequẽte in arce sanctæ Crucis consumpsit matrimonium, habita Cremona cum eius territorio demptis Piceleone, ac terris Caualcabouũ, Marchionis Mantuæ, & Rolandi Pallauicini unà cum Pontrẽmulo, & die uigesima Nouemb. cum eius iudicio pacis pacta essent cõmissa, declarauit inscriptis Cremonæ, ibi Venturino de Marnis Episcopo, Ruberto de Viano prçtore, Galeatio Ponzone, Guidone Amato Cremonensibus,

 Vgotione

Vgotione de Contrarijs Ferrariense, & Pasino de Bagnis Papiense pręsentibus Bononiã cum tota Flaminia debere dimitti Eccl. Ro. & dominos Fauentiæ restituere Florentinis ea, quæ ipsis ademerant, & etiam ex dñio Rauennæ pręter dotalia, Ecclesiæ, & Genuenses sua obtinere demptis his, quæ spectarent Spinulis, soluendo consuetum tributum Duci Mediolani, cui cederet alueus Abduæ cum utraq; ripa, ac Castrum nouum in agro Genuense, dimissis alijs, quæ tenebant ex agris Brixiense, & Bergomense, & Veronense Venetis, & etiam ducibus Tridenti ea, quæ ex agro Veronense occuparant, & per Aloysium Vermiũ oppido Baldo Venetis, ẽt ei restituentibus ea, quæ pęnes se haberent sui iuris, & etiam Venetis per Gonzagam Liniaco, ac Portu, & alijs, quæ eorũ occuparat ex agris Brixiense, & Veronense, & ipsi per Venetos omnibus, quæ illic occuparant, exceptis Asula, Lunato, & Pischeria, & die tertia decima Decembris fuit publicata pax. Et ad stypendium Sfortiæ inter alios fuerunt Iacobus cognominatus Iacomatius, & Mazeus de Guarna ex Salerno Campaniæ, Franciscus de Ghytijs ex oppido Celani in Brutijs, Marianus Therdous de sancto Demetrio Calabriæ ductores turmarum equestrium, & qui cum eodem Sfortia, ex Regno Neapolitano accesserunt in Insubriam, & pro eo militarunt aduersus Venetos, Mediolanenses, & alios hostes suos, & dum potitus fuerit dominio Insubriæ, & finitis bellis subsititerunt Cremonæ, & eorum familiæ denominatæ fuerunt à municipijs, unde oriundi fuerunt, & scilicet Salerna, Celana, & Calabria, & ex quibus multi alij insignes uiri tũ armis, tũ toga processerunt.

1442 Anno sequente de mense Februarij ex graui frigore gelu flumine Padi concreto, & arefactis uitibus, & ob id subsequuta pęnuria uini, & cum ferè ubiq; in Gallia cisalpina

pina uigeret grauis annonę pęnuria, quàmplurimis Veronensibus, Brixiensibus, & Bergomensibus Cremonam, ubi non erat multa pęnuria, profectis. Sum. Pont. Paulo Lamolara, & Betino Bino Albanense armorũ peritissimis iussu suo ultimo supplicio affectis, ex Florentia Romam rediјt die uigesima octaua Septemb. percusso fędere cum Vicecomite indignato in Sfortiam eius generum magis inclinatum in partes Florentinorum, & Venetorũ, quàm ipsius. Et Picenino ex Bononia accito eũ constituit exercitus sui supremum ducẽ in Sfortiam, ut eum expelleret ex Piceno, & per Vicecomitem Borsio Estensi concessa Crema pręter arcem Serri die sextadecima Octobris.

Anno sequuto factis inter Sforciam, & Piceninum inducijs per octo menses Piceninus eis postpositis ex Gallia cisalpina destinauit quatuor millia equestriũ, & totidem pedestrium sub Ludouico Gonzaga in Senenses Sforciæ socios, & dum Sforcia de mense Septembris dimisso Esio Alphonso ex Piceno, ibi constituto Vicario suo Troilo de Rosenno iuisset Venetias, & ab ipso ad Alphonsum defecissent Italianus Foriliuiensis, & Petrus Brunorius eius duces quinq; centum equestribus cum eo Troilo, rursus facto conflictu per reliquas eius copias ibi dimissas, cum pontificijs, & Aragonensibus, eorũ supremo duce adhuc Picenino propè montem Abbatis, & Foliam die octaua Nouembris ipsi pręualuerunt, ex hostibus desyderatis mille quinque centum equestribus, sed deinde alio commisso pręlio die uigesima nona Decembris succubuerunt captiuatis Thadeo Estense, Guidone Rongono, Dulcio, Tiberto nepote Melitæ, & Simone Florentino suis ducib. mille quinq; centum equestribus, & quàmplurimis desyderatis, alijsuè uulneratis, & Cremonenses ad subsidium Sfortiæ eorum domini tunc destinarunt ad eũ, dum esset 1443

apud Fanum;aureorum octo millia habita eorum medietate à clero.

1445 Anno 1445. Cremonæ prętore Liberio de Bonarellis equite Florentino Sum. Pont. unà cum Alphonso Aragonense conduxit ad sui stypendium Sigismondum Malatestam, & exercitu transmisit in Sfortiam ad eum expellendum ex Piceno ad instigationem Vicecomitis, per eũ etiam transmissis in Bononienses Gulielmo Marchione Montisferrati, & Carolo Gonzaga copijs suis, eisq; ingressis hostiliter eorum agros, ipsisq; per illos direptis, & à Florentinis motis periculo Bononiensium in eorum auxilium destinato Eustorgio Fauentino equestribus mille quinq; centum, & pedestribus ducentum, & per Vicecomitem introducto onere taxarum equorum in dominio Mediolani soluẽdo equestribus suis pro hospitationibus per ibi rurales super eorum fundis, & capitibus ad conseruandum eorum turmas, quas in multo numero ad sui stypendium habebat, & iusso Annibale Bentiuolio occidi ꝑ Baptistam Canetulũ, & alios factionis suæ, in eius partes adductos in solemni die Natalis diui Ioannis Baptistæ, dũ eius ecclesiam adiret, & per Bononienses arreptis armis obtrũcatis Canetulo, & alijs factionis suæ, qui sibi occurrerunt, illiusq; cadauer ignominiosè, antequàm sepeliretur, interdiu tracto per ciuitatem, & ex Florentia accersito exhortatione summi PP. Xanto filio naturale Hectoris Bentiuolij ibi exercente artem laneficij Bononiam, & ibi constituto tutore, & rectore ipsius Ioanne filio Annibalis, & per Venetos, ac Florentinos destinatis in eorum auxilium alijs copijs sub Tiberto Brandolino duce impigerrimo, Bononienses, eis secum coniunctis, & præmijs, pollicitationibusq; redacto in partes suas Marchione Mõtisferrati, & Besarione cardinale Bononiæ legato apostolico,

lico,& Xanto duce facto impetu in Gonzagam castramen tantem illius atie ad uicum sancti Ioannis corũ agri,illinc, & extra agrum ipsum eum cum atie sua expulerunt,& oppida,quæ ibi Piceninus,ac fęderati pro Vicecomite occuparant, recuperarunt. Et Sforcia die uigesima secunda Augusti, seu decima Septembris facto cõflictu cum pontificijs, & Aragonensibus Firmano legato apostolico, & Francisco Picenino dimisso per patrem loco ipsius duce supremo ad Vlmum copijs suis, ipsos profligauit, ac superauit, & Nicolaus Piceninus pater Francisci annorũ sexaginta quatuor, dum Vicecomes decreuisset eum trasmittere Bononiam recuperandum ita requirẽtibus illic exulibus, obijt die tertiadecima Octob. ex dolore animi concepto, ut creditum fuit, ob rem malè gestam per filium superatum à Sforcia, qui Zerpellonem, dum in gratiam summi Pont. ac Alphonsi Aragonensis eum decreuisset tollere ex humanis, re in lucem prodita captiuatum per Alexandrum Sforciam eius fratrem iussit furcis suspẽdi, & intẽdens adherere Vicecomiti socero suo, dimissis Venetis constituto supremo duce, eiq; concesso Pisauro accessit Cotignolam.

Et altero anno Vicecomes cum eum inducere nequiuisset ad sibi dimittendum Cremonam pro aureis decem millibus,quos ei quotãnis pendere obtulisset, indignatus 1446
in ipsum accersito ex Piceno Frãcisco Picenino filio Nicolai in Galliam cisalpinam iussit per eum exercitu ipsam obsideri, & per illum direpto eius agro, & ibi uico Vidiceti combusto, & Soncino sibi prodito ꝑ Franciscum Sclauũ, & Romanẽgo,& Castroleone occupatis ei admouit exercitũ die prima Maij, ipsamq; per plures dies, die, ac noctu oppugnauit,ad cuius pręsidium erant Iacomatius Salernitanus, & Angelus Simoneta credens eã occupare opera

 ibi

ibi Ghibellinorum, & Rolandi Pallauicini. Et Veneti transmissis legatis ad Vicecomitem Mediolanum ei indixerunt bellū, nisi desisteret ab oppugnatione Cremonæ, eisq; cum ipsum adire nequiuissent per internuntium responso dato ipsos tutiores fore alibi, q̄ Mediolani transmiserunt è Brixia ad subsidium Cremonæ sex millia equestrium, & totidem pedestrium sub Michaele Attendulo, Antonio Marcello, & Gerardo Dandulo legatis, & traiecto per eos Ollio in agrum Cremonensem, & ex eis destinatis tercentum Cremonam sub Scaramutia Foriliuiēse, & toto agro occupato per Piceninum reliquis profectis Casalemaius, & per Piceninū, qui eos exercitu insecutus fuisset, firmatis castris in insula Padi, haud longè oppido utrinq; commisso prelio die uigesima octaua Septembris Philippenses succubuerunt ex suis turmis equestrib. quatuor millibus captiuatis, centumuè occisis, & totidem in aquis ibi fluminis Padi submersis Picenino, Erasmo Triultio, Aluisio Vermio paucis inde aufugientibus Cremonā uersus, & Attendulus receptis oppidis Cremonensibus per Piceninum occupatis illuc properans, & ibi commisso alio prælio cum Philippensibus, ipsisq, profligatis ex eis alijs quinq; centum equestribus, & bis millibus pedestribus euocatorum captiuatis eam liberauit ab obsidione, & per Ioannem Ludouicum Gonzagam receptis Casale maiore, & alijs ibi adiacentibus coniunctis in unum eorū copijs ingressus Insulam Fulcheriam nil ibi Vicecomiti citra flumen Abduæ præter Cremam reliquit, & traiecto flumine omnia igni, & ferro, ac prędæ usq; Mediolanum exposuit direpto Briantiæ monte, & Bremio capto obsedit Leucum ad Larij caput ijs, qui erant ibi ad præsidium illud strenuè tuentibus Vicecomite eis subministrante sępius per Lacum ipsum annonam, & copias auxiliares, &

mox

mox Cassano occupato, & Abdua ibi iuncto ponte, & illinc ad presidium dimisso Gentile Varaneo cum copijs reliquo exercitu iuit Carauagium hybernatum, Cremonã ad opem appulso Angelo Simoneta legato Sforciæ apud Venetos ex agro Brixiense nonnullis cohortib. pedestriũ. Et Attendulus, dum intellexisset Sforciam exhortatum per Sum. Pont. ac Alphonsum Aragonensem, dum se, ac Picenũ ab eis nequiret tueri nullo auxiliante, descendisse in partes Vicecomitis soceri sui penes eũ legatis pro Sforcia Maceo Guarna Salernitano, & Vincentio Amidano, & in eius auxilium descendere exercitu in Galliam cisalpinam, dimissa Leuci obsidione, ac dimissis Casali maiore, & alijs receptis ex agro Cremonense, Insula Fulcheria, ac Ducatu Mediolanense per eum, ac Gonzagam, unà cum ipso, ac exercitu inde abijt, per Venetos munita presidio Rauenna, & per Florentinos ad impediendũ iter Sfortiæ in Galliã cisalpinam destinatis copijs in agrũ Bononieñ. Iacomatius de Guarna ex Salerno fuit receptus inter ciues Cremonæ, unde Salerna familia ibi degens fuit ab eo denominata, & habuit originem.

Et anno sequente Eugenio Summo Pont. mortuo die 1447 sexta decima Februarij, completo anno sexto decimo sui pontificatus, & ætatis sexagesimo tertio, dum unà cum Alphonso Aragonense intenderet agitare bello Florentinos, qui auxiliati fuissent Sfortiæ, ne eũ expellerent ex Piceno, & Thomas Physicus ex Sarzana oppido Lunense Bartholomeo Physico etiã patre, & Bartholomea matre humilis conditionis, & quæ uendidit pullos, & oua Epus Bononiæ, & cuius, ac Ioannis Carauallie ordinis Heremitarum diui Augustini mox cardinalis opera usus fuit Eugenius ad tollendum concilium Basaliense, factus fuit Pontifex Maximus, & nominatus Nicolaus Quintus.

Et Veneti occupato Casall maiore rursus agros Mediolanenses cursitarunt usq; Mediolanum, ac Papiensium oĩa ibi diripiẽdo Breuio occupato unà cum Lario monte, qui fuit direptus, & Leuco oppugnato, & de mense Aprilis Gerardo Dandulo autore tentarunt Cremonã occupare medio ibi factionis Guelphæ, Fuschino Attendulo illic rectore. Et summus Pont. misit Ferrariam Dominicum Capranigrum cardinalem Hostiẽsem, ut ibi Alphonsum, Viccecomitem, Venetos, & Florentinos componeret, sed mortuo Vicecomite ex profluuio uentris Mediolani die tertiadecima Augusti, & dñij sui anno trigesimo quinto, & ætatis quadragesimo nono omnia imperfecta remanserunt Petro Pusterla pro eo legato pęnes Sfortiã, & pço ipso eo Pusterla, & Andrea Birago pęnes Vicecomitem intercedentibus. Et Mediolanenses se in libertatem uendicarunt, Federico Cæsare asserente dominiũ Mediolani ad eum deuolutum esse. Et Alphonso Aragonense, se deo fuisse institutũ hæredem per Vicecomitem opera Brocardi de Persico, & Io. Francisci de Landriano, & Carolo primogenito Ludouici Aureliẽsis Ducis prętendente sibi illud spectare ab intestato ob Valentinam matrem suam, & sororem Vicecomitis, ex qua etiam nati sunt Ioannes princeps Angolisinorũ pater Francisci, qui mox fuit Rex Gallorũ. Et Philippus Comes Virtutis unà cum Isabella nupta Fusio ex regulis Nauariæ, ex qua descendit Castonus Fusius, qui fuit Dux supremus in pręlio Rauennæ, in quo fuit occisus, ex conuentione innita per Ludouicum Ducem Aureliensem maritum Valentinæ cum Philippo Maria Vicecomite, & imperio uacante approbata p sum. Pont. Et Veneti, ex uico Sorcsinæ agri Cremonensis, ubi habebant statiua: sperantes Cremonam transire debere in eorum ius, ibi tumultuantibus Guelphis, & ea spe delusi

lusi receptis Casali maiore, & Soncino profecti Laudam eam, & mox Placentiam Dandulo etiam legato, & Estense duce in eorum fidem susceperunt, & ibi dimissis ad præsidium bis millibus equestribus, & totidem pedestribus, fęrè omnia usq; Mediolanum occuparunt unà cum Brembio, Mandello, & Leuco, & ibi ponte occupato, ex ualle Sassinæ, & montibus Briantiæ prędam, & captiuos abducendo. Et Mediolanenses destinatis legatis Venetias ad ibi Ducem, & Senatores ab eis requirendo restitutionem eorum, quæ sibi occuparant ex Dominio Mediolani, & sibi dato responso per eos ipsa esse restituturos sibi solutis omnibus per ipsos expenditis in bellis, quæ gesserant cum Vicecomite, conscripto exercitu, & coniuncto ponte Ollio flumine ad Senigã, eoq; traiecto incursarunt agrum Brixiensem usq; ad uicum sancti Geruasij, & inde longè, & latè abduxerunt prędam, & captiuos. Et Sfortia audita morte Vicecomitis soceri sui ex agro Bononieñ. in quo consederat, pulsus ex Piceno eius atie, & uxore habitis mutuo pecunijs à Petro Rubeo cõstructo ponte super flumine Padi die uigesimaquarta Augusti properauit Cremonam, & transmisso per eum Venetias, & mox Mediolanum Benedicto Physico Nursino legato, & ad ipsum destinatis legatis per Mediolanenses Aloysio Bossio, & Petro Cotta factus eorũ dux supremus, sibi promissa Brixia, ubi eam cœpisset, Pado flumine ponte coniuncto, & pręsidijs, & machinis firmato, ne Veneti classe fluuiatili Placentiam tenderent, die trigesima traiecta Abdua ad Picceleonẽ castra sua firmauit aduersus Venetos, qui erant ad Camairagum in agro Laudense, & ibi secum iunctis copijs Mediolanensium sub Francisco Picenino, & inuicẽ factis aliquibus leuibus pręlijs, & inde motis castris ad Casale pusterlarum, Papiam, dum Papienses opera Agnetis

tis

tis Mainæ socrus suæ degentis in arce Papiæ per Matheũ Bologninum ibi prefectum sibi concesso oppido sancti Angeli in agro Papiense inclinatis eorum animis uersus Sfortiam, cum pari odio Venetos, & Mediolanenses prosequerentur, sponte se ei permisissent, recepit, timens, ne occuparetur per Ducem Sabaudiæ, & exercitu ex sua, & Bratianorum suorum aduersariorum factione, & in quo erat robur militum Italorum, coacto, recepto sancto Columbano in agro Laudense obsedit Placẽtiam medio autumno, & auctis aquis fluminis Padi ob pluuias tunc superuentas terrestri,& nauali prelio hyeme oppugnauit,& die sexta decima Nouembris expugnauit, ac diripi iussit ibi captiuatis Gerardo Dandulo rectore,& Thadeo Estense duce ibi ad præsidium decem millibus pedestribus, & nonnullis turmis equestrium, inter quos fuerunt Baptista Azanellus,& Nicolinus Vngaronus tribuni militum Cremonenses,Venetis Attendulo duce ex agro Papiense cursitantibus, ac diripientibus agrum Mediolanensem,& trãsmisso exercitu ad hyberna accessit Cremonã, ubi erat Blanca uxor. Et Raymondus dux Caroli Aureliensis de mense Septembris ex Gallia in Italiã descendit exercitu, & sibi prodita urbe Astense per Thomam Bononiensem ibi rectorem obsedit Boscum in agro Alexandrino,& per Mediolanenses ad eius opem destinatis copijs Hectore Fauentino,& Bartholomeo Coleono ducib. facto utrinq; prelio die decima septima Octobris succubuit, & Coleo mox dimissis Mediolaneñ. mille quinq; centũ equestrib. iuit ad stypendium Venetorum hybernantium in agris Bergomensium,& Brixiensium, Sforciadis autem in agro Cremonense cis, & ultra Padum iunctũ ponte, & propugnaculo cõstructo ultra Padum, quod tuebatur Rolãdus Pallauicinus, & altero cis Padum, quod tuebantur Cremonenses,

monenses, & per Mediolanenses trāsmissa classe ex Papia Cremonam ibi tunc prętore Io. Francisco de Botichiellis Papiense.

Anno sequuto Sfortia die prima Maij recensito exercitu inter oppida Cremæ, & Castrileonis, eiq; soluto stypendio profectus Mozanicam, Vailatum, Triuiltum, & Cassanum eis potitus fuit, & classis Veneta triremium uiginti sex, & plurium nauium Andrea Quirino duce, dum die quintadecima Iunij appulsa Cremonam oppugnasset pontem constructum super flumine Padi, cōmissa pugna cū eius nauarchis per Sforciadas, & Cremonenses Salernitano duce, & Blanca Maria eis assistente, ipsosq; incitante ad prælium unà cum Ruglerio Gallo ex Piceleone cognominato Bilanciono strenuo uiro profligata fuit, & dum audiuissent Sfortiam ex agro Laudense superuenire exercitu, retrocessit ad Casale maius, & Sfortia, cum sum. Pont. frustra tentasset componere Mediolanenses, Venetos, & Alphonsum, & Florentinos, qui ad id inclicassent, & Veneti recusassent Laudam Mediolanensibus dimittere, nonnullis oppidis Venetorum receptis eam classem, dum adhuc infestaret Cremonēses, classe Mediolanensiū uigintiquatuor triremium Blasio Asareto pręfecto die decima septima Iulij oppugnauit eius præfecto diffiso eam tueri, ea combusta aufugiente intra Casale maius, & Castro Ponzonorū per Sforciadas die uigesima prima Iulij, & Mozanica per Venetos depopulatis, & eis castramentantibus ad uicum sancti Ioannis in cruce, ex uico Turricellarū, ubi castra habebat, eis motis ex consilio, & impositione Mediolanensium die uigesima nona Iulij exercitu tredecim millium equestrium, & multorum pedestrium Alexandro, Bosio, & Gerardo eius fratribus, & Francisco, & Iacobo Picceninis, & multis alijs insignibus ductoribus, 1448

& tri-

& tribunis obſedit Carauagium munitum pręſidio Venetorum, & quorum exercitus etiam multorum equeſtriũ, & pedeſtrium ſub Michaele Attendulo, & Franciſco Dandulo legato, cũ quibus erant ēt plurimi inſignes pręfecti turmarum equeſtrium, & tribuni cohortium pedeſtrium, dum ſe recepiſſet ad eius auxilium, & factis ibi inuicem nonnullis leuibus prælijs, die quinta decima Septembris eſſet deſcenſum ad extremum certamen, illos ſuperauit, occupatis eorum caſtris refertis multis bonis, & ex eorũ exercitu captiuatis duodecim millib. equeſtribus, & quinque millibus pedeſtribus unà cum Dandulo, & Antonio Donato legatis, Matheo de Capua, Rongono, Catelano, Ruberto de Monte alto, Gentile Leoniſano, Teoſaluio, & Ludouico Maluetio, & multis alijs ex eis pręfectis, & tribunis Cremonã ductis illinc aufugiẽtibus Attendulo, & Cæſare Martinengo paucis Brixiã. Et cum Piceninus ita uolentibus Mediolanenſibus ab eo habita parte exercitus profectus Laudã eam obſediſſet, ac redegiſſet in ſui poteſtatẽ, ex Carauagio reliquo exercitu traiecto Ollio tranſiuit in agrum Brixienſem, & iuit Brixiam, eamq; die uigeſima ſecunda Septembris obſedit reparato exercitu bis millibus equeſtribus, & mille pedeſtribus, & mox orta inter eum, ac Mediolanenſes diſcordia, & Thadeo Eſtenſe mortuo, & ſepulto Brixiæ cum multa pompa, Attendulo autem exautorato, & relegato in agrum Triuigij percuſſit in eos fœdus cum Venetis, ac Florentinis ſe interponentibus Paſquale Maripetro, & Angelo Simoneta, quo cautum fuit, ut ſibi per eos ſingulo menſe, donec potiretur Mediolano, penderentur ſexdecim millia aureorum, & darentur quatuor millia equeſtrium, & bis millia pedeſtrium, & quicquid cępiſſet ultra Padum, & Abduã, eſſet ſui iuris, citra uero Abduam Venetorum, & habitis ab eis

ipſis

ipsis equestribus, & pedestrib. & sibi dato legato Iacobo Antonio Marcello ex agro Brixiense regressus exercitu in agrum Cremonensem ad Castrum Leonis, & cõstructo ponte super flumine Abduæ ad Machasturmam sibi dimissam per Hernestem, & Onofriũ fratres de Bibaaquis, & ad pontis custodiam imposito Iacobo Salernitano congruis copijs, progressus fuit in agrum Laudensem, & firmatis castris ad Casale pusterlarum, Placẽtinos prius sibi consignatis clauibus Placentiæ per Ioannem Angussolã, & Com. Manfredum de Lando, recepit in sui fidem, eisq; dato iuramento fidelitatis, & ad ibi custodiam dimissis Iacobo Salernitano, & Thoma Theobaldo sexcentum eque stribus, & totidem pedestribus, & omnia, quæ Mediolanenses occuparãt ex dominio Vicecomitis pręter Mediolanum, Derthonam, ac Alexandriam redegit in sui potestatem. Et cum Mediolanenses missis ad eum legatis Bartholomeo Morono I. C. & Iacobo Cussano tentassent eũ adhuc sibi coniungere, id recusauit facere, & die uigesima nona Augusti hora sexta fuit ecclipsis Solis, & ea durante uiguerunt multi terræmotus, & sęuijt pestis, ac uiguit dura fames, & peste in Asia exorta, & illinc in Illirium, Germaniam, & Galliam penetrata, pauci ex multis superfuerunt, & in Anglia, & etiam Gallia, & Germania, Perusia, Panonia, ac Italia uiguerunt bella, in quibus fuerunt cõmissa incendia, rapinæ, & cędes. Franciscus cognominatus Cichus de Canturio scriba à secretis Sfortiæ, dũ esset Cremonę, & habitaret in uico sancti Apollinaris receptus fuit in Collegium Notariorum Cremonæ, & inter ciues ipsius ciuitatis unà cum Mariano de Bidoia, & Petro Baldino de Lanzonibus.

Anno subsequuto Cremonæ prętore Alberto Marliano Mediolanẽse Sfortia de mense Februarij obsedit Mediolanum 144

diolanum in uicis ibi propinquis pofitis caftris, & ex eis tranfmiffis obfeffum Modoctiam Picenino Vermio Vintimilienfe, Dulcio Taurello, ac Capuano eorum turmis, & copijs Carolus Gonzaga dux fupremus Mediolanẽfium, dum eam oppugnarẽt, illuc profectus eorũ ualida manu ad auxilium, & eam egreffus,& ibi utrinq; cõmiffo prelio illos inde fugauit ex eis interceptis tercentum equeftrib. multisq́; tum occifis, tum uulneratis unà cum Vermio, & Dulcio mox mortuis eis non opitulãte Picenino, qui mox eo fuadente ipfa per Sforciades fecum rurfus obfeffa ipfis dimiffis unà cum fratre tribus millibus equeftrib.& mille pedeftribus à Sfortia defecit ad Mediolanenfes. Et Veneti Sigifmundo Malatefta duce fupremo,& Iacobo Lauretano legato obfederunt Cremam, & cum Francifcus Piceninus, & Carolus Gonzaga duces Mediolanenfium eorum iuffu ad illius prefidium irent, Veneti habita Infula Fulcheria cum Carauagio illinc pedem retulerunt Fontanellam, & Carolus Gonzaga mox cum ipfius atie defecit à Mediolanenfibus ad Sfortiã die quarta Septembris fibi prodita Laude, & dum Ludouicus Dux Allobrogum deftinaffet in auxiliũ Mediolanẽ. copias militares Ioanne Campefio duce, quibus obfediffet, & oppugnaret Nouariam direpto eius agro. Sfortia aduerfus eum ad auxiliũ Nouarienfium tranfmifit Corradum fratrem, & Chriftophorum Taurellum fexcentum equeftribus, & Angelum Lauelanum cognatum fuum tercentum, & Salernitanum mille quinq; centum, & mox Bartholomeum Coleonum eius atie, qua dum occurriffet Campefio ad flumen Sicidæ ibi cum eo prelio congreffus ipfius copias profligauit, eo captiuato. Et Veneti regreffi Fontanella Cremã eam nullo fibi refiftente, nec dato fibi aliquo auxilio per Mediolanẽfes, habuerunt die fextadecima Septembris, eaq́;

habita,

habita, & ibi constituto rectore Gentile Leonisano percusso fędere cum Mediolanensibus Venetiàs per eos destinato legato Henrico Panigarola, & p Venetos Mediolanum Paulo Venereo ex cõsilio Iacobi Antonij Marcelli die uigesima quinta Octobris, quo cautum fuit, Papia, & Cremona earum territorijs dimissis Sfortiæ, alias urbes, quæ fuissent Vicecomitis tempore eius obitus Mediolanensibus, cedere, oppido Cremæ Venetis remanente denunciarunt Sfortiæ ad eã destinatis legatis Pasquali Mariperto, & Orsato Iustiniano, ut desisteret ab obsidione Mediolani, & à Mediolanensium molestia, nec amplius ab eis speraret auxilium cum eis conuentum, reuocato ab ipsius exercitu Bartholomeo Coleono eorum duce suis copijs, & Sfortia factis inducijs cum Mediolanensibus ob id destinauit Venetias ad Franciscum Foscarum Ducem, & Magistratus ibi Alexandrum Sforciam fratrem, Angelum Simonetam, & Andream Biraghum conquestum de hoc fędere ipso inscio facto per ipsos, & cum exhortati per Ducem, & Magistratus illud approbare noluissent, & mox minis eis factis approbasset, & ex Venetijs mox properassent Ferrariam, & illinc ad Sfortiam, qui re cum prudentibus discussa ipsum approbare noluit, & adiutus pecunia Cosmæ Medicei Florentini, & sibi dimissis oppido, ac arce Picleonis per Antonium Cribellum ibi pręfectũ arcis, obsedit Mediolanum. Et Alphonsus Arago Rex Neapolis prętendens dominium Mediolani sibi dimissum fuisse per Vicecomitem, ut prędfertur, per Venetos instigatus in Sfortiam, ne eo potiretur, receptis Bononiensib. in partes suas conduxit ad auxilium Othonis Tertij Parmensis ipsius inimici, & cum eo belligerantis in agro Parmense ad sui stypendium Io. Ludouicum Gonzagam Mantuæ Marchionem, & mox transmisit Eustorgium Manfredum,

dum, & Christophorum Lauelanum illius duces illorum copijs in eos destinato per Sfortiã Alexandro fratre suo eius acie, & Manfredo eius copijs in gratiã Sfortiæ amici sui cæteris reuerso domum, & per Alphonsum loco sui transmisso Raymundo Anichirino Brutio alijs copijs ipsum bellum sedatum fuit per Alexandrum Raymondo expulso graui strage secum, & eius copijs cõmissa pugna, & Nicolao ex fuga prolapso Mantuam dimissis Guardasono, & Colornio iuris sui receptis per Sfortiam, & ipse, ac Veneti Florentinos, cum nunquam uoluissent deserere partes Sfortiæ, ex eorum dominijs expulerunt. Et Amadeus, & Ludouicus duces Allobrogum post graue damnum illatum per Sfortiadas Vercellensibus cum Sfortia pacem fecerunt.

1450 Anno Redemptionis humani generis millesimo quadringentesimo quinquagesimo Cremonæ prętore Petro de Lunate Papiense, Alexander Sfortia mense Ianuario eius agminibus profectus fuit Felinum, & cum ope Petri Rubei tenens Parmam recipere, illinc ad ipsam accederet, & inter eam ac Tarrum ipsi occurrissent equites mille quinq; centum, & pedestrium tria millia Parmensium ducibus Campo Basso, ac Picenino utrinq; consertis manib. plurimis hinc inde cadentibus, eis, qui essent plures, cessit & pedem retulit adhuc Felinum, & dum Parmenses eum obsedissent, ac oppugnassent, superuento in eius auxiliũ Salernitano turmis suis, in illos facta eruptione ipsos fudit, & illinc fugauit ex eis sex centum equestribus captiuatis, Carolo Gonzaga aufugiente Parmam, & Picenino Florenzolam, & mox profectus Parmam, & porta ibi diuæ Barnabæ occupata ex tractatu habito cum nonnullis Parmẽsibus factionis Guelphæ, & Rubeæ, illinc repulsus fuit, & re in lucem prodita ducentum ex Parmensibus prodi-

toribus

toribus furcis suspensis fuerunt, & alij extremo supplicio affecti, & deinde Parmeses ab omnibus dimissi sponte de mense Februarij Sfortiæ se subiecerunt conductis per eũ ad sui stypẽdium Manfredo, & Giberto Corigensibus Ludouico Maluetio Petro Maria Rubeo, & Nicolao Tertio Guererio nuncupato. Et dum Veneti copias militares Sigismodo Malatesta duce in eum destinassent, eisq; firmatis in monte Calcho, trãsmissis per Sfortiã in occursum copijs suis ibi facta utrinq; pugna multi occubuerunt, & dũ mortuo Francesco Picenino ex Idropesi Iacobus eius frater ei surrogatos per Mediolanenses, agminibus suis proficisceretur ad Venetos, ut se eis coniungeret, Sfortiades quoq; eis occurrentes utrinq; consertis manibus ipsum fuderunt, ac fugarunt usque Modoetiam plurimis ex eius agminibus Cæsis, spoliatis, ac captiuatis, & Venetos fame oppressos coegerunt ex eo mõte abire ducibus Seuerinate, & Salernitano, & dum Vitomeliensis dux Sfortiæ Canturium, cui preærat, Venetis prodere uoluisset, Sfortia de hoc monitus eo profectus ipsum captiuauit, & carcerari iussit, Et Mediolanenses post lungam, & grauem obsidionem, ac multas hinc inde acceptas, & illatas clades, ac transitum aliquorum ducum, ac militum ad Sforciam, & necem Leonardi Venerij Patritij Veneti pęnes eos pro Venetis Legati patrata per ibi eorum populares Ioanne Stampa ac Iacobino, & Theodoro Bosijs, Gregorio, & Io. Francisco patre, & filio de Caimis, Gregorio Lampognano I.C., & Galeatio Toscano instigantibus unã cum Carolo Gonzagha ac duram famẽ die uigesima quinta Februarij, & Co. Gaspare Vicomercato eos exhortante lunga oratione eius, ac Petri Cottæ, ac Ioannis Stampæ, ac Melchionis de Mariliano opera Sfortiam in dominum suum admiserunt die sequenti quem

prius de hoc admonuerunt Ioannes de Gariboldis Cremonēsis, & Aluysius tubicina, & die uigesima septima ingressus fuit Mediolanum, & die uigesima quinta Martij, qua solemnitas Incarnationis Dominicę celebratur, & annus Cremonæ inchoatur, multa pompa, ac lætitia ipsius ducatus habuit insignia, Guererio Castilioneo I.C. Mediolanense orante ad ibi custodiam impositis Carolo Gonzagha, & Iacobo Salernitano ibi Prætore Petro de Lunate Papiense, & Papiæ Comitem constituit Galeatiū eius primogenitum, & Aloysium de Pithijs Prætorē Cremonæ, & mox cum Florentinis pacem fecit per uiginti quinque annos, Mediolanni, & toto eius in dominio pemesçuiente.

1451 Anno altero Cremonæ rectore Ioanne Tolentinate, & Prætore Alberto Marliano die sexta decima Nouembris iuxta Templum ibi diui Francisci erectum fuit Sacellum in honorē diui Bernardini ꝑ eū rectorē proiecto primo lapide in eius fundamentis Petrus Baldinus Tolentinas ex familia illorum de Lanzonibus à Tolentino oppido Piceni, unde descendit una cum Sfortia in Insubriam, & cū subsederit, & obierit Cremonæ ducta uxore Helisabet de Pallauicinis Marchionibus Varani ex ipsa superstite Nicolao filio qui duxerit Vxorē Vrsulam ex nobili familia Ponzona Tolentini ibi degentes ab eo habuerunt originem. Et Sfortia ordinauit dies, quibus celebratur memoria in honorem diuorum Francisci, & Bernardini Pantalemonis Cosmæ, & Damiani feriari debere.

1452 Anno sequente Cremonæ Prętore Alto Blanco de Codonatijs domus Hospitales (quæ ibi) & in eius dyocesi erant, quibus daretur hospitium, ac uictus peregrinis mēdicantibus, earumq́, redditus distribuebātur in usus pauperum, & alios pios per eorum ministros laicos, & scilicet

cet in Parochia Sancti Prosperi sub uocabulo sancti spiritus seu beati Facij patronatus illorum de Ponzonibus, & in Parochia Sanctæ Luciæ domus fundata sub uocabulo ipsius diuę anno 1433. per Luchinum de Lazolis, in Parochia diui Pauli sub uocabulo diuorum Simonis, & Iudæ patronatus ipsorum de Alegris, in Parochia Sancti Michaelis ueteris sub uocabulo Incoronatę patronatus illorum de Bonetis, & in Parochia Sancti Mathiæ sub uocabulo diui Alberti, in Parochia diuæ Margaritæ, sub uocabulo domus Burlandæ, & in Parochia Sanctæ Mariæ in Bethelem sub uocabulo presbiterorũ dominę Sanctę Mariæ Molinariæ, in Parochia maiori sub uocabulo B.M. Virginis fratrum diui Gaudentij ordinis militiæ de Canoua, in Parochia sancti Syri sub uocabulo Sepulchri Dominici, & pęnes mænia sub uocabulo charitatis, & in burgho diui Ambrosij sub uocabulo eiusdem, & diue Mariæ patronatus ipsorum de Bordolano, in burgho sancti Creati sub uocabulo eiusdem diui patronatus ipsorum de Ciconijs, Et in diocesi in Pago sancti Petri in Mendicate sub uocabulo eiusdem patronatus ipsorum de Schitijs, in pago Gataroli sub uocabulo diui Antonij patronatus illorum de Guazonibus secus stratam Mantuæ, in Pago Mottæ de Baluffis sub uocabulo diui cathaldi patronatus ipsorum de Codelupis, in pago Solaroli Raijnerij sub uocabulo diui Stephani, in pago sancti Iacobi ab oboppio sub uocabulo diui Iacobi, in Vico Rubecchi sub uocabulo D. Sãctę Mariæ de Curte Melia, in Vico Tribuli sub uocabulo diui Petri, in oppido Soncini sub uocabulo diui Marci, in oppido Picileonis sub uocabulo diui Iuliani, in municipio Casalismaioris sub uocabulo uenerãdi Sepulchri Dominici, in contrata Roncharoli pagi fossæ Caprariæ eius territorij sub uocabulo Annunciationis B.M. Virginis

fundata per Antoninum de Gotijs, in Curia Vitelliane ſub uocabulo diue Mariæ de monachabus, in municipio Bozuli ſub uocabulo diuæ Mariæ, & Riparoli foris ſub uocabulo diui Bartholomei, unitę fuerunt cum redditibus ex autoritate conceſſa per Beatæ in Chriſto patrem Nicolaum ſummum Pont. Cremonenſibus, & ad eorum preces demon.erectę, cum oratorio in Parochia diui Antonini ſub uocabulo B.M.Virg.de pietate gubernandę, ut gubernantur Hoſpitalia Florentiæ, & Senarum per ſeculares, ex eis electis ſexdecim, ex quibus ſint quatuor I.C.& reliqui ex familijs Cremonenſium alicuius conditionis ex eis ſexdecim electis duodecim ſingulo anno quinta die decima octaua Ianuarij,& ſolẽnitatis diui Facij, erant in Parochia ſancti Eraſmi, etiam domus hoſpitalis,ſub uocabulo diui Bartholomei, quæ fuit unita ipſius Eccleſiæ, & in Parochia ſanctæ Crucis, ſub uocabulo diuæ Agathæ, quæ, dum deuenerit ad ruinam, aſportata fuit ad forum Eccleſiæ diuæ Agathæ, & eius prepoſituræ unitã, & ſub uocabulo ſanctæ Mariæ Miſericordiæ, quæ fuit unita Archipresbiteratui Eccleſiæ Cathedralis, & in Parochia ſancti Ioannis Noui, ſub titulo eiuſdem conceſſa diſciplinis D.ſanctæ Mariæ de Paſſione. Federicus Cæſar de menſe Ianuarij deſcendit in Italiam, & iuit Florentiam, & cum Eleonora filia Alphunſi Regis Luſitaniæ ex Odoarda ſorore Alphunſi Aragonenſis ex ſorore Iſabellæ filiæ Ioannis Secundi Regis Caſtilliæ eius uxor applicuiſſet Senas, cum ea die Octaua Martij ingreſſus fuit Romam munitã præſidijs, & propugnaculis, quindecim Cardinalibus, & honorato quoque ibi cum multa populari turba eis occurrentibus. Et ſum.Pont. die ſequente celebrata miſſa ſolemni in eccleſia diui Petri, eis tanquam ſponſis benedixit, & die decima nona impoſuit coronam Imperialem,

Et

Et Federicus, creatis prius de more nonnullis equitibus super ponte diui Adriani, illinc abijt cum uxore Neapolim ad Alphunſum ibi regem, & auunculum Eleonoræ, ubi multa cum pumpa, ac ſummo cum honore receptus fuit, & deinde Romam reuerſus, illinc abijt Senas, & cum in Liguria caro, & Romæ ſanguis unà cum aquis pluiſſent, & infans ſex dentibus in lucem prodijſſet, & Cometes horribilis toto menſe Iunij apparuiſſet, nec procul à Salodio mons magno hiatu, ab imo ad ſummum anno præcedente abſorptus, Veneti, iam biennio elapſo, percuſſo fœdere cum Alphunſo Aragonenſe, Ludouico Duce Sabaudiæ, Gulielmo Marchione Montis Ferrati, & Corrigienſibus, Parmenſibus ad excidium Sfortiæ, comparato exercitu ſexdecim milliũ equeſtrium, & ſex millium pedeſtrium, ingreſſi die ſexta decima Maij Gentile Leoniſano duce agrum Cremonenſem, omnia ibi longè, & latè, diripuerunt, Soncino oppido, & alijs ibi uicinis expugnatis, & dum Cremonam obſediſſent, per Salernitanum, qui ibi erat ad præſidium, ipſius atie, facta inde eruptione in illos Caſtramentantes in Vico Braidæ de Bugnis, & cum ipſis conſertis manibus expulſi fuerunt uſque ad flumen Olij, & mox irrumpentes agrum Laudenſium, & Mediolanenſium, & ibi potiti multis oppidis concurſarunt uſq; ad portas Mediolani, Sfortia tunc non habente aliquas paratas copias militares in promptu, cum de eis non timeret, Qui aſſumpto in ſocium belli Ludouico Gonzagha Marchione Mantuæ, eo ipſius atie ſuperuento irrupit exercitu decem, & octo millium pedeſtrium, & trium millium equeſtrium, Venetis inter Romanenghum, & Soncinum regreſſis, & caſtramentantibus prælio profligatis die prima Iunij, in agrum Brixienſem, & ibi recepto Pontiſuico die ſexta decima, illorum duces adeo terruit, ut

ducto eorũ exercitu intra paludes, nunquã inde elici potuerint, & ausi fuerint cũ eo aperto marte congredi sperãtes ipsũ inopia ęrrarij haud diu duraturũ, & Mediolanẽses aliquid pro libertate modituros, ꝑ aliquas copias Sfortiæ militares die decima septima Augusti comissa pugna ad Castrum Leonis in agro Cremonense, Corado eius fratre duce cum quatuor millibus Venetis, eorum duce Matheo Campano, eis præda, quam abduxerant ex agro Cremonense ablata, occisisq; eorum exploratoribus nocte sopore oppressis, paucis ex Venetis incolumibus inde aufugientibus. Et cum Paleologus Marchio Montis Ferrati equestribus quatuor millibus, & bis millibus pedestribus habitis ab Alphunso Aragonense Alexãdrinos, & Papiẽses infestaret. Coradus Sfortiæ frater unà cum Ioanne Nuceo Cremonense equestribus tribus millibus, & quinque centum pedestribus ei occurrens in agro Alexandrino, & ibi utrinq; commisso prælio illius copias fudit ipso fugiente intra Castrum Nouũ, mox Nuceo suspecto Sfortiæ eius iussu capto, & ducto Cremonam, & ibi decapitato die uigesima tertia Septembris. Et cum Corrigienses, facta quoque impressione eorum atie in agrum Parmensem, ibi occupassent oppidum Cunei, Bosius etiam Sfortiæ frater illis copijs occurrens, & utrinque consertis manibus eos profligauit, Qui tamen hoc biennio bello infestarunt Parmenses, commissis quoq; alijs certaminibus inter Venetos Carolo Montono eorum duce, & Sfortiadas, Alexandro Sfortia ad Vicum Iouis Altæ agri Cremonensis, & Cereti agri Laudensis, ubi Veneti præualuerũt, sed eos nocte proxima delitiscentes intra paludes, Alexãder, dum ipsum tendentem Laudam ad ibi præsidiũ mille quinque centum equestribus, quibus substitisset apud Ceretum, intercepissent imparatum, eis firmatis, & animatis,

matis, ac ordinatis inuasit, ac deleuit, & ad Ottolenghū, & Insulam, & inter Manerbium, & Cignanum agri Brixiēsis pari marte utrinq; multa cæde comm. Et Colleo dux Venetorum ex Brixia ad Asulam facta irruptione inde abegit multam prædam. Et Ludouicus Gonzagha, Carolum eius fratrem quoque eorum ducem, dum ipsius atie ipsum de eo non timentem inuasisset ad Godium in agro Veronense, facta pugna inter eorum agmina fudit. Et Sfortia iuncto ponte flumine Olij inter Quinzanum, & Bordolanum exercitu, & Veneti ad Vrceos Nouos uia Soncinate in agro Brixiense hybernati sunt, ex uenerandis Religiosis Cremonensibus, tunc temporis fuerunt extimati inter beatos, & dilectos omnipotenti Deo, & D.N. Iesu Christo ob eorum probam uitam, & laudabilem, Nicolaus, Gregorius, & Georgius de Lazolis ordinis Heremitarum de obseruantia diui Augustini, ex quibus Nicolaus fuit Episcopus, & Gregorio, & Roccho Papiense eiusdem ordinis autoribus instaurata ipsa religio in his partibus erecto templo Papiæ ad honorem diui Augustini ipsius institutoris.

Anno sequuto Federicus Imperator die uigesima septima Ianuarij, ex Senis iuit Ferrariam, ubi creauit Borsium illic Ducem, eis concessis Mutina, & Regio, & mox Venetias accessit, & inde Mantuam, ubi nupsit Margaritam filiam Ducis Bauariæ Ludouico ibi Marchioni, & uulnerato ad Manerbium unà cum arce compulsum in ius Venetorum spiculo illinc à, Scorpione transmisso Leonisano supremo eorum duce, & ducto Brixiam, & ibi mortuo die prima Aprilis, & ab eius die penultima usque ad diem decimam septimam Iunij, ferè continuis pluuijs cadentibus, & sæpe grandine graui fructuum pendentium damno, Iacobus Piceninus, Leonisano substitutus tentauit oc 1453

cupare Quinzanum, & Pontisuicum, & mox Senigham, ibi ad præsidium degente Sacramoro Vicecomite copijs suis, & cum Rubertum Seuerinatem, & Tibertum Brandolinum Sfortiæ duces egredientes agrum Brixiensium eorum copijs cum præda ibi facta inuasisset, prælioq; fudisset, ac præda exuisset, Sfortia his intellectis illuc exercitu properauit, & secum Seuerinate, & Brandolino eorum atiebus coniunctis, munita pugna cum Picenino eum profligauit, & fugauit usque Pontisuicum, multis ex eius atie captiuatis, & mox per Piceninum Manerbio, dum ad Sfortiam defecisset, direpto, Sfortia erecto propugnaculo ad Monticulum aduersus Brixiam, & ibi sibi occurrente Picenino cum eo manus conseruit pari marte hinc inde ultra quinq; centum tum captiuatis, tum occisis. Rex Gallorũ, cum Florentini ex consilio Francisci Sfortiæ transmisissent Angelum Atiolum equitem ciuem suum in Galliam ad eum, & Rhenatum Andagauiensem ab ipsis petitum auxilium aduersus Venetos, & incitãdum Rhenatum ad recuperandum regnum Neapolitanum, unde expulsus fuerat per Alphunsum, ut eis morem gereret, missis Legatis ad Ducem Sabaudiæ bello Sfortiam infestantem ipsi denuntiauit, ut desisteret ab eius molestia, sin minus illius hostem futurum, & Ludouicus filius suus, & gener Ducis Sabaudiæ, ob Carlottam eius filiam, & Vxorem Ludouici multa atie militum in auxilium Sfortiæ sibi ferro parata uia prohibita per Allobragos, & Gallos Subalpinos multa illorum cęde descendit in Italiam, & iuit Mediolanum, & ibi facta aliqua mora, inde redijt in Galliam, & Rhenatus Andagauiensis bis millibus equestribus, & totidem pedestribus impeditus per Allobrogos recto itinere descenderet ex Gallia in Italiam, descendit Sauonam, & facta pace cum Marchione Montisferrati, illinc se contulit

tulit

tulit Mediolanum, & inde Cremonã die ſexta Octobris, & mox ad Sfortiam Caſtramentantem in agro Brixienſe die octaua, unde Venetorum duces omiſſo omni prælio, licet pluries prouocati per Sfortiam, ſe receperunt ad montes Brixienſes, & Sfortia expugnato, & direpto oppido Põtisuici die decima octaua, oppida circiter quadraginta Venetorum in agris Bergomenſe, & Brixienſe recepit. Et Alexandro fratre, & Michaele Attendulo ex Florẽtia copijs ſuis appulſis Cremonam die penultimo prohibitus per Venetos, ne eius exercitu ſe coniungeret copijs Ludouici Gonzaghæ, per eos bello etiam infeſtati. Carolo Gonzagha, ac Brandolino ducibus miſſo Tibicine ad Picceninum, & Carolum ſupremos duces exercitus Veneti caſtramentantes ad Gadium altum in agro Mantuano cum epiſtolio, ad eos, & Legatum ſcripto, illos prouocauit ad prælium, & dum acceptaſſent, diſpoſitis copijs ſuis militaribus die tertij Nouembris deſcendit in cãpũ patentem, ut cum eis confligeret, & cum ipſi, exercitu ſuo tento intra munitiones caſtrorum ſuorum, non auſi fuiſſent ſui copiam facere, Gadium altum oppugnauit, & habuit, & mox receptis Martinengho, Vrcis, Soncino, Vallecamonica, & alijs, quæ Veneti intra Padum, Abduam, ac alpes occupaſſent, præter Cremam, Ripam altam, & Triuigium, & Veneti iuiſſent ad hyberna ſuperuenta hyeme præter modum aſpera, die ſeptima Nouembris ad ea quoque ſe contulit. Et tunc temporis ex inſignibus Philoſophis, & Mathematicis Cremonenſibus cogniti fuerunt Girardus Sabloneta, Qui ex Arabico idiomate in latinum conuertit libros Auerois, & Almanſoris Phyſicorum, Et Apollonaris Orphidius, uulgo offredus, Qui interprætatus fuit libros poſteriorum, & de anima Ariſtotilis. Et Nicolaus de Amidanis Archiepiſcopus Mediolani

lani obijt, & Vincentius frater suus fuit Episcopus Placentiæ, & Nicolaus Ferrarius. I.C. Romæ perijt, dũ ibi degeret ualde gratus, ob eius doctrinam Nicolao sum, Pont.

1454 Anno subsequuto Rhenatus malè animatus in Sfortiam, ac Florentinos eius atie ex Placentia, ubi hybernabat, redijt in Galliam, unde mox transmisit Ioannem eius filium in Galliam Cisalpinam, unde ibi nulla re memorabili gesta iuit Florentiam. Et Bartholomeus Colleo dux Sfortiæ, eius copijs commisso prælio de mense Ianuarij in agro Bergomense cũ nonnullis Venetorũ copijs eorũ duce Ludouico Maluetio ipsas fudit, & dum ad mandatum Venetorum Iacobus Piceninus eorũ dux Supremus, ac Carolus Gonzagha suis turmis equestrium hyeme irrumpentes agrum Mantuanum ibi occupassent oppidum Voltæ, & Angelum de Comitibus ducem Ludouici ibi Marchionis eis occurrentem alijs turmis utrinq; comissa pugna repulissent in Godium, ubi foret Ludouicus, magno incommodo, & damno, inter Venetos, & fęderatos, & Sfortiam, euisq; adherentes die tertia decima Aprilis facta fuit pax per annos triginta, toties tentata per sum. Pont. medio, & labore Ioannis Simonetæ ordinis Heremitarum diui Augustini, ultra, & citra comeantis sæpius, eosq; adhortantis ad pacem ipsam, firmataq; Laude. Paulo Barbo Legato Apostolico ibi assistente, & cuius uigore utrinque occupata reddenda erant præter Insulam Fulcheriæ, quam Sfortia cęperat è Venetis, iussu eorum demolita arce Cereti in agro Cremense, & quæ nunquam erigi posset, & Castilionum, quod Alphunsus Florentinis ademerat, & si quæ interim orta fuisset discordia inter eos, sum. Pont. pro tempore haberet arbitrium eius tollenda cognita causa, & qui alij arma intulissent, communis omnium hostis haberetur, & quæ mox Alphunsus

Ara-

Aragonensis approbauit Dominico Capranigro Cardinale sanctæ Crucis Legato misso ad eum, & alios Principes Italiæ per sum. Pont. preterquam ad Sigismundum Malatestam, Eustorgium Fauentinum, & Genuenses hastes Alphunsi, & cui Genuenses tributum ei promissum dare recusabant, & nec ad illam pacem conuenire noluerunt, & mox Sfortia recepit ea, quæ occuparant ex dominio Mediolani Ludouicus Dux Allobragum, Leonellus Ferrariæ Marchio, & Gulielmus Montisferrati, & Corrigiensis, sibi his, quæ penes se habebant Ludouicus, & Gulielmus sponte restitutis, Bartholomeus Sfondratus Cremonensis, ob eius doctrinam, & animi puritatem tunc temporis fuit ex intimis familiaribus Federici Imperatoris, & dum penes eum opitulatus fuerit Ragusinis populis Liburniæ per eos receptus in ipsorum ciuitatem, & factus scriba, & regulator rerum ipsorum perpetuus.

Et anno 1455. Cremonæ Prętore Iacobo Castilioneo Mediolanense Nicolaus sum. Pont. die uigesima tertia 1455
Martij, & anno sui pontificatus octauo completo obijt, & Alphunsus Borea, Satinensis Valentianæ dyocesis ex Hispania patre Ioanne, & matre Francisca, & Cardinalis tit. Sanctorum quatuor coronatorum, & qui bellum per septennium gestum inter Alphunsum Aragonensem, & Ioannem Castiliensem Reges sedauit, factus fuit Pontifex Max. die septima Aprilis, & nominatus Calistus Tertius. Sfortia desponsauit Ipolitam filiam de mense Octobris Alphunso Aragonensi filio Ferdinandi, & nepoti Alphunsi Regis Neapolis, etiam per ipsum desponsata Eleonora filia Alphunsi Ioanni Galeatio filio ipsius Sfortiæ, mox nupta Herculi Duci Ferrariæ, & dum esset Cremonæ una cum Blanca Vxore, conductis multis architectis inter quos fuit Angelus de Agutijs, construi fecit turriculas

arcis

arcis Sanctæ Crucis, & in Parochia sancti Bassiani propinqua ipsi arci erectum fuit monasterium monialium ordinis de obseruantia diui Augustini sub titulo, & ad honorem diuæ Monicæ eius matris.

1456 Anno altero apparuerunt Cometes horribiles coloris nigri una scilicet de mense Ianuarij in uigesimo gradu piscium, & altera die quinta Decembris, & uigesima die fuerunt terremotus Neapoli, Salerni, Capuæ, Gaettæ, Anuersæ, & Ariani, & alibi in Regno Neapolitano, ibi Ariano ferè euerso, & etiam Florentiæ, & Volateris, & in Hetruria cum uehementibus uentis de mense Augusti, ex quibus multæ ædes corruerunt, arboresq; extirpatæ fuerunt, & excitata procella maritima multi perierunt, & mons in Lacum Gardæ die uigesima quarta Augusti corruit, & in Hetruria, & Romæ, & ad Portum Veneris, pluit sanguis, & in Piceno natus est infantulus insolitæ staturæ, & in Sabinis Vitulus binceps de mense Februarij. Et Orpheus de Ricauo Florentinus Quæstor ærrarij Sfortiæ fuit factus ciuis Cremonæ, & orphei, qui olim ibi habitarunt, ab eo denominati fuerunt, & habuerunt originem.

1457 Anno sequente fuit Prætor Cremonæ Paulus Amizonus, & inter Ciues Cremonę receptus fuit Ioannes de Tolentino, à quo processerunt Tolentini, degentes Mediolani, dum illuc se transtulerit habitatum.

1458 Et anno sequuto Calixtus sum. Pont. cum intenderet mouere bellum Ferdinando filio Alphunsi Regis Neapolis asserens ipsius regnum spectare Rom. Ecclesiæ, cum Ferdinandus esset naturalis die octaua, seu quinta decima Augusti mensis tertij cum dimidio anni quarti sui Pontificatus octuagenarius obijt, & die decima nona Aeneas Picolomeneus Senensis ex Cursignano oppido patre Siluio, & matre Octauia, & Cardinalis, factus fuit Pontifex Max.

Max.& Pius secundus nominatus, Qui indixit Conciliū Mantuæ, & Venturino de Marnis Episcopo Cremonæ mortuo die decima nona Octobris, substituit Bernardū Rubeum Parmensem.

Et anno subsequ uto inchoato Concilio Mantuæ profectus Ferraria ui die quinta decima Aprilis, inde illuc accessit, ubi etiam conuenerunt multi Prælati, ac Principes Christiani, & legati aliorum Principum, & liberarum Ciuitatem Italiæ, & eo concilio inchoato die uigesima sexta Maij, & factis multis sessionibus, & per eum nonnullis habitis orationibus fuit indictum bellum Turcis de mense Iunij, ad ipsum constituto duce supremo Francisco Sfortia, & Georgio Castriotta Scanderbecho nominato Vicario suo. Et Bernardus Rubeus p̄sul Cremonæ eā fuit ingressus die uigesima sexta Nouēbris Confanonerijs Zanebonis, & Viscardis, ibi ciuibus cōtendentibus pro eius equo, Paulo Amizono Mediolanēse adhuc illic Prætore. 1459

Et anno 1460. ex Vico plebis sancti Iacobi Diocesis Cremonēsis die decima octaua Octobris trāslata fuerunt Cremonā, & in Ecclesia ibi cathedrali reposita ossa diuorū Babillæ, & simpliciani martyrū, ex quibus Babilla fuit Patriarcha Antiochiæ, & unà cū Vrbano Prǫladuro, & Apollonio impuberibus, et Theodosia eorū matre passus fuit martyriū ibi, ex iussu Valeriani Imperatoris, dū uoluerit ipsi prohibere ingredi templum illic diuinum, et Simplicianus fuit etiam Episcopus, sed non reperi cuius ciuitatis, et quo tēpore fuit martyrio affectus, et quorum ossa asseruabantur in archa marmorea in ecclesia ipsius plebis dicata diuo Iacobo Apostolo iam annis circiter tercētum, in eam trānslata ex iussu Reginæ Mathildis, dum eā, et alias ecclesias, ex dyocesi cremonense errigi fecerit in Plebes, (ut præfertur.) & ī territorio Castrileonis diocesis 1460

Cremo-

Cremonensis, ēt erectum fuit monasterium sub tit. B. M. Vir. Beato Amadeo Lusitano ex religiosis ordinis de obseruātia diui Francisci procurāte cū ędibus pro habitatione religiosorū eiusq; eiusdē ordinis tūc inchoati. Et Sfortia Placentinos, dum eo infirmato ex infirmitate, qua timebatur de eius uita, ab ipso defecissent Honofrio Anguissola autore, transmisso in illos Donato de comite duce suo copijs, & utrinque innita pugna die quinta Martij, & fusis Placentinis, captiuatoue Anguissola, Mediolanumq; transmisso, exutoq; omnibus bonis redegit ad pristinam sanitatem, & Tibertus Brandolinus intellecta eius salute sibi mortem consciuit,

1461 Altero anno Cremonæ fuit Prætor Benedictus, de curtis Papiensis,

1462 Et anno sequente Antonius Melius cremonensis Abbas monachorum ecclesiæ sancti Laurentij ordinis diui Benedicti cremonæ, ex eius ordine, & sumptu erecta archa marmorea ualde elegante in ipsa ecclesia in ea poni fecit ossa diuorum Marij, & Martę Audifacis. & Abachuc matris & filiorū, cū reliquijs diuorū Vrbani sum. Pōt. & Quirini martyrū Cremonā conducta ex urbe anno 1131. Lamberto tunc Abbate eiusdem Abbatiæ procurante.

1463 Anno sequuto Blanca Maria Vicecomes uxor Francisci Sfortiæ, dum esset Cremonæ ibi Pręsule Bernardo, Rubeo Parmense, Benedicto de curte I.C. Papiense Prætore Galeatio castilioneo Mediolanense Referendario, & Bartholomeo de Gadio architecto in eius suburbijs, & loco, ubi erat templum in honorem diui Sigismondi, & desponsata fuerat die uigesima quinta Octobris. 1441. ad perpetuam memoriam ipsius desponsationis, & honorem, & gloriam Omnipotentis Dei, & Sigismondi martyris, qui fuit Rex Burgondionum, iussit eo templo

plo

plo demolito, aliud maius erigi, cum domibus, in quibus habitarent religiosi ordinis heremitarum de obseruantia diui Hieronymi, & in eo tẽplo, die, ac nocte celebrarẽt officia diuina consueta, eis assignato congruo redditu annuo, ex redditu datij introitus portarum ipsius ciuitatis, & pro ędificandis ipsis domibus, & ecclesia summa cum magnificentia, ea ecclesia inchoata die lune uigesima Iunij per ipsam Blancam proiecto primo lapide in eius fundamenta eo in loco, ubi fuit erectum altare maius, & qui lapis fuit marmoreus, & super eo fuerunt impresſę imagines diuorum Hieronymi, & Sigismondi, cum insignibus Vicecomitum, & literis denotantibus nomen, & cognomen Francisci Sfortię, & Blancę Vicecomitis, & die Iouis uigesima tertia, assistẽtibus ibi eius magistratibus, & multis nobilibus, ac popularibus cremonensibus, per ipsum Pręsulem celebrata missa solemni, & dictis hymnis, & orationibus diuinis consuetis, in ea ecclesia appositi fuerunt etiam in eis fundamentis, alij duo lapides albi marmorei, & scilicet unus uersus portam Sancti Michaelis, superquo fuerunt impresſę etiam immagines eorum diuorum cum nominibus, & cognominibus ipsorum iugalium, & alter uersus portam Moxię, in quo impressa fuit immago diui Sigismondi, & pęnes eum appositę fuerunt tres ampulę uitrię, in quarum una fuit oleum oliuarum, in alia aqua, & in alia uinum merum. Et Sfortia ipsius Bartholomei Gadij insignis architecti mirabili opera usus fuit in faciẽdis foueis, aggeribus, uallis, machinis, & constructionibus in bellis quę habuit cum Mediolanensibus, & Venetis, ut pręfertur. Genuenses; dum bello infestarentur per Ferdinandum Regem Neapolis, se subiecerunt Sfortię die tertia decima Aprilis Ludouico Gallorum Rege permittente.

1464. Qui anno subsequuto Bernardo Rubeo Episcopo Cremonæ defuncto substituto Stephano Botichiella Papiense, & Bernardo da Zambellis Parmense Prætore ei dimisit. Sauonam, se interponentibus Antonio Niuello penes sum. Pont. & Iacobo Papiense, penes Regem Sfortiæ Legatis, & quam ad Albigaunum Sfortia destinato illuc legato Corrado Foliano ab ibi legato Regis habuit die prima Februarij, & Genuæ rectorem constituit Paulum Fulgosium. Qui dum cum ibi non se benè haberet, ad querelam Genuensium illuc transmisso Georgio de Ancona coram Sfortia uocatus ad ipsum ire recusasset, transmisit ad eum reprimendum Gasparem de Vicomercato, & Donatum de Comite atie militum, Sed Fulgosius dimissis sibi arcibus, quas habebat, uxori Bartholomei Fulgosij illinc abijt, & Gaspar, & Donatus, Spineta Adurno auxiliante Genuam demptis arcibus in sui potestatem redigerunt, & dum ibi exorto tumultu Gaspar sibi timens illinc abire uoluisset, & ibi nobiles ei assuissent, sędato tumultu illic Gaspar factus fuit Dux, & obsessis per eum arcibus, in quibus erant Fulgosij, ex pacto eas recepit concesso oppido Nouarum, & solutis aureis tredecim millibus uxori Bartholomei, & mox Genuenses missis oratoribus Mediolanum ad Sfortiam, se, ac dominium suum ei permiserunt, ac prę stiterunt iuramentum fidelitatis, orante Baptista de Ioanne I.C. Genuense ex ipsis oratoribus. Fulgosius ingressus Genuam ibi classem inuasit, & comisso prælio inde uictus aufugit in Siciliam, & mox in Corsicam, amissa spę recuperādi patriam suam, Pius sum. Pont. missis legatis, ac literis ad Reges, & potentatus Christianos pro turcis bello inferendo Anconam delatus, ut inde exercitu, quem habebat, & cogere potuerat in Syriam traiceret classe Venetorum Christophoro Mauroceno

præfecto

præfecto in Turcas, & qui, dum illuc cum nonnullis Patricijs Venetis traiecturus conscenso bucentauro suborta procella maritima eo se conferret, prohibitus fuit, & Rauennam redire cōpulsus ibi die decima Augusti duodecimi anni sexti sui Pontificatus Septuagenarius ex hac uita migrauit omnium doctissimus, literatorum amator, ac religiosissimus, & ecclesiæ optimus defensor, & Petrus Barbo patritius Venetus patre Nicolao, & matre Polixenna præsbiter Cardinalis tit. Sancti Marci die quarta Septēbris fuit ei sorrogatus, & nominatus Paulus Secūdus, Ioannes Simoneta scriba à secretis Sfortiæ, & cuius uitā, & preclara eius gesta in bello, & pace eleganti stilo, dum esset Cremonæ in Vico sancti Apolinaris receptus fuit in collegium notariorum ipsius ciuitatis.

Anno 1466. Cremonæ Prætore Alberto Bruscolo Bononiense Franciscus Sfottia annorum sexaginta septem, & Ducatus sui sexdecim die octaua Martij Mediolani ex hac uita migrauit, cui successit Galeatius Maria primogenitus suus, qui dum esset in Gallia transalpina illuc anno præcedente per patrem transmissus tribus millibus quinque centum pedestribus, & quinque centum equestribus in auxilium Ludouici ibi Regis aduersus Franciscum Ducem Britaniæ, & multos alios illic proceres, qui instigati per eum Ducem ipsi Regi mouerant bellum, inde audita morte patris abijt; & dum rediret in Italiam indutis uestibus Antonij Placentini mercatoris, Antonio de Romagnano duce ei in Sabaudia iuxta radices alpium, & ad oppidum Nouacense insidiati fuerunt Augustinus Figinus abbas, & Ioannes Alboinus, ut eum interciperent, & ex humanis tollerent, & Mediolanum appulsus ibi fuit insignitus insignibus ducalibus superstitibus etiam ex Francisco, & Blanca Vicecomite Iugalibus Philippo Maria, 1466

Duce Baruli, Ludouico, Ascanio Maria, Octauiano, & Impolita, ac Helisabeth filijs, & Bartholomeus Petronius insignis Rhetor Cremonensis, eos docuit litteras gramaticales, & humanitatis. Sum. Pont. commendauit Antonio Archidiacono Cremonensi ex scriptoribus Apostolicis Preposituram Ecclesiæ sanctæ Agathæ Cremonæ, cultam per canonicos regulares diui Augustini, eis illinc dimissis.

1468 Anno sequuto Cremonæ Prætore Ioanne Baldouino Papiense, Galeatius Maria Sfortia innita societate cum Venetis, ac Rege Neapolis die sexta Iulij duxit Vxorem Bonam filiam Ludouici olim Ducis Sabaudiæ, & mox orta inter ipsum, ac Philippum sororium suum controuersia, eiq; in dicto bello de mense Septembris agro Vercellense, & toto eius dominio incursatis copijs suis ibi graue damnum intulit, & Antonio, & Mãfredo Comitibus Corrigensibus, & Principibus Brixelli mouit bellum, stellaq; crinita cõspecta ad principium Octobris die uigesima tertia Blanca eius matre defuncta in oppido Melignani.

1469 Et anno subsequuto nupsit Blancam eius sororem Gulielmo Marchioni Montisferrati, & ex Bona eius uxore suscepit, dum esset in Abiate grasso Ioannem Galeatium primogenitum, auctisq; ex pluuijs frequentibus præter modum fluminibus Galliæ Cisalpinæ, quàmplurimi, ab eis superuenti, obruti remanserunt.

1470 Anno 1470. Prætore Cremonæ Io. Antonio Eustachio die uigesimo secundo Iulij, ibi suborto ingenti turbine uentorũ cum nimbo, & ex turre ibi altiore euulsis duobus turriculis, & ex templo diui Dominici maiori parte tegularum, multisq; ædificijs prostratis, arboribus extirpatis, & domibus ab aquis submersis, per turcas fuit ex proditione Thomæ Liburni occupata, & direpta Calcis insula maritima, nuncupata Nigroponti Venetorum, ob-

sessa

ſeſſa per dies undecim claſſe quatuor centum nauium,ſuper qua erant centum uiginti millia armatorum,commiſſis cum illis multis prælijs ibi per Venetos, Genuenſes, & Florentinos, qui illic erant ad præſidium Paulo Quirino Patricio Veneto rectore, ex illis deſideratis quadraginta millibus,& per ipſos occiſis omnibus ibi incolis, & militibus præſidij, qui illorum manus effugere nequiuerunt,inter quos fuit Cremoninus Cremonenſis.Galeatius Maria, dum Amideus Dux Sabaudiæ, & Philippus eius frater militantes ad ſtypendia Venetorum irrumpiſſent copijs dominium Mediolanenſe, eius atie illis occurrens, ipſos repreſſit,& compulit ſibi petere pacem, & quam reddidit ex interceſſione eius uxoris, ac Rhenatę ſororis uxoris Ludouici Gallorum Regis. Et Brocardus ex familia Cremonenſe nobilium Comitū de Perſico Vates, & .I.C. celeberimus obijt Neapoli, dum ibi eſſet ſupremus ſcribat Ferdinandi primi Aragonenſis illic Regis, dum antea fuerit ex ſupremis conſultoribus Philippi Mariæ Vicecomitis, & Nicolai Picenini ipſius ſupremi ducis, & mox Iacobi eius filij cum quo iuerit Neapolim.

Altero anno Veronæ, ex muliere enixo portento ſolo 1471
capite, duobus pedicibus,totidem faciebus,quatuor brachijs,duobus fęmoribus, & totidem uteris circa ſtomacū, & ex alia Brixiæ cane,& alia muſtica, & Laudæ ſuperuento grandine craſſiori præter modum, ut ex ea grana ponderata reperta fuerint eſſe librę unius, dieque uigeſima quarta Ianuarij ſtella crinita coloris ignei crinibus lūgis, ac nigris in occaſum directis in principio librę,& mox uerſus Septemptrionē per dies quadraginta,& altera coma, ignita in occaſum directa,in ſigno arietis, cōſpectis, & die uigeſima quinta Martij facto graui terremotu, & uitibus, & pleriſq; alijs arboribus ex nimio gelu cauſato, ob fre-

quentes niues,& pluuias arefactis,Paulus sum. Pont.creato Borsio Estense Duce Ferrariæ,obijt à epoplesia die uigesima sexta mensis Iulij decimi anni sexti sui Pontificatus, & Franciscus de Rupere minister generalis Fratrum minorùm diui Francisci de obseruantia Sauonensis patre nauta suffragijs Francisci Gonzaghæ,& Rhodorici Borgię Hispani Viceecancellarij sedis Apostolicæ, & aliorum sexdecim Cardinalium die decima Augusti fuit electus sum. Pont. & nominatus Sixtus Quartus, Qui approbauit ordinem Religiosorum,inchoatum per Beatum Amadeū Lusitanum(ut pręfertur) alio inchoato templo cum monasterio,etiam sub tit.B. M. Virg.Mediolani, in quo templo, dum ibi obierit anno 1482. eius corpus fuit sepultum, & asseruatur multa cum reuerentia.

1471 Et anno sequēte comete horribili mense Ianuario uiso creauit Cardinales Petrum Riarium nepotem suum, & ex religiosis ordinis minorum de obseruantiā diui Francisci infimi generis,tit.Sancti Sixti, & Iulianum alium nepotē tit.sancti Petri in Vincula,una cū Christophoro,& Dominico Fratribus de Rupere ex Taurino,& Rafaele Sauonense affinibus suis, & Ascanio Maria Sfortia, & multis alijs,tunc temporis Andrea Sculptore, egregio Cremonense cognito.

1472 Anno sequuto Cremonæ Præsule Iacobo Antonio del la Turre,& Pretore Vrso Ariminense die septima Maij,ex ingenti terręmotu facto,multa ædificia corruerunt, & ingens pęnuria uiguit,& seuijt pestis, & uites ex nimio gelu causato ob niues frequentes,quæ hyeme ceciderint,aruerunt,& Dux Mediolani ægrotauit ad mortem ex morbo uairolarum.

1473 Et anno subsequuto Cremonæ Prætore Ambrosio de Mirabilijs Mediolanense desponsauit Blancam Mariam sororem

sororem Filiberto Duci Sabaudiæ, & Caterinam filiam Alexandri patrui Hieronymo Riario nepoti sum. Pont, cũ dote aureorum quadraginta milliũ, ac fori Cornelij Imolæ nuncupatæ habitæ à Thadeo, & Guidone patre, & filio de Manfredis inter se discordibus anno superiori, eis dato Castro Nouo in agro Alexandrino, & nupta Guidoni Fiordelisia filia naturali cum dote Boschi, & Gusaghi in eodem agro, & patri assignatis quot annis, quousque ui xisset, quatuor millibus aureis, ex nimia aeris siccitate fon tes peremnes aruerunt.

Anno Natalis Dominici 1475. Cremonæ Prætore Phi lippo Petrasancta Mediolanense celebrato Romę Iubileo Christiernus Rex Datiæ, Sueuiæ, Nouergiæ, &, Gottiæ die decima Martij Cremonam applicuit, & illinc accessit Romam, ubi annixus est Principes Christianos aduersus Turcas unire, de mense Nouembris auctis Italiæ fluminibus in immensum ob frequentes pluuias, ibi fuit graue illatum damnum. 1475

Altero anno Cremonæ Prætore Antonio Sicco, Galeatius Maria Dux Mediolani de mense Maij mouit bellum episcopo Gebennarum patruo, & inimico Ducis Allobrogum sororij sui, Et Genuensibus sibi confęderatis Ludouico Gonzagha, Gulielmo Montisferrati Marchionibus, Ioanne de Vintimillia, Ioanne Bentiuolio, & Donato del Comite ducibus multis eorum oppidis direptis, igneq; ac ferro euersis, & timens, ne Carolus Dux Burgondionum bello infestaret Sabaudiam Filiberto eius Duce cognato suo captiuato cum Blanca Maria Sfortia sorore, eam ingressus exercitu in fide confirmauit, recuperatis oppidis sancti Germani, & multis alijs occupatis per Burgondiones, & superuenta hyeme illinc abijt reuersurus Mediolanum, & stella crinita uisa in principio mensis Decembris, 1476

& per locustas innumerabiles ingressas Galliam Cisalpinam consumptis ibi quibuscunque humi uirentibus, & superuenta niue supergressa altitudinem brachiorum duorum in multa copia, & in agro Veronense nato infante bicorporeo, & dum ex Abiate Grasso Mediolanum proficisscerctur, duobus coruis sibi occurrentibus, & cum ipsos eum nimis infestantes crocitatu suo uoluisset expellere, eius caput superuolantibus die uigesima sexta Decẽbris, & solemnitatis diui Stephani prothomartyris audita legatione Regis Babiloniæ ad eũ trãsmissa, in mane in templo ei diuo dicato Mediolani, ibi diuinis, assistens annorũ triginta trium, & dominij undecim, fuit occisus, per Io. Andream Lampognanum, in eum indignatum, quia faueret Brando Castilioneo præsuli Nouicomij secum litiganti, Hieronymum Olgiatum, Carolum de Magistris, nuncupatum de Vicecomitibus, & Franzonum famulum Lampugnani, ei illatis quindecim uulneribus, superstitibus Ioanne Galeatio annorum nouem, & Hermete octo filijs, & ex paricidis per Franzonum occiso Francisco Ripa ex stipatoribus Galeatij Mariæ solo ipsis resistente pro eius salute interemptis Lampugnano, & mox Franzono, dum aufugeret, & deinde alijs captiuatis, & de eis sumpto ultimo supplicio, & ex quibus Olgiatus fassus fuit se ad id fuisse inductos per Collam de Montanis de Sagio Bononiensem Gramaticæ professorem.

1477 Et anno altero Cremonæ Prætore Angelo Trouamala Papiense Io. Galeatius die sexta Ianuarij Mediolani fuit insignitus bireto ducali, & Ludouicus, & Sfortia patrui sui ex Gallia transalpina, in quam relegati fuerant, reuersi Mediolanũ, inhita conspiratione cum Ascanio Maria, & Octauiano fratribus annixi sunt ibi sibi uẽdicare regimẽ, & mox autoribus Legato ibi Apostolico, & Ludouico Gonzagha

Gonzagha Principe Mantuæ, inni ta concordia cum illic rectoribus indę abierunt, & per Suitenses moto bello Duci Mediolani, & statim sedato, Genuenses autoribus Ibleto, & Io. Aloysio fratribus de flischis ingressis atie Genuā de mense Martij ab ipso defecerunt, & Ludouico, & Octauiano Sfortiadis Ruberto Seuerinate, Donato Comite, & Prospero Adurno illuc exercitu duodecim millium, equestrium, & pedestrium profectis, & die ultima Aprilis, cum illis comisso prælio ad pristinam sanitatem fuerunt compulsi illinc expulsis Flischis eorumq; sequacibus, & Io. Baptista Guarco ex illis mox profecto Genuā atie quatuor milliū armatorū, & illuc propè eum cum Sfortiadis cōgresso prælio, eiusq; atie profligata, captiuato, & ducto Mediolanum, eoq; finito bello Ludouicus, & Octauianus, & alij duces illuc reuersi ibi adhuc unà cum alijs fratribus auxilio Seuerinatis, & Comitis, tentarunt sibi uendicare regimen, & re patefacta, & Comite captiuato, & ob id tumultu causato illinc fuerunt per Philippum Mariam relegati, & Seuerinas aufugit in Galliam Transalpinam ad Ludouicum ibi Regem, & Fliscus fuit captus in itinere, & ductus Mediolanum, & Octauianus, dum inde abiret unà cū fratribus, & traiceret flumen Abduæ ad Vicum Spini in agro Laudense ibi ruralibus illos, ut occiderent, insequētibus in ipso cecidit, & obrutus remansit, & Sfortia iuit Barulum Ducatum suum, Ludouicus Pisas, & Ascanius Perusium, Anna eorum sorore desponsata Alphunso Estensi filio Herculis Ducis Ferrariæ.

Anno sequuto facta coniuratione in necem Iuliani, & Laurentij fratrum de Medicis Florentinorum, & Repub. Florentinæ moderatorum assentiente sum. Pont. in eos indignato per Franciscum Saluiatum Cardinalem, & Præsulem Pisarum Bernardum Bandinum, Iacobum de Po- 147

 gio,

gio,& Io.Baptiſtam de Satia, & Franciſcum, Laurentium, Iacobum,& Rhenatū fratres de Pazis ex primoribus Florentiæ, & Antonium Volaterranum eorum fratrum de Medicis inimicos, & in mane diei uigeſimi ſexti Aprilis in æde ibi diu ę reparatæ,dum illic adeſſent diuinis, eis aſſiſtentibus Saluiato, & Raphaele Riario nepote ſum.Pōt. & Legato Apoſtolico in Hetruria interceptis per Bandinum,& Franciſcum de Pacis,et Volaterranum, et Iuliano occiſo, & per Volaterranum Laurentio affecto duobus uulneribus, & per illic populares arreptis armis eis aggreſſoribus unà cum Riario, & Saluiato,præter Bandinū, captiuatis unà cum alijs coniuratis eiſq; omnibus,præter Riarium Legatum,laqueo ſuſpenſis, Bandino autem ex fuga prolapſo Byzantium,& per ibi Imperatorem Turcarum tradito Laurētio, eiuſq; iuſſu decapitato, & per ſum. Pont. ob hęc Florētinis interdictis ſacris, & in eos percuſſo fœdere cum Ferdinando Aragoniæ Rege Neapolis, & Senenſibus coacto exercitu, eiuſq; ſupremo duce conſtituto Federico Vrbinate moto bello, eiſq; ſecum coniunctis Ludouico Francorum Rege,ac ducibus Mediolani, & Ferrariæ per illos coacto alio exercitu, eiuſq; ſupremo duce facto Ruberto Malateſta,ſummo Pontifici, & confederatis uiriliter armis reſiſtentibus; Comete, & multis alijs prodigijs antea in cęlo conſpectis,& ex peſte,& alijs infirmitatibus contagioſis infinitis morientibus: Proſper Adurnis Dux Genuæ pro Duce Mediolani ab eo ex inſtigatione Regis Neapolis defecit, Rubertoq; Seuerinate ex Gallia profecto,unà cum eo ibi arcem expugnauit, & per Ducem Mediolani in illos deſtinato exercitu triginta millium equeſtrium,& pedeſtrium,& utrinq; die ſeptima Auguſti conſertis manibus fuit profligatus,& Ibletus Fliſcus ex Mediolano dimiſſus,& aggreſſus de mente Septēbris

bris eius atie Manfredum Landum ex ducibus, Sfortiadis Castramentantem quatuor millibus equestribus, & pedestribus in agro Genuẽse, eum quoque fudit, & cum Adurnus Fliscus, & Seuerinas ærarium diui Georgij diripere tentassent, Genuenses ob id orto tumultu arreptis armis id ipsis prohibuerunt, & Baptistinus Fulgosius conciliatus Flisco die uigesima Octobris illinc Adurnum, & Seuerinatem, aliosq; ex eorum factione expulit, & habita arce à fratribus de Burris eam pro Duce Mediolani tenẽtibus ibi factus fuit Dux ibi sibi dimisso dominio per Mediolani Ducem, & Seuerinas de mense Decembris obsesso Pontremulo illinc à Sfortiadis in eum transmissis fuit expulsus, Suitenses ex instigatione sum. Pont. ac Ferdinandi superato Carasso monte ad fines ducatus Mediolani, eũ ingressi, & firmatis castris apud Luganum ipsum præde, ferro, & igni exposuerũt, & in illos Federigus Gonzagha, cũ Petro Francisco Vicecomite, Io. Baptista Comite Anguilariæ, & Co. Borello multis equestrium turmis ad Belinzonam, & Francisco Lungimano multa pedestrium manu desium, & Francisco Bosio classe usq; Locarnum pro Duce Mediolani profectis, illinc redierunt domum præter nonnullas cohortes, quæ remanserunt in Valle Telina, & Sfortiadis, qui Belinzonę ad præsidium erant, in ipsos irrumpentibus facta utrinque pugna profligatę fuerunt ex eis occisis septuaginta. Luna die tertia decima, & Sole uigesima nona Iulij passis deliquium præter morem, & in agris Brixiense, & Mantuano ingenti numero glirium Siluestrium exorto, & mox locustarum immensa multitudine ingressa Galliam Cisalpinam, & ibi ab illis, & gliribus consumptis ferè omnibus fructibus pendentibus, & in tota ferè Italia sęuiente epydimia, ex qua Venetijs circiter uiginti octo millia, & Mantuæ circiter decem, & octo millia

lia perierint, Cremonenses ad placandam iram diuinam, & pestem auertendam ex intercessione diui Rocchi confessoris Narbonensis uoto ei nuncupato, & ad memoriā ipsius, & honorem omnipotentis Dei in suburbijs, extra portam Mosię Cremonæ, erigi fecerunt templum cum domibus, in quibus habitarent religiosi ordinis seruorū diuæ Mariæ, & in eo templo celebrarent officia diuina.

1479 Anno subsequuto Sfortia Dux Barri, & Ludouicus Sfortiades, instigante Rege Neapolis, secum assumptis in socios Seuerinate, & Ibleto Flisco ad principium Februarij turmis equestribus irrumperunt agrum Genuensem, & inde de mense Martij publicati hostes Ducis Mediolani progressi sunt in agrum Pisanum, & ex eo, ac locis finitimis multis occupatis, ac facta multa præda illinc regressi sunt in agrum Genuensem, & ad Serezanam die decima septima Aprilis Hercule Estense Duce Ferrariæ atie militari, quam regebat pro Duce Mediolani, sibi occurrente cum eo pari marte dimicarunt, & Estensis, & Federicus Gonzagha mox profecti sunt copijs Ducis Mediolani in auxilium Florentinorum aduersus sum. Pont. & Ludouicus Sfortia fratre suo defuncto mense Iulio nō sine ueneni suspitione factus est per Regem Neapolis Dux Barruli, et secum iunctis Seuerinate, & Flisco ex agro Genuense copijs irrumpendo agrum Derthonēsem die uigesima prima Augusti Derthonam, & alia ibi finitima occupauit, & illic arcē ingresso Estēse die septima Septembris inde profectus Mediolanum ibi summo cū honore, & magno gaudio fuit receptus ex consilio Antonij Tassi ex supremis consultoribus ibi Ducis, ad instigationem Petri Pusterlæ captiuatis, et carceratis Francisco nuncupato Zicco Simoneta Calabro supremo rectore etiam ibi Ducis, & Antonio filio, & Ioanne fratre ipsius, & Orpheo Rica-

uo

uo Florentino Quæstore factus fuit Rector Dominij Mediolanensis, & Ascanius Maria, & Seuerinas ab exilio reuocati fuerunt, & ex eo Orpheo, cum eius descendentes se cõtulerint Cremonam, & ibi firmarint sedes suos famililia nuncupata Orphea processit.

Anno redemptionis humani generis Millesimo quadringẽtesimo Octuagesimo pace per sum. Pont. ac Regẽ Neapolis innita cum Florentinis, & Laurentio Mediceo eorum moderatore profecto anno præcedẽte Neapolim ad ipsum Regem ex Florentia, ac Duce Mediolani die uigesima quarta Martij, & ad finem mẽsis Aprilis per sum. Pont. ea postposita, innito fœdere cum Venetis, & per Mediolanensem Ducem die uigesima prima Maij cum Suitensibus, per eum, ac Regem Neapolis sum. Pont. ac Venetis, & Florẽtinis in dicto bello, & per eos constituto duce supremo Seuerinate, motis armis in Constantem Pisauri Reguliũ, Ascanius Maria Sfortia Cardinalis, & Legatus Apostolicus fuit relegatus Ferrariam cum multis alijs, & Ludouicus frater suus desponsauit Beatricem Estensem filiam ibi Ducis annorum octo, & Philippus alius frater duxit uxorem Ioannam filiam Principis Salerni, & Ambrosius Lungimanus præfectus arcis Mediolani pedestribus mille, & Ioannes Petrus de Carminate de Bergamino equestribus quatuor centũm pro Duce Mediolani transiuerunt ad opem Mariæ Atendulæ aduersus Genuenses eam bello infestantes Hieronymus Mutius, seu Mutianus ex religiosis ordinis de obseruantiam diui Hieronymi Cremonensis cognitus fuit, ob eius doctrinam, & bonitatem. 1480

Et anno altero Bona Maria relicta Galeatij Mariæ Ducis Mediolani ibi arcis Præfecto facto Gabriele Taina, exautorato Philippo Galiono, ob id indiguata illinc abijt 1481

profe-

profectura in Galliam Transalpinam, & dum prouenisset ad municipium Abiati Grassi Ludouicus Sfortia patruus, & rector Ducis Mediolani ibi eam teneri iussit, Baptista de Sacchis ex Vico Platinæ agri Cremonensis, & ab eo nũcupato Platina excellent hystoriographo, & qui scripsit uitas summorum Pont. & multa alia opera, Romæ ex epidimia mortuo.

1482 Et anno sequente conscriptis quatuor millibus equestribus, & bis millibus pedestribus de mense Ianuarij, eorumq; parte destinata in auxilium Ducis Allobragum aduersus Pręsules Zambrę Millauensium, & Thaurini, qui occupatis Vercellis, decreuerant eum ex Ducatu expellere, & captiuato Præsule Thaurini, alijs aufugientibus Duci illum conseruauit, & per eum Ruberto Seuerinate coram se uocato, & dum comparere recusasset, declarato rebelle, in illum destinauit Constantem Sfortiam Regulum Pisauri reliquis copijs, & per eum Ibleto Flisco nonnullis copijs Ligurum sibi occurrente ad opem Seuerinatis, pręlio utrinq; commisso profligato, & Seuerinate fugato, & cũ fuisset diffisus uiribus suis aufugiente Genuam & illinc per mare in Hettruriam Senas. Et accersito etiam coram se Petro Maria Rubeo, & cum ipse ueritus Io. Franciscum Pallauicinum æmulum suum ex supremis, & intimis consultoribus ducalibus eum accedere negasset, declarato hoste, aduersus eum, quem Veneti, ad quos confugerat, receperant in sui protectionem, transmisit Constantem exercitu, quo obsedit oppidum sancti Secundi dominij Rubei in agro Parmense, & Constante illinc abeunte die decima Maij Ioannem Iacobum Triultium, & Io. Petrum Bergaminum, & die decima septima Augusti Bonifacium ex Marchionibus Montisferrati equestribus mille ducentum, & pedestribus quinque centum, & deinde Thomam ex Marchionibus

chionibus Salassorũ, qui obijt in hac expeditione ex ictu pillulæ archebusij in eum emissæ, ipsumq; exuit decem, & septem oppidis, eoq; defuncto Beltrandum unum ex filijs suis tenentem quinque oppida die secunda Septembris & postea Guidonem alium filium obsessum in oppido san'cti Secundi, & ibi ad prçsidium habentem sex centũ equestres, & totidem pedestres die tertia decima diffisos uiribus suis se ipsi permittentes suscepit in sui gratiam, eidem per Guidonẽ dato obside ad seruãdũ erga ipsum fidem filio suo. Et cum Iacobus alius filius Petri Mariæ per Venetos, ad quos confugerit, receptus in sui protectionem noluerit se ei permittere, & Guido Taurellus militans ad stypendium Venetorum sibi assisteret, in eos copijs destinatis Triultio Duce, & per eum obsesso Iacobo in oppido Turris clarç; & Taurello in oppido Fellini illos redegit ad pristinam Sanitatem. Orta discordia inter Venetos, ac Ducem Ferrariæ ob limites eorum dominij, & Salinas Comacli possesas per Ducem, & quas Veneti sibi spectare pertinebant. sum. Pont. adhçsit unà cum Senensibus, & Genuensibus, Venetis, Ducemq; anamatizauit, & cum Rex Neapolis, & Dux Mediolani, & Florentini Duci adhçsissent, & coacto exercitu per Venetos ducibus Vberto Malatesta, & Seuerinate, & legato Antonio Lauretano, indictoq; Duci bello die sexta decima Maij Federicus Vrbinas constitutus dux supremus Ducis Ferrariæ, & alij eius duces, & belli consultores cũ Ludouico Sfortia Cremonæ habuerunt comitia de modo resistendi Venetis, Duxq; Mediolani in auxilium Ducis Ferrariæ destinauit octo millia, & octo centum equestrium, & octo millia pedestrium sub Vrbinate, Federico Gonzagha Principe Mãtuæ, & Gulielmo Montisferrati, & Vrbinate etiam die decima Septembris mortuo, ei suffectus fuit ad bellum Ferrariense

rarienſe Conſtans Piſauri Regulus cugnatus ſuus.

1483 Et ſum. Pont. eius copijs Tyfernum obſidentibus per Nicolaum Vitellium profligatis indignatus in Columnēſes, timens ne aduerſus eum cogeretur Synodus generalis, dimiſſis Venetis, & ſibi per Regem Neapolis promiſſo feudo ſolito pendi pro eius regno, ipſum eum Florētinis, ac Columnenſibus recepit in ſui gratiam, & cum ipſis, ac Duce Mediolani de menſe Ianuarij fœdus percuſſit in Venetos, grauius prementes Ferrariam, ad cuius præſidium erant equeſtrium quatuor millia, & pedeſtrium tria millia, & Dux Calabriæ tranſmiſſis quinque centum equeſtribus, & mille quinque centum pedeſtribus Ferrariam, ad ibi præſidium, de mēſe Februarij Cremonam acceſsit, & ibi Prætore Ambroſio de Mirabilijs Mediolanenſe, illic habuit comitia cum Carolo Gonzagha Legato ſummi Pont. ac Legatis Regis Neapolis, Aſcanio Maria, & Ludouico Sforciadis, Bonifacio Paleologo Legato Gulielmi eius Fratris, Laurentio Mediceo, & alijs Legatis Florentinorum, Ioanne Bentiuolio Bononienſe Legato Ducis Ferrariæ ibi conuentis, de bello in Venetos proſequēdo ad opem Ducis Ferrariæ, ad quod elegerunt ſupremū ducem Federicum Gonzagham Marchionem Mantuæ, rurſusq; ibi habitis comitijs per eos factus fuit dux ſupremus Alphunſus Dux Calaber, qui illinc quinque cētum equeſtribus, & totidem pedeſtribus die uigeſima ſecunda Iunij tranſiuit in Seuerinatem eius copijs diripientem agrum Mediolanenſem, & caſtra firmauit ad Modoetiam, & in eccleſia et domibus diui Hilarij monaſteriū pro uſu religioſorum ordinis Ieſuuatorum erectum fuit.

1484 Anno ſubſequuto Cremonæ Prætore Petro Landriano Mediolanenſe die uigeſima prima Ianuarij Mediolani alijs habitis comitijs per Galeatium Mariam ibi Ducem,

&

& Ascanium Mariam,& Ludouicum patruos, & rectores suos, Alphunsum Aragonensem, Franciscum Tolentinatem Legatum sum.Pont. Laurentium Mediceum Florentinorum, Ioannem Bentiuolium Bononiensem,Franciscũ Siccum Marchionem Mantuæ, Principem Salassorũ,Marchionem Montisferrati,Legatos,& alios consultores rei bellicæ, ratione gerendi ipsum bellum, & etiam alijs, ad quæ etiam interuenerint Philippus Eustachius ibi arcis Præfectus, & Antonius Marlianus die uigesima quarta Aprilis, quibus decretum fuit bellum ipsum prosequi, & Duce Calabro Cremonam profecto die septima Augusti,& anno tertio ipsius belli post multa prælia inter exercitus Venetorum, & Ducis Ferrariæ, facta, & clades sibi inuicem inflictas, cœdes patratas, rapinas commissas, ac damna illata in eorum dominio,ac Insubriæ inter Venetos,ac Ferrariæ, & Mediolani Duces apud Brixiam die septima Augusti autore Ludouico Sfortia facta fuit pax inuitis sum.Pont.& alijs confœderatis, utrinq;, quæ occuparant,restitutis, præter Insulam Rhodigij per Estensem Venetis dimissam, et Dux Calaber die uigesima quinta Septembris,hac pace sequuta, ex Gallia Cisalpina domum redijt,et cuius fuit scriba à secretis Leonardus Botta nobilis Cremonensis Vir eximiæ doctrinæ. Et sum. Pont. eius copijs Tyfernum adhuc obsidentibus per Nicolaum Vitellium profligatis indignatus in Columnenses,qui Vrsinis repetentibus Taliacotium sibi per Regem Neapolis adeptum,et concessum Columnensibus illud recusassent restituere,Laurentio Columna prothonotario captiuato, et decapitato,Vitellium,quo eos possit reprimere,recepit in sui gratiam, et constituit ducem supremum,et die uigesima secunda Maij Columnensibus inter eos, et Vrsinos comisso prælio fusis iussit eorum domos Romæ,

ac

ac dominium diripi, ipſoq; illos exui, et die quarta decima Auguſti,& anno decimo tertio ſui Pōtificatus, ex hac uita migrauit,eiq; die quarta Septembris fuit ſorrogatus Io.Baptiſta Cibo Genuenſis, mediocris generis patre Azone Presbiter Cardinalis,& Innocentius octauus nominatus.

1485 Et anno 1485. Cremonæ Ioanne Antonio della Turre Epiſcopo mortuo,& ibi Alberto Bruzulo Prætore, & Rhenato Triultio rectore, ei ſubſtituit Aſcanium Mariam Sfortiam diaconu Cardinalem tit. ſancti Viti in macello, & Legatum Apoſtolicum Bononiæ, & Ioannes de Caualcabobus ex deſcendentibus eorum, qui dominati fuerunt Cremonæ, & fuerunt Marchiones Vitellianæ Veronicam unicā filiam ſuam nupſit ei Rhenato ex primoribus Mediolanenſibus ſibi datis in dotem omnibus bonis, quæ Cremonæ,& in eius agro habuit. Et Ioannes Galeatius Dux Mediolani Ioanni Matheo filio Hunniadis Regis Pannoniæ annorum quatuordecim interuentu Franciſci Fontanæ Brixienſis Legati ſui pęnes Regem nupſit Blancam Mariam Sfortiam, dum Iuſtinianus Cauitellius filius Nicolai I.C. ex Guidutia della Cella propatruus meus,& I.C.& eques, eſſet Præſes Senatus excelſi ipſius Regis,& nec multo poſt, cum obierit apud Belgradum in Pannonia inferiori, eius corpus ibi ſepultum fuit. Orto bello inter ſum.Pont. & Ferdinandum Regem Neapolis, dum ab eo autore ſum. Pont. defeciſſent Pyrus Bautius Altemuræ, Antonellus Salerni, & Hieronymus Baſſignanæ Principes,& alij ſeptem Proceres Neapolitani, ob aucta per ipſum eo in Regno ſuo Vetigalia, & Ferdinandus in illos,ac ſum.Pont.percuſiſſet fœdus cum Duce Mediolani, ac Florentinis,Dux ipſe in auxilium Ferdinandi ex dominio Mediolani in regnum ipſum deſtinauit quinque

centum

centum equeſtres. In Italia, Gallia, ac Britania, ac toto ferè orbe ſequiente peſte.

Et anno proximo ea durante, Ludouicus patruus, & Rector ſuus die uigeſima ſecunda Aprilis, alios ſex centũ ſub Io. Iacobo Triultio, & mox alios mille, cũ bis millibus pedeſtribus, & deinde alios quinque centum ſub Marſilio Taurello eius ducibus, & ope eorũ, Ferdinãus, & aliorum mille quinque centum equeſtrium, ſibi etiam in auxilium tranſmiſſorum per Florentinos, ac Virginij, & aliorum Vrſinorum inimicorum ſum. Pont. inter eius exercitum Alphunſo Duce Calabro filio ſuo illum regente, & ingreſſum Latium eo direpto, ac põtificium, & rebellium Ruberto Seuerinate duce ſuo conſertis manibus, eo profligato, & per ſum. Pont. dum Rhenatus Rex Lothoringiæ in eius auxilium requiſitus copijs ſe accingeret die undecima Auguſti autoribus Legatis Regis Hiſpaniæ, Ludouico Sfortia, & Laurentio Mediceo, innita fuit pax cũ Ferdinando, eo recepto in ſui gratiam, & facta ſibi promiſſione ſoluendi Rom. Eccleſiæ feudum ei ſolui conſuetum pro Regno Neapolitano per eius præceſſores, & eius rebellibus, modo depoſitis armis per eos ſe ei ſubieciſſent, dandi ueniam, & Rhenatus Triultius gener Marchionis Ioannis de Caualcabobus fuit creatus ciuis Cremonæ. 1486

Anno ſequente Ludouicus Sfortia requiſito ſibi auxilio per ſum. Pont. in Bocalinum Guzzonum Principem Auxumi, qui defeciſſet ad Turcas, ad eum reprimendum tranſmiſit ad ipſius opem equeſtres mille ſub Io. Iacobo Triultio, & per copias Pontificias eorum ope cum Guzzono, & eius copijs factis multis prælijs, Guzzonus ipſe cum Auximo ſe permiſit ſum. Pont. & Ludouicus Sfortia Sedunenſes, dum ad finem Februarij egreſſi limites ſuos Bornium, ac nonnulla oppida Vallis Tellinæ occupaſſent, di- 1487

ripuiſſentq́; in illos copijs profectus die quarta decima Martij illinc territos repetere regionem ſuam compulit, Et dum ad principium Aprilis eorum epiſcopo Valeſiæ nuncupato ducto ſex mille Suitenſes ac Rhæti occupatis uallibus Vigetij, & Andricola direpta Ducatus Mediolanenſis, & ad præſidium ibi, & Domi parte eorum dimiſſa progreſſi in ducatum ipſum, inde prædam abigerent, & ibi incendia, & cœdes conuitterent in illos tranſmiſſis equeſtribus mille ducentum, & bis millibus pedeſtribus ſub Rhenato Triultio, Giberto Borromeo, Io. Petro Bergamino, & Cottino de Cottis, & per eos cum illis innita pugna die uigeſima octaua, eisq́; ſuperatis ex ipſis occiſis circiter mille, illos repreſit. Et Ioannes Epiſcopus Varradinus Legatus Regis Pannoniæ, & ex ſuis primis Conſultoribus centum quinquaginta equeſtribus die decima ſexta Nouembris Mediolanum applicuit, & ibi uti mandatarius Io. Mathei Ducis Oppamiæ, & Comitis Biriatini, & filij Regis Pannoniæ deſponſauit Blancam Mariam amitã Ducis Mediolani Ioanni Matheo promiſſam uxorem (ut præfertur) Ioanne Franciſco Marliano orationem nuptialem habente. Ioannes Baliſtarius præceptor Blondi Flauij Foriliuienſis Hyſtoriographi inſignis Rhetor Cremonenſis uixit.

1488 Anno ſequuto Cremonæ Prætore Signarolo Homodeo Mediolanenſe, ibi, ac Mantuæ ex turbine, ac uehemẽte uento tegulæ e domibus proiectæ, earumq́; parietes, ac cacumina turrium deiecta fuerunt, Genuenſes, dũ Ibleto Fliſco, & Baptiſtino Fulgoſio noctu ingreſſis hoſtiliter Genuam die ſexta Auguſti, Paulus Fulgoſius Cardinalis, & ibi præſul ſe recepiſſet in ibi arcem, & per Ducem Mediolani, ad eius ſubſidium deſtinato, copijs Ioanne Franciſco Seuerinate, Ibletus die decima tertia Septembris

adhæſiſſet

adhæsisset Vicecomiti, & Secum coniunctis Adurnis, & Spinulis, & alijs Genuensibus primoribus captiuato Baptistino sibi resistente, se cum genua, eiusq; dominio supposuerunt Duci Mediolani, & per eos, ac Seuerinatem obsessa arce, in qua erat Paulus die quinta decima, eoq; diffiso uiribus suis ipsam egresso ibi dimisso Baptistino nũcupato Fulgosino filio, & profecto Romam, & per Baptistinum ea Genuensibus dimissa per ipsos sibi concessa Sauona die ultima Octobris transmissis Mediolanum die secunda Nouembris sexdecim legatis, & ibi habitis orationibus coram Duce, ac eius consultoribus per Franciscum Sophiam, & Ioannem Marinum I.C. ex eis legatis, & sibi dato responso per Io. Franciscum Marlianum ex consultoribus ducalibus Duci ipsi præstiterunt iuramentum fidelitatis, Qui Genuæ constituit gubernatorem Augustinum Adurnum.

Anno subsequuto Isabella Aragonensis filia Alphunsi Ducis Calabriæ desponsata Io. Galeatio Duci Mediolani, ex Neapoli mari Genuam ducta per Hermetem Sfortiã, Simonem Belpratum, Regis Neapolis eius aui Legatũ, die prima Februarij ingressa fuit Mediolanum magna cũ pompa, & lętitia eã comitantibus Hercule Estense filio Ducis Ferrariæ, Annibale Bentiuolio filio Ioannis, Petro Mediceo filio Laurentij, ac Legatis Regis Pannoniæ, & aliorum Principum Italiæ, & die sequente desponsata Ioanne Borromeo, & Ioanne Francisco Pallauicino ex consultoribus ducalibus inter alios assistentibus. Et Ludouicus Sfortia die quarta Decembris ibi carceratis Aluysio Terzagho à Secretis ibi Ducis, ac Philippo Eustachio eius fororio arcis Mediolani præfecto insimulatis, ꝙ prodere uellent illic dominium Maximiliano Cęsari, & arcis cõstitutis Præfectis Guentio Nouariense eius domus magi- 1489

ſtro, Chriſtophoro Bencardo olim clitellarum artefice, ac Bernardino de Curte Papienſe puerilis ætatis eius armigero, ac Iacobo eius fratre ſupremis ducibus ſuorum militum, & Ioanna Blanca filia naturali legitimata, deſpōſata Galeatio Seuerinati cum dote Vigleriæ, ſibi ipſi dominium uendicauit. AEſtate frequentibus imbribus cadentibus fructus in agris atriti fuerunt arbores extirpatæ, tecta proſtrata, & multa animantia interempta.

1490 Anno 1490. Auguſtino Olgiato I. C. adhuc Cremonę Prætore, die ſecunda Iunij inter Abduam, & Ticinum Flumina grandine grandiori præter ſolitum, quæ cecidit, cū multis tonitribus, ac fulguribus fruges ibi pendētes atrite fuerunt, & infiniti mortales, cum animantibus percuſſi perierunt, & die quinta Octobris cecidit pruina, qua uites aruerunt.

1491 Altero anno ad principium Ianuarij conſpecta ſtella crinita eum cauda alba, fuit dura hyems, & graue frigus quo ferè omnia Flumina glaci concreta fuerunt. Et die uigeſima tertia Maij ad Ripam altam Glatiæ Serrij agri Cremonenſis è cœlo cecidit lapis ſulphureus coloris nigri, & uiguerunt terremotus, ex quibus ad finem Octobris in Inſula Choos corruerunt tria loca, & circiter quinque millia ab ibi ædificijs oppreſsi perierunt. Ludouicus Sforția ex Ferraria Mediolanum traducta Beatrice uxore ſua die uigeſima prima Ianuarij, die uigeſima tertia nupſit Alphunſo Eſtenſi cugnato ſuo Annam eius neptem, & ſororem Io. Galeatij Ducis Mediolani, & per eum ſuſcepto Franciſco primogenito ex Iſabella uxore die lunę trigeſima inter horam duodecimam, & tertiam decimā. Et ad ſubleuandam inopiam pauperum in ædibus hoſpitalis magni Cremonæ erectus fuit mons Pietatis.

1492 Anno ſequente Innocentius ſum. Pont. die uigeſima

ſecunda

secunda Iulij anni octaui sui Pontificatus sexagenarius obijt,& illinc ad uiginti dies, Rodoricus Hispanus ex Borgia familia Cardinalis, & Vicecancellarius Apostolicus suffragijs præsertim Ascanij Mariæ Sfortiæ fuit sorrogatus,& nominatus Alexander Sextus, qui Ascanium Mariam Sfortiam constituit loco sui Vicecancellarium.

Anno sequuto Federicus Imperator die secunda Augusti anni trigesimi septimi Imperij, & quadragesimi septimi Regni sui nonagenarius obijt ex dolore stomachi, & fluxu corporis apud oppidum Litisium Christophoro, Maximiliano, Ioanne, Helena, & Cugundi nupta Alberto Bauariæ Duci filijs susceptis, ex Eleonora filia Odoardi, Lusitanię Regis, & eius cadauer sepultum fuit Viennæ, & Maximilianus perseuerauit in Imperio, & duxit Vxorē blancam Mariam Sfortiam sororem Ludouici,& R. Ioannis Mathei Huniadis cum dote aureorum tercētum quadraginta milliū Ioanne Bōtempo eius Legato, ac Erasmo Bruscha Sfortiæ procurantibus. Et Ludouicus Sfortia requisitus per Alphunsum Aragonensem Ducem Calabriæ ad dimittendum dominium Mediolani, quod occuparat Ioanni Galeatio genero suo domino legitimo trāsmisso Balbiano Comite Belzoiosi,ac sum. Pont. destinatis legatis in Galliam ad Carolum ibi Regem, & Iulianus de Rupere Cardinalis illuc ad eum profectus ipsum instigarunt,ut sibi uēdicaret bello regnum Neapolitanum olim dimissum Ludouico eius patri per Carolum nepotē Rhenati Andagauiēsis illinc expulsis Ferdinādo patre Alphūsi,eoq; Alphunso, ac Federico fratre suo illud occupantibus, aquis Padi, & Athesis, & aliorum fluminum Galliæ Cisalpinæ preter modum, & morem auctis, & per eas graui illato damno finitimis, & tribus solibus lugubribus in Apulia conspectis, ac sole die decima Octobris passo de- 1493

 liquiam,

liquiam, & tonitribus ualde strepentibus, & fulguribus coruscãtibus, & in agro Aretino uisis in aere turmis equestribus, & cohortibus pedestribus, audito q; clangore tubarum, sonitue timpanorum, & in diuersis partibus Italiæ multis imaginibus, & statuis uisis sudorem emittere, & multis alijs prodigijs.

1494 Anno subsequuto Carolus ipse post multæ comitia habita cum suis proceribus, quibus decreuerit bello sibi uendicare regnum Neapolitanum, facta pace cũ Regibus Angliæ, & Hispaniæ ac innita concordia cum Maximiliano Cesare, præmisso Ludouico Duce Aureliense sororio suo cum copijs Genuam, ubi Gaspar, & Antonius Maria Seuerinates erant alijs copijs illuc ad ibi præsidium destinati per Sfortiam, & illinc per ipsum, & Seuerinates expulsis Federico Aragonẽse filio Ferdinandi Regis Neapolis defuncti ex apoplesia de mense Ianuarij, ex Neapoli classe profecto in Liguriam, & Paulo Fulgosio, Ibleto Flisco, & Adurnis Genuensibus, & Rolandino, & Aloysio de Rampallo secum coniunctis, & per illos obsesso Rampallo, & occupato Portu Veneris, & concursato, & direpto agro Genuæ, & tentata eius occupatione, secum per ipsos eorũ milites, Gallos, & Italos ope Rapalli accolarum, & Iacobi Bauli ibi Ducis ad præsidium comisso prælio die quarta Iulij multa cæde fusis, & ex ipsis captiuatis Fulgosio, Rolandino, & Paulo Vrsino, descendit ex Gallia transalpina in Italiam exercitu uiginti quinq; milliũ equestriũ, & pedestrium, & die nona Septembris applicuit Astam, & illinc recuperata ualitudinę, qua ibi per aliquot dies oppressus fuit, accessit Papiam, & ibi uisitato Ioanne Galeatio Sfortia ægroto, & Alphunso percusso per eum fœdere cum sum. Pont. Progresso in latium exercitu, & Ferdinando eius filio progresso copijs suis, & auxiliaribus sum.

Pont.

Pont. & Florentinorum multis ducibus impigerimis in Flaminiam ad impediendum iter Gallorum in regnum Neapolitanum, & ut sibi data occasione irrumperet dominium Mediolani, & ibi Sfortia bello infestaret, & in illos facto transitu per Embrãdum Stuardum cognominatum Obegninum Scottum parte exercitus Gallici, & Io. Franciscum Seuerinatem cognominatum Frachassium eius copijs illinc pedem referente una cum Alphunso in regnum Neapolitanum, progressus ex Papia Pisas, & Florentiam, & ibi incolis restitutis libertati, & per Gallos, & Columnenses conductos ad sui stypendium Ascanio Maria Sfortia procurante progressos in Latium, & ibi ad Flumen Sarni cis Latium diripientibus occurrente exercitu Alphunso, & utrinq; facto prælio fuso, & uiribus suis diffiso dimisso regno Ferdinando filio annorum uiginti quatuor conscensis triremibus profecto in Siciliam, Romam, eam ingressus fuit die trigesima Decembris exercitu quadraginta millium pedestrium, & equestrium, & durante hyeme uiguit aeris serenitas, & nec pluit, nec ninxit, & in agro Cremonense, & circumuicinis agris pluit mel Siluestre uulgo nuncupatum manna occidentibus Virgilijs ob aeris seneritatem, & sicitatem, & colectum fuit ex frõdibus arborũ. Et Io. Galeatius Sfortia die uigesima Octobris obijt superstitibus Frãcisco annorũ quatuor, & Bona Maria filijs, & Ludouico patruo suo, sibi cõcesso in feudũ dominio Mediolani per Maximilianũ Cęsarẽ die quinta Septẽbris Erasmo Bruscha pro eo pęnes ipsum procurãte, Incohata fuit cõfraternitas Cremonæ sub tit. Christi ad Columnã flagellati sibi cõcesso ꝑpetuo sacello in parochia ibi diuorũ Viti, & Modesti constructo ad honorẽ diuorũ Geruasij, & Prothasij martyrũcũ eius domibus per D. Canonichos Ecclesiæ illic Cathedralis ac Capellanum
 altaris

altaris diui Hymeri in ea constructi, & ibi sibi electo oratorio, dum forent ex disciplinis Christi resurgentis, eosq; dimisissent sibi assumpto indusio telæ coloris cerulei ab eorum capite usque ad tibias cum signaculo Crucis insuto ad eius latus dextrum.

1495 Anno Redemptionis humani generis 1495. Cremonæ Prætore Ilario de Gentilibus Derthonense Dux Aurelienfium una cum Ludouico Salassorum Marchione profectus Nouariam alio exercitu eam sibi proditam per Manfredum Torniellum, & Ioannem Caciam cognominatum Piceninum, & Obicinum Nigrum, dum Sfortia sibi tentasset subicere Astam, occupauit die decima Ianuarij, Et Carolus percusso fœdere cum sum. Pont. & per eũ sibi dato obside Ioanne eius filio Cardinale ex urbe abijt die uigesima sexta, & parte exercitus ingressus uiam Latinam, altera data Antonello Sabello, qua transiuit per Sabinos Terracina, Carpineta, & pluribus alijs oppidis ex Latio ibi ecclesiæ Ro. occupatis, direptisq; combustisue, & Iacobo fundorum Comite ex dominio suo expulso, illinc iuit in Brutios, & inde ad oppidum sancti Germani, & illic sibi occurrente Ferdinando tribus millibus equestribus, quinq, centum uelitibus, & sex millibus pedestribus inde leui prælio repulso profectus Capuã, eaq; sibi dimissa per Ioannem Iacobum Triultium ex ducibus Ferdinandi properauit Neapolim, & illinc Ferdinando aufugiente uiginti duabus triremibus in Insulam Ischiæ, & inde in Siciliam, ingressus eam die uigesima sexta Februarij spatio dierum tredecim summa felicitate totum regnum ipsum sibi uendicauit, & per sum. Pont. omisso fœdere Regis percusso in eum alio cum Maximiliano Cęsare Ferdinando Rege Hispaniæ Venetis, Sfortia, Duce Ferrariæ, Marchione Mantuæ, & alijs potentatibus Italiæ,

liæ,dúm timerent Caroli potentiam ibi nimis augeri, coactoq; exercitu quinquaginta millium equestrium,& pedestrium, & eius supremo duce constituto Marchione Mantuæ, & per Regem Hispaniarum illinc in Siciliam ad eius præsidium destinata classe munita quinq; millibus pedestribus, & sex centum equestribus Fernando AEgidario Cordubense Gundisaldo nũcupato rectore, & per Sfortiadas obsessa Asta, Carolus his intellectis dimissis ad præsidiũ regni Neapolitani Duce Borboni una cũ obegnino,& Pralildo Alegriæ fratre de Stuardis Scottis, parte exercitus illinc abijt die uigesima Maij octo millibus pedestribus, & quatuor millibus equestribus rediturus in Galliam Transalpinam, & dimissis præsidijs Florentiæ Senis,ac Pisis,& tribus millibus Suitensibus,& alijs copijs sub Camillo, & Paulo fratribus Vitellijs conductis ad sui stypendium transmissis aduersus Genuenses, & cum die sexta Iunij ad Vicum Gerolæ agri Parmẽsis prope Tarrũ sibi occurisset Marchio Mantuæ supremus dux sum.Pont. ac confęderatorum cum legatis apud eũ Venetis, ac multis Regulis,proceribus,ductoribus, & Tribunis militum exercitu,& per Carolum ab eis petito libero redditu,& per ipsos denegato nisi sibi dimissis Hostia, ac Nouaria per eum occupatis,& ex consilio,& stratagemate Io.Iacobi Triultij, qui erat cum Carolo premissis impedimentis regijs, ac sui exercitus multi ualoris, & dum diriperentur per Sfortianos, à Gallis, & cum illis facto conflictu, & superuento imbre cum turbine, quo impeditum fuit prælium die tertia decima Iulij progressus fuit uictricibus armis in Galliam Subalpinam amissis impedimentis, & desyderatis ex suis bis millibus multis Regulis, ac Proceribus, nobilibus, ductoribus, ac Tribunis tum occisis, tum captiuatis,& ex Pontificijs, & confederatis quatuor millibus

libus ex humanis sublatis, ēt cū multis ex illorum Proceribus, nobilibus,ac ductoribus, & tribunis inter quos fuit Braceschus Cremonensis Tribunus, seu ex utroq; exercitu decē millibus,& iuit Astā. Et Sforciades quatuor millia equestriū tria millia uellitum,& quinq; millium pedestriū Ioāne Francisco Seuerinate duce secum coniunctis mille Suitensibus, & superuēto exercitu Venetorū septē milliū equestriū, & pedestrium sub Io. Paulo Manfronæ obsederunt Nouariam à, Gallis occupatam, eorum Rege admonito per sum. Pont. ut sub pęna anathematis eam, ac Regnum Neapolitanum dimitteret eorum dominis pristinis, & exercitus,quos ibi, & in Gallia Subalpina haberet,illinc intra decendium reuocaret, & si quid iuris in regno Neapolitano,ac Nouaria pretenderet,iuridice ageret, & dum haberet in armis exercitum triginta millium pedestrium,& mille octo centum equestrium, quibus intendebat opem, & annonam ferre Nouariæ, ac Duci Aureliensi, eiusq; militibus ipsam tuentibus fame oppressis, & esset concursurus cum Sfortiadis eam obsidentibus iniuit die septima Septembris interuentu Bernardini Vicecomitis, Petri Gallarati, & Hieronymi Stanghę Cremonensis cum Sfortia pacem, eiq́ue iussit dimitti Nouariam per Ducem Aureliensium, sibi solutis per Sfortiā aureis quinquaginta millibus pro stypendio militum, quos habuerat ad eius præsidium,postquam ipsam occuparat, Et Regi per Genuenses dimissa classe ab eis Genuæ, & apud Rapallum occupata, & per illorum exules dimissis etiam quibuscunque ab eis sibi occupatis, Et per Sfortiam reuocatis eius ac Genuēsium copijs una cum Francisco Seuerinate earum duce ex Pisis,eisq; permissis per Florentinos recuperari, & arce Genuæ dimissa per bienniumpęnes Ducem Ferrariæ,& quod liceret Carolo parare, ac habere

bere

berę Genuæ quamcunque classem absq; damno Sfortiæ, qui etiam teneretur parare duo nauigia illinc cum alijs quatuor transmittenda Neapolim in Aragonenses,& anno proximo alia tria,ac concedere copijs militaribus Caroli illuc proficiscentibus ad eius auxilium, transitum tutum, ac liberum per domininm Mediolani,modo illac nõ transirent in unum ultra ducentum equestres, & ubi Carolus illuc iuisset,eum comitari nonnullis turmis, & Io.Jacobum Triultium recipere in sui gratiam, eisq; restituere omnia bona,quibus eum exuerat, ac deberent utrinq; dimitti captiui, & per Regem restitui Sfortiæ centum uiginti millia aureorũ ex ducẽtum millibus olim sibi per illum mutuatis, & per Venetos,ubi hoc fędus intra bimestre approbassent,reuocata ex Regno Neapolitano classe, quam ibi habebant,sin minus,ubi Carolus eis mouisset bellum, quod ad id Sfortia secum esset exercitu, &.cui deberent dimitti quecũque ex eorum dominio uindicata fuissent, & Sfortia de his obseruandis per eum datis Carolo obsidibus die uigesima quarta Septembris ingressus fuit Nouariam. Die decima septima Augusti superuento nimbo uehementi cum fulguribus,ac tonitribus ex pinaculo turris altioris Cremonæ cecidit pilla super foro ibi maiori, quàm plurimæ arbores proceræ fuerunt in agris extirpatæ,& super arcem Mediolani per multos dies fuit uisa flama ignea in aere, Templum diuæ Agathe Cremonæ procurante Antonio Archidiacono eius præposito fuit sacratum ibi constitutis per eum duobus canonicis sæcularibus loco regularium olim eam tenentibus: Et Bernardinus Feltrensis ex religiosis ordinis minorum conuentualium diui Francisci illic fuit concionatus.

Anno proximo sum. Pont. cum Maximiliano Cæsare 1496
Regibus Hispaniæ, Angliæ , Venetis , ac Sfortia prorogauit

gauit fœdus per annos uiginti Nicolao Vrſino Co. Pitiliani per Venetos eorum ſupremo duce conſtituto. Hora tertia diei uigeſimi tertij Ianuarij inter Ceſennam, & Brettenorium in Flaminia e,cęlo ceciderunt tres lapides coloris aduſti horrendo ſonitu, & magno ſtrepitu precedente, & cepit in Italia morbus Gallicus, & de menſe Nouembris præter morem cecidit grando, & uehemẽter tonuit, Et in Gallia Subalpina preter modum, & morem pluijt, & flumina creuerunt, & Senis, & nonnullis alijs partibus Italiæ pluuit ſanguis, & Romæ ſum. Pont. fulgure affatus fuit, & ex uehementi Vento eius uexilla euulſa, & in Tyberim proiecta fuerunt, & arce Adriani fulmine percuſſa eius maxima pars cum parte męniorum corruit, & & per aera uiſę fuerũt uagari copię armatorum cum globis igneis, Et in agro Parmenſe fax ignea cum tribus ſtellis in eius parte inferiori, & totidem ſuperiori coloris praſſini cũ horribili hominis facie eſſe in aere, quę audita fuerit mugire, & ab Erucis quęcunque uirentia corroſa. Et inchoata fuit ſocietas Cremonæ ſub tit. Sanctæ Crucis magis aucta anno 1518. conſtructo ſibi oratorio in Vico maiori partæ pertuſij ſuper Sacello diui Rocchi ſibi de recenti aſſumpto uocabulo diui Marcelli ſum. Pont. martyris incedens induta a, capite uſq; ad tibias induſio telę coloris ſub nigri cum linea a parte anteriori, & poſteriori coloris rubei, & ſignaculo crucis ad latus dextrũ, & in ſummitate capitis ei inſuto: Leonardus Maynardus excellẽs Fyſichus Cremonẽſis fuit in magno extimatione ob eius doctrinam.

497 Anno ſequente Bartholomeus Hermenzonus Cremonenſis inſignis Rhetor publice Cremonæ docuit literas gramatices, & humanitatis, & uixerunt Ioannes Opitius Soncinas, Qui compoſuit regulas gramaticales ſub nomi

ne

nePiladis, & Stephanus Niger ex municipio Casalismaioris, qui ex Greco sermone in Latinum conuertit Theophastrum, & Pausaniam, & Franciscus Cipellus ex oppido Buxeti, qui composuit carmina, & regulas gramaticales: Et Iacobo etiam Cremonense anochorita autore excitatus fuit tunc temporis ordo religiosorum ducentium uitam asperam, & uagam sub incerta regula, & indumento lineo a capite usq; ad pedes. Maximilianus Cęsar exhortatus per Venetos, & Sfortiam ad eum trāsmisso Marchisino Stangha Cremonense, & cum Sfortia habito colloquio ad fines Italiæ, & Germaniæ, & sibi per eum ac Venetos solutis aureis quinquaginta millibus, & alijs quadraginta millibus per Sfortiam promissis, ex Germania per Vallem Tellinam descendit in Italiā die septima Octobris, & profectus Viglebanum tentauit sibi suppeditare Astam, & in partes suas compellere Duces Allobragum, ac Ferrariæ ac Principē Salassorum ad se uocatos, & qui spreta ipsius autoritate ob paucitatem copiarum militarium, quas secum habebat, noluerunt adire & per Sfortiam incitatus ad mouendum bellum Florentinis recusantibus alijs Principibus Italiæ adherere, & per eum ad id frustra exhortatis, & a Sfortia habitis copijs militaribus Io. Francisco Seuerinate duce, & a Venetis ex Genua sex triremibus onustis tormentis bellicis, secum coniunctis quinq; cētum equestribus, ac Germanis mille sibi ad Spediam ex Genua occurrentibus profectus ad Portum Liburnū ꝑ Florentinos præsidio, & annona munitum ipsum mari, ac terris obsedit, & sibi dato subsidio per Florētinos eo frustra oppugnato, ipsiusq; classe discipata ex procella maritima, diffisus eo potiri illinc abijt Pisas, & illic habitis multis comitijs inde properauit Papiam, & cū ibi habitis alijs comitijs decreuisset commorari in Italia

mille

mille equestribus, & sex centum pedestribus sibi pro eorum stypendio solutis singulo mense Florenis auri uiginti duobus millibus per Sfortiam, & Venetos, & a Venetis ob id expectato responso ex Papia abijt Nouicomium, & illinc clam per lacum Belasium Venetis ei offerentibus pęcunias per eum requisitas pondere, ex Italia ibi dimissis nonnullis copijs, & data spe in eam redeundi infra breue tempus redijt in Germaniam. Baptista Plasius excellẽs Fysichus, & astronomus obijt die prima Februarij eiusq; corpus sepultum fuit in ecclesia ibi Heremitarum de obseruantia diui Augustini.

1498 Anno sequuto Hieronymo Vicecomite Mediolanense Cremonæ Prætore, Pont. intendens uendicare Ioanni Rodorico filio suo per eum deposita dignitate Cardinalatus Regnum Neapolitanum transmisso Legato ad Federicum ibi Regem ab eo bis requisiuit Arlottam ipsius filiam pro ipso etiam ad id ipsum exhortante Sfortia transmisso Legato Marchesino Stangha sed Federicus id recusauit facere. Et Carolo Francorum Rege annorum uiginti quatuor, & Regni sui quatuordecim Ambosię nocte pręcedente diem octauam Aprilis morte repentina defuncto Ludouicus duodecimus Dux Aureliẽsium eius Sororius, & filius Caroli ex Maria Cliuense filia Principis Menapiorum eo Carolo, & Philippo Co. Virtutum, & Ioanne Comite Angolesinæ, & Valesij natis ex Ludouico Duce etiam Aureliensium, & Valentina filia Ioannis Galeatij Vicecomitis fuit insignitus corona Rhemis de more die uigesima quarta Iunij, & repudiata Ioanna Vxore super induxit Annam Britanicam R. pręcessoris sui, & percusso fœdere cum sum. Pont. & pace facta cum Rege Hispaniæ per eum sibi dimisso regno Neapolitano, & in Hispaniam reuocato Gundisaluo duce suo cum copijs, &

etiam

etiam cum Cesare dimisso arbitrio gerendi bellum cum Venetis, & per ipsum cum Sfortia exhortantibus Cardinale Sancti Petri, Ioāne Iacobo Triultio, & alijs Italis eius partes sequentibus inniuit societatem cum Venetis, qua conuenerunt bellum mouere Sfortiæ, eumq; expellere e dominio Mediolani, ex quo Veneti haberent Cremonā cum Insula Fulcheria usq; ad ripam Abduæ per brachia quadraginta, & reliquum Rex, ac ipsum, & alia dominia, quæ habebant in Italia inuicem tueri, & Ioannem Rodori cum filium sum. Pont. per eum factum Ducem Valentiæ Delphinatus, & sibi assignato redditu annuo aureorum uiginti duorum millium conductum ad sui stypendium constituere ducem Flaminiæ, & Piceni.

Anno subsequuto Ioanne Augustino Olgiate Prætore Cremonæ Sfortia Beatrice Estense eius Vxore die secunda Ianuarij, ex abortu mortua requisiuit aduersus Regem Gallorum à, sum Pont. auxilium oblato etiam eidem suo, ac Regis Neapolis ad recupendum dominium ecclesiasticum cum pęcunia pro assequendo aliquo, dominio Rodorico filio suo, Et medio Augustini Triultij, & Laurentij Mozanice eius Legatorum, ac Ioannis Iacobi Triultij Vicarij Regis Gallorum in ciuitate AEstense, ei post mortē ipsius per biennium obtulit dimittere dominium Mediolani, eidemq; soluere aureorū ducentū milliū, sed mox ex consilio Maximiliani Cęsaris, Galeatij Seuerinatis, & Antonij Landriani ea facere recusauit, Et ab omnibus dimissus transmissis Legatis Antonio Bugiardo, & Martino Cassato ad Baiazetem Imperatorem Turcarum illum incitauit ad mouendum Venetis bellum. Et Rex Gallorum profectus Lugdunum inde in Galliam Subalpinam de mēse Augusti destinauit Bernardinum Obegninum, & Aloysium Regulum Ligini mille sex centum equestribus, & 1499

nouem

nouem millibus destinatis,quibus ibi secum cōiunctis copijs Ioannis Iacobi Triultij illinc irrumperūt in dominio, Mediolani,& ibi sibi per Donatum Raphagninum Mediolanensem custodē arcis Valentię ea prodita ipsam,ac Aratium, Nouium, Viglebanum; Castrum Nouum, Pontem Corronum, & Derthonam ibi Præfecto Antonio Maria Pallauicino, & multa alia ibi occuparunt,& quibus occurrerunt Galeatius Seuerinas mille sex centū equestribus, mille quinque centum uelitibus,& decem millibus pedestribus, & mille Snitensibus, & Comes Gallatiæ alijs copijs, & exercitu Venetorum ingresso Insulam Fulcheriā, & per eum occupatis Roccha sicca, Brugnano, Triullio, eoq; direpto, Sfortia requisito Principe Mantuæ eius copijs in sui auxilium,& nec profecto, nec intendente proficisci ad ipsum, nisi sibi soluto toto stypendio, & Secum innitis nonnullis conuentionibus, quas Sfortia in gratiā Seuerinatis recusauit facere, & mox medio Ducis Ferrariæ obtulit facere, & ab omnibus dimissus, & sibi data tātum spe per Regem Neapolis destinandi in sui auxilium quatuor centum equestres, & mille quinq; centum pedestres sub Prospero Columna conuocato populo Mediolani,eoq; ex grauato oneribus, & exhortato longa, & miti oratione ad arma aduersus Gallos obsidentes Alexādriā, eaq; dimissa ipsius iussu per Galeatium Seuerinatem ibi dimissis militibus ad præsidium profectum Papiam, ut ibi ipse,& frater copias in unum coniungerent, & dum milites Alexandriæ dimissi ad præsidium inde aufugissent, eā Galli occuparunt,& diripuərunt,moxq; redigerunt in sui potestatem Mortariam, ac Papiam, & cum Veneti imposito ponte super Flumine Abduæ incursarent usq; laudā Mediolanensesq; tumultuarent,& Franciscus, & Bernardinus de Curte, & Seuerinates, & alij duces Sfortiæ non

auderent

auderent occurrere Gallis, & Venetis diffisus uiribus suis dimisit Ioanni Augustino Adurno, & Ioanni eius fratri sororio Seuerinatis Genuæ Ducatum, & Borromeis Angleriam, & Aronã, aliasq; terras eis occupatas, & Isabellæ Aragoniæ pro eius dote assignauit Ducatum Baruli, ac Rosani cum redditu annuo aureorum triginta millium, & ab ea requisito, nec habito Francisco eius filio, illinc in Germaniam transmissis Maximiliano, & Francisco filijs cum Ascanio Maria fratre, ac Seuerinate, & Estense Cardinalibus, dimissaq; arce Mediolani Francisco, & Bernardino de Curte, Philippo Flisco Genuensi, Christophoro Calabriæ Cremonensi, & Blanchino de Palude Alexandrino custodiẽda, presidio duodecim millium pedestriũ, eis numeratis pro stypendio aureis ducentum quadraginta millibus die secunda Septembris unà cum Galeatio Seuerinate, & Lutio Maluetio, & nonnullis turmis, & cohortibus ex Mediolano abijt Aspurgum ad Maximilianũ Cæsarem ibi degentem. Et Rex Gallorum his intellectis ex Lugduno properauit Mediolanum, ac Mediolanenses exgrauauit multis oneribus, & concessit Ioanni Iacobo Triultio Viglebanum, & alijs, qui sequuti fuerant eius partes, multa alia, & comitem Gallatij, dum indignatus in Sfortiam, quia sibi Antonium Mariam fratrem pretulisset, ab eo defecisset, conduxit ad sui stypendium, & Venetis Marco Antonio Morosino, & Francisco Foscaro eorum legatis penes ipsum dimisit iuxta conuenta Cremonam citra Padum, & Insulam Fulcheriam, & dum eorum exercitus castramentaret ad fanum sancti Martini in Belisseto propè ipsam per quinque millia passuũ, iam sibi dato Soncino per Annibalem Angussolam ibi arcis custodem sub pensione annua aureorum bis millium, transmissis in ipsam legatis Aloysio Aduocato, & Soncino Bẽzono eo-

rum Ducibus, Veneti ipsam die decima Septembris ingressi sunt, & ibi constituerunt Prętorem Dominicum Triuisanum eorum patritium. Et Bernardinus de Curte exhortatione Philippi Flisci ex deputatis per Sfortiam ad custodiā arcis Mediolani corruptus pecunia,& eius Flisci, & Antonij Mariæ Pallauicini interuētu sibi solutis aureis uiginti quinque millibus, ac promissa turma equestrium, dum uiueret nomine Regis Gallorum, postposita fide per eum, ac alios data Sfortiæ, Gallis die sextadecima dimisit arcem ipsam. Et Genuenses quoq; se permiserunt Regi Gallorū, eumq; accesserunt Dux Ferrariæ, Princeps Mantuæ, Anibal filius Ioannis Bentiuolij, Legati Florentinorum, & aliarum ciuitatum liberarum Italiæ, & per ipsum recepti in sui gratiam, & ad sui stypendium conducti fuerunt Princeps Mantuæ, & Ioannes Bentiuolius, & Florentini recepti sub protectionem sibi in auxilium promissis sex centum equestribus, & sex millibus pedestribus ad omnem eorum requisitionem, & recepto regno Neapolitano pro recuperatione Pisarum, & aliorum sibi per Senenses,& Lucenses occupatorum, quoscunq; equestres cum tormentis bellicis necessarijs, & per eos ipsi ad defensam dominiorum suorum in Italia, quatuor centum equestribus, & tribus millib. pedestribus, & receptis Pisis ad uendicandum regnum Neapolitanum quinq; centum equestribus, ac mutuare quinquaginta millia aureorum pro stypendio trimestri quinq; milliū Suitensium, & restituere triginta millia aureorum olim sibi mutuatorum per Sfortiam, deductis tamen ex eis expensis per ipsos factis ad sui beneficiū iuxta arbitrium Io. Iacobi Triultij, & per eos conducto ad sui stypendium, & cōstituto duce supremo Ioanne de Rupere pręfecto Romæ. Et Federicus Rex Neapolis, ne bello ipsum infestaret, obtulit ei soluere

tributum

tributum pro regno Neapolitano, & qui prorogatis inducijs cum Cæsare usq; ad calendas Maias, & decima die Octobris ex Anna uxore prodita in lucem Claudia primogenita, & constitutis Rectore Genuæ Aluisio Aroastino, & Vicario in dominio Mediolani Io. Iacobo Triultio, & habito ab Isabella Aragonense Francisco Filio suo ex Io. Galeatio Sfortia, ex Mediolano abijt in Galliam transalpinam cum eo, quem includi iussit in monesterio Burgondiæ. Et Maximilianus Cæsar Geldrensibus, & Suitensib. per illos armis sumptis aduersus Austriacos, & Valle Angelica Rhetorum eis finitima direpta prelio repressis ad eum transmisso Io. Galeatio Vicecomite legato per Sfortiam, ut ab ipso haberet auxilium aduersus Gallos, illos sui intuitu in gratiam ipsius recepit.

Anno Redemptionis humani generis millesimo quingentesimo Cremonæ pretore Paulo Balbo patritio Veneto, Ludouicus Sfortia per Mediolanenses indignatos in Regem Gallorum, & Triultium Vicarium suum nimis fauentem factioni suæ Guelphorum, ac diuersam insequentem, & nimis durè imperantem in dominio Mediolani, accersitus ex Germania, & confisus auxilio Cæsaris conductis ad sui stypendium ære proprio, ac Cardinalis fratris sui octo millibus Suitensibus, & quinq; centum equestribus Burgondionibus. Et cum Triultius his auditis statim ab eo reuocato in dominiũ ipsum Yuone Alegria turmis equestribus destinato ad Rodoricum, & à Venetis requisitis copijs per eos ex fędere inter ipsos, ac Regem Gallorum percusso debitis, ex copijs quas habebat eo in dominio aliquas destinasset ad pręsidiũ Nouicomij, illuc ex Germania eius copijs unà cũ fratre properauit, illudq; illinc abeuntibus Gallis recepit, & deinde Mediolanum dimissum per Triultium, inde ibi, & ad eius arcem dimisso 1500

prçſidio profectum Nouariam quatuor millibus equeſtribus, & pedeſtribus, & illinc etiam ibi dimiſſis ad prçſidiū quatuor centū pedeſtribus Mortariā illic firmatis caſtris, Sfortia Papienſibus, & Parmenſibus ad eum reuerſis, & cum Placentini, & Laudenſes idem eſſent facturi, per Venetos deſtinatis Laude copijs ſub Carolo Vrſino, & Soncino Benzono conductis ad ſui ſtypendium alijs quinque centum equeſtribus, & multis cohortibus, habitisq; alijs copijs auxiliaribus à Senenſibus, ac Principe Mantuano, Ioanne Bentiuolio, Philippo Maria Rubeo, Comitibus Mirandulenſibus, Carpenſibus, Corrigienſibus, ac Vermijs Bobij, & nonnullis alijs Placentinis, & requiſitis Venetis in ſui partes, ac Genuenſibus ad eum redire, & à Florentinis pecunijs eis per ipſum mutuatis, habitis, dimiſſo fratre ad obſidionē arcis Mediolani inde progreſſus fuit Viglebanum, eoq; recepto Nouariam obſedit, ac cçpit direpta Derthona permiſſis inde militibus prçſidij eorū bonis abire, ac recepta Alexandria per Alegriam, & Suitenſibus à Gallis ad eum deficientibus perſeuerauit in obſidione arcis Nouariæ. Et cum Triultius ſibi tranſmiſſis ex Gallia per ibi Regem decem millibus Suitēſibus, & ſex millibus Gallis, & mille quinque centum çqueſtribus ſub Tramolia, & Cardinale Rothomagenſe Vicario ſuo conſtituto in Gallia ciſalpina, & profecto Aſtam, ex Mortaria Nouariam, ut ibi arci opem ferret profectus fuit. Et Sfortia, dum expectatis per eum quatuor centum equeſtrib. & ſex millibus pedeſtribus ex Mediolano ibi coactis à fratre, Suitenſes ſibi nō ſoluto ſtypendio congruo tempore, in eum concitato tumultu ualdè per ipſum rogati ad permanendum in eius fide, & ſibi data omni ſua ſupellectile auri, & argenti, donec deferrerentur pecuniæ ex Mediolano ſedati, & exhortati ad conſerendum manus cū Gal-

lis

lis id recusassent facere, se excusantes cum illis esse alios Suitenses cum quibus nollent concurrere, & essent eum deserturi, se permisit illorũ fidei, & per eos sibi facta promissione de eo perducendo incolumi à Gallis, corruptós à Triultio pecunia ipse indutus eorum habitu instar gregarij militis, & conductus per castra Gallorum, eis proditus fuit unà cum Antonio Maria, & Fracassio Seuerinatibus, dum & ipsi essent induti eodẽ habitu die undecima Aprilis. Et Galli receperunt Nouariam inde aufugientibus Sfortiadis ex eis illis sibi occurrẽtib. intra, & extra Nouariã spoliatis, permissis tamen illinc abire incolumibus Burgondionibus. Et Ascanius Maria frater Sfortiæ, dum intenderet in eius auxilium ex Mediolano copijs, quas ibi coegerat, ire Nouariam illinc audita fratris captura unà cum Hermete nepote fratre Io. Galeatij, & nonnullis Mediolanensibus factionis Ghibellinæ aufugit Ripam altam Conradi Landi in agro Placentino, & per eum illuc uocatis ab ipso ex Placentia Carolo Vrsino, & Soncino Benzono ducibus Venetorum, eis unà cum alijs, qui erant secũ, proditus fuit, & conductus Venetias, illincq; requisitus per Regem Gallorum unà cum Io. Baptista Vicecomite, & nonnullis alijs Mediolanensibus, qui in Insula Fulcheria substiterant sub fide Venetorum, cõductus fuit in Galliã, quamuis per Sum. Pont. destinato legato Angelo Lionitio Tyburis presule requisitus fuisset à Venetis, & Sfortia ex iussu Regis inclusus fuit in turri Locrense Galliæ. Et Mediolanenses, & alij populi dominij Mediolanensis, qui ad eum à Rege defecerant, missis per eos legatis ad Cardinalem Rothomagensem redierunt in eius dominium, & recepti fuerunt in sui gratiam per ipsos solutis sibi aureis tercentum millibus, & alios iuxta eorum uires. Et Suitenses indignati in Gallos recusantes sibi soluere premiũ

promissum exclusi Vercellis, quas minabantur diripere, inde occupata Clauenna ad fines ducatus Mediolanensis redierunt domum. Et Maximilianus Cæsar ira accensus in Regem Gallorum ob dominium ipsum occupatum, & captiuitatem Sfortiadum à se eius, ac Venetorum legatis expulsis tentauit conuocatis in unum Electoribus, ac Principibus Germaniæ eos aduersus illum,& ad recuperandũ dominium incitare. Viguit grauis æstus,& subsequutum fuit graue frigus,& fuerunt uehementes uenti.

1501 Anno proximo Cremonæ prętore Paulo Barbo conspectis imaginibus crucis rubei, ac nigri coloris super uestibus mortalium in Germania. Maximilianus Cæsar, & Rex Gallorum prorogarunt inducias, & transmisso per Regem Tridentũ ad Cæsarem cardinale Rothomagense tractarunt pacem inire oblata uxore per Regem Claudia primogenita sua Carolo nepoti ex Philippo filio Maximiliani, ut Regem inuestiret dominio Mediolani, & ꝙ per eos ambos iunctis armis moto bello Venetis ab eis uendicarent per ipsos occupata ex imperio, & regnis suis. Et Rex Cremonam eis per ipsum dimissam, ac Brixiam, Bergomum, Veronam, ac Cremam, quibus exuerant Philippum Mariam Vicecomitem olim Ducẽ Mediolani in bellis, quæ secum gesserant, sed cum Cæsar non intenderet dominium Mediolani transire in filios Regis, & nec Rex extores Mediolanenses in eorum patriam, ut requirebat Cæsar, restituere paci locus esse non potuit, uerum Philippus filius, dum unà cum Ioanna uxore proficisceretur in Hispaniam, ut ab illic incolis,cum ibi regna essent in eũ peruentura, reciperet iuramentum fidelitatis, profectus Bybrate, ubi erat Rex Gallorum,secum remansit concors promissa Carolo filio per ipsum Claudia primogenita cũ dote Britanniæ. Et cũ primo uere non ceciderint pluuiæ

per

per quadrimestre fuit magna aëris siccitas. Tunc temporis Alphunsus, & Ferandus ex filijs Comitis Brocardi de Persico fuerunt ex ductoribus equestrium Ferdinandi II. Regis Neapolis, & Marcus alius frater Maximiliani Cæs.

Anno sequente Cremonæ prętore Hieronymo Donato, Rex Gallorum ex Lugduno Genuam accessit, & illinc Mediolanum. 1502

Anno sequuto Cremonæ adhuc prętore Donato, Alexander Summus Pont. audita captura Pauli, & aliorum Vrsinorum iussu Io. Rodorici eius filij facta Baptista cardinale eorum agnato ad se uocato, Romãq; profecto ibi carcerari iusso unà cum Raynaldo & prothonotario, & abbate Aluiani, & Iacobo de Sancta cruce, eisq;, & alijs Vrsinis exutis toto dominio, quod habebãt in Latio illuc destinato filio suo Principe Squilatij, unà cum prothonotario Vrsino, & cardinale mortuo, & ut creditum fuit ex ueneno sibi propinato, alijs dimitti iussis Iulio Vrsino ex Palumbaria Sabellorum, quam oppugnabat, dimissa, aufugiente Ceretum, eoq; oppugnato, & mox Vrsinis à cętu ecclesiæ Rò. segregatis, & introducto annatarum usu, & creatis triginta sex cardinalibus, inter quos fuerunt decẽ & septẽ Hispani, dum inhiaret occupationi dominij Ioannis Iordani Vrsini, & decapitato Iacobo Cruceo patritio Ro. ex eius factione, Ruberto Vrsino, & alijs eius familiæ, & factionis, qui hactenus Sum. Pont. adhæserãt ex Roma abeuntibus, & incertum esset, an sequeretur partes Gallorum, an Hispanorum, pręparato per Rodoricum filium ad Vaticanum conuiuio, & ibi ueneno infecto uino, quo ex humanis tolleret cardinales Adurnũ, Corneti, Sancti Angeli, Mutinæ, & Capuæ ad illud inuitatos, eorumq; defunctorũ immẽsas opes occuparet, & ex uino ipso hausto per sum. Pont. ac Rodoricum errore deceptos die decima 1503

ſeptima Auguſti obijt, & Rodoricus, dum curaretur à ueneno introductis copijs ſuis duodecim millium armatorum, & occupatis, & munitis Vaticano, arce Adriani, & ædibus Mineruæ, in quas ſe receperant cardinales, & ſibi conciliatis Columnenſibus Fabricio filio Odoardi Ducis Amelphitani, ac Proſpero filio Antonij principis Salerni, & Crotoni ducibus eis, ac alijs Columnenſibus reſtitutis, quibuſcunque quibus eos exuerat, ipſos deſtinauit in Latium. Et Vrſinis Fabio filio Pauli duce octo centũ armatis ingreſſis Romam, & ibi direptis, & combuſtis nõnullis tabernis Hiſpanorũ, & per eos dominijs ſuis, quibus eos exuerat, receptis, & in eos arreptis armis per Ro. dimiſſis, ac direptis nonnullis ædibus Vrſinorum, apud Montem Iordanum. Et cum cardinales non intenderent incumbere electioni ſum. Pont. niſi Rodorico copijs ſuis Romã egreſſo illinc ducibus Ludouico Picco, Alexandro Triultio ducentum equeſtribus, & tercentum uelitibus cum comitantibus abijt Nepe. Et per cardinales triginta octo conſcriptis quatuor millibus pedeſtribus ad eorum cuſtodiam ingreſſos monaſterium Mineruæ ordinis prędicatorum de obſeruantia diui Dominici, inter quos fuerunt cardinales Rothomagenſis, & Aſcanius Maria Sfortia ex Gallia illuc conductus creatus fuit die prima Septembris Franciſcus Picolomeneus Senenſis Sum. Pont. & nominatus Pius Tertius. Qui illinc ad dies uiginti ſex ex humanis abijt. Et Vrſini ducibus Aluiano, & Baliono, ac Columnenſes inuicem concordes, & Rodoricus ducentum quinquaginta equeſtribus, & totidem uelitibus, & octo centum pedeſtribus regreſſi Romam, & cõmiſſo ibi prẹlio per Columnenſes, & Vrſinos cum eo, & copijs ſuis, & Gallorum, in quo uulneratus fuit Baliuus Oceani Heros Gallicus, Rodoricus nundum ſanatus diffiſus uiribus ſuis cũ

cardinalibus Hispanis, & principe Squilatij se recepit in arcem Adriani, & per cardinales adhuc iugressos cõclaue die prima Nouemb. nemine discrepante fuit electus PP. Max. Iulianus de Rupere cardinalis sancti Petri in uincula Sauonensis, & noĩatus Iulius Secundus. Suitensium, & Rhetorũ quindecim millia cursitarũt, ac diripuerũt fines Ducatus Mediolanensis ibi occupatis Musocco, & Lucerna, eius arce oppugnata, & Gallis, qui erant ad pręsidium muri illic ad impediendum illorum irruptionem in ducatum ipsum constructi inde expulsis, & dum Ambosius ibi prorex octocentum equestribus, & tribus millibus pedestribus, & alijs copijs auxiliaribus Venetorum, principum Ferrariæ, Mantuæ, ac Bononiæ illis occurrisset corrupti pecunia, & oppressi annonæ pęnuria, & sibi data per Regẽ Gallorum fide illis dimittendi Bellinzonam, omnibus ibi occupatis pręter eam, ac Musocchum dimissis, regressi sunt domum.

Anno subsequuto Cremonæ Prætore Bartholomæo Aemilio patritio Veneto Maximilianus Cæsar, & Philippus filius cum Rege Gallorum interuẽtu legatorum percusserunt fędus coram pręsule Sistironi, & Marchione Finalis legatis summi Pont. & in eo comprehensi cum Rege Hispaniarum, ubi id intra trimestre approbasset. Et quo Rex pollicitus fuit nubere Claudiam primogenitam Carolo filio Philippi, & eo decedente Maximiliano alij filio, & Cęsar circumscriptis quibuscunque inuestituris per eũ factis de dominio Mediolani, illud concedere in feudum Regi, & liberis suis masculis, & ubi nullos genuisset, Claudiæ, & Carolo, seu fratri, ubi ei nuberet, solutis pro ipsa concessione per Regem Cæsari centum uiginti millibus aureis, & ex eis medietate inuestitura facta, & altera post per semestre, & quotannis perpetuò ad festum Natiuitatis 1504

tis

tis Dominicæ dato pari calcarium. Et sibi inuicem promiserunt durante fędere defensionem. Et ubi Cæsar Venetis pro recuperatione per illos occupatorum ex eius imperio, & regnis mouisset bellum, iuissetq; Romam ad accipiendum coronam, ei Rex auxiliatus fuisset. Et nec Comiti Palatino, ubi cũ eo gessisset bellum, opem tulisset. Et ubi Rex Hispaniarum recusasset hoc fędus subire Rex Gallorum ab eo posset recuperare bello regnum Neapolitanum, & dimisisset è carcere Ludouicum Sfortiam, qui tamen moram faceret in Gallia, & ibi in locis, quæ sibi assignasset Rex, ꝑmisissetq; extores Mediolani illuc redire. Et hæc approbarentur ꝑ Franciscum Ducem Engolinensium. Ascanius Maria Sfortia cardinalis, & ẽpus Cremonæ Romæ, dũ ibi meditaretur bellũ mouere Gallis pro recuperãdo dominio Mediolani, ex ueneno sibi propinato ab humanis fuit sublatus, eiq; surrogatus Galeottus de Rupere cardinalis, ipsoq; infra breue tempus mortuo Hieronymus Triuisanus patritius Venetus in episcopatu Cremonæ.

1505 Anno 1505. Bartholomæus Aemilius adhuc fuit prętor Cremonæ.

1506 Anno proximo ibi prętore Paulo Pisano, & Dominico Bolano capitaneo patritijs Venetis inde per eos relegati fuerunt quamplures Cremonenses sibi suspecti. Et turre ibi altiori fulgure percussa ex ea fuit excussum insigne leonis cum libro, ac examine iustitiæ, & litteris apud se pictis pax tibi Marcæ Euangelista.

1507 Anno sequente Cremonæ prętore Ioanne Aemilio patritio Veneto Rex Gallorum nupsit Claudiam primogenitam iam desponsatam Carolo nepoti Cęsaris, Francisco Duci Engolinensium eius nepoti ex Carolo fratruele suo filio Ioannis fratris Caroli patris sui. Et coacto exercitu

octo centum equestrium, mille octo centum uelitum, & duodecim millium pedestrium ad reprimẽdum Genuenses tumultuantes sibi creato Duce Paulo de Nouis pannorũ tinctore cum octo tribunis ab illis occupatis Spedia, & nonnullis alijs locis maritimis, obsessoq; Monacho Luciani Grimaldi classe, ac exercitu terrestri pedestrium sex millium Tarlatino, & Gambacurta ducibus, fusisq; copijs Hieronymi, & Rolandini de Flisco, occupato propugnaculo Castellatij propè Genuã super montibus, ibi occisis Gallis, qui erant ad eius pręsidium, in illos profectus fuit, & post multa pręlia utrinq; Genuæ facta illos redegit ad pristinam sanitatem, & Genuam ingressus die uigesima nona Aprilis, & erecta ibi arce, eaq;, ac alijs ibi munitis pręsidijs, & Genuensibus mulctatis aureis tercentum millibus, eisq; prohibitis signare monetas, quas cudi faciebant eorum signo, sed signo Regis, ad cuius opem semper haberent paratas triremes tres, & Demetrio Iustiniano, & Paulo de Nouis de fuga retractis Genuam, & ibi decapitatis dimisit exercitũ. Et Maximilianus Cæsar incitatus per summum Pontificem, ac Venetos aduersus eum sibi suspectum, ne Italiam, & Ro. imperium inuaderet expulso summo Pont. à sede Apostolica, & loco eius suffecto cardinale Rothomagense, conuocatis Electoribus, & alijs principibus Germanis aduersus ipsum, cum eis, ac cardinale sanctæ crucis legato summi Pont. ac legatis Venetorum, & principis Mantuæ habuit comitia, eumq; declarauit rebellem, ac hostem imperij Rom. Et sibi decreto per semestre auxilio octo centum equestrium, & uiginti duorum millium pedestrium cum tormẽtis bellicis ad id necessarijs, & centum uiginti millibus aureis pro eorum stypendio, & qui die decima sexta Octobris coacti in agro Constantiæ inde cum eo descenderent in Italiam, requi-

ſitis etiam ad eius ſtypendium duodecim millibus Suitenſibus, ex eis etiam ad id requiſitis per Regem Gallorum, & à Venetis libero per eorum dominium tranſitu, & per illos ſibi oblato, modo ſecum non haberet exercitum, & etiam à Duce Ferrariæ pecunijs, & à Florentinis quinquaginta millibus aureis, & à ſummo Pont. centum millibus ex pecunijs in Germania coactis pro bello infidelibus inferendo. Et Rex Galloru͂, ut ei reſiſteret ex Gallia tranſmiſit copias militares in dominium Mediolani, & ibi aliarum iuſſit haberi delectum, & ex regno Neapolitano ad eius ſtypendium conduci bis mille quinq; centum Hiſpanos, & ad limites Rhetorum muniri Aronam Borromeorum. Et in Burgondia per Tramoliam ibi uicarium ſuum conduci quinq; centum equeſtres, & in auxilium Venetorum Ioannem Iacobum Triultium Veronam tranſmitti quatuor centum, cum quatuor millibus pedeſtribus, & Paulus, Baptiſta, Iuſtinianus, & Fulgoſinus Fulgoſij ex exoribus Genuæ coactis per eos mille pedeſtribus Germanis Bozuli dominij Ludouici Gonzaghæ, quibus intendebant occupare Genuam, per Ambuoſium uicarium ſuum in dominio Mediolani conductis per eum Parmæ nonullis turmis, & cohortibus, & aduerſus illos deſtinatis omni ſpe depoſita inde abierunt in Germaniam. Et Veneti deſtinarunt ad limites agri Tridentini comite͂ Pitiliani quatuor centum equeſtribus, & multis cohortibus pedeſtriu͂, & Aluianum in Foriliuium octo centum equeſtribus, & alijs cohortibus. Et Germanos etiam iuſſu Cæſaris per ipſos occupatis Goritia, Gandubrio, & Trieſte ſibi mouiſſent bellum, & ad Gandubrium per Venetos Pitiliano duce, & per Gallos, & Hiſpanos Triultio duce cum eis commiſſa pugna profligarunt multa utrinq; cęde commiſſa, & inde abeuntibus omnia ſibi p illos occupata in foro Iulij,

& ex

& ex locis uicinis Tridentum, ubi sibi mouerant bellum, recuperarunt. Instaurata fuit ecclesia diuæ Agathæ cum eius ædibus, additis sex canonicis, Hieronymo Trecchio preposito procurante, habenteq; ius utendi mitra, & alijs insignibus episcopalibus.

Anno sequuto Cremonæ pretore Aloysio Mula patritio Veneto Ludouicus Sfortia olim Dux Mediolani obijt in ciuitate Burges Galliæ transalpinæ sup erstitibus Maximiliano, & Francisco eius filijs ex Beatrice Estense, & Io. Paulo naturali: Et Franciscus filius Io. Galeatij Sfortiæ ex Isabella Aragonense ductus in Galliam per Ludouicum Gallorum Regem, & ut extingueretur spes successorum Sfortiadũ in dominio Mediolani indutus habitu monachali in Burgũdia iussu Regis, & ibi dimissus sub custodia nonnullorum monachorum illinc ad nonnullos annos, dum incũberet uenationi ex æquo precipitatus illic quoque perijt. Maximilianus Cæsar premissis Veronã ad ibi rectores Venetorum, & ab eis requisitis, & nec sibi concessis statiuis quatuor millium equestrium, quibus intendebat ire Romam pro ibi habenda corona imperiali profectus Tridentum illic die tertia Ianuarij habuit solemnẽ pumpam; & publicata per Matheum Lunghum episcopũ Burgensem ipsius mente Romam eundi pro habenda ibi corona. Et Tridenti parata multa copia annonæ, & materiei bellicæ inde ca, ac mi le quinq; cẽtum equestribus, & quatuor millibus pedestribus irrumpit fines Venetorũ uersus Vincentiam, & illinc destinato Marchione Brandiburgense quinq; centum equestribus, & bis millibus pedestribus uersus Ruperem etiam dominij Venetorum, & inde statim Brandimburgum reuerso expugnauit, ac oppugnauit nonnulla ibi Venetorum ex agro Vicentino, & mox redijt Bolzanum. Et per Venetos habito delectu 1508

militum

militum,& ex Verona uersus Rupetem profecto Triultio turmis equestribus,& octo millib. Suitensibus per Regem Gallorum,& ex eis conductis ad sui stypendium quinque millibus; & reliquis Venetorum recusantibus tamen militare aduersus Cæsarem,nisi ad defensionem dominij Mediolanensis, destinauit quatuor centũ equestres, & quinq; millia pedestrium in forum Iulij, ubi occupauerunt oppidũ Vallis Candoriæ; & ibi rectore; & Georgio Cornelio legato Venetorum,& Aluiano in illos profectis ex agro Vicẽtino acie militari,& classe traiecta uersus Trieste irrupit forum Iulij sex millibus pedestribus; & ibi occupata Valle Candoria, cum nonnullis alijs; & ea regione incursata per quatuor millia passuum regressus est ad finem Februarij Aspurgum pro cogendis pecunijs, quibus posset prosequi bellum; & inde Vlmam Sueuiæ; & ibi incitatis Sueuis bellum inferre Suitensibus profectis ad stypendiũ Regis Gallorum illuc electores, ac principes Germanos conuocauit, & exhortatus est ei ministrare copias militares. Et cum nouem millia equestriũ, & pedestrium Germanorũ expugnassent oppidum Barocchi, Aluianus turmis equestribus in illos transiuit, & commisso cum illis prelio etiam ope ibi accolarum eos fudit ex eis occisis circiter mille,& ferè omnibus captiuatis; & illinc progressus expugnata arce Candoriæ Carolo Malatesta Ariminij duce suo ibi cadente ad alpes Iulias se recepit, & muniri iussit Goritiam aduersus Turcas, ubi illuc cursitassent, unà cum Trieste; & in Illirio Cortona, ac ciuitate fluminis ea combusta, & ad fines Pannoniæ Postonium, & multa alia ibi Cæsaris. Et cum Episcopus Tridentinus nouem millibus pedestribus descendisset ad montem Britonium, & ibi ad presidium degentibus sub Ioanne Iacobo Corso, & Dionigio Naldo, & Vitellio fusis, eis, ac alijs mille pede-

stribus

ftribus ftypendiarijs, ac alijs euocatis obfediffet Ripā adiacentem Gardæ, & ad eius auxilium deftinatis copijs, quibus diriperetur ibi regio, & Rhetis bis mille fraudatis ftypendio epifcopū ipfum deferentibus, & populata eius exercitus annona reliquis pedem retuliffet, Veneti progreffi loca ibi uicina diripuerunt tribus millibus ex eis depopulantibus loca ibi comitatus Agreftium, pilliis incolas profligatis, ex illis ducentum occifis, & cum mille ducentum Germani profecti Tridentū unā cum mille equeftribus, & fex millib. pedeftribus in mane Pafchatis Petrā ibi propinquam per lapides fex obfediffent, profecti funt in eius auxilium exercitu fexdecim millium pedeftrium, & quatuor millium equeftriū, & ibi caftris firmatis Petrā progreffi eius arcem oppugnarunt, & Germanis in eos irruentibus fibi adeptis duobus tormentis bellicis fruftrati fpe ipfa potiundi inde abierunt Rupercm, & Germani Tridentum, & illinc domos fuas redierunt. Et Cæfar ab omnibus dimiffus, & graui cura oppreffus, & fpe fua defraudatus fibi occupatis per Venetos quibufcunque, quæ habebat in Foro Iulij, & regionibus propinquis, & quem ēt exuiffent Tridēto, & alijs ibi uicinis, ubi Galli eis cōiuncti affuiffent, & nifi prohibiti fuiffent per eorum Regem nolentem Cæfarem in fe grauius incitare, ommiffis comitijs Vlmæ inde abijt Coloniam, & cum Venetis die decima Iulij fecit inducias per triennium interuentu pręfulis Tridentini, ac Seretani Scribæ fui fupremi, ac Zachariæ Contareni pro Venetis hinc inde occupatis retentis, & quæ poffent muniri, exclufo rege Gallorum pro dominijs fuis, & fęderatorum extra Italiam, cum interuenientibus pro eo Io. Iacobo Triultio, & Carolo Gufredo pręfule Senatus Mediolaneñ. uellet in inducijs comprehendi Ducem Geldrenfem, cui bellum faciebat Cæfar, & in ipfis com- 1504

prehensi fuerunt summ. Pont. Reges Hispaniæ, Angliæ, & Pannoniæ, & omnes imperij subditi, & confęderati, & et Venetorum, quos noiassent infra trimestre, & mox sum. Pont. Cæsar, Reges Gallorum, & Hispanorum, Dux Ferrariæ, ac Princeps Mantuæ indignati in Venetos occupantes ex dominio ecclesiastico Fauentiam, Ariminium, Rauennam, & Ceruiam, etiam repulso Sixto cardinale sancti Petri in uincula nepote sum. Pont. ab episcopatu Vicentino per eos dato ipsorum nobili, & receptis in illorum dominium expulsis per Regem Gallorum ex dominio Mediolani, exulibusq; Foriliuij in Fauentiam, qui inde erumpentes tentassent occupare Forum liuij dominij ecclesiæ, & ex imperio, & dominio Cæsaris Patauium, Veronam, Vincētiam, Triuigium, & ex dominio Austriæ Forū Iulij, & multa alia; & Cremonam ex dominio Mediolani, & ex regno Neapolis Vrbes, & Portus eis oppigneratos p Ferdinandum Secundum Aragonensem, & ex dominio Ferrariæ peninsulā Rhodigij, & Mantuæ Asulam, Leonatum, & P. cheriam, transmisso per sum. Pont. Cardinale Narbonense legato ad Regem Gallorū, ut eum sibi indignatum ob episcopatus Placentinum, & Astensem cum Abbatia Clarauallis eo inuito collatos, conciliaret, percusserunt aduersus Venetos fędus in urbe Camaracense Burgundiæ interuentu eiusdem cardinalis pro summo Pont. & Margarita filia Cæsaris rectricis Flandriæ, & Mathæi Lunghi pro eo; & cardinalis Rothomagensis p Rege Gallorum, quod ibi in ecclesia cathedrali publicatum fuit die decima Decembris, & quo conuenerunt bellum mouere Venetis pro recuperandis per ipsos occupatis, ut prefertur, & ad quæ dimittēda prius deberent moneri per sum. Pont. sub pœna anathematis. Et Rex Gallorum facta in eum, ac Franciscum generum suum, eorumq; descendentes

tes inuestitura per Cæsarem de dominio Mediolani sibi solutis aureis centum millibus in Italia descenderet exercitu die prima Aprilis proximi, Et nec Cæsar, nec Archidux nepos suus bello durante, & nec post per semestre infestarent Regem Hispaniarum in regimine Castiliæ. Et Sum.Pont. decideret controuersiam uigentem inter Cæsarem, ac Ducem Ferrariæ ob dotem Annæ Sfortiæ olim uxoris Ducis, ac sororis Blanchæ Mariæ uxoris Cæsaris. Et fedus ipsum Cæsar, & Rex Gallorum transmissis per eũ ad Cæsarem presule Parisiense, & Alberto Pio ex regulis Carpi statim approbarunt. Et summus Pont. cum inuitus illud fędus iniuisset tentatis Venetis ad dimittendum ecclesiæ Ariminium, & nec per illos dimissum, mox approbauit. Aestate fraquentes pluuiæ ceciderunt, ex quibus causata tabida quadam lue, ex ea interierunt innumerabiles boues, ac sues, & in Germania, & Italia ex terremotibus, ipsaq; aeris intemperie arbores, ne fronderent, diu retardatæ fuerunt. Et ꝑ catholicos factis publicis rogationibus ad Omnipotentem Deum ad auertendam hanc cladem, ex implorata eius benignitate aeris summa temperies subsequuta fuit. 1509

Anno subsequuto adhuc Cremonæ prætore Aluisio Mula, & Zaccharia Contareno rectore Sum. Pont. protulit anathema in Venetos, eorũq; auxiliatores, dominiũue suum supposuit prędæ, & occupãtibus concessit, nisi restituissent illorum dominis pristinis per illos occupata, & ab ipsorum stypendijs reuocauit Iulium, ac Laurentium cognominatum Rentium Vrsinos, & Troilum Sabellum Ro. ecclesiæ subditos, & per Venetos ad sui stypendium conductos quinq; centum equestribus, & tribus millibus pedestribus sibi pro stypendio eorũ solutis quindecim millibus aureis per eos retẽtis iussu summi Pont. & eo exhortante,

tante, ac Rege Gallorum iubente Venetis indicto bello Carolus Ambosius pro Rege gubernator in dominio Mediolani sex millibus pedestribus, & tribus millibus equestribus, ac tormentis bellicis traiecto flumine Abduæ die quinta decima Aprilis inchoato bello in illos profectus Triuiliũ Insulæ Fulcheriæ expugnauit ibi captiuatis Iustiniano Mauroceno patritio Veneto, Ioanne Aluisio Vitellio Tyfernate, ac Vincentio Arnaldo ducibus, qui ibi erãt ad præsidium centum uelitibus, & mille pedestribus, ex quibus ducentum uelites aufugerunt, & occurrẽtes Gallis cum eis manus conseruerunt. Et princeps Mantuæ ingressus agrum Cremonensem centum equestribus ibi occupauit, ac muniuit Casalemaius, & inde profectus Asulã, ac Leonatum olim dominij sui, tentauit ea occupare. Et Roccalbertus etiã dux Gallicus ex Placentia concursauit, ac diripuit agrum Cremonensem ei finitimum, & quem, & alij Galli ex Lauda unà cum Briancensibus iuncto ponte flumine Abduæ irrumperunt, ac depopulati sunt, & Veneti per eos munitis præsidijs, ac munitionibus ciuitatib. ac locis sui dominij, & Cremonæ erectis de mense Martij Aluisio Aduocato Brixieñ. assistente propugnaculo extra portã S. Lucæ, & alio extra portã S. Michaelis, & alio extra portã oĩum Sanctorũ, ibi demolitis domib. diui Ambrosij, & Oĩum SS. ubi imago B. M. Virg. super muro picta nunq̃ aliqua arte humana demoliri potuit, sed seruata fuit uirtute Oĩpotentis Dei, & multis ex Cremona sibi suspectis relegatis Venetias, & munita, & transmissa classe Angelo Triuisano præfecto in mare Thyrenũ, & ẽt coacto exercitu triginta milliũ pedestriũ sub Aluiano, & decem milliũ equestrium sub Pitiliano ex Pontiuico accesserunt Fontanellam, & inde cum occupata Ripa alta, profecti Triuiliũ illud custoditum per mille pedestres, & quinque centum

eque-

equestres expugnassent, ac diripuissent ibi captiuatis ducibus, & inter eos, & Gallos annixos illud recuperare cōmisso prælio, in quo multi utrinq; occubuerunt, Rex Gallorum cum Duce Lothoringiæ bis millibus equestribus, & decem millibus pedestribus Guasconis, Eluetijs, Italis, & aliarum nationū ex Gallia die secunda Maij profectus Mediolanum, & Abdua flumine coniuncto tribus pontibus, & secum unitis Ambosio Boisense, ac principe Mantuano mille quinque centum equestribus, & triginta millibus pedestribus castra firmauit propè castra Venetorū, & per eos direpto, & combusto, & solo æquato, & dimisso Triuilio inde abeuntes Vailatum quinque centum equestribus, & Eluetijs Ambosio, & Triultio ducibus ꝑ Gallos recepta Ripa alta insequentibus, & prælio lacescentibus Venetos, & cum peruenissent Vaylatum conuersa fronte in Gallos per octo centum equestres, & ferè omnes pedestres degentes in ipsorū extremo agmine ex iussu Aluiani illud regentis, & per Regem Gallorum coniuncto in uuū eius toto exercitu, & Pitiliano præcedente reliquo exercitu Venetorum per Aluianum in sui auxilium reuocato, & nec reuerso ab eo facto conflictu cum Gallis per tres horas die decima octaua Maij, & uictoria prius inclinante ad Venetos, & superuento nimbo cum turbine uentorū, ac grandine, & per Aluisium Aduocatum Brixiensem, & Soncinum Benzonum Cremensem eorum turmis re composita cum Gallis prælio, dum inchoatum fuisset, dimisso; Gallis præualentibus, & profligatis Venetis uulnerato, ac captiuato Aluiano cū multis alijs, inter quos fuit Christophorus Calabria tribunus Cremonensis, & occisis circiter octo millibus, & nec multis equestribus, & sibi interceptis uiginti tormentis bellicis, ex nimia audacia, & temeritate Aluiani, Rex Gallorum præter modum lætus

hac uictoria pro eius memoria in loco conflictus templo erecto, ac dicato B. M. Virg. eius iussu, Pitiliano reliquo exercitu incolumi prosequente iter suum recepit Carauagium, & Bergomum cum eius arcibus ibi captiuatis Marino Georgio, & Antonio Maripreto, & alijs patritijs Venetis illic repertis, & Antonio Maria Pallauicino duce, & nec in Brixiã admisso reliquo exercitu Veneto illuc profecto Io. Francisco Gambara, & alijs factionis suæ autoribus, & ex proditione Aluisij Aduocati ea potitus fuit, & etiam Crema ex proditione Soncini Benzoni, & dum rector, & prętor Cremonæ, & alij, qui ibi erant, intellecta strage sui exercitus prę timore ciuitate dimissa in illius arcem se recepissent, medio Galeatij Pallauicini eam recepit die uigesima quarta Maij, & ingressus fuit die uigesima quarta Iunij, solemnitatis diui Ioannis Baptistæ eum comitantib. septem cardinalibus, Alphunso Duce Ferrariæ, Francisco Mantuæ, & Montisferrati, & Salutiarum Marchionibus, legatis summi Pont. Cæsaris, Regis Hispaniarum, & multorum aliorum Principum, & ibi morã habuit per biduũ, & constituit prętorem Io. Baptistam de Balzo, & mox recepit Picclеonem pręter ibi, ac Cremonæ arces, & deinde Pischeriam, quæ direpta fuit, ibi expugnata arce, & occisis quatuorcentum pedestribus, qui ibi erant ad pręsidiũ eorum duce Patritio Veneto captiuato, & furcis suspenso iussu Regis, reliquo exercitu Veneto, & ex quo multi abierant, castramentante in campo martio apud Veronã, dum in eã quoq; ibi incolæ ipsum noluissent admittere, & Veneti territi, cum audirent Cæsarem alio exercitu in illos ex Germania descendere, reliquo eorũ exercitu quatuor centum equestrium, bis millium uelitum, & quinq; milliũ pedestrium profecto ad oppidum Mestræ iuxta stagna Venetiarum, ibi habitis comitijs decreuerunt habere

nouum

nouum delectum militũ, & parare classem quinquaginta triremium, sub Triuisano, ac tentare, an sibi possent conciliare summum Pont. ac Cæsarem. Et summ. Pont. constitutis legato Frãcisco Alidosio ex oppido Rij, & pręsule Papiæ, & Duce Ferrariæ uexilifero, & Francisco Maria de Rupere eius nepote duce supremo transmisso exercitu quatuor centum equestrium, totidem uelitum, & octo millium pedestrium in Flaminiam, & ibi ditione Venetorum incursata, direpta, & igne deuastata, & per copias Io. Pauli Balioni, & Ludouici Pici Mirandulensis cum octo centum pedestribus, & nonnullis turmis equestrium Venetorum Io. Paulo Manfrono duce apud Brissigellã commisso pręlio eis profligatis Manfrono captiuato, & Ioãne greco duce uelitum egresso Rauennam, & occurrente Vitellio, etiam duci pontificio, ac obsessa Rauenna per pontificios, ea, ac Imola, ac alijs dominij Veneti, olim ecclesiastici potitus fuit. Et Dux Ferrariæ ẽt recepit pęninsulam Rhodigij olim dominij sui. Et Christophorus Frangipanis ex regulis Istriæ, & ibi sequẽs partes Cæsaris illuc cępit Pissinium, & Diuinium. Et Dux Prouincensis ex Germania iussu Cæsaris bis millibus armatis facta irruptionę in Forum Iulij ibi etiam recepit Belumnum, Feltrũ, ac Trieste, & alia ibi quoque olim dominij Cæsaris occupata per Venetos. Et episcopus Tridentinus Ripam, & Agrestum, & Comites Londroni nonnulla oppida eorum ditioni proxima. Et Patauini, & Veronenses, & Vicentini dimissi per Venetos se permiserunt Cæsari, quem Veneti transmisso ad eum legato Antonio Iustiniano tentarunt sibi conciliare. Et Leonardus Dressanus exul Vicentinus, & sequens partes Cęsaris copijs, quibus peruenerat usque ad oppidum Valtiferam, ductis Triultium, quod Veneti, cum solum permansisset in eorum fide, pręsidijs

 muni-

muniuerant, illud ingressus tentauit compellere in ius Cæsaris, & inde repulsus fuit autore Marco ibi Sartore. Et Rex Hispaniarum potitus fuit Manfredonia, Trano, Monopoli, Brundusio, & Hydrunto sibi dimissis sponte p Venetos. Et Veneti fortuna conuersa ad eos opera Andreæ Gritti eorum legati equite Vulpino uelitũ, & Zitulo Perusino, & Lactantio Bergomense pedestrium ducibus, & auxilio ruralium Patauinorum inimicorum Cęsarianis furtim ingressi Patauium illud, ad cuius pręsidium erant Dresanus Vicetinus, ac Brunorius de Seregno ibi dimissi per Ludouicum Gonzagam quinquaginta equestribus, & tercentũ pedestribus receperunt die quinta Septemb. ibi captiuato Dresano, & post p dies quadraginta, quàm peruenisset in Cæsarẽ, unà cũ toto eius agro, ac Limiaco. Et nisi Constantinus Macedonicus dux Cæsarianus Vincentiam ingressus fuisset, ibi incolæ eis se ẽt permisissent, ac turrẽ Martesanæ per Venetos obsessam, nisi cardinalis Estensis ei opem tulisset, uendicassent. Et summus Pont. cum Rege Gallorum in Abiate grasso ad eum redeuntem in Galliã transmisso cardinale Alidosio legato renouauit fędus, quo Rex promisit non protegere aliquos feudatarios, & subditos Rom. ecclesiæ, & promissa fuit mutua defensio Duce Ferrariæ iam per Regem in sui protectionem suscepto, & qui redijt in Galliam dimissis ad opem Cæsaris septem centum equestribus sub regulo Palissæ, quibus ingressus fuit Vincentiam. Et pręsul Tridentinus timens occupari Veronam per Venetos eorum equestribus illuc quotidie incursantibus, ipsam quoque ingressus fuit septemcentum pedestribus, & ducentum equestribus, illuc ad ibi pręsidium etiam uocato principe Mantuano, quem firmatum sexcentum equestribus ad insulam Scalensem agri Veronensis illuc profectus Lucius Maluecius, Petrus

Polue-

Poluerinus, & Vincentius Cassinas ducentum uelitibus, & Zitolus Perusinus octo cētum pedestribus, & alijs, qui erant ad pręsidium Limiaci, & mille quinq; centum ex ibi ruralibus coactis ꝑ Hieronymum, & fratres de Pompeis nob. Veronenses, die decima Augusti captiuarunt unà cū Bouisio locumtenente suo, & direptis eorum turmis conduxerunt Venetias. Et Cæsar descendit in Italiam exercitu, expugnatoq; Saraualle occisis ibi quibuscunq; militibus Venetorum repertis illic ad pręsidium, in ultionem suorum etiam interemptorum per Venetos, dum illud cępissent, & nonnullis alijs in agro Vicentino, eo, ac Patauino, & Veronense agris cursitatis, ac direptis per eius milites. Et per ipsum requisitis, & nec habitis classibus Pontificia, Gallica, & Hispanica, quibus obsideret Venetias, obsedit exercitu octuaginta millium equestrium, & pedestrium stypendiariorum, & euocatorum, ex quibus fuerunt ducentum equestres Pontificij sub Ludouico Picco, & totidem Ducis Ferrariæ sub Hipolito fratre suo Cardinale, & septem centum Regis Gallorum sub Palissa, die quintadecima Septembris Patauium ualdè munitum annona, ac materiæ, & tormentis bellicis, & pręsidio mille sexcentum equestrium, trium millium uelitum, & duodecim millium pedestrium Italorum, sub Bernardino Montono, & multis alijs insignibus ductoribus, ac tribunis, & decem millibus Dalmatarum, Illiricorum, et Grecorum illorum omnium duce Pitiliano ibi assistentibus Andrea Grito, Christophoro Magno, Francisco Capello, et multis alijs ex primoribus patritijs Venetis, et tentata ꝑ Cæsarem diuisione Medoatij fluminis, et ducentū uelitibus Philippo Rubeo, et Federico Gonzaga ducibus comitantibus tormenta bellica Patauium. Fusis per quinq; centū Venetos auxilio ruraliū Patauinorū eis occurrentes, et ex

illis in unũ coactis ultra Patauium per mille passus uersus Venetias illuc conductis suis armentis, ac bonis, per Hispanos, ac Italos Cæsarianos mille ducentum dissipatis, ipsum illuc conductis multis tormentis bellicis pluries totis uiribus oppugnauit, eiusq; in multis locis aptis mœnijs die secunda Octobris inde abijt Vincentiã, & ibi dimissis ad præsidium quatuor millibus Germanis, illinc Veronã iuit, & mox Tridentum indignatus in Venetos, ac Reges Gallorum, & Hispaniarum, quos asserebat sibi opportuno defuisse auxilio, & cum Venetis tentatis per ipsum, & sibi per eos denegatis inducijs, ipsiq;, dum esset Veronæ solutis per Florentinos ex ordine Regis Gallorũ quadraginta millib. aureis, illuc per eos ad ipsum transmissis legatis, & per eum sibi confirmatis priuilegijs præcessorum suorum, & alijs concessis. Et per Venetos sex centum equestrib. mille quinq; centum uelitibus, & octo millibus pedestribus Vincentia, & Suapio receptis, & mox oppugnata Verona, eaq; munita præsidio quinq; millium pedestrium, & tercentũ equestrium Gallorum Obegnino duce, & aliorũ ducentum dimissa, & oppugnata Montagnana, expugnataq; insula Scalense, ac Bassiano, Ateste, Rhodigio, Feltro, ac Ciuidate in ea regione receptis, unà cum Castro nouo in Foro Iulij per Antonium, & Hieronymum Sauorgnanos ibi sequentes partes Venetas, & transmissa classe fluuiatili quindecim triremium, & aliarũ nauium in flumen Padi sub Angelo Triuisano uersus Ferrariam cum nõnullis copijs militarib. & redacta in eorũ potestatẽ peninsula Rhodigij, unà cum Comaclo, eoq; direpto, & cõbusto, & per Ducem Ferrariæ recepta Montagnana, & apud Pelosellam inter eius, & Venetorum copias, & Ducis facto prælio profligatis, multis ex eis occisis, & in eius auxiliũ transmissis per summ. Pont. ducentum equestribus, & ex

dominio

dominio Mediolani alijs centum quinqaginta, & eorum ope per copias Ducis Ferrariæ cum copijs Venetorum ex Pelosella ibi erectis duobus propugnaculis, ac Comaclo, cursitantibus, & diripientibus ibi regionem usq; Ferrariã renouata pugna Hippolito eius fratre duce, & superatis eorum classe bellicis tormentis dissipata, & capta, & con ducta Ferrariam cum sexaginta uexillis, & ex ea classiarijs bis milibus desyderatis, Triuisano ex fuga prolapso, & ob id exauctorato, eiq; sorrogato Paulo Capello per Venetos, Ludouico Picco duce pontificio ex ictu pilulæ in eum emissæ à tormento bellico per classiarios occiso. Et dum Cæsariani habitis copijs Gallicis in auxilium cum bis millibus Hispanis conductis stypendio Regis Gallorum, & per eum mutuatis Cæsari octuaginta millibus aureis sibi dato Valegio in agro Veronense intenderent ire Vincentiam dimissa classe sub prçsidio quatuor centum uelitum, & totidem pedestrium, Vincentia, & alijs ibi propinquis municipijs, ne occuparentur per Cæsarianos, munitis cõgruo prçsidio, & ibi supra Suapium, & Montem fortem inter montes fossa milliariorum quinq; facta, & impleta aquis, & munita propugnaculis, Cæsar adhuc descendit quatuor millibus Germanis in agrum Vicentinum, & Venetis sibi, ne ex Germania ad eum accederent aliæ copiæ, resistentibus, nulla re facta, & uiribus suis diffisus, & cum instaret hyems redijt in Germaniam. Et cum Ambosius ex eius atie dimissis ad prçsidium Veronæ quatuor millibus pedestribus, & sexcentum equestribus, & alijs Pischeriæ, Valegij, & Brixiæ, reliquis redisset Mediolanum, & per Ducem Ferrariæ recepto Rhodigio, reliqui Galli regulo Palissæ, & Triultio ducibus, Venetis castramentantibus inter Patauium, & Vincentiam, ea, ac Ateste, Colonia, & Limiaco potiti sunt, & per Cæsarianos principe

Anaulti,

Anaulti, & duce Pruincense ducibus, & per Venetos cõcursatis, & direptis Foro Iulio, & Istria, & multis ibi locis oppugnatis, & factis prelijs, in quibus multi utrinq; perierint. Et mox per Cæsarem, ac Venetos exhortante sum. Pont. per eum ad ipsos transmisso legato Achille Grasso episcopo Pisauri, eoq;, & legatis Cæsaris, & Ioanne Cornelio, & Aluisio Mozenigo legatis Venetorum in unum conuentis ad Hospitaletum, & tractatis inducijs, & nec factis ob immoderatas petitiones Cæsaris, & per eum autore cardinale Rhotomagense innita concordia cũ Rege Hispaniæ, ei dimisso regno Castiliæ, donec adolesceret Carolus nepos suus eius Rex, cui Rex Hispaniæ interim quotannis pro eo deberet pendere aureorũ quadraginta millia, & totidem Cæsari, ac auxiliari ad recuperandum sibi ex eius imperio, & dominio occupata per Venetos iuxta fędus Camaracense.

1510 Anno Natalis Dominici millesimo quingẽtesimo decimo Petro Borbonio Cremonæ pretore sum. Pont. Alberto Pio Regis Gallorum legato, ac legatis Cæsaris, & Regis Hispaniarum pęnes eum Romæ resistentibus absoluit, et in sui gratiam recepit Venetos ipsi promittentes se non interponere in beneficijs, & causis ecclesiasticis, & nec ecclesiasticos grauare, eisq;, & alijs, qui cum ipsis fuissent traiacentibus per mare Adriaticũ permittere conductionem bonorum suorum immunem à uictigali, & nec subditis, nec hostibus ecclesiæ Ro. auxilium, & nec hospitiũ in eorum dominio dare, & nec tenere Ferrariæ magistratum, eis quoq; tentauit cõciliare Cæsarem, & indignatus in Regem Gallorum annixus fuit ab ipso separare Regem Hispaniarum, & in eum concitare Regem Angliæ ad bellum. Et autore Matheo Episcopo Sedunense conduxit ad sui stypendium Suitensium octo millia, Rhetis, & Valensibus

lensibus persistentibus in partibus Regis Gallorũ autore Georgio Soprasasso, & indignatus quoq; in Ducem Ferrariæ ei interdixit, ne sal ad Comaclum condi faceret, & nec exigeret uictigal, quod nouiter imposuerat in flumine Padi super mercibus, quæ per ipsum conducebantur Venetias. Et Duce Ferrariæ confiso protectione Regis Gallorũ, cui se supposuerat ei solutis aureis quinquaginta millibus recusante facere, recusato feudo consueto solui pro Ferraria sibi oblato per ipsum Ducem, eum excommunicauit, & habitis in sui auxilium tercentum equestribus à Rege Hispanorum sibi facta inuestitura regni Neapolitani ipsi, licet mox pręmissa facere obtulisset, mouit bellum Principe Vrbini duce supremo, & ademit oppida Centi, ac Plebis olim sibi concessa per Alexandrum sum. Pont. ac Lughi, & Balnei Caualli, & alia, quæ habebat in ea regione, & quæ Dux copijs suis, & auxiliaribus Gallicis profectus in pontificios obsidentes arcem Lughi eis inde Imolam pedem referentibus recuperauit. Et sum. Pont. intendens etiam potiri Genua autoribus Octauiano Fulgosio, & Hieronymo Doria, & alijs illinc extoribus undecim triremibus sibi datis per Venetos sub Grillo Contareno, & coniunctis alij triremi per eũ paratæ, & conducto ad sui stypendium Mar. Antonio Columna duce Florentinorum centum equestribus, & sex centum pedestribus iussit eam, terra, & mari oppugnari, sed pontificij sibi resistentibus Flischis, & Adurnis mille sex centum pedestribus, & alijs copijs sibi illuc in auxilium transmissis ex dominio Mediolani per Ambosium, ac superuenientis sex triremibus classis Gallicæ Pręiane pręfecto inde abierunt, & mox aucta classe Veneta ad numerum triremium decem, & nouem illuc regressi Ioanne Fulgosio duce, occurrente ad portum Veneris classe Gallica triremium uiginti duarum

rum illinc diffisi uiribus suis nō sunt progressi, sed regressi, & suborta procella maritima classe Veneta dissipata pontificij deinde auctis uiribus profecti sunt in Ducem Ferrariæ, ac arce Lughi, & alijs pręmissis adhuc receptis per Ducem Ferrariæ potiti etiam fuerunt, Mutina Gerardo, & Francisco Maria Rongono autoribus, Regio, per Ducē Ferrariæ munito pręsidio ducentum equestrium Gallicorum sibi transmissorum in eius auxilium, & aliarum copiarum. Et in Gallia transalpina ad deponendum summ. Pont. ex iussu ibi Regis, & consensu Cæsaris per ibi pręlatos habita Synodo apud Aurelianum, & mox apud Trecchas, & à summ. Pont. abeuntibus Federico Seuerinate, Bernardino Carauallo tit. Sanctæ Crucis, ac Francisco Boisio Conscientiæ pręsule Hispanis, & Gulielmo Brixioneto pręsule sancti Mali, & Rhenato Boisense Gallicis, cardinalibus, & tractata conciliatione inter summum Pont. & Regem Gallorum, & nec sequuta recusante Rege deserere Ducem Ferrariæ, & Genuā restituere libertati iuxta notum summi Pont. ad principium Septembris eius iussu Suitensium octo millia per ipsum ad sui stypendium conduct. irrumperunt Ducatū Mediolani, & occupato ponte Tressæ illinc expulsis sex centum pedestribus Gallicis ad ibi presidium degentibus firmarunt castra apud Varisiū, & Ambosio, per eum Io. Iacobo Triultio copijs transmisso ad montes Briantinos ad illis, ubi illac transiuissent, resistendum, ipsis quoq; occurrente quinq; centum equestribus, & quatuor millibus pedestribus, eisq;, & alijs quatuor millibus illuc superuentis denegato transitu per dominium Mediolani ad opem summi Pont. per illos illinc motis castris, & firmatis, in pluribus locis ipsos insequēte, & infestante, ac prohibente annonam Ambosio, dum indigerent pecunijs, & graui forent oppressi pęnuria regressi

gressi fuerunt domum ad finem eiusdem mensis. Et sum. Pont. iuit Bononiam, & per Venetos transmissis duabus classibus sub Ioanne Mauro in flumine Padi, & octo centum equestribus, & sex centum uelitibus, & sex millibus pedestribus in sui auxilium, & ex illis ducentum equestribus, & tercentum pedestribus dimissis ad presidium Mutinæ Mar. Antonio Columna, & Io. Aloisio Vitellio ducibus, & per classiarios Paulo Capello Veneto legato receptis Rhodigio, & Figarolo, & nonnullis alijs ex agro Ferrariense iussit eum uastari, & dum intenderet obsidere Ferrariam dimissis etiam ad presidium Mutinæ centum alijs pedestribus, & quatuor centum uelitibus, & bis millibus quinq; centum pedestribus recepto sub eius protectione Io. Francisco Picco in eius gratiam obsideri Concordiam, filiorum Ludouici Pici ex Francisca filia Io. Iacobi Triultij nepotum Io. Francisci, eaq; expugnata, Mirandulam, & inter pontificios, & copias Ducis Ferrariæ, & Gallicas auxiliares ducentum quinquaginta equestrium, & bis milliũ pedestrium factis multis leuibus prelijs diuerso marte, & per Venetos recepta etiam Adria, & ex eorum classe interceptis multis nauigijs per Ferrarienses, & per Gallos recepto oppido Carpi se infirmauit Bononiæ ad mortem, & Ambosio secum cõiunctis Bentiuolijs pedestribus mille, & nonnullis turmis equestriũ, ut eos reduceret Bononiam, ex agro Mutinense progresso in agrum Bononiensem, territus exhortantibus cardinalibus, qui secũ erant, & legatis Cæsaris, & Regum Angliæ, & Hispaniæ destinauit Io. Franciscum Piccum legatum ad Ambosium pro tractanda pace inter eum, & Regem Gallorum, eiq; consentiente Ambosio, ubi absolutis Duce Ferrariæ, eiusq; auxiliaribus, & fautoribus, & cum eo factis inducijs per semestre, quo utrinq; recepta dimitterentur, & cognosceretur

retur de iuribus suis per arbitros hinc inde eligendos, & Cæsari Mutina; qui de eius iure cognosceret, & receptis in sui gratiam cardinalibus, qui eum deseruerant, ac Bentiuolijs sibi restitutis bonis, ac ubiq; permissa habitatione, nisi Bononiæ, ac in locis ei propinquis per lapides septuaginta, dimissoq; è carcere cardinale Aureliense quem detineri iusserat, & concessis beneficijs ecclesiasticis, quæ uacassent in regnis, & dominijs Regis Galliæ per eum nominandis, et seruarentur conuenta iam inter eum, et sum. Pont. his tractatis, et firmatis, per Piccum, et Albertum Pium Carpensem se interponentibus legatis Cæsaris, ac Regum Hispaniæ, et Angliæ cum Ambosio, eis locus non fuit, superuectis interim à Venetis ad auxilium sum. Pont. ducentum uelitibus Dalmatis, et turma Turcarum, sexcentumq; equestribus sub Chiappino Vitelio, et expectato Fabritio Columna etiam alijs equestribus Hispanis. Et Ambosius, cum non haberet multas copias, et Bononienses animati per summ. Pont. pro eo arma sumpsissent, et nec fecissent aliquem motum ad opem Bentiuoliorũ, ut sperabat, diffisus uiribus suis ex agro Bononieñ. abijt. Et Rex Galliæ cum Rege Angliæ pacem firmauit. Et Veneti permittente summ. Pont. conduxerunt ad sui stypendium Io. Paulum Balionum, Io. Aluisium, et Ioannem Vitelios, et Laurentium Vrsinum Cerinatem, et constituerunt Balionum supremum exercitus sui ducem, et Cerinatem pedestrium, et ad sanctum Bonifacium agri Veronensis cõmissis per eorum copias multis leuibus prælijs cũ Cæsarianis egressis Veronam eos fuderunt captiuatis Sacramoro Vicecomite, et Federico Gonzaga principe Bozzuli eorum ducibus, et Io. Paulo Baliono, et multis alijs hinc inde, et dolo tentarunt occupare Veronam, et Brixiã innito tractatu cum Francisco Gambara, sed tractatibus

in

in lucem proditis Gambara, et multis alijs in eis urbibus de eis accusatis, captiuatis, et decapitatis, et multis ex Cæsarianis, et pręsertim Germanis reuersis domū, egressi Patauium octo centū equestribus, mille uelitibus, et decem millibus pedestribus Maluetio duce Vincentiam, et alia sibi adepta per Cæsarianos pręter Limiacum receperunt, et obsederunt Veronam munitam pręsidio tercentū equestrium Hispanorum, quatuor centum Gallorum, et centum Italorū, et quatuor milliū pedestriū Germanōrū, et aliorū quinq; centum, eiusq; apertis mœnijs, et Lactantio Bergomense, et Zitulo Perusino ibi occisis, superuetis ad eius auxilium copijs Gallicis inde abierunt Asulam munitam pręsidio Germanorum octo centum, eamq; ceperunt, et in gratiam summi Pont. ac Imperatoris Turcarum dimiserunt principem Mantuæ, et Cæsariani tercentum equestribus, et tribus millibus pedestribus Germanis duce principe Anaulti egressi Veronā, et secū coniunctis mille quinq; centum equestribus, et decem millibus pedestribus Gallicis Ambosio duce, et ducentū alijs equestrib. et totidem uelitibus, et bis millibus pedestribus Ducis Ferrariæ, ac fossoribus tribus millibus cum tormentis bellicis ceperunt peninsulam Rhodigij, turrem Marthesanæ, Castrum Baldi, Montagnanam, Ateste, Liniacum, Vincentiam, quam diripuerunt, Limacum, Vrbiculam, Marosticam, Bassianum, Feltrum, Couolum, Insulam Scalarem, Ciuidate, et alia ibi loca, et superuentis, et secū coniunctis alijs quatuor centum Hispanis sub duce Termolarum expugnarunt, diripuerunt, et combusserunt Montem Silicē sexcentum pedestribus, qui ibi erant ad pręsidium ferè ad unum occisis, exercitu Venetorum sex centum equestriū, quatuor millium uelitum, et octo millium pedestriū Baliono supremo duce, et Grito legato castramentante ad

Bren-

Brentellas propè Patauiũ per lapides tres, quo Triuigio pręſidio munito pedem retulerant, & dum Dux Ferrariæ ſummo Pont. minante uelle proſequi bellũ in illum, Galloſq; ex Italia expellere, abijſſet eius atie, ac alijs ducentũ quinquaginta equeſtribus Ferrariam. Et Ambóſius dimiſſis quatuor centũ equeſtribus, & mille quatuor centũ pedeſtribus ad opem Cæſarianorum, & ad pręſidium Liminiaci occupati per Gallos, centum equeſtribus, & mille pedeſtribus ex iuſſu eius Regis redijſſet in dominium Mediolani, receperunt Vrbiculam, Aſulam, & nonnulla alia eis adepta ex agro Patauino, ut pręfertur, Foro Iulio etiã tunc curſitato, ac direpto, ferroq;, & igne uaſtato per Cęſarianos, ac Venetos, qui profligatis Cæſarianis ad ciuitatẽ Auſtriæ, & in Iſtria expugnata, & direpta, & ſolo ęquata ciuitate Fluminis irrumperunt Germaniam, & illinc multam prędam abduxerunt. Et Cæſar interuentu Matthæi Langi epiſcopi Gurgienſis renouato cum Gallorum Rege fędere conuenit primo ueræ ex Germania deſcendere in Italiam tribus millibus equeſtribus, & decem millibus pedeſtribus, & Rex ei pendere aureorum centum millia, & auxiliari mille ducentum equeſtribus, & octo millibus pedeſtrib. & ſex triremibus, & tormentis bellicis, quę forent neceſſaria ad proſequendum bellum aduerſus Venetos iuxta fœdus Camaracenſe, interpellatis etiam ſum. Pont. ac Regibus Hiſpaniæ, & Vngariæ, an uellent eſſe cum eis, & ad id deliberandum pręfixo quadrimeſtre Regibus, & bimeſtre ſumm. Pont. & cum recuſaſſet eis adhærere, niſi ſedata controuerſia, quam habebat cum Duce Ferrariæ, & pro qua Rex Gallorum, & Dux ſtarent illis, quæ de iure deciſa fuiſſent, ſin minus aduerſus ſum. Pont. indiceretur, ac haberetur Synodus per pręlatos Germanos, ac Gallicos. Cremonæ prętore Petro Borbono ſubſtituto Io. Fran

ciſco

cisco de Baldo ibi defuncto.

Anno altero sum. Pont. hyeme præter morem frigida 1511
ob niues tunc frequentes, & quibus glacie concretum fuerit flumen Padi, & die uigesima quarta Martij cadentibus pluuijs, & niuibus liquefactis dissolutum præter modum creuerit, ex Bononia die secunda Ianuarij dissuadentibus Cardinalibus, & legatis Venetis accessit ad exercitum suum obsidentem Mirandulam fulcitam præsidio quatuor centum pedestrium Alexandro Triultio Duce tercentum quiquaginta equestribus degentibus Carpi, Corrigio, & Guardastallo ibi uicinis, eamq; ducibus ipsius desperantibus ipse posse potiri, & Ambosio secum tractante compositionem interuentu Alberti Pij, & nec ferente ei opem apertis ipsius mœnibus sibi deditam per Triultium, & alios ibi duces, ac Miranduleñ. per illos, ne diriperetur, soluta pęcunia pontificijs, diffisos uiribus suis recepit, ac dimisit Io. Francisco Picco unà cũ Concordia sub custodia quinq; centum Hispanorum, & tercentum Italorum sibi solutis per Piccum aureis uiginti millib. & inde abijt Bononiam, & illinc Rauennam exercitu suo, ac Venetorũ etiam per eos recuperata peninsula Rhodigij, & Gallis castramentantibus in agro Ferrariense, & intendentibus obsidere Mutinam, eam dimisit Cesari, & Ambosius credens ipsam dolo occupare copijs, quas habebat Ruberiæ tractatu in lucem prodito, & sibi data fide per legatum Cęsaris non auxiliandi sum. Pont. incidit in infirmitatem, qua obijt in oppido Corrigij, eiq; surrogatus fuit Io. Iacobus Triultius, qui fusis centum quinquaginta equestribus Venetorum firmatis in agro Mirandulense fratre Leonardo Neapolitano duce, illucq; alios expectãte, eo, & multis alijs ex ipsis occisis secum cõiunctis copijs Ducis Ferrariæ Venetos castramentantes ad Bodium in

agro Ferrarienſe inuaſit,ac profligauit,fuſis etiam eorum claſsiarijs, ac pontificijs occupantibus ibi Baſtidam per Ducem Ferrariæ eius atie ad auxilium illuc profecta ibi cõmiſsis utrinq; prȩlijs. Et ſumm. Pont. epiſcopum Burgienſem legatum Cæſaris ex Mantua, ubi conuenerat cũ prȩſule Pariſienſe, Regis Gallorum, ac Petro de Cunea Regis Hiſpaniæ legatis ꝓ tractanda pace inter eos Reges, & Ducem Ferrariæ,ac Cæſarem,& Venetos uocauit ad ſe Romam; & ibi etiam ſecum tractata pace, & fruſtra eo recuſante recipere in ſui gratiam Ducem Ferrariæ. Et Cæſare requirente ſibi pendi multã auri ſummam per Venetos eis tantum dimiſsis Patauio,& Treuigio,ad reſiſtendũ concilio aduerſus eum indicto creauit Cardinales epiſcopos Eboracenſem, & Sedunenſem, & alios ſex, & adhuc tentauit dolo recipere Genuam opera prȩſulis Vintimiliȩ filij Pauli Fulgoſij olim ibi Ducis, qui re in lucem prodita fuit captiuatus; & ductus Mediolanum. Et per Gallos mille ducentum equeſtres,& ſeptem millia pedeſtriũ Triultio duce capta, & direpta Mirandula, & inde motis caſtris Paulo Manfronio tercentũ equeſtribus ei occurrẽte ad Maſſam agri Mutinenſis profligato, & captiuato per Caſtonum Fuſium in eum deſtinatum quinque centum equȩſtribus, & multis pedeſtrib. facto ingreſſu in agrum Bononienſem diffiſus uiribus ſuis exhortatis Bononienſibus ad ſibi ſeruandam fidem, ex Bononia ibi dimiſſo ad prȩſidium Cardinale Alidoſio mille pedeſtrib.& ducentũ uelitibus abijt Rauennã. Et Bentiuolij Alidoſio territo unà cum Ottobono Fulgoſio, & Guidone Guerino eius ſororio, & centum uelitibus, die uigeſima Martij in eam fuerunt recepti opera Laurentij Arioſti, & Franciſci Raynutij Bononienſium,& factionis Bentiuoliorum in duces electorum ad ipſius cuſtodiam, captiuatis epiſcopo Glu-

ſienſe

siense, ac Raphaele Patio uno etiam ex eis ducibus, dum obstitisset Gallis Bononiam ingredientibus, & exercitu pontificio, & Veneto audita defectione Bononiæ Casalegij, ubi castramentabat dissipato ex eo captiuatis Vrsino de Magnano, & Iulio Manfrono, & pluribus alijs ducibus, & militibus post se dimissis quindecim tormentis bellicis, & plerisq; impedimentis. Et Bononienses Vrbiculã sibi dimissam per Vitelium præsulem illinc præfectum sibi solutis aureis tribus millibus, ac promissa incolumitate eius, ac suorum, solo æquarunt. Et Dux Ferrariæ recepit Carpum, ac Cotiniolam, & multa alia in Flaminia peruenta in summ. Pont. Et Ioannes Sassatellus dux summi Pont. ad custodiam Imolæ eam obtulit dimittere Regi Gallorum, sed Triultius ipsam renuit accipere. Et summus Pont. tentata pace cum Rege Gallorum transmisso Cardinale de Nantes Scotto, & penes eum Regis Scotorum legato ad Triultium ex Rauenna, ubi erat, se accinxit ad bellũ prosequendum, & Alidosio per Ducem Vrbini in eum indignatum, quia dimiserat Bononiam, ibi occiso, Bernardinum Carauaiium, & alios Cardinales, qui eum dimiserãt, & in ipsum Pisis concilium indixerant ad primam diem Septembris excõmunicauit, & ad auertendum ipsum concilium, aliud indixit Romæ ad ædes Lateraneñ. pro prima die Maij proximi, & adhuc permisit in Gallia secum per ibi Regem tractari pacem, quæ etiam non successit, licet Dux Ferrariæ obtulerit dimittere ecclesiæ ea, quæ habebat in Flaminia, eiq; pendere feudum consuetum pro Ferraria. Et Triultio recepta Mirandula sibi dimissa per Io. Franciscum Piccum, & ex eius exercitu transmissis Veronam ad ibi præsidium quinq; centum equestribus, & mille tercentum pedestribus Germanis, & bis millibus quinq; centum Guasconis detentis ad præsidium dominij Medio

lanensis reliquo exercitu exautorato reuerso Mediolanum, & per Regem Hispaniæ reuocato ex Africa Petro Nauarra tribus millibus pedestribus in Hispaniã, & inde duabus clasſibus destinatis in Regnum Neapolitanum, eisq́; , ac quinque centum alijs pedestribus, & sex centum uelitibus transmiſſis ad subsidium summ. Pont. interdixit sacra Bononiensibus, ac iussit Mar. Antoniũ Columnam, & Ramazottum eorum agrum irrumpere, & in eos facta irruptione ꝑ Bononiẽses ipsis illinc repulsis die uigesima septima Maij ex repẽtino morbo fęrè extinctus remansit, per Pompeum Columnam, & Antonium Sabellum opera Regis incitatis tunc Romanis ad libertatẽ, & recuperata pristina sanitate tentauit adhuc pacem innire cum Rege Gallorum, & eodem tempore aduersus ipsum fedus percutere cum Rege Hispaniæ, ac Venetis, ac Regem ipsum Hispaniæ, & Angliæ Regem à se ipsis inclinatos ad eidem mouendum bellum incitare, & inchoato Pisis concilio in ipsum per Cardinales scismaticos, & Gallos prelatos illuc profectos sub pręsidio tercentũ equestrium Odeto Fusio regulo Trecchi, & centum quinquaginta uelitum Satilione ducibus interdixit sacra Pisanis, ac Florentinis, & Lucensibus, & alijs, qui illos recepissent, & accessissent ad ipsum conciliũ, illudq́; approbassent, & ipsos Cardinales deposuit, ac priuauit dignitate. Et cum Florentini coegissent ecclesiasticos celebrarę officia diuina, & grauasſẽt oneribus, eis indixit bellum, quod non fuit motum ex consilio Pandulphi Petrutij protectoris Senensium. Et cõstituit cardinalem Mediceum legatum Perusij, & mortuo cardinale Regiense legato Flaminiæ ei substituit. Et adhuc pace tractata inter eum, & Regem Gallorum per legatos Regum Hispaniæ, & Angliæ, & nec per ipsum sublato concilio Pisano, & nec ecclesiæ dimissa Bononia, ne-

quaquam

quaquam ſequuta, percuſſit fędus ad principium Octob. in Regem Gallorum, & ſuos adhęrentes cum Rege Hiſpaniæ, ac Venetis, quo promiſit tenere ad ſui ſtypendium quatuor centum uelites, & ſex millia pedeſtrium, & pendere ſingulo mẽſe uiginti millia aureorũ, & Rex Hiſpaniæ mille ducentum equeſtres, mille uelites, & decem millia pedeſtrium, & claſſem duodecim triremium, & Veneti conuenerunt habere octo centum equeſtres, mille uelites, & octo millia pedeſtrium, & claſſem quindecim triremium, & pendere menſuatim uiginti millia aureorũ, conſtituto per eos ſupremo duce Raymundo Cardona, & ipſum fędus poſſent ſubire Cæſar, & Rex Angliæ. Et Cæſarem ipſum enixè procurauit conciliare Venetis per eum non permiſſis ire ad concilium aliquibus prȩlatis Germanis, quod non admiſſis per Piſanos equeſtribus Gallicis, & ibi mortuo cardinale Cõſcentiæ, & orto tumultu inter Piſanos, & Gallos, eis, ac cardinalibus, & prȩlatis ad illud congregatis Piſanis infenſos, in quo Lautrecchus, & Satilio, dũ ad eum ſedãdum accurrerint, & multi alij utrinq; extiterunt uulnerati, fuit tranſlatum Mediolanum ibi Vicario Regis Gallorum Caſtono Fuſio ſubſtituto Regulo Longæuillæ illinc in Galliã reuerſo. Maximilianus Cæſar habitis comitijs apud Auguſtam cum Electoribus, & Principibus, & legatis ciuitatum liberarum Germaniæ illinc in Italiam reuerſus exercitu ſubſtitit inter Tridentum, ac Ruperem, eoq; iubente ipſius, ac Gallorum copijs ex Verona, ubi erant ad prȩſidium, egreſſis duce regulo Paliſſæ, & progreſſis in Venetos caſtramẽtantes inter Vincentiã, ac Liniacũ, per eos, ac Cæſarianos, & Gallos direpto agro Veroneñ. Venetiſq; diffiſis uiribus ſuis pedẽ referrentib. inter Patauium, & Treuigiũ recepit Vincentiam, & multa alia in ea regione, & pleraq; una cũ Vincentia diripi iuſſit,

& equſtribus quinq; centum, & bis millibus pedeſtribus profectis Caſtrum nouum illo etiam intercepto, & ex eis proficiſcentibus è Verona, Suapium firmatis ad Inſulam Scalarem tercentum pedeſtribus, & nonnullis equeſtrib. fuſis pręlio per Venetos captiuato Guidone Rongono, & ſecum coniunctis Germanis ingreſſis Forum Iulium, Dalmatiam, ac Iſtriam, & omnibus, quæ ibi habebant Veneti, ſibi uendicatis per eo obſeſſo Treuigio, & cõmiſſis multis leuibus pręlijs inter ipſos, ac Venetorũ copias, in quibus multi utrinque occubuerunt, & captiui remanſerunt, & abeuntibus Gallis in dominium Mediolani iuſſu eorum Regis Veneti omnia, quibus exuti fuerant ꝑ Cæſarianos, & Gallos receperũt duce Manfronio ſorrogato Maluetio tunc defuncto. Et Rex Gallorum, dum propoſuiſſet Bononiam, ubi reſtitueretur libertati, dimittere eccleſiæ tranſmiſſo ad Cæſarem degentem in oppido Brumechi uicino Tridento Andrea Burgo Cremonenſe penes ſe legato Cæſaris, ut eum erga ſe confirmaret in fide, & per Germanos occupato in ualle Cãdoria oppido Bacioueni ualdè munito, & tractata pace cum ſummo Pont. adhuc infecta remanente, iuſſit dimiſſis ad pręſidium Veronæ tribus millibus pedeſtribus reliquum ſuum exercitũ cogi in dominio Mediolani, & ibi nouo militũ delectu augeri, ut eo ad primum ueræ ſumm. Pont. in Flaminia moueret bellum, intendens, ut illud totis uiribus proſequeretur, accedere Mediolanum. Et Suitenſibus, & Rhetis in eum indignatis, & incitatis per ſum. Pont. ac Venetos de menſe Nouembris ingreſſis Inſubriam, & progreſſis ferè uſq; Mediolanum, & auctis fermè uſque ad decem millia. Et Pontificijs cardinale Mediceo legato, & Marco Antonio Columna duce profectis Fauentiam, & in montibus Bononienſibus capta arce Saſſatelli, & aduerſus eos ad pręſi-

dium Bononiæ transmissis ducẽtum equestribus ex dñio Mediolani per Odettum ibi rectorem ex quinq; centum equestribus, & bis millibus pedestribus, quos tantum ibi habebat alijs degentibus ad pręsidium Veronę, & Brixiæ, & alijs copijs per eum, ac Mediolanenses coactis, & cum non ausi fuissent prȩlio cõgredi cũ Suitensibus, & Rhetis pedem referrentibus in suburbia Mediolani, iussit ei totis uiribus resisti transmissis quibuscunq; equestribus præter ducentum detentos ad custodiã Picardiæ, illuc ex Gallia transalpina. Et requisiuit à Florentinis copias auxiliares, quas dare recusarũt. Et Suitenses, & Rheti petita, & nec habita pecunia ab Odetto ad eum Mediolanũ transmisso legato nulla re gesta domum redierunt. Rex Hispaniæ Ioanne Rege Nauarræ obsidente Perpignanum inter eorum copias cõmisso prȩlio, & Ioannis profligatis, illinc, ac ex tota Biscalia expulso. Et dum Hispani Duce Aluæ rectore irrupissent Cantabriam, uulgo Vaschoniam, & ad Pireneos montes, & ibi ad sinũ, & pedem Portus, & Roncisuallem pręsidia imposuissent, & ex Gallis equestribus mille, uelitibus mille quinque centum sub Delphino, & decem millibus pedestribus sub Palissa sibi occurrẽtibus, & utrinq; commissa pugna illis profligatis, & per Regem Nauarrę, & Palissã aucto exercitu ad quadraginta millia rursus obsesso Perpignano, & per Delphinum eius equestribus concursata, ac direpta Cantabria, & dimisso Perpignano ob pęnuriam annonæ regressis domum Cantabriam occupauit. Et classe Anglica ingressa mare Normandiæ, eamq; diripiente, & classe Gallica ex Genua ab Italia ei occurrente inter ipsas fuerunt cõmissa prælia maritima. Cremonenses, dum eorum agrum irrumpissent Brixienses, ipsumq; diriperent, in illos egressi Nicolao Douaría duce eos fuderunt ex ipsis occisis uiginti, & qua-

tuor centum captiuatis. De mense Februarij uiguerunt graues terræmotus,& die uigesimasexta Martij Venetijs, Patauij, Rhodigij, & Vtini ob eos multa ędificia corruerunt, & diebus quarta decima,& decima octaua Septembris, & mox per decem & octo dies Byzantij muros spectantes mare horrendus adeo concussit terræmotus, domosq; subiuit, ut ruderibus fossam compleuerit, & solo æquauerit, arcem Turcarum Imperatoris, in cuius quinq; munitissimis turribus immensi thesauri seruabantur, domumq; egregiam, in qua leones alerentur, & euerterit cuniculos, quibus longis itineribus,& per montes ex Danubio in urbem aquæ educebantur summis impensis, & laboribus effectos adeo quassauit, ut uix instaurari potuerint, ipsum quoq; mare inter Byzantium,& Peram usque adeo intumuerit, ut utrinq; muros excesserit, suis incolis in utranq; prolapsis graui illic accolarum damno, & cęde circiter trium millium. De mense Maij in agro Cremonense ceciderunt pluuiæ graui frangore tonitruorum, & fulguribus, & lapidibus sulphureis instar oui gallinacei diuersorum colorum, & die quinta, & sexta Septembris uisi fuerunt ex luna abire globi ignei, & uapores uersus Mediolanum, & hora secunda noctis diei quinti aere sereno etiam ex luna uisus fuit abire uaporẽ,& audito tonitru graui cum strepitu cadentibus è cœlo in uicis Montodeni, & Melearani propinquis flumini Abduæ agri Cremensis lapidibus, & in uico Bagnoli agri Brixiensis uno librarum centum diuiso in multa frustra, sulphureis, & ferrugineis, & per duas horas squammis igneis etiã egressis ex luna uagantibus per aera, & die decima superuento nimbo cum tonitribus, & fulguribus, & grandine mixta lapidibus per fulgurem ex horologio pinaculi templi maioris Cremonæ deiecta fuerunt duo signa horarum cum

nonnul-

nonnullis lapidibus summo omnium stupore, & die uigesima inchoauit pestis, qua multi perierunt, & erectum fuit Lazaretũ extra portam sancti Lucæ, & uiguit dura fames, & per Gallos, & Guasconos ibi habentes statiua illic incolæ, & rurales graui affecti fuerunt damno. Et in agro Rauennæ die sextadecima Martij ex muliere ignobili prodijt in lucem portẽtum cum cornu in fronte, ore leonino aperto, & nonnullis stigmatibus in pectore, crure sinistro desinente in caudam piscis, oculo in genu, fęmore fęmineo, & alijs uirilibus cum duabus alis uespertilionis loco brachiorum tenus humeros.

Anno sequente pontificij octo centum equestres, totidem uelites, & octo millia pedestriũ Italorũ sub Mar. Antonio Columna, Io. Aluisio Vitelio, Malatesta Baliono, & Raphaele Patio, Mediceo legato Apostolico secum coniunctis alijs mille equestribus, octo centum uelitibus, & totidem pedestribus Regis Hispaniæ sub Vgone Cardona prorege Neapolis, & Fabritio Columna, progressi in Flaminiam, omnibusq; ibi Ducis Ferrariæ receptis, & expugnata Bastida die tertia Ianuarij cunctis ferè, qui ibi erant ad pręsidium, occisis, & fermè statim recuperata per Ducem illuc eius atie profectum ibi etiam interẽptis ducentum equestribus illic ad pręsidium dimissis per Petrũ Nauarram Vitellio improbante, obsederunt Bononiam Lautreccho, & Yuone Alegria illuc ad pręsidium ex dñio Mediolani properatis ducentum equestribus, & bis millibus pedestribus. Et mox cum pontificij, & Hispani eam oppugnassent illius multo spatio męnijs apertis, & effossis cuniculis Castono Fusio Vfigotto media, ac dura hyeme exercitu profecto in agrum Ferrariensem, & ex agro Bononiense receptis Plebe, ac Finali, & in Bononiam ad ibi subsidium transmissis ducentum pedestribus, & centum 1512

octua-

octuaginta equeſtribus eam clam hoſtibus ingreſſo mille tercentum equeſtribus, & ſex millibus pedeſtribus Germanis, & octo millibus Italis cum annona, & re belica, & illinc uolente erumpere in pontificios, ac Hiſpanos inde pedem retulerunt. Et Caſtonus, dum Veneti die ſecunda Februarij recepiſſent Brixiam ſibi proditam per Aluiſium Aduocatum, & multi ex eius oppidanis, ac Bergomenſes ſe ipſis permiſiſſent, dimiſſis ad pręſidiũ Bononiæ tercentum equeſtribus, ac quatuor millibus pedeſtribus, & Ferrariam deſtinatis centum quinquaginta equeſtribus, & tercentũ pedeſtribus, reliquo exercitu properauit uerſus Brixiã, ut eam ibi arce in fide Gallorum adhuc perſiſtente recuperaret, & traiecto Pado ad uicum Stellatæ agri Ferrarienſis, fuſiſq; ad Turrem Magnanelli iuxta flumen Adigis in agro Veronenſe tercentum equeſtribus, quatuor centum uelitibus, & mille ducentum pedeſtribus Venetorum, qui in eũ inciderunt Io. Paulo Baliono, Baldeſare Peruſino, & multis alijs eorum ducibus, ac militibus captiuatis, & multis alijs occiſis, & in agro Brixienſe alijs uelitibus interceptis, ac profligatis Meleagro Foriuilienſe eorum duce etiam captiuato, ad ipſam applicuit, eamq; munitam pręſidio tercentum equeſtrium, octo centum uelitum, & octo millium pedeſtrium, & aliorum euocatorum ex uallibus Tropie, & Sabienſe factionis Aduocati, dum obtuliſſet accipere incolumen ſaluis Venetis, per ibi arcẽ ingreſſus die decima nona Februarij cõmiſſo utrinq; pręlio redegit in ſui poteſtatem, ac diripi iuſſit per ſeptem dies ſalua mulierum pudicitia, & re eccleſiaſtica ex Venetis, & Brixienſibus circiter octo millibus occiſis unà cum Federico Contareno patritio Veneto, & captiuatis Andrea Grito, Antonio Iuſtiniano, Io. Paulo Manfrono, & Aduocato, & duobus illius filijs, & plurimis alijs, & Ad-

uocatis

uocatis d imembratis, & mox recnperauit Bergomum. Et pontificij, ac Hispani, & Veneti classe fluuiatili Venetorum ingressa flumen Padi, & per eius nauarcos in agro Ferrariense illato graui damno capta Argenta adhuc obsederunt Bononiam. Et Rex Gallorum, cum Reges Hispaniæ, & Angliæ in eum instigati per sum. Pont. sibi indixerunt bellum, nisi iussisset dissolui concilium, quod Mediolani habebatur in sum. Pont. ac ecclesiæ Ro. dimisisset Bononiam. Et Cæsar quoq; in eum indignatus cõcitato per ipsum principe Geldriæ in Brãbantinos Maximiliano adhęrentes, illumq; accusando, quòd eius culpa non recepérat Patauium, cùm ad id sibi noluisset concedere Triultium ducem, & etiam requirendo per eum sibi committi controuersiam, quam pro Duce Ferrariæ cum sum. Pont. habebat, Bononiamq; dimitti ecclesiæ, ac desponsare, & consignare eius filiam minorem natu Carolo eius nepoti, nouumq; fędus inniuisset cum summo Pont. & omnibus imperio subditis interdixisset, ne Gallo militarent, & suppetias ferrent, tentauit Eluetios in suas partes trahere, & per Florentinos receptos in gratiam summi Pont. sibi denegatis copijs auxiliaribus, & ꝑ Cæsarem die sexta Aprilis factis inducijs cum Venetis per octo menses, iussit Castonum mille sex centũ equestribus, quinq; millibus Germanis, totidem Guasconis ex Gallia transalpina in Italiã transiuissis, & decem millibus Italis secum coniunctis alijs centum equestribus, & bis millibus uelitibus Ducis Ferrariæ, cum eo, ac cardinale Seuerinate legato concilij transire in Flaminiam, & Castonus eis ingressus agrum Bononiensem, pontificijs, ac Hispanis, & Venetis mille quatuor cẽtum equestribus, mille uelitibus, septem mille Hispanis, & tribus millibus Italis pedestribus Bononiam dimittentibus, & pedem referrentibus, ne cogerentur

con-

confligere cum Gallis, ibi per triduum substitit, & secum coniunctis nonnullis alijs copijs Bononiensium, illinc Rauennam profectus eam obsedit, ac oppugnauit illuc ad eius subsidium properato Marco Antonio Columna sex centum uelitibus, & totidem pedestribus, & ad eius subsidium accedentibus alijs pontificijs, & Hispanis, & Venetis. Et dum Galli sibi intercepta annona per Venetos classe, quam habebant in flumine Padi aduersus Ferrariā, unde uehebatur, cum terris duci nequiret, oppressi forent penuria, apertis Rauennæ mœnijs illinc dimissis ad presidium castrorum Alegria quatuor centum equestribus, & Paride Scotto mille pedestribus, reliquo eorum exercitu progressus fuit in illos, & traiecto flumine Aquædusæ utrinque facto conflictu propè Rauennam per tria millia passuum die undecima Aprilis, & solemnitatis Paschatis Cardona, & Antonio Leiua eorum turmis pedem refferentibus Galli preualuerunt, Castono tamen cadēte unà cum Alegria, & multis alijs ducibus, & sexcentum equestribus, & septem millibus pedestribus ex illis, & ex Hispanis, & pontificijs, & Venetis autem desyderatis septem millibus pedestribus, et sex centum equestribus unà cum Ioanne Auelino, et captiuatis Mediceo legato, Petro Nauarro, Fabricio Columna, Ferdinādo Daualo Marchione Piscariæ, ac Marchionibus Paludis, & Bituntis, et multis alijs utrinque uulneratis, & ex Rauenna abeuntibus Columna, & Vitelio, et reliquis Hispanis recedentibus in regnum Neapolitanum, eam ingressi depredati sunt, & mox Foriliuium, Imolam præter ibi arcem, Cesennam, Ariminium, & multa alia oppida Flaminiæ regulo Palissę eorum duce receperunt. Et sum. Pont. hac audita strage exhortatus per Cardinales pacem inire cum Gallorum Rege, et incitatus per legatos Regis Hispaniæ, et Venetorum aduersus

uersus ipsum bello prosequi, et autoribus Cardinalibus Nantes, & Strigoniæ inclinato eius animo magis ad pacé, quàm ad bellum cardinale Finalis, & episcopo Tiburis ex urbe destinatis in Galliam ad Regem, & per eum inde Florentiam presule Granopolis stabilita pace per sum. Pont. facta promissione ab eo restituendi ad pristinos honores cardinales, & alios prelatos, qui in eum concilium coegerant, ac recipiendi in eius gratiam Ducem Ferrariæ, per ipsum restitutis Ro. ecclesiæ omnibus, quæ tenebat in Flaminia, & soluto pro Ferraria feudo antiquo, & omissa fabrica salis ad Bondennum, & etiam Bentiuolios, sibi dimissis omnibus eorum bonis, & p Regem promissa dissolutione concilij, ac restitutione Bononiæ, ac aliorum, quæ penes eum erant Ecclesiæ Rom. eaq; pace improbata per Thomam Vlierium presulem Eboracẽsem Regis Angliæ, & Arbiracensem Hispaniæ penes summ. Pont. legatos, & cardinales. Et cum Suitenses indignati in Regem Gallorum decreuissent adherere summo Pont. & in eius auxiliũ in Ducem Ferrarie ire ex eis sex millia, & in partes sum. Pont. transiuisset Dux Vrbini, qui eũ deseruerat, et Pompeius Columna autore Prospero, & Rubertus Vrsinus autore Iulio etiam Vrsino factus episcopus Regiensis, & alij proceres Rom. qui pro Rege decreuerãt bellum mouere sum. Pont. habito stypendio ab ipso Rege quod retinuerunt. Et Palissa p generalem Normandiæ Vicariũ Regis Gallorum in dominio Mediolani cũ illuc accersitus ad ibi presidium aduersus Suitenses, eo properasset ex Flaminia ibi dimissis ad presidium eorum, quæ illic tenebantur per Gallos tercentum equestribus, totidem uelitibus; & sex millibus pedestribus sub cardinale Seuerinate, inchoauit die tertia Maij concilium Romæ ad edes Lateranenses. Et ex Suitensibus decem & octo millia reuocata in Galliã

per

per ibi Regem parte turmarũ equestrium, quas habebat Veronæ, & alibi in Italia ad sui auxilium aduersus Regem Angliæ, qui sibi mouerat bellum, & percusso nouo fędere per eum cum Florentinis ab eis habitis ad subsidium dominij Mediolanensis tercentũ equestribus, descenderunt per montes Tridentinos in agrum Veronensem sibi concesso libero aditu per Cęsarem, et ad Villam francam secũ coniunctis quatuor centum equestribus, octo centum uelitibus, & sex millibus pedestribus Venetorum Baliono duce, ad pręsidium Mediolani, & alibi in Italia pro Rege Gallorum degentibus tantum decem millibus pedestrib. & mille tercentum equestribus, & cardinale Seuerinate copijs, quas secum habebat, ex Flaminia profecto Rauennam, & ibi urbibus, quæ peruenerant in ius Gallorum ab ecclesia, ad eam reuersis progressi sunt usq; Valegium, & ibi sibi occurrente Palissa ad Pontolium septem millib. pedestribus, et mille equestribus, ut eis impediret iter per eos die tertia Iunij pręlio profligato, & per ipsum dimisso Valegio, & profecto Gambaram, et illinc ad pręsidium Brixiæ destinatis bis millibus pedestribus, et ducentum quinquaginta equestribus, et Bergomum totidem alijs pedestribus, et centum equestribus, et Cremam totidem pedestribus, et octuaginta equestribus, et Parmam pro subsidio Bononiæ tercentum equestribus, inde reliquo exercitu profecto ad Pontisuicum, et cũ ibi dimissus fuisset per Germanos iussu Cæsaris combusto Pontisuico, et deiecto ponte, quo ibi flumen Olij coniungitur, inde die quarta Iunij Cremonam, et per ipsos Pescheria, et nõnullis alijs ibi locis receptis eum insequuti sunt, et Palissa Cremonæ diffiso subsistere Picceleonem profecto die septima Iunij, ingressi agrum Cremonensem ibi ad fanum sancti Martini Cremonæ propinquum per lapides quinq;

castra firmarunt, et inter uelites Venetos, qui incursarunt usq; ad Aquas nigras etiā agri Cremonensis, et Gallicos ibi sibi occurrentes facto leui prelio pari marte, sibi, ac Venetis solutis aureis quadraginta millibus per Cremonenses, ne Cremona diriperetur, quemadmodum minabant, Matheo Lango Sedunense cardinale tit. sanctæ Potentianæ eorum supremo duce unà cum presulibus Viennæ, et Laudæ ingresso die octaua Cremonam ibi pretore Regio Ludouico Gallarato eā receperunt per Sedunensem eius dominio translato in Maximilianum Sfortiam primogenitū Ludouici ibi constituto Prætore Alexandro Sfortia Pisauriense, insequuti sunt Gallos, qui deficiētibus ab eis Mediolanensibus, & alijs Insubribus, & per eos, ac Gulielmum Paleologum, Marchionem Montisferrati in illos motis armis, aufugientibus Io. Iacobo Triultio, Antonio Maria Pallauicino, & Galeatio Vicecomite in Galliam transalpinam, secum ducto Cardinale Mediceo, & cis, dū peruenissent ad Augustam Baccianorum erepto per Raynaldum Zaldum, et nōnullos alios ad id per eum coactos, et omissa Laude pedem retulissent ad oppidum sancti Angeli, & inde Papiam, progressi Laude eam die tertia decima Iunij receperunt, et mox Mediolanum, et inde Papiam iuerunt, et ibi ad arcem cum Gallis cōmissa pugna eos profligarunt, et inde fugarunt die decima octaua, et qui multis ex eis desyderatis dimisso Mediolani dominio posito ponte super flumine Padi ad Valētiam, et eo illinc traiecto regressi fuerūt in Galliam transalpinam, ut ibi se, ac sua tuerentur. Et per Mediolaneses, Papienses, et alios dominij Mediolanensis se sponte permittentes Suitensib. ac Venetis sibi soluta pecunia iuxta eorum uires pro redemptione bonorum suorum, et per Suitenses Lucerna, et Rhetos Valle tellina, et Clauenna, et multis alijs locis

ad

ad fines dominij Mediolanensis,& per Seduneñsem Viglebano ex eo retentis;illud ex ordine summi Pont. transtulerunt in Maximilianum Sfortiam pręter Placentiam, et Parmam dimissas Ecclesiæ Rom. Et Genuenses è Genua, dum eis appropinquasset Ioannes Fulgosius copijs suis,et alijs auxiliaribus Venetorũ,ad quorum stypendium militabat, abeuntibus Gallis, qui ibi erant ad pręsidiũ, se uendicarunt in libertatem, et ibi, ac Mediolani, et Cremonæ arcibus,ac Brixia,et Crema,et Limiaco adhuc in fide Gallorum persistẽtibus oppugnarunt arcem Casteleti, eamq; inde militibus, qui erant ad ibi pręsidium cũ eorum pręside dimissis incolumibus sibi solutis aureis decem millibus receperunt, arce Lanternæ adhuc sibi data annona ꝑ Gallos cõfirmata in fide eorum Regis, Venetiq;, Baliono, et Cerite ducibus die prima Augusti obsederunt Cremonam, per eos, ac bis mille Suitenses castramentantes in agro Cremonense, mille ducentum equestribus, et sexaginta uelitibus Florẽtinorum Luca Sabello duce redeuntibus Florentiam sub fide ducum Venetorum per ipsum agrum, direptis ex iussu sum. Pont. et compulsis Venetis Christophoro Mauroceno,et Paulo Capello eorum legatis captiuatis per Suitenses, ex pręda Florentinorũ facta per eos illis pendere sex millia aureorum, & Marchionem Montis ferrati sibi consignare Nicolaum Caponem Florentinorum legatum profectum Casale sancti Euasij,iuerunt dimissa Cremona ibi relictis quatuor millibus Suitensibus Octauiano Sfortia pręsule Laudæ dominij Mediolanensis rectore, Cremam, eamq; dolo ex consensu reguli Durassi Gallici ibi arcis pręsidis habuerunt à Benedicto Cribello, et Cerite eam ingresso copijs suis, iuerunt Brixiam obsessam, et inde facta eruptione per Gallos ibi ad pręsidium degentes in illos castramentantes in uico

Paterni

Paterni agri Brixienfis, ex ipfis occifi fuerunt ultra tercentum equeftres. Et prçful Gurgenfis pro Cæfare unà cum Cardona pro Rege Hifpaniæ, et legatis fummi Pont. et Suitenfium habitis comitijs Mantuç decreuit dominiũ Mediolani dimitti Sfortiæ, et in Florentiam reduci Mediceos, et Gallis degentibus ad cuftodiã Limiaci eo dimiffo Cæfari egreffis ipfum fub fidantia fibi data p Gurgenfem, fpoliatis ea fpreta per Venetos obfidentes Brixiam, profectus Romam ad fummum Pont. unà cum legato Regis Hifpaniæ, confirmato Sfortiæ dominio Mediolani abfq; priuilegio conqueftus eft aduerfus fumm. Pont. per eum fuiffe occupatas Parmam, et Placentiam ipfius dominij, ac imperij Rom. & quæ nunquam fuerant ecclefiæ Rom. Et ex Hifpanis equeftres ducentum, et pedeftrium quinq; millia duce Cardona ex regno Neapolitano profecti funt in agrum Brixienfem, cum eorum Rex intenderet ipfos tranfire in dominium Mediolani, eisq; per fumm. Pont. et Venetos folui ftypẽdium, quod in fçdere utrinq; facto promiferant, & recufabant pendere, et nec folueretur cõcitarunt tumultum in Cardonam. Et Florentiæ ad denotandam eius repreffionẽ percuffo fulgure ibi infigni marmoreo affixo illic portæ, qua itur Pratum, et ex eo excuffo lilio cum fuperiori parte ibi pallatij, et inde per thalamũ uexiliferi progreffo ad fcalam, deiecto quoq; lapide marmoreo, eodem duce Cardona, et Ioanne Mediceo legato, et Iuliano eius fratre profecti ex agro Bononienfe in Hetruriã aduerfus Florentinos, eisq; moto bello oppugnato Prato munito prçfidio centum equeftrium, et bis milliũ pedeftrium Luca Sabello eorum fupremo duce, et ibi uigente graui pçnuria, dum Florentini tractarent compofitionem cum Hifpanis, illud expugnarunt, et diripuerunt fupra bis millibus ex illic militibus, ac incolis occifis, et

multis captiuatis die ultima Augusti, & receptis in eorũ fide Pistoriensibus cõpulerunt die prima Septembris Florentinos diffisos uiribus suis recipere Mediceos in dominos, Petro Soderino eorum uexilifero exautorato inde abeunte, & loco ipsius electo Io. Baptista Rodulpho, & solutis per Mediceos Cæsari quadraginta millibus aureis, & Hispanis totidem, & Cardonæ uiginti millibus, & per Florentinos factis alijs ordinibus percusso fędere cũ rege Hispaniæ utrinq; promissa mutua defensione, & per Florentinos conductione ad eorum stypendium ducentum equestrium Hispanorũ, & mox ex Hetruria descenderunt in Galliam cisalpinam, & à Gallis degentibus ad pręsidiũ Brixiæ, & Pischeriæ Obegnino duce Venetis obsidentib. Brixiam, & dolo eam occupare sperantibus, ipsas habuerunt die uigesima Octobris, & Gurgense Brixiam requirente nomine Cæsaris eam recusarunt sibi dimittere. Et summ. Pont. sibi dimissa Bononia per Bentiuolios sibi diffisos, ei se appropinquante Duce Vrbini exercitu ecclesiastico posse eam tueri, eos excommunicauit, ac durè se habuit aduersus Bononienses, & ad preces Principis Mantuani, & legati Regis Hispaniæ, & Fabritij Columnæ ex Ferraria in gratiam ibi Ducis dimissi obtulit eum Ducem coram se habitum in gratiam suam recipere, per ipsum dimissa ecclesiæ Ro. Ferraria, eius loco sibi data ciuitate Hastense in Gallia subalpina ex dominio Regis Gallorum in ecclesiã peruenta, & exuit dominio Regij, & dum Dux his sibi obuentis pręter spem, ac uotum suorum intercessorum, inscio summo Pont. auxilio Fabritij, & Prosperi Columnensium ex urbe abijsset, eos, ac Regem Galliæ, & adhęrentes suos anathematizauit, eorumq; regna, ac dominia, & bona concessit ipsa occupantibus absolutis à iuramento fidelitatis sibi pręstito illorum subditis. Et cum concilium

concilium ſciſmaticũ fuiſſet tranſlatum Lugdunum, iuſſit inde transferri nundinas Genebram, unde Ludouicus XI. olim Rex Gallorum iuſſerat transferri Lugdunũ. Et Suitẽſium legatos duodecim ad ſe Romã per eos tranſmiſſos ſummo cum honore, ac gaudio recepit, ipſorumq; Reip. cõceſſit inſigne enſis, & galeæ cum uexillo, & titulo ſuper eo poſito defenſorum libertatis eccleſiaſticæ, & tentauit cum legato Regis Hiſpaniæ, ut ſibi cõcederet copias auxiliares aduerſus Ducem Ferrariæ, quibus uendicaret eccleſiæ Rom. eius Ducatum, & nec protegeret Columnenſes, & Florentinos, Senenſes, Lucenſes, & regulum Plumbini, & Cæſare, Regeq; Hiſpaniæ cupientibus dominium Mediolani conferri alicui ex eius nepotibus, & ægrè ferentibus ex ipſo Parmam, & Placentiam perueniſſe in eccleſiã diſcordibus cũ eo, Heluetijsq; intendentibus illud remanere Maximiliano Sfortiæ, & cum & protegerent Ducem Ferrariæ, quem inſequebatur ſumm. Pont. Cæſar tractata per ſum. Pont. cum Gurgenſe eius legato compoſitione inter ipſum, ac Venetos obtulit eis ſibi dimiſſa Vincentia, ac ſoluto fęudo annuo aureorum triginta milliũ, & tunc numeratis aureis ducentum millibus per ipſos, dimittere Patauium, Treuigium, Brixiam, ac Bergomum, & cum Veneti id recuſaſſent facere, Romæ etiam ob id, ut pax foret in Italia, conuentis legatis Regis Angliæ, Florentinorum, Senenſium, Ducis Ferrariæ, Principis Mantuæ, & Suitenſium de menſe Nouembris adhęſit cum Rege Hiſpaniarũ ſummo Pont. aduerſus Venetos, ac Bentiuolios dimiſſis eccl. Parma, & Placentia ſaluo iure imperij, ac approbato concilio Lateranenſe; & improbato Piſano, & iuſſit Germanos, qui erant ad ſtypendiũ Ducis Ferrarię ab eo abire unà cũ Federico principe Bozuli, & nec Gallis adhęrere. Et ſum. Pont. promiſit non infeſtare Columnenſes pręter

 Iulium,

Iulium, ac Pompeium, & alios iam declaratos rebelles ecclesiæ, & nec ipse, nec Cæsar cum aliquo principe fœdus percuteret, nisi uterq; consentiret, data facultate Venetis habendi pacem cum Cæsare intra semestre. Et mox cum Gurgensis, & Cardona, & deinde ex Germania Maximilianus Sfortia die sextadecima Nouẽbris, & postea Sedunensis, & Laurentius Campegius legatus Apostolicus Cremonã accessissent, & illinc, cum ibi moram habuissent per mensem, Mediolanum, Sfortia ibi eis præsentibus, ac legatis Suitensium die ultima Decembris habuit insignia dominij Mediolanensis à cardinale Sedunense, orta ob id inter eum, & Cardonam contentionẽ. Et Reges Angliæ, & Hispaniæ iunctis copijs Hispanicis cum sex millibus pedestribus ad Fontem Rabidum, & per Regem Angliæ ad littora Normandiæ, & Britaniæ, ibi, ac in Ducatu Gennæ mouerunt bellum Regi Gallorum ad principium Maij. Et Rex Hispaniæ Ioanne filio Alibreti, & Catherinæ de Fusis Reginæ Nauariæ marito requisito, ut durante bello sibi daret nonnullas arces tenendas, & nec ipsi, nec Regi Gallorũ adhęreret, ab eo habuit ipsas arces. Et cum Rex Gallorum uocato patre Ioannis ad se in Galliam eum annixus fuisset secum coniungere, & ipse diffisus fuisset eius auxilio illum exuit Regno Nauariæ, præter nonnullas arces illuc transmisso exercitu, asserendo illud, cum adhesisset Regi Gallorum iure merito occupasse. Et Ioanne profecto in Regnum Gennæ Rex Gallorum coactis octocentum equestribus, ac multis cohortibus Germanorum, Anglicis discordibus cum Hispanis in bello gerendo reuersis in Angliã Hispanis dimissis, classe omni prius littore inter Hispaniam, & Angliam occupato, destinauit exercitum sub Delphino, & Carolo Duce Borboni, & Principe Lungæ uillæ aduersus Hispanos castramentantes ad fines

Nauariæ,

Nauariæ, & Galliæ, Federico Aluæ eorum rectore, & qui Gallis ope Regis Nauariæ, & sibi iunctis septem millibus pedestribus, & tercentum equestribus sub Regulo Palissę, & alijs septem millibus Germanis pedestribus, & quatuor centum equestribus tentatata occupatione Runcisuallis, profectis Pompeopolim, illinc dimissis præsidijs ad fines Galliæ eo properauit ad subsidium, & ipsam ingressus fuit, quam Galli frustra oppugnatam diffisi ea potiri dimiserunt, & inde redierunt in Galliam unà cũ alijs tribus millibus pedestribus, & tercẽtum equestribus Lautrecco duce ex Cantabria. Rex Hispaniæ iussit per Cardonam ducem suum in Italia moueri bellum Duci Ferrariæ.

Et anno sequuto ex Hispanis tria millia regulo Paludis 1513
duce occuparũt, ac receperunt Tricium à procere Briancrio Visigotho ibi ad præsidiũ degẽte, illic comissis utrinq; multis lucibus prælijs, & die uigesima quinta Ianuarij sexdecim millia irrumperunt agrum Cremonensem, eoq; direpto traiecto flumine Padi iuerunt in agrum Parmensem. Rex Gallorum autore Gurgense, cum tentasset sibi coniungere Cæsarem, & qui ei adhærere annuisset, ubi Rex sibi uendicato dominio Mediolani desponsasset Carolo nepoti Cæsaris filiam secundam cum dote ipsius dominij pænes Cæsarem dimissa Cremona, cum Insula Fulcheria, donec adolescerent, & fuissent habiles ad consũmendas nuptias, & concesso, & remisso omni iure ei spectante in Regno Neapolitano, & etiam Regem Hispaniæ, & Heluetios ad eũ trãsmisso Duce Tramoliæ, sibi cõcessis arcibus Lucernæ, ac Vallis Lugani, & Veneti quoq; tentassent sibi conciliare Cæsarem, & nec potuissent, nisi ei numeratis aureis ducentum quinquaginta millibus, & soluto censu annuo aureorum quinquaginta millibus eis dimissis Verona, ac Vincentia, fœdus percussit cum ipsis

dimiſſis Grito, & Aluiano penes ſe captiuis, & ſibi per eos promiſſis ad recuperationem Genuæ, Haſtæ, ac dominij Mediolanenſis equeſtribus octocentum, uelitibus quinquecentum, & decem millibus pedeſtribus, & per ipſum eis copijs auxiliaribus ad recuperandum ipſorum dominium, quo exuti fuerant poſt fędus Camaracenſe. Iulius Secundus Pont. Maximus Ioannē Alibretum Co. Druidum exautorauit Regno Nauariæ, illudq́; conceſſit Regi Hiſpaniæ, qui illinc expulſo Alibreto ipſum uendicarat, & dum per eum Summ. Pont. emptis à Cæſare Senis pretio aureorum triginta millium intenderet earum Ducem conſtituere Franciſcū Mariam della Rupere eius nepotē, ac Ducem Vrbini, & Ducem conſtituere Piſauri, & quoq; recipere Mutinam à Cęſare ſibi mutuatis aureis quadraginta millibus, ac mouere bellum Lucenſibus, niſi ſibi dimiſiſſent Grafinianam, quam ademerāt Duci Ferrariæ, & indignatus foret in Cardinalem Sedunenſem, quia ex dominio Mediolani ſibi uendicarat redditum annuum aureorum ſupra trignta millium, & ob id exautoratum munere legationis apoſtolicæ, & coram ſe citatum, & ut ex Peruſio expelleret Io. Paulum Balionum, & Senenſes magis fideles haberet, conduxiſſet ad ſüi ſtypendium Carolum etiam Balionum, & affinem filiorum Pandulphi Petrucij adhuc obtinētiū primatum Senis, intenderetq́; ex Ducatu Genuæ expellere Ioannem Fulgoſium, eiq́, ſubſtituere Octauianum agnatum ſuum, & Regem Gallorum priuare titulo chriſtianiſſimi, eumq́; conferre Regi Angliæ in ipſum incitos, Hiſpnosq́; Italia expellere ope Suitēſium, incidit in infirmitatem, & dum confirmari feciſſet per concilium Lateranenſe decretum, quod fecerat aduerſus occupantes ſedem Apoſtolicam ui, ſeu pretio, ac declaraſſet electionem ſumm. Pont. ſpectare Cardinalibus

libus, non autem concilio, & ordinasset, ne electioni sui successoris interuenirent cardinales, qui ab eo defecerāt, & rogasset cardinales, ut Ducē Vrbini constituerent uexiliferum ecclesiæ, sumptis sacramentis ecclesiasticis obijt ex febre, & dysenteria septuagenarius nocte pręcedente diem uigesimā secundam Februarij anni decimi sui pontificatus. Et Hispani die quarta Martij profecti Placentiā, & mox Parmā eas redigerunt in potestatem Maximiliani Sfortiæ. Et Dux Ferrariæ receptis his, quibus fuerat exutus in Flaminia, tentauit Regium recipere. Et Ioannes Mediceus filius Laurentij per cardinales uiginti quatuor ingressos conclaue, postquam in eo stetissent per dies septem, die quarta Martij opera cardinalis Bibiennæ electus fuit summus Pont. & Leo decimus nominatus, qui in sui gratiam recepit cardinales sanctæ Crucis, & Seuerinatē, ac Ducem Ferrariæ, qui in eius coronatione, ac pompa in ecclesia Lateranense habuit uexillum ecclesiæ, & Suitensibus adhęsit, ac promisit quotannis soluere aureorum uiginti millia ex ære ecclesiæ, ut in eius fide persisterent, & tentauit concordiam Regis Gallorum, & Cæsarem componere cum Venetis, & per eum requisitus aduersus illos destinauit ducētum equestres Troilo Sabello, Lucio Columna, & Achille Taurello ducibus, & per Gurgensem pręsulem legatū Cęsaris ad se Romā profectū unà cūFrancisco Sfortia creauit cardinalem, & Florētinos, ac Lucenses inuicem belligerantes, per Florentinos, ac Mediceos conducto ad sui stypendium Marchione Piscariæ cum Hispanis controuersiam sibi per eos commissam composuit dimissis per Lucenses Florētinis Petra sancta, ac Muriano, & Duci Ferrariæ Grafiniana, & omnem Flaminiam redegit in ius ecclesiæ. Et Rentius Cerites mille pedestrib. & ducētum equestribus ex Crema abiens spoliata turma

quadraginta equestrium Alexandri Sfortiæ Soresinæ hybernantium Gallis obsessis in arce Cremonæ annonam tulit. Et Rex Gallorum transmissis decem millib. pedestribus, & equestribus quinque centum uersus Fontem rabidum, & Regẽ Nauarię in Hispanos,& Morinis,ac Tornacensibus in Gallia Belgica se ei ꝑmissis,& classe Anglica depopulante littora Aquitaniæ suspensis armis per annũ cum Rege Hispaniæ extra Italiã, illuc ex Gallia destinauit mille quinque centum equestres, octo centum uelites, & octo millia Germanorum sub Roberto Marchiæ Duce, & septem millia Gallorum sub regulo Boemuntis, omnium supremo duce Tramolia de mense Maij, & receptis eius nomine Alexandria, & Hasta per Camillum Triultium,& Mediolanensibus, dum Sfortia Heluetijs quatuor millib. sub Giordino Vindelico properatis ad eius auxilium, ac Italis sub Luca Sabello dimisso Mediolano iuisset Nouariam ad ibi pręsidiũ ad eum deficientibus, & Gallis custodibus arcis Mediolani ibi obsessis subministrata annona per Sacramorum Vicecomitem,& per sum. Pont. die duodecima Maij numeratis Sfortiæ pro receptione Placẽtiæ, & Parmæ aureis quadraginta millibus Placentiæ pretore Co. Francisco Persico Cremonense, & Hispanis mille ducentum equestribus, & octo millibus pedestribus castramentantibus ad Trebiam, & illinc intendentibus ire in regnum Neapolitanum, firmatis ad opem Mediolanensis dominij,& Cremonę inter ibi diuersas factiones die sexta decima cõmissa pugna, in qua nonnulli utrinq; occubuerunt, & die uigesima nonnullis turmis Venetorum illuc appulsis, ut Gallis ibi in arce obsessis annonam ferrent, inde expulsis per Cremonenses Guerrerio Cellano duce, & etiam Brixiensibus Bartholomeo Martinengo duce diripientibus agrum Cremonensem per Ioannem Tinctum

multa

multa armatorum coacta manu fugatis, & spoliatis tercentũ equestribus, & quinq; centum pedestribus Cæsare Feramusca duce, & Brunorio Petra Cremonę, & Galeatio Pallauicino illuc uocato ad pręsidium pro Sfortia ibi degẽtibus, eiusq; porta pulesella obturata, & illic tunc stella summi fulgoris hora decima octaua conspecta uersus ibi baptisterium cum turmis papilionum. Veneti Aluiano duce supremo tentata per eos occupatione Veronæ, & redactis in sui potestatem Valegio, & Pischeria, & Brixia per Laurentiũ Ceritem pręter ibi arcem die uigesimaseptima Maij ingressi agrum Cremonensem occuparunt Cremonam Theodoro Triultio duce, & Soncinatibus, & Laudensibus, & alijs ibi regionis incolis peruentis in Gallos ex Cremona progressi sunt usque Piceleonem, & Cæsariani sexcentum equestres, & bis mille pedestres egressi Veronam Rocandulpho, & regulo Bozuli ducibus ter centum uelites, & sex centum pedites dimissos per Aluianum ad custodiam sancti Bonifacij, & ibi degentes absq; ordine, dum aufugissent illinc Coloniam, insecuti sunt, & Colonia occupata, & direpta ibi ferè ad unum captiuarunt, & mox Suaprio capto, & direpto, & combusto, & demolito ponte per Venetos imposito super flumine Adicis progressi sunt usq; Vincentiam, quam occupassent nisi ibi incolæ eam ad ibi pręsidium ingressi fuissent. Et Genua per classem Gallicam illuc appulsam, Bernardino Pre Ioanne amyrata redacta fuit in sui potestatem ope Antoniotti, & Antonij Adurnorum, & Ottoboni, & Sinibaldi Fliscorũ inimicorum Ioannis Fulgosij ibi Ducis, & agnatorũ suorum ob necem Hieronymi Flischi filij Ioannis Aloysij cõmissa, per Ludouicum, & Fulgosinum fratres Ducis illuc profectorũ quatuor millibus pedestribus, & per eos fusis mille pedestribus Fulgosiorũ sibi occurrentibus Zaccaria fratre

fratre Ducis captiuato, & mox occiso unà cũ Ludouico, & illinc abeunte Iano dimisso per eum ad custodiam ibi arcis Casteletti Fulgosino, & illic per Gallos creato Duce Antoniotto, & subministrata annona illic Lanternæ illinc facto recessu ad Speciã, eaq; direpta firmata classe in Portu Veneris. Et Galli Tramolia, & Io. Iacobo Triultio ducibus ex Alexandria ibi dimisso pręsidio sub Sacramoro Vicecomite, & facta pugna inter ibi Gallos eo duce, ac Sforciadas, in qua multi utrinque occubuerunt, profecti Nouariam eã obsederunt, ac oppugnarunt ad principiũ Iunij. Et cum Suitenses, & Rheti ad eius subsidium properassent, & alios expectarent, & Hispani ex agro Placentino cursitassent, ac diripuissent agrum Papiensem usq; ad uicũ Iriæ diffisi ea potiri, ipsa, apertis illius mœnijs dimissa inde pedem retulerunt ad uicum Riotæ illinc distantem per lapides duos. Et cum Suitensiũ, & Rhetorum decem millia per Motiuum unum ex eorũ ducibus incitata illinc egressorum nocte triplici agmine alijs non expectatis in sui subsidium properantibus sub Georgio Altesasso uiriliter Gallos id non expectantes inuasissent, & utrinq; facto pręlio die sexta Iunij per duas horas fęlici marte per illos fuerunt fusi interceptis ex eorũ tormentis bellicis uiginti duobus, & plerisq; impedimentis direptis, & occisis supra decem millia, & fęrè omnibus Germanis, & Guasconis pedestribus unà cũ regulis Boemuntis, & Montis falconi, & Coriolano Triultio, & ex Suitensibus, & Rhetis tantũ desyderatis mille centum quinquaginta cũ Motiuo duce, ac Duce Bernensium, & Antio Aimone duce Suitensium inde aufugientibus Tramolia, & Triultio turmis equestribus in Galliam transalpinam. Et Veneti duce Aluiano hac audita strage, ex agro Cremonẽs. nonnullis tormentis bellicis post se dimissis, ac Brixia, properantes Veronã

eam

eam defenſam per Roncadolphum ibi ad prędidiũ tribus millibus pedeſtribus, ter centum equeſtribus degentem oppugnarunt, & cum ipſam apertis eius mœnijs in ſui poteſtatem redigere non ualuiſſent ea dimiſſa irruperunt eius agrum, eoq; direpto ibi firmarunt caſtra per Balionũ eorum ducem ſeptem millibus pedeſtribus, & ſexaginta equeſtrib. expugnato Limiaco ibi ad ſui prędidium duce Viliarde Hiſpano, & per eos munito Treuigio. Et Mediolanenſes, & alij, qui defecerant ad Gallos ſoluta multa pęcunia Suitenſibus ad Sfortiam redierunt. Et Cremonenſes ad ſui prędidium uocarunt, & introduxerũt copijs Chriſtophorum Pallauicinum Bartholomeo Vitale duce Galeatio Sfortia Piſauri regulo ibi rectore. Et tunc per octo dies ceciderunt pluuiæ, & ultima die aer pręter modum fuit obſcurus, & multa tonitrua, & fulgura uiguerũt. Et Suitenſes, & Rheti irrumpentes Galliam ſubalpinam ibi Vercellas, ac Haſtam, & multa alia illic occuparunt, & inde ab ibi incolis eos accuſantes Gallis auxiliatos fuiſſe multam pęcuniarum ſummã extorſerunt, multamq; prędam abduxerunt. Et ex alijs Suitenſib. uiginti millia ſecũ iunctis Germanis equeſtribus quinque centum quinquaginta quinq; Cæſare Olderico duce in gratiam Maximiliani Cæſaris irrumperunt Burgundiam, eamq; diripuerunt, ac ferro, & igne uaſtarunt, & Tramolia ibi prorege eis occurrente decem millibus pedeſtribus, & mille equeſtribus ex pugna Nouarienſe in Italia incolumibus ſecum conductis repulſo, & ingreſſo Digiunum illud obſederũt, & ſibi per eum promiſſis quatuor centum millibus aureis pro medietate ſoluendis intra dies quindecim, & alijs intra trimeſtre, & Germanis ſeptuaginta millibus, & facta promiſſione, quòd Rex Gallorum ſublato concilio Piſano paruiſſet ſummo Pont. nec eius ſubditis in ipſum opem

tuliſſet,

tulisset, nec eos bello infestasset, ac dimisisset Carolo Austriaco partem Burgundiæ sibi spectantem, & Sfortiæ arces Mediolani, & Cremonæ, & nec eum, nec alios in dñio Mediolani, & Gallia cisalpina uexasset, omni iure sibi in eo dominio spectante ipsi cesso, & nec aliquos Suitenses ad sui stypendium conduxisset, nisi ex licentia suorum rectorum, & Rex hæc omnia approbasset, habitis à Tramolia pro eorum obseruatione obsidibus, inde redierunt domum, & cum Rex hęc approbare noluisset, sęuierunt in Duces suos. Et Genuenses, dum Octauianus Fulgosius habitis à Cardona tribus millibus Hispanis Marchione Piscariæ duce Genuæ se appropinquasset, & Flischi, & Adurni autoribus Hieronymo, & Antoniotto, ut patriam à bello liberarent, inde Spediam abijssent, eamq; occupassent cum multis alijs in ipsa regione, & Genuā dimisissent Fulgosijs, se uendicarunt in libertatem, & ibi Octauianus factus fuit Dux per eum numeratis Hispanis octuaginta millibus aureis, et Adurnis, et Flischis ex Spedia illuc profectis, et per illos obsessa Genua inde repulsis graui strage, tentarunt arcem ibi Lanternæ ad eam factis cuniculis demoliri. Et classis Gallica ea munita ex mari Thyreno traiecit in mare Normanicum. Summus Pont. et Hispaniæ, et Angliæ Reges, et Genuenses fędus percusserunt aduersus Gallos, et Louagnus arcis Mediolani, et Ioannettus de Herbo uilla Benonus cognominatus arcis Cremonæ pręfecti oppressi graui inopia, ac diffisi auxilijs Regis illas dimiserunt Sfortiæ. Et Suitenses sibi per eum promissis aureis ducentum quinquaginta millibus, & quotannis per annos uiginti quinq; quadraginta millibus assumpserunt eius, ac dominij sui patrocinium. Et Hispani recepta Genua regressi sunt in agrum Placentinum, et inde profecti Bergomū eo sibi dedito, ac expugnata, & direpta Pischeria

ria Cardona,& Columna, et Marchione Piſcariæ ducibus progreſſi ſunt in Venetos caſtramentantes in agro Veronenſe, et eis pedem referrentibus ultra Adicē, et Baliono ducentum equeſtribus, et tercentum uelitibus, et bis millibus pedeſtribus profecto Triuigium, et Aluiano reliquo exercitu Patauium, eoq; munito propugnaculis, iunctis ſecū Cæſarianis, et per ipſos receptis Vincētia, peninſula Rhodigij, et Limiaco, et alijs dimiſſis ꝑ Venetos, et caſtris firmatis Montagnanæ, inde exhortatione epiſcopi Gurgenſis profecti Patauium illud obſederunt exercitu decē millium pedeſtrium, mille tercentum equeſtrium, et quatuor centum uelitum, et ibi utrinq; cōmiſſo prẹlio ex eis occubuerunt circiter quatuor millia, et ex Venetis tria millia, et illuc ſuperuento Gurgenſe ſex centum pedeſtribus, et ducentum equeſtribus pontificijs ipſum oppugnarunt, et factis cuniculis ad illud, ipſiusq; apertis mẹnijs graui oppreſſi pẹnuria eo dimiſſo illinc abierūt Vincentiam. Cæſar, et Margarita eius filia Gubernatrix Flandriæ pro Carolo nepote, & Henricus Rex Angliæ unitim arma pararunt in Regē Gallorū,& Angli duce Talbotto, ac Cæſar obſederunt de menſe Iunij Teroanam in Picardia munitam prẹſidio ducentum quinquaginta equeſtrium, & bis millium pedeſtrium,& cum Rex Angliæ unà cum Carolo Duce Sumerſeti alio exercitu illuc acceſſiſſet, & circa eā extarent quadraginta millia pedeſtrium, & quinq; millia equeſtrium Anglicorū,& totidem pedeſtres,& equeſtres bis mille Germani, & ex Gallis triginta millia pedeſtrium, & tria millia equeſtriū Longeuillano principe Rhotolini duce irent illuc, ut ei opem,& annonam ferrent, Angli,& Germani dimiſſa parte exercitus ad Teroanā eis occurrentes ad Chignattum uicum ad euentu mox nuncupatā Calcariam, à Teroana per tria millia paſſuum diſtātem,

ibi

ibi utrinq; cōmisso prçlio die quinta decima, & uigesima quarta Augusti ipsos profligarunt Longeuillano,& regulis Baiardo, Onio, & Claramonte captiuatis, & ductis in Angliam, & occisis Berna, Busino, Biandono, & Palissa, & utrinq; sexdecim millibus in exercitu Gallorum militantibus decem millibus Germanis ex Ducatu Geldriæ. Et Cæsariani, & Angli Theroana statim potiti ea demolita profecti Torniacum olim Neruios illud obsederunt, & in ius suum compulerunt sibi solutis per Gallos ibi obsessos aureis centum millibus pro eorum redemptione, Fano sancti Quintini eorum quinq; millium prçsidio munito. Et Iacobus Rex Scottorum sororius Regis Angliæ exercitu quadraginta millium armatorum Vneo duce in gratiam Regis Gallorum irrumpit Angliam, & sibi eam diripiēti occurrente Hauardo Surreo ibi dimisso rectore per Regem unà cum Catharina uxore, & Scottis ablata aliqua prçda,eisq; illata graui strage expugnauit,ac diripi iussit Norbanā, & mox obsedit Berniccum, & ad Tuendā die decima Septembris facto utrinq; conflictu profligati fuerunt Scotti ex eis unà cum ipsorum Rege occisis circiter duodecim millibus, & octo millibus captiuatis, & uiginti duobus tormentis bellicis magnis, & multis alijs amissis, & ex Anglis desyderatis octo millibus,& totidem captiuatis. Et Cæsar in Germaniā,& Rex Angliæ in Angliam factis inducijs cum Rege Gallorum redierunt. Et Rex Angliæ Ducem Sofferti æmulum suum, & ex Anglia in Galliam, ad ibi Regem profectum, & inde reuocatum in Angliam, & ibi captū decapitari iussit. Et Laurentius Cerites dux Venetorum ad prçsidium Cremæ inde die tertia Iunij profectus Bergomū, quod tenebant, & ualde opprimebant Hispani, illud cum arce occupauit ibi plurimis ex eis occisis, & Francisco Spudeo eorum Quçstore

cum

cum parte aureorum uiginti quinq; millium exactorum à Bergomensibus captiuato, illuc pręmisso Matheo Cagnola Bergomēse tribuno impigerrimo eius cohorte, & alijs copijs etiam Rentij tunc ingressis agrum Cremonensem, eũq; diripientibus, & per Soncinates, & Romenengates, & alios ibi incolas assumptis armis repulsis ex illis occisis ultra centum, & multis alijs uulneratis. Et Sforciades sibi iunctis tercētum Hispanis ex mille, quibus Antonius Leiua eorũ dux secum iunctis alijs bis millibus pedestrib. & centum equestribus sub Antonio Co. Lodronij obsederat per mensem Pontisuicum, ipsumq; suppeditarat, die ultima Iulij Siluio Sabello, Oldrado Lampugnano, & Cæsare Ferramosca ducibus Bergomũ recuperaturi, eius agrum ingressi fuerunt, ipsumq; diripientibus occurrēte Rentio, & utrinq; cōmisso pręlio pari marte illud obsederunt, & per Venetos illuc ad auxilium transmissis sex centum equestribus sub Christophoro Albanense, & Sabino de Lantijs eis occurrerunt, & hinc inde commissis multis leuibus pręlijs diuerso marte, in quibus occubuit Guerrerius Cellanus Cremonēsis ductor equestrium Sfortiadũ, & tandem profligatis Venetis receperunt, ꝑ Bergomenses multo ære numerato Hispanis, quibus se subiecerunt exclusis Sfortiadis sibi infensis ibi constituto rectore Matheo Granatino, qui cum factis cuniculis ibi arcem in sui potestatem redigere tentasset ex pillula à tormento bellico emissa fuit occisus, & mox per ibi milites arce dimissa, & adhuc ex Rentij copijs tercentum equestrib. & quinq; centum pedestribus Mathęo Cagnola, & Marcello Valla Romano, & multis alijs ducibus egressis Cremam, & ingressis Bergomum, & ibi captiuatis Capusio Procere, & Antonio Ripamera duce Hispanis, cum pęcunijs, quas à Bergomensibus receperant. Et cũ Sfortiades, & Hispani

tercentū uelites, & equestres octuaginta, & alij pedestres cum bis millibus euocatis ex monte Briātiæ eos illinc abeuntes insequuti fuissent, Rentius ipsis occurrens copijs suis, & cum illis prǽlio congressus eos profligauit. Et Cęsariani Maranum in Istria iuxta mare dolo quoq; occuparunt. Et dū Veneti illud recuperaturi Io. Paulo Manfrono, & Baldesare Scipiono ducibus, ac Andrea Lauretano legato obsedissent, & Christophorus Frangipanes eius atie ad subsidium illuc profectus fuisset cōmisso etiam ibi utrinq; prǽlio Venetos fudit ex eis multis occisis. Et alij Cęsariani, & Hispani ex Vincentia cursitarunt, ac diripuerunt, ferroq;, & igne euerterunt agros Vicentinū, & Patauinum usq; ad stagna Venetorum. Et cum Aluianus, ut eis resisteret egressus Patauium ibi dimisso prǽsidio cōgruo exercitu pedestrium septem millium, equestrium quatuor millium, & uelitum bis millium sub multis insignibus ductoribus, & tribunis Italis Andrea Grito, & Andrea Lauretano legatis, & munita uallis, & aggerib. utraq; ripa Bachilionis, & Rhenonis fluminum, & impeditis itineribus, illucq; accersito ex Treuigio, & secum iuncto Baliono eius atie, & illinc Theodoro Triultio eius copijs destinato ad prǽsidium Vincentiæ ipsis redeuntibus graui prǽda onustis Veronam occurrisset, et per illos traiecto flumine Bachilionis ipsos insequente, ac lacescente Bernardino de Antoniola eius turma uelitum, in Venetos quadrato agmine primum ducente Cardona, et extremū Columna cōuersi, et cum eis inuito Aluiano, sed incitato per Lauretanum cōmissa pugna die septima Octobris Baliono tenente dextrum cornu, Antonio Pio sinistrum, et Aluiano medium agmen ipsos profligarūt ex eis tum occisis, tum submersis circiter septem millibus, inter quos fuerunt quatuor centum equestres, et Pius, et Constantinus

tinus

tinus eius filius, et Lauretanus legatus cum multis alijs insignibus proceribus, nobilibus, ductoribus, ac tribunis, et captiuati fuerunt Balionus, ac multi alij etiam insignes nobiles, et ductores, et tribuni, ex eo exercitu Veneto. Et Aluianus unà cũ Grito altero legato, reliquo exercitu properauit Triuiliũ, et Patauiũ. Et Cæsariani, et Hispani paucis ex eis desyderatis adhuc incursatis, et depopulatis ac ferro, et igne euersis agris Patauino, Triuisano, et Veronẽse, et peninsula Rhodigij supuenta hyeme pro parte substiterunt in agro Vicẽtino, et uicis finitimis, et ꝑ parte iuerunt in agrum Brixiensem ad hyberna. Et Columna ducentum equestribus, ducentum quinquaginta uelitib. et bis millib. pedestribus ingressus agrum Cremonensem hybernatus fuit Soresinæ, et Romenenghi. In mari Normandico classes Anglica, et Gallica nonnullas pugnas cõmiserunt inuicẽ, in quibus occubuit Odoardus filius Co. Surensis pręfectus Anglicæ, et per nauem Anglicam cum duabus Gallicis cõmissa pugna, et omnibus combustis, et ex eis bis millibus, et ultra utrinque desyderatis, et mille quinq; centum submersis in mari utraq; classis inde abijt, et Gallica die quintadecima Octobris in mari Anglico ex procella remansit dissipata. Et die decima Februarij fuit ingens terręmotus, et mons ad finem Italiæ, et Orobiorũ supra Belinzonam in Ducatu Mediolani corruit, et impedito ob id cursu aquarum fluminis Breuij in alueũ Ticini, et occupatis ibi per eius aquas labentes in lacum Verbani nonullis pagis factus est illic alius lacus longitudinis milliarij. Et apparuerunt duo soles in mane duorum dierũ, et earum noctibus totidem lunæ. In uniuersa fere Italia peste, et fame sęuientibus. Et Cremonæ prętore pro Sfortia Bernardo de Comitibus Patauino sicarijs quàmplurimis de mense Decemb. extremo supplitio affectis Mathęo

Mario Buffetano scelerum uindice in dominio Mediolanense.

1514 Anno subsequuto Christophorus Frangipanis Germanis bis millibus quinq; centum pedestribus, & quinq; centum equestribus, & Boemis octo centum, & Austriadis mille, & turma Crouatorum de mense Februarij obsedit Asopum, quod solum ex Foro Iulij permanserat in fide Venetorum, & per Hieronymum Sauornianū ibi ducem ad prę sidium eius copijs in ipsum illud oppugnantē facta eruptione repulsus fuit graui strage, ac multorum cæde. Et Aluianus prodita in lucem coniuratione in eum facta per Cæsarianos ab ipsis in Patauiū destinatis siccarijs ad eum occidendum, ut ipso sublato facilius occuparent Patauium, & captis siccarijs, & ultimo supplicio affectis, ex Patauio profectus in auxilium Asopij ducentū equestrib. quinq; centum uelitibus, & sex millibus pedestribus cum tormentis bellicis leuibus, & expugnato Padernono, ubi se firmarant Germani equestres Ricino duce, ut eum progredi impedirent. Et cū Frangipanis dimisso Asopo inde abijsset secum coniuncto Sauorniano eius copijs, ipsum fuit insequutus, & assequutus, & cum eo prelio cōgressus profligauit ipso, & multis alijs uulneratis, & multis alijs occisis, eiq; adeptis septem tormentis bellicis, quibus oppugnarat Asopum, & omnia ibi occupata per Cæsarianos preter Goritiam, & Gradiscā recepit. Et dum equestres septem centum, totidem uelites, & tria millia quinq; centum pedestrium Daualo, & Alarcono ducibus secum cōiunctis Germanis mille quinq; centum Veronam egressis ex Montagnana, & Colonia concursarent, ac diriperent agrum Patauinum usque Patauium, & eis resistēte Antoniola erumpente Vrbiculā uelitibus tercentum illuc profecti ipsam obsedissent, ac cępissent die uigesima tertia Iu-

nij

nij unà cum Antoniola,& eius uelitibus,& Veneti aduersus eos collegissent ibi, & ad Vincentiam, & Marosticam omnes copias, quas habebant in ea regione, ex Foro Iulij rediji Patauium,& inde egressus septem centũ equestrib. mille uelitibus, & septem millibus pedestribus castra firmauit in agro Vicentino, & mox pedem retulit in agrum Patauinum, Et Cæsarianis oppressis penuria dimissis ibi occupatis pedem referentibus progressus recepit Ateste ibi captiuatis octo centum uelitibus sub duce Coruiera, & auctis copijs in eos castramentantes ad Montagnanam profectus illos prouocauit ad prælium, eisq; regredientibus in peninsulam Rhodigij cursitauit, ac diripuit ibi oïa usq; Veronam, & per Malatestam Balionum ducem uelitum Albanensium eis locatis in insidijs in montibus Veronensibus, & per ipsos prouocatis Cæsarianis ad præliũ, & in eos irrumpentibus profligatis ad uicũ sancti Martini Zacharia Germano, Gotifredo Calcadio Veronense, & Alphunso Romano ducibus captiuatis. Et Cardona dimissis ad præsidium peninsulæ Rhodigij tercentum equestribus, & mille pedestribus regresso inde ad opem agri Veronensis in Aluianum progressus in eam peninsulam Rhodigium ibi cæpit illic tercẽtum alijs equestribus captiuatis unà cum Garsia Meritio duce illinc transmisso Venetias,& alijs,qui ibi erant ad præsidium Insulæ ea dimissa profectis uersus Ferrariam, eam totam sibi uendicauit cũ Limiaco Malatesta duce. Et Sfortiades de mense Maij reparatis uirlbus, & direptis agris Cremensibus ducentum equestribus,ducentum quinquaginta uelitibus,& bis millibus pedestribus Hispanis Cremam profecti illam munitam præsidio etiam totidem equestrium, uelitum, ac pedestrium obsederunt, & ibi utrinq; cõmissis diuersis prælijs diuerso marte, & facta ꝑ milites ibi obsessos Marcello

Valla duce eruptione in ipsos castramentantes ad circum Calcinate quamplurimis equestribus ex eis captiuatis, eorumq; direptis castris capto Ferramosca, ac direpto Vmbriano Antonio Filetino, & Baptista Pientino ducib. eis etiam per Venetos profligatis, exutisq; prȩda occiso Filentino, & uulnerato Pientino, & nec multo post mortuo cum multis alijs, & cum Rentius oppressus graui inopia nocte diei uigesimi sexti mensis Iulij facta eruptione ex Crema in Sfortiadas ducentũ equestres, totidem uelites, & mille quinq; centum pedestres eam obsidentes, ut prȩfertur, ipsos inde repulisset ipsorum cõbustis impedimentis, eisq; adeptis tribus uexillis, & quatuor tormẽtis bellicis Petro Cagnola duce pedestrium, & Fortebratio equestriũ, & graui illata eis strage multis ex ipsis desyderatis, & Cagnola uulnerato per Benedictum Salernum Cremonensem Sfortiades pedem retulerunt Laudam. Et Bartholomeo Martinengo de Villa Clara, & Nicolao Scotto Rentij ducibus copijs coactis in agro Placentino illinc egressis agrũ Cremonensem, & ibi facta multa prȩda die uigesima septima Octobris transmissis Brixiam, & eius tentata occupatione mox introductis in Cremam per Scottum mille quinq; cẽtum pedestribus, captoq; rursus Bergomo bis millibus pedestribus, & nonnullis equestribus Mercurio Vipera, & Malatesta Baliono ducibus illuc destinatis die quinta Nouembris inde Hispanis, qui erant ad ibi prȩsidium expulsis, & ex eis captiuatis centũ equestribus, & mox illuc profecto Rentio quatuor centũ equestribus, & ducentum uelitibus, Cardona, & Sabellus illuc accedẽtes die tertiadecima illud obsederunt, & oppugnarunt quatuor millibus pedestribus, quatuor centũ equestribus, & sex centũ uelitibus eis uiriliter resistente Rentio motis etiam campanis ex turribus ecclesiarũ, & effusis,

& ex

& ex eorum ære liquefacto excussis tormentis bellicis, & Scotto, dum ex agro Placentino per agrum Laudensem illuc iret ad subsidiũ octo centum pedestribus intercepto per mille ducentum Heluetios, & Rhetos,& captiuato,& conducto Mediolanum,& ibi decapitato,post multas Bergomi oppugnationes, & leuia prẹlia ibi utrinq; commissa plurimorum cede per Rentium factis inducijs cum Hispanis,& Sfortiadis,& sibi,et militum suorum promissa incolumitate,ac bonorum dimissione, & per Bergomenses solutis Hispanis, et Sfortiadis octuaginta millib. aureis pro illorum redemptione, & liberatione à depopulatione ex prudẽtia, et benignitate Columnæ Bergomum dimissum fuit die quinta decima Nouembris Hispanis. Et Colũna redijt eius copijs Cremam, eamq; obsedit, Et Hispanis, qui erãt ad obsidionem Bergomi munita Brixia præsidijs progressis in agrum Veronensem aduersus Aluianum castramentãtem apud Limiacum,et secum coniunctis Alarcono, & Daualo eorum copijs,et alijs ex eis, qui erant ad prẹsidium Pischeriæ, & Veronæ, et alibi, et cum eo diripiente agrum Veronensem cõmisso prẹlio, in quo multi utrinq; occubuerunt. Aluianus dimissa peninsula Rhodigij regressus est in agrum Patauinũ, et ibi iuxta flumen Adigis castra firmauit. Et Hispani, et Cæsariani hybernati sunt in ea peninsula. Et Veneti etiam mari, et terris obsederunt Maranũ Ioanne Veturio duce, et dum in eius auxilium Frangepanes mille pedestribus, et ducentum equestribus uoluisset accedere, Veturius ei occurrit, et innita pugna eis profligatis eum captiuauit, et transmisit Venetias de mense Iunij, et dum oppugnassent Maranum, inde repulsi fuerunt per Cæsarianos, qui ibi erant ad prẹsidiũ, et mox, cũ reparatis uiribus illuc redire intenderẽt. Et ex Germanis, Crouattis, et Boemis mille equestres, et

 tria

tria millia pedeſtriũ properarint ad eius opem, timentes ab illis opprimi, inde abierunt Vtinum, & Ciuidate, unde, duro Germanis, & alijs concurſantibus, & diripientibus ibi regionem, ut id prohiberent occurriſſent, captus fuit per eos Veturius, & dum ſecum coniunctis alijs quatuor centum equeſtribus, & mille ducentum pedeſtribus occupato Monte Falcono adhuc incurſata, & direpta regione ipſa obſediſſent Ciuidate, & Malateſta de Soliano ſexcentum equeſtribus, & bis millibus pedeſtribus, & Sauornianus alijs bis millibus in illos trãſiuiſſent, utrinq; cõmiſſa alia pugna aliquorum cęde eos inde repulerũt, & qui redierunt domum. Summ. Pont. Perſis per Turcas profligatis tranſmiſſis legatis ad Cæſarem, Reges Gallorum, Hiſpanorum, Anglorum, & alios Principes, & ciuitates liberas chriſtiani nominis omnes adhortatus fuit ad mouendum arma unitim in Turcas, & ut facilius fieri poſſet, operatus fuit per Cæſarẽ, Reges Hiſpaniæ, & Angliæ fieri inuicem inducias per annũ cũ Rege Gallorũ, ac Suitẽſes, & Cęſarem, ac Venetos procurauit conciliare, & ſibi eorũ cõmiſſa controuerſia, declarauit inter eos eſſe pacem, cõditionibus per eum exprimendis intra annum, & per Cæſarem dimiſſis Patauio, & Vincentia Venetis, & per ipſos ſibi Triuigio, pęnesq; ſe Crema repoſita, & per Cæſarem intra menſem ratificata hac declaratione, ei per ipſos ſolutis aureis uiginti quinque millibus, & totidem intra trimeſtre, & per ſumm. Pont. ſibi ſolutis aureis triginta millibus ab ipſo obtinuit Mutinam inde ex eius arce expulſo Rongono, ipſiusq;, ac Regij, Placentiæ, & Parmæ creauit Ducem Iulianum fratrem ſuum, affectans etiam occupare Ferrariam, & eum fratrem ipſius requiſiuit creari Regem Neapolis. Et Rex Gallorum intendens recuperare dominium Mediolani, & ob id ad bellum ſe accingere, tentauit

habere

habere in partes suas Suitēses, eis oblatis aureis quatuor centum millibus, & in futurum alijs octo centum millib. & ut facilius uotum suum adimpleret transmissis legatis ad summum Pont. eum exhortatus fuit ipsi adhȩrere, sed Cæsar, & Rex Hispaniæ id sibi disuaserunt, & Suitenses se obtulerunt habitis pro eorum stypēdio mensuatim sex millibus aureis impedire Gallis iter in Italiam, & alijs quadraginta millibus irrumpere Burgondiam uiginti millib. Et Rex Gallorum desponsata Claudia eius primogenita die decima Octobris Francisco Valesio, die quintadecima opera Lungiualensis principis, & Rectoris Normandiæ cōtraxit pacem cum Rege Angliȩ ducta uxore Maria eius sorore, cum dote aureorum quatuor centum millium sibi dimissis Torniaco, & alijs occupatis ex Normandia per Anglos, eorum Regi per ipsum solutis aureis octo centū millibus infra annos duodecim; & in qua comprehensus fuit Archidux Austriæ. Tres lunæ infectæ sanguine cum circulis desuper ignitis per duas noctes continuas, & duo soles in aurora apparuerunt. Et de mense Nouemb. Romæ fuit terremotus, & fulgure fuit percussa arx Adriani inde excussa imagine Angeli, & cadentibus frequentibus pluuijs in immensum creuerunt Tyberis, Padus, & alia flumina Italiæ, & die quinta Augusti Cremonæ, & in eius agro cecidit grando instar ouorum gallinaceorum.

Anno Millesimo Quingentesimo Quinto decimo Redemptionis humani generis Ludouicus XII. Gallorum Rex, dum maturæ ȩtatis nimis incumberet Veneri cum noua nupta, infirmatus die decima Ianuarij anno decimo septimo regni sui obijt, & die uigesima quarta Franciscus Valesius filius Caroli filij Ioannis ex Ludouico primo Duce Aurelensiū, & Valentina Vicecomite eius gener Dux Engolinensium, & nepos Filiberti Ducis Allobrogum ex 1515

Ludouica eius sorore, & ex Ducibus Aurelienſium annorum uiginti duorum de more apud Rhemos fuit coronatus Rex Francorum, qui percusso fędere cum Cæsare, & Carolo eius nepote ipsi desponsauit Rhenatam eius cognatam annorum quatuor cum dote sex centum millium aureorũ, & Ducatus Bituricum, per Cæsarem cesso omni iure sibi spectante in dominio Mediolani, & Britania Regi Gallorum, & in quo fędere fuit comprehensus Dux Geldrensis, & confirmata pace cum Rege Anglorum, & tentata cum Suitensibus, ac summo Pont. destinatis Romam ad eum legatis Gulielmo Budeo, & Antonio Maria Pallauicino, & receptis in eius partes Venetis, ac Genuensibus Octauiano Fulgosio eorũ Duce, ipsis inscijs iam sibi fęderato, ac Duce Ferrariæ, & Principe Mantuæ, & contracta amicitia cum Ducibus Geldrense, Cliuense, ac Legiense, & nupta sorore Caroli Ducis Borboni eius magistri militiæ Duci Lothoringiæ, & aduersus eum, ac Venetos percusso fędere per summum Pont. Regem Hispaniæ, ac Florentinos, & Suitenses, qui promiserunt sibi solutis aureis triginta millibus mensuatim inuadere Burgondiã, ac Delphinatum, & Rex Hispaniæ Regi Gallorũ ad Galliæ fines mouere bellum, & nec ab eo desistere, donec dimisisset liberum dominium Mediolani, & ꝑ ipsum coacto exercitu bis milliũ quinque centum equestrium, & octo millium uelitum sub Duce Borboni, & Principe Boiorum, & Auernorum, & pedestrium quadraginta millium alijs bis millibus habitis à Duce Genuensium sub Nicolao Fulgosio, & alijs copijs auxiliarib. à Duce Allobrogum eius auunculo descendit cum eo, ac Ducibus Lothoringiæ, & Gēnæ in Italiam ductore Io. Iacobo Triultio per uias alpiũ insitatas clam Suitensibus pro Sfortia consueta eorũ itinere occupantibus, & ex quibus forent decem millia Susis, totidem

tidem apud Pinarolum, & octo millia Salutij, cardinale Sedunense eorum duce, ac legato apostolico. Et Regio, ac Parma, & Placentia munitis pręsidio pontificiorum, ac Florentinorum Laurentio Mediceo duce. Et Cæsariani agro Vicentino cursitato, ac direpto Venetis sibi occurrentibus Aluiano duce, utrinq; cōmisso pręlio inde ipsos repulerunt, eisq; pedem referrentibus Patauium regressi sunt multa pręda Veronam. Et Prospero Columna degente equestribus mille quinque centum apud oppidum Villæ franchæ Galliæ subalpinæ, die quintadecima Augusti illuc profectis sex centum equestribus, & mille pedestribus reguli Albricotti, & Palissæ per eos ex insperato, captiuato, & transmisso in Galliam unà cum Petro Morgano eius L. T. ac Brancaleone, & Co. Policrasti, Cæsare Ferramosca, & Hieronymo Oldoino Cremonense ex eis ducibus, & multis alijs militibus, et plurimis utrinq; occisis. Suitenses Gallis castramentantibus apud Taurinū direptis Villafranca, Cliuasco, et Vercellis sibi annonam denegantibus progressi sunt Nouariam. Et cum per Gallos receptis Castelatio Alexandrino, Derthona, & Vercellis, & interceptis pecunijs sibi transmissis per summum Pont. pro eorum stypendio tractata compositione cum Rege, eisq; intendentibus ex Nouaria abire transmissis alijs pecunijs per Regem Hispaniæ, & solutis pro eorum stypendio ibi substitissent, et mox profecti Galaratum illic expectarent ex alijs uiginti duo millia. Rex recepta Nouaria cum ibi arce sibi prodita per Ludouicum Ancianum Cremonensem cognominatū Ficum illius pręfectū motis castris ex Vercellis iuit Papiam, Triultio duodecim millib. ex eo exercitu in uico Binaschi subsistente, & inde mox progresso Mediolanum septem millibus pedestrib. & tribus millibus equestribus, cum Suitensibus conuenit

Duce Allobrogum, ac fratre, & Odetto Fusio regulo Lautrecchi autoribus secum habere pacem donec uixisset, & post respectu eius successorum per decennium sibi dimissis uallibus, quas tenebant ex dominio Mediolani, & solutis aureis sexcentum millibus ois olim promissis per Tramoliam, & alijs tercentum millibus, & quotannis alijs quadraginta millibus, annullata tñ pensione aliorum quadraginta millium olim sibi facta, ac nupta Sfortiæ nobili Gallica cum dote Ducatus Namurtij annui redditus aureorũ duodecim millium, ac data turma equestrium quinquaginta, & qꝑ in hoc fędere cõprehenderentur Summus PP. per eum tamen dimissis Regio, Parma, ac Placẽtia, & Dux Allobrogum, & Marchio Montisferrati, sed cum mox superuentis alijs Suitensibus hęc imperfecta remansissent, & ex eis triginta millia Mediolanum properassent, & octo millia ab alijs discordando Alberto Petra; ac Despasio ducibus redijssent domum, & septem centum equestres, octo centum uelites, & quatuor millia pedestrium ex Hispanis dimissis Veronæ ad ibi pręsidium sex centum equestribus, totidem uelitibus, & bis millibus pedestribus Germanis sub Marco Antonio Columna, & Brixiæ mille ducentum Germanis pedestribus, ex Verona, & Laurentius Mediceus recepta per eum Ruberia à Guidone Rongono sibi solutis aureis duodecim millibus, alijs equestribus septem centum, octo centum uelitibus, & quatuor millib. pedestribus accesserint Placentiam, & Sedunensis ex Cremona illuc eos adijsset ad principium Septemb. Nicolao Fulgosio quinquaginta equestribus, & alijs eius cohortibus agrum Laudensem, & Rentio bis millibus pedestrib. & quinq; centum uelitibus usq; Cremonã cursitantibus, ac diripientib. Et per Rentium die uigesima quarta Iulij expugnato Castroleonis, unà cum Sexto, Paterno, & Grumello

mello ibi cum ruralibus cōmissa pugna, in qua multi illic perierunt, & dum mox regressus fuisset Bordolanū facta in eum irruptione per Cremonenses, eoq; ibi cum incolis cōmisso alio prælio in quo multi etiā occubuerint, capto, & direpto, & inde multa præda reuerso Cremā, Cremonæ rectore Ambrosio Mayno, nouem centum equestres, & mille quatuorcentum uelites, & quatuor millia pedestriū Venetorū ex peninsula Rhodigij Aluiano duce illuc properarūt, & inde die octaua iuerunt Soresinā, & inde Laudam, & cum Gallis castramentantibus in uico sanctæ Brigidæ inter Mediolanum, & Melegnanum, pontificij; & Hispani imposito ponte super flumine Padi exhortati per Sedunensem eo traiecto irrumpissent agrum Laudensem, & ibi facto prælio cum Gallis sibi occurrentibus inde multis ibi cadentibus repulsi, & inter se discordes, & nec sibi inuicem fidentes regressi fuissent Placentiam, & Rentius orta discordia inter eum, ac Aluianum Laude, ubi erant, direpta illinc se contulisset ducentum equestribus, & totidem uelitibus ad stypendium summi Pont. Suitenses habitis à pontificijs in auxilium quatuor centum uelitibus sub Ludouico Vrsino Com. Pitiliani, & Mutio Columna incitati per Sedunensem ad eos ex Cremona profectum Mediolanū, ab eo facta eruptione in Gallos eos uiriliter aggressi fuerunt, & cum eis longe illis pluribus prælio audacter congressi die decima septima Septembris usq; ad horam quartam noctis, & ex tormentis bellicis Gallorum interceptis quindecim, et mox reliquo tempore noctis dato quieti corporis die sequenti usq; ad extremam lassitudinem, et alia die graui odio, et Venetis opportunæ superuentis in auxilium Gallorum iusto itinere pedem retulerunt Mediolanum ex eis occisis nouem millibus dimissa uictoria cruēta Gallis, ex ipsis desyderatis quatuordecim

millibus

millibus pedestribus,& sex centum equestrib. cum multis proceribus, ac ducibus, inter quos fuerũt principes Talamonij, Sancerri, Sãbricordis, Bouisius, & Chiapinus filius Com. Pitiliani, & delusi per Hispanos, & pontificios non sibi dato auxilio iuxta fidem datam Sedunensi petito, nec habito stypendio à Sfortia, eiq; ad sui presidium dimissis mille quinq; centum, & data fide quamprimum redeundi ad eius opem regressi sunt domum. Inter Cremonenses factiosos etiam cõmissa pugna ad forũ maius Cremonæ, & ibi occiso Apollonio de Multisdenarijs, Sfortia eis Suitensibus mille quinque centum, & quinq; centum Italis, Hieronymo Morono, Ioanne Gonzaga, & nonnullis alijs nobilibus Mediolaneñ. ingressus fuit arcem Mediolani inde transmisso Franci co fratre in Germaniam ad Cæsarem ab eo petitum auxilium aduersus Regem Gallorum, qui erecto in loco cõflictus pro memoria uictoriæ templo ibi per triduum celebrari fecit missam solemnem pro suffragio aĩarum ibi occisorum, & per Mediolanenses transmissis oratoribus, & eius exercitui solutis aureis tercentũ millibus. ipsoq; recepto in Ducem suum iuit Mediolanũ, & cũ Suitẽses ei dimissis Vallibus, ac Belinzona preter ibi arcem, ac Lucerna cum arce solutis ibi custodibus aureis sex millibus, & Rheti retenta Clauenna properassent domum. Et Galeatius, & Christophorus Pallauicini equestribus, & pedestrib. se recepissent Cremonam ad ibi auxilium, eam die ultima Septembris Theodorus Triultius noĩe Regis Gallorum ingressus fuit. Et Sfortia obsessus in arce Mediolani per Petrum Nauaram, & ad eam factis cuniculis, & in uico Gariboldi Ducatus Mediolani uisis duobus equestribus in aere congredi, eoq;, qui uisus fuit apparere ab occidente, & ab ea parte, ubi extat Gallia, et staturæ plusquam humanæ preualente, & flumine Brem-

bio

bio in alpibus Rhetijs effuso in lacū Verbani diruto ponte quo coniungebatur alueus Ticinij ultra milliare, & uico ibi uicino cohorte Eluetiorum, quæ illuc se retraxerat, ac ibi incolis usq; ad unum submersis, & ibi regione per duodecim millia passuum inundata territus his presagijs, ac diffisus uiribus suis, cum esset iners, & uilis animi, & crapulæ, & libidini tantū deditus se Regi permisit die quarta Octob. sibi dimissa ea arce cū toto dnio Mediolani, ei promissis p Regē solui, donec uiueret in Gallia, ubi debebat morari, aureis triginta quinq; millibus quotannis, et tunc alijs undecim millibus pro soluendo ære alieno, ac stypendio Suitensibus, qui secum erant autoribus Morono, & Gonzaga eis dimissis ipsorum bonis, quæ habebant in eo dominio, ac promissa Gonzaghæ annua pensione, & celebratis super istis instrumentis, ductus fuit in Galliam trāsalpinam. Et Rex receptis in sui gratiam Galeatio Vicecomite, & alijs, qui sequuti fuerāt partes Sfortiæ, & tractata compositione per Ducem Borboni cum Suitensibus medio ducum suorum toto fuit potitus dominio Mediolani. Et Asula, & Lunatum defecerunt à Principe Mantuano ad Venetos, ac per eos fuit expugnata Pischeria tercentū Hispanis ad eius subsidium profectis, profligatis. Et sum. Pont. dimissis Placentia, & Parma Regi Gallorū permissis inde abire eius copijs, ac Hispanorum incolumibus, quo uolu erunt, cum ipso percussit fœdus, dimisso per eum tributo Florentinis, quod sibi tenebant quotannis pendere, ipsisq;, & Mediceis receptis in sui protectionem, & Iuliano, ac Laurentio promissa annua pensione cum fœudo Iuliano in Gallia, ac Laurentio turma equestrium, & Franciscum Mariam de Rupere ei, ac Mediceis infensum, quia, cum fuisset sepius dux supremus exercitus pontificij recusasset ire cum Laurētio Mediceo aduersus Gallos Placen-

tiam, excommunicauit, expulitue ex eius dominio, ac Pisauro, eoq;, ac uxore, & filijs profectis Mantuam Laurentium Mediceum nepotem suum ibi constituit Ducem ex autoritate cardinaliũ pręter Grimani Vrbini episcopi, & die decima septima Decemb. conuenit cum Rege Boniæ, & ibi triduo collocutus fuit, & firmauit fędus, & in sui gratiam creauit cardinales Adurnum, Boisensem, ac pręsulem Constantiæ, & dimitti iussit Georgium Suprasassum pęnes eum captiuum, quia secutus fuisset partes Gallicas, & in sui gratiam recepit Ducem Ferrariæ, eiq; promisit dimittere Regium, & Mutinam sibi tamen solutis aureis quadraginta millibus per eum solutis Cæsari, & etiam Regi concessit nominationem pręlatorum ad beneficia, quæ in Gallia uacassent, sed renuit in sui gratiam recipere Ducem Vrbini. Et Rex in gratiam summi Pont. dimisit Prosperum Columnam soluta tertia parte aureorum triginta millium eis, qui eum captiuarant, promissorum, ac promisit eidẽ nõ tueri aduersus ipsum Hetruscos pręter Lucenses, quos sub protectione receperat sibi solutis per ipsos aureis uigintiquinq; millibus, & data sibi facultate per sum. Põt. mortuo Rege Hispaniæ, qui infirmabatur, sibi uendicare regnum Neapolitanum, decreuitq; summ. Pont. destinare ad Cæsarem legatum Egidium supremum moderatorem Heremitarum diui Augustini, ut dimitteret Venetis Brixiam, & Veronam. Et Rex mox redijt illinc Mediolanum, & dimisso omni exercitu pręter sex centum equestres, quatuor millia Germanorũ, & totidem Gallos pedestrium, destinatorum ad pręsidium ibi dominij sub Borbonio illic constituto rectore, & Cremonæ pretore Guidone Matarono de Granopoli, & arcis pręfecto Ioannino de Arbouilla nuncupato Benono, & percusso fędere cum Suitensibus sibi promissis adhuc aureis

centum

centum millibus cum alijs tercentū millibus ipsis per eos dimissis quibuscunque, quæ occuparant ex dominio Mediolani, & ubi per eum fuissent requisiti ad sui stypendiū, illud recipere, modo non militarent aduersus ecclesiam, ac imperium, redijt ex Mediolano in Galliam transalpinā, & quinque pagi Suitensium mox instigati in eum ad sibi mouendum bellum per Regem Angliæ, ipsi noluerunt adhęrere. Et Cæsar, & Reges Hispaniæ, & Angliæ in ipsum quoq; percusserunt fędus. Et Iulianus Mediceus factus Dux Mutinæ, Regij, & Parmæ, ac Placentiæ rector perpetuus duxit uxorem Filibertam sororem Caroli Ducis Allobrogum dote aureorum centum millium, & non multo post obijt. Maximilianus Cæsar de mense Iulij durante bello Turcarum cum Adolito, Turcisq; diripiētibus fines Pannoniæ, et Illirij ad illis resistendum, habuit comitia cū cardinalibus Gurgense, et Strigonense, ac Regibus Pannoniæ, et Poloniæ, et legatis Regum Datiæ, Gottiæ, Boemorum, Marcomanorum, et fęrè oīum populorū Europæ christiani nominis, et tractauit de bello inferendo Turcis, et nupsit Mariam eius neptem ex Philippo filio Ludouico filio Landislai Regis Pannoniæ, et Bonam Mariam Sfortiā ex Io. Galeatio, et Isabella Aragonense Ducissam Barri Sigismondo filio Regis Polloniæ, et Annā filiam Landislai desponsauit Ferdinando etiam nepoti suo ex eodem Philippo filio. Veneti recepto Bergomo profecti Brixiam eā munitam pręsidio Hispanorum, & Germanorum mille, & quam unà cum Verona pro Cæsare Hispani, & Germani tuebantur, obsederunt, & dum ad eius pręsidium forent mille Germani, diffisi ipsa potiri inde motis castris ituri Veronam, ut eam expugnarent, Bartholomeo Vrsino Co. Aluiani exercitus sui supremo duce infirmato, & mortuo Ghedi, dum ibi substitissent, die septima Octobris, & inde,

qui erat ſexagenarius delato Venetias, & illic ſepulto, ſecum iunctis Gallis ducẽtum equeſtribus, & ſeptem millibus pedeſtribus ducibus Theodoro Triultio, & Notho Sabaudię regreſſi Brixiam rurſus eam obſiderunt, & facta in eos eruptione per Hiſpanos, & Germanos ibi ad pręſidium degentes, & utrinq; commiſſo pręlio multorũ cęde, ibiq; adeptis decem tormentis bellicis, & combuſto puluere ſulphureo ab eis fuerunt profligati Antonio Grimano, Dominico Triuiſano, Georgio Cornelio, & Andrea Grito eorum legatis. De menſe Maij flumen Padi pręter modum ob montem dirutum aquis Ticinij, ut pręfertur, auctum fuit, & die uigeſima quinta Octobris fuit terremotus Cremonæ, & ſęuierunt peſtis, ac pęnuria illic, & in tota Italia. Et Nicolaus Lugarus Cremonenſis Rhetor clariſſimus, & qui Cremonæ docuit publicè litteras grãmaticales, & humanitatis, & aliqua in eius ſcientijs compoſuit eleganti ſermone, ex hac uita migrauit.

1516 Anno altero Galli, dum quotidie Hiſpani, qui tenebãt Pontiſuicum irrumpentes agrum Cremonenſem, illum diriperent, ipſum obſederunt, & in ſui poteſtatem redigerunt nocte diei primi Februarij, qua uiguerunt uenti Septemtrionales uſq; ad horam tertiã, qua uiſæ fuerunt flammæ igneæ labi per aer ſerenum à plaga Septemtrionali uerſus Meridionalem, & poſt graue frigus ſucceſſit, & Alexandriæ in Gallia ciſalpina eadem hora noctis conſpectæ fuerunt tres lunæ in aere per horam inuicem pugnantes, & mox in unam ualdè ignitam cogi, et iuxta eã eſſe caliginem, & in aurora pruina cecidit, quæ conuerſa eſt in ſanguinem, & etiã uiſum fuit agmen gruum in aere inuicem pręliari, & aquilã a Septemptrione ſuperuenire, & una earum lacerata ipſas diuidere, & mox euanuiſſe. Et Galli etiam tunc obſederunt oppidum Mirandulæ, &

Cæſa-

Cæsarianis subsistentibus Regij in ius suum compulerunt inde expulso Io. Francisco Picco, & introductis filijs Ludouici nepotis Io. Iacobi Triultij, & quam dum mox Io. Franciscus coactis copijs tentasset recuperare, eum repulerunt, & Concordia mox obsessa, & oppugnata p ipsum illuc profecto ad auxilium Theodoro Triultio sex centum pedestribus, & ducentum equestribus, & utrinq; cõmisso prelio multi hinc inde ceciderunt. Maximilianus Cæsar facta eruptione per Hispanos, & Germanos bis millibus ad presidium Brixiæ pro eo degentes ex ipsa in Venetos castrametantes propè ipsam per lapides sex, eisq; inde repulsis ex illis multis tũ occisis, tum captiuatis, & Ioanne Fulgosio, & Ioanne Corrado Vrsino eorũ ducibus copijs suis per ipsos transmissis in Germanorum tria millia per Cæsarem ad subsidium Brixiæ ex Germania per montes Tridentinos appulsos ad arcem Ancij Vallis Tropiæ eis ibi utrinq; prelio cõgressis, profligatis ex illis occisis quingentis, & reliquis fuga profectis Lodronium illos illuc insecutis Venetis bis mille quinq; centum pedestribus, & p ipsos capto Lodronio, & combusto cum ibi arce munita penes Germanos; & inter eos, et Hispanos, ac Venetos, dum utrinq; abducerent predam ex agris Brixiensium, et Veronensium commissis multis alijs leuibus prelijs in quibus multi occubuerunt Brixiæ opem, & annonam subministrauit, & Suitensibus quindecim millibus, & Germanis septem millibus in Italia p montes Tridentinos descendit, & secum iunctis tribus millibus pedestribus Hispanis, et quinque centum equestribus, et alijs ducentum egressis Veronā sub Marco Antonio Columna, unà cũ Bernardo tituli sanctæ Mariæ in porticu Cardinale, & legato Apostolico infenso Regi Gallorum, cardinale Sedunense, & Galeatio Vicecomite, et multis alijs exulibus

Mediolanenfibus, & per eos inftigatus Marcanono Germano exercitus fupremo duce, et iuncto ponte flumine Athefi, dum Borbonius prorex in dominio Mediolani, Andreas Grittus legatus Venetorum, et multi alij proceres, et Duces Gallici haberent ob id comitia Cremonæ, illud traiecit flumen Venetis fibi occurrentibus prelio repulfis multis utrinq; cadentibus, ac uulneratis, et Pifcheria occupata, direpta, et combufta unà cum Valegio, et Lunato obfedit Afulam munitam prefidio centum equeftrium, et quatuor cētum pedeftrium Ricino Afulano ibi duce, et Venetis caftramentantibus ad uicū Clari, et Gallis bis millibus Cremonæ, et in eius agro degentibus, et p Cæfarianos facta incurfione ufque ad Pontifuicum, die quinta decima menfis Martij, Veneti, et Galli in unum coacti Cremonæ ibi recenfiti impofito ponte fuper flumine Padi, et Nicolao Vairolo, et Viftarino, et alijs Cremonēn. et Laudeñ. exulibus die fequente ingreffis Laude, et ibi domibus diuerfæ factionis direptis, et in eos facta eruptione per Gallos ex ibi arce, ad cuius prefidiū erant, expulfis, et fpoliatis, et facto et alio leui prelio ad Quinzanum inter Gallos, et Venetos, ac Cæfarianos, ubi utrinq; multi obierunt, illinc repulfi fuerunt, die uigefima ex Cremona, eis illic dimiffis ad cuftodiam tribus millibus pedeftribus, et tercentum equeftribus fub Obrgnino regulo, et Gonzaga principe Bozuli pedem referrentibus uerfus Picelconem. Cæfar dimiffa Afula ingreffus fuit agrum Cremonenfem, et ibi caftra firmauit die uigefima quarta, et fecunda feria Pafchatis, Gallisq;, et Venetis abeuntib. uerfus Papiam miffo die uigefima fexta Cremonā ficiale ad eam petendam, et data fibi repulfa, et omnibus quæ funt intra Padum, Olium, et Abduā flumina preter eam, potitus, motis caftris ex agro Cremonenfe iuit Caffianū,

et ibi

et ibi facto alio leui prelio cũ Gallis, et Venetis, et ex quibus multi Guasconi, et Mediolanenses, et alij utrinq; etiã ibi ceciderunt. Abdua traiecto Mediolanum obsedit, ubi ex consilio Io. Iacobi Triultij, et Gritti, et Triuisani demolita fuerũt suburbia, et inde expulsi ghibellini, et à menijs Cremonæ ex iussu ibi rectorũ deiectæ Turricellæ, et inter portas Omnium Sanctorum, ac Lucæ, et Michaelis erectũ propugnaculum ad forum Bouariũ iuxta domos ibi tinctorum, et aliud extra portam sancti Lucæ, et aliud extra portam Omniũ Sanctorum. Et dum galli, et Veneti, qui intendebant dimisso Mediolano illinc ire Papiam, et inde in galliam transalpinam animati per Triultium, et grittũ, et ex eorum prudentia ibi substitissent, inde transmissis Papiam ad ibi presidium quatuor millibus pedestribus, et ducentum equestribus, et mediolani retentis decem millibus sub Palissa, Scutifero, Seuerinate, et Io. Iacobo, et Theodoro Triultijs, et ad eorum opem properassent ex Sedunensibus, et Bernensibus decem millia sub Alberto Petra, ac Alberto, et Francisco Suprasassis, inops pecuniarum, et sibi per Hispanos, qui erant ad presidium Brixiæ retentis pecunijs, quæ ad eum ex Germania conducebantur, & diffisus Suitensibus secum militantibus, ne ipsum, dum sibi peterent stypendium, proderent, habitis comitijs Brixiæ per eius consultores, ac legatos Regum Hispaniæ, Angliæ, & Boemiæ post multa leuia prelia commissa per eius milites cũ Gallis, & Venetis in quibus multi hinc inde occubuerunt, inde sublatis, & abductis impedimẽtis die prima Aprilis exercitu triginta millium armatorum properauit p agros Laudenses, Cremonenses, ac Brixiẽ. in Germaniam Suitensibus Laude subsistentibus, & illinc abire recusantibus, nisi ei soluto stypendio, quamuis ipsi, & alij, qui erant cum Gallis non intenderent armis inui-

cem concurrere ex cōmissione superiorum suorū, qui eis quoq; mandarant, ut redirent domum, & sibi solutis per Laudenses quindecim millibus aureis Bergomū profectus Brandiburgense, ac Sedunense, & Columna ducibus quatuor millibus pedestribus, & ducētum equestribus, & per Bergomenses sibi solutis alijs uiginti millib. aureis, & alijs etiam transmissis per Regem Angliæ, & ab illis demolita arce Bergomi, eaq;, ac Castro sancti Angeli diroptis una cum Laude reuersis domū per Vallem tellinam Io. Iacobo Stapherio duce. Et Columna arce quoq; Laude oppugnata, & aperta tormentis bellicis illinc eius copijs, ac nonnullis cohortibus Germanorū Marco Scita duce Veronam redijt. Et Cæsar nullo suorum consilio, afferens se uelle proficisci in Panoniā, ubi tunc perierat Landislaus ibi Rex, retineri potuit in Italia, ad cuius regimen dimisit cardinales Gurgensem, & Sedunensem. Et ex eius exercitu Hispanorum, & Germanorum tria millia remanserūt ad stypendium Gallorum, qui Derthonam, & Viglebanū illorum del Verme occuparunt. Et in principio Iunij ad fines Burgundiæ, & Flandriæ inter Cæsarianos, & Gallos facto cōflictu ex utroq; exercitu centum millium desyderati fuerunt circiter triginta millia una cum Ioanne Rege Nauaræ Principe Tramoliæ, ac ducibus Rheni. Et Geldrenses, & Suitenses sub conuctionibus olim initis per eos cum Rege Gallorum ipsi autore Galeatio Vicecomite adhererunt, ac promiserunt pro illeo militare aduersus quoscunq; qui sibi infensi fuissent tantum, sed ex eis tredecim pagi aduersus omnes ipsius hostes. Veneti non expectatis Gallis oppugnarunt Brixiam, in qua erant ad præsidium quatuor centū equestres, & sex centum pedestres Hispani Icardo duce, & Germani mille pedestres credentes eam dolo occupare, sed cum tractatu in lucem prodito

Marcus Antonius Columna ex Verona illuc atie statim profectus fuerit, & captis proditoribus, eisq; ultimo supplicio affici iussis inde redierit Veronam, galli Lautreccho duce eo profecti ipsam, cum eam totis uiribus oppugnassent apertis mœnijs pluribus in locis, & cum Hispanis, & germanis ibi cõmisso prælio multorum utrinq; cæde sed magis Venetorũ, quàm gallorum captiuatis Icardo, & Camillo Martinengo, & septem millibus germanis in eius auxilium transmissis à Cæsare per montes Tridentinos, & ad arcem Ansuinam appulsis Roncadolpho germano, & Ludouico Co. Lodronij ducibus per Venetos Io. Carolo Vrsino duce repulsis, & mox alijs illuc accedentibus cum pecunijs, & ad huc appulsis ad arcem ipsam Lodronio, & guererio germano ducibus occiso Stemna cum multis alijs ibi utrinq; ẽt cõmissa pugna, die uigesima sexta Maij ex pacto receperunt solutis Hispanis, & germanis aureis nouem millium, & inde dimissis eorum bonis abire incolumibus, & deinde illinc motis castris, ut irent Veronam obsessum Venetis instantibus, & cum increpuisset rumor Suitenses descendere in dominium Mediolani Cardinale Bibienna, & Prospero Columna subsistentibus Mutinæ, galli cum quibus erant germanorum sex millia conuerso itinere, substiterunt Pischeriæ, & ibi, cum cessato metu Eluetiorum Lautrecchus gallorum dux intellexisset inter ipsorum Regem, & Carolum Archiducem Austriæ tractari pacem, castramentati sunt aliquandiu, & ad eorum stypendium quotidie aliquibus Hispanis, & germanis, qui erant ad prȩsidium Veronæ se recipientibus, & unà cum gallis concursantibus, & diripientibus agros Veronensiũ, & Mantuanorum, & quibus per Principem Mantuanum, ut cessarent à direptione eius dominij solutà fuerunt duodecim millia aureorum, & Cæsariani, qui erant ad

præsidium Veronæ eam egressi capta Vincentia ipsam ac eius agros depopulati sunt, & galli cũ Venetis bispartito agmine occupata Sclusa ad fines Tridentinos, & Veronẽses accesserunt Veronam, eamq; obsederunt, ac oppugnarũt, ad cuius præsidium erat Marcus Antonius Columna quinq; millibus germanis quinq; centũ Hispanis, & mille quinq; centum Suitensibus pedestribus, & mille octocentum equestribus sub multis insignibus ducibus Hispanis, germanis, & Suitensibus, & cum nouem millia germanorum gulielmo Roncadolpho duce illuc destinatã per Cæsarem ad eius opem illuc properarent, inde pedem retulerunt ad Villa Francem, & cum germani recuperata Sclusa cum oppido Cornioni Veronæ opem pecuniarum, ac annonæ tulissent, & nonnullis cohortibus ibi dimissis, & ex eis, qui ibi erant, secum conductis inde abijsent, galli, & Veneti adhuc illuc redierunt Nouioduni Burgondię, dum rex gallorum intenderet sibi uendicare Regnũ Neapolitanum, & in Regnum Nauarię reducere Henrincam filium Ioanis olim ibi Regis, & inde expulsum per Ferdinandum Regem Hispaniæ paulo ante defunctum, & ob eius mortem multis tamultibus ibi suscitatis, Præsul Paririensis, & præfectus pretorij, & præses consilij Regis gallorum pro eo, & pro Carolo Austriaco Rege Hispaniæ, & Burgondiæ Carolus Ceurio Belga mutricius suus, & scriba supremus a secretis iniuerunt nouum, & perpetuum fœdus promissa per Regem Carolo uxore Aloijsia primogenita sua cum dote iurium sibi spectantium in Regno Neapolitano, & interim pro, eis donec desponsaretur, aureis centum millebus, & deudente Aloijsia alia ubi nasceretur succedente, sin minus Rhenata filia Ludouici prę cessoris sui olim ei etiã promissa uxore, & ipsa, quæ ex eis peruenisset ad nuptias decedente sine prole, iuribus ipsis

Regni

Regni Neapolitani remanentibus Regi Gallorum, ac conuenerunt, ut regnum Nauarræ comissa eius controuersia, ubi de iure decideretur illud spectare Henrinco, ei dimitteretur, & ubi Cæsar hec infra bimestre probasset, & infra mense cum dimidio dimisisset Venetis Veronam, ei soluerentur per Regem aureorũ centum millia sibi etiam dimissis tercentum millibus olim mutuatis per Ludouicũ præcessorem suum, & per Venetos alijs centum millibus, & qui dimitteretur, ex eorum dominio Ripa tridentina cum Rupere, ac alijs, quæ habebant ex Ducatu Austrię in Foro Iulij ibi positis finibus inter eos per arbitros ad id eligendos, sin minus liceret Regi auxiliari Venetis lapsis induijs per mensem cum dimidio factis inter eos, ac Cæsarem, & quæ tunc Summ. Pont. approbauit, & Cæsar die quarta Decembris Frater Thomas Sclaus ordinis minorum diui Francisci ex Gallicia rediens Cremonam applicuit die secunda Martij, & ibi super foro Monasterij eius ordinis ipsa die, & duobus sequentibus habitis concionibus, in quibus exprobatis sceleribus Cremonensibus eis predixit multa mala uentura, nisi pænitentiam egisset, & factis ibi multis prodigijs illinc die quinta abijt iturus ad Sepulcrum Dominicum in Synai, & de mense Aplilis etiam ductus fuit ex Hispania adolescens annorũ quatuordecim in cuius stomaco erat altera effigies humana absq; capite, quę loquebatur latinè, & die uigesima quarta Antonius Aquilanus etiam ex religiosis conuentualibus diui Franciscci annorum undecim habuit cõtionem Cremonę super Foro maiori, & die uigesima septima uiguerut uehementes uenti, & fuerunt pluuiæ cum Tonitribus, & fulguribus frequentibus, & ædes monialium Sacratissimi Corporis Christi, & diue Moniche, & domus illorum de Vernatis in uico Sancto Leonardi fuerunt per

cuſſ; fulgure, & die tertiá decima Iulij fuit eclipſis lunæ in principio tenebroſa, & in fine ſanguinei coloris cum radijs ignitis.

1517 Anno ſequente Maximilianus Cęſar in gratiam Caroli eius nepotis approbata conuentione per eum inita, cum Rege Gallorum, ut præfertur, dimiſit Veronam Lautrecho poſt longam eius obſidionem, & oppugnationem, uulnerato etiam Columna ibi duce militum ad præſidiū, & cū milites eſſent nimis ei moleſti pro ſtypendio medio ipſius, ac Præſulis Tridentini illuc tranſmiſſi die duodecima Ianuarij ſibi ſolutis aureis centum millib. & ibi militibus quindecim millibus pro eorum ſtypendio per Venetos, quibus Lautrecchus medio Gritti eorum Legati ipsā ſtatim dimiſit, per eos dimiſſis tormentis bellicis, quæ Veronæ erant, & inde conductis per Cęſarianos Tridentum finito bello, quod durauit aduerſus Venetos multa ſtrage, ac impenſa per octennium. Et Franciſcus Maria della Rupere conductis Hiſpanis, qui erant ad ibi præſidium, & alijs qui inde iuerant ad ſtypendium Venetorum quinq; millibus ſub Maldonato duce, & tribus millibus Italis, & Gallis pedeſtribus, & octocentum uelitibus ſub Federico Principe Bozuli recuperaturus Ducatum ſuuum Vrbini, quo Summ. Pont. eum exuerat Laurentio nepote ſuo ibi Duce conſtituto ei de menſe Decembris mouit bellum, & tentata in itinere occupatione Fauentiæ eum Ducatum ingreſſus ferè totum recepit. Summus Pont. ex conſilio Rodulphi Cardinalis ſanctorum Quatuor coronatorum publicauit ueniam omnium ſcelerum in omni ditione Chriſtianorum dantium nomen ſuum, ac erogantium ad bellum ex eorum bonis aduerſus Turcas, & abſoluto die tertia decima Martij concilio Lateranēſe firmauit fœdus per biennium cum Rege Gallorum, quo facta fuit ſibi in-

uicem

uicem promissio defensionis dñiorũ suorũ in Italia, & per Regẽ Gallorũ ẽt Florentinorũ, dãdi auxiliũ Sum. Pont. ad uersus quoscũq; eius Feuditarios, ac subditos, & rebelles, pręter Ducẽ Ferrarię, ac Laurentio nepoti suo ad recupe rãdũ Ducatũ Vrbini, & per Sum Pont. dimittẽdi Duci Fer rarię Mutinam, Regiũ, & Ruberiam infra septẽ menses li mitatis copijs, ac modis, quibus utrinq; sibi auxiliarentur, firmis manẽtibus alijs appositis in fœdere prius inter eos percusso. Et prodita in lucem coniuratione aduersus Sum. Pont. facta per Alphunsum Petrucium Senensem, ac Baldinellum, & Paulum Genuensem Cardinales iussit eos carcerari, exuitq; omni dignitate, & Raphelem Riarium tit. sancti Georgij, Franciscum Soderinum Volateranum, & Adrianum de Corneto etiam Cardinales, cum eam sibi notam non aperuissent, multos ære multatos ex urbe relegauit, ob id per ibi populares concitato tumultu, & nonnullis Cardinalibus per eos detentis Summ. Pont. ob metum se recipiente in arcem Adriani, Cremonæ die uigesima Maij excauatis, & ampliatis fossis, ibi extra, & propè portam Sancti Michaelis fundamenta arcis Algmenæ ibi antiquitus erectę, fuerunt reperta, & aduersus forum bouariũ, & ad portam Pulesellæ quàmplurima ossa defunctorum, & ut creditum, fuit, Gallorum olim ibi, & ad templum Isidis Iunonis occisorum, & in unum etiam cum alijs ossibus interfectorum ad templum ipsum ad numerũ circiter quinq; millium coactorum; & sepulta in eo templo tunc dicato diuo Ioanni sub uocabulo Pipiæ, & multa alia tunc quoque fundamenta ædificiorum ibi eruta fuerunt. Et per Sacramorum Vicecomitem, & nonnullos Cremonenses facta rixa die secunda Iunij cum Gallis, quàmplurimi ex eis fuerunt uulnerati. Antonius Melius Cremonensis ex religiosis ordinis Heremitarum de Ob-

seruantia

seruãtia diui Augustini sacræ Theologiæ excellẽs doctor Parisijs insignitus nõnullis in ea scientia compositis obijt Cremæ in ædibus monasterij diui Augustini eiusdem ordinis, & sepultus in ipsius ecclesia. Et Romæ etiã mense Iunij cadente nimbo, pręcedentibus tonitribus, ac uigente ui uentorum fuit percussa è cœlo à fulgure statua ænea B. Mariæ Virg. affixa ibi ædibus religiosorum Carmelitarum, & ex eius ulnis proiectus infans, & nunquam repertus. Et à die tertiadecima Decembris usq; ad Natale Dominicum propè Pandinum per octo millia passuum, & in agro Brixiense uisæ fuerunt in aere confligere copiæ militares cum clangore tubarum, & sono tympanorum, & uiguit ingens frigus cum glacie, & niuibus, & mox calor immensus de mensibus Iulij, & Augusti, Pluribus putheis aquis exsiccatis, & mox ad finem anni non uiguit frigus, nec fuit nix.

1518 Anno sequuto summus Pont. in eius gratiam per Franciscum Mariam de Rupere derelictum ab Hispanis, Gallis, Germanis, & Eluetijs ex iussu eorum Regum, ac Cæsaris dimisso ducatu Vrbini Laurentio Mediceo nepoti summi Pont. & profectum Mantuam cum suis ad ibi Marchionẽ cognatum suum post multa pręlia inter eorum exercitus cõmissa, & fęrè semper pręualente Rupere, ac multas capturas, & direptiones ciuitatum, oppidorum, & uicorũ, ibi plurimorũ cæde, & captiuitate, & multa damna illata uicissim. Et per Laurentium ducta uxore Magdalena Boiona cum dote annui redditus aureorum decem millium, & Petrucio cardinale ex iussu summi Pont. strangulato, creauit die uigesima octaua Iunij cardinales triginta, & unum, ex quibus unus fuit ex qualibet natione christianorum, ac fuerunt moderatores religiosorum diuorum Dominici, Augustini, & Francisci de obseruantia, Franciscus

cifcus Vrfinus, Pompeus Columna, & duo ex familia Triultiorum. Et cum Imperator Turcarum fe accingeret, ut exercitu traiceret in Italiam petito, nec habito à Venetis illac tranfitu per oram Fori Iulij, ad ei refiftendum tranfmifit ex urbe ad Cæfarem Cardinalem fancti Sirri, & ad Regem Gallorum Bibiennam, & Hifpanorum Egidium, & Angliæ Campegium Bononienfem etiam Cardinales, & cum eis Regibus, ac Panoniæ, & Lufitaniæ, Germanis, Suitenfibus, ac alijs principib. & ciuitatibus liberis Chriftianorũ fędus percuffit in turcas per eos creato fupremo duce Gallorum Rege, inter ipfum, ac Regem Angliæ pace inita de menfe Septembris primogenita Regis Angliæ p eum promiffa uxore primogenito Regis Galliæ cum dote aureorum quatuor centum millium, Torniaco etiã reftituto Gallorum Regi fibi folutis aureis fex centum millib. Et inter Reges Galliæ, & Hifpaniæ confirmata, mortua primogenita Regis Galliæ deftinata uxore Regi Hifpaniæ (ut pręfertur) loco eius fubftituta alia filia Regis Gallorum, & per ipfum creato Rege Hifpaniæ equite ordinis diui Michaelis, & per eum creato Rege Gallorum ex equitibus Flandriæ, & autore Rege Gallorum inter Cæfarem, & Venetos prorogatis inducijs p quinquennium per eos folutis Cæfari aureis uigintiquinq; millibus. Et Solimus Imperator Turcarum his intellectis ex Syria ibi cõftituto rectore Garcelle Mamalucho properauit Byzantium. Cremonæ de menfe Nouemb. forum Capitanei fuit pauimento ftratum, & campanæ arenghi, & maior turris altioris excuffæ fuerunt per Thomam Thezanum, & Hieronymum Bonettum aurifices egregios. Et die duodecima Martij aere fereno fuerunt uenti uehementes, & hora quinta noctis diei fexti Aprilis uifus fuit in aere globus armatorum per uigiles arcis Cremonæ, & noctibus pręcedenti-

denti-

dentibus cometes pallida super ea apparuit, ex cuius flam mis emissis ab oriente lignis ibi accensis igne nocte dioi secundi pars ipsius arcis remansit combusta. Et Romæ fuit immensa copia piscium. Et Mediolani in ecclesia cathedrali statua D. N. Iesu Christi cruci affixi cathenis ferreis, quibus sustinebatur in aere, fractis cecidit, & disiecta remansit, & in porta Vercellina imago B. Mariæ Virginis per eam, ac imaginem diui Hieronymi in ædibus illorum de Triultijs lachrymis sanguineis emissis ab oculis multa miracula fecit. Et in agro Bergomense ibi mulier enixa fuit infantem bicorporeum inuicem conuersa facie. Et Romæ, dū sacerdos in mane Natalis Dominici celebraret missam, & consecrata Eucharistia, uellet eam eleuare, euanuit, & ibi, & Mediolani, & alibi multa alia apparuerunt prodigia, & ingens fuit frigus cum multa glacie, & niue, & grauis uiguit annonæ penuria.

1519 Anno subsequuto Maximilianus Cæsar in uico Valesij in Noricis montibus Bauariæ, dum tractaret ex dispensatione summi Pont. coronari diademate imperiali in Germania per cardinalem illuc destinandum, & per electores imperij eligi Carolū nepotem suum Cæsarem, gesto bello in Italia aduersus Ludouicum Regem Francorum, & Venetos, & extra eam in Eluetios Ducem Bauariæ, Co. Pallatinum Rheni, ex profluuio uentris ex hac uita migrauit annorum sexaginta trium, mensium nouem, & dierum decem & nouem, & imperij quadragesimo septimo, sed post mortem paternam circiter triginta duorū ex Maria Burgondiense prima uxore susceptis Philippo, & Margarita, eaq; Maria mortua desponsata Anna filia Ducis Britaniæ, sed non traducta ea nupta Carolo Regi Gallorum per ipsum dimissa Margarita filia Maximiliani sibi etiam desponsata, & p Maximilianū ducta uxore Blanca Maria

filia

filia Galeatij Mariæ Ducis Mediolani, & cum qua uixit annis sexdecim, & die octaua, seu uigesima nona Iunij electus fuit Cæsar apud Francum fortum per Albertum Mogontiæ, Hermanum Coloniæ, & Ricardum Treueris præsules, Ludouicum Com. Pallatinum, Ioachinum Marchionem Brandimburgi, Federicum Sansoniæ Ducem, & Ludouicũ Boemiæ Regem Carolus Quintus Austriacus Hispaniarum, ac Neapolis, & Siciliæ Rex, & Austriæ, ac Burgondiæ Dux, dũ esset in Hispania, & Marchione Quintibergiæ Duce haberet copias militares Frãcoforti, competitore Rege Gallorum, & sibi fauente sum. Pont. transmisso ob id per eum in Germaniam ad Electores Ruberto Vrsino, & etiam per præsulem Treueris electo Marchione Brandimburgi Cæsare, & ex Hispania illuc transmisso per electores ad Carolum Co. Pallatino monitum de electione; traiectus in Germaniam, & Aquisgranum profectus die uigesima quarta Octobris de more ibi fuit coronatus dimisso in Hispania rectore Adriano episcopo Traiacense eius preceptore. Et Rex Gallorum sibi restituto Torniaco reducturus in Regnum Nauarę Henricum Alibretum filium Ioannis inde expulsi cugnatum suum Margaritta sorore ipsi nupta ibi mouit bellum Carolo Asparotto Fusio Duce occupatis Perpiniano, & Fonterabido per Gallos, & qui cum inde facta incursione usq; Iuliobrigam rediret Perpinianum, sibi intercepto itinere per Hispanos facto utrinq; conflictu die uigesima quarta Augusti fuerunt profligati, & mox per Carolum Ceruerium præfectũ Prætorij Cæsaris, & Regulum Boisensem ex consultoribus Regis tractata inter eos pace, res remãsit imperfecta mortuo boisense. Sum. Pont. ad extinguendam hęresim in Germania serpentem Martinum Luterũ illius auctorẽ, ac Ducem Sansonię suũ fautorẽ excommunicauit, ac separauit

rauit à cętu fidelium; Diuus Celestinus olim summ. Pont. in templo Aquilæ, in quo eius corpus asseruatur, indutus uestibus pontificijs uisus fuit facta operari. Et de mensibus Iullij, & Augusti immensus fuit calor, & hoc anno uini inopia, & bonitas, & in Galliam, & Hispania, ac Eluetia, & Rhetia Sæuijt pestis, & ex febribus, & lentenginibus ob aeris intemperiẽ quàmplurimi Cremonæ perierunt ibi etiam demolitis porta natalis, & Macelli Veteris, & Padus, & alia Flumina Italię, & mare Adriaticum prætermodu bis creuerunt.

1520 Anno Natalis Dominici 1520. Carolus Cæsar Vormatiæ habuit comitia unà cum Cardinale sancti Sixti legato Apostolico, prælatis, ac Principibus Germanis aduersus Lutherũ, & eius sectatores, & Lutherũ Qui eis interfuit, iussit exulare à toto Imperio, & ad extirpandam illius hęresim condidit nonnullas constitutiones usq; ad futurum concilium generale obseruandas, & constituto Vicario suo in Germania Ferdinando fratre à Caleto die octaua Iulij traiecit in Angliam ad Henrincum ibi Regem affinẽ suũ, & per eum deductus Londinum, & inde ad castra Vindensiorum multo apparatu cum eo, ac Summ. Pont. percussit fœdus in Gallorum Regem ad illum expellendum ex Italia, & reducendum in dominio Medolani Franciscũ Secundum Sfortiam filium ultimum Ludouici, Placentia, & Parma ex eo Ecclesię Ro. & ad mutuam defensionem Regnorum, & dominiorum suorum, & per Carolũ etiam Mediceorũ, & Florentinorum, facta etiam promissione Summ. Pont. ei auxiliandi ad recipiendum Ferrariam, & aduersus alios feuditarios, & subditos sibi rebelles, & dandi feudum consuetum pro Regno Neepolitano, & recepto dominio Mediolani in eo assignare Alexandro filio naturali Laurentij annuũ redditum aureorum decem millium,

liũ,& ꝙ ibi incole usi fuissẽt sale Cerviense sibi dando per Summ. Pont. & Carolus empto Ducatu Vintuburgiense restituit Henrincum Principem Legionis in dominium suum inde expulsum Ruberto della Martia, qui illud auxilio Gallorum Regis occuparat, per Cæsarianos eos obsesso in Vrbe Seduni, & in Gallia occupata etiam urbe Suessionum, ac obsesso Esselino comite Nasamonio Duce, & Gallis in eos profectis AEnea Memorantia Duce, & ad fines Germaniæ, & Galliæ facto conflictu inter eos, & Cæsarianos ex quibus erant Germani, Burgondiones, & Flaminghi utrinq; desyderatis circiter triginta millibus, Galli succubuerunt Francisco Palissa, & multis alijs Regulis, Proceribus, Ducibus, & millitibus ex eis desyderatis. Et Carolus dũ esset in Anglia, & in Hispania ob illic Tyrãnidem eius magistratuum, qui erant Belgæ aduersus incolas, eis impositis grauibus, & insolitis oneribus excitatus fuisset tumultus autoribus Ioanne Padilia, Ioanne Brauo, & Maldonato, & Antonio della Agonta Præsule Cimerię per illos captiuata Ioanna matre Caroli, ac combusta Medina, & sibi electo Rege Ferdinando Fratre minore natu Caroli, & per Cæsarianos ducibus Egidio de Velascho, Magistro militiæ, ac Henrico Questore, & Henrinco clasis maritimę Pręfecto illic cum illis facto conflictu ad Villam Alarinam die quinta Decembris ipsis profligatis eorũ ducibus captiuatis, & occisis ac repressa Maria Pacea filia Comitis Tedillię, & Vxore Padiliæ post illius mortem ducem se illis prębente, sibi per Regem Angliæ promissa Vxore Maria ipsius filia, ex Portu Antonæ soluit uela in Hispaniam, & ibi de eis tumultuarijs sumpsit pænas. Et Venetijs Greca muliere enixa fætum gemellum unà conglobatum cum tribus tantum pedibus, tibijs, ac brachijs, & in Castronouello Senensium per aliam alio portento

tento cum facie humana, cornu in fronte, auribus asini-
nis, lingua serpentis, reliquo corpore Caprino piloso, &
coloris cinerei. Et in tota Italia fluminibus præter mo-
dum, ac solitum auctis, & Cremonæ de mense Aprilis ex
immenso calore, & aeris nimia siccitate ex lentiginibus, q̃
plurimis defunctis, & multis tractatibus in ciuitatibus
dominij Mediolanensis factis, & inde exulibus coactis in
Vrbe Regij cum Hieronymo Morono, Hectore Viceco-
mite, & Nicolao Vairolo, ut admoniti per proditores eas
occuparent, Tomas Fusius Rector in eo dominio Regis
Gallorum de eis admonitus per Federicum Principem
Bozuli ad ipsius Regis stypendium militantem cum eo, ac
Alexandro Triultio quatuor cẽtum equestribus, & mille
pedestribus illuc profectus die uigesima quarta Iunij, ut
eos exules interciperet, inde repulsus fuit Triultio, & mul
tis alijs, dum uellent occupare Regium; occisis, Fusio etiã
captiuato, sed dimisso ad mandatum Francisci Guizardi-
ni ibi rectoris Pontificij, & Manfredus Marchio Pallauici-
nus cum Ioanne Ruscha cognominato Matto octo centũ
Rhetis, & exulibus Mediolanensibus coactis in alpibus
Rhetorũ credẽs ex proditione Benedicti Nouicomẽsis, &
Antonij Ruschi occupare Nouicomiũ illuc profectus, &
facta inde eruptione per Gratianum Garrum ibi recto-
rem ducentum pedestribus in eum, ac Rhetos, & exu-
les, inde cum illis expulsus, & per ipsos proditus unà cum
Ioanne captiuatus ductus fuit Mediolanum, ex quo aufu-
gerunt Bonifacius Vicecomes episcopus Alexandriæ, &
multi alij etiam ex Cremona, & alijs Vrbibus dominij
Mediolanensis, & capti fuerũt Mediolani Bartholomeus
Ferrarius Trapezita, & Cremonæ Marchus Lancea faber
ferrarius, Andreas della Rupere caupo, Io. Antonius Ba-
larinus, & Vincentius Pauarus, qui conuenerant porta

Mosiæ occupata per eos Cremonam prodere exulibus nocte præcedente festum diui Ioannis Baptistę, seu sancti Mathei, & plurimi alij inde, & alijs urbibus dominij Mediolanensis conscij proditionem capite proscripti fuerunt. Et die uigesima Iulij Cremona, dum ibi esset Odettus Fusius qui ex Gallia Transalpina in Galliam Cisalpinā tunc properarat, ut inde ret Placētiam suborta procella, ac ui uentorum cum tonitribus, & fulguribus frequentibus cecidit grando, & ex fulguribus duo ceciderunt in ædibus illorum de Trecchis, in quibus hospitabatur, alterq; eorum irrumpit thalamum in quo degebat, disiecto etiam ponte, quo iungebatur flumen Padi prope Cremonam, & die sequente mula, dum in area earum ædium de Trecchis eum conscendisset, ut iret Placentiam, cecidit, & diebus uigesima octaua, & uigesima nona noctu apparuit stella crinita, & Manfredus Pallauicinus Mediolani dimembratus fuit, & Christophorus eius agnatus comdominus Buseti carceratus Ioannes Ruscha cognominatus, & Nouicomij securi percussus, & Cremonæ Marcus Lancea, & Andreas della Rupere uiui combusti, & alij duo dimembrati die uigesima Septembris ex iussu Lautrecchi, & etiam ad magis muniendum arcem Cremonæ constructa fuerunt duo propugnacula ex calce, & lateribus coctis, & turris portæ sancti Michaelis demolita.

Anno altero Carolus Cæsar trāsmissis legatis ad Pont. 1521
Max. Regem Gallorum, ac Venetos, & Principes, ac ciuitates liberas Italiæ per eum petijt sibi dari liberum aditū eundi Romam sex millibus armatorum ad accipiendum coronam Imperialem de more. In Panonia, & Gallia, & regionibus circuūicinis in crepusculo diei uisis tribus solibus obscuris, & nocte tribus lunis pallidis, & ibi ac alibi uigente multa copia luporum, ac animalium reptilium, ac

Mm sępe,

ſępe, & pręter ſolitum uigentibus uentis uehementibus, ac tonitribus, & fulguribus, & cadente grandine, ex qua Romæ, ac propè ipſam per lapides ſeptem uiginti horis cecidit, & hora ſecunda noctium pręcedẽtium diem uigeſimam octauam, & nonam Iunij conſpecta ſtella crinita horribili, & in agro Veronenſe multis à lupis deuoratis, & ibi, ac alibi, & præſertim in Gallia, & Pannonia infinitis uita functis ex lẽtiginibus, epydemia, febribus acutis, & apopleſia, & pęnuria in Italia uigente, & non multo frigore hyemis tẽpore. Et die uigeſima octaua Iunij arce Mediolani è cęlo fulgure percuſſa, & puluere ſulphureo qui ibi ſeruabatur in turre accenſo, in qua erant ſculptæ imagines Diuorum Tutelarium cum inſignibus Sforciadum, ea funditus euulſa cum cęde duorum ibi Prefectorum, ac centum quinquaginta militum, qui erant ad eius pręſidium. Suitenſes adheſerunt Regi Gallorum, & pro eo irrumperunt Galliam belgicã, & Hieronymus Adurnus eius claſſe, ac Cæſaris, ſuper quibus erant mille Hiſpani, & alij factionis ſuæ ex Liguria, & regione Lunenſe Genuam tentauit occupare Octauiano Fulgoſio ibi duce ſequẽte partes Gallicas illinc expulſo. Et Germanorum ſex millibus, Suitenſium totidem, quatuor millibus Italorum ſub Guidone Rongono, & bis millib. Hiſpani ſecum iunctis mille Florentinis iuſſu Sum. Pont. ac Cæſaris Franciſco Guiziardino Quæſtore Apoſtolico, & Proſpero Columna ſupremo Duce obſederunt Parmam illuc profecto ad pręſidium Thoma Fuſio quatuor centum equeſtribus, & Principe Bozuli quinq; millibus pedeſtribus, & Germanis duodecim millia per Cæſarem eo deſtinatis, dum per territorium Veronæ ad eam obſidionem, ac opem Summ. Pont. tranſirent alijs mille conſcriptis per exules Mediolanenſes Gallis ex Lodronio ſibi occurrentibus ad

Scluſam

Sclusam agri Tridentini utrinq; ibi cōmisso prętio in quo multi occubuerunt repulsis, progressi fuerunt in agrum Mantuanum. Et Rex Gallorum mouit bellum Cęsari in Flandria Duce Geldrense, ac Ruberto Martio ductoribus ibi expugnato Hesilino in agro Morinēse, & mox deditione recepto illic arce per Gallos, & qui ad fines Flandriæ inter eos, ac Cæsarianos cōmisso prętio in eo desyderatis utrinq; decem millibus pręualuerunt. Et die decima nona Augusti Cremonam appulsis quatuor millibus Sueuis & quatuor centum equestribus, & die sequente Lautreccho, & Marchione Salassorum alijs turmis equestriū cum tormentis bellicis, & iuxta ipsam ciuitatē ponte Padi flumine coniuncto, & inde Parmam transmissis Barnaboue, & Io. Paulo Camillo Triultijs eorum turmis, & ibi obsessis per ipsos data pęcunia, & dum illinc redirent Cremonam, Pontificijs eos insequutis, & inter Buxetum, ac Polesenū assecutis, & utrinq; ibi cōmisso prętio multis ex eis occisis, & uulneratis per ipsos fusis, die uigesima secunda Augusti ex Venetis equestribus quatuor centū sub Theodoro Triultio, & quatuor millibus pedestribus sub Carolo Malatesta Andrea Gritto legato ab agro Brixiense imposito alio ponte super flumine Olij transgressis in agrum Cremonensem, & die sequenti pedestribus progressis Cremonam, & ibi illorum, & Gallorum recensito exercitu, & per Lautrecchum pro Gallis, & Grittum pro Venetis, Ducem Vrbini, Marchionem Salassorum, & oratores Ducis Ferrarię firmato fędere in Ecclesia cathedrali, sum. Pont. interdixit sacra Cremonensibus. Et Galli, & Veneti in unum coacti ex Cremona ibi dimissis Sueuis recusantibus ire ex iussu rectorum suorū aduersus sum. Pont. die secunda Septembris traiecto flumine Padi ingressi ditionem Pallauicinorum inde profecti sunt ad subsidium

Parmæ exulibus dominij Mediolanensis incursantibus,ac infestantibus ibi urbes, ex quibus dum Hectore Vicecomite, & Petro Maria Scotto cognominato Busio Placentino obsedissent Gazanum in agro Placentino, ut illud diriperent,inter eos orta cõtrouersia occisus fuit Busius. Et Pontificij, & Cęsariani, dum in eorum auxilium,ac castra applicuissent Germani, & ex Regno Neapolitano equestres quatuor centum, & bis mille pedestres Hispani Daualo Duce, Parmam occuparunt citra flumen eam interlabens, & cum Galli quatuor centum equestres, & quatuor millia pedestrium, ac Veneti sibi iunctis octo millibus Suitensibus Lautreccho Duce, & cum quo etiam erant Dux Vrbini, & Marcus Antonius Columna motis castris ea firmassent ad uicum sancti Secundi, inter se discordes pedem retulerunt ultrà flumẽ Lantiæ dimissa Parma illinc distante per quinq; millia passuũ,& Lautrecchus Gallis ibi obsessis opem,& annonam tulit. Et Sum. Pont. Ducem Ferrariæ, dum centum equestribus, & bis millibus Pedestribus, & duodecim tormentis bellicis egressus Ferrariã cepisset oppida Finalis,& sancti Fęlicis,anatematizauit,& Guido Ronghonus ducentum uelitibus,& octo centũ pedestribus ex Parma profectus ad pręsidium Mutinæ, ubi erant alij sex centum pedestres, eis, & alijs copijs auxiliaribus Hetruscorum Euocatorum secum iunctis redegit in ius ecclesiæ nonnulla oppida ibi in montibus, & cum bis mille Suitenses, & octo millia Florentinorum Ramazotto duce, & Cardinale Mediceo legato Apostolico die decima occurrissent septem millibus pedestribus, & nonnullis turmis equestrium Ducis Ferrariæ, quibus ibat Parmam in auxilium Gallorum cum tormentis bellicis per agrum Regiensem, ibi utrinq; facto conflictu eos fuderunt, & nisi superuenissent pluuiæ omnes deleuissent.

uissent. Et ex Pontificijs, & Cęsarianis triginta millia, & cum quibus erant sex millia Italorũ per Cardinalē Mediceum ad eos profectum animati,& facti concordes imposito ponte super Padi flumine ad Brixellum motis castris die prima Octobris traiecerunt in agrum Cremonensem, & ibi ad uicum Curiæ fratrum substiterunt illic in metandis castris orta rixa inter Hispanos,& Italos, quam Cardinalis Mediceus, & Antonius Leiua sedarunt, & eis diripientibus agrum Cremonensem, cum Galli, & Veneti dimisso Parmę pręsidio octo centum pedestriũ sub Principe Bozuli secum conducto Fusio iuncto etiã ponte ad pagũ Mottæ ex uico sancti Secundi regressi fuissent,& aduersus ipsos castra firmassent in uico Bordolani die quarta die sequente regressi sunt Rubecchum, & ibi utrinq; cõmissis leuibus pręlijs pedem retulerunt Gablonetam die nona, & cum Galli iuissent Rubecchum, & inde ad uicum Binæ in Castro Vicecomitum et agri Cremonensis, tunc inter duos tauros cõmisso certamine tota die, qui mox euanuerunt. Et cum Pręsul Sedunensis, & Franciscus Sfortia alijs quindecim millibus Germanis,& mille quinq; centũ equestribus exulibus dominij Mediolanensis, inter quos erat Nicolaus Vairolus Cremonensis, per dominium Venetorum properassent ad opem Pontificiorum, ac Cæsarianorum, & Veneti per eos,ac Gallos motis castris ex uico Binæ dimissis Gallis Rubechi,traiecto flumine Olei substitissent die tertia decima ad Põtisuicum. Die quinta decima aquis maritimis pręter modum, ac solitum auctis Venetijs inũdatis,die decima nona traiecto flumine Olei iuerunt Canetum, & cum Galli intendentes, ante q̃ Germanis coniungerentur secum manus conserere flumine olei iuncto duobus põtibus, ac traiecto eos insequuti fuissent,& superuenientibus pluuijs,ac uentis uehemẽtibus,

 toni-

tonitribus, & fulguribus, & pluuijs inchoatis die sexta decima, & durantibus usq; ad Calendas mensis Nouembris, ex quibus Padus, & Oleum, & alia flumina Galliæ cisalpinæ prẹter modum creuerint, id prohibitum fuisset, Et ex Suitensibus decem, & octo millia Seduñense duce, castramentata in suburbijs Bergomi illinc abeundo die uigesima nona substitissent in uicis Gauardi, & Caprioli, & mox Gambare una cũ Germanis se coniunxissent Pontificijs, ac Cæsarianis, & Galli die prima Nouembris Cremonam se recepissent, ex uico Gambare, accesserunt in agrũ Bergomeñ. & cũ Galli die quinta ex Cremona abijssent in agrũ Laudeñ. & Veneti in agrũ Cremonẽsem pluuijs, & niue cum tonitribus, & fulguribus, ac uehemẽtibus uentis uigentibus profecti ad Ripam altam, & ibi flumine Abduæ super Tricium coniuncto ponte ac traiecto die tertia decima ingressi fuerunt agrum Mediolanẽsem, & cum ibi per Italos eorum exercitus intercepto Vaprio, ad cuius prẹsidium aderat Vgo Pepulus turma Octauiani Fulgosij, & illuc ex Pontificijs, & Cæsarianis profectis quatuor centum equestribus, & ex Gallis nonnullis turmis, & cohortibus, ut illud recuperarẽt Thoma Fusio duce, & ibi cõmissa utrinq; pugna, & in ea multis hincinde desyderatis Galli succumbentes pedem rẹtulissent Mediolanum ubi Lautrecchus Christophorum Pallauicinũ tunc decapitari iussit. Et Florentini Ramazotto Duce ex agro Regiense profecti ad Burgum sancti Donini, & inde Placentiam, & illinc in Ducatum Mediolani statim progressi, ibi die decima nona se cõiunxissent Pontificijs, & Cæsarianis iuerũt Mediolanum, illudq; ibi cum Gallis, & Venetis factis multis leuibus prælijs, in quibus etiam multi utrinq; perierint, ipsumq; ingressis Hispanis Daualo duce auxilio Hectoris Vicecomitis, & aliorum inde exu-

lum

lum die uigesima receperunt illic captiuatis Theodoro Triultio, & Mercurio Romano uelitum duce illinc Gallis abeuntibus Nouicomiũ,& inde ibi dimisso prȩsidio quinquaginta equestrium,& sex centum pedestrium in agrum Bergomensem, & die uigesima prima, dum Guido Mataronus Prȩtor Cremonæ, & alij Galli, qui ibi erant, his auditis ea dimissa illinc abijssent, Vairolus, & alij inde exules eam ingressi sunt, & Papienses etiam transiuerunt in ius Pontificiorum, ac Cæsarianorum, & Hispani profecti Nouicomium, illudq; per ipsos obsessum receperunt à Gallis, qui ibi erant ad prȩsidium Vindoncense, & Palissa, ac Bonaualle ducibus, & prȩter datam fidem diripuerunt, & Cremonenses Gallos circiter mille reuersos Cremonam, dum ibi per arcem, quæ, adhuc penes illos erat, ingredi eam tentassent, repulerunt, sed dum Thomas Fusius exercitu traiecto flumine Abduæ ex agro Bergomense per agrum Laudensem illuc properasset die uigesima quinta Nouembris, die sequente inde abeuntibus Vairolo, & alijs exulibus, qui ibi erant tantum ad præsidium, post multa leuia prȩlia per ipsos cum Gallis facta se eis permiserunt. Et Princeps Bozuli iussus per Lautrechũ Parmam dimisit Ruberto Seuerinati, & Alexander Vitelius, & Alexander Columna, & Pucius Episcopus Pisauri illinc copijs Placentiam properantes eam receperunt pro Ecclesia Ro. Et Suitenses, ac Rheti, qui erant ad stypendiũ Gallorum, dum eos, ac alios, qui erant ad stypendium Sum. Pont. ac Cæsaris eorum Rectores iussissent redire domum, defecerunt ad Cæsarem, & Galli eos insecuti ipsos inuaserunt, & utrinq; cõmissa pugna fuderunt, Leo Decimus Pont. Maximus, Henrinco Angliæ Rege, dum uolumen ad defensionem fidei, & Sacramentorum per eum æditum aduersus impiam doctrinam Lutheri, &

 Secta-

Sectatorum ualde serpentem in Germania, pręsentatum Sum. Pont. & ab eo in cætu Cardinalium lectu, approbatum fuisset collaudata eius Regis opinione insignito una cum posteris suis ad perpetuã instituti memoriam titulo defensoris fidei, obijt die ultima Nouembris, & mense nono anni octaui sui pontificatus fęre expleto ex ueneno, ut creditũ fuit ei propinato per Bernardum Malaspinam cubicularium suum. Et Sinibaldus de Flisco, & Co. Nucei sequentes partes Regis Gallorum receperunt arcem Pontremuli, dũ adhuc in fide Regis essent Cremona, Alexandria, & Genua cũ arcibus Mediolani, Nouariæ, Tricij, Piceleonis, Insulę Fulcherię, & Aronę cũ regione Lacus Verbani, & Lautrechus bis millibus pedestribus, & sex centũ equestribus esset Cremonæ eius iussu demolitis ipsius burgis cum arce sancti Michaelis, & domibus portę sancti Lucę erecto propugnaculo ad portam sancti Michaelis, & die duodecima Decembris mortuo Guidone Matarono I.C. Reg. Prætore, & ad stypendium Cæsaris essent tantum Suitenses mille quinq; centum, qui erant ad pręsidiũ Placentiæ, alijs dimissis, & reuersis domum, & ex Pontificijs septem centũ pedestres, & quinquaginta equestres ad pręsidium Parmæ, Mediolani, & Regij, Principe, Mantuæ Duce, & Florentini redijssent domum, Marcus Antonius Columna, & Federicus Princeps Bozuli mille tercentum equestribus, & quinq; millibus pedestribus profecti Parmam eam oppugnarunt, & inde repulsi per Pontificios ibi ad pręsidium degẽtes sub Francisco Salamone Syculo, & Petro Baciano Genuense de mense Decẽbris irrumpentes agrum Placentinum etiam diripuerunt. Et Dux Ferrarię coactis centum equestribus, tercentum uelitibus, millibus pedestribus recepit Finale, Lugum, Balneacauallum, & Grafinianam olim iuris sui, ac tentauit inter-

intercipere Mutinam, ac Regium, Franciscus Maria della Rupere auxilio Gallorum recepit eius Ducatum Vrbini, ac Pisauri, & ex Camarino expulso Io. Maria Varaneo eũ restituit Sigismondo Varaneo eius pristino domino.

Anno sequẽte Cremonæ Prętore Barnaba Puthco I.C. Placentino die octaua Ianuarij post longam, & multam cõtentionem Cardinalium trigìnta nouem ingressorum cõclaue die uigesima septima Decembris electus fuit per eos Sum. Pont. Adrianus octauus de Florẽtijs Traiecti inter Brambantiam, & Olandiam natus, humilis generis, & olim pręceptor Cæsaris, dum abesset in Hispania pro eo rector, inde classe maritima die quinta Augusti traiecit Genuam, & inde soluens uela ingressus fuit die uigesima secunda Romam, ubi seuiebat pestis mille quinq; centum Hispanis, quos illinc transmisit in Flaminiam ad statiua, & tentauit reducere in partes suas Ducem Ferrariæ, & cũ eo componere omnem controuersiam, quã habuerat cũ pręcessoribus suis, & Sforciades Ioanne Sasatello Duce Alexandriam, & Hastam auxilio ibi exulum occuparunt. Et cum ex Lucernẽsibus, & Sedunẽsibus inimicis Suitensiũ, & Zuritensiũ decẽ millia Notho Sabaudię, & Galeatio Seuerinate, & Regulo Palissæ ductoribus descendissent in dominium Mediolani ab ibi auxilium Regis Gallorum, & Hieronymus Adurnus iussu Cæsaris habitis pecunijs à Rege Angliæ ex Tridento conduxisset Mediolanũ sex millia Germanorum, & Franciscus Sfortia ex eis alia sex millia, ex quibus bis mille erant conducti per ipsum, & quatuor millia per Mediolanenses, accessisset Papiam, & mox ibi dimissis ex eis bis millibus, & centum Italis sub Leiua, duodecim millibus pedestribus, & mille quinq; cẽtũ equestribus Mediolanũ iuisset, & Hector Vicecomes bis millibus pedestribus, & Philippus Torniellus mille 1522

quinq; centum profecti fuissent ad pręsidium Nouarię,& Alexandrię,Lautrechus superuento Thoma fratre copijs per eum coactis Genuę, & coniunctis quatuor centum equestribus,& septẽ millibus pedestribus Principe Bozuli duce, ac Lucernensibus, & Sedunensibus, & copijs Venetorum, & Ioannis Medicei, expugnataq; Nouaria ibi captiuato Torniello inde properauit Mediolanum,ut ibi arci opẽ, & annonam ferret,& cum superuenissent ex Germani quinq; millia Georgio Frangisbergio, & Hieronymo Adurno ducibus ex tormentis bellicis, quę erant Mediolani emissis pillis occisis Marchus Antonius Columna & Camillo Triultio filio Io. Iacobi, inde pedem retulit Papiam, eamq; obsedit, ad cuius pręsidium erat Marchio Mantuę tribus millibus Hispanis, & Corsis, & die nona turbine uentorum ex insigni Regis Gallorum picto super turri altiori Cremonę deiectis lilijs,& die quinta decima Pado prętermodum aucto apertis Papię męnijs multis in locis illinc occurrit Cęsarianis transeuntibus ad eius subsidium ad uicum Bicocchę propinquum Mediolano per lapides tres, & ibi utrinq; cõmisso prẹlio die uigesima nona,illucq; superuento ex Mediolano Sfortia ad auxiliũ Cęsarianorum quatuor centum equestribus, & sex millibus pedestribus succubuit ex Gallis occissis quinq; millibus una cum Molante, Guisano Monforte, & Tornono principibus, & ex Lucernensibus, & Sedunensibus tribus millibus cum Alberto eorũ supremo duce,& alijs decem, & septem ducibus, & longè pluribus captiuatis, & ex Cęsarianis Petro Cardona,& nonnullis alij desyderatis reliquo exercitu progressus fuit Modoetiam, & inde Triciũ, & illinc reliquis Lucernensibus, & Sedunensibus transmissis domum accessit Cremonam, eaq; dimissa sub custodia, Thomę fratris, & Ioannis Medicei, ac munita Laude

pręsi-

prędidio turmarum ſex equeſtrium ſub Principe Boneual lis, & cohortium ſub Principe Bozuli, & Venetorū copijs regreſſis agrum Brixiẽſium ex dominio Mediolani redijt in Galliam Tranſalpinam cum Regulo Paliſſa, & Notho Sabaudienſe,& Cæſariani uſi Victoria Daualo Duce properarunt Laudam, eamq; inde Cremam aufugientibus Principibus Boneuallis, & Bozuli ęperunt, ac diripuerunt, & mox Piceleone recepto una cum Columna progreſſi Cremonam eam obſederunt, & ibi inter eos, ac Gallos illic ad præſidiū degentes factis nonnullis leuibus prelijs, dum Thomas Fuſius cū eis conueniſſet de ipſis ea dimitenda una cum reliquó dominio Mediolani exceptis ibi arce,ac Mediolani, & Nouariæ die quinta Iulij permiſſis omnibus ibi Gallis cum eorum bonis, & tormentis bellicis inde reuerti in Galliam, niſi interim, & infra dies quadraginta illis ſuper ueniſſet auxilium, inde conducti per Antoniottum,& Hieronymum Adurnos, & Fliſcos infenſos Octauiano Fulgoſio Genuæ Duci, & ſequenti partes Gallicas Genuam acceſſerunt, eāq; obſederunt, & oppugnarunt,& ad cuius prędidium erant bis mille pedeſtres ſub Nicolao Fulgoſio, & cum Petrus Nauara illuc ſuperueniſſet ad eius opem claſſe Gallica, & tractaretur de ea dimittenda, Hiſpanis Daualo duce ipſam clam ingreſſis die uigeſima Maij ipſam occuparunt, ac diripuerunt ibi captiuatis Octauiano Fulgoſio, ac Nauara,& arce illic conſtructa, redacta in ſui poteſtatem, & ſolo æquata inde aufugiente Federico Fulgoſio claſſe Maſſiliam, & ibi conſtituto duce Antoniotto inde redierunt in Galliam ciſalpinam, ubi pleriq; ex ordine Caroli Lanoi Proregis Neapolis, & Ioannis Bonamerij legati Cæſaris Romæ, habuerunt ſtatiua in agris Parmenſe, & Placentino,& pro ſtypendio meſtruo per trimeſtre ab incolis dominij Mediola-

diolaneñ. uiginti millia aureorũ, à Florentinis quindecim millia, à Genuenſibus octo millia, Senenſibus quinque millium, & Lucenſibus quatuor millium. Et Galli, qui ex Gallia tranſalpina properabant ad ſubſidium Genuæ, audita eius occupatione retroceſſerunt, & qui erant Cremonæ Fuſio duce ea dimiſſa die quinta Iulij inde redierunt in Galliam Cremonæ pro Sfortia conſtituto rectore Franciſco Sfortia de Foiano, & Prętore Co. Ludouico Barbiano I. C. Mediolanenſe. Et Cęſar tranſmiſſo Hieronymo Adurno, & per Regem Angliæ Ricardo Paceo, & per Ferdinandum Archiducem Auſtriæ Legatis ſuis Venetias tentauit deducere Venetos in partes ſuas, & omnem cõtrouerſiam, quam habebant cum Archiduce, componere, & Florentinis confirmauit preuilegia ſibi conceſſa per prędeceſſores ſuos, & Germanam Fuſia R. Ferdinandi olim Regis Hiſpaniæ aui ſui materni nupſit Alphunſo Aragonio olim Duci Calabriæ, Et Cæſariani etiã cœperunt in Gallia Belgica Torniacum, & Galli in finibus Galliæ, & Hiſpaniæ Fontes Marianos nunc Fontẽ Rapidum ceperunt, & muniuerunt.

1523 Anno ſequuto Hieronymo Triuiſano Cremonę pręſule mortuo de menſe Februarij ſucceſſit Petrus Acoltus Aretinus Cardinalis. Et Cæſariani ſibi dimiſſa arce Mediolani die quinta decima Aprilis per Gallos, habitis ſtatiuis in agro Aſtẽſe curſitarunt, ac diripuerunt totã ferè Galliã ſubalpinam, & Antonio Leiua Duce Galeatiũ Biragum ex Valentia, quam occuparat, expulerunt, eo, & pluribus alijs ibi captiuatis, & circiter quatuor centum occiſis, & die uigeſima Auguſti facto eclypſi lunę coloris ſanguinei aere ſereno, & mox pallidi in aurora, uſq; quo durauit, Sfortia die ſequente, dum ex Modoecia Mediolanum rediret, gladio proditoriè ad necem fuit uulneratus per

Bonifacium Vicecomitem aulicũ suum equestrem, eũq; insidentem mulam comitantem, & in ipsum indignatum ob necem Hectoris Vicecomitis agnati sui. Adrianus Summ. Pont. iam diu tractata, & stabilita compositione controuersiæ, quam habebat Archidux Austriæ cum Venetis, ei per ipsos promissis solui aureis ducentum millib. intra octennium cum ipsis, ac Cęsare, & Regibus Angliæ, & Pannoniæ, Ducibus Mediolani, & Vrbini, Marchione Mantuæ, Florentini, Senensibus, Genuensibus, et Lucensibus, de mense Augusti percusso fędere in regem Gallorum, et infideles per eum promissis ad opem dominij Mediolanensis ducentũ equestrib. et uiginti millibus aureis, et per Cæsarem octo centum equestribus, et per Venetos sexcentum, ac totidem uelitibus, et sex millibus pedestribus sub Duce Vrbini, et per Florentinos ducentum equestribus cum aureis uiginti millibus, et per Genuenses, Senenses, et Lucenses triginta millibus, et per Ducem Mediolani ducentum equestribus, ac totidem uelitibus, et uiginti millibus aureis singulo mense, et per eum, ac Cęsarem expositis tormentis bellicis, cum omni materia ad id necessarijs, et per Genuenses parata, et munita classe opportuna, facto eorũ supremo duce principe Mantuæ non multo post, et die decima Septembris relatis in numerum Sanctorum Gorinono Romano, et Antonino pręsule Florentinorum, infirmatus perijt die uigesima prima mensis octaui anni secundi sui pontificatus. Et Dux Ferrariæ eo mortuo coactis tribus millibus pedestribus, et quatuor centum equestribus, et totidem uelitibus, et secum coniuncto Laurentio Vrsino alijs ducentum equestrib. et bis millibus pedestribus, recepit Regium, et expugnauit Ruberiam, dum ad eorum, ac Mutinæ pręsidium esset Guido Rongonus centũ equestribus, totidem uelitibus, et mille

pede-

pedestribus Italis, et totidem Hispanis conductis ex urbe per Ducem Suessę, et Carolus filius Giberti Mompensieri ex Ioanna filia Ducis Borboni, et Magister equitū in Gallia indignatus inibi Regem oblitem sibi motam per Ludouicam Sabaudiēsem Regis matrem, ob Ducatū ipsum Borboni, Aluerniæ, Belicorsi, et Forestæ habitū pro dote uxoris neptis Caroli Octaui olim Regis Gallorum, et Valentinianum oppidum ad fines Neruiorum, quibus exutus fuerat, et ēt, quia sibi prętulisset Alanzonium Ducem sororium Regis in Ducatu supremo exercitus sui sibi promissa uxore Eleonora sorore Cęsaris, et R. Emanuelis Regis Lusitaniæ cum Ducatū galliæ Narbonensis defecit ab eo cum pluribus nobilib. gallicis ad Cęsarem, eo, ac Rege Angliæ incitatis ad sibi mouendum bellum in Gallia, et dum Rex unà cum Ludouico Normandiæ rectore secum coniuncto octo millibus Auernis, et Boijs, ex gallia uellet descendere in Italiā ad recuperationem dominij Mediolanensis, re in lucem prodita iusisset Borbonium capi, ipse aufugit in Burgundiā, et re ibi infeliciter tentata accessit ex consilio Cęsaris in Italiam, et die tertia decima Deceb. applicuit Cremonā, ibi rectore Mayno de Maynis, et prętore Theodoro Orsio substituto Ludouico Barbiano tunc defuncto pro Sfortia. Et Gulielmus Bonserius Boniuettus nuncupatus Magister militiæ Gallorū Regis eius iussu exercitu equestriū bis milliū, totidē uelitum, et pedestriū Eluetiorū sex milliū, Valensiū bis milliū, Rhetorū totidē, germanorū sex milliū, gallorū duodecim milliū, Italorūq; trium millium ex Gallia transalpina irrumpit subalpinam recuperaturus dominium Mediolani, et profligatis Cęsarianis, et Sfortiadis uiginti millib. sibi ad Abiate grassum Prospero Columna duce occurrentibus, et capta Nouaria, et per Hispanos sibi dimissis Valentia, Alexandria, et

Laudæ,

Laudæ, et Columna pedem referrente Mediolanum octo centum equestribus, totidem uelitibus, sex millibus germanis, quinq; millibus Hispanis, et quatuor millibus Italis pedestribus, dum et ad pręsidium Papiæ forent quinq; centum equestres, sex centum uelites, et bis mille Hispani, et ter mille Itali pedestres sub Principe Mantuæ, et in agro Derthonense tria millia pedestrium Genuensium, & turmæ equestrium Florentinorum Vitelio duce, & Veneti haberent in armis sex centũ equestres, mille quinq; centũ uelites, & quinq; millia pedestrium dimissis per Bonseriũ ad pręsidium Nouariæ, Alexandriæ, & Laudæ ducentum equestrib. & bis millib. pedestribus, & ad Abiate grassum mille pedestribus Italis, & totidem ad custodiam pontis Ticinij, & Cremonam transmissis quatuor centum equestribus, & duodecim millibus pedestribus sub Laurentio Vrsino, & principe Bozuli eã obsessum, reliquo exercitu obsedit Mediolanum, & cum Vrsinus, & princeps Bozuli die uigesimasexta Septembris obsessa Cremona, ad cuius pręsidium erant Georgius Gonzaga centum equestribus & Franciscus Salamon Syculus, & Baptista Pelizolus cognominatus Martis Cremonensis bis millibus pedestribus, eiusq; quassatis, & apertis mœnijs tormentis bellicis die quarto Octob. superuentis pluuijs diffisi ipsa potiri eã deseruissent die nona Octobris, & Soresina, & suburbijs Soncini, & Carauagio direptis iuissent Mediolanũ, & ibi reliquo exercitui Gallorum eorum copias coniunxissent, & medio Ioannis Sauanæ Ferrariensis militis gregarij ad pręsidium Mediolani tractatu in lucem prodito, quo Mediolanum debebat prodi Gallis per Morgantem Parmen. manipularem, & Ioannem de Lantijs, & quatuor uelites Ioannis Medicei, Veneti ingressi fuissent in auxilium Cęsarianorum agrum Mediolanensem, & cecidisset multa

copia

copia niuis, abijt ex Mediolano eo dimisso die decima septima Octobris ad Abiate grassum ibi, & Laudæ utrinque quàmplurimis leuibus prælijs cōmissis, & dimissis domum Rhetis, & Valensibus, & per Laurentium Vrsinum destinatum septem millibus pedestribus Aronam ea, ad cuius præsidium erat Anchises Vicecomes, quoq; oppugnata. Et Rex Angliæ mouit bellum Regi Gallorum in Picardia, Cæsar ad fines Galliæ, & Hispaniæ suppeditauit Salinteriam, & inopia pecuniarũ, quibus solui posset stypendiũ militibus, ac aeris intemperie, cum esset hyemes, pedem retulit in Hispaniam. Iulius Mediceus patre Iuliano Florentinus Cardinalis post trium mensium contentionem habitam per cardinales, à triginta nouem ex eis die decima septima Nouembris fuit ascitus ad summum Pontificatum, & nominatus Clemens Septimus, & qui recepit in sui gratiam Duces Ferrariæ, & Vrbini dimissis Ferrariæ Duci his, quæ receperat ex dominio suo, ac Duci Vrbini Ducatu suo, Pisauro, & Senogalia sibi concessis in feudũ, & ex eorũ copijs auxiliaribus expulit Sigismundum Malatestam ex Ariminio, quod occuparat, & Henricum Regem Angliæ rosa aurea honoris gratia donauit, & Laurentium Campegium Bononiensem, & cardinalem legatum transmisit in Germaniam ad ibi electores, & qui cum eis iuit Norimbergam, ut unà cum Ferdinando fratre Cæsaris, & ibi Vicario illic haberet comitia. Et Prosper Columna dux supremus Cæsarianorũ in Italia die trigesima Decembris obijt Mediolani, eiq; suffecti fuerunt Ferdinandus Daualus Marchio Piscariæ, & Carolus Lanoius Belga Proregis Neapolis tũc appulsus Mediolanum quatuor centum equestribus, & bis millibus pedestribus.

1424 Anno subsequuto per Petrum de Accoltis resignato Epatu Cremonæ ipsum habuit Benedictus nepos suus.

Et

Et Sfortia die uigesima secunda Februarij recepit à Gallis ibi arcem Herbouilla eius Præfecto mortuo, cui præfecit Annibalem Picenardum, Et eo mense Cæsariani Hispanis tribus millibus cum nõnullis turmis equestribus Daualo, & Mediceo ducibus egressi Mediolanũ in equestres mille, & totidẽ pedestres Gallicos Baiardo duce castramentãtes in uico Rubechi propinquo Abiati Grasso, ubi castramẽtabatur reliquus exercitus Gallorum, & utrinq; prælio cõmisso eis deletis, & etiam alijs copijs Gallorum proficiscentibus Tricium sibi obuijs secum coniunctis Sfortiadis in uico Piuntino Ducatus Mediolani ibi utrinq; cõmissa alia pugna multis cadentibus, habitis sex millibus Germanis in sui auxilium eis, & alijs copijs Venetorum sub Duce Vrbini, ac Sum. Pont. Lanoio duce profecti sunt in Gallos, & cum eis commissis leuibus prælijs ad Abiate Grassum Viglebani, & alibi diuerso marte eos cõpulerunt in agrũ Nouariẽsem sibi interceptis multis locis, quæ ex dominio Mediolani occuparant, & totis uiribus ultimo loco die uigesima tertia Aprilis ad flumen Scesitis, quo applicuerant Eluetij in eorum auxilium, & quibus se coniungere uolebant facto prælio fuderunt, aufugientesq́, insequuti sunt, & per Mediceum etiam factum obuium Rhetis conductis per Zechenam, & Laurentium Vrsinum ad eorum opem in uico Capriolo agri Bergomensis eis inde prælio repulsis in fines suos expulerunt ex dominio Mediolani uulnerato Bonferio, & occiso Baiardo cum multis alijs in Galliam transalpinam dimissis post se quindecim tormentis bellicis, & multis alijs bonis, & mox receperunt Laudam, & Alexandriam Gallis, ac Italis octo millibus sub Principe Bozuli ibi degentibus ad præsidium inde abire premissis incolumibus eorum bonis in Galliam. Carolus Cæsar, & Henrincus Angliæ Rex instigati per Borbonium

percusserunt nouum fædus in Regem Gallorum, ut eum quoq; exuerent Gallia transalpina, ei deéq; & ibi mouerũt bellum, & iubente Cæsare Borbonius, & Daualus dimissis ad præsidiũ Mediolani septem millibus Hispanis, & Papiæ quinque millibus ex eis, ac Germanis pedestribus, ac quatuor centum equestribus sub Leiua ex Gallia cisalpina irrumperunt Galliam Narbonensem quinq; centum equestribus, octo centum uelitibus, & quatuor millibus Hispanis, quinque millibus Germanis, & tribus millibus Italis pedestribus, & classe munita alijs tribus millibus Vgone Moncada rectore, sibi solutis pro eorum stypendio per Regem Angliæ centum millibus aureis, & expugnarunt ibi arcem portus Thelamonis, &. cęperunt Aquas Sextias & multa alia loca Francisco Palissæ, & Vlietæ regulis, ac Briono, & Rentio, & Bozuli principe sibi resistentibus, bis millibus equestribus, octo millibus Germanis, sex millib. Suitensibus, totidem Gallis, & quatuor millibus Italis pedestribus, & mox obsederunt Massiliam Rentio cohortibus Italorũ ad eam defendendam ĩgresso, regulo Brioni ibi rectore, & Michaele Salassorum principe classe regia triremium quatuordecim, & plurium nauigiorum illic in mari assistente, & per Cęsarem ad fines Galliæ recuperato Fonte Rabido, & Carolo Soffertio duce Anglorum exercitu transgresso in Picardiam, eamq; ferro, & igne deuastante, ac diripiente obsesso Hesilino, & cum nemo ex populis Galliæ se cõmitteret fidei Borbonij, ut sperabat, & Rex Gallorum exercitu bis millium equestriũ, trium millium uelitum, ac pedestrium Gallicorum decem millium, Germanorum sex millium, & totidem Rhetorum, & Valensium, & Italorum properaret ad opem Massiliæ delusi spe sibi data per Borbonium, postquam eam obsedissent ꝑ dies quadraginta, & pluries oppugnassent ibi plurimis desyde-

desyderatis ipsa dimissa pedem retulerunt in Italiam per Albigaunos Ligures, & inde per saltus Finarium, & Carmisarum. Et Rex dimissa Gallia sub opportuno presidio, & regimine Ludouice matris eos insequutus fuit per Cotias, & Peninas alpes de mense Octobris mille quinq; centum uelitibus, mille ducentum equestribus, & duodecim millibus Germanis, & totidem Italis pedestribus eis solutis pro stypendio uiginti millibus aureis. Et Venetorum tercentum equestribus, totidem uelitibus, & sex millibus pedestribus sub Duce Vrbini degentibus ad presidium dominij Mediolanensis, recepit die uigesima Octobris Mediolanum ferè ab omnibus dimissum illuc transmissis fecialibus Michaele Salassorũ Principe, & Ludouico Barbiano ex comitibus Belzoiosi, & ibi dimissis ad presidium tercentũ equestribus, sex millia pedestribus Rhetis, & Valensibus, & tribus millibus Gallis sub Theodoro Triultio castra firmauit ad Abiate Grassum exercitu octo centum equestrium, & decem millium Valensium, & Rethorum bis millium, & quatuor millium Germanorum pedestriũ, & die uigesima tertia obsedit Papiam, ad cuius presidium erant tercentũ equestres sub Garsia Hispano, & pedestres Hispani quinq; centũ, & Germani mille quatuor cẽtũ sub Leiua, Lanoio, Borbono, & Daualo alijs copijs abeuntib. Laudã, & inde Soncinũ, & illinc Borbono profecto in Germaniã ad accipiendũ ibi copias auxiliares, Galli profecti Laudã eã receperũt, ubi ac Nouariæ, & Alexãdriæ pariter ꝑ eos receprarũ ad presidiũ, ex eis remanserũt quinq; millia pedestriũ, & ducentũ equestres, & dum ex ꝓditione intẽderẽt occupare Papiã, eã in diluculo diei uigesimi noni Octob. oppugnarunt, & inde proditione in lucẽ prodita repulsi fuerunt cæde supra septem centum eis ablatis, & abductis in Papiam nõnullis tormentis bellicis. Et Sum.

Pont. transmissis ad Cæsarem in Hispaniam Prę sule Capuæ, & ad Gallorum Regem Papiam obsidentem, & ad Lanoium, & Daualum, & alios Duces Cæsarianos Soncini morantes Io. Matheo Giberto episcopo Veronæ, & datario suo legatis, tentauit eos componere, & inter ipsos fieri indutias, & cum non potuisset, adhesit Regi Galloriũ, Qui etiam transmisit ex suo exercitu in Regnum Neapolitanum ducenrum equestres, sexcentum uelites, & decẽ millia pedestrium sub Ioanne Stuardo Duce Albaniæ, ut secum coniunctis Laurentio Vrsino tribus millibus pedestribus, quibus occuparat Sauonam, & Varagium, & Vrsinis in Latium alijs quatuor millibus pedestribus, illud sibi uendicaret, Et recepit in sui protectionem Ducem Ferrariæ sibi solutis septuaginta millibus aureis, ac promissis tormentis bellicis cum materie ad id necessaria, & conduxit ad eius stypendium Ludouicum Pallauicinum quatuor centum equestribus, & bis millibus pedestribus, quibus infestaret Cæsarianos, ac Sfortiades in agro Cremonense. Et Sfortia, ac duces Cęsariani, & legati Venetorũ die decima octaua Decembris in arce Cremonæ habuerunt comitia de bello gerendo aduersus Regem Gallorũ, ad quem, dum ex Ferraria ibi Dux per stratam Aemiliam Papiã conduci faceret tormena bellica Cæsariani, & Sfortiades, ut id prohiberent imposito ponte super flumine Padi propè Cremonam Ioanne Mediceo duce traiecerunt in ditionem Pallauicinorum, & mox, dum per agrum Bergomẽsem ad subsidium Regis Gallorum Papiam irent ex Rhetis, & Valensibus sex millia, Mediceus quinquaginta equestribus, tercentum uelitibus, & tribus millibus pedestribus, & duces Veneti tercentum equestribus, totidẽ uelitibus, & quatuor millibus pedestrib. eis occurrerunt, ipsosq; retrocedere coegerunt domũ. Et deinde Mediceus

ceus indignatus in Cæsarianos ab eis suis copijs defecit ad Regem Gallorum, & Cęsariani destinarunt in regnum Neapolitanum ad ibi auxilium Honoratum Gaetanum, ut secum coniunctis Ascanio, & alijs Columnēsibus Proceribus in Latio sequētibus partes Cęsaris, illud tueretur, Mediolani & in eius Ducatu, ac locis circumuicinis debacante epydimia, ex qua infiniti perierunt, & semina iacta in Gallia transalpina nimio gelu aruerunt, unde ibi grauis pęnuria successit, & lupi multos in agro Cremonense, & alibi deuorarunt, & etiam leo in montibus Vicentinis in ibi incolas sęuijt. Et Cremonæ mortuo Mayno de Maynis ibi rectore Thomas eius frater ipsi fuit substitutus. Et à die uigesima prima usq; ad uigesimam quartam Maij immensæ pluuiæ, cum fulguribus, & tonitribus ceciderūt, ex quibus aquæ fluminis Padi pręter modū creuerunt.

Anno Millesimo quingentesimo uigesimo quinto Redemptionis humani generis Cæsariani, & Sfortiades adhuc habitis comitijs in arce Cremonæ per eos, ac legatos Venetorum unà cum Sforcia egressi Laudæ occuparunt Cassanum inde expulsis Gallis ibi utrinq; facta pugna, in qua multi occubuerunt, & ex eis Hispanis nocte intempesta profecti Meltium, illoq; capto ibi Hieronymo Triultio, & multis equestribus eius turmæ illic ad pręsidium degentis occisis, & mox Modoetiam, & Borbonio unà cū Georgio Frundibsergo, Nicolao Salma, & Marco Scito, & sex millibus Germanis, & turmis equestrium Burgondionum habitis ab Archiduce Austriæ appulso Laudæ, eisq; coniunctis alijs Cęsarianis in Abiate grasso unà cum eo, ac Lanoio, & Daualo Marignanum profecti sunt die uigesima quarta Ianuarij septem centum equestribus, mille quatuor centum uelitibus, & duodecim millibus Germanis, quinq; millibus Hispanis, & tribus millibus Italis pe- 1525

destribus aduersus exercitum Gallorum mille tercentum equestrium, ac Rhetorum, & Valensium decem millium ex Mediolano tunc ad eum profectorum, Italorũ septem millium, & germanorum quatuor millium, & cum Dux Albaniæ Rentio copijs suis cõiuncto apud Lucam, Lucensibusq; compulsis ad sibi pendendum aureorũ duodecim millia, & dandum tormenta bellica inde abijt Senas, & Senensibus quoq; cõpulsis ad sibi pendendum pecunias, & dandum alia tormenta bellica, & recipere in eorũ protectorem Fabium Petrucium paulo ante per eos illinc expulsum, progressus fuisset in Latium, Daualus cum Hispanis, dum Sfortia esset Cremonæ, & Rex gallorum Thoma Fusio, Tramolia, & Palissa proceribus suis eum exhortantibus ad occurrendum Cæsarianis dimissa Papia, id ex cõsilio Bonfieri eius Magistri militiæ noluisset facere; sed substitisset apud Papiam progressus fuit ad oppidũ sancti Angeli, eoq; occupato per ipsum ibi captiuatis Pyrro, & Canino, & filijs Diosębi gonzaghis, & Aemilio Capriano ibi ad custodiam degentibus ducentum equestribus, & octo centum pedestribus. Et gaspare Mayno duce Sfortiæ ex Alexandria, ad cuius pręsidium stabat septem centum pedestribus profecto in bis mille Italos euntes duce Marchione Salassorum ex Sauona Papiam ad ibi auxiliũ gallorum per agrum Alexandrinum, eisq; impeditis in traiciendo Bromio flumine ad Castelatiũ aggressis, & illic utrinq; cõmisso pręlio profligatis. Et Rhetis, & Valensibus sex millibus Salubricense duce sibi occupata per Io. Iacobum Mediceum Marchionem Mussi Clauenna, eam recepturis ab exercitu gallorum abeuntibus domum. Cęsariani die tertia Februarij castris gallorum se appropinquarunt. Et Sfortiades Alexandro Bentiuolio, & Rodulpho Varaneo ducibus abeuntes Cremona ducentum

eque-

equeſtribus,& mille pedeſtribus in Ludouicum Pallauicinum occupantem pro gallis Caſale maius direpto uico ſancti Ioannis in Cruce per eius copias, & dum Pallauicinus non expectato Franciſco Rongono eius copijs, quas cogebat in auxilium gallorum, & Caſalis maioris illinc ipſius copijs erupiſſet in Sfortiades, ipſas utrinq; cõmiſſo prelio die uigeſima profligarunt captiuato Pallauicino,& conducto Cremonam. Et Varagini Andrea Corſo duce, dum Marchio Salaſſorum gerens bellum cum genuenſib. & Vgo Moncada claſſis Cæſarianæ preſectus ea illuc ex genua profectus fuiſſet, in eum errupentes ex Varagine eius claſſiarios fuderunt, ipſo quoq; captiuato cum tredecim ducibus. Et Cæſariani nullo ſibi dato ſtypendio, ac pecuniarum, & omnium indigi, cum ſumm. Pont. nec Rex Angliæ, nec Veneti, nec alij Italiæ populi diffiſi fortuna Cæſaris ei non auxiliarentur Borbonio, ac Lanoio, & Daualo ducibus poſt multa leuia prelia cum gallis ad Papiam cõmiſſa, in quibus ſemper prevaluerunt Ioanne Mediceo uulnerato ſuper talo pillula archebuſij, & illinc cõducto Placentiã, ut ibi curaretur, factis quatuor aciebus, cuius priori ſex millium pedeſtrium Italorum, Hiſpanorũ, et germanorum, et equeſtrium quinque centum prefuit Alphunſus Daualus Marchio Vaſti, ſecundæ quatuor millium Hiſpanorum Ferdinandus Daualus Marchio Piſcariæ, tertiæ germanorum quatuor millium Marcus Scita, et georgius Fransbergus, et quartæ etiam germanorum, et duarum turmarum equeſtrium Borbonius, et Lanoius prefuerunt, dimiſſa alia ad preſidium caſtrorũ ſub nepote Lanoi, in diluculo diei uigeſimi quarti Februarij, ac ſolẽnitatis diui Mathiæ, et natalis Cæſaris aperto Parco per brachia ſexaginta, in quo caſtramentabantur galli, illud ingreſſi ſunt, et facta ex Papia eruptione per Leiuam cen-

tum quinquaginta equestribus, manus cōseruerunt cum gallis etiam diuisis in quatuor acies, unam scilicet Rhetorum, et Valensium sex millium; secundam germanorum quatuor millium, tertiam Italorum trium milliū, & quartam guasconorum, et gallorum octo millium sub regulo Boisense, et profligatis Rhetis, et Valensibus, et Rege gallorum strenuè manus conserente uulnerato in facie, et pcum interempto Ferdinādo Castriotto Marchione sancti Angeli, et per Didacum de Auilla, et Ioannē de Rubieta equestres Hispanos, et superueniēte Motta Aniero ductore equestrium Borbonij, ope Petri Ossorij Locumtenentis turmæ equestris granatinorū, et Cæsaris Herculiani Foriliuiensis, et Io. Baptistæ gastaldi Neapolitani captiuato illos fuderunt captiuatis etiam Henrico Alibreto Rege Nauariæ, Notho Sabaudiæ, principe Lothoringiæ, Francisco Borbonio, Iacobo gabaneo, Ludouico Tramolia, Aenea Memorantio, Burgondiæ præfecto; Obegnino, ac sancti Pauli, et Briohis, Vallis Diandei, et Ambricorni regulis, Florentio duce Valensium, et Rhetorum, Francisco ex Marchionibus Salassorum, Federico principe Bozuli, galeatio Vicecomite, et multis alijs principibus, proceribus, ac Ducibus, unà cum Hieronymo Leandro episcopo Brundusij nuntio apostolico, et uccisis gulielmo Bonfierio Magistro militiæ, Tornaico, Aspare, ac Thoma Fusijs, galeatio Fortebiascho, Theodorico Souebergio, Ricardo Anglo Duce Soforti cognominato Rosa alba, Iacobo Dispachio, Busiuio, Ambosio, Francisco Palissa, et Boisio regulis, galeatio Seuerinate, et pluribus alijs ducibus, et gregarijs militibus supra decem millia pro parte quoque obrutis in aquis Ticini, dum aufugerent, et inde aufugiētibus Alarconi, et Claremontis regulis quatuor centum equestribus, et comite Aloysio de Arce tribus millibus

Rhetis

Rhetis,& Valensibus in Galliam trāsalpinam dimissis post se tormentis bellicis, & impedimentis, ac bonis immensi ualoris peruentis in Cæsarianos ex eis tantum desyderatis Castriotta, & Vgone Cardona, & septem centum gregarijs militibus, & uulneratis Ferdinando Daualo tribus uulneribus, & Leiua uno, & Regem Gallorum inde conduxerunt in arcem Piceleonis Theodoro quoq; Triultio die ultima, dum esset Renæ in agro Papiense ibi cum suis militibus captiuato per Sfortiadas. Et Columnenses copijs, quas coegerant ad auxilium Cæsaris audita strage Gallorum, ac captura eorum Regis ad Papiam, inuaserunt Vrsinos habentes in armis ad opem Regis in Latio quatuor centum equestres, ac mille ducentum pedestres, & fuderunt, eos insequentes usq; in urbem, in quam pedem retulerant multis ex eis desyderatis. Et dum ibi Columnenses, & Hispani, & alij sequentes partes Cæsaris se accingerent ad prçlium autore Duce Suessæ ibi legato Cæsaris penes summ. Pont. in Vrsinos, & Gallos, Dux Albanensis sedata discordia Vrsinorum, & Columnensium per summ. Pont. exautorata parte Gallorum, quos secum habebat classibus pontificia, & Gallica ex Vrbe traiecit ad ciuitatem ueterem, & inde in Galliam cum Laurentio Vrsino quatuor centum equestribus, mille Germanis, & nōnullis cohortibus Italorum, ac tormentis bellicis Senensium, ac Lucensium. Et ex Cæsarianis, qui erant ad prçsidium dominij Mediolanensis quatuor centum equestres, & octo millia Germanorum, dum ibi incolæ graui inopia laborarent, & malè se haberent, inde iuerunt in agros Placentinum, Parmensem, & Regiensem ad statiua sibi solutis per Florentinos ex ordine summ. Pont. aureis uiginti quinq; millibus pro stypendio. Et Ludouica mater Regis Gallorum, & alij proceres Galliæ deputati ad regi-
men

men Galliæ, dum timerent ei moueri bellum per Regem Angliæ, & Borbonium ipsius fines, muniuerunt pręsidijs transmissis pro liberatione Regis legatis ad summ. Pont. ac Venetos. Et Carolus Cæsar die decima nona Martij, dum esset Mandrili habito nuntio uictoriæ Papiensis, & captura Regis Gallorū sumpta Eucharistia, & per ibi clerum factis rogationibus egit gratias omnipotenti Deo, & nec signa lętitiæ ostendit, nec ostendi uoluit, & adhibito consilio pręsule Osmi confessore suo, ac Federico Duce Aluæ suo pręfecto pręttorij exortatus per pręsulem ad dimittendum Regem, & cum eo ineundum pacem, ac mouendum bellum infidelibus, & hęreticis, & per Ducem ad eum retinendum, & nec dimittendum, nisi prius stabilitis rebus imperij, ac regnorum suorum transmisso Bureno cubiculario suo in Italiā Piccleonem ad Regem ipsum ibi adhuc in arce detentum ei obtulit ipsum dimittere sibi dimissa tota Burgondia, & Borbonio Duci Gallia Lugdunense, & Regi Angliæ nonnullis urbibus ex Picardia dimissis, & his non admissis per Regem facta sibi oblatione per ipsum ducendi uxorem Eleonoram sororem Cęsaris, & R. Emanuelis olim Regis Lusitaniæ obtēta Burgondia pro dote, ac Cęsari cesso omni iure sibi spectante in dominio Mediolani, & nubere Borbonio Margaritam R. Alanzoni reguli sibi dimisso Ducatu suo, ac dato alio principatu, ac pro eius liberatione multa pecunia, & mari, & terris dandi copias militares, quibus iret Romam ad accipiendum ibi coronā imperialem, incitatus per regem Angliæ, ac Borbonium ad prosequendum bellum unà cum eis ad uersus Gallos, & occupandam Galliā, ex qua Rex Angliæ haberet Picardiam, Normandiam, Aramouicam nunc Gennam, & Guasconiam per eum consignata filia adhuc infantilis ætatis ei ꝓmissa uxore, illud mouere recusauit.

Et

Et Rex Anglię ob id indignatus sibi transmisso legato per Ludouicam matrem Regis Gallorum cum ea, ac Gallis percussit fędus autore Cardinale Eboracense. Et Cæsar Lanoio interueniente de mense Maij percussit fędus cum summ. Pont. ac Florentinis ad mutuam defensionem eorum, quæ haberent in Italia, & dominij Mediolanensis, & quo Florentini pacti sunt soluere Cęsarianis, qui erant in Italia aureorum centum millia, modo egressi fuissent dominium ecclesiæ, & incolæ dominij Mediolanensis uterentur sale Ceruiense, & compellere Ducem Ferrariæ dimittere Ecclesiæ Regium, Ruberiam, & alia, quæ ipsius tenebat, solutis eis dimissis, Cęsari, per summ. Pont. alijs aureis centum millia, & qui cognosceretur, an Mutina spectaret ecclesiæ, seu imperio, & ubi spectaret imperio, dimitteretur ecclesiæ sub fęudo, sin minus ei libera remaneret, & recepit in sui protectionem Ducem Ferrariæ sibi per eum solutis aureis quinquaginta millib. & Marchione Montisferrati aureis quindecim millibus, & Genuenses totidem, ac Senenses totidem, & Lucenses decem millib. & quibus pecunijs solutum fuit stypendium Cęsarianis, ex eis dimissis Germanis redire domum. Et Senis orto tumultu ob cędem Alexandri Briti cōmissam per Hieronymum Seuerinā fuit ibi mutatum regimen, ex adhęrentibus Cęsaris ei propositis, depositis ijs, qui sequebantur partes pontificias. Et Rex Gallorum unà cū regulis Memorantio, Boisense, ac Baliuo, sex suis triremibus, & alijs sexdecim Cęsaris fuit ad eum conductus die septima Iulij per Lanoium in Hispaniam, & carceratus in arce Madrili. Et Cęsar inde transmisit in Italiam ad Sfortiam priuilegium fęudi dominij Mediolanensis sibi cōcessi sub onere ei soluendi aureorum quinq; centum millia, & accipiendi sal pro usu ibi incolarum ab Archiduce Austriæ, dimisso

exer-

exercitu, quem habebat in Italia, preter equestrium, qui habere debebant statiua in dominio Mediolani, ex eis septem centum illinc abituris in regnum Neapolitanum, ac Hispanorū, quibus danda erant statiua in regione Salassorum, & Dux Borbonius iret in Hispaniā dimisso Ferdinando Daualo duce supremo Cęsaris, Qui cum Leiua die quarta decima Octobris accersitis ex regione Salassorum, ac Galliæ subalpinæ cohortibus Hispanorum Nouariam, ac Hieronymo Morono, & ibi eo detento, ac transmisso in arcem Papiæ coegerunt Sfortiam, uti insimulatū de tractatu facto in Cęsarem de eo exuendo regno Neapolis occisis oībus Hispanis, qui erant in Gallia cisalpina, quod debebat concedi Daualo sub fęudo per Pont. Max. qui huic tractatui consensisset, unà cum Venetis, sibi dimittere Cremonam, ac Mediolanum unà cum arcibus Leuci, & Picceleonis, cum iam potiti essent reliquo dominio, & in arce Mediolani obsederunt destinatis Cremonā ad eam accipiendam Germanis mille quinq; centum sub Coradino de Glurnes; qui illuc applicuerunt die uigesima quinta Octobris, & ibi arcem obsederunt. Et Veneti his auditis, dum tractarent Marino Caraciolo penes eos pro Cęsare oratore interueniente cum eo inire fędus, suspicati, ne Cęsar retento dominio Mediolani bello ipsis moto, eos quoq; exueret ipsorū dominio, ad ipsum fędus progressi sunt Cæsari solutis aureis centum millibus. Et mox summ. Pont. ac ipsi unà cum Gallis Ludouica matre eorum Regis, & Francisco Borbonio, & Claudio Guisa principe Lothoringię galliæ rectoribus requirentibus societatem inierunt ad defensionem Sfortiæ ob indignationem summi Pont. conceptam in Cæsarem recusantem cōpelli Ducem Ferrariæ ad dimittendum ecclesiæ Regiū, & Ruberiam, & alia, quæ pro eo conuenerat Lanoius ipsi

restitui,

restitui,sed recepto Duce in protectionem instante ei ipsa dimitti unà cum Mutina, quæ erat imperij, & quam Dux offerret ab eo conducere sub fęudo solutis Cęsari aureis centum millibus,& totidem summ. Pont.& nec concederet, ut incolæ dominij Mediolanensis, qui utebatur sale Archiducis Austriæ uterentur sale Ceruiense. Et summ. Pont. àc Venetis requisitis ad ipsam societatem per Ludouicam matrem Regis Gallorum oblatis ad recuperãdum dominium Mediolani Sfortiæ quinq; centum equestrib. quos transmisisset in Italiam, ac aureis quadraginta millibus mensuatim pro stypendio pedestrium, quibus opus fuisset ad eã expeditionem, moto etiam bello Cæsari per Gallos ad fines Hispaniæ, et per sum. Pont. ad eam recuperationem unà cum Venetis mille octo centum equestribus, bis millibus uelitib. et uiginti millibus pedestrib. Et Cæsar his intellectis ad mitigãdum sum. Pont. ad eum Romæ destinato legato Herera commissario sibi obtulit compellere Ducem Ferrariæ ad dimittendũ ecclesiæ Regium, et alia, quæ, ipsius teneret,et nec,ubi Sfortia priuaretur dominio Mediolani, et seu obijsset, illud pro se retinere,et nec concedere Ferdinando fratri suo, nec Borbonio, et cum ob hoc summ. Pont. et legatus Cęsaris discordarent, et legatus Cęsaris petijsset inducias ad eum consulendũ ipsum fędus aliquantulum fuit dilatum. Et Dux Mediolani, dum ægrotaret, ac confęderati differrent parare copias, et ei auxiliari, dimissa arce Mediolani Cæsarianis Cremonam se recepit, et ibi arcem ingressus fuit, et die uigesima sexta Decembris cohortes, et turmæ Hispanorum illuc applicuerunt. Et Ferdinandus Daualus filius Alphunsi ex Maria Cardona filij Didaci Hispani filij Roderici, et Marchio Piscariæ, et Aquini hora tertia noctis diei uigesimi Decembris eclipsi lunæ prius pallidæ, mox

nigræ,

nigræ, deinde sanguineę instar sanguinis draconis, & mox rubeæ uigente, die sequente annorũ triginta sex Mediolani obijt ex sanguine à mẽbro uirili effluxo, nulla dimissa prole ex Victoria Columna uxore post se relicta. Ariminij, & Cesennæ die quinta Iulij superueniente nimbo cũ tonitribus, & fulguribus, & uehementibus uentis, ac durante tota die fuit ibi causatum immensum augumentum aquarum, quo ibi multa ædificia corruerunt, & ultra bis mille ex illic incolis perierunt tum aquis obruti, tum ruina ædificiorum oppressi. In uico Iouis altæ agri Cremonensis euenit casus miserabilis, nam per puellam ex ibi incolis annorum quatuor fratris sui annorum quinq; membro uirili cultello amputato, eoq; mortuo superuenta eorum matre puella fuste uehementer percussa occisa, & mox dum illuc appulisset maritus, & eorũ pater ipsis uisis mortuis ex nimia impatientia doloris ꝑ eum interempta uxore, & domo eorum habitationis, in qua hæc contingerunt, combusta seipsum laqueo suspendit.

1526 Anno altero Franciscus Gallorum Rex abiecta omni spe libertatis, ac diffisus Cæsare, incidit in grauem infirmitatem, & Margarita eius soror R. Alanzoni ipsum accessit. Et Carolus Cæsar contradicente Mercurio Gatinara eius supremo cancellario, & exhortante Lanoio die quinta decima Februarij ex consensu Ducis Borboni sibi concesso dominio Mediolani iussit eum dimitti firmata utrinque iuramento conuentione, ac perpetua pace, qua Rex promisit ducere uxorem Eleonoram sororem Cæsaris dote aureorum ducentum millium Ludouico primogenito suo nupta etiam Eleonora filia, ac dimissa Cęsari Burgondia cum comitatibus Nantes, ac Nadini, alijsq; sibi ex Flandria spectantibus, & eius superioritate, ac comitatu Atrebatum, ac cesso omni iure sibi competente in

regno

regno Neapolitano, dominio Mediolani, & ciuitatibus Genuæ, Hastæ, Alexiæ, Neruiorum, Lillæ, Donai, Peronę, Pictonum, ac Boloniæ sitis ultra flumen Sequanam, & quod etiam Henricus Alibretus dimisisset Cæsari omne ius, quod sibi prętendebat spectare in regno Nauariæ olim Ioannis eius patris, eiq; recusanti illud dimittere non auxiliari, & nec Duci Vintimbergensium, nec Ruberto Duci Martiæ, & etiam mortuis Duce Menapiorum nunc Geldrensium, ac Comite Zulaphi, ut ipsius ducatus, & comitatus peruenirent in Cęsarem. Et Rex quoq; in sui gratiam reciperet Ducem Borbonium, Principem Aurengiorū, & Marchionem Salassorum, & alios, qui adhęsissent Cæsari, sibi restitutis quibuscunque, quibus eos exuerat, permitteretq; Borbonium agere uia iuris contra Ludouicam Regis matrem pro comitatu Aquitaniæ, & Cęsari traiecturo in Italiā traderet quatuor triremes magnas, & duodecim mediocres cum quatuor nauigijs, & solueret ducentū millia aureorum, quibus penderet stypendium semestre sex millibus pedestribus, & sexcentum equestribus, quibus traiecturus erat in Italiā, & pro his obseruandis dare obsides Ludouicum, & Henricum primogenitos, & ubi dimitterentur, Carolum tertium filium penes se tenendum, & ēt sibi prębere per semestre quinq; centum equestres, ac soluere stypendium aliorū sex millium pedestrium, & penes Regem Angliæ procurare liberare Cęsarē ab obligatione aureorum quinq; centum millium, quam uersus eum habebat, sin minus eos sibi solueret, & deducto Rege die decima Martij ad Fontem Rabidum ad limites Galliæ, & Hispaniæ, & quòd mox per eos ambos rogaretur sum. Pont. ad conuocandum in unum omnes principes, ac populos Christianos aduersus infideles, & hæreticos concessa ob id omniū scelerum indulgentia auxiliantibus, ac pręstantibus

tibus nomen suum,& ex eorum bonis erogantibus ad bellum secum gerendum. Et Rex Gallorum dimissus,& profectus Lutetiam, & ibi coactis suis proceribus, & consultoribus Ecclesiasticis, & Secularibus coram eis propositis per eum promissis Cæsari, ut pręfertur,& discussis,& unanimiter declaratis per eos ipsa non esse obseruanda tamq̃ facta per captiuum, iure belli pęcunia redimendum, & p ipsum ob id, & pro redemptione filiorum oblata Cæsari multa pæcuniarumsumma,& per Cæsarem non admissa, sed interpellato Rege ad pristinam captiuitatẽ,& nec dimissa resistentibus Burgõdionibus Burgondia Lanoio in Galliam profecto ob id unàcum Rege,ut ibi promissiones per eum factæ, ut perfertur, ab ipso ratificarentur, & requisitus per Sum. Pont. etiam indignatum in Cæsarem unà cum eo, ac Rege Angliæ, ac Venetis in ipsum die uigesima secunda Maij percussit fædus pro recuperando dominio Mediolani Sfortiæ dimittendo, & qui Rex teneretur cedere omne ius sibi in eo competens eidem, ac successoribus suis per Sfortiam, ac successores suos perpetuo solutis quotannis aureis quinquaginta millium, & dimissa ciuitate Hastensi Duci Aureliensi filio Regis per eum gubernanda, & etiam pro uendicando Regno Neapolitano dimittendo filio Regis proponẽdo, & eligendo per Sum. Pont. sub obligatione etiam perpetua quotannis soluendi Regi Gallorum aureorum septuaginta millih, & dimisso Antoniotto Ducatu Genuæ,ubi eis adhesisset, & Mediceis conseruati in dominio Florentiæ, assignatoq; Regi Angliæ in Regno Neapolis Principatu annui redditus aureorum triginta millium, & Cardinali Eboracensi in Italia redditu annuo aureorum decẽ milliũ, & Cæsare se his adherente ei dimisso Regno Neapolitano, ex ipso tamen assignato Sum. Pont. Principatu

redditus annui aureorum quadraginta millium,& ubi id, ac dominium Mediolani, ac filios Regis Gallorum dimittere recusasset, ei moueri bellum, & Cęsare ad hæc requisito per Sum. Pont. ea facere recusante, ipsi indicto bello destinauit in Italiam aduersus ipsum sex centũ equestres, totidem uelites,& octo millia pedestrium Guasconorum sub Michaele Antonio Marchione Salassorum, & multis alijs ducibus, etiam conductis ad sui stypendium decem millibus Eluetijs pro recuperando Torniaco in Picardia, ob id, & illuc, & Chaletum transmisso exercitu per Regẽ Angliæ, & per sum. Pont. & Venetos conscripto in Italia alio exercitu, & per Leiuam, ac Alphunsum Marchionem Vasti coactis Cęsarianis aduersus eos in dominio Mediolani compulsis Mediolanensibus ad eorum stypendium, & Venetis egressis Veronam sub Duce Vrbini, ac Pontificijs octo millibus pedestribus, & multis turmis equestriũ sub Ioanne Mediceo unà cum eis ingressis Ducatum Mediolani ad opem Sfortiæ, & per Venetos dolo, ac opera Ludouici Vistarini occupata Laude inde expulsis septem centũ Cæsarianis ibi ad prędidium degentibus sub Fabritio Maramaldo,& alijs tribus millibus ad eorum subsidiũ ꝓperatis Daualo, & Ioanne Vrbina ducibus facta utrinq; pugna repulsis, & per pontificios, ac Venetos pedestribus sexdecim millibus, & equestribus bis mille quinq; centũ obsesso Mediolano, & ibi facto prẹlio cum Cęsarianis per eos inde repulsis Melignanũ, & ex Mediolano transmissis Papiam mille quinq; centum pedestribus, & ex eis remanentibus Mediolani quinq; millibus Hispanis, & tribus millibus Germanis nonnullis turmis equestrium in illos se conferentibus quatuordecim millibus Heluetijs,& per Mediolanenses, cum tributis plusquàm par esset eos Cęsariani opprimerẽt, Mediolani riln illos excitato tumultu,&

ex eis occisis ibi quàmplurimis repressi, & Cremonæ cum ad pingendum ex ordine ibi rectorum, p Carolo Cæsare, ut pingerentur eius insignia in parte anteriori, & patentiori turris illic eminentioris, correspondente plateæ ibi maiori ad eam appositæ machinæ ligneæ, quibus sustinerentur eorum pictores, nullo ibi existente igne, sed eo excitato ex radijs solaribus tunc, cum esset meridies æstiuus prodigiosè accensæ, & combustæ fuerunt, & opus ipsum omissum fuit. Et pontificij, & Veneti dimissis Heluetijs ad obsidionem Mediolani octo millibus pedestrib. duce Malatesta accesserunt Cremonam, eamq; demolitis templis, ac monesterijs diuorum Angeli D. Sanctæ Mariæ gratiarum ordinis minorum diui Francisci, Cathaldi ordinis Seruorum D. Sanctæ Mariæ de obseruantia, & Zenonis, monialium conuentualium ordinis diui Benedicti constructis in eius suburbijs, eiusq; portis sanctorũ Lucę, & Michaelis, & Mosiæ obturatis, & ibi portis, & turriculis Vrbicule dirutis munitam præsidio bis millium Germanorum sub Coradino de Glurnes, & mille quinq; centum Hispanorum sub Thoma de Sangies nuncupato Balacete, & ducentum equestrium sub Sarra Columna die secunda Augusti obsederunt, & die sexta infęliciter oppugnarunt tribus in locis apertis eius mænijs cum pillis ferreis, & marmoreis ex tormentis bellicis illuc conductis in ea exoneratis, amissisq; ex ipisis Venetis, ac Pontificijs circiter mille cum plurimis tribunis, & die quinta Septembris Francisco Maria Duce Vrbini eorum exercitus supremo rectore ipso reliquo exercitu illuc superuento, utrinq; factis multis leuibus prælijs; in quibus multi alij utrinq; occubuerunt, ex pacto die uigesima quarta Septembris receperunt, & Cæsarianis illic abeuntibus die decima Octobris, die decima octaua dimiserunt. Sfortia illuc pro

fecto

fecto Petro Pisauriense ibi pro Venetis legato, & pro Cæsare Prætore Ascanio Botta I. C. Cremonense, eiq; per Sfortiam substituto Signorino Cutica I. C. Alexandrino. Et Mediolanenses, cũ adhuc immensis oneribus oppressi tumultum excitassent in Hispanos ibi degentes, per ipsos repręssi fuerũt nõnullis ibi popularibus occisis, & quibusdam eorum nobilibus sibi suspectis illinc relegatis graui eorum excidio, ac calamitate Summ. Pont. reconciliatus Vespesiano Columnę filio Prosperi, cum quo bellum habuerat dimissis tribus millibus pedestribus, quo tenebat ad urbis pręsidium Pompeo Columna, & etiam Vespesiano ad instigationem Vgonis de Monchada Romæ legati pro Cæsareicain copijs ingressis, ipsoq; aufugiente in arcẽ Adriani compulsus fuit factis inducijs cum eo per quadrimestre reuocare in agrum Placentinum ex dominio Mediolani copias, quas ibi habebat ad auxiliũ Sfortiæ. Et Ferdinandus Archidux Austriæ, ex Germania per Tridẽtinos saltus sub Georgio Frandisbergo transmisit in Italiam ad opem Cæsaris fratris quatuordecim millia Germanorũ cũ ualida equestrium manu, Venetis occurentibus, ac frustra repugnantibus, & quibus progressis in agrũ Mantuanũ ad Gouernoledum occurrissent Dux Vrbini, & Ioannes Mediceus eorũ copijs, dimissis Gallis aduersus Cæsarianos in dominio Mediolani, & utrinq; commisso prelio, & uulnerato Mediceo ex pillula ex sclopo emissa in altero crure, & delato Mantuam, & ibi mortuo Germani præualuerunt, & Galli per eos, ac Pontificios Laurentio, Vrsino, & Guidone Rongono ducibus expugnata Modoetia, & nonnullis receptis ex dominio Mediolani superuenta hyeme iuerunt ad hybernia. Et Franciscus Sfortia Dux Vrbini, & Petrus Pisauriensis legatus Venetorum, & legati Gallorum, & aliorum confęderatorum, & Marchio

Salassorũ die duodecima Decembris habuerunt comitia Cremonæ Carolus Cæsar duxit Vxorem Isabellam filiam Emanuelis,& sororem Ioannis Regis Lusitaniæ ex dispensatione Summ. Pont. dote aureorum centũ septuaginta millium, & Ioannes duxit Vxorem Catharinam sororem Caroli. In montibus Vrbini facto conflictu inter Coruos, & Miluos quàm plurimis occisis Corui succubuerunt. Et locustę quoq; in ea regione graue damnum intulerunt ibi fructibus. Mulier rusticana ex uico domorum de Stephanis agri Cremonensis peperit portentum solo lumine dextro, duobus cornibus in fronte, & absq; lumine, & carnibus leprosis, & corrosis.

1527 Anno sequente Cæsariani exercitu uiginti millium Germanorum sub Georgio Frundisbergo, Hispanorum sex millium, & Italorum quatuordecim millium Carolo Borbonio Duce supremo Placẽtia obsęssa, & oppugnata, & dimisso Mediolani congruo pręsidio etiam Germanorum, & Hispanorum sub Leiua, & recepto in eius partes Duce Ferrariæ ex Gallia cisalpina per Flaminiam iuerunt uersus Romam, & Frandisbergo infirmato, & mortuo Ferrariæ ingressi Hetruriam irrumperunt agrum Florentinũ, & inde profecti Senas eas obsederunt. Et dum Galli, & Veneti confederati Vrbinate, & Salutiano ducibus eos insequentes exercitu appulissent Florentiã die sexta Aprilis, ibi tumultu excitato per Florentinos pro recuperanda libertate, & represso ꝑ principem Bozuli ex ducibus Gallicis ipsius prudentia, & dexteritate, & in montibus Camertinis turma equestrium Cæsarianorum illac traducta per Orpheũ Aufidam pręlio profligata à Camillo Vrsino copijs suis dimissis Senis inuito Lanoio eis occurrente ad Aretium. per eum data fide summ. Pont. eum, nec dominium ecclesiæ non infestaturum fore, Cęsariani Romam prope-

properarunt,& die sexta Maij oppugnarunt,& ibi Borbonio ex ictu pillulæ ex sclopo emissæ ab urbe occiso, eiq; suffecto Philiberto Auregiorum principe Sequano expugnarunt,& ingressi diripuerunt summ. Pont. incolumi ingresso arcem Adriani, in qua obsessus, & addactus necessitate se illis die sexta Iunij ex conuentione secum inita, & firmata per Cęsarem die ultima Octobris quatuor centum millibus aureis pro parte solutis,& reliquis promissis solui, quàmprimum parasset pro ipsius redemptione, per eum ex iussu Cęsaris datis obsidibus de ipsis soluendis, illinc clam Germanis, & Hispanis eum custodientibus se contulit ad Vrbem ueterem. Et Florentini ex Florentia expulsis Hypolito cardinale filio Iuliani Secundi, & Alexandro filio Laurentij quond. Petri Medicei, & alijs eorũ factionis, qui iuerunt Lucam, se uendicarunt in libertatẽ. Et Veneti ex dominio ecclesiastico Ceruiam,& Rauennã, & Dux Ferrariæ Mutinam receperunt. Et de mense Maij propè, & extra portam Omnium Sanctorum Cremonæ propugnaculo,& altero ad portã sancti Michaelis inchoatis,& die tertia Iulij audito terremotu, ex Cęsarianis septem millia Leiua duce, Sfortiadũ tria millia Italorum pedestrium pro Sforcia coactorum Cremonæ, Laudæ, & ex locis Insulæ fulcheriæ sibi suppositis ex dominio Mediolani eis munitis pręsidio, dum irrumpissent eius Ducatũ, & occupassent Modoetiam, illuc properantes inde expulerunt, & Modoetiam diripuerunt. Et Odettus Fusius regulus Lautrechi exercitu coacto cõmuni stypẽdio Galliæ, & Angliæ Regũ intellecta per eos urbis occupatione, & direptione, ac obsidione summ. Pont. in arce Adriani facta per Cęsarianos, ad ipsum liberandum ex Gallia descendit in Italiam,& firmatis ad principiũ Augusti castris ad urbem Hastensem, & illinc transmissis copijs ad oppi-

dum Boschi in agro Alexādrino illo expugnato, direpto, & combusto ibi captiuatis Germanis cohortium Co. Lodroni ex Alexandria illuc ad pręsidium transmissis, profectus fuit Genuam, & ibi secum coniuncto Cæsare Fulgosio, eius copijs, ac Andrea Doria ex equitibus sancti Michaelis illuc appulso classe Gallica triremium decem, & septem, ac plurium nauigiorum eam mari, ac terris obsedit, ac redegit in ius Regis Gallorum, inde expulsis Antoniotto Adurno ibi Duce, Augustino Spinula, alijsq; eorũ agnatis, & Flischis, & ibi captiuatis Sinibaldo Flischo, & Gabriele Martinengo, Antoniotto aũt illinc aufugiente, ibi Philippo Doria dimisso in carcere, in quo eum poni fecerat, ipsaq; munita pręsidio Gallorum sub Theodoro Triultio ibi constituto rectore inde abijt Alexandriam, eáq; oppugnauit, ac recepit inde Cæsarianis, qui ibi erant ad pręsidium, dimissis incolumibus, & illac transiuit in Ducatum Mediolani, & ibi secum cõiunctis copijs Venetorum profectus Papiam, eam quoq; oppugnauit, & cępit, diripiq; iussit die decima Octobris Ludouico Barbiano ibi ad pręsidium duce eam egresso, & dum illius fidei se permisisset, detento, & transmisso Genuam, & illinc Petro Nauara copijs suis destinato in Cæsarianos egressos Mediolanum, & Abiate grasso recepto illic firmatos, illisq; ope Sforciadum secum coniunctorum inde expulsis, ex Papia abijt Placẽtiam, & ibi Duce Ferrariæ, & Marchione Mantuæ interuentu legatorum suorum illuc transmissorum receptis in partes Regis Gallorum, inde motis castris exercitu uiginti quinq; millium pedestrium, & bis mille quinq; centum equestriũ iter suum direxit uersus Romã. Et Cęsariani duce Leiua egressi Mediolanum Venetos, ac Sfortiades iunctis armis ingressos eius Ducatum, ipsis occurrentes coegerunt pręlio pedem referre Melignanum,

& illinc

& illinc mox abire. Et cum mox Io. Iacobus Mediceus conductus per Gallos, & confęderatos ad eorum stypendium occupato Mongutio inter Nouicomium, & Leucũ inde copijs suis in eos castramentantes ad Melignanum transiuisset, ipsosq; compulisset retrocedere Mediolanũ, & deinde tentata infęliciter recuperatione Mongutij per Ludouicum Barbianum ex ducibus Cęsarianorum, copijs suis egressi adhuc in ipsum, & secum prelio congressi ad Gallarate, eum, ipsiusq; copias fuderunt, & dum fuga lapsus ad fines Lacus Larij Leucum, quod tenebant Cęsariani, obsedisset ex arce Olgiati in aduersa ripa Abduę, etiam per eum occupata expulerunt, & deinde eidem concesso Leuco ex cõsilio Hieronymi Moroni in partes suas habuerunt aduersus Sfortianos, & confęderatos, & omnia, quæ ipsi ex dominio Mediolani occuparant in eius parte superiori, recuperarunt unà cum Nouaria Philippo Torniello ciue suo, & militante stypendio Cęsaris eam ingresso, ex ipso Ducatu; & ex agris Papiensium, Nouariensium, & finitimorum per eum, & alios pręda passim abducta. Et Henricus Iunior Dux Pruincensis ex Germania inferiori decem millibus Germanis, & sex centum equestribus de mense Maij in gratiam Cæsaris, ut suis opem ferret in Italiam sibi frustra resistentibus Venetis irruit, & omnibus locis, per quæ transibat direptis, ac ferro, & igne uastatis, nisi sibi ibi incolæ parati essent pecunias pendere, obsedit Bergomum, eoq; dimisso, secum coniunctis Hispanis, eis Laudæ appropinquauit, ad cuius pręsidium erat Paulus Sfortia duodecim cohortibus Italorum, & cum illinc per eos repulsus fuerit graui strage, & ex Germanis infectis epydimia, quæ in dominio ipso debacabatur, multi perijssent, cum illis, qui sibi ab illa, ac strage, superfuerint, redijt in Germaniam ad medium Iulij. Et Hispani pedem retu-

lerunt Melignanum omisso Mediolano ferè ab omnibus dimisso ob grauia onera, quibus ibi incolæ pillos omissa omni pietate afficiebantur, & Papiam occuparunt Annibale Picenardo duce Sfortiano, eiusq; pedestribus mille ducentũ, quibus eã tuebatur inde expulsis, & quæcunq; alia ibi finitima. Et Franciscus Borbonius Com. S.Pauli, cũ ex Gallia transalpina iussu ibi Regis, ut resisteret Pruincensi, ac Germanis alio exercitu octo millium pedestriũ, sex centum equestrium, & totidem uelitum descendisset in Italiam, & receptis nonnullis ex dominio Mediolani, quæ peruenerant in Cęsarianos, progressus fuit in agrum Cremonensem, & ibi secum coniunctis copijs Venetorũ, ac Sfortiæ, eis Papiam regressus ipsam expugnauit sibi resistẽtibus Petro Birago, & Butichiella ducibus Cęsarianis ibi ad pręsidium illuc ad opem transmissis per Leiuam à Melignano septem centum pedestribus, ex septem millib. quos secum habebat, & in cuius oppugnatione Annibal Picenardus Cremonensis, & eius pedestres strenuè se gesserunt, & Hispani pedẽ retulerunt ex Melignano Mediolanum. Carolus Cæsar die undecima Nouembris, dum esset Burgis in Hispania sibi ad eum missis fęcialibus per Regem Gallorũ prouocatus ad duellum illud acceptauit, bellumq; mouit Duci Geldrensium Regis Gallorũ partes sequenti, eumq; obsessum in urbe Tilla multis exuit, & cui Rex nullã opem ferre potuit. In uico Domorum de Stephanis agri Cremonensis contingit casus horrendus, & miserabilis, nam ibi incola ualdè infestatus per militem impium hospitantem in domo eius habitationis, ut sibi prouideret de carnibus, quas comederet, eum uehementer percutiendo, cum non haberet, unde posset eas emere, occisis per eum filia annorum duodecim, & filio octo, eorumq; carnibus coctis, & militi appositis ex nimia doloris

impa-

impatiẽtia mox ad flumen Ollij profectus in ipsum se proiecit,ac suffocauit.

Anno sequuto Cremonæ episcopo Benedicto Acolto, 1528
& Petro patruo suo Cardinale ꝑpetuo administratore,& Prętore Benedicto Tonso I. C. Mediolanense, & Ducali Senatore integerrimo, & sub quo multi improbi scelerũ suorum pœnas dederunt, eiq; mortuo ad principiũ Aprilis substituo Ludouico Porro etiam I. C. Mediolanense, & Ducali Senatore, Galli Lautreccho duce secum cõiunctis quatuor millibus Germanis sub Petro Aduocato Brixiẽse, ac totidem Italis,& quinq; centum equestribus,& mille quinq; centum uelitibus Venetorum, ac Florentinorũ sub Alphonso Estense, ac turmis Valerij Vrsini progressi sunt exercitu triginta millium pedestrium,& equestrium sex millium in Latium,& ibi occupata Aquila,& alijs in ea regione irruperunt Apuliam,& cum ex Cæsarianis sexdecim millia pedestrium, & bis mille equestrium Alphonso Daualo, & Alarconio ducibus urbẽ egressi, eosq; insecuti ad Troiam in Apuliam firmassent castra illuc in illos transiuerunt, & ibi utrinq; cõmisso prelio,& mox alijs leuibus factis per septendium,quo illic castramentati sunt Camillo, & Valerio Vrsinis strenuè se gerentibus ex ducibus Gallorum,& cum Cæsariani superuentis in auxilium Gallorum alijs sex millibus pedestribus Florentinorum sub Aluiano clam motis castris inde profecti Neapolim eam ingressi fuissent illos insequutis Melphim expugnarunt, ac diripuerunt ibi tribus millibus, & ultra Cæsarianis,qui illic erant ad prędidium, occisis, & ex Gallis desyderatis circiter mille quinq; centum,& Venusio,& nonnullis alijs ciuitatibus, oppidis, ac uicis receptis per eos, obsederunt Ariano etiam tunc per Cęsarianos,quia ibi incolæ eis noluissent parere,depopulato. Et cum Philippus Doria classe

ſe Genuenſium octo triremium, & Andreas Doria claſſe Gallica illuc ad ſubſidium Gallorum applicuiſſent, & per eos cõmiſſa pugna cum claſſe Cæſariana ſex triremium ad promontorium Vrſi propè ſinum Amalfitanum, & profligata Cæſariana occiſis Vgone Moncada Prorege Neapolis, Mancino Daia, cum multis alijs ducibus, & ſeptem centum Hiſpanis, & totidem nauarchis, & captiuatis Daualo, Aſcanio, & Camillo Columnenſibus, & multis alijs Hiſpanis, ac Neapolitanis ducibus, ac militibus gregarijs, qui erant ſuper ea, & ligatis ad catenã, & coactis nauigare, modo non forent uulnerati, & ex Genuenſibus, & Gallicis millitibus, & nautis autem occiſis circiter quinquecentũ, & in Calabriam quoq; inter Cæſarianos, & Gallos geſto inuicem bello, & per Gallos ibi receptis multis, & ad Anuerſam ibi utrinq; bis cõmiſſa pugna, in qua prius preualuerunt Cæſariani, & mox ſuccubuerunt Ferdinando Gonzagha eorũ duce, & Neapolim appulſa claſſe Gallica, ſuper qua erat Laurentius Vrſinus eius copijs, ac ſuperuenta claſſe Veneta Io. Petro Lando, & Io. Petro Mauroceno Præfectis ex Apulia redactis in eorum poteſtatem Mola, Palignano, Brandufio, & multis alijs municipijs ibi, & Calabriæ, & illic per eos, & Gallos cũ Cæſarianis factis multis leuibus pręlijs diuerſo marte, & ex epydimia tunc ferè ubiq; in Italia ſæuiente ex Gallis, qui ibi erant de menſibus Iulij, & Auguſti ferè quarta parte extincta, & Lautreccho die duodecima Auguſti, ac principe Valdemõtis, qui recepta Neapoli iure maiorum ſuorum ſperabat ibi ſe fore Regem, & Marchione Salaſſorum, & Paulo Camillo Triultio, multiſq; alijs proceribus, ducibuſq; ac nobiilibus tum Gallicis, tũ Italis tam ex febre, quàm alijs diuerſis morbis ibi in caſtris, & alibi in locis, ad quæ ſe receperant, ut curarentur, ex uiuis ſublatis, reliqui dimiſſa, Neapoli

pedem

pedem retulerunt, ad municipiā ibi propinqua, & cum Cæsariani Neapolim egressi eos insequuti fuerint, ferè omnes die uigesima nona fuerunt captiuati, & spoliati ab illis, qui mox Capuam, & alias Vrbes, & oppida, quæ occuparunt Galli, ex regno Neapolitano, receperunt, & bellum prosequuti sunt reliquos Gallos, & Venetos, terra, & mari in Apulia expugnata Manfredonia, ac oppugnato Trano per Venetos. Et Andreas Doria, cum Francorum Rex ab eo postulasset sibi per eum cosignari Daualum, & Columnā eis consignare recusatis ob id, & quia per ipsum fuisset stypendio defraudatus, in eum indignatus ab ipso defecit, & Genuam patriam suam inde Gallis expulsis unà cū Theodoro Triultio ibi pro eis rectore reddidit liberā, ipsiusq; constituit ducem Albertum Doriam, & mox uniuersam eius ditionem, ac Sauonam in sui potestatē redegit, & Genuenses, cum ex Gallis tria millia, ac Insubria regulo sancti Pauli ductore Genuam properassent eam recuperaturi, eos inde repulerunt, & ab ipsis Genuam tutati sunt, & ibi arcem per Theodorum Triultium omnium rerum penuria oppressum sibi deditam receperunt. Et Carolus Cæsar ex Hispania classe transmisit bis mille Hispanos penè omnes inermes, & ferè nudos, & omnium rerū indigos illuc ad eorum subsidium, si indiguissent, sin minus dominij Mediolanensis, et qui dum Barbiano duce Genuam conducti, et per Genuenses non admissi, per montes Placentinos longis itineribus ad Padi ripam aduersus Belzoiosum ducti ibi Pado traiecto Mediolanum profecti sunt, et Cæsariani ibi Antonio Leiua duce, dum eis nullus locus trans Ticinum pareret, et Veneti traiecta Abdua, et Galli unà coniuncti cum Sforcianis Mediolanū obsedissent, eoq; ipsorū paucitate diffisi potiri inde abijssent Veneti Melignanum, et Galli Landrianum, ut inde

irent

irent genuā oppugnatū traiecto Pado; Mediolano noctu egressi, gallosq; improuisos aggressi eos fuderunt regulo sancti Pauli eorum supremo ductore, et Hieronymo Castilioneo, et Claudio Rongono captiuatis unà cū multis alijs, et quàmplurimis occisis, et reliquis, dum aufugissent uersus Papiam per milites Piccnardi, qui ibi erant ad prçsidium pro Sfortia armis, et equis spoliatis. Et Torniellus ex ducibus Cæsarianis Nouariā per eius arcem, quam tenebat ingressis copijs suis eam occupauit inde expulsis Sfortianis, qui ipsam tuebantur, et mox inde egressus prçdatum, cum prçses ibi arcis eam, ac ciuitatem exiuisset. Et per Sfortiadas quinq; in arce captiuos, inter quos erāt tres Nouarienses, auxilio nonnullorum operariorum, qui ibi erant arreptis armis ipsam occupassent Hispanis, qui illic erant ad prçsidium tum trucidatis, tum carceratis, audita eius occupatione illuc properauit, & cum ipsam oppugnasset à Sfortianis diffisis sua paucitate sibi pacta eorū ac bonorum suorum incolumitate eam recepit. Carolus Cæsar Carolū Ducem Geldriæ sequentū partes Gallicas anno superiori per eum uico Olandæ opulenta direpta, & Monte ciuitate munitissima ad flumen Halæ obsessa, & ex pugnata per Cæsarianos se ei permittētem in sui potestatem recepit, eiq; donec uixisset, dimisit Frisiam sibi concessam per Philippum patrem Caroli, & etiam habuit ab Henrico Batauo prçsule Traiecti, & domino regionis Trāsiluanæ ex autoritate summi Pont. & consensu ibi accolarum dominium illic temporale, dum Dux Geldriæ in ea ipsum infestaret, dimissa quoq; Duci ipsi Graualinga ibi urbe per Ioannem eius principem, dum infestaretur per Georgium Ducem Sansoniæ, & Frisiæ dominum: Cremonæ à principio mensis Februarij usque ad principium mensis Decembris sçuijt pestis, ex qua plurimi cuiuscūq;

generis

generis perierunt, dum ibi forent excellētes Physici, inde oriundi Iacobus Alierus, Iacobus Barbos, Hieronymus Carenzonus, Simplicianus Macaneus, Marcus Antonius Hala, Homobonus Orfidius, uulgo Offredus, Georgius Fundulus, Hieronymus Lugarus, & Cathaldus, & Petrus pater, & filius della Manna, & Cathaldus fuit filius alterius Petri clarissimi Rhetoris, & Gramaticæ, & Doctoris litterarū humanitatis, & quia as Cremonæ cōi ipsius ære conductus publicè legi docuit, & interpretatus fuit sūma facundia, & Laude usq; ad eius mortem, & decesserunt Daniel Gaietanus, & Franciscus Concoregius pręceptor meus clarissimi Rhetores, & qui publicè ibi docuerunt litteras Grammatices, & Humanitatis, & etiam Gaietanus litteras Gręcas, quibus, ac Poesi eruditus fuit. Raynera secunda filia Ludouici olim Francorum Regis nupta Herculi Duci Ferrariæ ex Gallia illuc accedens die octaua Nouembris Cremonam accessit. Et ex ipsa peste, & fame in tota ferè Italia uigentibus infinitis mortuis, & per plurimos ex eis dimissis filijs tum ætatis infantilis, tum puerilis egenis uagantibus die, & noctu per itinera, templa, fora, & alia loca publica uictum sibi mendicantibus, Venetijs Hieronymus de Meanis ibi incola misertus eorum duram calamitatem, multos ex eis illic colligi, & conduci fecit in domos ad id paratas, & perpetuo uictu, et diurno ex suo proprio ære eis statuto ipsis dimissis sub regimine tum ecclesiasticorum, tum sęcularium probæ uitæ illinc abijt ad uicum Somaschę Ducatus Mediolani propinquam agro Bergomensi, et in ipsas ciuitates ope nonnullorum ibi incolarum Christi fidelium Bergomi erectis tribus hospitalibus, uno scilicet puerorum, alio puellarum, et alio mulierum ex impudica uita conuersarum ad pudicam, et alio Mediolani orphanorū Frācisci Sfortiæ ibi Ducis quoquę

auxilio,

auxilio, et ibi, et in ea regione collectis, et conductis in ea orphanis, et mulieribus impudicis earum ciuitatū, et illic collocatis, eis quoq; perpetuo, et diurno uictu assignato, eoq; Meano mox mortuo in ipso uico Somaschę, Et tunc multi alij idem opus pium, et laudabile imitantes in multis alijs ciuitatibus Italiæ, et pręsertim in Insubria idem operati sunt, Et Cremonenses procurātibus Pagano Ponzono priore clericorum ecclesię cathedralis Cremonæ, et Homobono Lizario heremitta Cremonensibus multorū aliorum ope assignarunt puellis ędes hospitalis eorum de Tinctis in uico ibi sanctę Suphiæ, illic constructo oratorio sub titulo diuæ Vrsulæ, et pueris empta domo in uico sancti Nazarij à Gaspare Gallarato, et mox illinc ad nōnullos annos uendita, et alia empta in uico sancti Vitalis, et in ea, ac domibus ibi ecclesiæ in qua sit repositum corpus Beati Geroldi, collocatis, eisq; pueris, ac puellis, donec adoleuerint, regulatis, & ex elemosinis educatis, & eruditis bonis moribus, ac pręceptis diuinis, articulis fidei christianę, ac documentis, & pręceptis ecclesiæ Ro. & ad uacandum frequentibus ad omnipotentem, & misericordem Deum trinum, & unum orationibus, & laudibus, & inuocationibus auxilij B. Mariæ Virg. Genitricis Redemptoris D. N. Iesu Christi, eiusq; sanctorum, & electorum, & ubi aliqui ex eis cupierint erudiri litteris grammaticalibus, in eis eruditis, & etiam aliquibus ex eis instructis in aliquibus artibus, ubi ipsis idonei fuerint, & ubi aliqui ex eis optarint promoueri ad sacros ordines, ad eos ipsis promotis, & perseuerantibus in ea religione cum nonnullis alijs laicis, & alijs eiusdem ordinis, & egredientibus ipsas domos alijs substitutis, ex eis etiam pueris, & puellis aliquibus concessis ad seruiendum nonnullis Cremonensibus, & ex ipsis puellis aliquibus nuptis eis data cōgrua dote ex ele-

mosinis

mosinis collatis per regentes hospitalium, & aliorum locorum piorũ ex ipsa ciuitate, & ꝑ alios religiosos, & alios Christi fideles, etiam pro eorum orphanorum alimentis, eis gubernatis per nõnullos Cremonenses alicuius autoritatis ad id quotannis electis.

Anno subsequuto Carolus Cæsar percusso fędere cum summ. Pont. quo ei promisit Mediceos restituere Florentiæ, & Alexandrum summ. Pont. nepotem ibi constituere Ducem, per eum tamen ducta uxore Margarita filia naturali Cæsaris, eoq; insignito per summ. Pont. de more corona imperiali, & die quinta Augusti cum Rege Gallorũ interuentu Ludouicæ eius matris, ac Margaritæ amitæ Cæsaris rectricis Flandriæ in unum conuentarum apud Camariacum in Burgundia inita concordia, qua cautum sit, ut Rex duceret uxorem Eleonoram sororem Cæsaris, ex qua, ubi suscepisset masculum, ei concederetur Ducatus Burgundiæ, & pro redemptione filiorum penderet Cæsari uigesies centena millia aureorum, & Regi Angliæ ducentum millia ex Hispania classe traiecit Sauonam die octaua, & inde die decima Genuam, ubi cũ honore à principibus Italiæ receptus fuit, & illinc die uigesima secunda Septembris Placentiam accessit, ubi etiam summo cum honore, & gaudio susceptus fuit per Hyppolitum Mediceum, & Alexandrum Farnesium, & Franciscũ de Angelis Cardinales illuc transmissos per sum. Pont. ad ei pręstandum iuramentum fidelitatis erga ipsum, ac ecclesiam Ro. & Hastensem urbem sibi dimissam per Gallorum Regem dono concessit Beatrici eius cognatæ uxori Caroli Filiberti Ducis Sabaudiæ. Et Cæsariani degentes ad pręsidium Mediolani Leiua duce, dum illuc iret ad Carolum Cæsarem, Papiam ex pacto receperunt ab Annibale Picenardo duce Sfortiano, ac oppugnarunt castrũ sancti An- 1529

geli

geli. Et Carolus Cæsar ex Placentia iuit Parmã, & illinc Mutinam, & ex eius exercitu quindecim millia pedestrib. bis mille uelitũ, & mille tercentum equestrium Filiberto Salonino Belga, seu Sequano principe Aurengiorũ duce ex regno Neapolitano descenderunt in Vmbriam, & ibi receptis Meuiana, Perusio, & Assisio, & Hispello expugnato ibi ducibus ad pręsidium Leone Baliono, & Io. Baptista Borghesio Senense, & ibi desyderatis multis Hispanis cũ Ioanne Vrbina eorum cohortium supremo rectore, & in sui potestatem cõpulso, & spoliatis militibus, qui ibi erant ad eius pręsidium pręter fidem eis datam ex ipsa regione dominij Malatestę ducis supremi Florentinorum occupatis quibuscunq; alijs progressi in Hetruriam, & illic quoq; occupatis Aretio, Castroleone, & Cortona, ea quoq; oppugnata, Florentinorum, Florentiæ se appropinquarunt, eamq; obsederunt die uigesima quarta Octobris. Et Florentini conscriptis duodecim millib. pedestribus, & quatuor millibus equestribus, & ex suis armatis septem millibus sub Mario Vrsino, Stephano Colũna, & multis alijs ductoribus, ac ducibus Italis impigerrimis Baliono Malatesta duce supremo illis resisterunt. Et Carolus Cęsar ex Mutina profectus est Bononiã, dum sum. Pont. ex Roma comitatus multis cardinalibus, pręlatis, proceribus, ac nobilibus illuc se transtulisset, & Franciscum Sfortiam, cũ illuc accessisset, ad requisitionem summi Pont. sibi supplicem in sui gratiam recepit die uigesima tertia Decembris eidem dimisso Insubrum dominio, desponsata per eum Christierna filia Christierni Regis Datiæ ex Isabella sorore Cæsaris, eiq; promissis per Sfortiam nouem centum millibus aureis, ex quibus tunc deberent pendi quatuor centum millia, & reliqua intra decenniũ quotannis equis pensionibus sibi reseruatis Nouicomio, & Mediolani arce

donec

donec promissæ pecuniæ primo anno soluerentur, & in partes suas recepit Venetos ei restitutis per illos occupatis ex Apulia, ac ecclesiæ Rom. Ceruia, & Rauenna, & per summ. Pont. & Ducem Ferrariæ sibi cōmissa omni controuersia, quam habebant pro Regio, & Mutina. Stella crinita in Italia, Germania, & Gallia de mensibus Iulij, & Augusti conspecta. Et Sfortia sibi dimisso dominio Mediolanense per Carolum Cęsarem (ut pręfertur) ut ibi incolis subditis suis ius ministraretur, eorumq; cōtrouersiæ ritè, & rectè deciderentur, & tollerentur, & omnia illic recto ordine transirent pro eorum quiete, & salute ibi habuit excelsum Senatum ex quatuor Reuerendis Religiosis, totidem uiris Militaribus insignibus, & duodecim Iuris peritissimis, ex quibus essent quatuor aduenæ, cū Præside, ac Consilium à secretis ex uiris tum militaribus, tum togatis cum supremo Canzellario, ac officiū Questorum reddituum ærarij sui ordinarij, & extraordinarij annonæ, ac aquarum fluminum regalium illac labentium cum eorum Pręsulibus, Aduocatis, & Syndicis Fiscalibus, & scribis, ac supremo ibi criminum Vindice; & ex Senatoribus fuerunt Cremonenses Io. Franciscus Sfondratus, & Io. Baptista Specianus insignes I. C. & Specianus etiā ex ipsis consultoribus, & supremus quęsitor criminum, & ex scribis apud excelsum consilium Stephanus Guspertus, & penes excellētiss. Senatum Franciscus Petreus Niger uates, ac Græcis, & Latinis litteris eruditus, & Galeatius Rocca, & ex suis militaribus tribunis inclitis Annibal, Sebastianus, & Orpheus Picenardi, Io. Baptista; & Franciscus fratres de Pelizolis nuncupati de Mattis, Baronus Somētius, Marc. Antonius Fabagrossa, & Coriolanus de Grandibus, & Io. Antonius Manaria ex oppido Castrileonis, & ad stypendium Caroli Cęsaris Ludouicus, Nicolaus, & Marchi-

ſinus de Burgo, & prius fuerunt ex Senatoribus eccleſiaſticis Georgius Gadius prępoſitus monachorum ordinis Humiliatorum reſidentium in eccleſia, & domibus diui Abundij, ſeu D. ſanctæ Mariæ in Horto, & ex Senatoribus breuis togæ Auguſtinus Somentius. Et Fabagroſſa ob eius fidelitatem aduerſus Frãciſcum Sfortiam dominum ſuum, & ex cuius aulicis fuit, & per Carolum Imperatorem, & Philippum Regem Hiſpaniæ filium ſuum mortuo Sfortia tam in re belli, quàm pacis obtinuit multa munia, quę diligenter, & multa cũ laude exequutus fuit ſequẽdo ueſtigia maiorum ſuorũ, ex quibus multi fuerũt eccleſiaſtica inſigniti dignitate, & aliqui conſpicui arte militari, & aliqui doctrina iuris.

1530 Anno milleſimo quingenteſimo trigeſimo ortus Dñici Cremonæ pretore adhuc Ludouico Porro Maximiliano Sfortia Lutetiæ mortuo, & apud Carmelitas ſepulto, Carolus Cęſar die Iouis uigeſima quarta Februarij, & ſolemnitatis diui Mathiæ apoſtoli, & eius natalis à Clemente ſum. Pont. aſſumpſit inſignia Imperij Marco Aluaro Oſſorio Marchione Aſtorgiæ aureo ſceptro, Didaco Pacecco Duce Aſcalonũ enſe gemmato in uagina condito, Hiſpanis, Alexandro Mediceo Duce Pinenſe, & genero Caroli Cæſaris orbe aureo cum cruce pręfixa gemmis diſtincta, & Bonifacio Paleologo Marchione Montisferrati corona aurea pręcedentibus ad eccleſiã diui Petronij Bononieñ. protectoris, & dũ ex ea, quæ ſit cathedralis abiret corona inſignitus inter cardinales Rodulphum, & Saluiatum eodem Marchione in ſolemni clamide eam coronã, & Franciſco Duce Vrbini, & pręfecto urbis, & duce ſupremo exercitus Veneti in ueſte purpurea Dalmatica cum tegumẽto capitis condito in metæ formam aurea cruce diſtincto, & tenijs utrinq; pendentibus, & Philippo Com. Pallatino in

talari

talari ueste etiam purpurea frigijs munita, & plano pilo candido,& pellibus fulto aureum orbem,& Carolo Duce Sabaudiæ pileolum unionibus smaragdis, & carbonibus interlucentibus fulcitum, & qui cum oporteret maioris officij gratia corona capiti Cæsaris dempta prætensis manibus defferendi,& facta fide cum iuramento per Marinũ Caraciolum prothonotarium apostolicũ Neapolitanum, & Co. de Nasau cubicularem supremum, & Andreã Burgum Cremonensem legatum Caroli Cæsaris pęnes sum. Pont. eius electionis factæ Aquisgrani per Electores Imperij in Cęsarem, eaq; pręsentata sum. Pont. per cardinalem Anconitanum, & Bononiæ celebratis hastiludijs ob lętitiam natalis Ferdinandi filij Cęsaris tunc de recenti nati ex Isabella uxore in Hispania, dimisso sum. Pont. exercitu, quo arctius obsessa fuit Florentia, illuc superuentis ex Gallia cisalpina alijs sexdecim millibus pedestribus cũ uiginti quinq; tormentis bellicis sub Daualo, & mox sex millibus Germanis sub Felice Lodronio, & Hispanorum nonnullis cohortibus sub Petro Valeo, Italorum eam obsidentium supremis tribunis Petro Aloysio Farnesio, Alexandro Vitellio, Io. Baptista Sabello, Martio, & Camillo Columnis, Horatio, & Sfortia Balionis, Pirro Stipiciano, Petro Maria Rubeo Co. S. Secundi, Scarlengo Hastense, Andrea, & Io. Baptista Castaldis, Francisco Maramaldo, Io. Sasatello, & Rodulpho Gonzaga, ex Bononia die uigesima secunda Martij iuit Mantuam, & ibi Federico Gonzaga constituto Duce inde abijt in Germaniam, & pridie solemnitatis gloriosissimi Corporis Christi applicuit Augustam, ubi erant indicta comitia principum, & ciuitatũ Germaniæ ad tollendas controuersias religionis christianæ, quæ ob diuersas sententias componi non potuerunt, licèt optimus Cæsar enixè laborarit uulgato ædicto, quo

mandauit ueteres ritus ceremoniarum in ecclesia Ro. retineri debere, ibi assistentibus erdinando fratre, cardinale Cãpegio legato apostolico, Alberto presule Moguntiæ etiam cardinale, & Christophoro Stadio ibi presule, Ioanne Duce Sansoniæ unà cum Ioanne eius filio, ac Hernesto, & Francisco Ducibus Lungimburgi eius fratribus, Annibale Olfanco, & Ioachino Marchione Brãdimburgi, & multis alijs ecclesiasticis, prelatis, religiosis, & theologis & uiris doctis, & principibus, & perfectis comitijs die uigesima Nouembris illinc abijt in Flandriam. Et Eleonora Cęsaris soror tertia Francisco Regi Gallorum desponsata ex Hispania traiecit in Galliam cum liberis ipsius Regis de mense Iunij. Et Florentini cũ orta discordia inter Italos, & Hispanos obsidentes Florẽtiam, & utrinq; commissa pugna, & occisis supra tercentum, & prȩualentibus Italis Germani iussu Ferdinandi Gonzaghæ in Italos arma conuertissent, eisq; cedentibus Italis ipsorum castra diripuissent, et die secunda Augusti facto conflictu in agro Pistoriense ad uicum Gauazinã per quatuor morillia pedestriũ Florentinorũ, et nonnullas turmas equestres duce Francisco Ferrucio, dum ex Pisis irent Florentiam cũ Cæsarianis sibi occurrẽtibus Filiberto Salonino duce, et prȩualentibus Florentinis, occiso Filiberto, et utrinq; desyderatis bis millibus, et Vitellio, et Fabritio Maramaldo illuc in auxilium Cæsarianorum properantibus, fusis per Maramaldum occiso Ferrucio captiuato, ac occisiCs om. Ciuitellæ, Ioanne de Marijs, et multis alijs, et Io. Paulo Vrsino, Nicolao Massa Albanense, Paulo de Castro, et Carolo de Ciuitella tribunis, et ducibus Florentinorũ, et multis alijs ducibus, et militibus utrinq; captiuatis, et Florentiæ inter Florentinos exorto tumultu ab eis exautorato Malatesta, post multa alia leuia prelia Florentiæ, et alibi in

Hetru-

Hetruria diuerſo euentu utrinque facta, in quibus multi alij occubuerũt, obſeſſi per undecim menſes à Cęſarianis ſupra quadraginta millia, & omnium inopia oppreſſi die decima Auguſti iniuerunt cõpoſitionem cum Ferdinãdo Gonzaga principe Aurentiorum ſubſtituto Guentio Peruſino ultra citra comeante, & ſolutis Cæſarianis pro ſtypendio octuaginta millibus aureis, & Alexandro, & Hypolito, & alijs ex familia Medicea, & eorum factionis ex Florẽtia per eos expulſis, receptis liberati fuerunt ab obſidione per Cæſarianos, & ꝑ Carolum Imperatorem fuit ibi conſtitutus Prior perpetuus Alexander Mediceus.

Roma die octaua Octobris ingenti, & nũquam uiſa copia aquarum fuit inundata per uiginti quatuor horas campũ Floræ altitudine lungiſſimę haſtę eis ſupergreſſis, multiſq; ædificijs occupatis, & conſumptis ab eis, & quoq; in Flandria Selandria, & Olandia Inſulis fuit ingens diluuium aquarũ, quibus inundata fuerunt Ardona, Celura, Ilerda, & Bucca ciuitates, & multa alia loca, eiſq; graue damnum illatum.

Anno altero Ludouico Piolla I. C. Mediolanenſe, & Duc. Sen. Cremonæ pretore Ferdinandus Caroli frater annorum uiginti octo exemplo ueterum Imperatorũ Coloniæ die undecima Ianuarij creatus eſt Rex Ro. & Carolus Imperator, dum eſſet Burſellis in Flandria pronunciauit Mutinam, & Regium ſpectare Duci Ferrariæ, & conceſſit militibus Rhodienſibus Inſulam Melitam ſpatij miliariorum ſexaginta, & diſtantẽ à Sicilia, per octuaginta millia paſſuum, & Albertũ Ducem Pruuincenſem & olim Magiſtrum equitum dominæ Sanctæ Mariæ Teutonicorũ in Pruſia, cum adheſiſſet hereſi Luteranæ exautorauit, & declarauit rebellem Imperij, & die ſexta Iulij creauit Alexandrum Mediceum generũ ſuum Florentiæ Ducem 1531

cui eius filij legitimi fuccederent, & deficiente linea fua alij propinquiores familiæ fuæ fublata dignitate uexiliferi,& è medio fublatis ibi feditiofis. Die uigefima fexta Iunij, plebs Cremonenfis ob graue onus uectigalis macinæ foldorum triginta Imperialium pro fingulo fextario furmenti ibi incolis arreptis armis curfitauit per eam ciuitatem occifis fex ex ibi confultoribus. De menfe Septembris apparuit cometes horribilis per multos dies, & in Gallia tranfalpina uiguit fames. Romæ die uigefima quinta Iulij uifus fuit in aere trabs igneus, & duo cometes cōfpectæ, & in Latio ex pectore puellæ fingulo triduo effluxit aqua frigida in multa copia, & die nona fuper foro maiori Cremonæ fubftitit examen apum, & de menfibus Septembris, Octobris, & Nouembris ex impetu aquarum fluminis Padi ingreffarū foueas ibi inter portas Padi & Mofiæ folo ibi propinquo corrofo demolita fuerunt pro parte eius mœnia. Et Sfortia confcenfis nauibus multis eius proceribus, & aulicis per ipfum flumen acceffit Venetias ad ibi Ducem, & Senatores uifitandum, & colloquēdum. Et Antonius Piouanus infignis Rhetor Cremonēfis obijt. Et Benedictus Alpheus nominatus Lampridius, & qui honefto ftypendio conductus Mantuam per Federicum Gonzagam ibi Ducem docuit litteras grammaticales, & humanitatis Francifcum, & Gulielmum, & Ludouicum eius filios. Et Hieronymus Fundulus litteris Gręcis, & Latinis eruditus, & qui fuit pręceptor Francifci, & fratrum de Valefio filiorū Francifci Regis Francorum claruerunt dimiffa poefi per Alpheum.

1532 Anno fequente Carolus Imperator menfe Martio unà cum Ferdinando fratre ex Brambantia iuit Ratisbonam, ibi caufa agendorum comitiorum aduerfus Turcas, quibus interfuerunt Laurentius Campegius cardinalis, & legatus

gatus apostolicus, Albertus archiepiscopus Moguntinus, Ludouicus com. Pallatinus Rheni, Io. Federicus filius Ioannis Ducis Sansoniæ, legatus Lantegrauij Hæsiæ, & alij legati ciuitatum liberarum Germaniæ, & ut concorditer auxilia possent parari, Religionis controuersia fuit prorogata ad futurum concilium, & seu ad prima comitia, & Scalmadiæ, & Norimbergiæ habiti fuerunt conuentus. Et cum Turcarum Imperator Belgrado Alba nuncupato ex Panonia die uigesima Augusti 1521. expugnata, & die natalis Dominici anni 1522. Rhodo Equitum diui Ioannis Baptistæ sede illinc expulsorum, & die uigesima nona Augusti 1526. facto conflictu cum Vngaris in Pãnonia, eisq; fusis multorum utrinq; cæde, & Ludouico eorum Rege, dum suis in fugam conuersis aufugiendo ab equo, quem insidebat præceps cecidisset in foueam palustrem in eius aquis obruto, Budaq; eorum metropoli occupata, & anno 1529. de mense Septembris obsessa, & oppugnata Vienna Austriæ sede Imperatoris Ro. exercitu ducentum quadraginta millium armatorũ, & illinc per milites, qui erant ad eius præsidium Philippo Co. Pallatino duce supremo plurimorum cæde expulso principibus Christianis discordibus, & negligentibus factus audatior, & arrogantior inhians omnino Viennam suppeditare, & Imperium Rom. sibi tributarium facere, confirmatis inducijs cum Sigismondo Rege Poloniæ, per Seruiã, & Carinthiã transeundo appulisset Belgradum Vngariæ die solemni diui Io. Baptistæ exercitu tercentum millium armatorũ, & aliorum centum uoluntariorum eos sequentium, & triginta millium fossorum, & illinc Austriam irrumpisset de mense Augusti Abraino, & Michelotto ducibus supremis per dies uiginti oppido Ganso ad Vngariæ, & Vallachiæ confinia posito, obsesso, & grauiter oppugnato. Et cum

Nicolaus Iurintus, seu Chirintius ibi prçfectus, ut incolumis remaneret à ui sibi cominata per Turcas, illorum potestati ipsum permisisset. Et Aloysius Grittus prçfectus Turcarum classis ea per Danubium ducta Strigoniam ibi duce ad prçsidium Corbodano, & Possouiam, & ibi congressus cũ Vngaris eos superauisset, ex eis duodecim millibus captiuatis unà cum Thomobeo, & Albesternio ducibus, & quatuor centũ occisis, parato exercitu ex Hispanorũ, quorũ dux erat Alphunsus Daualus, Italis sub Ferdinando Gonzaga, & Hyppolito Mediceo legato apostolico, cum quibus erant comes Guido Ronghonus, Fabritius Maramaldus, Antonius, Marcus, & Petrus Columne, Io. Baptista Gastaldus, Petrus Maria Rubeus, Philippus Torniellus, & Gabriel Martinenghus prçfectis materiei bellicæ, ac Germanis Burgondionibus, Flandrensibus, et Vngaris nonaginta millium pedestrium, uiginti quatuor millium uelitum, et sex milliũ equestrium in totum, conscriptis octo millibus Vngaris ex ære ecclesiastico per Valentinum Tuengum, et Paulum Bachitiũ duces Vngaros impigros, ac fossorum lixarum, et calonum septuaginta quinq; millium, eo transiuit in Turcas, et iuit Viennam. Et cum illorum Imperator territus, etiam uiso diuo Martino equestre ad ibi mœnia cum ense nudo aduersus Turcas, aufugisset turpiter amissis ex illis circiter uiginti quatuor millibus, et per eos Panonia, et Austria predæ, ac ferro, et igni suppositis, ac uastatis, et illinc captiuis abductis circiter triginta millibus Capsono, et Forisio eius ducibus equestribus quindecim millibus eas cursitantibus, ac diripientibus, et per Com. Pallatinum, dum eis occurrisset duodecim millibus pedestribus, facto cum illis certamine fusis çorum duce unà cũ plurimis ex illis occisis, et reliquis aufugientibus, dum etiã occurrissent alijs octo

milli-

millibus pedeſtribus, et mille quinq; centum equeſtribus Germanis Ioachino Marchione Brandimburgi, Ricino, et Sigiſmondo, et com. Ludouico Lodronio ducibus, et mox alijs cohortibus Hiſpanoi um, et Vngaris equeſtribus bis millibus, per eos interemptis, à Turcis inhumaniter trucidatis quatuor millibus captiuis impuberibus, ac uilibus. Et cũ Carolus Cęſar decreuiſſet dimiſſis Germanis redire eorum domos, cum Hiſpanis deſcendere in Italiam, et dimittere Italos in Panonia, et Auſtria, ut ibi militarent aduerſus Turcas, ex eis octo mille ſibi conſtitutis ducibus Cacionerio, et Toroneo inde facta ſeditione properarunt in Italiam Maldocheo, et plurimis uicis, et pagis Germaniæ, Stiriæ, et Carinthiæ, per quas tranſiuerunt, depopulatis, et combuſtis uſq; Vilacum, Germanis, et alijs ibi incolis armis eos inſequentibus. Et Carolus ex eius exercitu peſte quàmplurimis extinctis tranſiuit in Italiam, et profectus eſt Mantuam. Hora uigeſima quarta diei uigeſimi ſecundi Iulij horologium exiſtens ſuper altiori turre Cremonæ fulgure fuit percuſſum. Et de menſe Septembris apparuit cometes horribilis ꝑ multos dies. Andreas Burgus Cremonenſis inſignis orator, et eques, et ex intimis familiaribus Maximiliani olim Cęſaris, et mox Ferdinandi eius nepotis, et cum pro eis, ac Carolo Quinto Auguſto fratre Ferdinandi pęnes Clementem ſumm. Pont. et multos alios principes functus fuerit legationibus, ac eſſet Bononiæ pęnes eum ſum. Pont. orator, ibi obijt die prima Ianuarij, eiusq; cadauer illinc tranſlatum fuit Cremonam, et ſepultum in eccleſia diui Petri culta per canonicos regulares diui Auguſtini.

Et anno ſequuto ſumm. Pont. et Carolus Imperator, et 1533
legati Venetorum, et aliorum principum, et ciuitatum liberarũ Italiæ, Bononiæ conuenerunt, et ibi die uigeſima

quarta

quarta Februarij fędus, quod erat inter eos prorogarunt per sex menses. Et summ. Pont. instante Carolo excommunicauit Regem Angliæ ob Catharinã uxorem materteram Caroli post annos uiginti, quam ei nupserat, repudiata, superinducta Anna Bolonia Lundini coronata die uigesima octaua Maij summ. Pont. reclamante, Mariaq; Helisabeth Catharinæ filia die duodecima Septembris titulo principatus Angliæ se abdicare conata anno supiori. Et Carolus die quarta Martij, dum ex Bononia se recepisset in Galliam cisalpinam accessit Cremonam, & ibi hospitatus est per nonnullos dies in ædibus magnificorum de Trechis illic prętore adhuc Ludouico Piolla ad finẽ anni ibi defuncto, & mox profectus est Laude, & inde Mediolanum, et illinc Papiam, et deinde Genuam, et inde classe traiectus est in Hispaniam per Andream Doriam, eidem tunc concessa Melphi olim Sergiani Caraccioli in regno Neapolitano, et Duci Vrbini dimisso principatu Sorræ olim Ioannis aui sui empto per Cęsarem. Et summ. Pont. redacta Ancona in potestatem ecclesiæ, et Francorũ Rex de mense Octobris Massiliæ conuenerunt, & Catharina neptis summ. Pont. ex Laurentio Mediceo autore Ioanne Stuardo Duce Albaniæ eius auunculo fuit desponsata Henrico filio secundo Regis Duci Aurelienfium. Et in gratiã Regis Odettus Castilioneus, Philippus Boloniẽsis, Claudius de Guisa, et Ioannes Venusius Galli creati cardinales per sum. Pont. Ad finem Augusti extra zodiacũ non procul à Perse cometes apparuit se proiciens uersus occidentem per dies quadraginta. Augustinus Foliata Cremonensis ex religiosis ordinis Heremitarũ de obseruantia diui Augustini eximius Theologus in ea scientia compositis multis Ferrariæ in ędibus monasterij diui Andreæ eiusdẽ ordinis obijt, et sepultus fuit in ipsa ecclesia.

Anno

Annò ſubſequutò Cremonæ pretore Iulio Viuſtino I. 1534
Cons. Placentino, & Duc. Sen. Franciſcus Sfortia Dux Mediolani die ſecunda Maij conſumpſit matrimonium cum Chriſtierna filia Chriſtierni olim Regis Daciæ, Clemens Septimus ſum. Pont. cũ de menſe Iulij apparuiſſent cometes fere per totum menſem Auguſti die uigeſima quinta Septembris anni undecimi ſui Pontificatus, & ętatis anni quadrageſimi ſeptimi creatis cardinalib. triginta & uno obijt, & die tertiadecima Octobris Alexander Farneſius Ro. & epiſcopus Hoſtienſis, & Decanus cardinalis annorum ſexaginta ſeptem fuit ſorrogatus, & Paulus tertius nominatus, qui publicè excõmunicauit Henricum Anglorũ Regem, eumq; regno priuauit, cum coacto conſilio ſibi tanquam ſupremo capiti eccleſiæ Anglicanæ imperaſſet decimas eccleſiaſticorum prouentuum perſolui, proſcriptis monachis, ac ſpreta obedientia ſum. Pont. Ro. tribus monachis Cartuſienſibus aduerſus illius impietatem reclamantibus extremo ſupplicio affectis, ipſumq; regnum adiudicauit unicuiq; illud occupare uolenti.

Anno Redemptionis humani generis 1535. Rex Gal- 1535
lorum criminatus per Carolum Imperatorem de fœdere Turcarum contempto Germanico ſe expurgauit penes electores, & principes Germanos, & uidens externos principes aduerſus eum bellum parare ad cogendum copias militares nolẽs grauare ſibi ſubditos tributis, ea ab eccleſiaſticis quæſiuit. Et Carolus Imperator tentato fędere cum Rege Perſarum ad eum tranſmiſſo Ruberto Anglo ope Andreæ Quirini patritij Veneti, & ob id è medio ſublati iuſſu rectoris Aleppi pro Turcarum Imperatore ducibus Hieronymo Totauilla Co. Sarni, Federico Adurno, Auguſtino Spinula, & Marchione Finalis, Doriaq; ſupremo pręfecto claſſis, ipſius menſe Maij ea parata, & onuſta

copijs

copijs Italorum, & Germanorum Sebaſtiano Vrbetemio duce, & Flandrenſium, & Hiſpanorum triginta millium pedeſtrium, & bis mille ſeptem centum equeſtrium, & cũ quo erant Aloyſius infans Luſitaniæ cugnatus ſuus, Hernandus Toleti Dux Aluæ, Ferdinandus Gonzaga, Principes Salerni, ac Baſſignanæ, Alarco Spinellus, & Caraſſa proceres Neapolitani, Virginius Vrſinus heros Ro. & Paulus Iuſtinianus patritius Venetus unà cũ claſſe pontificia, & multi alij ꝓceres Germani, Hiſpani, & Itali, & Alphunſus Daualus Marchio Vaſti Dux ſupremus exercitus terreſtris, traiecit die uigeſima quinta Maij, ex Barchinone in Africam aduerſus ibi infideles, & Goletę ibi propugnaculũ die quartadecima Iunij expugnauit ibi occiſis mille quinq; centum Turcis, & plurimis uulneratis eorum ducibus Sinamo Smirnenſe nuncupato Iudeo, & Aidaro Caramano nuncupato Cacciadiauolo inde expulſis, & ibi deſyderatis Co. Sarni, & quàmplurimis eius militib. & mox profectus Tunetum, & in partes ſuas recepto Muleaſſe olim ibi Rege illinc expulſo illud obſedit, & facto cõflictu cum Ariadeno Aenobarbo archypirata illud occupante, eoq; multa cęde ſuorum repulſo intra urbem die uigeſima Iunij auxilio uiginti duorum millium captiuorum chriſtiani nominis ibi aſſeruatorum in arce, ad eius prę ſidium dimiſſo per Ariadenum Muſtapha Genuenſe ex oppido Nouiorum rebelle religionis chriſtianæ cępit, illudq; direptum unà cum omni eius regno, ac Hipone, nunc Bona nuncupato reſtituit Muleaſſi ſub tributo annuo duorum equorũ, ac accipitris, ac ſtypendio ſoluendo mille Hiſpanis tenendis ad prę ſidium Goletæ, Ariadeno decem millibus occiſis, & tredecim millibus captiuatis ex eius exercitu centum millium Arabum, & Turcarum, & Hipone per Cęſarianos, aufugiente Algerium copijs, quæ

ſibi

ſibi remanſerant ſuper quatuordecim triremibus, inde abijt claſſe triumphali, & ſe recepit in Italiam, & die ultima Auguſti ingreſſus fuit Neapolim, ubi, dum ibi manſerit, celebrata fuerunt haſtiludia ob lętitiam uictoriæ Africanæ, ac nuptias Margaritæ eius filiæ tunc deſponſatæ per Alexandrum Mediceum Ducem Florētiæ, cui Hypolitus fratruelis tunc defunctus, ut Ducatu Florentiæ eũ exueret, pararat inſidias, & confirmauit fędus cum Venetis, repulſis cardinalibus Saluiato, & Rodulpho, & Philippo Strocio æmulis Mediceorum petentibus Florentiam per eum reſtitui priſtinæ libertati, & Franciſco Secundo Sfortia ultimo Duce Mediolani mortuo die uigeſima quarta Octobris in eo Ducatu, ac dominio ſucceſſit, & conſtituit rectorem Antonium Leiuam Hiſpanum.

Et anno altero Franciſco Craſſo Mediolanenſe I. C. & Cęſareo Sen. Cremonæ prętore abijt Neapoli Romam, eamq; die quinta Aprilis ingreſſus triumphans, & coram Max. Pont. per cardinalem Lothoringum legatum Regis Gallorum compellatus de pace, & ad dimittēdum dominium Mediolani Henrico filio Gallorum Regis, parum ęquis auribus eum audiuit, minis additis ſe Regem ipſum ad inopiam, & ignobilitatem redacturum, & qui cum intrante autumno prętendens ſibi deberi Niceam, & Villāfrancam ꝑ eius anteceſſores Duci Allobrogum in Gallia Narbonenſe oppigneratas, & à Carolo ibi duce, & auunculo ſuo requiſitas, & nec ſibi reſtitutas, & Sabaudiam tanquàm hęreditariam Ludouicæ matris ſuæ ſororis Philiberti defuncti abſq; prole ex Philippo, & Margarita ſorore Ducis Borboni ob pactum initum ob illius nuptias, cum Carolus Philiberto eſſet tantum cōiunctus ex latere patris, & etiam infenſus Regi, quia ducta uxore Beatrice Luſitana ſorore uxoris Cęſaris ei adhęſerat, ipſi mouiſſet 1536

bellum,

bellum, & Vercellas eum ingressum obsedisset exercitu Philippo Sambotto supremo duce, Roma abijt Senas, & illinc Florentiã, & mox Lucam, & inde per Lunenses properauit in Galliam subalpinam ad cugnati sui auxilium, & ibi coacto exercitu uiginti duorum millium Germanorũ, Hispanorumq;, & Italorum decem & octo millium pedestrium, & equestrium, Duce Aluæ equestrium, Leuitum Ferdinando Gonzaga, & Daualo pedestrium ductoribus, & Leiua omnium supremo, & per eum in sui potestatem redacto Fossano ad cuius prę sidium erat regulus Palissæ, & Anibous Pinaroli, et Borgia Taurini, eo, ac classe sub principe Doria irrumpit Galliam Narbonensem usq; ad aquas Sextias, easq; alijs ibi occupatis obsedit, & dimissas à Gallis recepit, et quas eius milites diripuerunt, et mortuo Francisco Delphino annorum uiginti, et ut creditum fuit ex ueneno sibi propinato per Sebastianum de Monte cuculo ob id decapitatum, et cum alius exercitus Cæsaris Henrico Nasamonio duce Picardiam irrumpisset, et ibi castrum Turpini expugnasset, ac diripuisset prę fecto ibi captiuato, et furcis su pense, et Guisam, et Richemontem, Fanum Quintini, ac Peronam frustra obsedisset, et obsesso Fano Requieri Rusco duce illinc repulsis per fę minas, eius militibus aquis feruentibus cineribus ignitis carbonibus permixtis, ac saxis, et sudibus, et capto Desuerneo præda referto, et mox recuperato industria, et diligentia Hæsij principis illuc ex Gallia profecti. Et Marchio Salassorum sequens partes Cæsaris, et Io. Iacobus Mediceus alio exercitu obsedissent Taurinum in Gallia subalpina, Rex Gallorum alio exercitu parato Cæsari occurrit usq; ad Auinionem sibi impedito commeatu, et spe sublata ulterius progrediendi, et cõmisso prę lio inter Cę sarianos Ferdinando Gonzaga, et Io. Paulo Luzago duci-

bus,

bus, & Gallos septem centum equestres Montignano, & Boisio, & septem millia pedestrium Petro Corso ducibus ad Brinoniam, & Gallis profligatis eorum ducibus captiuatis, & Io. Baptista Pelacano Bononiēse, & Io. Stephano Hispano ducibus uelitum Cęsarianorum, & plurimis alijs desyderatis, & ex Cęsarianis quotidie multis ex desynteria pereuntibus Carolus dimissa, & direpta Brinonia, & frustra tentatis Arelate, ad cuius prędidium erat Stephanus Columna, & Massilia, amissis ibi ex suo exercitu circiter uiginti millibus die tertia decima Septembris, tunc quoq; Nasamonio per eum dimissa Perona exercitu suo ex Picardia redeunte in Flandriam, regressus fuit Italiam Leiua eius supremo duce mortuo in itinere die octaua Octob. ex nimio dolore concepto per eum, qui sperabat totam Galliam suppeditare Io. Paulo Vrsino eius turmis equestribus Cæsarianos cōtinuo insequēte, & lacescente, & concessa in feudū Nouaria Petro Aloysio Farnesio filio summ. Pont. & declarata hęrede Marchionatus Montisferrati Margarita Paleologa uxore Federici Gonzaghæ Ducis Mantuæ, nepte Io. Georgij Paleologi tunc defuncti absque prole dimisso in Insubria Alphunso Daualo Marchione Vasti Duce exercitus sui, & rectore Marino Caraciolo Neapolitano cardinale de mēse Nouemb. ex Genua in Hispaniam classe traiecit. Et Cæsar Fulgosius ꝑ eum, & Guidonem Rongonum, Petrum Strocium Florentinū, & Pallauicinum Vicecomitē Mediolanensem ambos exules, & Io. Franciscum Gonzagam cognominatum Caninū pro Rege Gallorum coactis decem millibus pedestribus, & nonnullis turmis equestrium ad oppidum Mirandulæ, illinc eis progressus per agros Parmensem, & Placentinū Genuam, eam, ut ipsi restitueretur, obsedit, & inde per Genuenses repulsus multa suorum cæde Augustino Spinola

nola, & Baptiſta Corſo cognominato Farina ducib. illinc progreſſus in Galliam ſubalpinam ibi occupauit Carmignanum, & Carmagnolam. Et ex Cæſarianis quinq; millia Daualo duce ex urbe Haſtenſe noctu Caſale profecti Caſaléſes, qui deffecerant à Gonzaga ad Gallos Chriſtophoro Guaſco Alexandrino, & Biandra Caſalenſe autoribus, ad priſtinam ſanitatem redigerunt eorum bonis direptis, & ibi occiſo Guaſco, & ex Cęſarianis deſyderato Hieronymo Mendoza Hiſpano ibi cõmiſſo utrinq; pręlio. Et Rex Gallorum exercitu obſedit, & cępit Eſſelinum, & regulus ſancti Pauli dux ſuus copijs ingreſſus comitatum Arturij ibi multa occupauit, & hybernatus eſt. Et Flandrenſes tentarunt Eſſelinum recuperare, & Teroanam fruſtra obſederũt ſibi datis ope, & annona per Gallos caſtramentantes apud Ambianos Aniboio regulo duce ſumm. Pont. indixit Mantuæ ſynodum generalem, quam recuſarunt Germani accipere. Et Triultium ad Regem Gallorũ, & Carpenſem ad Cęſarem cardinales deſtinauit pro eis componendis. Nocte pręcedente diem decimã ſeptimam Auguſti fuit auditus terremotus, & die prima Septembris flumen Padi ab impetu aquarum ſuarum auctarum parte mœniorum Cremonæ inter portas Padi, & Moſiæ diruta, ea dimiſſa direxit curſum ſuum uerſus meridiem, & die uigeſima octaua hora tertia decima in ciuitate Pariſij apparuerunt duo ſoles ualde rubicundi, & caudari, quorum alter reſpiciebat uerſus occaſum. Boccacinus, & Camillus pater, & filius de Boccacinis Cremonenſes fuerunt egregij pictores.

1537 Anno ſequente Alexander Mediceus Dux Florentiæ annorum uiginti quinq; nocte pręcedente diem ſeptimã Ianuarij à propinquo ſuo Laurentio filio Petri Franciſci proditoriè fuit necatus, eiq; ſubſtitutus Coſmas agnatus

ſuus

ſuus filius Ioannis ex ſorore cardinalis Saluiati annorum decem,& octo auſpicijs Innocentij de Cibo etiam cardinalis affinis fui. Cęſariani Naſamonio duce irrumperunt Picardiam,& cum Galli eis occurrentes in deditionem cępiſſent ibi Angianam arcem, ac expugnauiſſent Eſſelinũ, eiusq; arce ad deditionem compulſa ualidiori opera, ac pręſidio muniuiſſent, & illinc nulla alia re ibi facta ſtatim abijſſent, duce Florentio Co. Burenſi expugnarunt Fanũ diui Pauli,& Moſtrolium deditione receperunt,& iniecto igne incolis ibi inde dimiſſis combuſſerunt, & Tornacenſes Adriano Buereno, & Philippo Ariſcotto Henrici Angliæ ducibus grauiter oppugnarunt, & dum eſſent fame oppreſſi Henricus Delphinus Angiano duce cõmeatu, & pręſidio non ſine damno eis ſubminiſtratis ipſos liberauit commiſſo pręlio per Cęſarianos, Flamingos cum eis inde abeuntibus captiuato eorum duce unà cum Georgio Albanenſe uelitũ ductore. Et mox Galli, qui erant ad pręſidium Eſſelini illud egreſſi,illosq; aggreſſi ipſos fuderunt multis utrinq; occiſis,& multis captis,& uiciſſim cõmutatis. Et alij Galli regulo Araſcotti duce ſupremo Io.Paulo Vrſino pedeſtrium ductore profecti in Galliam ſubalpinã Albam receperunt,ac Suzzam, Vilianam,& Móntem Callerium, & nonnulla alia oppida oppugnata cęperunt, ac oppugnarunt oppidũ Boſchi, & Franciſco Turriano arcẽ Carmagnani, & illinc repulſi per Franciſcũ Marchionem Salaſſorum ducem Cęſarianum illuc in auxilium copijs ſuis profectum aduerſus illos bis millibus pedeſtribus, & mox auctis copijs per Turrianum expugnata,& Marchione Salaſſorum unà cum Cęſare Maſſio, & Brunorio Com. Tienij ſuis copijs profectis Carmagnolam, eaq; ad cuius pręſidium erat Stephanus Mutinenſis obſeſſa,ipſoq; Marchione ictu archebuſij illinc exonerati die uigeſima octa-

ua Maij occiso per Cęsarianos, expugnata Stephano ibi duce captiuato, & furcis suspenso, eiusq; militibus transmissis ad triremes, & Francisco successit Michael frater. Et mox Galli Io. Paulo Vrsino, Lelio Romano, Malatesta Arriminense, Co. Nubilariæ, & Ioanne Taurino ducibus ipsam oppugnarunt, & illinc expulsi per Cęsarianos cęde circiter mille quinq; centum ex oppido Buschæ de mense Iunij iuerunt Claraschum, illudq; obsessum per milites mille quinq; centum Baptista Leua Corso, & Vincenzo Strozzo ducibus ceperunt, & mox reuersi ad oppidum Buschæ eis ducibus, ac Io. Paulo Vrsino, ac Lelio Taurino, eorumq; copijs coniunctis illo potiti sunt, Rongono illinc profecto Venetias, & ibi mortuo. Et Cęsariani, qui erant ad pręsidiũ dominij Mediolanensis Daualo duce in eorũ auxilium duodecim millibus Germanis ex germania illuc profectis eis, & quatuor millibus Italis, & nonnullis turmis uelitum de mense Augusti irrumperunt etiam Galliã subalpinam, & die ultima obsederunt, ac expugnarunt, & diripuerunt Cherium, ad cuius pręsidium erat regulus Ramoni cum equitatu Azali, & dum regulus Omerij supremus dux Gallorum foret unà cum Io. Paulo Vrsino, & Galeotto Malatesta in oppido Pinaroli transmissis nõnullis cohortibus Italorũ, & Hispanorum ad Mõtem caluum, eoq; per ipsos die duodecima Septembris expugnato, & direpto obsederunt Clarascum, ad cuius pręsidium erant Cęsar Fulgosius, & Liuius Vrsinus die quartadecima, & in potestatem suam redigerunt, & mox Albam, ad cuius pręsidiũ erant Iulius etiam Vrsinus, Vincentius Strozzus, & Ordicardus Guasco, & deinde obsederunt Pinarolum, & Taurinum. Et cũ Delphinus ex Picardia circiter duodecim millibus Eluetijs, octo millib. Guasconis, & quinq; millibus Italis pedestribus, & quatuor centũ equestribus

illuc

illuc descendisset, & secum iuncto regulo Omeri alijs copijs Gallicis ibi degentibus ad prȩsidium opem, & annonam tulisset Taurino, & Pinarolo Regulo Ariscotto mille ouasconis, & mille equestribus, & quinquaginta uelitibus eorum duce AEmilio Foriliuiense, & alijs quindecim millibus pedestribus ibi dimissis illinc redierunt ad loca munita, & inde Cherio, & alijs sibi suppositis munitis cōgruo præsidio in Insubriam, & mox inter eos, & Gallos factæ fuerunt indutiæ trimestres. Et per Cæsarem quadrienales cum Danis, Nouergis, & alijs germanis Septēptrionalibus. Et Turcarum Imperetor percusso fœdere cū Rege Gallorum Ioanne Foresto per eum ad illum transmisso legato, & instigatus per Alphunsum Pignatellum, & alios exules Neapolitanos in Petrum Toletanum, proregē Neapolis, coacto exercitu centum decem millium armatorū sub Lucimbeo ex eius militiæ Magistris supremis iussit eos traicere in Apuliā, & frustra trigīta millibus ex illis obsessā, & oppugnata Bariletta occuparūt, ac diripuerunt Tarantum inde aufugiente Mercurio Gatinara ibi regulo, & multa alia loca. Et Andreas Doria classis Cæsarianæ prȩfectus per illos etiam occupata, ac direpta, & combusta, & solo æquata Viglia in Dalmatia, nonnulla nauigia illorū deprehensa in mari Ionio onusta mercibus in sui potestatem redegit die quartadecima Iulij, & decima octaua alias decem triremes deprehensas penes Aretusam insulam propinquam Corcirio cum eis Allicuffo illarū prȩfecto ibi facto prȩlio profligauit, & die uigesima aliam classem illorum uiginti nouem triremium. Mense Iulio Turris Beliaqua ad Sequanam flumen aduersus portam diui Antonij Lutetiæ nitro sulphure, ac puluere tormentario ualdè munita fulmine icta funditus euersa est. Et in agro Bononiense mense Augusto uehemens cecidit

grando mixta sanguine ex quà aliquã grana fuerunt ponderata librarum uiginti octo, & Romæ tonitruum tempestosum extra temporis statum fuit auditum. Et in superiori Germania magna aquarũ fuit inundatio. Io. Franciscus Faernus ex religiosis ordinis minorum conuentualium diui Francisci Cremonẽsis eximius Theologus obijt Bononiæ die uigesima secunda Februarij. Et Franciscus ex comitibus de Persico I. C. & olim ex Senatorib, Maximiliani Mariæ Sfortiæ Ducis Mediolani, & pro eo prętor Placentiæ, & qui scripsit hystoriam bellorum, & aliorum notabilium, quæ occurrerunt in Italia ab anno 1509. usq; ad annum 1519. in libris decem non impressis.

1538 Et anno sequuto Cremonæ prętore Marco Barbauarra I. C. Mediolanense Sen. Cæs. die decima nona Februarij hora uigesima secunda orto graui uentorum turbine ibi cecidit grandò. Summus Pont. Cæsar, Ferdinandus eius frater, Veneti, Senenses, Lucen. ac Dux Florentiæ Romæ die octaua Februarij fędus in Turcas percusserunt. Quo sumptu Cæsaris pro medietate, & pro duodecima summi Pont. & pro reliqua Venetorum parari, & fulciri deberẽt ducẽtum triremes, & centum naues exercitu uiginti millium Germanorum, quindecim Hispanorum, & totidem Italorum pedestrium, & quatuor millium quinq; centum equestrium, & tormentis bellicis, cum eorum materie ad id necessarijs cõstitutis supremo duce exercitus Principe Vrbini, classis Pontificiæ Marco Grimano patritio Veneto, & patriarca Aquileię, & Cæsareę Andrea Doria, & Venetæ Vincentio Capello rectoribus, & per Regem Rom. parari exercitũ, quo illis moueret bellum in Vngaria sub Dionisio Benchidio, & ad hanc expeditionem exhortari deberet summ. Pont. Reges Galliæ, Poloniæ, ac Rossiæ. Et Rex gallorum unà cum Henrico filio, & Aenea Memo-

rantio

rantio eius militum ſupremo magiſtro exercitu ſeptem millium Germanorum ſub Gulielmo Fruntisbergo, ſex millium Eluetiorum, quatuor millium Italorum, & Guaſconorum, & quinq; millium Gallorũ pedeſtrium, & triũ millium equeſtrium cum ſuis uelitibus, & multa annona ex Gallia tranſalpina deſcendit in ſubalpinam per montẽ Zeniſiũ, & repulſis Cęſarianis ſibi occurrentibus Camillo Columna, & Cæſare Maſſio ducibus opem, & annonam tulit Taurino, & ibi militib. quos habebat ad prędidium, illic arce, quæ tenebatur per Cæſarianos expugnata, ac recepto Monte calerio, & factis inducijs inter eum, ac Cęſarem per trimeſtre opera Eleonoræ uxoris, & Margaritæ ſororis ſuæ, & Mariæ etiam Cæſaris Rectricis Flandriæ in unum conuentarum ad ibi fines illinc redijt in Galliam tranſalpinam. Et ſumm. Pont. & Cęſar, & Gallorũ Rex menſe Iulio conuenerunt Niceæ Galliæ Narbonenſis, & Cæſar, & Rex cum de pace couuenire non potuerint, fecerunt inducias decẽnales die decima octaua exhortante ſumm. Pont. & mox inſimul conuenerunt ad Foſſas Marianas, uulgo aquas mortuas, in Gallia Narbonen. & inde redijt Cæſar in Hiſpaniam, & Rex in Galliam Belgicam, ubi conuenit cum Regina Maria ibi Rectrice. Et Hiſpani milites Cæſariani exercitus in Inſubria, & Africa, unde claſſe traiecti fuerant Bernardino Mendocia pręfecto in Siciliam, ibi, ac in Inſubria tumultuarunt, omnia, quæ in eis regionibus ſibi occurrerunt, paſſim diripiẽtes, ob ſtypendium, quod ſibi aſſerebant adhuc deberi, & Hiſpani in Inſubria ſibi ſoluto ſtypendio centum uiginti millium aureorum per ibi incolas autore Daualo ibi rectore pro Cęſare partim tranſmiſſi ſunt in Panoniam, & partim in Dalmatiam aduerſus Turcas. Et ex Hiſpanis ſex millibus Siciliæ, dum Hereda, & alijs eorum ducibus cũ Macagnono

Nauaro eorum ſupremo magiſtro militiæ tumultuarent, & alij ſibi dato ſtypẽdio fuiſſent repreſſi Aluaro Sandeo duce, & data eis ſtatiua in diuerſis municipijs, & uicis Siciliæ, & conceſſa uenia, autore Ferdinando Gonzaga fuerunt illorũ duces capti, & laqueo ſuſpenſi, & alij pro parte trucidati, & reliqui remiſſi in Hiſpaniam. Claſſibus pontificia, Cæſariana, ac Veneta triremium centum triginta quatuor, & unius maioris, & nauium ſeptuaginta duarũ, & aliorum nauigiorum, ſuper quibus erant triginta millia pedeſtrium, cum bis mille equeſtrib. ingreſſis mare Ioniũ, & dum eis occurriſſent Turce claſſe octuaginta triremiũ, nauium quinquaginta, & nauigiorum triginta Ariadeno, & Monacho Euuucho ducibus ſupremis ad ſinum Partinorum, nunc Preueſæ propè Ambraciam, nunc Lartam, & facta ibi leui pugna Ariadeno tenente claſſis Turcarũ mediũ agmen, & anterius caput Draguto Rayſio, & dextrum cornu Tabaia, & ſiniſtrum Salengo, & per Turcas oppugnata trireme maiori, quã regebat Alexander Condelmerius cũ duabus alijs triremibus, ſuper quibus erant Mancinus Nauarenſis, & Buccanegra Hiſpani, & multæ turmæ Turcarum equeſtrium, & cohortes pedeſtrium ex Naupacto in auxilio illorũ claſſis properaſſent interceptis duabus alijs triremibus per illos, ſuper quibus erant Abbas Bibiennæ, & Franciſcus Mocenighus, per Doriam, & alios prefectos claſſium recuſatum fuit inire certamen cũ illis totis uiribus, & remigarunt eis euitatis portum Corcirij ibi propinquum, de menſe Octobris. Et claſſis Cęſariana expugnato Caſtro nouo in Dalmatia indè expulſis Turcis illud occupantibus ibi deſyderatis Buccanegra, & Cæſare Foſſio Firmano, & dimiſſis ad eius pręſidium quatuor millibus Hiſpanis ſub Frãciſco Sarmenta ex illis, qui tumultuarunt in Inſubria, illinc redijt in Italiam. Et Veneti

neti inducias redemerunt ab Imperatore Turcarum sibi dimissis Neapoli, & Maluasia. Octauius Farnesius nepos summi Pont. duxit uxorem Margaritam Austriadam relictam Alexādri Medicei Ducis Florentiæ, & filiam naturalem Cęsaris. Die decima Aprilis apparuerunt tres soles, & die uigesima nona Septembris, & solemnitatis diui Michaelis in uico Tripercula Campaniæ inter Cumas, & Baias, & Putheolos, ubi erāt multa balnea salubria, & diebus pręcedentibus graues, & frequentes terremotus uiguerunt, apertoq; solo, & lata, & profunda uoragine facta ex ea eruperunt flammæ igneæ cum fumo, & caligine in magna copia, & deiecti lapides igniti magno cū fragore, ac ingentibus tonitribus in altum, unde cum pręcipitanter lapides cecidissent, Tripergulæ, & uicorum circūstantium urbium, & oppidorum per duodecim millia passuū ædificia fuerunt diruta multorum cędé hominum, & animantium, & Tripergula desolata ibi dimisso tumulo cum foramine in medio latitudinis passuum circiter quadraginta, & altitudinis quatuor millium summo omnium stupore. Nicolaus Botta I. C. & Orator facundus Cremonensis ex hac uita migrauit.

Anno subsequuto Turcę classe nonaginta nauiū Ariadeno pręfecto, & exercitu tercentum millium armatorū Vllamane Persa Bosinæ rectore duce die tertia decima Iulij obsederunt, & oppugnarunt Castrū nouum, ad cuius pręsidium erant quatuor millia Hispanorum Francisco Sarmenta, & Ioanne Nauarino Moncada nuncupato, Heremia Genuēse, Serono Aragonense, Ludouico Sandelio, Ariano Cussano Burgondione, & Valerio Valentino tribunis, & Oliuerio Strapula, & Lazaro Coronense ductoribus equestrium post longam obsidionem, & frequentē oppugnationem, & multa pręlia ibi cōmissa, in quibus ex 1539

Turcis supra quinq; millia occubuerunt, die septima Augusti expugnarunt,ac diripuerunt ibi Hispanis ferè oībus ad presidium degentibus, & usq; ad extremam lassitudinem strenuè pugnantibus occisis,& reliquis captiuatis,& mox oppido Rizino capto profecti Catharum etiam Dalmatiæ, & Venetorum, illud quoq; obsederunt, ac oppugnarunt,& inde per milites,qui ibi erant ad presidium Io. Matheo Bembo patritio Veneto illic rectore uiriliter fuerunt repulsi graui illorum strage, ac cęde. Hispani imposito sibi subsidio per Cęsarem ualdè indigentem pecunijs ob bella, quæ diutius gesserat,exhausto ærario,tumultuarunt, & nec aliquid pręter solitum ei pendere uoluerunt. Et Isabella eius uxor ex puerperio penes Toletum die ultima Aprilis ex hac uita migrauit suprstitibus ex ea Philippo,Maria,& Catharina filijs. Ferdinandus Rex Romanorum, & Stephanus Sepusius occupata Vngaria pacem iniuerunt hac lege, ut Sepusio mortuo regnum ipsum cederet Ferdinando, sed Sepusius duxit uxorem Isabellam filiam Sigismondi Regis Poloniæ ex Bona Maria Sfortia. Die octaua Maij in Tauro apparuit cometes non procul à capite Draconis, quæ ferè tribus ebdomadis durauit, & die uigesimatertia Iulij Cremonæ fuit percussum horologium existens super turre ibi altiori à fulgure, & cecidit grando, ex qua aliqua grana ponderata reperta fuerunt unciarum decem & octo,& in Italia uiguit grauis annonæ pęnuria. Hieronymus Claraueus ex Piceleone,Gregorius Oldoynus moram habens Venetijs,& Iulius Crottus Ferrariæ, ambo presbyteri seculares, & omnes Cremonenses uates celebres fuerunt eorum carminibus typis
1540 impressis.

Anno 1540. Alphunso Daualo Marchione Vasti Vicario Cæsaris in dominio Mediolani, & Ioanne Masonerio

de

de Brinonia Galliæ Narbonenſis I.C. ac Cæs. Senatore Cremonæ prętore Carolus Cæſar ad cõpeſcendum Gandenſes tumultuantes, & ad defectionem ſpectantes per Galliam eccepta ibi Regis fide, & ab eo honorificè receptus, ſtatim ſe contulit Gandanum hæreditariam ſuam ditionem, & ubi in lucem prodijt, illudq; ingreſſus aliquod armatorum copijs autoribus ſeditionis decapitatis, Gandausnſes omibus regalibus exuit, & diui Brunonis moneſterium ad domandam eorum iuſolentiam, ſi quæ ſuppupulaſſet, ibi in arcem erigi iuſſit de menſe Maij. Et cum Gulielmus filius Ioannis Ducis Cliuenſis ei ſuſpectus, ꝙ externa fędera ſequeretur, & minus gratus, ꝙ prętcr iuſſum ipſius ſe Ducẽ Geldrenſium inaugnrari paſſus fuiſſet, ac nuptias neptis Cæſaris relictæ Franciſci Sfortiæ aſpernari uideretur, accepta fide à Ferdinando Cæſaris fratre, cum ſalutaturus Gandauium iuiſſet, ipſum contemptui habuit, & Gulielmus inde ob id ſtatim receſſit, & pater ſuus, qui non multo poſt obijt, moriturus eum ſedulo monuit, ut officioſè Cæſarem coleret poſt habitis amicitijs externis. Veneti compellati per Cæſarem, & Gallorum Regem Daualo, ac Auiboio oratoribus ob id miſſis Venetias de pace ſecum incunda aduerſus infideles, ipſis diffiſi, & cum eſſent redacti ad inopiam omniũ rerum ob grauia recepta damna ex bello Turcarum, cum eorum Imperatore pacem fecerunt, ei dimiſſis Nadino, & Laurano oppidis Dalmatiæ, ac Neapoli Romaniæ, & Maluaſiæ, quas ſolum habebant ex Peloponeſio Aloyſio Badouaro ad illũ Byzantiũ deſtinato. Et Cæſar oblatis nuptijs Mariæ filiæ unicæ, & ſeu unius ex filiabus Ferdinandi fratris Carolo filio Gallorum Regis cum dominio Flandriæ, ut paci locus inter eos eſſet, & per Regem Gallorum affectantem dominium Inſubrum, ea oblatione reiecta cũ eo diſcors

reman-

remansit, ac respuit fędus Regis Angliæ sibi infensi ob repudium, & mortem Catharinæ materteræ suæ. Angonoe, & mox Vormatiæ habita fuerunt comitia per Ferdinandum, & proceres, ac principes Germanos, & legatos ciuitatum ibi liberarum ad resistendum Turcis, & causa concordiæ Germaniæ, & religionis Federico Comite Pallatino, & Nicolao Perenotto Granuela nuncupato Cæsaris supremo scriba à secretis pręsidentibus, Ioanneq; Esio, & Iulio pręsule Norimbergiæ, & Groperio catholicorum, & Melantone, & Bucero, & Pistorio aduersariorum defendentibus opinionem res remansit imperfecta ob Ferdinandi absentiã, & prorogata est ad comitia Ratisbonæ, ad quæ summ. Pont. pro componenda religione misit legatos cardinales inter quos fuit Alexander Farnesius nepos suus. Et æstate ualdè torrida, & sicca uini, & siliginis fuit ubertas, sed feni, & olerum pęnuria causata, ut creditur, ob cometem, & solis eclipsim, quæ fuit die septima Aprilis per horas duas, & uiguerunt multis in locis incendia, & ibi incendiarij quamplures extremo supplicio affecti fuerũt, Et Aegibona Sansoniæ ciuitas in totũ est exusta.

1541 Anno altero Carolus Cęsar de mense Aprilis cum Gaspare Contareno, & alijs legatis sum. Pont. & Ferdinando eius fratre, & multis principibus Germaniæ in unum cõuentis Ratisbonæ unà cũ multis doctissimis uiris utriusq; religionis, & ipsius gratia, & belli Turcarum eminentis habuit comitia, & electis ex utraq; religione tribus, præpositoq; libello accuratè descripto per Cęsarem, cui quod bonum, ac æquum esse uideretur adderetur, aut detraheretur, essentq; ex omnibus cõtrouersijs articuli uiginti tres penè in unũ conuenti, & protestantes, quæ addenda forent attulissent legato pontificio rem omnem ad cõcilium reiciendã esse asserente, cum nõ intenderet absente

summo

summ. Pont. quicquam in eis statuendum fore, in quibus protestantes ab ecclesiæ Romanæ cõsensu desisterent, res ipsa ad futurum concilium faciendum infra biēnium fuit remissa, & decretum bellum gerendum esse mari,& terris aduersus Turcas sumptibus imperij,& Carolum Allobrogum Ducem restitui in ducatum suum. Et cũ Gulielmus Dux Cliuēsium desponsata per ipsum Margarita Henrici Nauariæ Regis filia ex Margarita sorore Regis Gallorum ad eum deffecisset occupato Ducatu Geldrense. Et etiã in partes regis Gallorum multi proceres Germani transiuissent, ac hostes Cęsaris, ac fratris se professi fuissent Gulielmus fuit declaratus rebellis imperij, & Carolus Cęsar eis perfectis comitijs, & nupta Christierna nepte relicta Francisci Sfortiæ Frãcisco filio Ducis Lothoringiæ inuito Gallorum Rege, iam nupta Francisca sorore Laurentio principi Aurentiorum inde, & ex Germania descendit in Italiam, & die decima octaua Augusti applicuit Cremonam, & inde Mediolanum, & illinc Lucam, & ibi cõuenit cum summo Pont. & eo, ac Andrea Doria eius classis supremo prefecto discentientibus liberaturus Hispaniam à pyratis Algerij in Africa morantibus, & Hispaniam frequenter cursitantibus,& diripientibus ex Luca abijt concesso Cremonēsibus die nona Septembris super uictigali carnis, quæ uenditur ad macellum Cremonæ redditu annuo librarum bis mille imperialium. Et summ. Pont. die uigesima Septembris Bononiam iuit. Eo mense fluminibus Galliæ cisalpinæ, Aemiliæ, Flaminiæ, & Hetruriæ in immensum auctis, & multis terremotibus eodem mense, ac pręcedente factis, ex quibus multa ædificia etiam illabilia Bononiæ, Florentiæ, Lucę, Pisis, & Volaterris, & multis alijs locis corruerunt, ex quorum ruinis multi oppressi occubuerunt, & aliqui debilitati remanserunt. Et Carolus

lus Cæſar die uigeſima quinta traiecit in Africam claſſe triremium ſexaginta quinque, & ducentum nauium onerariarũ, & ultra, onuſta annona, & materia bellica Doria, & Bernardino Mendoza Hiſpano eius rectoribus, & ſuper qua erant quinq; millia Italorum ſub Auguſtino Spinola, & Camillo Columna, & ex Hiſpanis ſeptem millia ſub Hernando Duce Aluæ, totidem ex Germanis, & tria millia uoluntariorum nobiles, & proceres, ex quibus fuerũt ſeptem centum Hiſpani, & Neapolitani quatuor centum, cum equitib. Rhodienſibus, & nonnullis alijs equeſtrib. & comitatus per Alphunſum Daualum, Ferdinandum Gonzagam, Octauium Ducem Camarini generum ſuum, & Sfortiam Co. Sanctæ Floris, & applicuit Algerium die uigeſima Octobris, & ibi rectore Aſanaccha Sardo rebello religionis chriſtianæ illud obſedit Duce Camarini primum agmen, Com. ſanctæ Floris extremum, & Gonzaga medium regentibus, & expulſis Numidis prelio ſecum inito è monte ei propinquo, & ultra ibi duos pontes ei proximos ſpacio ictus iaculi cum baliſta, & die ſequente ſuperuenta graui procella maritima, qua ſubmerſæ fueruut quindecim triremes cum alijs nauigijs circiter ſexaginta. Et nocte ſequente nimbo ſubſequuto à prima uigilia noctis effuſo in multa, & uehementi copia cum uentorum impetu, & dum Camillus Columna eſſet ſeptem cohortibus Italorum ad cuſtodiã ibi pontis, & in ipſos Numidę equeſtres irruiſſent, & illinc eos ualdè debilitatos ab aquis expuliſſent multa cæde uſque ad caſtra Cęſarea, & ſuperuentis alijs in eorum auxilium illi repulſi fuiſſent in Algerium, & exercitus Cęſarianus oppreſſus ſiti, fame, & frigore, non poſſet ſub dio morari apud Algerium, cum eo pedem retulit ad uicum Mataluſſi ibi propinquum, & illinc ad claſſem cum inſequentibus, & laceſcentibus infi-

delibus

delibus,& manus conferentibus cum Cæsarianis uiriliter eis resistētibus,& multos ex illis occidentibus,& uulnerātibus breuibus armis, dum in eos impetū facerent, & ex ipsa classe nauibus, & triremibus circiter centum triginta partim fractis, partim amissis, ac infeliciter terestri pugna commissa cum infidelibus, & ab illis magna recepta clade uix incolumis reliqua classe euasit. Et cū Daualo,& Gonzagha, & Doria, ac Mendotia ambobus eius prefectis, ac reliquis suis ducibus, & militibus ipsam cōscendit die uigesima quarta Octobris; & in Siciliam applicuit, & illinc in Italiam properauit, & inde de mense Nouembris traiecit in Hispaniam plurimis eius militibus desyderatis cum aliquot nautis, & post se dimissis multis tormētis bellicis, equis,tabernaculis, & multis impedimentis ingentis ualoris, & plerisq; in aquas maritimas proiectis. Cæsar Fulgosius Ligur, & Antonius Rinconus Hispanus Galliæ Regis legati Venetias cimba per fluuiū Padi traicientes,ut irent Byzantium ad ibi Imperatorem, intercepti necati sunt die prima Iulij, & Georgius de Austria filius Maximiliani olim Cæsaris presul Valentiæ fuit carceratus Lugduni. Et ex maioribus ducibus pedestrium Italorum profectorum ad opem Regis Romanorum in Turcas ingressos Panoniam fuit Antonius Maria Picenardus, & Io. Baptista Guazzonus ex eius tribunis, & uicarius suus Cremonenses. Antonius Milo Cremonensis filius fabri cimentarij, & ex fabro cimentario miles gregarius factus, & cū esset omnium audacissimus, & robustissimus habuit tribunatū à Francisco Sfortia secundo, & ultimo Insubrum Duce, Paulo Tertio Farnesio summ. Pont. Venetis, ac Francisco Valesio Rege Francorum, & cū esset nulli secundus architectura, ac muniendis, & circumuallandis ciuitatibus, & oppidis fuit insignitus per Venetos, & Regem dignitate

supremi

supremi eorum architecti, & Cyprum ꝑ Venetis tutatus fuit aduersus Turcas, & dum pro Rege aduersus Boloniã urbem maritimã Galliæ Belgicæ, quam occupabant Angli, & obsidebant Franci, machinas, & nouam urbem cõdi faceret ibi ex humanis fuit subtractus.

1542 Anno sequente Petro Paulo Origono I. Cons. Mediolanẽse, & Cęsareo Sen. Cremonæ prętore Carolus Cęsar, cum per Gallorum Regẽ compellatus de legatis suis pręter ius gentium occisis, & de restitutione dominij Mediolanensis, nihil ad rem respondisset, & Rex Gallorum paratis hinc inde exercitibus bellum aduersus se excitarunt, & Rex destinato Antonio Polino legato Byzantium ad ibi Imperatorem cum illo percussit fędus aduersus Cęsarem, illumq; incitauit classem transmittere in mare Tyrrhenũ ad excidium regni Neapolitani, ac requisitis Venetis in eius partes, qui ad se transmisso per Imperatorem Turcarum in gratiam Regis Iunubeo ex suis cõsultoribus, recusarunt ei adhærere, Cæsaremq; dimittere, Longam uillã ducem suum transmisit in Geldriam ad Gulielmum Ducẽ Cliuensem generum Regis Nauarræ, qui adiuuante sibi Martino Ruscenio Teutonico copiarum duce conscriptis tredecim millibus pedestribus, & bis millibus equestribus populatus est agros Brambantinos, & oppida, & arces circiter centum unà cum Roia subuertit, & munita ære multauit. Louanienſesq; terrore penè in deditionem coegit, Antuerpiã obsedit, eiusq; suburbia diripuit, ac combussit Ferdinando Principe Aurentiorum cæsis, & captiuatis ex eius copijs Germanorum, dum ipsis uoluisset occurrere die uigesima quinta Iulij, equi sui pernicissimi celeritate aufugiente, Liberto eius equitum magistro tamen captiuato, & superuentis in eius auxilium mille ducentum pedestribus, & in lucem prodito tractatu, quem habebat

Antuer-

Antuerpiæ, ut sibi proderet, & capto, & ultimo supplicio affecto proditore diffisus ea potiri, ad cuius pręsidiũ erant Lanzellottus de Vercellis, Nicolaus Isconenus, Cornelius Pania, & Dux Ariscotti cum Italis ibi negotiantibus ipsa dimissa illinc abijt. Et Carolus Regis filius Dux Aurelienſium unà cum Claudio regulo Guisense expugnato Iacidio nunc Euerinosio Arlumnum, Veritonum, Lucimburgum, omnesq; eius ducatus arces, & oppida muniuit pręsidijs, & illinc redijt in Galliam. Et Dux Biducensis Regis rector in Picardia arcem Tornebam in Belgica Septemptrionali captam solo ęquari iussit, & Adrianum Bueronem Rentij comitem in Flandria sibi occurrentem copijs inuasit, ac pręlio fudit, & Libecchum oppidum in ducatu Artesiæ cũ aliquot oppidis intercepit, & Teroanã annona, & pręsidio muniuit, & Henricus Delphinus alio exercitu Gallorũ, & Italorum quinq; millium regulo Brisacchi, & Io. Paulo Vrsino ducibus supremis pedestrium Italorum sub Petro Corso, & Ioanne Taurinense, & totius exercitus Aniboio obsedit ad fines Hispaniæ, & Galliæ Perpignanum, ad cuius pręsidiũ erant Cerpellio, & Mazaniaga tribuni eorum cohortibus, & dũ Cæsar coacto exercitu Hispanorum, & ad eius opem habitis quinq; millibus ex Italia se ad eius auxilium sub Autumni tempus accingeret, aquis inundantibus, ac turbantibus castra, & uentorum procella arena uisum, ac spirandi facultatem militibus adimente illud reliquit. Et Gulielmus regulus Langei Prorex in Gallia subalpina copijs, quas ibi habebat ad pręsidia Taurini, Mõtis Calerij, Sauignani, Pinaroli, ac Verolenghi oppugnauit Clarascũ unà cum Hasta, Vercellis, Vulpiano, Osana, & Cherio, & Clarascum redegit in sui potestatem, noctuq; transmissis tribus cohortibus Hieronymo Sacro Neapolitano duce, &

alijs

alijs Albam eam frustra diu oppugnauit comitẽ Frãcisco Landriano illam tuente turma uelitum Albanensium ducta per Chucarum intercepta, ac direpta per Ludouicum Biragũ ad Verolengum. Et Dux Ambosius etiam heros Gallicus ex Gallia Narbonense manu Italorum profectus Cuniũ illud obsedit, & Petrus de Portu Vicentinus sexaginta uelitibus, & Blasius de Soma cohorte illud ingressi tutati sunt uiriliter illinc repulsis Gallis ex eis circiter centum occisis unà cum Gulielmo de Blandrate, & multis alijs uulneratis unà cũ Petro Corso, Ioanne Taurino eorũ tribunis, & Cæsariani in Gallia subalpina Daualo duce tentarunt dolo occupare Taurinũ sibi per Gallos Carmagnola, & Caramagna, & multis alijs locis ibi adeptis, & alij ex Gallia Belgica, dum recuperatis oppidis agri Lucimburgẽsis in Galliam celticã irruerent grauissima aeris intemperie tanta rabia, & pertinacia, ac pluuiarum copia, & frigoris rigiditate superuenta, & ex ea nõ paucis equestribus, & pedestribus ipsorum extinctis, eisq; resistente, Cõsidio, & Reiecto ibi municipijs uastatis regressi sunt in Brambantiam, & illinc egressi in ditionem Cliuẽsem eam depopulati sunt, ac inuaserunt, & amis infestarunt Vsberto, Dura, Iuliaco, & Zitardo, & alijs oppidis, & ciuitatibus munitissimis interceptis, eisq; munitis, & multis ex ibi incolis cum multa præda illinc abductis, Gulielmoq; illic Principe copijs superuento Vsberto, Susterio, & Duræ præsidio congruo dimisso, & Zitardo mænijs exuto illinc regressi sunt, & Gulielmus Zitardo instaurato, & egregiè uallo munito, & ibi, & Iuliaci cohortibus ad pręsidium dimissis aduersus Cęsarianos mense Decẽbrio iuit Vsbertum, illudq; obsedti. Ad magis uallandam Cremonæ ciuitatem inter portas ibi omnium Sanctorum, & diui Michaelis eis obturatis, & illuc propè instauratis, & tẽplo

diui

diui Sebastiani extra, & propè portam Sancti Michaelis, demolito erectum fuit sublime propuguaculum, quod ex incuria in ruinam mox abijt. Et dum instarent dies quadragesimales noua superstitio suscitata fuit in pago Vlmenetæ Cremonense medio mulieris rusticanæ fanaticæ asserentis sibi apparuisse B. Mariam Virg. eidem mulieri fauentibus multis sacerdotibus, quibus inde maximus prouentus reddebatur eo concurrentibus quamplurimis Cremonensibus, Brixiensibus, Mantuanis, & alijs ibi finitimis, etiam infirmis diuersis infirmitatibus, asserentibus se ab eis sanari, fuit sublata opera, ac prudentia Fabricij Aligerij Vicarij Episcopalis Cremonæ, non sine illorum sacerdotum, & rusticorũ graui animi molestia. Et de mẽse Augusti copia locustarum initio alis carentium, & post quatuor ademptis ingens tamquàm nubes ex Germania irrumpit Galliam cisalpinam, & regiones finitimas, & omnibus ferè uirẽtibus tunc in agris pendentibus absumptis hyeme superuenta frigore contabuit, dimisso in locis, in quibus contabuerunt graui fętore. Et Florentiæ, Pisis, Lucæ, ac Scarpariæ, & in tota ferè Hetruria, & Bononia, & multis alijs locis ex terremotibus plurima ædificia corruerunt, ex quorũ ruinis quamplurimi mortales de mense Iunij oppressi perierunt. Et monstruosi infantes, & fœtus pecuini passim in lucẽ producti fuerunt, & ex multis pluuijs, quæ ceciderunt primouere in Gallia fuit causata pęnuria uini. Summ. Pont. ex urbe destinauit in Germaniã Norimbergum, ubi Ferdinandus Rex Rom. & Electores, & Germaniæ proceres, & legati liberarum urbium habebant comitia de indicendo bello Turcarum Imperatori, habenti copias militares ad fines Vngariæ, & Austriæ aduersus alias ibi Regis Ro. ad pręsidia, Ioannem Moronum cardinalem, & antistitem Mutinensem legatum suum, &

ibi per eum aperiri fecit mentem suam de indicendo concilio Tridenti ad id idoneo electo in calendis mensis Nouembris, & illinc eo profecto Morono cũ Polo, & Parisio, ẽt cardinalibus hęreticis id improbantibus. Et Hoscasalis de Hoscasalibus Cremonẽsis, & ex tribunis militum Caroli Augusti,& hoc anno dũ esset ꝑ Ferdinãdo fratre Ro. Rege, cohorte pedestrium in ciuitate Belgradi Pannonię obsessa per Turcas uiriliter se gessit, & ibi Rectori, & aliquibus eius ducibus uolentes se permittere Turcis, ne se illis permitterent absq; prętio, cõtradixit. Et Iacobus de Augustis ex tribunis Cæs. Italorũ obijt morte uiolenta.

1543 Anno subsequuto die uigesima prima Martij inter Brãbantinos,dum conducerent annonam Cęsarianis obsessis Norimbergi, & Gulielmum Ducem Cliuensem, & eius copias eis occurrentes consertis manibus, Brambantini sibi aduersantibus uentis tunc subortis, postquã aliquantulum pari marte certassent, succubuerunt, annonaq;, & multa pręda, & tormentis bellicis post se dimissis, cõpulsi fuerunt regredi. Et Cliuenses irrumperunt ditionem Lucimburgensem, eaq; depopulata reuersi sunt Heriburgum, illudq; crebro oppugnarunt, & dum ipsi ibi obsiderent templum egregiè munitum, in quod multi ex ibi incolis confugerant, illinc ꝑ eos graui clade repulsi fuerũt. Et Brambantini reparatis copijs traiecto flumine Mosæ opem, & annonam obsessis tulerunt, utrinq; ibi alia commissa pugna mense Maio,& per obsessos sępius facta eruptione in Cliuenses, & pagis ibi uicinis direptis, & per Cliuenses ei ammotis tormentis bellicis ipsius mœnijs disiectis, & per obsessos illic aggeribus constructis eis strenuè resistentibus, eo dimisso pedem referrentes Martino Rusenio duce tredecim millibus pedestribus, & equestribus bis millibus ingresso agros Traiactensium,& ibi occupata

Anfor-

Anfordia exclusis miro astu illis, qui erant ad eius prę∫i-dium, dum ex ea plurimi exiui∫∫ent prędatum in regionē ibi propinquam, & ab eius incolis exacta multa pecunia, & ∫oluta militibus pro eorum ∫typēdio, & mox irrumpe-runt, & diripuerunt Helmondam, Endouiam, Galeriam, & ditionem Alduburgien∫em, & agros Lucimburgien∫iū, & Brambantinorum. Et Carolus Cæ∫ar percu∫∫o fędere cum Rege Angliæ aduer∫us Regem Gallorum Philippo unico filio annorum ∫exdecim creato Rege Hi∫paniæ, eiq; de∫pon∫ata Maria filia Ioannis Regis Lu∫itaniæ, & per eū ∫ibi mutuata multa pecunia paratis duabus cla∫∫ibus, ea-rūq; altera tran∫mi∫∫a ∫ub Martino Cordubenſe aduer∫us Mauros Trami∫enis, qui ab eo defecerant, & altera in Flandriam duodecim millibus Hi∫panis aduer∫us Gallos, ex Theracone ∫oluens uela ∫uper cla∫∫e Ligu∫tica Genuā appul∫us de men∫e Maij, die quinta Iunij diuertit Cremonā, & inde ad octauam diem iuit Buxetū, ubi cum ∫um. Pont. illuc profecto ex urbe, ibi dimi∫∫o rectore Rodulpho Pio Carpen∫e cardinale, cum Alexandro Vitelio, & remotis arbitris de rebus pertinentibus quieti Italiæ, & ∫tatui chri∫tianorum per triduum collocutus fuit, & compellatus ꝑ eum, ut Octauium nepotē ∫uum Ducem In∫ubrium crearet ∫ub fęudo annuo Imperio Ro. pendēdo, ac multa auri copia ei oblata, illinc redijt Cremonam, & dimi∫∫is arce Florentiæ, ac Liburno Co∫mæ Mediceo ibi Duci multa pecuniarum ∫umma ∫ibi ∫oluta inde abijt per ∫altus Tridentinos in Germaniam, & ibi coacto exercitu quatuordecim millium Germanorum, duodecim millium Flandrorum ∫ub principe Aurētiorum, quatuor millium Italorum ∫ub Camillo Columna, & Antonio Doria, totidem Hi∫panorum ∫ub Aluaro Sandeo pede∫trium, & ∫ex milliū eque∫trium, & uelitum, Burgondionum, Albanen∫ium,

Italorum, & aliarum diuersarũ gentium equestrium constituto duce supremo Ferdinando Gonzaga, & uelitum Frãcisco Estense, & Stephano Columnã magistro castrorum, & materiei bellicæ Ioanne Iacobo Mediceo, & per Regem Angliæ alio exercitu quinquaginta milliũ ex Anglis extra ordinem imperato, iussoq;, ut unà cum equitatu suo ad diem statutũ esset Marobijs Maluppo duce supremo traiecto in Annoniam, & ibi Landresio oppido ualdè munito capto Landa duce uiro impigerrimo illud tuente, & qui cum antea Cęsariani illud obsedissent, illinc erumpens in eos cum paucis expeditis militibus, permissa turma uelitum ad eos remorandum, si impetum in illos fecissent, eis eripuit tormentum bellicum colubrum uocatum, quod ꝑ medias hostium uigilias, ac paludẽ amnis inter eorum castra, & oppidum labentis abduxit in illud, & inde globos aliquot in eos, antequam ab ipsis ad arma cõclamatũ fuerit, iaculari iussit. Et ꝑ Cæsarianos Vbergo Ducatus Cliuensis per ibi Ducem copijs obsesso, dum suppetias ferre uoluerint recepta etiã ibi multa strage à Cliuensibus eorum equitatu in fugam uerso, ac ferè omni peditatu cæso, ipsiq; cõmeatu adepto unà cum tormentis bellicis post se dimissis. Carolus Cæsar duodecim millibus pedestribus, & bis millibus equestribus die uigesima secunda Augusti profectus Duram ẽt Cliuensium Ducis, & ibi secum coniuncto principe Aurentiorum copijs suis die uigesimasexta expugnauit, ac diripi, & comburri iussit ibi multis occisis cum eorum duce Flanteo ex ipsius militibus desyderatis sex centum cum Facio Pisano, Quiritio Neapolitano, & Vberto Mantuano equite, & mox redegit in sui potestatem Roremondam, & Valpodium etiam Geldriæ, & Gulielmum ibi Ducem ob hæc cõsternatum, & à suis proditum sibi supplicem medio Henrici Marchionis

nis

nis Brandimburgi, ac pręsulis Coloniensis in gratiam suã recepit sibi supposito ducatu suo munitissimo, eiusq; Ducis uxore ex indignitate rei dolore perculsa mortua, ei nupsit Mariam filiam Ferdinãdi fratris ei tantum dimisso ducatu Geldrense sub fęudo imperio soluendo, & mox restituto Iuliense, de mense Decembris alio exercitu duce Gulielmo Subburgiense Germano transmisso in Leucos, ubi quędam loca recepit, & Lucemburgo capto per Ducẽ Aureliensium, & ualdè munito, obsesso illinc repulso per Gallos Sergiano Caraciolo principe Melphi duce. Et in Gallia subalpina Daualo duce etiam potitus fuit Monte Regali, Mondeuino, ibi duce Carolo Drusio cum nonnullis copijs Gallorum, & Eluetiorum inde excluso, & Carmagnola, & multis alijs oppidis ibi Gallorum, Ludouico Vistarino duce ad pręsidium Hastæ, ex quibus munitum fuit Caregnanum pręsidio Germanorum, & Hispanorum militum sub Pyrro Columna, & Felice Lodronio Co. Arcus, & Michaele Hispano ducibus. Et Angli milites tuentes Calesiũ, Cuneam, & Humanam ingressi ædẽ Dauidem ibi circiter uiginti rusticos cum uxoribus, ac liberis, dum confugissent in ibi templum, & sibi promissa incolumitate eorum fidei se cõmisissent dimisso templo contempta fide conscendendo ibi turrim, iugularunt, & inde pręcipitarunt, & tota hyeme agrum Boloniensem cursitarunt, ac diripuerunt, nemine resistente. Et inde per ibi incolas armis arreptis iussu Gallorũ alio profecti. Et Cęsar gesto etiam bello in Dania aduersus Christiernum ibi Regem Gallis confęderatum debellato Duce Cliuensium inde abiens ex Geldria exercitu, eoq; coniuncto Anglis, & Flaminghis sub Adriano Beureno, & Germanis quatuor mil libus sub Ariscotto, ac Hispanis obsidentibus Landręsiũ, ibi castra firmauit, ad cuius pręsidiũ erãt Landa, & Decius

duces Gallici copijs, & turmis militaribus, & cum Delphinus Galliæ unà cum Anibosio, & Brisacco, & Dresana regulis exercitu quindecim millium Eluetiorum, octo millium Italorum, totidem Guasconorum, ac multorũ equestrium illuc profectus ei opem, & annonam tulisset resistentibus Cęsarianis cum eis cõmisso prælio, & paucis desyderatis, & ibi substituto Landa secũ cõducto Vermiano regulo, illinc abiens Camariacum, & illic etiam cum Cęsarianis ibi degentibus ad pręsidium factis nonnullis alijs leuibus pręlijs, in quibus multi occubuerint, inde reuersus fuerit in Galliam. Carolus Cęsar superuenta hyeme multis ex eius exercitu pereũtibus ex morbo ob aeris intemperiem iuit Camariacum, & ibi dimisit exercitũ pręter Hispanorum. Et Galli degentes in Gallia subalpina sub Buterio principe ibi prorege ad pręsidia illic locorum Regi suppositorũ expugnata Hyporegia sub hyeme duce Angiano regulo redigerunt in sui potestatem Crescentinum, Dresanam, & sanctum Ianum, & multa alia ibi oppida, quæ erant in potestate Cęsarianorum, & ducibus Ossono ductore Guasconum, & Bernardino Vicomercato Mediolanense obsederunt Caregnanum, sed Cæsarianis secum pręlio concurrentibus Daualo duce inde pedem retulerunt captiuato Ossono, & multis ex eius militibus desyderatis, & etiam multis captiuatis per Cæsarianos. Et Ariadenus Aenobarbus classis Turcarum pręfectus in gratiam Regis Gallorum cum Polino ipsius legato ex mare Ionio classe triremium centum decem, & plurium nauigiorũ de mense Aprilis cursitauit, ac diripuit littora maritima Italiæ usque Hostiam multo terrore Romanorum capto, & depopulato regno Calabrię Didaco Hispano ibi duce ad pręsidium, & per eum filia sua desponsata Ariadeno, & sibi coniuncta classe Gallica triremium uiginti

duarum

duarum,decem & octo nauium,& aliorum plurium nauigiorum sub Frãcisco Borbonio Angiani regulo ingressus mare Gallicum, ibi occupauit portum Villæ Franchæ, ac Niceam pręter arcem Paulo Simeone equite Rhodiense eius pręfecto ipsam strenuè tuente. Et cum Daualus Vicarius Cæsaris in dñio Mediolani illinc exercitu, & Doria eius classis supremus dux ipsa ex Hispania in eum transirent diffisus uiribus suis direpta, & combusta Nicea,& illinc abductis in miseram captiuitatẽ uiris, adolescẽtibus, pueris, ac puellis lętum triumphum illius Imperatori allaturus properauit in portum Taurentiorum, ne ab eis circumueneretur. Et cum ad Villam Francam nonnullæ triremes Doriæ ex procella maritima ibi suborta discipatæ remansissent, illuc profecti Strocius prior Capuæ ex ducibus classis Gallicæ, & Salecchus Turcarum potiti fuerunt nonnullis tormentis bellicis triremium Doriæ extractis ab aquis maritimis, in quibus ceciderant. Et etiã Turcæ Salesio,& Aserino Celebio ductoribus alia classe ex Africa cursitarũt, ac diripuerunt littora Hispaniæ. Cremonæ suborto nimbo uehemẽti uentorum impetu die secunda Iulij illorum impetu nõnulli columnelli marmorei erecti secus partem anteriorem ecclesiæ ibi cathedralis fuerunt deiecti. Et ad castrum Sanctieburgi diœcesis Monesteriensis Germaniæ sanguis pluit. Io. Bernardus Regazola cognominatus Felicianus ortus Venetijs, sed origine Cremonensis eruditus quacunq; lingua Papiæ; dũ ibi publico stypendio cõductus legeret libros humanitatis ex humanis abijt. Et Io. Paulus Ferrarius,& Io. Iacobus Tinctus ex tribunis Cæsarianis Italorum morte uiolenta obierunt.

Anno subsequuto, ac pręcedente Cremonæ prętore Francisco Crasso I. C. Mediolanense, ac Cæs. Senatore,& ibi hora septima noctis pręcedentis diem sextam decimã 1544

Februarij audito terremotu ex Gallis pedestrib. quatuordecim millia, & equestribus bis mille secum coniunctis Suitensibus, Guasconis, & Allobrogis Francisco Angiano Borbonense fratre principis Vinduncienſis regij sanguinis, & Alpinarum gentium prorege, & cũ quo erant Thermensis, Buterius, Viandonus, Tassus dux equestrium, & Sanserius Aluerniæ, & multi alij proceres Gallici occurrentes in uico Cerignolę Galliæ subalpinæ die quarta decima Aprilis, & secunda Paschatis Germanis octo millib. sub Christophoro, & Brunorio fratribus Scaligeris, sex millibus Italis sub Ferdinando principe Salernitano, & Cæsare Massio Neapolitano, Hispanis tribus millibus sub Raymondo Cardona, uelitibus septem centum sub principe Sulmonense, & Carolo Gonzaga, & alijs quinquaginta Ducis Florentiæ sub Rodulpho Baliono, omnium supremo duce Daualo proficiscentibus Carignanum obsessum per Gallos, ut Germanis, & Hispanis ibi ad prẹsidiũ degentibus rectore Pyrro Columnense opem, & annonã ferrent, & utrinq; cõmisso prẹlio eos, ad quos prius uictoria inclinarat, profligarunt, ex eis cadentibus circiter undecim millibus, & plerisq; Germanis unà cum fratribus Scaligeris eorum ducibus, ac multis alijs tribunis, & proceribus, & multis alijs captiuatis unà cum Carolo Gonzaga, & ex Gallis bis millib. desyderatis, & regulo à Thermis captiuato, & per Columnam ob id diffisum uiribus suis, & pẹnuria oppressum illinc ad dies quadraginta dimisso ex pacto Carignano Angiano, ꝑ eũ dimissis quibuscunq; Cæsarianis in prẹlio captiuatis. Vnde Hispani egressi occuparunt Brixellum ad fines agri Cremonensis propè, & ultra Padum ditionis Cardinalis Ferrariensis. Et Iulianus Cẹsarinus, & Martius, & alij Columnenses hac audita strage Cẹsarianorũ coegerunt ad eorũ opẽ quàm

plures

plures copias in Latio, & in Hetruria Dux Florentiæ sub Othone Monte acuto bis mille pedestres. Et Ludouicus Vrsinus Co. Pitiliani, & Dux Somæ exul Neapolitanus, & Petrus Strocius, cum quo erat Pallauicinus Vicecomes prępositus diui Celsi, in oppido Mirandulæ aduersus eos, & pro Gallis alias quoq; adunarunt. Et Strocius, ut occuparet dominium Mediolani eius copijs traiectis citra Padum ad Casale maius, & ductis per agrum Cremonensem, & secus mœnia Cremonæ de mense Maij, & inde per territorium Laudense eos insequente, ac lacescente Hieronymo Sylua suis uelitibus, & dum eis oppressis, & compulsis in graue periculum sua frustratus opinione se illis recepisset auxilio Petri Aloysij Farnesij Ducis de recenti electi per summ. Pont. Placentiæ, & Parmæ inuito Cęsare, rursus traiecto Pado in agrum Placentinum, & ibi secum cõiunctis sex millibus pedestribus Co. Pitiliani, ac Ducis Somæ sub Com. Copatij direxisset iter suum in Galliam subalpinam, ut se coniungeret alijs copijs Gallicis adhuc obsidentibus Carignanum per agrum Papiensem uersus Genuensem insequentibus Cæsarianis Daualo duce, & peruenisset ad uicum Sarauallis die quarta Iunij ibi inter eius copias, ac Cæsarianos cõmissa pugna fuit profligatus uirtute principis Salerni, Ducis Sulmonæ, Sfortiæ Pallauicini, & Co. Sanctæ Floris, & non facta multa cæde, sed captura multorum, inter quos fuerunt Dux Somæ, & Co. Georgius Martinengus Brixiẽsis, & Vlisses Vrsinus obijt, aufugiente Strocio unà cum Nicolao filio Com. Pitiliani, & Flauiano Co. Anguilaræ, & alijs circiter ducentum, & adhuc reuerso Mirandulam, & ibi per eũ coactis alijs octo millibus pedestribus, & equestrib. quibus profectus per agros Parmensem, & Placentinum uia æmilia recto itinere, & inde per Lunensem, ac Genuensem Albam in Gallia subal-

ſubalpina dominij Montis Ferrati eam occupauit. Et Cęſariani Vegia Hiſpano oratore Cęſaris penes ſumm.Pont. & ob indignationem in eum cōceptam ꝑ ipſum dimiſſum profecto Mediolanum, & inde in Galliam ſubalpinam eo ductore ibi expugnarunt, ac diripuerunt Vulpianum militibus ibi ad prę ſidium ferè omnibus occiſis duce,& uexilifero, & alijs dominij Mediolanēſis incolis ibi captis furcis ſuſpenſis, & nonnulla alia oppida receperunt, & inde mox Velia redijt Romam. Et Carolus Cęſar Datiæ Regi pace reddita,& eo procurante in comitijs Spirenſib.Rege Gallorum hoſte, ac rebelle Ro. Imperij declarato, imperataq; per ipſum, ac Regem Angliæ ſuis ingenti pecunia, & iunctis armis in illum proſequutus fuit bellum, & per Anglum obſeſſa Bolonia conſcripto exercitu Germanorum decem & ſeptem millium ſub Corrado Eſio,Martino Ruſcenio, & Gulielmo Fruncisbergio ad eum à Rege Gallorum reuerſis,ac Mauritio Duce Sanſonię, & Marchione Brandimburgi,& Hiſpanorum ſeptem millium, & ſexdecim millium Burgondionum, Cliuenſium, & Flandrenſiū ſub Maximiliano Com. Buræ, ac ſeptem millium quinq; centum equeſtrium, & uelitum ſub Franciſco Eſtenſe, & totius exercitus ſupremo ductore Ferdinando Gonzaga profectus Lucimburgum illud cępit. Sergiano Caraciolo ibi duce ad prę ſidium militum fame oppreſſorū, & illinc transgreſſus in Campaniam Ligninum expugnauit, Briccrio,& Ruſcenio proceribus Gallicis illic etiam ad prę ſidiū cum duabus cohortibus ſub Aenea Tutauilla, ac Sandricerium oppugnauit, & longa obſidione redegit in ſui poteſtatem Rhenato principe Aurentiorum ibi uita functo ex ictu tormenti bellici, illic factis multis prę lijs inter Cęſarianos, & Gallos ibi ad prę ſidium degentes ſub Landa duce impigerimo, & in uno eorum occiſis ſupra quinque

centum

centum Hispanis, & multis Germanis cum aliquot uexiliferis, & Landa, eiq; substito regulo Sanserij, & per Cęsarianos profligatis turmis Gallicis illuc proficiscentibus duce Brisacco, ut ibi obsessis ferrent opem, & annonam cõmisso utrinq; pręlio in uico Vitri ibi sibi occurrentibus Cæsarianis duce Mauritio, ac Estense, & Io. Baptista Gastaldo, & Frũcisbergo ductoribus, multisq; ex eis desyderatis Brisacco erepto è manibus Cęsarianorum per Petrũ Corsum tribunum impigerimum, inde abeunte reliquis, & mox per Cæsarianos occupato Vitro ibi expugnato tẽplo illic occisis inhumaniter tercentum pedestribus, qui in illud aufugerant, & dimissis ex Sandricerio incolumibus militibus ibi ad pręsidium cum duobus tormẽtis bellicis, & mox cępit Aspernaium, & cum Rex Gallorum sibi superuentis copijs Eluetiorum, eisq; coniunctis alijs Guasconorum, Gallorum, & Italorum sub Petro Strocio, & Petro Maria Rubeo Cæsari accurrisset ad flumen Matronam, & Com. Fruncisbergus, dum Cæsar intenderet ire Luthetias obsessum, eo traiecto, & uestibus illic depositis illius uadũ tentaret, & per Gallos illuc superuentos agnitus captus, & ductus Lutetias, ibi incolis territis, ne calamitate belli, & ipsi inundarentur spectantibus ad fugam, & fortunas suas inde exportari facientibus, per Caraciolum abbatem filium Sergiani scolarem arreptis armis, & alijs scolaribus in unum coactis, & animatis ad ea sumendum ad ibi defensionem. Rex illuc reuersus pręsentia sua eos erexisset, & benè sperare, & in armis esse exhortatus fuisset, & castro Theodorici per Gallos recuperato eius incolis tum occisis, tum ære multatis, & ne Cæsariani eo uterentur, combusto unà cum pabulo, & comeatu, qui in ea regione forent, & ob id Cæsariani oĩum graui penuria opprimerentur, & Germani non sibi dato stypendio tumultuarent

multuarent, & Cæsar esset indigus pecuniarum, & Rex studio pacis teneretur Gabriele Gosmano Hispano ex religiosis ordinis prædicatorũ diui Dominici ultro, & citro commeantis, dum de ea loqui cępissent Io.Iacobus Mediceus, & Co. Franciscus Somalia Mediolanenses duces, ac nobiles, ipsa fuit stabilita die decima octaua Septembris in oppido Crispini Galliæ celticæ per Ferdinandum Gonzagam, & Nicolaum Peronottum pro Cæsare, & Claudiũ Aniboium, Carolum de Nuceo, & Gibertum Vaiardum pro Rege, qua cautum fuit, ut utrinq; occupata post inducias Nicenses restituerentur, & nuberet Cæsar Carolo Duci Aurelienſium filio Regis Mariam filiam Cæsaris cũ dote status Flandriæ, Ducatus Brambantiæ, Geldriæ, Lucimburghi, Olandiæ, Namurtij, & Vtriæ, & regionum ibi uicinarum, & Burgondiæ superioris, omni tamen iure remisso Cæsari per Regem, quod sibi pretendebat spectare in regno Neapolitano, & dominio Mediolani, & uel unã ex filiabus Regis Rom. cum dote dominij Mediolanensis dimisso omni iure Cæsari per Regem, quod prętendebat in comitatu Flandriæ, Artusij, & Geldriæ, & sibi per Cęsarem omni iure, quod prętendebat in ciuitatibus Peronæ, & Boloniæ maritimæ, & in Burgondia inferiori, & regione Machoni, & utrum matrimonium esse deberet declararetur per Cæsarem intra octo menses, & ubi eius filia nupsisset, & ex ea non peruenisset proles masculina, Flandria, & alia eius dotis redirent ad Cæsarem, & penes eum remaneret ius Burgondiæ, & Regi dominij Mediolanensis saluũ, dimissis tamen donec superuenisset proles penes Cęsarem, ubi filia Regis Rom. nupsisset Duci Aurelienſiũ, arcibus Mediolani, & Cremonæ, & etiam restituerentur Carolo Duci Allobrogum omnia sibi occupata ex dominio suo, dimissis ẽt penes Regem, donec ei dimitterentur

arces

arces Mediolani, & Cremonæ, & in ea pace comprhensi fuerunt summ. Pont. Maximilianus Ro. Sigismondus Poloniæ, Ioannes Lusitaniæ, & Christiernus Daniæ Reges, Carolus Dux Allobrogum, Germani, Sueui, ac Veneti, & Principes, & ciuitates liberæ Italiæ, & Henrincus Rex Angliæ tunc obsidens mari, & terris Boloniam, & Montilium, si uoluisset, & ad quem Rex Galliæ, cum destinasset ex suis primoribus causa ab ipso scisitandi, num uellet in pace comprhendi, Rex Angliæ eos tenere iussit in arce Ardelonę distante per quatuor millia passuum à Bolonia, quam cum habuisset à Vernicense ibi pręfecto pręsidij clā ciuibus, & tribunis die uigesima quarta Septembris permissis inde abire cum bonis, quæ inde humeris asportari potuissent, & quos abeuntes, & tranantes aquas Angli insequuti ex eis occiderunt senes, pueros, ac fœminas quàmplures, uocatis ad se legatis Gallicis re, quam nollent, facta dimisit eos uacuos ad Regem suum, Qui deditione Boloniæ intellecta copijs suis militaribus ex Campania accersitis, ut eam recuperaret eas transmisit sub Henrinco Delphino, quæ cum ingresśæ partem eius inferiorē ibi trucidato pręsidio Anglico prędæ inhiarent desertis ordinibus, per Anglos de facili illinc repulsæ fuerunt, & inopia comeatus dissipatæ, inde statim abierunt dimissa Bolonia Anglis, qui oppugnato Montilio sibi dimisso per Vbiam regulum ibi rectorem, & Rincherij fano incenso, & oī agro contermino latè uastato, & in Scotia Eldemburgo direpto, ea dimissa sub fideli, & congruo præsidio per Regem cum eo reuersi sunt in Angliam.
Et Ariadenus AEnobarbus archipyrata Turcarum solutis uelis ex portu Thaurentiorum Galliç Prouincialis unà cum Leone Strocio rectore classis Gallicæ direptis litoribus Hetruriæ, ibi occupatis portibus Thelamonis, & Her

culis Senensium, & Insula Lilij, ac oppugnato frustra Orbitello, illud copijs ingresso Ioanne Lunense Hispano, & illuc ad opem destinatis alijs agminibus per Ducem Florentiæ sub Stephano Columna, & Chiapino Vitellio ducibus, & per illum habito à Iacobo Appiano regulo Plumbini, filio Sinonis Iudei, & archipyratæ captiuato ad Tunetũ, & facto christiano, & depopulatis littoribus Calabriæ, Apuliæ, & Siciliæ, redactisq; in sui potestatem Insulis Ischiæ, Lyparis, & Procidæ, & oppugnatis Putheolis, & dum illuc ad opem properaret Petrus Toletanus prorex Neapolis decem millibus pedestrib. & bis millibus equestribus tumultuarie coactis iuit Byzãtium ad ibi Imperatorem multa prȩda, & innumeris captiuis, Ioanne Doria classe Cæsariana illum insequente, ac lacescente. Petrus Aloysius Farnesius die decima Augusti in ecclesia cathedrali Placentiæ eius, ac Parmæ ducatus accepit insignia. Ex Ill. familia Douaria Cremonense Federicus inter Italos militauit pro Carolo Cæsare turma equestrium quinquaginta ex quibus pleriq; fuerunt Cremonenses, & mox pro Cosma Mediceo duce Florentiæ.

1545 Anno 1545. Cremonæ prȩtore Vincentio Falcutio Vrbinate Cæs. Sen. & I.C. & mox reuocato Mediolanum uti electo ad censum generalem dominij Mediolanensis ipsi surrogato Alexãdro Vicecomite I.C. Mediolanense, & ẽt Cæs. Sen. Ioannes Maria de Monte episcopus Prȩnestinus, & Marcellus presbyter, & Reginaldus Polus Anglicus diaconus Cardinales, ac legati, & Vicarij pontificij unà cum plurimis episcopis, ac legatis Tridenti cõcilium incoharunt die tertia decima Decembris pro reducenda antiqua religione. Neapoli fuit terremotus, quo corruit propugnaculũ uersus molem, & multæ ædes ceciderunt, & quàmplurimi oppressi ab eorum ædificijs perierunt.

Ioannes

Ioannes Baptista Specianus etiam I.C. & Capit. Iustitiæ generalis in toto dominio Mediolani pro eodē Francisco Secundo Sfortia eius Duce, & mox pro Inuictiss. Carolo Quinto Augusto Quæstor totius eorū exercitus in Gallia cisalpina obijt Mediolani die 30. Octobris, & excellens Phisicus, & Astrologus Georgius Fundulus pariter Cremonensis die prima Aprilis, eiusq; corpus tumulatū fuit in ecclesia ibi cathedrali.

Anno altero Carolus Cęs. habitis comitijs Ratisbonæ nō inuito sum. Pont. ab eo habitis duodecim millib. pedestrium, & equestriū sub Octauio Farnesio eius nepote, sed duce pedestriū Alexādro Vitellio, & equestriū Io. Baptista Sabelico, & legato apostolico Alexandro Farnesio Card. & fratre Octauij, & à Duce Ferrariæ centū quinquaginta equestribus sub Frācisco eius fratre, & Florentiæ ducētū sub Rodulpho Baliono, & habito delectu quatuor milliū Italorum, & sexdecim Germanorum sub Aliprando Mandrucio, Georgio Siamburgo, Georgio Rasimburgo, & Io. Iacobo Mediceo prefecto materiei bellicæ, & Georgio Vitempulcho notho Bauariæ, & Flandrensium duodecim millium sub Maximiliano Co. Burense, & septem milliū equestriū sub Maximiliano eius nepote, Gulfancho, Melenico, Moderatore supremo equitum Prusensium, Com. Burense, Alberto filio Casimiri Ducis Spiturzensis, Philippo Lanoio, Principe Sulmonæ, Henrico filio ēt Ducis Spiturzensis, Ioanne filio Ioachini Marchionis Butiburgensis, Emanuele Philiberto principe Galliæ subalpinæ, & Com. Io. Baptista Spinello Neapolitano, & ex Italia, & Pannonia conductis in Germaniam octo millibus Hispanis per Alphunsum Vineum, Antonium Toletanū, & Aluarum de Sandes, & constitutis totius exercitus duce supremo Hernando Duce Aluæ, & Io. Baptista Castaldo 1546

castro-

castrorum rectore,& consultoribus rei bellicæ Pyrro Columna Ro. Cæsare Massio Neapolitano, & Co. Francisco Landriano Mediolanense, & cum quo er nt quàmplures proceres, nobiles, ac tribuni militum impigerrimi Ro. & Itali, & receptis in eius partes Gulielmo Duce Bauariæ fratre Alberti generi Regis Rom. ac Gulielmo Duce Cliuense, ēt genero Rom. Regis, & declaratis rebellibus Imperij Rom. Federico Duce Sansoniæ, & Philippo Lantegrauio fautoribus hæreticorum, eiq; contumacibus, exutoq; Federico autoritate eligendi Cæsarem collata Mauritio eius nepoti, ad reprimendum eos, & alios, qui anno 1534. habito conuentu apud Schelmeducum in Sansonia per eos, ac Christiernum Regem Daniæ, Federicum Co. Pallatinum, Dominicum Ducem Vintiburgiensem, ac Ducem Cliuensem, Co. Vbertum Vsdemburgi, ac legatos Augustæ, Vlmæ, Argentinæ, Constantiæ, Tonauertæ, & Norimbergi in unum conuenerant, & fœdus percusserant. Et cum in eum transiuissent exercitu octuaginta millium pedestrium, decem millium equestrium, & sex millium fossorum, centum triginta tormentis bellicis, & pro eis, ac annona, & materie bellica, & alijs pro usu exercitus conducendis octo millibus equis, octo centum plaustris, tercentum nauibus, & multo alio apparatu exercitus duce supremo Lantegrauio, castrorum magistro Stenipeo, & Erneste filio Ducis Spruincensis uicario Ducis Sansoniæ, & in quo exercitu fuerunt quamplures principes, proceres, reguli, ductores equestrium, & tribuni Germani, earumq; ciuitatum liberarum secum confœderatarum, & per illos occupato propugnaculo Sclusæ in comitatu Tirolense, & ad fines Italiæ, ut impedirent Italos ingredi Germaniam, & aduersus illos uolentes occupare Aspurgum per ibi incolas coactis octo millibus pedestribus

bus sub Gustualdo occupassent Tonauertam, et Trainam Vindilicorum, & firmassent castra ad Heumburgum die tertia Augusti illis duodecim millibus pedestribus, & bis millibus equestribus tantum occurrit, firmatisq; castris apud Lanzottum, quod intendebāt & hostes occupare, & ibi, & apud Nicastaldium, & Heostadium factis multis utrinq; leuibus prælijs, & in eius auxilium superuento Comite Burense duodecim millibus pedestribus, & sex millibus equestribus duodecim tormentis bellicis, at ad impediendum eius iter aduersus eum profecto Comite Vindemburgi quindecim millibus pedestribus, & mille ducentum equestribus, & repulso per Albertū, & Ioannē Marchiones Brandimburgienses, Maximilianum Regem Boemorum, ac Moderatorem Prusiæ copijs per Cæsarem transmissos obuiam Comiti Burensi, & in eius auxilium, & etiā Francofortensium Franconiæ, & appulso in castra Cæsariana redegit in sui potestatem Meumburgum, & factis quamplurimis alijs leuibus prælijs cum hostibus apud Tonauertā, & Torlingam, & Herebona expugnata per Aspurgenses, suppeditauit Tonauertam, Thilingam, & Louingham, & uigente hyeme aspera, & frequentibus pluuijs, & niuibus cadentibus, & utroque exercitu graui annonæ penuria oppresso, & multis ex morbo, & fame ex ipsis exercitibus pereuntibus, & eorum aciebus utrinq; dispositis, cum sępius armis inuicem se prouocassent, & deuenturi fuissent ad extremū certamen. Cæsarq; multociens expositus fuisset morti, utrinque pedem retule runt, & coniurati facta irruptione per Mauricium decem millibus pedestribus, & quatuor millibus equestribus in Ducatum Sansoniæ, & ibi occupatis Aderfo, Suingha Vintimbergo, & pluribus alijs, frustra ei resistente Ioāne fratre Federici, & p illos tentata pace Cæsaris, & nec illis

reddita domos redierunt. Et Vlmenſes, Auguſtani, & Francofordienſes multo ære ſoluto Cæſari ad eum redierunt. Et qui Alphonſo Daualo Marchione Vaſti Vicario ſuo in dominio Mediolani mortuo de menſe Martij in ciuitate Viglebani ſubſtituit Ferdinandum Gonzagham ex Principib. Mantuæ. Et Neapoli de menſe Maij, & die uigeſima ſecunda Iulij ꝑ incolas ob inquiſitionem hęreſis in eos inchoatam per Petrum Toletanum ibi proregem facto tumultu autoribus Cæſare Maremano priore Barilettæ ex familia Caraciola, & Ioanne de Sueſſa, & coactis per proregem militibus quinque millibus, & totidem per Neapolitanos, & ibi cõmiſſis multis prę̃lijs, in quibus nõnulli Neapolitani occubuerint, deſtinatis ad Cæſarẽ principe Salerni, & Placidio Sabello, unà cum Marchione Vallis Hiſpano legato proregis in Germaniam, iuſſit Neapolitanos arma deponere, eiſq; ꝑ ipſos depoſitis, ex ipſis Ioannes de Paſqualibus Sueſanus, Cæſar Maremanus, & alij triginta tres ſublati fuerũt ex humanis iuſſu proregis, & Princeps Salerni, & Placidius Sabellus, & multi alij ſibi infenſi quibuſcunq; ſuis dimiſſis illinc abierunt. Vbertus Gambara cardinalis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & comendatarius perpetuus Abbatiæ diui Laurentij Cremonæ, eius Eccleſiam, ac domos magnificas inde dimiſsis monachis ſuis autoritate apoſtolica conceſſit monachis Montis Olìueti ordinis diui Benedicti, qui de menſe Aprilis ſe contulerunt in eas habitatum dimiſſis Eccleſiæ, & domibus eorum diui Thomæ, & conceſſis monialibus dominæ Sanctæ Mariæ nuncupatæ de Columba ordinis Cyſtercienſium conuentualium eis adeptis ipſarum Eccleſia, & domibus, & ſemidirutis per moniales diuæ Monachæ ordinis de obſeruantia diui Auguſtini cum multis, & oppulentis fundis conſiſtentibus in dioceſi Cremonenſi poſt diutur-

diuturnam litem earum factam Cremonæ, Mediolani, & Romæ. In regione Cremonense, Placentina, Parmense, & Mantuana suborta est superstitio diabolica, qua multi populares, & rurales quadam mentis leuitate tamquàm fanatici unitim accurebant ad ecclesias, & per fora, & alia loca publica ibi se exuentes uestibus, etiã quòd inter eos essent aliquæ mulieres, & nubiles, & cum aliquantulum more bacchantium tripudiassent, se humi prostrabant, & illic diu circumuehebantur, & mox aliquantulum tamq̃ mortui iacebant, ac etiam nonnulli pugnis, ac saxis corpus suum percutiebant, & in templis se adunabant ibi turmatim canentes hymnos in honorem Dei, ac B. M. Virginis, ac uigilabant, & pompas ducebant nulla alicuius ætatis, ac sexus habita differentia, & pręsertim in uico Roboreti diocesis Cremonensis, & quæ insania durauit usq; ad mensem Septembris. Et die septima Augusti Mecelinę in Brambantia, suborto graui turbine palatium, & domus Cæsaris fulmine prodigioso percussæ, & ex eo cadis circiter sexcentũ pulueris sulphurei, qui ibi asseruabatur igne accensis deflagrarunt cum domibus illic propinquis octocentum, ex ibi incolis centum sexaginta, fragmentis lapidum illinc eiectorum percussis, & occisis, & alijs circiter sex centũ sauciatis magno reliquorũ stupore, ac terrore.

Anno sequente Genuæ ad finem Ianuarij, ut redderetur pristinæ libertati excitato tumultu per Io. Aloysium 1547
Fliscum ex ibi primoribus ope Othoboni, Cornelij, & Hieronymi fratrum suorum instigante, & consulente Petro Aloysio Farnesio Duce Parmæ, & Placentiæ emptis per Io. Aloysium quatuor triremibus summi Pont. & coactis nonnullis copijs militaribus, & per eos occiso Io. Dominico filio Thomæ Doriæ nepote Andreæ pręfecti classis Liguſticæ iuuene impigerrimo ipsis occurrẽte, & Io. Alo-

ysio, dum uellet occupare classem nocte ex eius triremi cadenti in undis maritimis, & ibi submerso omnia sedata sunt, & Othobono, & fratribus ex Genua incolumibus ad Montem Olium ex fuga prolapsis, ubi Hieronymus, dum illic se firmasset per Augustinum Spinolam illuc copijs profectum fuit captiuatus, & decapitatus, & eius, ac fratrum bona captiuata, & ędes, quas habebant Genuæ, solo æquatæ. Dux Sansoniæ eius copijs aggressus Albertum Ducem Pruincensem eius atie fusa ipsum captiuauit, & multa ex sibi occupatis in Sansonia per Ferdinandum, & Mauritium recuperauit. Et Carolus Cæsar mu itis prę sidijs congruis Vlma, Augusta, Francumfordio, Vertimbergo, Sturedolpho, Chiercona, Aspurgo, & Liumburgo sibi suppositis, & receptis in eius partes Ioachino Marchione Brandimburgense, & Ferdinando fratre ad eum profecto mille quinq; centum equestribus, & bis millibus pedestrib. Vngaris, & Boemis, & Io. Georgio Pruincense quatuor cētum equestribus, & Mauritio Sansoniæ Duce, & Ioachino Brādimburgense tribus millibus ducentum, & tentata adhuc gratia Cæsaris per Ioannem Federicum medio Gulielmi Ducis Cliuēsis eius cugnati receptis Valdemburgo, Rochanizo, Alamsico urbibus, & multis alijs Sansoniæ exercitu sexdecim millium pedestrium, & triū millium sexcentum equestrium Germanorum sub Ansaldo Sueuo, Nicolao Mādrucio, ac Italorum, & Hispanorū, Boemorum, & Vngarorum profectus est in eum Io. Federicum habentem in armis uiginti octo millia pedestrium, & tria millia equestrium sub Gulielmo Tubergo, & Alberto Co. Masseldi, & cui adheserant multi Boemi odio prosequentes eorum Regem sub comite Gaspare Fluschio, & traiecto flumine Albi, & die uigesima quarta Aprilis propè Melburgum equestribus tribus millibus sex centum

prelio

prælio congressus cum eo secum habente sex millia pedestrium, cum bis mille quinq; centum equestribus, ipsum feliciter fudit, eumq; uulneratum in facie, & captiuatum per Co. Hyppolitum de Portu Vicentinū unà cum Duce Hernesto, habuit in eius potestate suo primogenito aufugiente, ex ipsius exercitu occisis circiter bis millibus pedestribus, & quinq; centum equestribus, & longè plurib. captiuatis, & ex Cæsarianis tantum desyderatis quinquaginta, aquis fluminis Albi, dum illud traiceret Cæsariani depressis, & mox auctis, ut absq; periculo traici non possent. Et Aquila tunc conspecta eos circundare, & lupo egresso è syluis ibi ꝓpinquis ab eis interempto, & caligine, quā ea die hactenus sol obscuratus fuerat euanescēte, & sole emittēte radios suos ferrugineos, & nec solito cursu, sed tardè descendente præter modum ad occasum, his prodigijs demonstrata fuit uictoria Caroli Cæsaris, & excidium Io. Federici Ducis Sansoniæ, Sibilla Cliuense eius uxore, unà cum Ioanne Henrinco eius cugnato, & Catharina ipsius uxore, & sorore Hernesti Ducis Vimtubergiensis ad Carolum Cæsarem profecta, & per Cæsarianos receptis Vimtisbergo, Gottia, & omni Sansonia, Lantegrauium post multam illius resistentiam diffisum uiribus suis pro eo intercedentibus apud Cæsarem Mauritio Sansonio eius genero, Ioachino Marchione Pruincense, & Olfangho Duce Tribolghi se ei permittentē omnibus arcibus sui dominij solo æquatis præter Ciueriam, seu Castellum, ac solutis per eum aureis tercentum quinquaginta millibus, & dimissis oībus tormentis, ac alijs instrumentis bellicis Cæsari, dimissoq; Henrico Duce Pruincense, quem tenebat captiuum, eiq;, & summo Moderatori Prusiæ, his, quæ ex eorum dominio occuparat, restitutis, teneri iussit die decima Iunij per Ducem Aluæ sub custodia Hispano-

 rum

rum in eos, ob id per Germanos indignatos assumptis armis, & quos deleuissent, nisi eis Itali affuissent, & Cæsar se interposuisset, & qui, dum esset Halæ in Sueuia, de mense Iunij in sui gratiam recepit Odoricum Ducem Vintūburgiensem sibi supplicem, unà cum Federico Co. Palatino, ac Argentinensibus. Et inde conuersis armis in Boemos rebelles Ferdinando eorum Regi, & habentes in armis triginta millia pedestrium, & duodecim millia equestrium, Io. Iacobo Mediceo copijs suis in illos præmisso quàmplurimis ex ipsis occisis in Thuringia, dum illuc in eos transiret, solo terrore armorum ad pristinam sanitatem illos redegit. Et Bucemenses, Nubicenses, & Horbingenses populos Germaniæ Sansoniæ finitimos, & Philippum, & Bauarum Duces, Pomerianæ sponte quoq; se ei permittētes sub imperio suo recepit, & postremo Constantienses adhuc sibi contumaces suppeditauit, & profectus Augustā ibi habuit comitia, & autore Othone Trusio cardinale illic præsule pro conseruāda religione christiana, extirpandauè hæresi Lutherana, condi, & publicari iussit nōnullas constitutiones die quinta decima Augusti in Germania obseruandas, donec perficeretur Synodus generalis. Et Germanis ob stypendium sibi nō solutum tumultuantibus, repressis, & ubiq; in Germania compositis rebus ex Spira profectus est iam uerè Imperator in Galliam Belgicam de mense Octobris secum conductis Duce Sansoniæ, & Lantegrauio. Ex Tridento fuit translatum concilium Bononiā. Henricus Octauus Angliæ Rex annorum quinquaginta septem, & regni triginta octo obturato meatu tibiæ supupurātis ex febre ardētissima Odoardo eius filio superstite. Et Franciscus Valesius Rex Gallorum annorum quinquaginta quinque, & regni triginta duorum in arce Rubeletana ex febre dierū decem, & octo oppressus

die

die ultima Martij Henrico eius filio superstite ex hac uita migrarunt. Et Petrus Aloysius Farnesius filius sum. Pont. Placētiæ ibi occupato zenobio diui Benedicti ordinis canonicorum regulariū diui Augustini, & iusso erigi in arcē omnium munitissimam ob illius graue imperium, & quia aduersaretur Cæsari die decima Septembris hora quinta decima illic in urbicula occisus fuit per Co. Ioannem Anguissolam, auxilio Com. Augustini de Lando, Io. Aloysij Confanonerij, & Alexandri, & Hieronymi Pallauicinorū à Scipiono superstitibus Alexandro, & Raynutio cardinalibus, & Octauio, & Horatio, & Victoria filijs ex Hieronyma Vrsina uxore, & Placentia spontè unà cum tota ditione transpadana Pallauicinorū agri Cremonensis, Placentini, ac Parmensis, usq; ad castrum Gelphorum ad stratam Aemiliam se supposuit Carolo Cæsari, unde ex post causata sunt grauia bella in Italia, ac Picardia, & de mense Decembris nocte Cōceptionis diuæ Mariæ apud Parisios Sequana uehemēter inundante pars pontis diui Michaelis altera flumini ripa aduersa ad Orientem spectans laxatis sublicijs cum ædificijs superstratis corruit graui etiam periculo partis auersæ Occidenti.

Anno sequuto Maximilianus Archidux Austriæ, & filius Ferdinandi Regis Rom. ex Germania per Italiam unà cum Christophoro Mandrucio Cardinale, & præsule Tridentino, & Duce Pruincensi transiuit in Hispaniā ibi desponsaturus Mariam filiam Cęsaris eius consanguineam ex dispensatione summi Pont. & die secunda Iulij Cremonam applicuit, & ibi moram habuit per triduū: Benedicto de Accoltis Aretino Card. & Episcopo Cremonæ mortuo Franciscus Sfondratus etiam Cardinalis factus fuit ibi Episcopus. 1548

Anno subsequuto Philippus Hispaniarū Rex inde tran 1549

ficens per Italiam in Galliam Belgicam ad Carolum Cæsarem patrem, Cremonam die decima Ianuarij diuertit, & ibi cōmoratus est per biduum, & die ultima Martij appulsus Bursellas ibi cum triumpho fuit receptus per Mariam, & Eleonorā eius amitas. Paulus Tertius Farnesius Summus Pont. annorum octuaginta duorū, & quindecim sui pontificatus die decima Nouemb. obijt Romæ, & ut creditur ob animi dolorem conceptum ex recessu ab urbe eo inscio facto per Octauium eius nepotem Parmam, in quā tamen non fuit admissus per Camillum Vrsinum ibi ducē, & rectorem apostolicum creatis per eum summum Pont. sex centum equitibus eius nomine, nuncupatis. Dominicus Baccus, quo alter non fuit præstantior ciere uiros, turbāq; accendere cantu, & ad magis graficæ scribēdum obijt die uigesima septima Ianuarij.

1550 Anno Redemptionis humani generis millesimo quingentesimo quinquagesimo Cremonæ pretore Io. Paulo Bertio I. C. Papiense, & Cæsareo Sen. Io. Maria de Monte Sansuino Florentinus, & Cardinalis annorum sexaginta duorum die septima Februarij factus fuit summus Pont. & nominatus Iulius tertius, Qui die uigesima quarta Februarij Parmam dimitti iussit Octauio Farnesio, & Romæ celebrato Iubileo de more transmissis diplomatibus per ditionem christianorum die quinta decima Nouembris omnes Antistites, ac Principes ibi, quorū interfit prouocauit ad concilium Tridentum reducendum, ubi inchoatum fuerat. Et Franciscus Sfondratus Card. & Episcopus Cremonæ mense Iunio illuc profectus ibi in mane solēnitatis diui Petri in ecclesia cathedrali ad altare maius celebrauit solemnem missam, & ex autoritate apostolica concessit Iubileum ibi incolis, & creatis equitibus Laurētio agnato suo, Lombardo Persichello, & Io. Baptista Paterno

terno Febre oppressus die ultima Iulij obijt, eiusq; cadauer sepultum fuit in sepulcro marmoreo ob id erecto in parte superiori ipsius ecclesiæ, eiq; fuit sorrogatus Federicus Cæsius Rom. etiam Cardinalis. Cremonenses, & Papienses, cum utrinq; legati in honorandis Principibus, ac pompis publicis obeundis, & alijs, in quibus contingisset unà adesse eorum legatos uelle præcedere, asserentes hincinde agentes eorum ciuitatem magis nobilem, & antiquam utrinq; disceptarunt coram Excelso Senatu Mediolani habitis orationibus, quæ mox ornatiori stylo æditæ typis in lucem proditæ sunt, sed controuersia ipsa remansit indecisa.

Anno altero Carolus Cęsar de mense Februarij habuit comitia Augustæ Vendilitiorum, quibus Philippū filium Ro. Regem creari optauit, sed Ferdinando fratre iuri suo cedere recusante ea res in aliud tempus dilata fuit, Et ad quæ comitia sępius conuocati Germani Principes, Sansonesq; superiores uenire recusarūt, quod aduersus id, quod eis Cęsar quadriennio ante promiserat multa fecisse dicerēt, seq; nolle ei conuentui adesse, in quo religio, in quam cōiurarant, damnanda, & comprimenda uideretur, & Sansonibus arma parantibus nouum bellum exortū est, & Mendelburgum obsessum, unde cū erupissent obsessi, tria millia ex illis cęsa sunt, & inde tentata expugnatione parum fęliciter per Mauritium Electorem, obsessi licèt in magnis angustijs fuissent, tamen deditionem facere recusarunt. Carolus Cæsar in gratiā Christiernæ neptis suæ, R. Ducis Lothoringiæ cum Ferdinādo fratre, Philippo filio, Maria rectrice Flandriæ, & Eleonora R. Frācisci olim Regis Gallorum suis sororibus, ac ipsa conuentū habuit in Flandria, & inde Philippus per Italiam redijt in Hispaniam, per cū concesso Cremonensibus die quarta Martij super uictigalli 1551

galli carnis, quæ uenditur ad macellũ Cremonæ redditu annuo scutorum ducentũ auri. Maximilianus Archidux Austriæ, & gener Cęsaris ex Hispania in Austriam ꝑ Italiam transiens cum uxore, & duobus filijs ex ea susceptis Cremonam diuertit de mense Maij. Summ. Pont. dum Octauius Farnesius ab eo requisito,& nec impetrato auxilio timens Parma exui ꝑ Cæsarianos, se supposuisset protectioni Regis Gallorum, sibi ob id data quęrela per Cæsarem, interpellatis Rege, ac Farnesio, ad dimittendum Parmam Ecclesiæ,& recipiendum Camarinum per Farnesium ad eum ob id transmisso Ascanio Cornea sum. Pont. nepote, & recusantibus hæc facere Farnesio indixit bellũ Ferdinando Gonzaga ad id constituto supremo duce, & per eum Hispanis,& Italis Cęsarianis ex Gallia Subalpina uocatis, & alijs conductis ad stypendium, & simul coniunctis capto Brixello ditionis cardinalis Estensis ad fines agri Parmensis, ac oppugnato ibi, & in eius potestatem compulso Colurnio iuris Io. Francisci Seuerinatis, quod occuparat Farnesius capto Seuerinate, de mense Maij obsessa Parma, ad cuius pręsidium erant Galli ad id transmissi per eorum Regem, ac iussit Io. Baptistam de Monte pariter nepotem suum alio exercitu sex millium armatorum Alexandro Vitellio supremo duce obsidere Mirandulã Galeotti Picci partes Gallorum sequẽtis, & ad cuius pręsidium erant ẽt Galli ad id destinati per Regem suum sub Bernardino regulo à Thermis. Et cum Maria pro Cęsare rectrix Flandriæ ualdè infestaret Gallos ibi negotiantes, & requisita per Regem, ut desisteret ab eorum molestia eũ obaudiuisset, asserens Flandros quoq; infestari per Gallos degẽtes ad pręsidiũ propugnaculi Licantes erecti ad fines Flandriæ, & Galliæ pro conseruanda utrinq; pace ibi duce Regnaco Procere, & classe Cęsariana, super qua

erant

erant nõnulli negotiatores Flandriæ per classem Gallicã Antonio Polino rectore in mari Belgico aggressa interceptæ fuissent nonnullæ triremes cum eorum bonis, ac mercibus inter Cęsarem, ac Regem Gallorũ adhuc exarsit aliud graue bellum, & dimisso p Regem ab eius aula Masellaco legato Cæsaris, & munitis finibus regnorũ utrinq; pręsidijs militum, & annona per Gallos equestres Satilione procere duce Burgondionibus quatuor centum equestribus apud montem Ceruetũm in Burgondia commisso utrinq; prælio profligatis, ex eis cæsis circiter octuaginta, & ex Gallis paucis desyderatis, ex Burgondionibus pedestribus sex millia, cũ equestres mille quinq; centum multis alijs leuibus pręlijs utrinq; commissis, in quibus multi occubuerunt in unum coacti sub Sandeo Armindo, & ad fines Lothoringiæ ibi profligatis nõnullis copijs Gallicis obsederunt oppidum Aspramontis, & superuectis pluuijs dimiserunt, & ex Gallis octo millia pedestriũ, & quatuor centum equestres Antonio regulo Vinduncense ductore irrumpentes Flandriam ibi tentarunt occupare Alerinã. Et cum classis Gallica triremium uiginti quatuor Leone Strocio earũ rectore in mari Thyreno ad portum Thalamonis inuasisset classem Ligusticam triremium uiginti septem, quæ Doria prę fecto traicebat in Hispaniam, ut inde Maximilianum Regem Boemum, & generum Cæsaris cũ uxore in Italiam conduceret, & ex ea interceptis multis nauigijs eis redijsset Marsiliam, & Galli in Gallia Subalpina ibi ad prędidium degentes regulo Brisacco ductore occupassent Cherium, & nonnulla alia ibi oppida. Gonzaga dimissa obsidione Parmæ, & in eius agro dimissa parte exercitus ad eum diruendum sub Io. Iacobo Mediceo, reliquo properauit in Galliam Subalpinam aduersus Gallos. Summ. Pont. nepote suo in leui pręlio facto ad oppidum

dum Mirandulæ, dum illud oppugnaret occiso, cessauit à bello Mirandulense, & Parmense in eis expenditis ducentum millibus aureis, & adhesit Regi Gallorū. Sigismundus Guindanus clarissimus rhetor Cremonensis, per eum descriptis carmine heroico uita, & gestis memorabilibus Caroli Quinti Augusti sub titulo Austriados perijt die tertia Decembris.

1552 Anno sequente Cremonæ pretore Io. Baptista Raynoldo I. C. Mediolanense, ac Cæs. Senatore è Gallis decem & septem millia sub Satilione secum coniunctis decem millibus Germanis pedestribus sub Reutechio Recorcho, & Cartello, & mille quinque centum equestribus, & bis millibus uelitibus sub Omala, Aenea Memorantio supremo duce percusso fœdere per eorū Regem cum Mauritio Duce Sansoniæ, Ioanne Alberto Duce Mēgeldemburgi, & Duce Tonareni, Alberto Marchione Brandimburgi, Ludouico Co. Ottingeni, Co. Alteburgi, & filijs Lantegrauij indignatis aduersus Cæsarem ob carcerationem Ducis Sansoniæ, & Lantegrauij ceperunt ad fines Galliæ, & Lothoringiæ Tullum, ac Vedunum, & Vrbem Mediomaticum die decima Aprilis, & ibi totam regionem occuparunt, Carolo illic duce annorum nouem inuita Christierna matre inde conducto in Galliam, & mox obsederunt Argentinam exercitus rectore regulo Vindonciēse. Et Mauritius, & alij cōiurati exercitu uiginti millium pedestrium, & octo millium equestrium occupatis Augusta, Vlma, & multis alijs urbibus, & uicis Germaniæ, ex quibus aliquas diripuerunt, & aliquas graui ære multarunt irrumperunt in Cæsarem unà cum Ferdinando fratre in Egeponto degentem, & qui dum occupatis ibi adiacentibus per coniuratos, cum non haberent exercitum, quo possent eis, à quibus nil timuissent, resistere aufugissent.

Vilac-

Vilaccum Carinthiæ oppidum Ferdinandi, & in eorum auxilium Veneti tunc parassent copias quindecim milliũ pedestrium,& equestrium trium millium, Martino Russenio ductore irrumperunt oram Suesionum,nunc Campaniæ,& ibi occupata urbe Ostense propè flumen Mosæ unà cum multis alijs eam diripuerunt, ac ferro, & igne uastarunt, & cum sibi occurrentibus Gallis Anibouo duce pedem retulissent, Rex Gallorum dimissa Argentina inde exercitu regressus,& assumpto in eius partes Principe Seduni prętēdente Ducatum Bolionum olim iuris maiorũ suorum sibi spectare eum, ac Damuillam, & multa alia in ea regione Cæsaris suppeditauit,& dimisso Seduno ibi cũ principe Namurci rectore Lucemburgi, cõuersis armis in exercitum Cęsaris degentem ad fines Flandriæ multa alia ex Ardena redegit in sui potestatem, & ibi nonnullis expugnatis, ac cõbustis, & graui strage illata iuit ad statiua Seduno,& Namurcio iunctis iuuicē copijs illuc profectis, & multis alijs, quæ ibi erant Cęsaris, receptis. Et Cæsar dimisso Lantegrauio post tentatã fugam per eum ex Meclinia oppido Flãdriæ, in quo asseruabatur, & ob id Mauritio, & alijs coniuratis ad eũ reuersis autore Ferdinando fratre, & in eius gratiam profectis ipsorum copijs in Turcas Panoniam diripientes, pręter Albertum Marchionem Brandimburgensem, Ducem Tumareni, Co. Antiburgi, & Otingerij,& filios Lantegrauij, quatuor millibus equestribus, & tribus millibus pedestribus continuato bello Germaniam diripientes, ac ferro, & igne diruentes, pręlatos, & alios ecclesiasticos ibi insequendo, templa, & zenobia demoliendo, & alia multa enormia committendo, de mense Octobris redactis ad pristinam sanitatem Vlma, Augusta, Spira, Norimbergo, & Francimforte ab ibi incolis habitis pęcunijs Martino Russenio sexdecim milli-

bus

bus pedestribus, & mille equestribus ad fines Picardiæ degente aduersus exercitum Gallorum ibi ad præsidium stantem, exercitu Germanorum sexdecim millium, Hispanorum septem millium, Flamingorum octo, & Italorum sex profectus die decima octaua Octobris ad urbem Mediomatricum Lothoringiæ eam ad cuius præsidium erant princeps Guinisanus, Strocius, Horatius Farnesius cum multis alijs proceribus, & ducibus Gallicis, & copijs, recepturus obsedit, ac oppugnauit. Et cum Marchio Brandibûrgiensis ex Germania properasset in Lothoringiam, & ibi intercepto Treueri illic castra firmasset, & ibi graui strage illata transisset in partes Cæsaris, Reitelbergo ex ducibus suis decem cohortibus tamen profecto in castra ad stypendium regis Gallorũ, & per eum principe O.nale fratre Guinisani, dum ipsum mille pedestribus, & quinq; centum equestribus, dimissus à pedestribus inuasisset habitis cohortibus auxiliaribus à Cæsare, & utrinq; cõmisso prelio profligato cum eis turmis, & uulnerato, & captiuato unà cum multis alijs, ac occisis circiter centũ quinquaginta se recepisset in castra Cæsariana aduersus urbẽ Mediomatricum, & Memorantius illuc propè ad eius subsidium haberet exercitum triginta millium pedestrium, & septem millium equestrium Gallorum, & Eluetiorum. Et Russenio cursitante, & ferro, & igne uastante Picardiã per eum expugnato Esselino, & Anibouo uita functo aduersus ipsum destinato Satiliono multo exercitu ad recuperationem Esselini, & in auxiliũ Picardiæ, & alijs copijs dimissis ad prȩsidium Lothoringiæ sub Duce Namurci p Memorantium se retrahentem ab eo expugnato, ac munito prȩsidio Esselino, & inter Gallos, ac Cȩsarianos ad urbem Mediomatricum factis pluribus leuibus prȩlijs, in quibus plurimi occubuerũt, & ex Cȩsarianis ibi oppressis

pęnuria

pęnuria annonæ sibi impedita per Gallos fame, & frigore tunc graui plerisq; deficientibus, & pręsertim Italis, inter quos fuit generosus Tribunus Io. Franciscus Ala Cremonensis, post longã eius obsidionem inde die prima Ianuarij abijt, Galliaq; ibi cursitata, & direpta, ac ferro, & igne diruta in Germania redijt insequentibus Gallis, & pręlio lacessentibus Cæsarianos, & Concilium Tridentinum ob id imperfectum remansit. Ferdinandus princeps Salerni inuisus Proregi Neapolis defecit à Cæsare ad Regem Gallorum, eiq; & adhæserunt Senenses instigati p Hieronymum Bosianũ Pisanum die uigesimaseptima Iulij expulsis ex Senis Hispanis sexcentũ Francisco Alua duce, & Regis protectioni se supposuerunt introductis sex millibus pedestribus, & nonnullis turmis equestrib. sub Nicolao Co. Pitiliani, ac Mario, & fratre Comitibus Sanctæ Floris indignati in Didaçum Hispanum ibi rectorem pro Cæsare cũ eis nimis durè se gerentem, pręlio utrinq; cõmisso, & per Gallos, & Senenses expugnato templo diui Dominici, in quod tercentum Hispani aufugerant, & ex eis occisis ducentum, & urbicula ibi nouiter cõstructa per Cęsarianos solo æquata illuc transmissis per Florentiæ Ducem copijs in subsidium Hispanorum sub Othone Monte acuto. Et etiam insula Corsica ferè oĩs in potestatem Gallorum redacta fuit eorũ classe illuc traiecta die uigesima Augusti. Et cum quatuor millia Italorum sub Sfortia Pallauicino traiecerint in Transiluaniam ad ibi subsidium aduersus Turcas, & Erasmus Tassilius alijs copijs obsedissent oppidum Driguni in Transiluania, & Acomates Turcarum ductor quindecim millibus equestrib. ad eius opem profectus, & per Pallauicinum, & Drusillum eorum copijs secum consertis manibus repulsus multis ex suis occisis, & mox reparato pręlio cum reliquis die decima Augusti, & solemni-

ſolemnitatis diui Laurentij ex Germanis munitis foſſis,& aggeribus occiſis circiter tribus millibus, & Sfortia reliquis ingreſſo ibi ſiluam proximam Acomates eum inſequutus fuit, & dum Sfortia cum Italis per pleroſq; equeſtres Vngaros dimiſſis intrepidè manibus conſertis cum Turcis, omnes ferè ſui non ualentes illis reſiſtere ob illorum multitudinē infęliciter occubuiſſent,& ex eius manu dextra ea, & multis alijs corporis ſui partibus uulneratis, excuſſa enſe captiuato unà cum Hypolito etiam Pallauicino, Bambino, & Alberto Carpenſibus, Mario Tyburtino, Vincentio Antinoio Florentino, & Eraſmo Taſſilio,& pluribus alijs, inter quos fuerunt multi Cremonenſes, & Eraſmo ex eis ducto Byzantium, & ibi decapitato, & Varinenſe epiſcopo cum multis alijs inſignibus uiris occiſo uictoria potitus fuit, & captiuos cum omni pręda per eū capta duxit Budam. Sfortia mox redempto ſolutis pro eo quindecim millibus aureis ſcutatis. Ex hac uita migrauit Homobonus Orfidius, uulgo Offredus excellens Phyſicus Cremonenſis,eiuſq; corpus ſepultum fuit in eccleſia Heremitarum de Obſeruantia diui Auguſtini.

1553 Anno ſequuto ex Cęſarianis quatuordecim millia eorū ductore Petro Toletano prorege Neapolis Aloyſio filio ibi ad regimen dimiſſo, & inter eos ac Gallos ꝑ bello Parmenſe factis inducijs mouerunt bellum Senenſibus obſeſſo Monte altino, ad cuius pręſidium erat cū copijs Iordanus Vrſinus, & Senarum Bernardinus regulus à Thermis cum Hypolito Eſtenſe Cardinale quatuor millibus pedeſtribus, & Groſſeti,& Lucignani Cornelius Bentiuolius alijs copijs, qui facta irruptione in ſeptem centū Germanos profectos Groſſetum tercentum pedeſtribus, & mille uelitibus eos profligauit multis ex eis occiſis,& multis captiuatis, & Adrianus Balionus ad pręſidium Monti

celli,

celli, & Carolus Vrſinus Cluſij alijs copijs, & Florentiæ mortuo Petro Toletano loco eius perſeuerante in bello Garſia filio ſuo cum Alexandro Vitelio, & Aſcanio Cornea pedeſtrium ſupremo ductore, obſederunt Senas, & transmiſſis in Hetruriam ex dominio Mediolani per Gonzagam ibi rectorem quatuor millibus pedeſtribus, & nõnullis turmis equeſtrium ſub Io. Iacobo Mediceo oppugnarunt, & redegerunt in ſui poteſtatem Monticellũ die decima nona Martij Baliono ibi captiuato unà cum multis alijs, ac plurima alia loca Senenſium. Et ſumm. Pont. dum timeret à Cęſarianis, iuſſit conſcribi octo millia pedeſtrium, & nonnullas turmas equeſtrium ſub Camillo Vrſino, eisq; muniri Romã. Et cum Strocius nocte diei ſexti decimi Decemb. mille quinq; centum pedeſtribus ex Monte altino profectus unà cum Franciſco Vrſino Senas, & ibi cõmiſſa pugna cum Cæſarianis, in qua utrinq; multi occubuerunt Senenſibus, ac ibi militibus ad preſidium opem, & annonam tuliſſet, & Senenſes tumultuantes unà cum Silua Regis Gallorum legato apud ſummum Pont. ſedauiſſet. Io. Iacobus Mediceus habitis à Duce Florentiæ nonnullis cohortibus Germanorum redegit in ſui poteſtatem Carſeolos, & Gramolium, & Carolum Caraffam comitantem copijs ſuis populares Senenſes ex Senis expulſos eis occurrens ipſum repulit multa ſuorum cęde captiuato Matheo Stendardo exule Florentino. Et cum claſſis Turcarum I raguto duce curſitaret, ac diriperet litora Apuliæ, & Calabriæ Cęſariani indigi pecuniarum, & uolentes opem ferre Neapoli Senas deſeruerunt. Et cum ex Germanis quatuor millia Georgio Mandrucio duce ex Genua Neapolim Pazecco Hiſpano cardinale ibi per Ducem Aluæ illic factum proregẽ, conſtituto rectore proficiſcerentur triremibus ſeptem claſſis Ligu-

 ſticæ

ſticæ Andrea Doria duce inter Circellas,& inſulā Pontiā, Turcæ eorum claſſe interceperunt unà cum Mandrucio duce. Et non expectato principe Salernitano claſſe Gallica ad perſeuerandum in direptione ipſa, ſuperueniente autumno redierunt Byzantium ad ibi Imperatorem ſuū. Et Cæſariani irruperunt alia manu in Picardiam,ac expugnarunt,& ſolo æquarunt Terroanam Martino Ruſſenio ductore,& ei mortuo ſubſtituto equite Bulicorto,& ibi erecto,& munito propugnaculo ad Montale oppugnarūt Eſſelinum, ubi ad pręſidium occiſus fuit Horatius Farneſius ſibi deſponſata Diana filia naturale Regis Gallorum, & captiuati Dux Bolioni, ac multi proceres Gallici,& Itali, & mox coacto exercitu per Gallorum Regem mille ducentum equeſtrium, ſex centum uelitum, & quindecim milliū pedeſtrium Gallorum, quatuordecim millium Eluetiorum, mille quinq; centum Anglorum, & Scotorum cum centum tormentis bellicis, & utrinq; commiſſo pręlio ad Ambianos fuerunt profligati ex eis occiſis circiter quinque centum,& totidem captiuatis cum ſeptem uexiliferis,& ex Gallis deſyderatis circiter octo centum unà cum principe Oſſone, ac captiuato altero filio Memorātij unà cum multis alijs ducibus,& ibi, ac in Burgondia,& Campania Philiberto ſupremo duce commiſſis multis incendijs, ac rapinis, ac multis alijs pręlijs, in quibus multi duces,& milites hinc inde perierūt,& ſępius paratis utrinque aciebus, ut inuicem concurrerent,& ꝑ Gallos capto Cambreſio, ac tentata occupatione Bipalmæ, ubi erant tercentum quinquaginta equeſtres ad pręſidium ſub Alimonte Burgondione,& Camariaco munito multo pręſidio per Cæſarianos, ſe receperunt ad hyberna hinc inde munitis locis ſuis pręſidijs. Et Io. Iacobus Mediceus die uigeſima ſexta Decembris ex Florentia noctu profectus

Senas

Senas quatuor millibus Italis, & sex centum Hispanis pedestribus, & nonnullis turmis equestrium expugnato ibi propugnaculo in eius suburbijs erecto eas obsedit, ac oppugnauit Rodulfo Baliono, & Chiapino Vitelio alijs turmis Florentiæ Ducis cursitantibus, ac depopulantibus agrum Senēsem, & nisi Cornelius Bentiuolius dux ad prę-sidium Senarum obstitisset, Mediceus ipsas occupasset. Galli quinq; centum pedestres, & nonnulli equestres ducibus Ludouico Birago, & Bernardino Vicomercato extoribus Mediolanensibus die decima octaua Nouembris ex oppidis Guaschi, & Verolenghi, ad quorum pręsidium erant, properantes Vercellas Ducis Sabaudiæ sibi proditas per eius aulicum eas ingressi, eisq; resistentibus ibi incolis, & Hispanis, qui erant ad eius custodiam inuicē collatis manibus per biduum captis, & depopulatis illinc repulsi fuerunt inde exportata multa pręda, & suppellectile argentea, & alia materie ducali multi pretij, cū syndone, quo inuolutū fuit corpus D. N. I. Christi immensi pretij, ex p'uuijs, quæ ceciderunt die quintadecima Septembris usque ad principium Octobris cum uento auctæ fuerunt pręter modum aquæ fluminis Padi, & aliorum fluminum Galliæ cisalpinæ, & ab eis inundatis agris sibi finitimis, & ibi fructibus in graue damnum dominorum suorum.

Anno subsequuto Petrus Strocius coactis copijs in agro Mirandulæ, ac alibi accessit ad pręsidium Senarum, & 1554
Ascanio Cornea duce Cęsariano per eum Clusio sibi data spe p Fantucium exulem Florentinum illud occupandi habitis à Duce Florentiæ tribus millibus pedestribus, & ducentum quinquaginta equestribus sub Baliono clam nocte intempesta ingresso, & per Flaminium Vrsinum Co. Anguilaræ ibi ducem ad pręsidium eius copijs, & alijs habitis à Strocio, illiusq; copijs utrinq; collatis manibus fu-

sis, & repulsis captiuato unà cū Hercule della Penna eius fororio, & ducto Senas cum multis alijs, & cum inde aufugere tentasset illinc trāsmisso in Galliam transalpinam ad ibi Regem, & eius iussu dimisso, & Baliono occiso cū alijs circiter mille, & Leone fratre Strocij priore Capuano, & ex equitibus Rhodiensibus duabus triremibus ex Insula Melita superuecto in portum Herculis ad opem Senensiū, egressus Senas nocte diei undecimi Iunij sex millibus pedestribus, & mille equestribus occurrit comiti Mirandulensi, & Alexandro à Thermis proficiscētibus ad eius subsidium quatuor millibus Italis, totidem Rhetis, & quinq; centum equestribus, quibus intendebat mouere bellum Duci Florentiæ, & per eum occupatis Monte Catino, & Monte Carolo, & sibi iunctis Rhetis, & Italis, Io. Iacobus Mediceus dimissis aduersus Senenses septem millibus pedestribus, & quinq; centum equestribus in eum transiuit alijs copijs, eisq; occurrit ad Spisiam, & cum Strocius in eū progressus fuisset, diffisus uiribus suis retrocessit Pistorium, & cum Strocius Senas reuersus eius fratre occiso ictu archebusij ad oppidū Scarlini, dum illud oppugnare uoluisset, superuenta classe Gallica, bis millibus Guasconis, & totidem Eluetijs. Ad finem Iulij fuisset egressus Senas duodecim millibus pedestribus, ut Eluetijs, Rhetis, & Italis, & mille equestribus se coniungeret, Mediceus id prohibiturus quindecim millibus pedestribus Hispanis, Germanis, & Italis, bis millibus uelitibus, & quinq; centū equestribus ei occurrit propè Martianum in Hetruria occupatum per Strociū unà cum Foliano, ibi occiso Carolo Vrsino, & ad zenobium sanctæ Abunde in agro Senense cōmissa utrinq; pugna occisis hinc inde circiter ter centū, & mox renouata multis alijs, sed pluribus Cęsarianis Mario Sfortia, Co. s Floris, & Priore Lumbardiæ captiuatis, & su-

& superuentis in auxilium Medicei Camillo Columna ex Apulia tribus millibus pedestribus, & Ioanne de Luna ex Gallia cisalpina alijs quatuor millibus, & nõnulis turmis, & die trigesima Iulij apud Lucidum alia commissa pugna inter eos, in qua ceciderint ex Strocianis circiter mille, & Cęsarianis quatuor centum reliquis obsedit Martianum, & cum Strocius ei opem ferre uoluisset die secunda Augusti propè ipsum, & Florianum, & Lucidum inter eorum acies facto cõflictu sinistrum cornu Hispanorum regente Ioanne Lunense, & Italorũ dextrũ cornu, Co. sanctæ Floræ equestrium supremo ductore, & Mediceo extremum agmen, & Borgheto uexilifero Strociorum aufugiente, & Italorum cornu profligato per eos mox conuersa fortunà Stroctani succubuerunt ex eis cęsis circiter quatuor millibus, & plerisq; Rhetis unà cum Ioanne Bentiuolio, Vincentio Spiritu, & Gino Capone exulibus Florentinis, Valorono duce Guascõnũ, regulo Forchij eius locumtenẽte, & multis alijs ducibus, & nobilibus, ac gregarijs militib. circiter quatuor centum, & Strocio, & Paulo Vrsino, & Aurelio Fulgosio uulneratis, eisq;, ac Cornelio Bentiuolio, Baptista Altouito, Alexandro Saluiato, & Antonio de Runcheto ex Spissia fuga elapsis Senas post se dimissis uexillis circiter centum equestrium, & pedestrium, cum nõnullis tormentis bellicis, & Borgheto uexilifero, quia inchoato pręlio cum Mediceo aufugisset cum plerisq; equestribus furcis suspenso iussu Strocij. Mediceus potitus uictoria, eaq; prosequnta ex suis tantum desyderatis circiter septem centum profectus Lucignanũ illud obsedit, & redegit in sui potestatẽ illinc aufugiẽtibus Borghetto, & Altouito ibi dimissis ad pręsidium per Strocium, & dimissis captiuis unà cum Bonconuento, & Monte Carolo, & alijs municipijs Senensiũ, in quibus reperta fuit multa

annona, & dimissis captiuis gratis sibi pręstito iuramento se non militaturos infra annum aduersus Cæsarem, illinc reuersus iuit Senas, easq; arctius obsedit. Et Doria, dum Bernardinus à Thermis classe Gallica ei coniuncta classe Turcarũ direptis littoribus Apuliæ, & Calabriæ ingressus Corsicam ibi occupauisset sanctum Bonifacium, & sanctũ Florentium, & alia preter Caluum, & Bastiam, & inde ibi dimisso ad regimen Iordane Vrsino mille pedestribus abiisset, illuc classe Cęsariana Ligustica profectus obsedit, ac diutius oppugnauit, ac redegit in sui potestatem sanctum Florentium, & mox frustra oppugnauit sanctum Bonifacium. Et Galli superuento primo uere tripartito agmine cursitarunt, ac diripuerunt, ac ferro, & igne euerterunt, Aenea Memorãtio supremo duce quinq; millibus Gallis, totidem Eluetijs, & quatuor millibus Germanis pedestribus, & equestribus mille quatuor centum, & tribus millibus sex centum uelitibus sub Omala, & Tauano regulis Burgondiam, & alijs quatuor millibus Gallis, totidem Germanis pedestribus, & equestribus sexcentum, & uelitibus mille sub regulo Namurcij Lothoringiam, & decem millibus Gallis, & Picardis pedestribus, tercentum equestribus, & quinq; centum uelitibus sub principe arcis Sorioni Ducatum Artusij, olim Atrebatum, & die uigesima octaua Iunij obsederunt, & suppeditarũt Mariæ Burgum Memorantio duce, Cęsarianis Philiberto duce Gallis imparibus frustra resistentibus, & Visanum, & multa alia assistente Rege cum Duce Namurtij, & Ducibus Phatuisse, & Alçimoncij, & Cęsarianis sibi occurrentibus nõnullis copijs inter Alexiam, & Bipalmam principis Sorioni ibi utrinq; commisso pręlio fuerunt profligati Cęsariani.
Et Cęsar ad Gallis resistendum coacto multo exercitu sub Philiberto, & Duce Pruuincense, & alijs confęderatis Alberto

berto Marchione Brandiburgiense uti hoste Cęsaris ab eius dominio per ipsos armis expulso in auxilium Cęsaris bis millibus equestribus superuenientis transiuit in Gallorũ Regem, & per eum in unũ coacto exercitu inter Creuentorum, & Carmaniacum Gallis se opposuit, & non multũ abfuit, quin uterq; exercitus, dum esset inuicem propinquus, totis uiribus confligeret propè oppidum Rontini, quod obsederant Galli, & Cęsariani nixi sunt ei opẽ ferre ibi cõmisso prelio, in quo Cæsariani succubuerunt ex eis occisis circiter mille ducentum, & ex Gallis quatuor centum. Et cum Cęsar dimisso Philiberto, & Rex Memorantio à castris abijssent, & Cęsariani duce Philiberto, & Galli regulo Vindoncense ducibus plures pugnas leues cõmisissent, in quibus multi occubuerint graui damno utrinq; sibi illato iuerunt ad statiua. Et Galli degentes in Gallia subalpina die quarta Decemb. dolo ibi occuparunt Yporegiam ibi cõmissa pugna cũ Cęsarianis, in qua occubuerunt circiter mille. Carolus Cęsar Ferdinandum Gonzagam per Ioannem Figarolam, & Lunensem arcis Mediolani pręfectum, Franciscum Tabernam Cæsarei sigilli in Insubria magistrum, Franciscum Crassum pręfectum ibi reddituum ordinariorum, & nonnullos alios suos ęmulos pęnes ipsum, dum esset Brusellis, criminatum de infidelitate aduersus ipsum, multis ex eius ministris Mediolani carceratis, ad se uocatum, & profectum ob eius dignitatem, prudentiam, ac merita aduersus imperium absoluit, & pro pęcunia, quam ei debebat, sibi concessit oppidum Sancti Seuerini, & nonnulla alia in regno Neapolitano, eiq; substituit in regimine dominij Insubrum Ferdinandũ Daualum Marchionem Piscarię, & mox Ioannem Figarolam. Et Ioannes Lunensis ueritus iram Cæsaris aufugit in Galliã tran alpinam. Et Carolus Cęsar concessit liberã

administrationẽ regnorũ Neapolis, & Siciliæ, & dominij Mediolanensis Philippo eius unigenito sibi desponsata Maria Angliæ Regina annorum quadraginta sibi cõcesso titulo sui Regni tantum, in quod sucederet eorum primogenitus, & nec existentibus masculis primogenita, Hispaniæ, & alijs dominijs remanentibus Carolo Philippi filio, & ubi obijsset absq; prole, peruenturis in alios nascituros ex Maria pręter Hispaniarum Regnum, nisi facta institutione, & nec suscepta aliqua prole deuolueretur Regnum Angliæ in proximiores Reginæ, aduersus quam, ob id in Anglia fuit excitatus tumultus Thoma Humeto, Petro Carra, & Henrinco Duce Soflocchi autoribus per eos, & alios eorum factionis coactis quinq; millib. pedestribus, & nonnulis turmis equestrium obsesso Londino ꝑ biduũ, & mox per eos cum Anglis sequentibus partes Reginæ cõmisso pręlio, ac profligatis eo Thoma, ac Duce Soflocchi captiuatis die septima Februarij Petro iam profecto in Galliam, eisq;, ac Ioanna ꝑ Odoardũ instituta hęrede, ac Gilpholdo de Duleo marito suo ultimo supplicio affectis. Philippus ex Hispania in Angliam classe profectus ibi in ciuitate Vincestri die uigesimaquinta Iulij, & solẽnitatis diui Iacobi solemniter Mariam desponsauit, & cũ ipsa nocte sequente consumpsit matrimonium, & cum quo fuerunt inter alios proceres Arnaldus Dux Aluæ suus pręfectus prętorij, Rigomes de Silua, Antonius de Toledo, & Petrus Langus. Hieronymus Pinzonus Cremonensis excellens Theologus, Astronomus, decretorũ Doctor, & ex Canonicis Ecclesiæ Cathedralis Cremonæ, & litteris Hebraicis, Gręcis, & Latinis eruditus morte uiolenta occubuit Venetijs, dum ibi esset solatij gratia. Arcaldus Colombus etiam Cremonensis tunc temporis cognitus fuit ob peritiã singularem in arte Nothomiæ.

Anno

Anno 1555. Cremonæ prętore Danesio Filidono I.C. Placentino Cæs. Senatore, Galli die secunda Martij occuparunt Casale sancti Euasij Montis ferrati, & mox Montẽ Caluum, & multa alia Cęsarianorum, in Gallia subalpina regulo Saluasono ductore, & deinde obsederunt Vulpianum. Iulius summus Pont. die uigesima tertia eiusdem mensis, & anno quarto, & mense sui pontificatus ex hac uita migrauit equitibus religiosis quatuor cẽtum ꝑ eum creatis sub nomine diui Petri. Et Marcellus Ceruinus Senensis ex monte Pultiano cardinalis sanctæ Crucis annorum quinquagintaquinq; integerrimus, & doctissimus per triginta septem Card. conclaue ingressos fuit electus summus Pont. eoq; mortuo illinc ad uiginti duos dies die uigesima tertia Maij, & Ascensionis Dominicæ Io. Petrus Caraffa Neapolitanus, episcopus Hostiensis, & Velitrẽsis, & Decanus cardinalis annorum sexaginta nouem ei fuit suffectus, & nominatus Paulus Quartus, Qui Carolum Caraffam nepotem suum die septima Iunij creauit cardinalem, & Ioannem fratrem Co. Montorij, & Antonium filium suum supremum ducem militum ecclesiasticorum, Guidonem Vbaldum Ducem Vrbini pręfectum urbis, & centum uiginti nobiles Ro. equestri dignitate insigniuit, ex quibus duodecim singula nocte excubare deberẽt ad ipsius thalamũ, & Romanis dimisit tributum. Et Senenses, dum obsiderentur exercitu sex millium Germanorũ, & trium millium Hispanorum, & alijs cohortibus, & turmis Italorum Ducis Florentiæ sub Io. Iacobo Mediceo, & Strocius eis opem, & annonã daturus coegisset bis mille pedestres, fame oppressi die uigesima Aprilis se permiserant Philippo Regi Hispaniarum, qui eorum regimen dimisit Duci Florentiæ, & Marcus Brandinus, Hieronymus Spanochia, Andreas Banducius, & multi alij eorum nobiles 1555

biles

biles ęgrè ferentes dominium Ducis Florentiæ inde abierunt ad montem Altinum, eumq; muniuerunt pręsidio, & ibi erexerunt Rempub. Et Io. Iacobus Mediceus die tertia decima Iunij expugnauit portum Herculis ibi desyderatis quinq; centum Hispanis. Et Cæsariani Arnando Duce Aluę ex Anglia profecto in dominium Insubrum ibi coacto exercitu duodecim millium Germanorum, sex Hispanorum sub Aluaro Sandeo, Francisco Ibara, & Ioanne Guerrea, & octo millium Italorum pedestrium sub Vespesiano Gonzaga, & Ferdinando Marchione Piscarię, Garsia Toletano uicario Arnandi, & Cęsare Maffio Neapolitano castrorũ magistro, & Raymondo Cardona pręfecto materiei bellicæ, & Nicolao Cida quæstore eo, & equestribus octo centum, & mille uelitibus multa manu fossorum, & ingenti numero carrorum, & aliorum impedimentorum, & tormetis bellicis quadraginta de mense Iulij profecti Vlpianum ꝑ Gallos septem mille pedestres, & septem centum equestres Brisacco regulo duce obsessum, eisq; pedem referrentibus Taurinum eorum municipijs munitis cõgruo pręsidio die quarta Augusti opem, & annonam tulit ibi obsessis, & mox Vlpiano dimisso sub custodia Cęsaris Neapolitani iuerunt ad oppidum sanctæ Agathæ, uulgo sancti Iani ibi propinquum, ad cuius pręsidium erant bis mille pedestres sub Lodouico Birago, & Bernardino Vilmercato, illudq; frustra oppugnarunt Gallis ad eius opem superuentis ex Gallia trãsalpina sub Aumalo Guinisano regulo destinatis, & ex eis transmissis ad eius subsidium octo centum sclopetarijs, & tercentum equestribus, illincq; abeuntibus Cæsarianis ex consilio Io. Iacobi Medicei, & Io. Baptistæ Gastaldi ex Mediolano profectorum ad pontem oppidi Sturæ, & Duce Aluæ dimisso uicario suo ibi Gastaldo illinc transgresso Neapolim, reuersi

uersi Galli Vlpianũ Aumalo, & Brisacco regulis ducibus illud oppugnarunt, & in potestatem suam compulerunt die uigesima secunda Septembris, eiusq; mẹnijs, & uallo demolitis, & mox receptis Monte Caluo, & Bugella die octaua Octobris, & Monte Caluo demolito, ac Aquensi urbe, & Ancisa tentatis, ab Ancisa repulsi multa prẹda iuerunt ad hyberna. Et alij Galli cursitarunt, ac diripuerunt, ac ferro, & flamma subuerterunt fines Flandriæ, comitatus sancti Pauli, & Arturi proditis in lucem tractatibus, quibus Cẹsarianis prodebantur urbs Mediomatricũ, propugnaculo Mõtali, & Mariaburgum ei tunc, ac media hyeme opem, & annonam tulerunt resistentibus Cẹsarianis principe Aurengiorum duce, & ibi utrinq; commisso prẹlio in quo fuerunt multi desyderati hinc inde, iuerunt ad hyberna, & inter naues uiginti duas Flamingorum, & decem nouem Gallorum, & nonnullorum nauigiorum in mari Anglico cõmissa pugna ꝑ sex horas ardentibus animis, & uictoria prius inclinata ad Flamingos Galli prẹualuerunt ex nauibus Flaminghis sex combustis, & quinque interceptis, & nauarchis circiter tercentum occisis. & ex Gallicis sex combustis, & mille nauarchis occisis. Carolus Cẹsar die uigesima quinta Octob. cessit Philippo filio suo omne ius Regnorum, & dominiorum suorum coram multis principibus, ac nobilibus Burgondiæ, ac Flandriæ illuc accersitis, & Maria sorore, quæ etiã dimisit regimen Flandriæ. Summus Pont. die uigesima Decembris creauit quoq; cardinales Antonium Capocidam Rom. Ioannem Croperium Germanum, Ioannem Ricemanũ Gallũ, Ioannem Saliceum Hispanum, Scipionem Recheidam Siculum, Diomedem Caraffam Neapolitanum, & Bernardinum Scottum Sabinensem, & transmisit legatos in Galliam Belgicam ad Carolum, & Celticam ad Henricum ibi

Regem pro diſcordia inter eos ſedanda. In Italia p menſem apparuit ſtella crinita ualdè horribilis,& pallida cum radijs auro ſimilibus à Meridie uerſus Septemptrionem, & mox ſucceſſit calor ingens, & multæ, & diutinæ pluuiæ ceciderunt, & in Norico, Sueuia,& Boemia tam uehemēs exorta eſt uentorū turbo, cum multis fulguribus ignitis in aere, ut eorum impetu multa fuerūt proſtrata ædificia, & arbores radicitus euulſæ, & in partibus montanis Auguſtæ ex cœlo aperto uiſæ ſunt in aere multę flāmæ exire, & ex terræ motu Byzantij multa ædificia corruerunt,& poſt triduū ſtella ſummi ſplendoris, & magnitudinis inuſitatæ propè Iunam uiſa fuit, quæ ob acumen ſui luminis conſpici nō poterat, & in agro Bitucis oppido Germaniæ poſt grandinem,& fulmina ingentia uiſæ ſunt in aere cōcurrere inuicem aties armatorum, & auditi tubarum, & tympanorum ſonitus eos ad pugnā incitandum. Io. Carolus Afaytatus ſupremi nominis inter negotiatores Europæ Antuuerpiæ Morinorum ex Gallia Belgica, dum ibi reſideret, obijt dimiſſis poſt ſe immenſis opibus, & Fortunius eius agnatus excellens theologus,phyloſophus,phyſicus,& aſtronomus dum eſſet Londini in Anglia annorū quadraginta quinq; dimiſſo poſt ſe libello aſtronomico, & ſi diutius uixiſſet multa alia opera in eis ſcientijs reliquiſſet, & Antonius maria Auguſtus ſcriba Reipub.Cremonēſis nulli ſecundus proſa. & carmine in quibus multa compoſuit non impreſſa,die ſecunda Decembris Cremonenſes obierunt.

1556 Anno proximo Reges Gallorum, & Hiſpanorum,dum uiguiſſet bellum inter eos per quinquēnium exhortante ſummo Pont. factis inducijs conuenerunt tractare, num inter eos locus eſſe poſſet paci autoribus Polo cardinale, & Regina Maria Angliæ eis,& pręſule Vinceſtre,& ſupremo

mo quęstore, & duobus aliis proceribus Anglicis ꝓ Rege Hispaniarum côuenris in unum ad Giau ırınum unà cum cardinale Lothoringiæ. & pręsulibus Aurelięsiũ, & Diuiduri, ac Memorantio, & Albaspina scriba supremo Regis Gallorum pro eo, ac pręsule Alexiæ, & duce Medioli pro Cęsare, & per Cardinalem, & Reginam facta propositione, ut Isabella primogenita Regis Gallorũ nupta Carolo primogenito Regis Hispaniarũ sibi dimisso dominio Mediolani, & Regi Gallorum comitatu Caroloini loco Teroanæ, & propugnaculo Montilij demoliendo unà cum arce Montenıæ Iuri, uel Damuillæ arbitrio Regis Gallorũ, uel omnibus reseruatis Synodo generali per ıpsam decidẽdis interim dimissis Emanueli Filimberto quibuscunq; occupatis per Gallos, ex eius Ducatu Sabaudiæ, ac principatu Galliæ subalpinæ pręter arces . ducta per eũ uxore Margarita sorore Regis Gallorum, & cum agentibus suis hæc offerentibus facere, etiam restitutis Duci Octauio Farnesio Placentia, & alijs ibi occupatis per Cęsarianos ex eius Ducatu, & alijs controuersijs remissis etiã synodo per eam decidendis, cum ob id cõpositioni locus esse non potuisset Galli adhuc cursitarunt, & diripuerunt, ac ferro, & igne diruerunt Picardiã, Cęsarianisq; principe Aurentiorum duce eis resistẽtibus ope, & annona Marie burgo per Gallos datis ibi, ac alibi in ea regione comissis utrinq; leuibus pręlijs, in quibus multi occubuerunt, mox ipsi, & Cęsariani iuerunt ad statiua, & deinde fecerunt inducias per annos quinq; die quinta Februarij ad pagum Vacellæ apud Camariacũ Burgondiæ Gaspare regulo Castulonis, & Carolo principe Aurentiorum pro Rege Hispaniæ procurantibus. Carolus Cęsar cum Maria, & Eleonora sororibus profectus Selimburgũ Selandiæ, & ibi die prima Septembris diplomate dimisso iure imperij Ferdinando

fratri

fratri illinc traiecit cum eius ſororibus in Hiſpaniã, & ibi ingreſſus zenobium diui Iuſti religioſorum Heremitarum diui Hieronymi uacauit cõtẽplationi diuinæ. De menſe Martij cometes horribilis apparuit per multas hebdemodas. Summus Pont. Chriſtophoro Mandrucio Cardinale, & epiſcopo Tridentino Vicario Regio in dominio Mediolani, ut Regem Hiſpaniarum exueret Regno Neapolitano percuſſo in eum fædere cum Rege Gallorum ſibi per eum promiſsis ad illud uindicandum octo millibus pedeſtribus, & ſex centum equeſtribus, & iuſſu ipſius carceratis Carcislao de Vechia legato, Io. Antonio Taſſo Magiſtro Tabellariorum Regis Hiſpaniarum, Camillo Columna, & Iuliano Cæſarino ſequeutibus eius partes, & Aſcanio Maria Sfortia Cardinale, & Quæſtore Apoſtolico unà cum Latino Volaterano eius ſcriba à ſecretis per Carolum eius fratrem receptis ex claſſe Gallica, quæ erat in portu Hoſtiæ duabus triremibus ſibi per Gallos, dum eſſet cum eis Maſsiliæ, adeptis, & ex iuſſu Summ. Pont. pęnes Gallos dimiſsis auxilio eorum Regis mouit bellum Columnenſibus, eis, & ipſorum fautoribus, & auxiliatoribus excommunicatis, & ad eius ſtypendium conductis Iulio, Camillo, Frãciſco, & Paulo Vrſinis, & Aſcanio della Corna, Antonio Torclado, & ex eis conſtituto duce ſupremo Iulio, & Aſcanio Locumtenente Antonij nepotis ſui exuit Marcum Antoninm Columnam dominio Palcani, & alijs, quæ habebat in Latio, & Paliani nepote ſuum conſtituit Ducem, & eius filium Marchione Cauarum die decima ſeptima Maij, & Antonium alterum nepotem Comitem Balnei, & Marchionem Montis Belli. Et dum Aſcanius Corna ei exoſus ab ipſo timens aufugiſſet Neapolim, iuſsit carcerari Angelum fratrem Cardinalem, & Cęſarem nepotem ipſius, & dum Strocius profectus Pa-

leanum

leanum illud intenderet munire propugnaculis, & Dux Aluæ Prorex Neapolis timens, ne quid aduersus regnum Neapolitanum innouaretur, ut rumor erat, coactis septē millibus Italis sub Vespesiano Gonzaga, tribus millibus Hispanis sub Garsia Toletano, quatuor centum eque stribus sub Marco Antonio Columna, & mille tercentum uelitibus sub Co. Populi eos duodecim tormentis bellicis ad principium Septembris transisset in Latium, & ibi occupato ponte Corui redigisset in sui potestatem Verulas, Boudas, Frossinum, ac Ananiam ea expugnata. Summus Pont. habitis à Rege Gallorum ex Corsica bis millibus ducentum Guasconis, & alijs mille ex Monte Caluo, & ex Ducatu Vrbini mille quinque centum Italis sub Aurelio Fulgosio, tercentum Germanis, & nonnullis cohortibus Italorum profectis Romam ad eius presidium, & ꝑ ibi incolas Alexādro Columna duce assumptis armis ad ipsius defensionem iussit presidijs congruis muniri Bononiam, & alia municipia ad fines Latij, et alibi in dominio ecclesiæ aduersus Hispanienses. Et dum, et ipsi redigissent in sui potestatem Neptunum, et alia usque Marinum, ac Hostiam die decima octaua Septembris ꝑ Ducem Somæ profectum duabus cohortibus Guasconum, et nonnullis turmis equestrium Pitilianum, ut illinc expelleret Hispanos ibi ad presidiū degentes, reliqui Pontificij transmissis ad eorum auxiliū per Regem Gallorum ex Gallia transalpina duodecim triremibus appulsis in portum ueterem, et inde conductis per Strocium Neptunum cum nōnullis copijs, illud obsederunt, ac oppugnarunt, ac tentarunt occupare Moreto Calabro ibi duce ad presidium, et cum Hispanienses illuc ad auxilium properassent, et oppugnassent arcem Hostiæ, ad cuius presidiū erat Horatius Sbirrus dux Romanus septuaginta militibus. Et Strocio multis

tis copijs ad Vrbem ueterem profecto ibi utrinq; cõmiſſa pugna ex Cęſarianis centum, Hiſpani occubuerũt Veſpeſiano Gonzaga, et plurib. alijs Italis uulneratis, ex quibus multi perierunt. Et Dux Aluæ ſibi data ſpe per Pontificios pacis, pro ea tractanda expectato ad Critam ferratã iuxta ordinem ſecum datũ cardinale Caraffa, et nec profecto, deluſus proſequendo bellum cępit Tybur, ad cuius pręſidium erat Franciſcus Vrſinus quatuor centum pedeſtribus, et mox ad eius pręſidium acceſſit Montuchius ſeptem centum Guaſconis, habito delectu aliorum militum per Baldeſarem Rongonum, Lucium Vitelium, Bruneriũ Vapoſchium ex Foro Pompilij, et Antonium Caraffam duces pontificios, & Roma munita per Alexandrum Columnam ſeptem millibus Italis, Guaſconis, & Germanis, & totidem Romanis, cum Hiſpanienſes curſitaſſent, ac diripuiſſent uſq; Romam, & Pontificij forent oppreſſi graui inopia omnium rerum uigente hyeme, Summus Pont. expectatis in auxilium alijs bis millibus Guaſconis, ſex millibus Eluetijs pedeſtribus, & octo centum equeſtribus, & mille uelitibus ex Gallia tranſalpina per ibi Regem deſtinatis ſub Franciſco principe Guiniſano, & tentata ſocietate Venetorum, & nec habita die uigeſima octaua Octobris fecit inducias cum Regijs ſe interponentibus Cardinalibus Sanctæ Floris, & Sancti Iacobi, eo cardinale Sancti Iacobi tranſmiſſo per ſumm. Pont. ad Ducem Aluæ Ananiam, & per eum ad ſummum Pont. Romam Franciſco Paceeco etiam cardinale, mox in unum conuentis ad Critam ferratam, Hiſpanienſes pedem retulerunt Tybur.
Et Rex Hiſpaniarum recepit in ſui gratiam Octauium Farneſiũ ſibi reſtitutis Placentia, & alijs, quæ ex ipſo Ducatu peruenerant in Carolum Cæſarem patrem, ac conceſſæ Alexandro fratri ſuo abbatiam Morealis in Sicilia. Cre-

monæ

monæ ex ordine Christophori Mandrucij cardinalis Tridentini Regij Vicarij in dominio Mediolani, & pro exequutione litterarum Regis Hispaniæ diei duodecimi Nouembris factæ fuerunt effosiones extra ipsam à porta diui Michaelis, & propugnaculo ibi erecto ferè usque ad arcem super solo priuato pro ea amplianda, & munienda uallis, & mœnijs, & alijs propugnaculis lapideis, sed mox permissæ interdiū transire in uacuum.

Anno sequēte Ludouico Mazenta I. C. Mediolanense, 1557
& Cæs. Sen. Cremonæ prętore Rex Gallorum postpositis inducijs, quæ erant inter eum, ac Regem Hispaniæ indignatus in eum ipsum incusando sibi fidem non seruasse, tentata per eum furtim occupatione urbium Mediomatricum Lothoringiæ, ac Burdigalliæ in Burgundia, cū ibi, ac in Flandria ꝓpugnaculis, & Montis Altini, ac Grosetti in Hetruria moto bello Summ. Pont. in eius auxilium ex Gallia transalpina transmisit in Italiam sub Francisco principe Guinisano Eluetiorum octo millia, & Guasconorum quatuor millia pedestriū, sex centum equestribus, & mille ducentum uelitibus, qui cum peruenissent in Galliā subalpinam, ibi occuparunt, ac diripuerunt, & mœnijs nudarunt Valentiam Regis Hispaniæ, & progressi in agrum Regiensem ditionis Ducis Ferrariæ ibi secum coniunxerunt sex millia pedestrium, ducentum equestribus, & sex centum uelitibus per Ducem conscripta ad sui stypendium, & cum Christophorus Mandrucius Cardinalis, & prorex in dominio Mediolani conscriptis quinq; millib. Italis, & Dux Florentiæ alijs copijs militaribus ab illis timentes muniuissent pręsidijs ciuitates, & alia loca dominij Mediolanensis, ac ducatus Florentiæ, & per Carolum Caraffam cardinalem ex urbe profectum Regium ad Ducem Ferrariæ, & principem Guinisanum, & alios eorum

Vu consul-

consultores in re bellica habitis ibi comitijs, quibus propofuissent, antequam progrederentur, dominium Mediolani suppeditare, hac ommissa deliberatione properarunt in Latium. Et cũ Hispanienses sub duce Aluæ ibi in unũ coacti transmissis nonnullis cohortibus ad prȩsidiũ Ciuitellæ sub comite Sanctæ Floris eis occurrissent, secũ coniunctis ex Pontificijs ibi quatuor millibus pedestribus, & non nullis turmis equestrium sub Antonio Caraffa irrumperunt Apruciũ, & ibi direpto campo, & occupato Trano regressi sunt Latium, & cum ad opem Hispaniensiũ ex Latio applicuissent illuc nonnullæ copiæ Germanorũ, & ex eis septem cohortes transmissæ fuissent ad prȩsidiũ oppidi Florentini, receperunt Pipernum, & multa alia ibi Bonifacio Com. Sarmonete duce, & Gallianum, & Zaccarolum Sarra Columna, & Cintio Capisucco eorum copijs, dum uoluissent progredi, profligatis per Hispanienses Pompeo Columna duce utrinq; cõmisso prȩlio, in quo multi fuerunt occisi, & Tybur, & Montem Fortinum dimissum per Franciscum Branchatium, quod direptum, & combustum fuit, ac Neptunum sex centum Italis, & Guasconis pedestribus illuc profectis Duce Paliani, & Strocio ductoribus, & Marinum, Frascatum, Critam Ferratam, Gandulphum, Barigelatam, & oppidum Sancti Angeli, & inter Lucium Vrsinum, eiusq; copias, & Mar. Antonium, & Pompeum Columnenses, eorumq; acies consertis manibus, ipsoq; profligato, ac repulso, & per Franciscum Columnam multis quoq; locis expugnatis, ac direptis expugnarunt, ac diripuerunt die quartadecima Februarij uicũ Varonis, ibi ducentum Hispanis, qui illic erant ad prȩsidium, & multis alijs occisis, & multis alijs captiuatis, & mox obsederunt Ciuitellam Hispaniẽsibus adhuc tenentibus Ananiam, Fresulonum, Montem fortinum, Ganazanum

num, Sublacum, & multa alia ex Latio. Et summ. Pont. indignatus in Regem Hispaniæ legatum, quem penes eũ habebat, reuocauit Romam. Et in Ducem Octauium Farnesium, quia eo inuito ipsi adhęserat, destinauit comitem Antonium de Tolentino ad occupandum Castrum, & Adrianum Balionũ Velitras inde reuocato Romã Duce Somæ, & Franciscum Vrsinum Tybur, & mox Monucum Gallum, & dum diffisi illud, quod esset munitissimũ, tueri, dimisissent, destinauit Vrsinum ad Vicum Varonis, & cũ Hispanienses eo, ac Tybure cum toto dominio Columnensium receptis incursassent usq; Romam, Summ. Pont. requisitis alijs copijs militaribus à Rege Gallorum, & à Venetis, & habitis turmis Regijs, quæ erant Parmæ, & Mirandulæ, & conductis ad sui stypendium Iulio Vitelio filio Alexandri, Baldesare Ronghono, & Brunorio Ciribosco ex Foro Pompilij in unum coactis Romæ septem millibus pedestribus, & totidẽ alijs Romæ duersus Hispanienses. Et dum Antonius Caraffa tribus millibus pedestribus stypendiarijs, & nõnullis euocatis, & aliquibus turmis profectus Asianum inde fines regni Neapolitani incursando eos infestaret, & copiæ pontificiæ, quæ Romæ erant, inde intenderent erumpere aduersus Hispanienses, ipsi secum iunctis bis millibus pedestribus, & turmis equestribus aduersus pontificios arma pararunt, & dum Romani in Guasconos, qui cum eis non solueretur stypendium, sinistrè Romæ se gerebant, illic arma assumpsissent, & eis, qui ducebãtur ꝑ Caraffam Lofredus rector Aluiani occurrisset, ex Hispaniensib. octo millia Italorum, sex millia Germanorum, & totidem Hispanorum pedestrium, bis millibus equestribus iuerunt ad auxilium Ciuitellæ, quæ obsidebatur ꝑ pontificios, & eis occurrentibus turmis Gallorum duce Scipiero inter eas, ac quinq; centum uelites

ſub Com. Sanctæ Floris, & cohortes Hiſpanorum Garſia duce factum fuit leue prælium pari marte, & per Hiſpanos capta, & direpta Iulia noua ad medium menſis Martij, & ſuperuentis ad opem Hiſpanienſium ſex millibus Germanis ductis per Doriam ſuper claſſe, & ex eis tribus millib. progreſſis in Latium, & ibi iunctis ſecum quatuor cẽtum pedeſtribus, & quinquaginta equeſtribus Italis, & copijs Marci Antonij Columnæ, & apud pontem Sarli facto leui prælio per turmas, & cohortes Pompei Columnæ cũ alijs pontificijs Leonardo de Rupere duce eis ꝓfligatis, & Leonardo captiuato, & receptis per Marcum Antoniũ oppido uallis Montalij, eoq; direpto, & combuſto, & oppido Prẹneſtino etiam direpto Matheo Stendardo ibi rectore, & ad eius auxilium profectis mille octo cẽtum Germanis, & mille ducẽtum Hiſpanis cum duabus turmis equeſtriũ, & ſummi Pont. Romam mille quinq; centum Eluetijs, & per Columnam firmatis caſtris inter Signiam & Paleanũ, & cum ad Paleani auxilium ex Eluetijs, & Italis quatuor millia cum nõnullis turmis ex urbe ſub Iulio Vrſino tranſirent, eiſq; occurriſſet Colũna aliquib. copijs, & utrinq; commiſſa pugna ipſos, ad quos prius inclinarat uictoria, ꝓfligaſſet uulnerato, & captiuato Vrſino cũ alijs quatuor centum, & occiſis centum uiginti ex eis, & per ipſos poſt ſe dimiſſis ſeptem ſignis militaribus, & ex Columnenſib. triginta interẽptis, & multis alijs uulneratis, & Flaminio egreſſo Palianum nonnullis copijs per eas, ex Germanis ibi ad obſidionem degentibus occiſis circiter ſexaginta, & nonnullis armentis interceptis, & ductis intus Paleanũ Columna eius copijs Signia expugnata, & direpta pleriſq; militibus occiſis, eis admotis Paleano illud obſedit, & dũ Galli pedem retuliſſent Firmum, & Aſculum, & ex eis, cũ Hiſpanienſes mouiſſent bellum Duci Ferrariæ ad eius ſub

ſidium

ſidium nonnullę cohortes iuiſſent,& nonnullę, aliæ,dum timeretur, ne Dux Florentiæ, cui Rex Hiſpaniç dimiſerat Senas, obſideret Montem Altinum illuc ad præſidium properaſſent, Summ.Pont. Ducem Guiniſanum ad ſe uocauit Romã, qui illuc unà cum Caraffa die ſecunda Maij profectus fuit, & cum Hiſpanienſes ſuperuentis in eorum auxiliũ tribus millibus Hiſpanis ex Hiſpania,& alijs mille ex Sicilia, & per eos dimiſſis Italis, & expugnatis Aregnano, & Felignano, Aregnanoq; direpto, combuſto, mænijsq; nudato, & etiam recepto Malignano irent obſeſſum Aſculum ibi ad præſidium ducibus Ioanne Antonio Toraldo, & Scipiero, & ibi cõmiſſa alia pugna inter Hiſpanos, & Guaſconos, in qua utrinq; occubuerint ciriciter octuaginta,& plures remanſerunt uulnerati,& Guaſconi, qui erant pauciores, ſuccubuerunt, ſe coniunxiſſent Columnenſibus, & claſſis Neapolitana curſitaret, ac diriperet littora dominij Eccleſiaſtici, & Hiſpanienſes, & Columnenſes tentata occupatione Romæ pedem retuliſſent Columnam,ſummus Pont.ſe interponentibus Venetis in gratiam Regis Hiſpaniæ, ac Cardinale Sanctæ Floris, & Vitelotio Vitelio poſt grauia damna illata, multa incendia cõmiſſa, & leuia prælia facta per eius copias, & Hiſpanienſes plurimorum utrinq; cęde in Latio,& dum ibi incolæ fame opprimerentur, motus eorum calamitate iniuit pacem cum Rege Hiſpaniæ die quarta decima Septembris, utrinq; captiuis dimiſſis, & quibuscunq; occupatis ex dominio eccleſiaſtico per Hiſpanienſes reſtitutis eccleſiæ, ac ducibus,& militibus, qui hincinde militarant,data uenia, reſtitutisq; bonis Mar. Antonio Columnæ, & Aſcanio Cornio, eis, ac Comite Balnei non tamen receptis in ſui gratiam, præter Palianum ſequeſtratum ſub cuſtodia Io. Bernardini Carboni utrinq; electi, & data fide per

Sum. Pont. dimittendi partes Gallorum Regis, & eius iussu dimissis ex carcere Camillo Columna, ac uxore, & fratre præsule, & Iuliano Cæsarino, & alijs sequentibus partes Regis Hispaniæ, quos, ut prefertur, carcerari fecerat. Et Galli in Picardia coacti in unum ex pręsidijs, quæ ibi erant, nocte diei sexti Februarij inuaserunt, ac tentarunt dolo occupare Aseburgum, & inde irrumpẽtes comitatũ Atrebatum, illic occuparunt, ac diripuerunt ac combusserunt Lanceum, & Hispaniensibus arreptis armis per eos sibi resistentibus, ulterius non fuerunt progressi: sed in Gallia subalpina ex Gallis quindecim millia pedestrium & equestrium mille Brisacco duce de mense Aprilis ualle Fenaria occupata, illinc dolo eductis Hispanis ad eius pręsidium degentibus, & plerisq; occisis euersa, unà cum Clarascho obsederunt Cunium, & cui, dum ex Hispaniensibus, septem millia pedestriũ, quinq; centum equestribus Marchione Piscariæ ductore uoluerint opitulari corũ parte subsistente Cunij, ipsis occurrerunt apud Fossanum, & ibi facta utrinq; pugna eos profligarunt ipsorũ equestribus tum occisis, tum captiuatis, & alijs aufugientibus Fossanum die uigesimaoctaua Iunij, & inde Hastam, & ad eorum subsidium, Cardinalis Tridentinus Vicarius Regius, in dominio Mediolani coactis raptim ibi stypendiarijs, & alijs octo millibus euocatis aduersus illos se accinxit inter Piscarium, & regulum Reumagum Gallum, & Georgium Marinquem Hispanum, & procerem Vasonium etiam Gallum, & procerem Milortum, & Auillam comisso tunc ex pacto equestre, & singulari certamine lanceis, & Reumago uulnerato ꝑ Piscarium in brachio, Vasonio per Marinquẽ in latere, & occiso, & Anuilla per Milortum in femore equo Milorti uulnerato, & alios Hispaniẽses, & Gallos etiã equestres diebus sequentibus diuerso

diuerſo marte uirtutis in armis oſtendendę gratia : Et Dux Ferrariæ concepta ſuſpitione per eum in Sigiſmondũ Eſtenſem,& Corrigienses,qui recepiſsẽt in eorũ locis nonnullas Choortes Hiſpanorum, moto eis bello exuit Eſtẽſem oppido Sancti Martini,& Corrigiẽſes Corrigio, acoccupauit Nubilariũ, & Rolũ,& obsedit Guardaſtallũ, & Marchione Piscariæ illuc profecto,& per eũ,& Ducem Parmæ,& Placentiæ coactis copijs mlitaribus, quibus ei mouerent bellum,oppugnauit, & dum ad ibi auxilium ſuperuenirent, ad impediendum earum acceſsum, motis caſtris & deſtinata claſſe Fluuiatili in eas, inter ipſas, ac suas comiſso prelio in Flumine Padi, in quo multi occubuerunt, illinc abijt & Dux Parmæ iuſſu Regis Hiſpanię aduersus eum bello proſecuto ipſius copijs,ac Hispanorũ ingreſſus agros Mutinensium, ac Regiensium ibi incolis graue damnum intulit. Et Rex Hiſpaniæ dimiſsis Senis unà cũ toto earũ dominio præter Vrbitellum, ac portum Herculis Duci Florentiæ,ab eo habita multa pęcuniarum ſumma, coacto exercitu triginta millium pedeſtrium, & duodecim millium equeſtriũ, tẽtataq; occupatione Roncaroli, ac recuperatione Burgi Mariæ Henrinco, ac Herneſto Prouincenſibus, ac Geldrenſe Ducibus, & Comitibus Agamõtis, Orni, Masfeldi,& Opiani, ac plurimis alijs Proceribus, ductoribus,& eorum omnium ſupremo Præfecto Philimberto Duce Allobragum comiſſo prælio per eius exercitum cum Gallis apud Roncanicum pari marte obſedit Ghiſam, & cum Rex Gallorum, ſibi etiam indicto bello per Reginam Angliæ eius claſſe curſitante, & depopulante littora Normandiæ, adunatis decem,& octo millibus pedeſtribus, & octo millibus equeſtribus eis occurriſſet, Hiſpanienſes dimiſſa Ghiſa ſecum coniunctis nouem millibus pedeſtribus,& bis millibus equeſtribus An-

glicis per ipsorum Reginam ad opem Philippi coniugis sui destinatis obsederunt Fanum Sancti Quintini olim Augustam Veremondaorum nuncupatam, Philippo ipso ex Anglia profecto Brussellas, & dum ex Gallis uiginti millia pedestrium, & undecim millia equestrium coadunata ad oppidum ferè Aenea Memorantio duce uoluissent ei, ac Gallis ibi obsessis Bruillo, ac Satilione Proceribus ducibus opem, & annonam ferre, ex consilio Comitis Agamoni, eoq; bis millibus equestribus Sequanis, & Hispanis, ac Herneste, & Henrinco Ducibus Seusionum bis millibus quinq; centum, & octo centum Ferrarolis Masfeldi Comite, & mille Menapijs Comite Orni ducibus, & alijs septem millibus pedestribus sub alijs ducibus, quatuordecim tormentis bellicis occurrentibus Gallis ad flumen Somæ propinquum Fano Sancti Quintini die decima Augusti utrinq; facto conflictu fusis Gallis ex eis occisis circiter sex millibus unà cum Ioanne Borbonio, & Angiano, & plurimis alijs proceribus, regulis, ductoribus, & tribunis, & multis alijs captiuatis unà cum Ludouico Gonzagha ex Principibus Mantuæ, uexillis quinquaginta pedestrium, & decem, & octo equestrium, & tormentis bellicis currulibus uiginti, & decem muralibus, & curribus annona onustis, & impedimentis bellicis cum multo numero equorum post se dimissis, Hispanienses eis potiti prȩualuerunt ex ipsis tantum desyderatis circiter mille tercentum cum Bonicotto Hispano magistro castrorum, Masfeldi Comite in femore, & Sandeo in genu uulneratis cum duobus alijs proceribus Germanis, & reliquis Gallis inde pedem referentibus ad prȩsidium locorum sibi suppositorum Namurtij Duce eos ducente, regulis Dandaloſi, & Sancti Remigij pluribus alijs proceribus, ac ducibus ingressis Fanū Sācti Quintini quinq; millibus

bus ſtypendiarijs, illuc profecti illud oppugnarunt, & ibi inter illic obſeſſos, ac eos factis multis leuibus prælijs, in quibus multi ocubuerint, eiusq; mænijs pluribus in locis quaſsatis, ac apertis tormentis bellicis redigerunt in ſui poteſtatem die uigeſima ſeptima Auguſti, ac diripuerunt ſaluis templis, & mulieribus, & earum pudicitia ſeruata, ac ſenibus, & pueris ex edicto Philippi Regis illuc profecti publicato, eiusq; iuſſu ipsis mulieribus, ſenibus, & pueris, ac omni imbelle turba curribus impoſitis in Galliȩ oppida ibi propinqua traductis, & Germanis qui erãt ad eius præſidium dimiſſis incolumibus ſingulo eorum donato aureo pro uiatico, ibi captiuatis eis Regulis Dandaloſi, & ſancti Remigij Amyrata, ac filio Memorantij cum multis alijs regulis, principibus, & tribunis, ac militibus, & multis alijs occiſis, & mox receperunt Caſteletum illuc profecto ad præſidium regulo Solignachi, & dimiſsis Anglis redire domum iluc reuocatis per eorum Reginam timentem Angliȩ fines infeſtari per Scottos ſe accingentes ad arma aduerſus Anglos, & ſedata diſcordia inter Germanos, & Hiſpanos orta ob Gallos, quos captiuarant expugnarunt Hunum die decima ſeptima ſeptẽbris, ubi erant ad præſidium reguli Sepulſij, & Elli & mox receptis multis alijs locis in ea regione, & rurſus cõmiſso prælio inter eos ac Gallos apud Secuſium, in quo multi etiam utrinq; occubuerunt, & Galli prȩualuerunt, & in eorum auxiliũ ſuperuentis decem millibus Heluetijs, & totidem Germanis, & ex Italia principe Guiniſano exercitu, qui ibi ſibi ſuperfuerat, & Principe Omalȩ turmis equeſtribus, & multis Germanis ab exercitu Hiſpanienſe ob ſtypendium ſibi non ſolutum in caſtra Gallorum profectis, & decem millibus ex eis in caſtra Hiſpanienſium per regionem Secuſiatorũ Galliæ ibi per Gallos, ac Eluetios illuc ad præſidium degentes, eo ire

prohi-

prohibitis,& cum Hiſpanienſes eſſent impares Gallis, & ſupe rueniſſet hyems, uigeretq; aeris intemperies,uterq; exercitus iuit ad hyberna, Gallorũ duce Principe Guiniſano ad principium Nouembris: Ferdinandus Auſtriacus per Carolum fratrem tranſmiſſis legatis Gulielmo Principe Aurentiorum, Georgio Verualio,& Sigſmondo Alerio die uigeſima quarta Februarij ad electores, ut Imperio, per ipſum dimiſſo Ferdinando, ipſum inſignirent eius corona, per eos,& multos alios Principes Germanos congregatos apud Francumfordium die tertia decima Martij fuit confirmatus,& coronatus,& mox ſecum profectus Antobrigam ibi ad principium Octobris ad tollendas hæreſes religionis Chriſtianę cum eis habuit comitia. In Gallia Ciſalpina q̃plurimi oppreſſi fuerunt inſolita capitis grauedine cum febre cauſata ex repentina aeris frigiditate poſt grauem æſtum,& mox ſequuta ſolita aeris tẽperie ex eis multi perierũt,& Thyberis Romæ die quinta decima Septembris pręter modum illico aquis auctis illam inundauit,& ibi demolitis duobus pontibus, grauiq; illato damno ferè ſtatim relapſus fuit in alueum ſuum: & Padus, & alia flumina ualde creuerunt, & graue damnum aquis ſuis intulerunt, Florentiæ nocte ex incremento Arni nonnullis ibi templis, & ędificijs ſolo æquatis unà cum quatuor pontibus,& in Sicilia,& Aquitania.

1358 Anno ſequuto Galli duce ſupremo principe Guiniſano cũ quo erant Reguli à Thermis,Omalę,&Grandimontis, & Petrus Strocius die prima Ianuarij obſederunt Caloſiũ Morinorum iuxta mare in Picardia olim,& die tertia Auguſti 1347.Gallis Philippo eorum Rege per Anglos Odoardo ipſorũRege poſtq̃ illud anno obſediſſent,adeptũ,& expugnatis propugnaculis ibi erectis ad eius defenſionẽ per Anglos illud tenentes, ac quaſsatis,& apertis eius

męnijs

mænijs à tormentis bellicis plurimis in locis compulerunt in sui potestatem Anglis, qui ibi erant ad præsidiũ dimissis incolumibus præter eorum ducem supremum, unà cum alijs quinquaginta ex suis primoribus, quos Galli penes se tenuerunt captiuatos, die octaua Ianuarij, & die uigesima tertia sequentes uictoriam ceperunt, ac demoliti sunt oppidum Chines illinc egressis nouem centum militibus cũ suo duce, iam alijs quatuor centũ occisis, & deinde receperũt oppidum Nanes, illic ducibus captiuatis, & multa alia, quæ ibi occupabant Angli, cum tormentis bellicis sexcentũ, ac multa bellice materiei, & annonę copia sũma cum fælicitate, & Rex eorum conuocatis multis prælatis, ac omnibus proceribus, & legatis Ciuitatũ totius Galliæ in Ciuitatem Parisij, & ibi habitis comitijs pro tuendo, & cõseruãdo illic Regno suo, & ab ibi incolis, & ecclesiasticis habita multa pęcuniarum summa iussit haberi delectum Germanorum, Eluetiorum, & Guasconorum, & Maria Stuarda Regina Scotorum die uigesima quarta Aprilis ibi desponsata per Franciscum primogenitum suum Delphinum inde abijt Calesium, & ibi constituit rectorem Bernardinũ Principẽ à Thermis, & ex eius exercitu Gallorũ pedestriũ septem milliũ, mille quinq; centum equestribus secũ iũctis alijs pedestribus tredecim millibus sub Rõcadolpho, Recolcho, Leneburgo filio Reiburgi, & quatuor millibus quinq; centum equestribus sub filio Ducis Leneburgi, & Reimbergo Locumtenente unius ex filijs Lantegrauij Hesiæ, Germanis omniũ duce supremo Guinisano de mense Iunij obsederunt, & die quinta oppugnarunt, & uigesima secunda redegerunt in sui potestatẽ Theumuillam in Lothoringia ibi factis multis prælijs cũ Hispanis, & Burgondionibus, qui erant ad eius præsidiũ Comite Orni, & Codarobba ducibus, in quibus Petrus Strocius

cius Florentinus dux impigerimus Gallorũ Regis,ac multi alij Proceres,& milites utrinq;occubuerunt,& mox per eos capto, ac mœnijs nudato Arlumno, & receptis Villamonte, Chigno,& Rufignolo obſederunt,ac oppugnarũt Lucemburgum Principe Masfeldi, & Comite Orni ducibus,& ex eis,qui erant ad præſidium Caleſij quinq; centũ equeſtres cum quatuordecim cohortibus illud egreſſi, & ſecum coniunctis ſex millibus Germanis cum tribus turmis Scottorum Principe à Thermis ductore iuerunt Gravalinum Picardiæ,&illuc propè occupatis nonnullis locis ipſum obſederunt,& ad eius auxiliũ profectis quindecim millibus pedeſtribus,& bis millibus quinq; centum equeſtribus Co.Agamone ductore,& factis utrinq; ibi nonnullis leuibus prælijs Galli noſcentes ſe impares hoſtibus pedem retulerunt,& Hiſpanienſes ſuperuentis in eorum auxilium nauibus Anglicis illic in mare propinquum, & in ipſos facto impetu die tertia decima Iulij cõmiſſa pugna illos profligarũt uulnerato, & captiuato Principe à Thermis unà cum Amboſio, & Sinaponte,& Villabono proceribus,& multis alijs ducibus, & militibus, occiſisq; circiter millibus quinq; centum, et multis alijs ſubmerſis in flumine ibi propinquo, dum aufugerent, & plurimis uulneratis, & ex Hiſpanienſibus circiter quinquecentũ deſyderatis:Et Princeps Guiniſanus hac audita ſtrage ex Lothoringia exercitu, quem illic habebat,in Picardiam tranſiuit, & ad finem Iulij aduerſus illos, & apud Pirapontem caſtra firmauit, illuc tunc appulſo in ſui ſubſidium Gulielmo ex ducibus Sanſoniæ bis millibus equeſtribus,& decẽ cohortibus Germanorum ſub Iacobo Anſimburgo, & coniuncto ſuo exercitui, in quo habuit octo millia equeſtrium, & ſupra uiginti millia pedeſtrium ex Germanis, & Eluetijs, & alij Galli duce Namurtij ductore expugnarunt

runt

runt Herbamontem, & multa alia cæperunt ex Ducatu Lucimburgi, ex quibus aliqua Hispanienses dimiserunt, & superuentis pluuijs Galli non fuerunt progressi, & classe Anglica nauium sexaginta Milordo Chitono præfecto ingressa mare Normandicum ibi littora infestante, & cũ Dux Baleoni illuc eius copijs in sui auxiliũ profectus fuisset, illinc abeunte, & mox Flaminga septuaginta nauium Præsule Vachanio rectore illuc appulsa, & ex ea egressis militibus in littora Britaniæ, & per eos occupato, direpto, & combusto Cõquesto, illisq; progredientibus occurrentibus regulo Crescemontis ibi rectore sex millibus armatis illic coactis, et regulo Tampes Britaniæ multis alijs copijs pedestribus, ac equestribus per eum coactis inde pedem referrentibus ad eorum classem, & illinc super ea domum reuersis multa præda. Et Reges Hispanorum, & Gallorum mox inclinarũt ad pacem, dum Rex Hispanorũ haberet in armis supra triginta millia pedestrium, & quatuordecim millium equestrium Germanorum, Hispanorum, Burgondionum, Sequanorum, & Italorum multa copia tormentorum, ac rei bellicæ sub Philimberto Duce Allobrogum, cum quo erant multi proceres, nobiles, ductores, ac tribuni Itali, Hispani, Germani, Belgæ, & Sequani; & Rex Gallorũ decem, & octo millia equestrium, & triginta millia pedestrium ex Gallis, Sueuis, Eluetijs, & Italis, & etiam Germanis apud Pirapontem sub Rege Nauarę, ac multis alijs regulis, proceribus, nobilibus, ductoribus, & tribunis Gallis, ac Germanis, & Principe Salerni, & Ducibus Somæ, & Atri exulibus Neapolitanis, in domibus Abbatiæ Cercarupij ad fines Picardiæ, & Atrebatum conuenerũt ad medium Octobris opera Poli Cardinalis Anglici, & Christiernæ Ducis Lothoringiæ ad sedandum illud bellum, Cardinalis Lothoringiæ, & Præsul Aure-

Aurelienſis, & Proceres Memorantius, & Sancti Andreæ cum Claudio Albaſpina Scriba à ſecretis Regis Gallorū pro eo, cum Præſule Alexię, Duce Aluæ, Principe Aurentiorum, Comite Miletti, & Virgilio Cebideo ex conſultoribus Regis Hiſpaniæ pro ipſo, & propoſitis uxoribus per Gallos Hiſpanis Iſabella primogenita unigenito Regis Hiſpaniæ, & Margarita ſorore Regis Gallorum Emanueli Philimberto Duci Sabbaudiæ utrinque dimiſſo exercitu, paci adhuc locus eſſe nō pouit, aduerſantibus Anglis ſibi non reſtituto Caleſio. Et claſſis Turcarum traiciens ex Gallia Narbonen. infenſa Gallorū Regi Ariadeno Aenobarbo Prefecto Byzantium, curſitauit, ac diripuit litora maritima Apuliæ, & Siciliæ ibi quàmplurimis captiuatis, & ſecum abductis. Inter Cremonenſes, & Brixienſes uigente æſtate renouata fuit controuerſia totiens olim agitata ob poſſeſſionem fluminis Olij, ex quo deriuantur aquæ, ad irrigationem agri Cremonenſis, & ēt Brixienſis eis è regione buccæ Nauigij Cremonenſis in agro Bergomenſe dirutæ ui, & armis per Brixienſes proprio imperio in eorum agrum deriuatis in graue damnum Cremonenſium, & quæ controuerſia tandem ſedata fuit interuentu arbitrum miſſis nomine Regis Hiſpaniæ Venetias ad ibi Sēnatum, & Ducem legatis. Et Rex Hiſpaniæ reddidit pacem Alphunſo Duci Ferrariæ autore Duce Florentiæ per cū eius tertia filia nupta Herculi ipſius primogenito, alia iā nupta Paulo Iordani Vrſino. Et Rex Galliæ nupſit Claudiam ſecundam filiam Carolo Duci Lothoringiæ. Carolus Cęſar die uigeſima prima Septembris, & ſolemnitatis diui Mathęi Apoſtoli annorū quinquaginta octo, menſium ſex, & dierum uiginti ſeptem, & imperij triginta ſeptem, & menſium duorū, & totidem dierum, & Regnorum Hiſpaniæ, Belgarum, Germaniæ inferioris, utriuſq;

Siciliæ,

Siciliæ,& Indiæ occidentalis,facta confessione peccatorũ, sumpta Eucharistia è manibus Bartholomæi Mirãdæ pręsulis Tolentani humili,ac puro corde per eum uti uerum, & catholicũ Christianum in ædibus monasterij diui Iusti monachorum ordinis diui Hieronymi in Hispania propè Placentiam ibi urbem per septem millia passuum ex hac uita migrauit, post se dimissa fama sanctitatis, plurimis bellis per eum habitis, & ferè toto tempore eius Imperij, & in Germania multis habitis comitijs, & passis incommodis, & lungis factis itineribus ad extinguendam hæresim Lutheranam, quæ durauit toto ipso tempore Imperij sui, & ad eius gloriam, & Religionis Christianæ, conseruationem, eiusq; cadauer sepultum fuit in ciuitate Illiberis in sacello, in quo ibi tumulata sunt cadauera Regum Hispaniæ maiorum suorum, superstitibus Philippo, & Ioanna, & Maria filijs legitimis, & Ioanne, & Margarita naturalibus. Et Maria relicta Ludouici Pannonię Regis die decima octaua Octob. & Eleonora Francisci Valesij Galliarum Regis de mense Februarij sorores suæ, & ad finem Nouẽbris Maria Helisabeth Regina Angliæ, & uxor Philippi Regis Hispaniarum nulla prole post se dimissa, & die decima Decembris, Reginaldus Polus Cardinalis in Angliaobierunt.

Anno subsequuto Hernandus Gonzales Cordubensis Dux Suessæ Vicarius Regis Hispaniæ in dominio Mediolani Iulio Claro I. C. Alexandrino,& Reg. Sen.Cremonæ prętore coacto exercitu equestrium,& pedestrium in Gallia subalpina cępit Centale,& expugnauit Montemcaluũ, & obsedit Casale, & Franciscus Ferdinandus Marchio Piscariæ, & dux ibi regius Rouilascum. Et Reges Hispanię, & Galliæ ad medium Februarij adhuc eorum, ac Reginæ Angliæ legatis in unum conuentis unà cum Christierna 1559

nepte

nepte Cęsaris, & Carolo filio Ducibus Lothoringiæ, eorũ opera tandem post longa, & grauia bella inter eos, ac parentes suos gesta, ac excidia cõmissa in Gallia transalpina, subalpina, & alibi pacem iniuerunt in oppido Cambresij Camaracensis Burgundiæ die tertia Aprilis utrinq; occupatis restitutis, & Isabella filia Regis Gallorũ ducta uxore per Regem Hispaniæ dote aureorum quatuor centum millium, & Margarita sorore per Emanuelem Philimbertum Ducem Allobrogum dote aureorũ ter centum millium, eiq; restituto principatu Galliæ subalpinæ, quo exutus fuerat, & in regimine Flandriæ constituta Margarita uxore Octauij Farnesij Ducis Parmæ, & Placentiæ sorore naturali Regis Hispaniæ per eum. Viso comete ad finem mensis Maij usq; ad diem uigesimam secũdam Iunij. Henricus Rex Francorum, dum hastiludia, quæ exerceri faceret Parisijs in Gallia ob nuptias Isabellæ filiæ Regi Hispanorũ, & Margaritæ sororis Emanueli Philimberto Duci Sabaudiæ, cõcurrisset equester hastili cum filio Comitis Gomelij, & principe Langeo Scotto duce militum destinatorum ad sui custodiam spacij gratia, ex ictu fragmenti hastilis fracti in eo concursu, & ingressu intra oculũ galeæ, quam habebat ad faciem, & ibi infixo hora decima nona diei uigesimi secundi Iulij anni quadragesimi, & regni sui duodecimi obijt superstitibus Francisco, Carolo, Maximiliano, Alexandro, & Hercule, & Isabella, & Claudia filijs susceptis ex Catharina Medicea filia Laurentij secundi ex Magdalena Boiona Gallica, & Margarita filia naturali, & Franciscus primogenitus annorũ quindecim ei successit in regno, sub quo in Gallia transalpina hæreses Lutherana, & Caluina suscitarunt, & ualdè auxerunt. Paulus Quartus Caraffa summ. Pont. multis decretis per ipsum conditis ad extirpãdas hæreses, quorum aliquibus

fuerunt

fuerunt prohibiti multi autores, qui ſcripſerunt in diuerſis ſcientijs, & aliqui aliqua dixerunt in religionem chriſtianam, & aliqui de ea malè ſenſerunt, inter quos multi fuerunt Germani cũ libris, qui in Germania impreſſi fuerunt, & nonnulla aduerſus eos, qui egreſſi fuerant zenobia, in quibus profeſſi fuerant religionem, & in eã redire compellebantur, eiusq; nepotibus cum ſiniſtrè ſe haberẽt expulſis ex Vrbe, ibi hora uigeſima prima diei decimi octaui menſis Auguſti tertij anni ſexti ſui pontif. obijt per Rom. tunc arreptis armis, & carceribus apertis ingreſſos ædes officij Inquiſitionis Hæreticorum, & ibi combuſtis quibuſcunq; proceſſibus per eius Magiſtratus formatis, & omnibus libris diuerſorum autorum illuc allatis, & tentato incendio ędium Marchionis Valenſis nepotis ſui, ſtatuaq; in eius Pont. honorem in capitolio erecta deiecta, & ignominiosè cõminuta, ac cõmiſſis multis homicidijs, rapinis, & alijs delictis. Et Io. Angelus de Medicis Mediolanenſis presbyter cardinalis tit. ſancti Stephani in Celio monte per cardinales ingreſſos conclaue die quinta Septembris electus fuit ſumm. Pont. nocte diei Natalis glorioſiſſimi Dominici, & Pius Quartus nominatus, & qui ex mente, & cum interuentu ſacri collegij cardinaliũ ſanctæ Rom. Eccleſiæ Franciſco Turriano penes eum pro Ferdinando Auſtriaco oratore, confirmauit eũ Cęſarem nunq̃ approbatum per eius prędeceſſorem, prętendentem ius deuolutum fuiſſe ad ſacram ſedem apoſtolicam imperium cõferendi cuicunq; uoluiſſet, & nec Carolum olim Imperatorem, cum ipſum depoſuiſſet, potuiſſe illud conferre fratri, & nec confirmari per eius Electores, ac Principes Germanos pręter mentem, & ordinem ipſius pręceſſoris, ac ſacri collegij cardinalium Rom. Eccleſiæ.

Anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ortus Do- 1560

minici Nicolao Sfondrato Cremonæ episcopo, ob assignationem de eius episcopatu factam p Federicum Cesium cardinalem, eamq; die quarta Iulij prius ingresso, & per ipsum die Dominica septima celebrata missa solemni in Ecclesia ibi Cathedrali, & Iulio Claro I. C. Alexandrino, & Reg. Senatore adhuc illic Prętore, & p Ducem Suessæ Vicariū Regium in dominio Mediolani ibi sibi substituto Francisco Ferdinando Aualo Aquinate Marchione Piscariæ, & cuius scriba fuit à secretis Franciscus Locatellus Cremonensis litteris latinis eruditus, & graficè scribens, & qui, dum Daualum factum proregem Siciliæ, secutus fuerit eo ibidē mortuo illic subsedit ibi Magistratum gerens ducta uxore ex ibi incolis opulēta, & eius frater Vincentius insignis Archytectus ob eius eximiam artem fuit in maximo pretio apud Henrincum olim Regem Francorum, & Arnandum Aluarezzū Ducem Albæ in Hispania, & per ibi Regem constitutum rectorem, & ducem supremum in Gallia belgica, & regionibus ibi propinquis sibi suppositis, & cuius opera Rex in regno suo, & Dux in eis regionibus usi fuerunt in ibi cōstruendis propugnaculis, & muniēdis, & uallandis ciuitatibus, & oppidis aduersus illic rebelles, & hostes suos. Cremonæ, & in eius agro, & regionibus uicinis grauis annonæ pęnuria uiguit, causata ob uredinem, & multas pluuias, quibus creuit flumen Padi, & inundauit partem inferiorem territorij Cremonensis, & agros Mantuanos, & Ferrariensium. Inter Cremonenses, & Brixienses adhuc suscitata controuersia ob flumen Olij, & sędata. Nostris auspitijs Regis Hispaniarum Duce Medinæ prorege Siciliæ ductore solutis uelis ex insula Melitæ post multa infortunia, ac pericula maritima, ac mortem multorum militum, ac nautarum, cum impediti procella maritima non potuissent traijcere Tripolim,

polim, appulsi Menigem insulam, nunc Zerbi, distantem ꝑ octuaginta millia passuũ à Tripoli, & à Melita ducentũ octuaginta die secunda Martij, & ibi cõmissis nonnullis prælijs cum Arabis, & Numidis, & hiuc inde paucis desyderatis, & eius principe sponte se eis permittente die tertia decima Aprilis, ipsam receperunt, & ibi cõstructo propugnaculo, & munito præsidio quinq; millium pedestriũ illinc dimissis mulieribus, & alijs imbellibus circiter mille sub Aluaro Sandeo duce impigerimo, & Michaele Baiono, & Antonio Oliuerio Hispanis alijs inde abire intendentibus in Italiam super classibus intellecta profectione in eos classis Turcarum, eaq; octuaginta quinq; triremiũ, & aliorum nauigiorum, super quibus forent duodecim millia pedestrium, & multæ turmæ equestrium sub Pialo, ac Suillo eius locum tenente ex Byzantio superuenta eis, & Caracosa Mitilineo, & Dragutto archipyratis rectoribus, & inter ipsos, ac eorum, & Hispaniensem classes, ac Turcas, & Arabes, & Numidas sex millium secum coniunctos, & Hispanienses cõmissis quamplurimis leuibus prælijs tum mari, tum terris, ac oppugnato, & concusso tormentis bellicis, & recepto die ultima Iulij propugnaculo per hostes, dum Hispanienses in eo degentes carerẽt lignis, & aquis, & opprimerentur omnium rerum pænuria uiginti septem triremibus, & quatuordecim nauibus classium Hispaniensium, & plerisq; Siculæ interceptis, & ex Hispaniẽsibus tum occisis, tum submersis, tum ex morbo amissis supra quinq; millia cum multis proceribus, & tribunis Hispanis, & Italis, ac captiuatis Castono filio proregis, ac præsule Maiorichæ, Sandeo, & Santio de Leiua, reliqui inde compulsi fuerunt inde abire, & redire in Italiã, graui strage recepta, ex infidelibus quoq; desyderatis supra nouem millia ex illis, qui erant super eorum classe, &

conductis Hispaniensibus Byzantium ad eorum Imperatorem,& ex eius iussu carcerato Sandeo cum eius presbytero,& unico famulo in turri ibi nuncupata maris nigri.
Io. Baptista Schicius excellens I. C. Cremonensis,& Reg. Senator ex familia antiquissima Oldroanda denominata à Iacobo Oldroando nuncupato Schizza, qui uixit circa annum 1177. et rexit incolas uicorum Bordolani, et Pratibissi, nunc Vicecomitũ, et dimisit post se sex filios, à quibus processit familia nuncupata Schitia, decessit in Gallia belgica, dum ibi foret pęnes Regem Hispaniarũ tunc illic degentem Orator pro toto dominio Insubrũ,et per ipsum ob eius doctrinã, et mores receptus fuerit inter suos consultores. et pro eo interuenerit inter alios ad pacem anno prçcedente contractam per ipsum cum Rege Gallorum.
Et Marcus de Paulis cognominatus Tartesius Rhetor clarissimus, et qui Cremonæ publicè docuit litteras grãmaticales,et humanitatis,superstite Francisco excellẽte Physico patre Hieronymi, etiam Physici.
1561 Anno altero Hieronymo Montio I. C. Mediolanense Regio Senatore Cremonæ prętore, Summ. Pont. Carolo Caraffa cardinale tituli sancti Viti, et Ioanne eius fratre Duce Paliani ob eorũ demerita damnatis,et Romæ nocte prçcedente diem sextam Martii ultimo supplicio affectis indixit, et inchoari iussit Concilium Tridenti ob id transmissis diplomatibus ad quoscunq; prçlatos, et principes christianos, et destinato Tridentum ad aperiẽdum ipsum conciliũ Antonio Capilucho legato apostolico apud Venetos. Et Gabriel Faernus litteris latinis ualdè eruditus, et poesi conspicuus Romæ die decima septima Nouemb. perijt, dum ibi ob eius doctrinam, et mores dilectus sum. Pont. inter eius familiares degeret, et haberet custodiam bibliothecæ Vaticanæ multis prosa, et carmine eleganter

compositis

compositis per eum post se dimissis, et pro parte impressis. Et inter horam quartam noctis precedentis diem etiam quartam eiusdem mensis ex hoc seculo abijt Ioannes Musonius ex uico Rupis Iani Rhetor clarissimus, et qui Cremonæ docuit publicè litteras grammaticales, et humanitatis. De mense Septembris noctu circa primam uigiliã uisum fuit cœlum ardere longo, et lato spatio ad occasum Solis, et Aquilonem, et in eo esse exercitum instructum, et diuisum inter aties militares equestrium, et pedestrium properantem ex Italia in Galliam transalpinam maximo omnium stupore.

Anno sequente durante Synodo Tridenti ad fines Italiæ, et Germaniæ illuc conuenerũt ex Vrbe, ac Italia, Hispania, Pannonia, Polonia, Boemia, Gallia, et alijs partibus orbis benè sentientibus de religione christiana quàmplurimi presules, prelati, religiosi cuiuscunq; ordinis, Theologi, ac I. C. ac legati Cesaris, ac Regum Galliæ, Hispaniæ, Lusitaniæ, et Poloniæ, et quàmplurimorum principum, et ciuitatum liberarum, et alij, et ibi legatis apostolicis pro summo Pont. Hercule Gonzaga tit. sanctæ Mariæ nouæ Mantuano, Hieronymo Seripando tit. sanctæ Susannæ Neapolitano, et ex religiosis Heremitarũ diui Augustini, Stalinao Osio tit. sancti Nicolai, et episcopo Vermiense Polono, et Marco Altempso tit. duodecim Apostolorum Germano Cardinalibus sanctæ Rom. ecclesiæ, factis plurimis Sessionibus, et disputationibus condita fuerunt q̃. plurima decreta salubria pertinentia ad religionem christianam, et extirpãdas perfidas hereses adhuc debachantes in Anglia, et tota ferè Germania, et quæ prosilierunt in Gallias transalpinas ibi suscitato nouo nomine hereticorum se appellantium Vgonottos, et quorum heresi fuerunt penè omnes ibi incolæ infecti, eorum fautoribus An 1562

tonio Borbonio Duce Vinduncienſe marito Ioannæ filiæ Henrinci Alibreti ex Margarita Valeſia Regina Nauariæ, et Carolo principe Decondeo fratribus, et quàmplurimis alijs principibus et proceribus Gallicis, per illos eorũ duce ſupremo Decõdeo aſſumptis armis in eccleſiaſticos, et catholicos, ac occupatis urbibus Aurelienſe, Rothomagenſe, Lugdunenſe, et quàmplurimis alijs ibi urbibus, oppidis, & locis etiam auxilio Anglorum, & aliquorum Germanorum ſibi adhęrentium, & ibi templis, ac zenobijs demolitis, illinc, & ubiq; imaginibus, ac ſtatuis Redemptoris noſtri, B. Mariæ Virg. ac Sanctorũ abraſis, & fractis, & reliquijs Sanctorũ ibi repertis diſcipatis, ac ſacramẽtis aquarum baptiſmatis, Euchariſtiæ, & olei ſancti profanatis, bonisq; quibuſcunq; eccleſiaſticorum, & catholicorũ direptis, & multis utrinque cõmiſſis pręlijs in diuerſis ibi locis, in quibus infiniti occubuerunt, & incendijs, & licèt ad ſędandam eorum hęreſim, ac ſeditionem impiam Carolus Maximilianus ibi Rex, ac Catharina Medicea eius mater, & alij principes, & heroes benè de fide ſentientes oẽm operam pręſtiterint, & auxilio Philippi Regis Hiſpaniæ per eum dimiſſa Nauara urbe Duci Vinduncienſi, ut hęreticos illos compeſceret à tam immani furore, nihilominus omnia fruſtra fecerunt, ut neceſſe fuerit Regi Gallorum ad illam coercendam, & pro tuendo regno ſuo habitis etiam copijs auxiliaribus à ſummo Pont. ex Vrbe, ac Italia, ac Rege Hiſpaniæ eius ſororio ex Hiſpania, ac Gallia ciſalpina arma aſſumere, & cogere exercitum equeſtriũ, & pedeſtrium ſub Franciſco Guiniſano, ac Aenea Memorãtio ducibus ſupremis aduerſus illos. Maximilianus primogenitus Cęſaris Rex Boemiæ habitis comitijs in eccleſia ſancti Bartholomęi Francoforti in Germania ꝑ omnes electores, ac principes ipſius fuit electus Rex Rom. die uigeſima

gesima quinta Nouembris, & die trigesima corona insignitus multa pompa, ac lętitia, assistentibus legatis Ducũ Ferrariæ, ac Mantuæ, & Ferdinandus pater suus fecit inducias cum Imperatore Turcarum per octo annos in eius gratiam per ipsum dimisso Aluaro Sandeo pęnes eum Byzantij captiuo, & profecto Viennam, unà cum Ioanna Guzamanna eius uxore.

Anno sequuto Cremonæ prętore Thoma Odescalcho I. C. & Regio Senatore illuc die uigesima prima Decembris Rodulphus, & Hernestes ex filijs Maximiliani Cęsaris ex Austria in Hispaniam ad ibi Regem auunculum suum per eum accersiti proficiscentes per Italiam unà cũ Othone Hetrusco cardinale tit. sanctæ Sabinæ, & pręsule Augustæ Vendilicorum, illuc diuerterunt. Et die uigesima quarta solutum fuit Concilium Tridentinum, quo multis ibi factis sessionibus, & disputationibus q̃plura decreta renouata fuerunt, quæ in concilijs antiquis probè, ac prudenter, & utiliter per Reuerendiss. Patres, ac Sanctissimos Pontifices Sac. & Catholicæ Ecclesiæ condita fuerant, & abierant in desuetudinem, & condita multa alia ad conseruandam religionem christianam, & extirpãdas impias hęreses in Anglia, ac fęrè tota Gallia, & Germania debaccantes, ac tollendum abusus, & malos mores, quibus infecta fuerat Resp. Christiana tam circa sacramenta, quàm pios usus ecclesiæ Ioanne Morono tit. in Lucina, & Ludouico Simoneta tit. sancti Quiricij cardinalibus legatis, & prefectis apostolicis ad ipsum concilium, Hercule Gonzaga ex regulis Mantuæ, & cardinale tit. sanctæ Mariæ ibi iã uita functo. Paulus Ala subtilissimus legum interpres Cremonensis Mediolani hora duodecima diei Dominicę quarta mensis Ianuarij, dum ibi esset ex Illustribus Senatoribus Serenissimi Regis Hispaniæ obijt, eiusq; cadauer 1563

conductum fuit Cremonã, & ibi in ecclesia Cathedrali sepultum fuit in sepulcro maiorum suorum iuxta altare illic dicatum diuo Michaeli archangelo, & erectum per eos maiores suos, et ex fratribus suis fuerunt Benedictus excellens Mathematicus, et Daniel, Io. Baptista, et Io. Petrus ex inclitis tribunis militũ eiusdem Serenissimi Regis in Italia, decessit. Et Franciscus Petreus Niger pariter Cremonensis, et clarissimus orator, et uates, et litteris hębraicis, gręcis, et latinis peritus Mediolani, dum esset ibidem ex scribis, at supremis apud illic excelsum Senatum Serenissimi Regis Hispaniæ.

1564 Anno subsequuto Gabriele de Cueua Duce Alburquerq; Hispano rectore in dominio Mediolani Ferdinandus Cęsar die quinta Iulij Viennę Austriæ ex hac uita migrauit anno imperij sui quinto, et mense decimo fęrè expleto, et electionis suæ trigesimo quarto, et ætatis annorum sexaginta, et mensium decem, Orta cõtrouersia inter legatos Regũ Hispaniæ, et Galliæ Romæ pęnes sum. Pont. cum alter alterum uellet pręcedere in pompis, et alijs, quibus contingeret ibi adesse, Sum. Pont. declarauit debere pręcedere legatum Regis Galliæ sub fundamento, ut creditur, quòd pręcessores Regis Galliæ statum Ro. ecclesiæ, ac religionis christianæ ualdè auxerant, et pro eo conseruando, et ampliando multa bella obierint, et pręclara facinora egerint aduersus infideles, et alios, qui ipsum opprimere uoluerint, et Gallię Regnum sit antiquius Regno Hispanię, et Galli prius Hispanis fidem Christi receperint, quamuis Rex Hispaniæ plura habeat Regna, et sit potentior Rege Gallorum, et ob id per Hispanos cõcepto odio in summum Pont. ac Gallos reuocatus fuit legatus Hispaniæ Regis in eam cũ alijs ibi eius ministris. Et eius classis centum tredecim triremium, et centum nauigiorum maiorum,

iorum, et aliorum minorũ, ac triremis prȩaltæ Regis Lusitaniæ, super quibus erant duodecim millia Italorum, Hispanorum, et Germanorũ cum multis proceribus traiecturis in Africam ibi expugnauit, ac redegit in sui potestatem infra triduum de mense Augusti propugnaculum nuncupatum Pignonum non multum distans ab Argerio è regione Calpensi ibi quàmplurimis ex infidelibus, qui illud tenebant, et alijs ad eius auxilium profectis occisis, et ex Regijs quatuor tantũ desyderatis, et nonnullis uulneratis, et Mauri, et Arabes obsederunt, ac oppugnarunt Oranum, et illinc per Hispanos, qui ibi erant ad prȩsidiũ, repulsi fuerunt. Et inter horam quintã, et sextam noctis prȩcedentis diem uigesimam tertiam Decembris, et per biduum antecedens prolapsa ab aere multa niuis copia fuerunt prȩter morem, ac statum temporis tonitrua procellosa cum fulguribus. Hieronymus Regazola Cremonensis satis edoctus litteris grammaticalibus, et humanitatis, et ingenij mirabilis, et ad omnia uersatilis comes, et compater meus Venetijs, dum ibi esset ex supremis scribis Tribunorum, et Aduocatorum Fisci publici in toto dominio Venetorum ex hoc sȩculo abijt de mẽse Martij, et etiam die septima Iulij Philippus de Nicolis ex oppido Castrileonis agri Cremonensis olim ex excellentissimis scribis à secretis Caroli Quinti Rom. Imperatoris, coram quo, et Clemente Septimo summo Pont. cardinalibus, et prȩlatis, ac principibus, et nobilibus, et alijs congregatis in mane diei uigesimi quarti Februarij 1530. in ecclesia cathedrali diui Petronij Bononiæ habuit orationem elegantem latino sermone, et mox ex quodam humore melanconico demens factus per Carolum Augustum dimissus redijt Cremonam.

Anno millesimo quingẽtesimo sexagesimo quinto ortus 1565

tus

tus Dñici Patriarcha Alexandrinus in Aegypto ex Thebaide destinauit legatum Romam ad summ. Pont. ad promittendum ei obedientiã, cum biennio antea Amplisius Patriarcha Assiriorum oriẽtalium illuc ad eum profectus fuerit, et ad eius genua prçuolutus ei solemni iuramento promiserit etiam obedientiam, et omnium conciliorum æconomicorum, prçsertim Tridentini nouissimè facti statuta, et decreta suscipere, et suos omnes sibi subditos docere, et per eum, ac presbyteros, ac diaconos, quos secum habebat, uestimentis, et alijs ad eorum sacerdotium pertinentibus, et uiatico habito à summo Pont. redijt in Assiriam ad eius sedem, quam habet in ciuitate Muratij de mense Martij. Et in eũ sum. Pont. facta fuit cõiuratio p Leonardum Acoltum Aretinum, Antoniũ Camissam, Prosperum Pictorium, et Antonium Manfredum Pelliparium à toto dñio Veneto proscriptum ob nummos adulterinos, per illum excussos, qua occidi debebat sum. Põt. ex instigatione Acolti per alios proditores pugionibus, promissis per eum alio sanctissimo, et angelico sum. Pont. ei surrogando profecturo Romam ingenti numero piorum, et fidelium Christicolarum illico, ut aiebat, promisso etiam Camissæ dominio Papiæ, Pellipario Cremonæ, et Pistorio Aquileiæ, & cum ex gratia omnipotentis Dei nequaquam ausi cõmittere tam graue scelus, discordes remanserint, Acoltus, Pistorius, & Camissa de eo crimine accusati p Pelliparium, capti fuerunt, & ultimo supplicio affecti. Et Turcarum Imperator indignatus in religiosos equites diui Ioannis incolentes Insulam Melitç Affricam, & Siciliam interiacentem iuxta mare Affricum in Tignitana nunc Numidia, intendensq; eos delere, ac Melitam Insulam, ac ibi urbem, & propugnacula ipsorũ sedem diruere, quia propinquum suum cum uxore ex Affrica Byzantium

zantiũ per Rubcam illius uxorẽ uocatũ,& per fretũ Affricũ ad eã traicentẽ occidissent, instructa classe, ac suo exercitu recensito die prima Aprilis in Insula Tesia, seu Tiresia iuxta Byzantium per lapides decem, illuc edicto publicato, ire prohibitis quibuscunq; christiani nominis sub pęna ultimi supplicij, mouit bellũ ipsis equitibus iussis Mustafa supremo rectore sui exercitus uiginti octo millibus sex centum ex suis militibus magis electis, & Piali, & Draguto regulo Tripolis in Affrica, et archipyrata, ac Narceto centum quadraginta duabus triremibus, et alijs triginta nouem nauigijs onerarijs onustis plurimis tormentis, ac impedimentis bellicis, ac ingenti annonę copia, ac materiei bellicæ traicere in Melitam Insulam, eamq; unà cum Arabis, ac Numidis, et alijs socijs Turcarũ in Affrica sibi iunctis diripere, ac ferro, et igne subuertere eius ciuitate, ac propugnaculis ibi expugnatis. Et Mustafa, Alibascia, et Piali Amyrata classe die decima quinta Maij illuc appulsi, et ibi die decima octaua Portu Masirocci occupato, et ex classe expositis in terris classiarijs uiginti millibus, et superuentis ex Alexandria Aegypti sex triremibus, super quibus erant pedestres nouem centum, ex Tripoli Draguto tredecim triremibus, super quibus erant sex centum, ex Leochupetia Siriæ decem, super quibus erãt octo centum, et ex Algerio uigintisex, super quibus erant bis mille ducentum, eis, ac Numidis, et alijs infidelibus illic coactis obsederunt die uigesima quinta propugnaculum sancti Hermi ibi cõstructum in loco sublimi, et iuxta ibi urbem, eoq; sexies mari, ac terris oppugnato, ipsiusq; apertis męnijs cum globis ferreis ex tormentis bellicis triginta duobus illuc conductis in ea emissis, et cum equitibus, et alijs militibus mille quatuor centum, qui ibi erant ad pręsidiũ cõmissis multis, & frequẽtibus pręlijs die, ac nocte, in quibus

bus

bus plurimi utrinque occubuerunt unà cum Draguto, et multis alijs satrapis Turcarũ, expugnato, ac solo ęquato die uigesima tertia Iulij ibi ex equitibus centum triginta, & alijs ibi militantibus ad pręsidium degentibus, & qui eorum manus aufugere nequiuerunt mille centũ septuaginta inhumaniter occisis, & die quinta Iulij admotis reliquis copijs tormentis bellicis septuaginta oppido, & burgo sancti Michaelis ibi urbis, eisq; uallis circundatis, & duodecies, & ultimo loco die uigesima prima Augusti ipsum oppugnarunt, & eius muris fęrè solo ęquatis, equitibus, & alijs militibus ei illic ad pręsidiũ uiriliter resistentibus, & cum Turcis, & alijs infidelibus continuò cõgredientibus Ioãne Valeto nobile Gallico equitum supremo moderatore, & tunc temporis per quatriduum horis uespertinis Byzantij conspectis è cœlo flãmis igneis uibrare in ędes ibi imperiales, & mox triduo sequẽte comete horribili super ędes Cõstantini olim ibi Imperatoris, & in auxilium obsessorum superuentis die prima Septembris triremibus septuaginta duabus ex classibus Regis Hispaniæ, Ducum Florentiæ, ac Sabaudiæ, ac Ligusticæ, super quibus erant decem millia pedestriũ electorum tum ex Italis, tum Hispanis cum ducentum ex eis equitibus Melitensibus, & quadraginta sancti Stephani sub Garsia Toletano prorege Siciliæ, cum quo erant multi alij proceres, ac nobiles tum Itali, tũ Hispani, Turcæ, & alij infideles omissa obsidione Burgi, quem intendèbant totis uiribus expugnare, conscensa eorum classe, & Italis bis millib. & Hispanis quinq; millibus quinque centum, & ex eis equitibus ducentum, & nautis tercentũ ad sacrum Iunonis egressis ipsorum classem, & Turcis, & alijs infidelibus sex millibus egressis illorum classem occurrentibus die undecima Septembris, & utrinquę pręlio congressis ipsis profligatis, ex

illis

illis occisis circiter mille octo centum, & quatuor centum submersis in undis maritimis, dum per Italos, ac Hispanos compulsi ad eorum classem aufugerent, nocte sequente ualdè territi illinc abierũt dimissis post se uiginti quatuor tormentis bellicis, & multis alijs impedimentis, & ex illis uiginti sex millibus sex centũ quinquaginta quatuor tum ferro, tum morbo extinctis, & ex equitibus, & alijs, qui erãt cum eis circiter nouem millibus, inter quos fuerunt filius Garsiæ, & tercentum tredecim equites, ex quibus remanserunt octuaginta uulnerati, & triginta incolumes ex mille, & Toletano septuaginta triremibus illos insequente appulerunt Lepantum Peloponesij, & illorum Imperator grauius indignatus in eos equites decreuit aduersus ipsos anno proximo totis uiribus bellum instaurare quibuscunq; templis christianorũ, ac synagogis iudeorũ ubiq; in imperio suo iussis demoliri, eisq; ac christianis quibuscunq; illic habitantibus militare coactis, seu pendere stypendium Turcis, & alijs militantibus pro eo ex monitu, & instigatione illius sacerdotũ, asserentiũ preter uotum res sibi infeliciter cessisse, & has clades euenisse, quia pateretur ibi degere tam diuersas religiones. Mediolani habita fuit synodus per Carolum Borromeum tituli sanctæ Praxedis cardinalem, & maiorem pęnitentiarium, & legatum Bononiensem sanctæ Ro. Ecclesiæ, & ibi pręsulem, & alios episcopos, ac pręlatos prouinciæ suæ, in qua cõdita fuerunt multa salubria decreta ad reformandos mores, & ritus ecclesiasticos, & tollẽdum abusus, qui in ecclesiam Rom. irrepserant. Et Cremonæ ad augendam, & conseruandam religionem, & doctrinam christianam iuxta dispositionem decretorum Synodi Tridentini anno pręcedente stabilitæ, inchoatæ fuerunt scholæ erudiendi pueros, & puellas in aliquibus ecclesijs ipsius, &

subur-

ſuburbiorum, & etiã epiſcopatus diebus feſtiuis, à prandio articulis fidei, & præceptis ſanctæ Ro. Eccleſiæ, & bonis moribus, & doctrina chriſtiana per uiros, & mulieres ſæculares mediocris generis pro eorũ cũgregatione ipſis mox conceſſa eccleſia parochiali diui Chriſtophori.

Pius Quartus ſummus Pont. unà cum Rege Hiſpaniæ, & ſupremo moderatore equitũ Melitenſium intellecta impia mente Turcarum aduerſus eos ad defenſionẽ Melitæ conuenit habere delectum pedeſtrium ſexdecim milium, ex quibus haberent ſtypendium tria millia ex ærario apoſtolico, octo millia à Rege, & reliqui à ſupremo moderatore. Et hora uigeſima ſecunda diei noni Decemb. mẽſis undecimi anni ſexti ſui pontificatus, & ætatis annorum ſeptuaginta ſeptem, menſium quinque, & dierum duorũ ex hac uita migrauit, creatis quinquaginta quatuor cardinalibus, & ferè ex omni natione chriſtani nominis, & multis ex Gallia ciſalpina, inter quos fuernnt ſeptem ex Mediolano patria ſua, & duo ſui nepotes, quos multum ditauit ex ære apoſtolico, & uita functis triginta quatuor, & ex creatis per eum Federico Gonzaga presbytero, & erecto ordine religioſorum militum ducentum piorum nuncupatorũ, quos decorauit multis priuilegijs. Viguit graue frigus inchoatum de mẽſe Decembris, quo multis in locis uites, & aliæ arbores aruerunt, & mox ſecuta fuit ingens fluminũ inundatio, & præſertim Danubij, & Rheni, qua agris, & ædificijs eis propinquis, graue fuit illatũ damnũ, & in Germania ſæuijt peſtis, qua infiniti hoc anno & duobus ſequentibus perierunt, & dura fames in multis partibus Europæ, qua aliqui ſibi inferre manus compulſi fuerunt. Et in Liguria propè Niceam aliquot uici repentino hiatu abſorti fuerunt, ut eorum nulla ueſtigia ſuperfuerint.

Anno altero prętore Cremonæ Camillo Porro I. C. Mediolanense, & Reg. Sen. Michael Ghiselerius presbyter cardinalis tit. sanctæ Mariæ super Mineruam, & creatus per Paulum Quartum olim sum.Pont. die duodecima Martij 1557. & ordinis prędicatorum de obseruãtia diui Dominici ex oppido Boschi diœcesis Alexandriæ Galliæ cisalpinæ, modicis parentibus natus, per quinquaginta quinque cardinales ingressos conclaue nocte pręcedente diem uigesimam secundam Decembris, & inter quos nõ fuerunt Galli, & ibi mortuo Francisco Gonzaga presbytero cardinale tit. sancti Laurentij in Lucina, fuit creatus die lunę septima mensis Ianuarij, & solẽnitatis diui Christophori auspicijs pręsertim Alexandri Farnesij episcopi Tusculani, & sanctæ Ro Eccl. Vicecancellarij sum. Pont. & Pius Quintus nominatus, Qui multa edidit decreta ad componendum mores, & reprimendum luxum ecclesiasticorum, & ad tollendum abusus laicorum, & aduersus impudicas mulieres, & hebreos dominij ecclesiastici, ex quibus Eliam Romanorum hebreorum Sinagogæ prępositum cum tota familia, & alios ultra tercentum baptizauit, & dũ tribus diebus in mane rogationes obierit Romę pedibus nudis, & aperto capite, & iunctis manibus, & cõtrito corde obsecrando omnipotentem Deum, & demoniacam ei oblatam, & quæ ualdè eiulans à nullis teneri posset, ab eo ter signo crucis benedictam in prima rogatione, & in secunda tres alias, ex quibus una ignobilis per aliquem ecclesiasticum liberari non potuerat, & tertia rogatione aliam liberauit, & multos alios, qui oppressi erãt diuturnis, & incurabilibus morbis extra eas rogationes ab illis sola ipsius benedictione in noĩe sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis facto signo crucis sibi data ad hæc ob eius eximiam bonitatem potestate per omnipotentem Deũ. 1566

Et

Et Matthæus Raparius Cremonensis fuit eius pocilator, & ob eius puritatem, ac sinceram fidem ipsius auspitijs assequutus fuit honores, ac prouentus magnos Ecclesiasticos, & factus nobilis, & Senator Rom. Pleriq; populares Brambantiæ, Flandriæ, Arthesiæ, Annoniæ, Olandiæ, Frixiæ, Namurtij, & Geldriæ infecti hęresibus Lutherana, Caluinista, & Anabatistarum, dum Philippus Rex Hispaniæ eorum dominus datis litteris Margaritæ sorori suæ ibi rectrici imposuisset, ut pro conseruatione ibi fidei catholicæ per eorum incolas obseruari faceret ædicta Serenissimi Caroli Cæsaris eius patris, & per ipsum cõfirmata, ac decreta Concilij Tridentini ad cleri reformationem, & fuissent suspicati, ne aduersus eos uellet introduci facere Inquisitionem hæresis obseruatam in Hispania, incitati per doctores illarum hæresum, ac concionatores armis arreptis irruerũt in templa Antuerpiæ, Gandaui, Burgiæ, Traiecti inferioris, Valenzenæ, Torniaci, Ipræ, Ondiscorij, Alderandi, Bergiæ, Cassouij, Buscouij, Mechliniæ, Hostedelauij, Balioli, Amstoderami, Armenteriæ, multarumq; aliarum urbium, oppidorũ, uicorum, & pagorum earum regionum multa cum sęuitie, domibus ibi catholicorum, & religiosorum direptis, euersis, ac profanatis, simulacris diuinis abrasis, & prostratis, & baptismate, & oleo sancto, & chrismate uenerabilibus sacramentis turpiter abiectis, & pedibus conculcatis, ac ossibus, & reliquijs illic sanctorum asseruatis, discipatis, & catholicis, & ecclesiasticis sibi resistentibus tum occisis, tum uulneratis, ac aliquibus ex eis captis, & cruciatis, & martyrio affectis, & monialibus stupratis. Et cum Margarita ipsa rectrix conscriptis nonnullis copijs militum sub comitib. Egamondano, & Mendano, & principe Aurentiorum, & alijs principibus, regulis, proceribus, & ducibus catholicis,

cis, & sequẽtibus partes regias aduersus illos eis arreptis armis obstitissent, Bucsolenses, Rugienses, Louanienses, Dordoncienses, Montenses, Alostani, Teueremondani, Curtacenses, Tordanenses, Ducreatij, Gandenses, Arilimenses, Nouamagenses, Deuauabrouenses populi earum regionum sequentes partes Regias aliquantisper fœdati fuerunt obsessis Valancenis, & nonnullis ex ipsorum concionatoribus captis, & ultimo supplicio affectis. Et Philippus Rex Hispaniæ conscriptis quatuor legionibus Germanorum per Paridem, & Felicem Lodronios, Io. Baptistã de Archu, & Annibalem Altempsum ductores suos, ex eis decem cohortes destinauit ad præsidium propugnaculi Goletæ in Africam, & reliquas triginta ad pręsidiũ Insulæ Melitæ, & ciuitatum, & oppidorum Galliæ subalpinæ.
Et Solimanus Imperator Turcarũ peruentis in lucem proditionibus, quibus ei prodebantur Trieste, & Gradisca in Istria Imperij Ro. Brundusium in Apulia Regis Hispaniæ, & Sauona in Liguria Genuensium, cum intellexisset Melitam insulam esse munitam pręsidio militum, ac annona, & materie bellica, & uallis, & muris, ac propugnaculis iussit Pialim Illiricũ eius classis pręfectum ipsa octuaginta triremium, & aliorũ nauigiorum Apuliæ, Calabriæ, Samnitumq; littora cursitare, depopulari, ferroq;, & igne diruere, & pillum regione maritima Samij, & finitima concursata, & illic interceptis, & direptis Ortona urbe, ac oppidis Franchæuillæ, Sancti Viti, Montis Susij, Ripæ, Clusij, Termularum, Casalis, Frontonij, & multis alijs ibi incolis, militibus ad eorum pręsidium degentibus non ausis secũ congredi, & oppugnato Vasto, & mox dimisso, & cum appulisset ad insulam Diomedeam habitatã per Canonicos Regulares diui Augustini, eis illinc repulsis audacter per milites, qui ibi erãt ad pręsidium, superuentaq; tunc pro-

cella maritima ex classe ipsa submersis sex triremibus, sup quibus reperta fuerunt sexdecim torměta bellica, ex quibus unum habebat insigne Caroli Cæsaris, & ad Seram Capriolam cadente filio spurio Solimani ulnarum undecim, & mox cursitatis maritimis Calabriæ, & finitimis, & per pyratas Algerij decě nauigijs onustis multis preciosis ex Ethiopia traicientibus in Hispaniam interceptis. In Insubria uigente ęstate tanta latronum manus occupauit itinera, ut nullis tuta essent, quin per eos spoliarentur, & sępè occiderentur, & cum quotidiè augerentur, & magis crassarentur, & nec coerceri possent aliqua turba satellitum supremi ibi uindicis scelerum, & aliorum magistratŭ, dum quesiti aufugerent in latibula, quæ sibi pararant ad omnes casus, in locis siluestribus, conditum, & publicatŭ fuit ędictum ibi uicarij Regij, ex mente illic quoq; excelsi Senatus, quo concesso pręmio illos capientibus, & pręsentātibus ibi magistratibus, sin minus occidentibus, & ubi aliqui fuissent dānati aliquo crimine capitali, etiam atroci, dŭmodo non fuisset aduersus diuinam, ac regiā maiestatem data eis uenia, plurimi ex illis ipsius uigore tum fuerunt occisi, tum fuerunt capti, & consignati iusdicentibus Mediolani, & aliarum urbium eius dominij, & ipsorum iussu ultimo supplicio affecti, inter quos fuerunt eorum duces, & reliqui ob id territi dimissis latibulis aliò aufugerunt. Et cŭ multæ mulieres prolapsæ ex paupertate, uel ex uitio carnis, uel aliam ob causam in inhonestatem ab ea redierint ad honestatem, eis assignatæ fuerunt ad habitandum ædes monasterij olim monialium cōuentualium ordinis diui Benedicti sub tit. diuæ Annæ in uico sanctæ Mariæ nouæ Cremonæ, & prouisum de alimentis congruis electis uiris, & mulieribus etiam ecclesiasticis, & ex honestioribus ipsius ciuitatis ad earŭ regimen. Et de

mense

menſe Aprilis cōceſſæ fuerunt eccleſia,& domus Apoſtolorum in ibi ſuburbijs per Io. Petrum de Gloſanis patritiū Mediolanē. prępoſitū eccleſiæ ſanctorū Viti,& Modeſti ipſius ciuitatis, cui erant annexæ ipſæ domus, & eccleſia Apoſtolorū Religioſis ordinis diui Frācīſci de obſeruātia, uulgo Capucinorum, excitati anno 1525. Matthęo Langeo ex religioſis tertij ordinis etiam diui Franciſci reſidentium in oppido Falconis diœceſis Firmanæ in Pyceno promotore, erecto tūc monaſterio in urbe Camarini, ſibi conceſſo ſolo per Catharinam de Cibo ibi dominam, & confirmati per Clementem Septimum Summum Pont. die uigeſima octaua Maij 1526. & multi ex ipſis ſe contulerunt in ædes ipſas Apoſtolorū illic degendo,& uiuendo ex elemoſinis quotidianis eis ſubminiſtratis per Cremonenſes, die, noctuq; celebrando officia diuina in ipſa eccleſia reformatas unà cum ipſis ædibus etiam ampliatis. Hieronymus Vida ēpus Albæ in Gallia ſubalpina Cremonenſis ob eius poeſim, ac proſam ubiq; gentium notus ibi die 27. Septemb. ex hac uita migrauit magno ſui deſyderio dimiſſo apud doctos,& Cremonē. cōpatriotas ſuos, & Albenſes. Et Io. Paulus Zacarias ēt Cremonē. ex tribunis militū Regiorū. Et ſum. Pont. reuocauit cōceſſionē per eius prędeceſſorem factā Epiſcopo Mantuæ de nōnullis uicis diœceſis Cremonenſis propinquis diœceſi Mantuæ, tāquam iuris diœceſis Cremonenſis,ut ſemper fuerant.

Anno ſequente Flaminghi, Brambantini, & alij populi ibi finitimi ex Gallia belgica, & Germania inferiori ſuppoſitis Regi Hiſpaniarum execrandis hęreſibus infecti,cū Rex ipſe illos abſq; armis reducere ad priſtinam ſanitatē tentaſſet,magis debachati ſunt in templa diuina,ea,& bona catholicorum,& eccleſiaſticorum demoliendo,& diripiendo, ac prefanādo illorum ducibus ſupremis Henrico 1567

Bredaroda, Ludouico Nasouio, Vandalbergo, & Colouiano ibi proceribus factis utrinq; frequentibus pręlijs, in quibus multi occubuerint, & per illos duces supremos cum alijs supra quinq; centum habito conuentu in catholicos die tertia Aprilis, Margarita ibi rectrix ad illos sędãdos illinc destinauit in Hispaniam ad Philippum eorum dominum, & fratrem suum Ioannem de Berga Marchionem, & Com. Valentiæ, Florium Memorantium regulum Montegij, & insignitos uelo aureo ab eo Philippo, pro obtinenda ab ipso approbatione priuilegiorũ olim sibi concessorum per Carolum Quartum Imperatorem, & confirmatorum per Carolum Quintum, quæ sunt hęc, scilicet, Principi ibi non licere citra consensum nobilitatis, & urbium statum ecclesiasticum ampliare latius progressu tẽporis, quàm ab alijs principibus obtinuerint, & ut nullum subditum, uel externum incolam accusatione, aut petitione criminali, aut ciuili prosequatur, nisi per uiam iustitiæ ordinariæ, & liberæ, in qua reus defendere possit seipsum, suamq; causam auxilio aduocatorum publicè, & ꝙ absq; consensu regionum aliquot uectigal imponeretur, & nec uetus consuetudo mutaretur, nec in Brambantia aliquis externus pręficeretur alicui muneri, quod foret alicuius magni ponderis, nec ubi Princeps in unum cogat statum earum regionum, quo ab eis pecuniam exigat, uel ab eo postulet, populi Brambantiæ non teneantur egredi fines suos, quin nihil extra eius ditionem statueret, sed teneretur se transferre in loca Brambantiæ, si quid ab eis impetrare cuperet, & nec iniustè, aut aliquas eorum leges consuetudinem, & statuta uiolaret, sed ipsos ab omni iuramento, & diplomate absoluti, et liberi remanerent, nullaq; ibi in re astringerẽtur. Et cum Rex intendens armis illos reprimere, et cogere ad id faciendum, quod sponte

noluis-

noluissent agere, ex Hispania, & Italia in ipsos destinasset tria millia Hispanorum, septem millia Italorum, & Allobrogum, & totidem Germanorum, mille ducentum equestribus sub Arnando Duce Aluæ, cum quo fuerunt Chiapinus Vitellius pro magistro castrorum, Gabriel Cerpellonus pro pręfecto materiei bellicæ, Vincentius Locatellus Cremonēsis insignis archytectus destituti per Gulielmum de Nasau principem Aurentiorū, & nonnullos alios eorū duces, ac fautores deposuerunt arma, et quamplurimi ex eis aufugerunt in Angliā, et alias regiones, et ibi incolas eorum sectæ abhominabilis, et princeps Cauanæ unà cum Philippo Memorātio amyrata, et Orni Comite, et Philippo Croio Arescotti Duce, ac Petro Ernesto, et Niuardo Com. Arigucij ex ibi principibus, et Leodicenses, Bolduncenses, et Vianenses populi Brambantini ad pristinam sanitatem redierunt. Et Norcanius Annoniæ pręfectus, et Resagnanus Dux nonnullarum ciuitatum ex regulis Belgicis prorege ad sędandas illas turbas fidelem operam pręstiterunt. Et cum Hispani de mense Septembris ingressi fuerint Flandriam, Dux Aluæ ex iussu Regis carcerari iussit Amoratū Co. Agamoni, et Philippum Osemōdiū Co. Orni, & pręfectū classis Regię in Gallia belgica, & duos alios ex ibi primorib. et plurimos ex illic popularibus, et ex ipsis multos suspendi furcis, et ad retinendum alios in fide, Antuerpiæ, & in multis alijs urbibus, in quibus non forent propugnacula, et arces de eis construi.
Et Optimus Pont. Rom. Ecclesiæ ad extirpandum has hereses contagiosas omne quod potuit subministrauit auxilium Regibus Hispaniārum, et Galliarum, et militibus Rhodiensibus ad muniendum insulam Melitam eorū domicilium, et Maximiliano Cæsari aduersus impetum Turcarum, et ad augendam religionem christianā, et tol-

 lendos

lendos abusus, qui in eam irrepserant multa laudabilia fecit, & Mãtuæ, Veronæ, Mutinæ, Bononiæ, & Fauentiæ, & nõnullis alijs urbibus, oppidis, & uicis Flaminię q̃ plurimi cõperti fuerint infecti execrãdo crimine hęresum, ex quibus, dum pro eo aduersus illos processum foret per Inquisitores ex Religiosis Ord. Pręd. de Obser. diui Dominici, quibus istius criminis spectat cognitio, multi fuerunt carcerati, & ex illis, qui noluerint ab eorum uesana opinione recedere, & ad catholicã ecclesiam redire, aliqui ultimo supplicio affecti fuerunt, & aliqui alijs pœnis citra mortẽ, & alij cum recognouerint errorem suũ absoluti, & multi, cum uocati in iudicium ad se expurgandum ab illo noluerint sui copiam facere condemnati, & eiecti extra cœtum catholicorũ, & ab omni regione christianorũ proscripti. Et Mantuę ꝑ illos inito tractatu de occidendo quoscunq; ibi religiosos ordinis diui Dominici degẽtes, duo ex ipsis nocte pręcedente diem Natalis Dominici, dum monasterium ipsum egressi fuissent profecturi ad templũ ibi propinquum monialium illic celebraturi pium missæ sacrificium de more, inhumaniter necati fuerunt. Cremonæ de mense Maij, & Iunij primores religionum hæremitarũ diui Augustini, & Carmelitarum in Longobardia in eorũ monasterijs cõuenerunt, & de rebus spectantibus eorum ordini tractarũt, & multi ex eis ualdè eruditis Theologis habuerunt in eorum templis, ac æde cathedrali conciones, & disputationes. Et de mense Iulij Humiliatorum ad ędes ibi ipsorum religiosorũ, & quia dignitates, & suprema officia, ac opulentos redditus ipsius religionis sibi uendicarant, & inter se diuiserant, & post mortem alijs, quos elegerant dimittebant, & ab alijs religiosis separatim uiuebãt more pręlatorum pręter instituta diui Benedicti, quæ fuissent ꝓfessi, Carolus Borromeus presb. card. tit.

tit. S. Praxedis, & prǫsul Mediolani, & eorũ conseruator, & qui cum ipsis conuenerat ex authoritate apostolica sibi data eos redegit in ordinem, & ad ipsa instituta. Et inter eum, ac Senatũ Regium in dominio Mediolani orta controuersia pro cognitione criminum utriq; foro spectantium Petrum Franciscum Vicecomitem omnium ibi criminum supremum uindicem, & Hieronymum Pectium ex primoribus Aduocatis Fisci, cũ Vicecomes assentiente Pectio ex mente ipsius excelsi Senatus lictorem primariũ Borromei prǫsulis cõmisisset capi, & fune publicè distẽdi, & qui dum adeo prǫcipitanter distentus fuisset, uentre aperto uiscera ex ipso effluxerunt. Et concessæ fuerunt ǫdes prǫpositurǽ ecclesiæ diui Iacobi cum ecclesia constructæ in parochia S. Vincentij eiusdem ciuitatis, eiusq; redditu annuo aureorum mille percipiẽdo ex ipsius fundis sitis in uico Pozalij agri Cremonẽsis, per Aluisium de Basilica Petri Nouariensem eius tunc prǫpositũ, & etiam supremum magistrum ordinis Humiliatorum, Religiosis presbyteris sancti Pauli Decolati ordinis regulariũ de obseruãtia diui Benedicti Mediolani anno 1526. autoribus Iacobo de Morigio, Bartholomeo Ferrerio Mediolanensibus, & Antonio Maria Zaccaria Cremonen. illic erecto monasterio, & templo magnificis ad memoriam Decolationis diui Pauli, sumptu Isabellæ de Taurellis ex principibus Guardastalli, eo per ipsam, & alios Taurellos in ipso participantes uenditi Ferdinando Gonzaghæ, & quæ ipsum unà cum multis alijs mulieribus, & uirginibus nobilibus ingressa fuit, & ipsam religionem professa, ex ǫdibus monasterij parte muris diuisa, & assignata eis religiosis, in templo ipso die, & noctu celebrantibus missam, & alia officia diuina, erecto, & inchoato ipso ordine monasterio monialium eiusdem sub titulo diuæ Marthæ in domibus

illorum de Burgo sitarum in uico sancti Donati Cremonę sumptu,& opera nobilis,& honestæ matronæ Cremoneñ. Valeriæ de Alierijs R. Octauiani de Burgo per eam ipsius ordinis assumpto habitu, & facta professione cum multis alijs, eidemq; assignata dote sua. Hora tertia noctis pręcedentis diem uigesimam sextam Ianuarij apud Caffam olim Theodosiã Genuensiũ in Taurica Chersoneso nunc minori Tartaria spatio trium horarum in aere apparuerunt tres soles cũ circulo diuersi coloris, ex quibus unus iuit uersus ortum, alius uersus occasum, & medius uersus Septemptrionem,& mox occasum,& deinde euanuit,cõmutato circulo in colorem tum rubeum, tum uiridẽ, tum croceum,tum cœlestem. Et hora sexta decima cum dimidia mercurij noni Aprilis, dum esset in quarto gradu leonis, et luna in uigesimo nono Arietis passus fuit deliquiũ per horas circiter duas. Et hora quarta noctis pręcedentis diem uigesimam luna apparuit lucidissima usq; ad auroram cum cruce super eam, ac stella propè ipsam pręter modum fulgentibus. Et hora quinta decima cum dimidia ueneris decimi septimi Octobris, dum esset in quarto gradu fęrè per horã cum dimidia passa fuit ẽt deliquium. Et die iouis duodecima Iunij hora quintadecima in Valle nigra ducatus Sabaudiæ, & propè Genebram per lapides septem graculi pycæ, & cornices cum coruis turmatim conflixerunt, cosq; profligarunt multis utrinq; occisis.
Et de mense Augusti Tyberis egressus alueum suum secũ piscium innumerabili copia educta urbem inundauit.
Et de mense Octobris aquæ Padi, & aliorum fluminum, & torrentium Galliæ cisalpinæ, & regionum ibi propinquarum pręter modum, ac morem auctæ, et egressæ eorũ alueos, nedum sibi finitimis, sed longè ab illis distantibus graue damnum intulerunt. Et æstas fuit pręter modum

torrida

torrida. Ex generosa familia ipsorum de Trecchis Cremonense Petrus Franciscus, et Sigismundus fuerunt ex inclitis tribunis militum, et Ludouicus eorū frater ductor equestrium in Italia pro Rege Hispaniæ. Et Iulius, et Antonius, et Bernardinus de Campo fuerunt egregij pictores, et Io. Baptista Cambius sculptor, et Martinus Siccus Romæ ex supremis archytectis, et mox Maximiliani Cæs. et Io. Baptista Andreasius ex tribunis Italorum ex hac uita migrauit die uigesima prima Septembris.

Anno sequuto Cremonæ prętore Antonio Londonio, 1568
et mox eo creato prędecto reddituum ordinariorū status Mediolani ei substituto Ferdinādo Hortitio Hispanis I.C. et Regijs Senatoribus, Dux Aluæ prorex in Flandria, cum intellexisset Germanos, qui erant in Gallia celtica contracta pace inter ibi Regem, et perduelles suos, ad quorū auxilium iuerant, irrupturos Belgicam, antequàm redirēt in Germaniā ad id prohibendum in illos transmisit Hispanos, et Italos equestres cum peditatu Galliæ cisalpinæ, et alios milites iussit conscribi, et cum ēt intellexisset Mariachiteneum ducem ex illis transire nauigio copijs suis per flumen Mosæ, illuc quoq; transmisit quingētos equestres cum nonnullis cohortibus peditum, qui illos secum consertis manibus in fugam compulerunt ex eis cęsis circiter quinq; centum, et ex Regijs tantum desyderatis quadraginta, et proditis in lucem proditionibus, quibus debebat occidi ad abbatiā proximam Bursellis in ibi ecclesia mane diei Dominicæ Palmarū, dum illuc proposuisset assumere eucharistiam, et pręsul Leodij per hęreticos direptis oppidis sui dominij iussit eorum complices capi, et carcerari, et per principem Aurentiorum ære nonnullorum illius sectæ conscriptis nouem millibus equestribus, et quindecim millibus pedestribus, cum ex illis bis mille equestres,

et qua-

et quatuor millia pedestrium sub quodam comite irrumpissent Geldriam, et ex alijs tria millia equestrium, et decem millia pedestrium Frisiam sub Ludouico Com. Nasouij, et ibi ecclesiasticis, et catholicis graui damno illato, et Veda occupata obsedissent Grunuildam omnibus ferè Hispanis destinatis Naumacum, et bis millib. pedestribus, et quinq; centum equestribus Traiectum superius, & alijs sub Co. Bosouij prçfecto Olandiæ ad alia loca tuendum, alijs pedestribus Hispanis, & Germanis partes Regias sequentibus, & Burgondionibus sub Com. Arambergio in Nasouium, & dum Nasouius eis suis occurrisset, & utrinq; facta pugna usq; in noctem eis pedem retulisset in Daniā, illosq; Regij insequuti fuissent, & ibi pedestres nō expectatis equestribus manus secū conseruissent, & occisis Arambergio, & nonnullis alijs ducibus, & gregarijs militibus in fugam conuersi fuissent dimissis post se sex tormentis bellicis cum pecunia eorum stypendij, ex illis occisis multis cum Philippo fratre comitis Nasouij, iussit die prima Iunij Antuerpiæ decapitari uiginti octo equestris ordinis, & multos alios non obscuri generis uario mortis genere affici, & die sexta Bursellis Amoratum Co. Agamoni cum eius scriba, & Philippum Memorantium Com. Orni Amyratam classis Belgicæ eductos ex arce Gandauij publicè decapitari, & nec multo post Antuerpiæ Dominicū ab Azali ex primoribus ibi nobilibus, & multos alios uti rebelles Regios; inter quos fuit unus ex illis, qui decreuerant ipsum occidere, & alius qui tribus alijs proposuisset Croningam quatuor in locis comburere, ut facilius daretur in eam ingressus Nasouio, qui eam obsideret, ad cuius prçsidium erat Co. Meganus octo cohortibus Germanorum, et mille Hispanis, & cum Martinenghus ex ductoribus Regijs equestribus tercentū se conferret ad eius prç-

sidium,

ſidium, & ſexdecim millibus pedeſtribus hoſtium occurriſſet, inter illos, ac equeſtres Martinenghi, ac obſeſſos apud abbatiam cõmiſſa pugna die uigeſimaſecunda Iunij ex illis circiter tercentum occiſis, & ex Regijs decem, & Megano Co. uulnerato ictu globuli emiſſo ab archebuſio in collo. Dux Aluæ illuc tranſmiſit ad ſubſidium alias decem & ſeptem cohortes ex eis dimiſſis ſexcẽtum pedeſtribus ad prę ſidium nonnullorum locorum, propè quæ tranſiuerunt, & Naſouius bis prouocauit ad pùgnam Vitelium procerem Rom. ducem ſupremum Regiorum, qui erant aduerſus ipſum. Et dum Gulielmus ex Comitibus de Naſauo princeps Aurentiorum profugus, & frater Ludouici, & Com. Pallatinus Rheni cognatus Agamoni, & Auguſtinus, & fratres filij Federici olim Ducis Sanſoniæ, et filij Philippi olim Lãtegrauij Heſiæ, et Golfangus Dux Propontis, et plures alij principes Germani ęgrè ferentes necem Agamoni fędus inuicem percuſſiſſent, ut eam ulciſcerentur, & Flamingos in libertatem uendicarent ex illorum extoribus, & hęreticis ad eos confluentibus coactis copijs, & Com. Metenſium ſuis recuperaſſet Bergam eius oppidum ibi cęſis militibus, qui erant ad eius prę ſidium, & ex Mechlinia adductis nõnullis tormentis bellicis, Dux Aluæ exercitu, quem habebat ſe appropinquauit Gronouindæ, & cum illinc Naſouius ſuis abijſſet, & per Regios, qui illos inſequuti fuerint ex illis occiſis circiter mille, ex eo exercitu dimiſſis ſexcentum equeſtribus Ducibus Prouincenſibus ad prę ſidium Gronouindæ, reliquis die ſexta decima Iunij illos inſequutus fuit, & cum Naſouius auctis eius copijs ad duodecim millia pedeſtrium, & quinque centum equeſtres, eis ſubſtitiſſet in loco munitiſſimo, & intra uallum impoſitum in ſolo ſilueſtri, et paluſtri, & à fronte adiacentem lato, & profundo flumini, ut ibi expe-

ctaret

ctaret Gulielmum fratrem ſuum alijs copijs, in eum iter ſuum conuertit, & in illum miſſis centũ equeſtribus ſclopetarijs ad eum prouocandum, & mox quinque centum pedeſtribus etiam ſclopetarijs, & deinde tercentum prętorianis,& poſtea alijs mille ſclopetarijs cũ aliquot equeſtribus,& ſubinde Hiſpanis cum ſex millibus Germanis,& quindecim cohortibus Burgondionum,& ſucceſſiuè alijs tercentum equeſtribus, & alijs uelitibus ſub Ferdinando filio ſuo,& cum illis à meridie uſq; ad noctem,& ſequente die uſque ad ueſperas conſertis manibus illos fudit occupato ponte flumini impoſito, quo in continentem ibatur, & dum ſe in fugam poſuiſſent, & pallantes irent, Hiſpanienſes illos inſequuti ex eis occiderunt circiter ſeptem millia,ex Regijs tantum deſyderatis octo, & totidem uulneratis, ſignis militaribus uiginti, & ſexdecim tormentis bellicis, & equis mille quinq; centum currulibus, & multis alijs poſt ſe dimiſſis cum pęcunia, & ſuppelectile argentea Naſouij, & Hiſcatonij reguli multi pretij, eo ante per biduum illinc ex fuga prolapſo,& Naſouio nauicula Moſa flumen tranſgreſſo, dum ante pugnam caſtra Regia aquis ibi lacunarum, & fluminum multa copia illac labentium tunc tumefactis ex pluuijs è cœlo prolapſis intenderet inundare, aufugit in Picardiam, & cum princeps Aurentiorum frater ſuus nouem millibus equeſtrib. & duodecim millibus pedeſtribus reliquis copijs eius ſe coniunxiſſet ſuperuento autumno, & ex Hiſpania ſuperuentis bis millibus quinq; centum Hiſpanis cum quadraginta millibus aureis pro eorum ſtypendio in Galliam belgicam. Dux Aluæ eis ſecum coniunctis tranſiuit in ipſos fratres exercitu bis millium quinq; centum equeſtrium, totidem uelitum, & duodecim millium pedeſtrium, & ad Traiectum inferius traiecto flumine Moſæ, & dum timeret,ne hoſtes

per

per Burgondiam transirent in Galliam, & se ibi hęreticis Decondeo regulo illorũ ducę, ad id prohibendum transmissa pęcunia pręfecto Burgondiæ iussit per eum ad eius fines militibus conscriptis eos apponere, & cum ipsi fratres exercitu suo castra firmassent apud Rhenum, eisq; se coniunxisset Agustanus Regulus Germaniæ cohortibus tredecim, in illos accessit pedestribus triginta millibus, & sex millibus equestrib. Et cũ fratres ipsi uiginti quinq; millibus pedestribus, & octo millib. equestribus traiecto Rheno irrumpissent in principatum Iuliensem, & ibi ad eos appulsis alijs quinq;centum equestribus sub quodam Comite propinquo Comitis Agamonij ad ulciscendum eius necem à principe Iuliacense petita, & nec habita annona, Dux Aluæ propè Traiectum per mille passus castra mouit, & cum hostes per Rhenum transmissis machinis bellicis Geldriam uersus iter direxissent, & occupato oppido Respinæ propè Coloniam Agripinæ, & ad eius pręsidium dimissis pedestribus ducentum, & cũ nõ haberent naues, quibus possent Mosam ponte coniungere, & sibi impedita annona per Hispanienses non multam copiam ipsius, & materiei bellicæ haberẽt secus flumen ipsum tenderent, illos insequutus fuit, et cum hostes die uigesima Octobris motis castris nonnullis copijs Gallorum eorum superstitionis in ipsorũ auxilium tendentibus Hispaniensibus occurrissent, in illos transiuit, & dum nonnulli ex hostibus transiuissent Mosam flumen, ubi Brambantia à Leodiense diuiditur ditione, & in eos transmissis nõnullis cohortibus Hispanorum, & turmis equestrium, & utrinq; ibi commisso certamine ex illis plurimis cesis, & multis captis, & in eorũ auxilium superuentis eis copijs Gallicis, oppressi annona, & pęcuniarũ egestate motis castris tentassent Mosam traicere, ut irent in Germaniam, & eius

aquis

aquis auctis prȩsul Leodiensis id nō permisisset conuerso itinere in Galliā properassen t, Belgis grauem stragem inferendo illos quoque insequutus fuit, & cum fratres ipsi nonnullis copijs suis in Galliam incolumes se recepissent iuit Camariacum, & mox ibi, & in alijs municipijs Belgicis ad eorum prȩsidium Germanis, & aliquibus alijs eius copijs, & alijs transmissis Antuerpiam, & Valenzenas, & alia loca Olandiæ accessit Bursellas, & cum Auriacus, & frater freti clandestno fauore Belgarum illorum sectæ intenderent occupare Frisiam illuc destinauit alias copias Hispanorum, & ad prȩsidium oppidi Bronduni iuris Auriachi ibi munitissimi, eius filio, qui foret Louanij illinc Antuerpiam adducto, & mox inde in Hispaniā conducto, & dum quidam ex illis hȩreticis ad Picardiæ fines occultati in siluis illac transeuntes inuaderent, spoliarent, ac occideret, in illos quoq; transmissis alijs Hispanis, & per eos cum illis cōmissa pugna, illisq́; fusis ex eis multis cȩsis, & multis captis, & plerisq; extremo supplicio affectis, proposito ædicto publico citatis fratribus Auriacis, & multis alijs illorum sectæ, ut coram eo sisterent intra certā diem, & cum nō compatuissent illos declarauit rebelles regios, & ex illis sexaginta septem Antuerpiæ, & multos alios Gandauij, Torniaci, & Mecliniæ capi, & carcerari iussit, & cum ex illis hȩreticis circiter mille quinq; centum propè Antuerpiam per mille passus templa, & monasteria, & domos catholicorum diriperent, & comburerent cōscripto nouo milite in illos destinauit nonnullas copias Italorum sub regulo Beouorense, eisq́; prȩlio fusis, ex ipsis plerisq; submersis in flumine ibi propinquo, & centum captis, & furcis suspensis, & ex Torniaco euocatis nonnullis turmis Italorum eas, & alias Hispanienses locauit ad fines Galliæ Belgicæ ad eam tuendam ab hȩreticis. Carolus Austriacus

cus

cus unigenitus masculus Philippi Regis Hispaniarũ, dum ab eo dissentiret, & ipsius iussu relegatus fuisset in ædes regias Mandrilli Hispaniæ Taraconẽsis, ibi ex inordinato uictu obijt die uigesima quarta Iulij. Et nocte pręcedẽte diem quartam Octobris Isabella Valesia uxor puerperio ingenti ipsius, & suorum dolore superstitibus Eugenia annorũ quatuor, & Catharina trium filiabus. Et die penultima Augusti in aurora aere sereno uersus occasum apparuit stella crinita cum cauda longa, & ignita directa ad ortum. Byzantij subortoq; impetuoso turbine uentorum, & statim subsecuta procella maritima, & superuẽtis pluuijs, grauibus tonitribus, & portẽtosis fulguribus oĩa ibi inundata remanserunt summo ibi incolarum stupore, & graui damno. Ex obscuris caliginibus, & uentis uehementibus, & frequentibus pluuijs, quæ fęrè toto primouere uiguerunt in Insubria, & locis propinquis excussis floribus ab uuis, & segetibus, eisq; conculcatis, & plerisq; putrefactis, & multa agri inferioris Cremonensis parte inundata ab aquis successit tenuis redditus uini, & fęrè oĩum granorum. Hyems fuit torida, & frigida ex aliqua copia niuis in eius principio, & mox pluuijs frequentibus superuentis. Et Nantuæ municipio Sabaudiæ distante à Lugduno per duodecim millia passuũ die penultima Iunij circa meridiem ex uehementi uento, ibi tecta domorum illius impetu, qui durauit per quartam partem horæ prostrata fuerunt, plurimæq; arbores miræ proceritatis extirpatæ, culmine ibi prętorij ad tria millia passuum procul eiecto, & turri, in qua erant campanæ, ex aduerso latere aperto, eiusq; culmine campanæ maioris, & horologio deiecto, & in terrã infixis per duos cubitos, eoq; fęrè toto pretorio demolito, molendinoque, eiusq; mola in uarias partes disiecta, diruto, plurimis, & pueris, & infantibus ex

eorum matrum uberibus arreptis in aerem translatis, nec unquam uisis, ut ibi indigenæ conspectis in aere lignis, & arboribus ingentis molis, putantes iam supremum diem adesse, ut ab imminenti periculo seruarentur, aufugerunt in loca subterranea.

1569 Anno subsequuto Rex Hispaniæ stabilita arce Antuerpiæ ad ibi incolas, & alios Flandriæ, & cęterarum regionũ ex Gallia Belgica, & Germania inferiori sibi suppositarũ in fide christiana, & aduersus eũ conseruanda iussit ipsam, & alias, ac ciuitates, & oppida earum regionum muniri annona, materie bellica, ac pręsidio militum, Aurentiorũ principe nonnullis copijs subsistente in agro Argentinorense, & dum ibi non haberet pęcunias, quibus posset eis soluere stypendium per ipsos dimisso, & uenditis Argentinorensibus tormentis bellicis, & cuncta supellectile, quã habebat, clam profecto Mogontiam, ubi erat uxor, & illinc coloniam, Chiapino Vitelio, & Gabriele Cerpelono degentibus cũ copijs ad pręsidium Zelandiæ, & per Ducẽ Aluæ rectoribus statuum earum regionum accersitis Bursellas, & ab eis petita decima ualoris omnium bonorum mobilium, quæ per eos uenderentur, & trigesima immobilium, & centesima oĩum semel soluenda, quibus posset soluere stypendium militibus, quos ibi haberet ad eorum pręsidium, & loca alienata redimere, & reliquum referre in ęrarium Regium, ut si qui motus bellorum illic insurrexissent, facilius coerceri possent, & per Prouinciales sibi oblata certa summa pęcuniarum, & in centesimam facto consensu, factaq; promissione eam soluendi, & ex eis per Frisios, & Geldrenses facta redemptione, & fęrè omnes habito consensu soluendi decimam, & uicesimam certis cõditionibus, cum adhuc insurrexissent hęretici aduersus eum, & Hispanienses, & ex Betica circiter triginta millia

parum

parum firmi in fide christiana, & sua, sed magis cum sint finitimi Africæ mare Athlantico intermediãte adherentes superstitioni Maumetanæ sumptis armis autore filio olim illorum Regis ex Hispania Tharaconense clam illuc ex fuga prolapso ab eo deffecissent coacto exercitu ad illos reprimendum, & compellendum in ius pristinum aduersus illos eum destinauit sub Ioanne Austriaco fratre naturale, & Ferdinando Cordubense Duce Suessæ, & ex Africa illuc traiectis, & alijs transmissis per Imperatorem Turcarum infidelibus in illorum auxilium utrinq; multa diuerso marte, & plurimorum cæde ibi fuerunt commissa certamina, & affecti fuerunt grauibus cladibus ex illis aliquibus destinatis clam per illorum ducem ad occidendũ Austriacum, & interceptis ultimo supplicio affectis. Et Regina Angliæ ipsum latenter exosa, qui hæreticos, quos ipsa fouebat ubiq; insequebatur ad diminuendas eius uires, pecunias, quas nauigijs ex Hispania per mare Anglicum transmittebat in Flandriam, quibus ibi militibus ad presidium posset solui stypendiũ, retentis, & per Ducem Aluæ illic rectorem quibuscunq; Anglis ibi repertis cum eorum mercibus illinc abire prohibitis, & interdictis comertijs inter utriusque subditos non sine magno eorum damno, cum Regina ipsa nouam contraxit simultatem.

Et ex Gallia, & Anglia multa hęreticorum manus nauigijs triginta traiecit in Indiam Regi Hispaniæ suppositam ad ibi excidium. Ad opem mendicantium Cremonensium exortatione Fr. Timothei de Pandino ordinis Hæremitarum de obseruantia diui Augustini eximij Theologi facta in concionibus per eum habitis ad populum durãte Quadragesima in Ecclesia Cathedrali, hospitale illorum de Dulcijs situm in uico sancti Apollinaris ipsius ciuitatis erectum fuit sub titulo diui Alexij, eisq; concessum ad ha-

bitandum electis uiris probis ex ipsa ciuitate mutandis quotannis ad prouidendum de eorum alimentis cōgruis, & mox ualdè ampliatum, & factum magnificum ex elemosinis piorum. Brena Orobiorum uicus propè lacum Nouicomij, & fonte Bromi fluminis coacta multa copia aquarum ex pluuijs tunc superuentis, & monte ibi propinquo aperto, ac prolapso in uallem ibi proximam illarū impetu submersa fuit, & ibi factus lacus nullis remanentibus uestigijs, & ibi ferè oībus incolis obrutis de mense Iulij. Et Venetijs nocte intempesta præcedente diē mercurij quartam decimam Septembris aere sereno puluere sulphureo asseruato in tribus turribus ibi armamentarij habentibus muros ualdè crassos ex lapide cocto, & calce cum hostijs tribus munitis ferro ad unāquamq; earum, accenso seu industria humana, seu ira cœlesti eis turribus apertis, & dirutis, & ex armamentario nonnullis porticibus, ac muris exterioribus spacio triginta duorum brachiorum, puluis ipse pensium circiter tredecim millium in triginta cadis existens remansit combustus unà cum quindecim triremibus, & ædibus monasteriorum diuæ Mariæ Virginis, uulgo Cœlestis, ordinis Cœlestinorum, & Religiosorum diui Francisci ei propinquis concussis, præter sacellum ædis diui Francisci, in quo asseruabatur Eucharistia, unà cum nonnullis alijs ędificijs etiam ualdè remotis, & in Murano oppido quibuscunq; uitreis fractis ingenti ibi dominorum suorum damno, quinque ex illis, qui erant in armamentario, & nonnullis alijs ex incolis Venetiarum extinctis, & plurimis alijs mutilatis summo omnium ibi superstitum stupore, ac horrore, & nisi excitati strepitu ignis, & ruina turrium, & uiso incendio inuicem, & per ibi Nobiles, & Magistratus animati illic incolæ ad illud extinguendū presto fuissent, periculum erat, ne

tota

tota ciuitas cum armamentario ipſo, & nauigijs, & materie bellica inextimabilis pretij ibi aſſeruatis funditus deleretur, hora nona noctis eo incendio extincto, ipſius ſtrepitu quoq; audito Taruiſij, Pataúij, & in Iſtria. Et Byzantij, dum in domo hæbrei coctus fuiſſet panis in furno ibi exorto igne in crepuſculo noctis præcedentis diem mercurij tertiam Octob. inter Prætorium, & Meſquitã Maumethanam uſq; ad mare illac labens ſpacio quatuor millium paſſuum uagato nocte ipſa, ac biduo cõtinuo remanſerunt combuſta ędificia lignea cum bonis, quæ ibi fuerũt immenſi ualoris, & pleriſq; hæbreorum, dum Dux ſupremus illic uigilum ægrotaret, & Imperator eſſet intentus laſciuiæ, & ocio, & ulterius progreſſum fuiſſet incendiũ, niſi Imperator tandẽ admonitus, ac uigiles, & prætoriani ibi milites, & Byzantini ad illud extinguẽdum properaſſent, in domibus hæbreorum repertis cadaueribus multorum ex illic incolis tum Græcorum, tum Turcarum, & in una ex illorum ſinagogis pueri cruci affixi. Et apud Tanam Emporium ad Tanaim flumen puluere ſulphureo ibi quoq; aſſeruato ex iuſſu Imperatoris Turcarũ igne in ipſum coniecto per Mamalucchum combuſto, plurimis ex ibi illum ſumma uigilantia cuſtodientium extinctis. Et Derthonæ, & Vincentiæ etiã fuerunt incendia. Et Parmæ noctæ pręcedente diem quartam Octob. auctis aquis fluminis eam interlabẽtis ex nimbo illuc ſuperuẽto citra illud fuit inundata uſq; ad tabulata illic domorum. Et Peruſij nocte præcedente diem ueneris ſubſequentis hora ſeptima ex terręmotu, qui durauit per horam cum dimidia multa corruerunt ædificia, & Cathaniæ, Agrigenti, & Leontij ciuitatibus Siciliæ, ac in Aemilia, & Hetruria multis in locis tunc temporis multorum ab eis oppreſſorum cæde, & ſuperſtitum graui damno. Et Neapo-

lis ibi etiam hora uigesimaquarta diei sabbati subsequentis ex terræmotu, qui durauit per sex horas cum summo fragrore tonitruum, & fulguribus, & nimbo copioso, & mixto grandine, qui durauit per biduum tota remansit inundata, & quamplura ædificia etiam ualdè stabilia corruerunt, & quam multa alia facta labilia fuerunt, ex ibi incolis plurimis ab eis tum oppressis, tum suffocatis, tum debilitatis, & ibi & propè per triginta millia passuum extirpatis arboribus, & submersis molendinis, & spacio palmorum quinque eleuato solo ex limo ibi dimisso ingenti damno ibi accolarum, qui durante aeris turbine timentes ab aquis suffocari ad euitãdum periculum mortis altiora conscenderunt. Et Florentiæ testudo primarij templi noctu duobus fulminibus icta, in plures partes discissa, & perfracta remansit, ut ad eam instaurandam expensa fuerint aureorum supra quatuor millia. Et in Sicilia, & toto oriente conspecta fuit stella crinita horribilis. Ex Illustribus Comitibus Ponzonorum Cremonensibus fuit eques Rhodiensis diui Ioannis Baptistæ Rubertus.

1570 Anno, postquam Dominus Noster Iesus Christus sua passione acerbissima redemit humanum genus Millesimo Quingentesimo septuagesimo, Cremonæ prętore Camillo Castillioneo I. C. Mediolanense, & Reg. Sen. Summus Pont. die Dominica quinta mensis Martij, & tertia Quadragesimæ, & solẽnitatis diui Eusebij confessoris, & Cremonensis hora decima septima Romæ in templo ibi diui Petri, & sacello Sixti olim sum. Pont. dum celebraret illic missam cantatis Euangelio, & Symbolo Apostolorum, & ante eleuationem Eucharistiæ insigniuit Cosmam Mediceum Ducem Florentiæ, & Principem Pisarum, Senarum, Volaterræ, Aretij, Montis altini, & Grosseti in Hetruria ibi assistentem insignibus illic Magni Ducis summa cum

pompa

pompa multis ex Italia, & Germania Ducibus id ęgrè ferentibus. Rex Hispaniæ bello prosequutus fuit Granatinos sibi rebelles ad illos delendum obsessa, & expugnata Galera eorum urbe ibi ex illis bis millibus, & ex infidelibus tercentum, qui erant ad eius pręsidium occisis, & ex suis desyderatis mille quatuor cētū cum quadraginta eorum tribunis. Et ex Vienna per reliquam Germaniam, Flandriā, & Occeanum in Hispaniā traducta uxore Anna filia Maximiliani Cæsaris in eius gratiam, & ob ingens gaudium contractum ob nuptias cum eo factas concessit ueniam Flandris extoribus, & rebellibus, & ius domum reuertendi abiurata impia hęresi per eos, qui illa forent infecti, & recognita uera, & catholica religione christiana & sanctissimæ Ro. Ecclesiæ, & destinauit aduersus Turcas bello infestantes Venetos ad eorum opem classem triremium quadraginta nouem egregiè munitam materie bellica, & copijs militaribus Andrea Doria Genuense duce impigerrimo. Et discordiam quam habebat cum Regina Angliæ annixus fuit tollere. Hora secunda noctis pręcedentis diem martis uigesimam primam mensis Ianuarij fuit deliquium lunæ prius nigri coloris, & mox sanguinei conspecta Byzantij, & in plaga Orientali per horas quatuor, & die mercurij decima septima Maij inter horas decimam, & undecimam Mediolani, dum ibi fierent Rogationes consuetæ illic fieri singulo anno per triduū post sacratissimā solemnitatem Penthecostis apparuerunt tres Irides cū tribus solibus distinctis, & inuicem propinquis, qui durarunt usq; ad horam sextam decimam, & in unum inter eos mediū, & maiorem, ac magis sublimem coaluerunt, dum palleret summo omnium ibi incolarū stupore, & prodigio mortis principum, submersionum, euersionū regnorum, & pręliorum, & grauis epydimiæ, & terræmo-

 tuum

tuum, & afflictionum ecclesiasticorum. Et nocte præcedente diem ueneris decima septima Nouemb. fuit terræmotus Mātuæ, & Ferrariæ prima uigilia noctis subsecutæ per breue tempus semel, & nec multopost iterū, & deinde septies, quo illic ædificia concussa fuerunt, & arx, septem ibi pueris, & alijs ex familia ibi Ducis, qui illinc aufugere nequiuerint oppressis, & occisis, & alia ędificia corruerūt & die proxima alij noningenti aliquo spacio interiecto, & singula fermè hora tres, ut Dux cum uxore, & reliqua, familia illinc territus accesserit in hortum citra urbis pomerium ibi sibi constructis tugurijs ligneis, & tentorijs, in quibus habitare possent ad euitandum illud imminens periculum, & hora circiter secundam noctis sequētis obscurato aere, & maximo turbine suborto, & illinc ad horā clarificato, & uisa luna ualdè lucida, & stella crinita latitudinis cubitorum ferè duorum, & illinc ad horas duas rursus obscurato aere, ut alter alterum cernere nequiret, & circa horam tertiam noctis terręmotu facto alijs uehementiore, ut nonnulli ibi homines, ac domus consistere possent, & circa horam quartā multis alijs, ex quibus turris, curia, templum maius, duodecim zenobia, & alia templa, & ædificia, & pleraq; è regione arcis, & templum diui Pauli multorum cæde corruerunt semihoræ spacio, quo unus durauit, et alijs tribus diebus sequentibus luctante spiritu multi alij aliquo interuallo, et subinde plures alij, ut circiter quinq; millia utriusq; sexus, et cuiuslibet ętatis territi aufugerint in nouum forum, eo trepidantibus mulieribus, et matronis asportantibus teneros infantes sub ulmis, et ad pectus ubiq; gemitu, et luctu graui, ut omnes crederent diem extremum aduenisse spacio quadraginta horarū centū quadraginta terręmotibus, et multis alijs post duos menses, quibus urbs ipsa deformata remansit,

multis

multis ex eius incolis interemptis, & plerisq; alijs ad euitandum necis periculum per eos derelictis tabernaculis, in quibus degerent, suisq; opificijs, quæ exercerent extra ipsam per quinq,, & sex millia passuū constructis tugurijs illuc profectis, & cum aliquot transactis mensibus suos penates repetere uoluerint, & rursus terram commoueri, & tremere audiuerint, illinc recedere rursus coactis ibi illato damno extimato ultra quatuorcentum millia aureorū scutatorum. Et nocte subsecuta diem primam Nouemb. Occeano egresso eius littora in Gallia belgica, & ibi aggere alto, & lato facto ad arcendas eius aquas disiecto ab ipsis aquis Antuerpiā, & multa alia loca ei proxima inundata fuerunt illic ędificijs submersis, & dirutis, & innumerabilibus incolis suffocatis, & immenso damno illato. Et in Gallia Lugdunense Rhodano, & alijs fluminibus, ac torrentibus ob multas, & frequentes pluuias de mense etiā Nouemb. auctis in immensum, ibi fuit ingens aquarum diluuium graui illic quoq; multorum damno, & ex eis multis submersis. Et etiam in Hetruria, & Latio auctis pręter modum, et morem Arno, Tyberi, & alijs ibi fluminibus, et torrentibus ob diuturnas, & frequentes pluuias Roma, et Florentia fuerunt inundatæ. Et in Anglia mare aliquo spacio arefecit nonnullis horis, ut per illud iri tuto potuerit pedibus siccis. Et hyems fuit asperrima, et pręter modum frigida ob multas, & frequentes niues, quæ ceciderint in Liguria, Insubria, & ferè tota Gallia cisalpina, ut in aliquibus locis pedes nouem excesserit, & super solo usq; ad mensem Maij manserit.

Anno proximo summus Pont. cum ei innotuisset ex 1571
relatu fidedignorum plurimis ex prępositis, et religiosis ordinis Humiliatorū sub norma diui Benedicti inchoati in Italia anno 1070. per nonnullos Mediolanēses in Germaniam

maniam relegatos per Henricum Quartum Cæsarem Mediolanensibus infensum, & deinde aucti anno 1181. per alios Mediolanenses, et Insubres autoribus Guidone, et fratre de Capitaneis Mediolanensibus ꝑ Federicum Cæsarem Aenobarbum Sueuũ demolitis Crema, Derthona, et Mediolano captiuatos, et transmissos in Germaniam, et contracta pace cum Mediolanensibus, et alijs confęderatis autore Henrico filio dimissos, et reuersos in Italiam, et anno 1200. confirmati ꝑ Innocentium Quartum Sum. Pont. non benè se habere, et nec uiuere secundum ipsam religionem, eiusq; pia dogmata in malum exemplum, et scandalum reliqui populi christiani, re sępius proposita in sacro cœtu Cardinalium, et per eos coram ipso sępius tractata, disputata, et considerata, et maturè discussa ex eorum consensu ad anihilandum ipsum ordinem, et ne ulterius procederet, decreuit neminem amplius eam debere profiteri, eiusq; opulentos prouentus concessit nonnullis ex ipsis Cardinalibus non habentibus multos redditus ecclesiasticos, et aliquibus alijs pręlatis cũ onere ex ipsis prouentibus sibi assignatis alendi religiosos, qui forent ex ipso ordine professi, donec in eo uiuerent, ipsiusq; instituta seruassent. Et dum per Turcas spoliatis Venetis Insula Cypri per centum quinquaginta millia pedestriũ, et equestriũ ab illis Nicosia ibi metropoli obsessa, ad cuius prędium erat Nicolaus Dandulus mille tercẽtum Italis, et Gręcis, quatuor millibus quinq; centum, et ex ibi incolis bis millibus, et insularibus mille pedestribus, et Dalmatis, et Illiricis quinque centum equestribus, et pluries oppugnata, et inter illos, et ibi obsessos commissis multis pręlijs, in quibus plurimi utrinq; occubuerint. Et Piali prędecto illorum classis, et Halimo ex illorum supremis ducibus superuentis in illorum auxilium die nona Septembris

tembris anni precedentis compulsa in ius suum, et solo equata quibuscunq; ibi repertis sibi occurrentibus armatis, et qui illorum manus aufugere nequiuerunt, et nec se ipsis permiserunt, occisis unà cum Dandulo, et multis alijs nobilibus, et uiginti millibus captiuatis Danduli abscisso capite à reliquo corpore, et transmisso Famagustam aliam Cypri ciuitatem munitissimam maritimam ad Aloysium Bragadinum patritium Venetum ibi rectorem, et Hectorem Balionum ducem supremum militum impositorum ad ibi presidium, et mox per reliquos ex illis, ex quibus infiniti perierunt, tum ferro, tum morbo, et alios infideles centum triginta quatuor milliũ cum quadraginta millibus fossoribus Mustapha omnium illorũ supremo duce, ea obsessa, ad cuius præsidium erant quatuor millia octo centum, et pleriq; Itali, et ex ibi incolis, et insularibus tria millia pedestrium, cũ ducentũ equestribus Epyrotis, cum illorum Imperator minaretur quoq; occupare quascunq; alias regiones christianas imperio suo finitimas sum. Pôt. ad id prohibendum, et conseruandam, et tuendam ditionem ipsam, et succurrendum Famagustæ, et Turcarum, et aliorum infidelium audaciam, et seuitiem cõprimendum destinatis per eum legatis, et nuntijs ad Maximilianum Cæsarem, Reges Hispaniæ, Lusitaniæ, Polòniæ, ac Duces, & Principes, & ciuitates liberas Italiæ tẽtauit ipsos in unũ secum, & cum Venetis coniungere, & unà cum Venetis, ac Regibus Hispaniæ, & Lusitaniæ secum coniunctis etiã Ducibus, & ciuitatib. liberis Italiæ percussit fœdus in Turcas, & ad cõmunem Religionis Christianæ ab illis defensionem, eorumq; offensionem, & recuperationem ditionis Christianæ per illos occupatæ, die uigesima quarta Iunij, & datis ope, & annona Famagustæ, & illic obsessis per Marcum Quirinum classis Venetæ rectorem illuc appul

sum

ſum ex Creta die uigeſima ſexta Ianuarij duodecim triremibus, & quatuor nauibus onerarijs ea onuſtis, & triremibus ſeptem Turcarum ei occurſis prelio repulſis, ex eis tribus ſubmerſis, duabusq; nauibus onuſtis comeatu dando per illos obſidētibus Famaguſtam captis, & quibuſdā propugnaculis per illos erectis ſupra ſcopulos Ganzellæ propè arcem Famaguſtæ euerſis, & per Turcas ſępius ea oppugnata ſecum per ibi obſeſſos cōmiſſis multis prelijs in quibus occubuerint ex illis circiter octuaginta millia cum rectoribus Tripolis, & Arabiæ, & multis alijs Satrapis, & ducibus ex decem & octo qui erant in illorum exercitu. Io. Franciſco ex Comitibus Coui, & Carolo Regonaſco Cremonenſibus ex tribunis Italorum uiriliter congredientibus, & ex quibus Couus, multis ex illis interfectis occubuit, & dum Bragadinus, & Balio, & alij qui ſuperfuerant ex obſeſſis diffiſi ſpe auxilij, & oppreſſi oīum inopia ſe permiſiſſent Muſtaphæ ſibi dimiſſa Famaguſta, eumq; ſolo tantum enſe accinti acceſſiſſent unà cum ipſo Regonaſco, & ex illius iuſſu prçter ſidem ſibi datam per eum fuerint capti, & inhumaniter trucidati, Bragadino excoriato, & atroci martirio affecto, & per eum conſtanti animo paſſo, & Alimus, & Porcaredus dimiſſo ſupremo duce Muſtaphatio ad obſidionē Famaguſtæ ſibi ex claſſe centum octuaginta ſex, & leuium centum decem dimiſſis triginta, reliquis ſuper quibus erant uiginti quinq; millia armatorum irrupiſſent Cretam, & ibi mari propinquis direptis, & igne, & ferro expolitis, & ex illic incolis captiuatis octo centū illinc ꝓgreſſi fuiſſent ad inſulas Zazinti, & Zefalaniæ, & etiam ex illic incolis captiuatis alijs circiter ſex millibus illinc iuiſſent Corcyrium, & ex procella maritima abſortis illorum quatuor triremibus Aſſirium nunc Catharum, quod obſidiſſent, Ioannes Auſtriacus

frater

frater Regis Hispaniæ adolescens impigerrimus factus Dux supremus per Sum.Pont.ac Regem, Venetos, & alios confœderatos eorum classium, & per eos paratis triremibus, & instructis nauarchis remigibus, annona, ac materie bellica congruis, & etiam alijs copijs militaribus coactis per Venetos aduersus Turcas, & tutelam ditionis suæ illorum imperio finitimæ ex Hispania traiecit triremibus quadraginta super tribus conductis ex eis Rodulpho, & Hernesto filijs Maximiliani Cæsaris, & nepotibus Regijs in Italiam, & illinc in Sicillam Mesanam, alijs triremibus uiginti sex classis Ligusticæ sub Andrea Doria, & triginta Neapolitanæ classis sub Aluaro Basimano Marchione sanctæ Crucis, & cũ mox illuc applicuissent duodecim Sum. Pont. ac Ducis Florentiæ sub Marco Antonio Columna, & sex equitum Militensium, & centum nouem cum sex maioribus Venetorum sub Augustino Barbadico, & per Austriacum, & præfectos earum classium, ac consultores rei bellicę secum degentes re in consiliũ deducta ex uoto Ascanij Cornei decretum fuisset classi Turcarum occurrere, & in mane diei octaui Septembris, & solemnitatis B. M. Virg. per Paulum Odescalcum Nouicomensem, Episcopum illuc destinatum nuntium Apostolicum per Summ.Pont. celebrata missa solemni in honorem Sancti Spiritus in templo ibi maiori per Austriacum, & ferè omnes alios duces, & aliquos nauarchos facta confessione peccatorum, & sumpto Venerabili Sacramento Eucharistię, & sibi concessa per Odescalcum ex authoritate ei atributa per Sum.Pont. uenia omnium peccatorum, & per ipsos duces, & Austriacum sibi utrinq; data fide, & etiam per eos duces, nauarchos, & remiges pręstito opportuno iuramento fidelitatis, & militię uersus Austriacum triremibus centum, ex quibus fuerunt decem Siculæ

ſub Ioanne Cardona,& alijs leuibus, et nauibus onerarijs uiginti quinque, & ex eis triremibus uiginti quinq; ſub Cęſare Daualo omnium ſupremo rectore Alexandro Farneſio principe Parmæ, & Placentiæ, & ſuper quibus fuerint duodecim millia Italorũ, octo millia Hiſpanorũ, tria millia Germanorum, & totidem ex eis nationibus uoluntariorũ, cum Pompeo, & Proſpero Columnis, Paulo Iordano, & Virginio Vrſinis proceribus Romanis, Aſcanio Cornea, Gabriele Cerpellono, & pluribus alijs procerib. ac ducibus Rom. Venetis, ac alijs Italis, Hiſpanis, ac Germanis lęto, ac conſtanti animo die ſequẽte abijt aduerſus Turcas mari, et terris diripientes, ac ferro, et igne ſubuertentes inhumaniter Dalmatiam, et Illirium ditionis Venetorum, et qui intellecta profectione in illos claſſis confęderatorum dimiſſo Catharo, quod obſidebãt factis inter illos, et incolas ibi, ac alibi illic regionum dominij ſui nõnullis pręlijs diuerſo marte, et aliquibus oppugnatis, et ex eis Antiuaro, Soporto, et Dulcinio captis, et Budua direpta ibi ſe eis cõiunxiſſent aliæ triremes Occhiali, et Caracoſa archypiratis ductoribus, eisq; omnibus profectis Corcyriũ, et illinc repulſis die decima Septembris tribus earum triremibus claſſis Alexandrinæ ad ibi portum ſubmerſis, et ubiq; factis captiuis, populationibusq; redierũt Lepanthum eorum claſſe ducentum quinquaginta triremium, ſuper qua forent decem millia Ianicerorũ, et quatuordecim millia Spacchorum, confęderati, poſtquàm impediti per aliquot dies turbine uentorum progredi, Turcis ſubſiſtentibus ad litus Galacchæ, die ſexta Octob. progreſſi ſunt in Inſulã Zephalaniæ diſtãtem à Lepantho per triginta millia paſſuum, et ibi ſe firmarunt. Et cum Turcæ aſſumptis ſuper earũ triremibus alijs ſex millibus Ianiceris, et ſexdecim millibus Spacchis ex illis, qui erant

ad

ad presidium Peloponesij pro Imperatore Turcarum, et uiginti triremibus, ac duabus nauibus dimissis in Cypro sub Caraperio archypirata, reliquis die quarta Octobris se appropinquassent classi cōfęderatorum triremium ducentū septem, ipsi ea quadripartita, et ex Ipsa locatis sexaginta duabus triremibus cum quindecim leuibus, et duabus magnis in fronte, quam regeret Austriacus, degentibus ad eius triremis latus dextrū prętoriana ecclesiastica, super qua esset Columna cum Pompeo agnato suo, et Michaele Ghisilerio nepote pontificio, et iuxta prętoriana Ducis Sabaudiæ, super qua foret princeps Vrbini, et in eius ala prętoriana equitum Melitensium, et ad latus sinistrum Veneta, super qua foret Sebastianus Venereus, et iuxta eam Genuensis, super qua foret Farnesius, et in ala alia Genuensis, super qua foret Paulus Iordanus Vrsinus, et alia Hispaniensis, super qua foret Aloysius Rechezenus maior cōmendatarius Castiliæ, Vicarius suus, et post Venetam alijs duabus Venetis, super quibus forent Catharinus Malipierus, et Ioannes Lauretanus, et in cornu dextro, quod regeret Doria sexaginta tribus cū alijs duabus etiam magnis, et in sinistro, quod duceret Barbadicus, cū Marco Quirino, et Antonio Canale quinquaginta tribus cum duabus alijs magnis, et in parte posteriori, et subsidiaria, quam tenerent Marchio Sanctæ Crucis, et Ioānes Cardona pręfectus classis Siculæ, cum Octauio Gonzaga, Vincentio Vitellio, et alijs proceribus Hispanis eum associantibus triginta octo in illos traiecissent, eosq; ad Insulas Echinedas, nunc Cozolari obuios habuissent, et ipsi quoq; diuisa illorum classe triremium ducentū tredecim in quatuor partes, ex qua primam tenuerint Porcaredus degens ad manum dextrā cum quinquaginta, & Occhialus ad manum sinistram cum pręfectis Alexandriæ, Algerij,

rij, & Mitilene triremibus nonaginta, & paruis quinquaginta, & ſiniſtrum Caracanus, & partem ſubſidiariam Siroclus, & per Auſtriacum, & Ioannem Cardonam claſſe ſua, & confœderatorum luſtrata, eiusq; militibus exhortatis ad pugnam, & quibuſcunque, qui erant ſuper ea captiuis libertate donata die Dominica ſeptima Octobris, & ſolemnitatis diuæ Iuſtinæ deſtinatis in illos ſex magnis triremibus uento prius ſiniſtro, & mox dextro, & eleuatis duobus uexillis ex trireme Auſtriaca, ſuper quorũ altero foret picta imago Dñi Noſtri Ieſu Chriſti, & in altero B. Mariæ Virginis eius Matris, & pulſatis tubis, & exoneratis tormentis bellicis bis, ter, quater, & quinquies per confœderatos, multæ triremes ex illorũ claſſe irruiſſent in frontem, & utrunq; cornu confœderatorum inuicem concurſum fuit ardenti animo inchoato prœlio hora decima ſeptima, & diſcipatis decem triremibus confœderatorum, eorumq; cornu dextro concurrente cũ ſiniſtro hoſtili, quod regebat Occhialis multum laborante ei data ope per Auſtriacum, & Marchionem ſanctæ Crucis, & ſole oculos Turcarum uerberante, & Summo Pont. Romæ continuis precibus Deum exorante prœualente Barbadico, Occhialus dimiſſa uictoria noſtris aufugiſſet uiginti quinq; triremibus, & decem liburnicis unà cum Caracalio Amorato, & Elia Genuenſe archipyratis infidelibus Naupactum, & uictoria ad noſtros inclinata per captiuos chriſtianos, qui erant ſuper illorum claſſe in uinculis eis fractis, & in illos aſſumptis armis, & ex ſpiculo ſagittæ percuſſo Barbadico ſuper ſupercilio, & mox mortuo noſtri uictoriam proſecuti fuerunt uſq; ad noctem ex hoſtilibus triremibus ſubmerſis uiginti quinq;, & quindecim combuſtis, centum ſeptuaginta unam cum quadraginta leuibus cœperunt, inter quas fuerunt triginta nouem prœtorianæ, occiſis

Porca-

Porcaredo, & Alimo pcuſſo ictu pillulæ emiſſæ ex ſclopo in capite, mox cum cecidiſſet, per Hiſpanum capite ei amputato, & dellato ad Auſtriacum, & cuſpidi infixo, & in aera ſublato in hoſtes, & Caracoſa, ac rectorib. Mitilene, Scyon, Chij, Rhodi, Nauplij, & alijs uiginti Satrapis cum quindecim millibus gregarijs militibus, & nautis tum occiſis, tum obrutis, & rectore Chalcidis, cum alijs tribus Satrapis, & duobus filijs Alimi, & multis alijs ducibus, & quatuor millibus militibus captiuatis, & ab eis recuperatis captiuis chriſtiani nominis penes ipſos duodecim millium, & ſuper illorum triremibus repertis ducentum millibus aureis, cum alia ſuppellectile, & materie, ac annona immenſi ualoris, & diuiſis inter confœderatos captiuis, & triremibus, ex eis uiginti ſeptem, cum captiuis octo centum octuaginta, & uno peruenerunt ſum. Pont. & octuaginta, cum ſeptem centũ captiuis Regi Hiſpaniæ, & quinquaginta, cum mille ducẽtum ſexaginta duobus captiuis Venetis, & ex noſtris triremibus ſubmerſis tamen ſeptem una ſcilicet Pontificia, alia Equitum Melitenſium, alia Ducis Sabaudiæ, duabus Siculis, & totidem Venetis, quarum una fuit Marci Antonij Molini, & altera Hieronymi Georgij Cretenſis, & alia Genuenſe Marci Antonij Ciconij, & deſyderatis Barbadico, Andrea eius agnato, Benedicto Soprano, Marco Antonio Lando, Antonio Paſqualigo, Vincentio Quirino, Hieronymo, & Marino Contarenis, Catharino Malipietro, Ioanne Lauretano, Franciſco Molino, Theodoro Balbo, Franciſco, Stephano, & Hieronymo Cornelijs patritijs Venetis, Virginio, & Horatio Vrſinis proceribus Rom. Offredo Iuſtiniano Genuenſe, Franciſco Bonsforzato, Ioanne Baptiſta, Benedicto, & Iacobo de Marcio, Antonio Moliaco ex Inſula Zephalaniæ, Iacobo Vrſino Vicentino, Benedicto Cyprio, Hieronymo

Riſarco

Risarco ex Catharo, & Andrea Salerno Cretense, cum nauarchis octo millibus, & totidem alijs uulneratis uni cum Austriaco, Paulo Iordano, Sforcia Regulo sanctæ Crucis, Troilo Sabello, Marco Molino, Thoma Mediceo, Raynerio Bifolo, Marcellino Guizardino, Spina Mazengho, Iulio Haldino, Ioannino Mugialio, Io. Maria Puceo, Tornabono Filiacio, & Federico Martello. Et die uigesima octaua Octob. classis Regis Lusitaniæ nonnulla nauigia ex Africa tendētia ad subsidium Turcarum, dum illis occurrisset in mari Africo, inuicem facto alio prælio profligauit. Et dum confœderati assecuta uictoria in portum ibi propinquum se recepissent ibi illico suborta procella maritima, quæ, cum essent in loco tuto eis nequaquam nocere potuit, per triduum subsistendo festum, & gratias egerunt omnipotenti Deo ob ipsam uictoriam, & ob eā, & alteram Regis Lusitaniæ assecutas ex gratia Dei Opt. & Max. ob frequentes preces ei factas per summum Pont. & reliquos catholicos factæ fuerunt rogationes Romæ, Neapoli, Messanæ, Mediolani, Florentiæ, Genuæ, Venetijs, & alibi in Italia, ac Hispania, ac alia ditione christiana, & ingentes actæ gratiæ omnipotenti Deo, & ostensa multa, & diuersa signa ingentis letitiæ. Cremonæ inchoatus fuit ordo laicorum incedens indutus indusio telæ coloris albi usq; ad calcem, sub titulo Diuæ Mariæ Misericordiæ. dum comitatur illos, qui damnati fuerint ad ultimum supplicium ob illorum demerita, sibi electo loco eorum congregationis in ędibus confraternitatis diui Hieronymi in Parochia ibi maiori, & propè forum maius. Hispaniensium quatuordecim millia ex quibus fuerunt octo millia Italorum, quinq; millia Germanorum, & Hispanorū mille eorum ductore Beltramo nepote Ducis Alburgiecchi Insubrum Regij rectoris coacti in Insubria illinc profecti ad

Finale

Finale oppidũ constructum iuxta mare in Liguria uersus Galliam narbonensem illud obsederunt,& in potestatem suam redigerunt, & cum ibi Marchio in partes Regis Hispaniæ inclinasset, illud ei, quem prius suspicabatur, ne uellet amplecti partes Gallicas, seu transire in ius Cæsaris, dimiserunt, prçter ipsius arcem prçsidio Hispaniensium munitam die decima octaua Iunij. Maximilianus Cçsar Stephano Sepusio rege Vngariæ mortuo nulla post se dimissa prole de mense Februarij per eum sibi legata Transiluania eam habuit. Gabriel della Queua Dux Alburgeti Hispanus, & regius rector supremus in dominio Mediolani, & Vicarius in Italia homo integerrimus circiter dimidium noctis prçcedentis diem martis uigesimam primam Augusti obijt ex febre contracta labore itineris, quo comitatus fuit usque Brixellum Rodulphum, & Hernestem filios Maximiliani Cçsaris ex Hispania redeuntes in Austriam ad ipsum, eiq; sorrogatus fuit Aluarus Sandeus etiam Hispanus,& olim rector legionis Hispanorum ueteranorum, ipsiq; mox suffectus Aloysius Rechezenus Maior Cõmendatarius Castiliæ, & Hispanus. Brocardus Secundus ex Illustrib. Comitibus de Persico Cremonensibus, & intimis familiaribus Serenissimi Regis Hispaniæ, & per eum insignitus munere prçfecturæ stabuli equorũ suorum, et mox castrorum eius exercituum in dominio Mediolani, & regiminis Siciliæ, & legationis penes Pium Quartum Summum Pont. & ex equitibus Rhodiensibus Diui Ioannis Baptistæ, Mediolani decessit hora septima noctis prçcedentis diem lune uigesimam tertiam Aprilis, eiusq; cadauer illinc fuit conductum Cremonam, & sepultum in sacello dicato diuo Io. Baptistæ, & per maiores suos erecto in templo monesterij diui Dominici, & eius sumptu reformato. Annus fuit sterilis ex aeris intem-

 perie

perie,& ex humo productis nonnullis uermiculis à quibus siliquæ fabarum, & uitiæ, dum penderent in agris immaturæ comestæ fuerunt, multa tñ copia milij subsequuta in Insubria, & ferè tota Gallia cisalpina.

1572 Anno sequente Cremonæ pretore Francisco Rincono I. C. Hispano, & Regio Mediolani Senatore, et Aloysio Rechezeno magno Cōmēdatario Castiliæ Vicario regio in dominio Mediolani, et de mense Februarij percussa fulgure statua Angeli ex aurichalco affixa super arbore in sumitate arcis sancti Angeli, et proiecta in terras. Pius V. Pont. Maximus, postquàm sedit per annos sex, mensem, & dies uiginti unam in sede Apostolica, ualdè aucta religione christiana, depressaq; multum hæresi, & emendatis multis abusibus ecclesiasticorum, & sęcularium, eoq; autore secum, et cum Venetis bello graui infestatis per immanissimum Imperatorem Turcarum in illum, & ad defensam Venetorum contracta societate per Regem Hispaniæ, & in unum coactis classibus inita pugna in mari Ionio cum classe Turcarum die septima Octobris pręcedentis, eaq; profligata graui illorum strage ex gratia oīpotentis Dei cōcessa, ut creditur, ad frequentes preces huius sum. Pont. et per eum creatis Cardinalibus uiginti, et uno cum Michaele Bonello nepote suo obijt ex morbo calculi Romæ, non sine nomine sanctitatis hora uigesima secunda diei iouis primi Maij, eiusq; cadauer iussit transferri ad uicum Boschi agri Alexandrini, unde fuit oriundus, & sepeliri in templo ad honorem diui Mauritij martiris ibi erecto eius iussu, & sumptu, & culto per religiosos ordinis Prędicatorum de obseruantia diui Dominici, cuius ordinem professus fuerat habitantes in ædibus ualdè magnificis propè ipsum templum erectis etiam iussu, & sumptu ipsius. Et die martis tertia decima, hora uigesima prima

per

per Cardinales, qui Romæ fuerunt, ingressos conclaue uespere precedente non expectatis alijs, concorditer electus fuit summus Pont. Vgo Compagnonus Bononiensis ex mediocri familia annorum circiter septuaginta unius, & creatus Cardinalis die duodecima Martij 1565. per Pium Quartum tunc Sum. Pont. ob eius eximiam doctrinam, & experientiam rerum, ac probos mores, & multam peritiam in utroque iure, & nominatus fuit Gregorius Tertius decimus, & unctus, & coronatus die Dominica decima septima, eius titulo, & dignitate cardinalatus tit. sancti Sixti cõcessis Iacobo Compagnono eius nepoti ex fratre, & qui omni re posthabita operatus fuit, ut societas inita cum eius preceßore, ac Venetis in Turcas, per Regem Hispaniarum confirmtretur, secum additis quoq; Sebastiano Rege Lusitaniæ, ac Ducib. Sabaudiæ, Vrbini, Ferrariæ, Mantuæ, Florentiæ, & Parmæ, & eorum cõmunibus sumptibus procurauit muniri classem adhuc sub Ioanne Austriaco. Et Collegium Germanorũ annuis, & perpetuis prouentibus aureorum decem millium auxit, ut in eo possent alij centum Germani, qui uacarent litteris, & sacræ Theologiæ, qua possent impugnare heresim impiam in Germania debachantem. Flandrenses tumultuarij Aurentiorum Principe duce occuparunt die prima Aprilis Bursellas, & sexta, qua celebratum fuit Pascha, Vlisingam oppidum Zelandiæ munitissimũ, & mox Nasouio fratre principis Aurentiorum duce ciuitatem Montium primariam Annoniæ, & octaua die Valenzenas, unde nõ multo post expulsi fuerunt per Hispanienses, & decima nona Iunij aquas ueteres Olandiæ, & uigesima quinta Gondam, Dordaccum, Harlemum, & Leidam, & in Zelandia Venense oppidum, & Zerchineã, & die uigesima sexta Corconariam, & eodem mense Alemaniã, & Roremun-

 dam,

dam die uigesima Iulij, & die ultima Augusti Mecliniam mox recuperatam, & direptam per Hispanienses, & die septima Septembris Narsense oppidum etiam Brambantiæ, & mox Zutelanium, & multa alia loca ibi incolis ob graue tributum eis impositum per Ducem Aluæ in eum indignatis, ibi per illos perduelles hęreticos templis, monasterijs, & ędibus religiosorum, & catholicorũ direptis, & euersis, & statuis, & imaginibus sanctorũ inde abrasis, proiectis, & fractis, ossibus, & reliquijs sanctorum, sacramentis baptismatis, eucharistiæ, & olei sancti pedibus ignominiosè conculcatis, & quibuscunq; religiosis, & catholicis, qui illorum manus aufugere nequiuerint, affectis diuerso martyrio, quod pleriq; constanter pertulerunt, & trucidatis, & malè tractatis, in ea regione, & Germania, ac Gallia graui omnium pęnuria uigente, & ob hanc rebellionem Hispanienses triremes alijs confęderatorum iungi non potuerunt, nisi lapsa ęstate, sed Hispanienses apud Flandros degentes Montium ciuitatem Annoniæ per tumultuarios occupatam, ut pręfertur, & in qua esset Comes Nasouius ad eius pręsidium equestribus quinque centũ, & pedestribus mille tum Flandris, tum Germanis, tum Anglis hęreticis obsederunt, & oppugnarunt, & cum quinq; millia pedestrium, & mille quinq; centum equestrium ex Gallis, illuc ad auxilium ex Gallia transmissa per ibi amyratam, secum multis alijs coactis copijs nixi fuerint ei opem, & annonam ferre, facto cum illis pręlio illos inde repulerunt ex eis multis occisis, & multis captiuatis cum illorum duce supremo, & ferè oĩbus furcis suspensis, & reliquis per rusticos finitimos trucidatis, & cum mox princeps Aurentiorum alijs copijs tentarit idem facere, & nec potuerit, superuentis Germanis partes regias sequentibus, & stypendio conductis, & ex eis aliquibus Va-

lenzenas

lenzenas,& aliquibus Buſchudium deſtinatis,& die uige-ſima quinta Auguſti occupato moneſterio ibi propinquo illic occiſis pręſidiarijs eam die ultimo oppugnarunt, & princeps Aurentiorum ex conſilio nonnullorum Gallorum, dum Hiſpanienſes ſuperuentis pluuijs diffiſi ipſam expugnare, intenderent eam deſerere, occupauit Meciniā, & mox oppugnauit Louanium, & illinc fuit repulſus per ibi incolas ex eius copijs illic cęſis circiter tercentum, & mox ſibi ſoluta pęcunia illinc abijt, & cum ex illius copijs die ſexta Septembris bis mille equeſtres Germani, & ipſe reliquis die octaua ad auxilium ciuitatis Montium iuerint, & in caſtra Hiſpanienſium eā obſidentium irrumpere nixi fuerint, & illinc per Hiſpanienſes quoq; repulſi fuerint ex illis occiſis pedeſtribus circiter quinquaginta, & equeſtribus quadraginta, Aurantius iuit Valenzenas, & mox illinc redijt ad ciuitatem Montium, & propè ipſam combuſtis nonnullis pagis illinc abijt die undecima, & Hiſpanienſes pedeſtres mille quinq; centum, & uelites quinquaginta ſuperinduti induſijs albis eum inſequuti, & media nocte ingreſſi eius caſtra ibi occiſis excubijs ex illius militibus interemerunt circiter quinq; centum, & multos alios uulnerarunt, & illinc multos eorum equos abduxerunt Aurantio inde reliquis ex fuga prolapſo in Brambantiam, & mox reuerſi ad obſidionem Montium reliquis die tertia decima, & quarta decima Septembris oppugnarunt, & cū die ſexta decima grauius oppugnare intenderent, eam ſe permittentem illinc permiſſo abire Comite, cum alijs ducibus, & militibus mille quinq; centum eorū armis, & tot bonis, quot potuiſſent ferre abſq; uexillis die uigeſima quarta receperunt, & incolæ, qui illic remanſerunt, unà cum eorum clero habuerunt ſolemnes rogationes ad omnipotentem Deum. Et Comes ſuis

accessit in Frixiam, & Galli iuerunt in Picardiam, & Dux Aluæ dimisso congruo pręsidio in ciuitate Montium reliquis accessit Butitium illinc distans per tria millia passuũ, & die ultima Septembris Mecliniam, eamq; obsedit, & cũ ipsam intenderet oppugnare, eam rebelles dimiserunt, & cum ibi incolæ spe uenię obtinendæ ad Ducem Aluæ destinassent legatos, & reliqui incumberẽt rogationibus diuinis, Hispanienses ipsam ingressi die secunda Octobris nullo resistente eã diripuerunt, & solo ęquarunt exceptis templis, & monasterijs pręter mentem Ducis Aluæ, & bis mille equestres ex ipsis insequuti illos, qui illinc aufugerant uersus oppidũ Driastense, eosq; assecuti occiderunt, & spoliarunt oĩbus bonis, quæ secum asportabant, Principe Aurentiorum, qui illic ante per quatriduum fuerat, suis pedem referrente ultra flumen Mosiæ, & alijs rebellibus ferè ex tota Olandia, Zelandia, Frixia, & Brambantia, pręterquàm ex Flesingã Zelandiæ, & Arlumno Olandiæ expulsis ibi omnibus fermè euersis, & ex quibus, dum expulsi ab Argu iuissent Amingã ex insulis Olandiæ duobus tormẽtis bellicis illinc repulsi fuerunt per Hispanienses egressos Mendelburgum, & Amassam ex illis occisis circiter sexcentum, & eis adeptis tormentis bellicis unà cum nauibus, quibus illuc traiecerant, & quas combusserunt. Et dum die uigesima rebelles obsedissent insulam Argu Olandię, ex Hispaniensibus tria millia illuc profecta per aquas profundas è mari effluxas spacio duodecim milliũ passuum ei opem tulerunt ex illis occisis supra octo centum cum ducibus eorum Gallicis, dum destitutis ab aquis nauibus, quibus illuc traiecerant aufugere non potuerint, alijs illinc ex fuga prolapsis intellecto aduentu Hispaniensiũ, die uigesima quarta obsessa quoq; Albinga ex eis quoq; rebellibus, dum aufugissent ex Aldernardo

per

per eos occupato, die ſeptima Septembris audita receptione Meclinię, ut irent Fliſingam ſexaginta duobus captiuatis, & furcis ſuſpenſis. Et de menſe Septembris obſeſſo Zutiſeno Zelandię, in quo erant mille ducētum rebelles, & receptis ſuburbijs multis illinc aufugientibus occiſis, & quatuor centum quinquaginta, & uno captiuatis, & proiectis in mare, & in eius aquis ſuffocatis, & expugnato propugnaculo Sparadami munitiſſimo unà cū Nardenſe oppido Leidę, et multarum aliarum urbium, et oppidorum ex Olandia incolis ſe eis permittētibus receptis, ac direptis ēt Termonda, et Aldrado. Et cum Auriacus intenderet repetere Roremondam eius militibus paſſim omnia illic circumuicina diripiētibus, Dux Aluę pleriſq; ſuis copijs acceſſit Traiectum, et ibi ab ſe dimiſit pleroſq; equeſtres, et cum multi eius regionis incolę ad eum ſupplices acceſſerint, illos in ſui gratiā recepit, et die decima ſeptima Octobris nonnullas copias tranſmiſit Roremundam ad pręſidium, et cum multa oppida ibi ab hęreticis dimiſſa ſe ei permiſerint iuit die uigeſima ſexta Neumagū hybernatum, et illinc dimiſſis Duce Olſatię, et Henrico Duce Pruincenſe ſuis copijs, quas pęnes eum habebant, acceſſit obſeſſum Zeutafaniam paludibus circundatam, et quam cum oppugnaſſet die quarta decima, et quinta decima Nouemb. inde aufugientibus perduelibus die ſexta decima Hiſpani, et Burgondiones eam ingreſſi ſunt nonnullis ibi militibus, qui dimiſſi fuerant ex urbe Montium, ab eis exacto iuramento, ne militarent aduerſus Regem Hiſpanię, deprehenſis, et pedibus ſuſpenſis, et ſclopis in eos diſploſis pillulis confoſſis, et occiſis, et diebus decima octaua, et decima nona ex eis aliquę copię iuerunt ad Narſenſe oppidum, et aliquę ad alia loca, et Narſenſe expugnato, direpto, et combuſto ibi omnibus ferè occiſis,

dum tercentum Galli ex illis, qui quoque dimissi fuerant ex urbe Montium incolumes sub pr̨emisso iuraméto noluerint eis resistere. Et reliqui populi Olandiæ exacerbati cæde Nardisensium pertinaciter in rebellione perseuerarunt pr̨eter Austodoromenses ex ibi primoribus, qui semper in fide Regis perstiterunt, h̨ereticis, dum die decima octaua Decembris eorũ urbem nixi fuerint occupare, inde die sequente pr̨elio repulsis multorum cæde, ex suis tamen desyderatis circiter triginta tribus, & mox Federico filio Ducis Aluæ profecto Arlumnum non ignobilẽ urbem Olandiæ multa militum manu, & die decima Decembris ibi aggere occupato, & ex h̨ereticis, qui erant plurimi ad eius pr̨esidium, occisis circiter centum, & multis alijs uulneratis, & plerisq; alijs, dum uoluerint illinc aufugere in aquis submersis, ea die sequente ad Septemptrionem, & Austrum obsessa, & cum nonnulli h̨eretici pedestres, & equestres ad eius opem irent, nonnullis cohortibus Hispanorum, & Germanorum sclopetariorũ in illos transmissis, & utrinq; cõmisso certamine ipsis repulsis ex eis circiter septem centum occisis, reliquis aufugientibus post se dimissis uexillis septem pedestrium, & uno equestrium, & pago, in quo substiterant, direpto, & dum ex obsidentibus Germani, & Burgondiones illud ingredi nixi fuerint, die uigesima per obsessos sclopetis displosis, & lapidibus proiectis in eos ipsis repulsis ex eis tũ submersis, tum extinctis circiter ducentum, & die uigesima nona ad eius subsidium sclopetarij septem centum Galli illorum sectæ illud ingressi sunt. Ad comprimendum Cremonensiũ nimiũ luxũ, & ȩpularum sumptũ, & ualdè frequentem usum tripudiorum institutus fuit ordo saluberrimus à pr̨efectis administrationis eorum Reip. & approbatus per excelsum Senatum Regium in dñio Mediolani pœna

eum

eum non seruantibus pecuniaria imposita,&eorũ delatoribus pręmio proposito. Byzantij per triduum conspecta fuit in aere Crux ualdè fulgens,& quæ,dum in eam ibi infideles pilulas plumbeas ex archebusijs disploderent, abscondebatur, & rursus apparebat. Et Damasci,& Hierusalem conspecta quoq; aquila cum coronis ad pedes, quibus, a rostro eas lacerabat. Et in pago Aristoderami natus est die undecima Decembris infans biceps gemino dorso, & octo pedibus, & statim perijt. Et Cremonæ mense Iulio ex Sarra, nuncupata Serena, uxore Moysis de Sathan uicus sancti Nicolai Hebraicæ sectæ natus est infans cum capite bouino. Et hora decima diei mercurij quarti Iunij ibi,& Parmæ fuit terremotus,quo aliqua ędificia Parmæ corruerunt,& hora secunda noctis pręcedentis diem uigesimam sextam fuit deliquium lunæ ꝑ horas duas, & totidem minutos, ex quo eius corpus fuit obscuratum ponctis quatuor, & minutis duodecim. Et hora tertia noctis pręcedentis diē ueneris quartā Iulij suborto turbine uehemente in aere cũ uentis, nimbo, tonitribus, & fulguribus cecidit grando multis in locis agrorum Cremonensis, Laudensis, & circumuicinorum, & extirpatæ fuerunt multæ arbores, prostrata ædificia,& damnificatæ uuæ, & alij fructus super solo ibi pendentes. Hyemsq; fuit pręter modum frigida ex multa niue, quæ cecidit, & remansit super humo ferè per totum mensem Ianuarij subsequuti. Partenia Gallarata uxor Mag. I. C. Io. Baptistæ Maynoldi litteris Græcis, & Latinis erudita decessit die sexta Augusti.

Anno sequuto Antonio Guzmano Marchione Ayamontis procere Hispano substituto Aloysio Rechezeno magno Commendatario Castiliæ destinato ad regimen Galliæ Belgicæ, & regionum finitimarum loco Arnandi 1573
Toletani

Toletani Ducis Aluæ, in dn̄io Mediolani, ac Italia Hiſpanienſes, Federico ipſius Arnandi Ducis filio ductore, ac Comite de Boſu Regio Olandiæ pręfecto obſidentes Arlumnum, & capto ibi propugnaculo ex ibi obſeſſis, & rebellibus circiter bis millib. armatis illinc egreſſis in caſtra Hiſpanienſium menſe Ianuario, & ſecum manibus collatis progreſſis uſq; ad tormenta bellica, quibus oppugnabatur ciuitas, & illinc nonnullis ex eis occiſis pede relato in ipſam ciuitatem, die proxima ad reprimendam illorum audatiam, & delendam hanc ignominiam ex eis tercentū armatis archebuſijs per alios uallis, & propugnaculis ab ipſis aduerſus eam erectis, & plerique Valenſes in aurora eius mœnia conſcenderunt, & cum nonnulli ex ipſis in eā deſcendiſſent, per obſeſſos accenſo puluere tormentario ab illis ibi in loco ſubterraneo expoſito, ex eis pleriq; illic remanſerunt extincti, & alij compulſi fuerunt eam regredi. Et cum uiginti currus onuſti annona in ipſam ducerentur, eos interceperunt, & duxerunt in caſtra, & mox obſeſſis ſubminiſtrata annona, & dato ſubſidio per Olandos, & Zelandos illorum ſectæ, & in media ciuitate erecto propugnaculo, & ſuper eo impoſitis tormentis bellicis, & exoneratis in Hiſpaniēſes à globis ferreis ex eis diſploſis graui affecti remanſerunt damno. Et per Burgenſes ibi populos principe Aurentiorum rebellium ſupremo duce penes illos morā trahente expulſo, & die ſeptima Ianuarij per rebelles nauigijs occurrētes alijs duodecim ex Hiſpania in Galliam Belgicam traiciētibus per mare Gallicum, & dum peruenerint apud Ramingam oppidum, eis interceptis, & utrinq; cōmiſſa pugna ex ipſis quinq; redactis in illorum poteſtatem, & alijs in ea cōiecto igne combuſtis, & mox, cum nixi fuerint occupare Amiſtodaramum Arlemo propinquū, & per ibi incolas fuerint repulſi aliquo-

rum suorum, & illorum multa cæde, & copiæ auxiliares Italorum, Burgondionum, Hispanorum, & Germanorum partes Regias sequentium Arlemum applicuissent in subsidium illud obsidentium, & Aurantius nixus mari, ac terris subministrare annonam, & materiem bellicam, ac milites recentes obsessis quinq; millibus ueteranis, & octo millibus ibi incolis dura oppressis fame repulsus fuerit ꝑ Hispanienses ex illius copijs occisis mille sex centũ, & per eos post se dimissis quatuordecim signis militaribus, decemq; tormentis bellicis, & tercentum curribus annona onustis, & ab obsessis, ut duram famem lenirent omnibus ferè equis, canibus, fellibus comestis, & per plerosque ex eis uiginti diebus prorogata uita tergoribus bouum sale conditis, & aqua maceratis, & siti per mensem sola aqua sedata, una salis tantum copia semper habita, & ex quinq; millibus pręsidiarijs militib. tribus millibus quinq; centũ tum fame, tum morbo, tum gladio inter eos, ac Hispanienses factis multis pręlijs extinctis, postquam ipsa urbs obsessa fuerit per menses septem, & sępius oppugnata die tertia decima Iulij ibi incolis, & militibus reliquis se permittentibus arbitrio Hispaniensium eã receperunt in sui potestatem, & per ipsos concessa fuit uita incolis, pręterquàm nõnullis seditiosis, & fuerunt dimissa bona pro eorum pretio, solutis per ipsos Hispaniensibus florenis ducentum quadraginta millibus, & cũ inter milites reperti fuerint Guascones circiter sexcentum, & Angli tercentũ, qui ex ciuitate Montium dimissi illuc se cõtulerant pręter iuramentum ab illis pręstitũ, Guasconis suspensis laqueo unà cum nonnullis Arlumni incolis seditiosis, & alijs exutis uestibus pręter camisiam, & abductis extra ciuitatem, & pręcipitatis in aquas, & Germanis uenia data, & cum Dux Aluæ Hispaniẽses, & multos alios proposuisset classe desti-

destinare in Zelandiam ad auxilium Mandelburgi ibi per rebelles obsessi, ipsi Arlumnum ingressi eo occupato recusarunt ipsi parere, & illinc abire, nisi sibi soluto stypendio integro quadraginta mensium, quod promeruissent, & nec habuisse dixissent, & mox ex eis aliquæ copiæ profectæ Flisingam, ut eam obsiderent, & rebellibus eis occurrentibus repulsæ, mox alijs copijs secum coniunctis reintegratis uiribus eam obsederunt. Et hæretici Olandiæ Rustiuero exule duce occuparunt Alerinam, & dum illic incolæ eorum sectæ tenerent portam occidentalem, & catholici tenerent portam meridionalem, & per eos accersiti ad eorũ opem Hispanienses, & ex eis tres cohortes, et duæ turmæ, et Olandiensium catholicorum tres legiones cum tribus tormentis bellicis murarijs illuc destinatæ die sextadecima Iulij eo sunt tardè profecti, impeditæ in diripiendis bonis ruralium Hesloe, et Asinunde. Ioannes Austriacus frater, et Dux supremus classiũ Regis Hispaniæ eis onustis Hispanis, et Italis sub Ferdinando, et Octauio Gonzaghis, Paulo Sfortia, Marcello Doria, et Ioanne Cardona, atque Germanis inter quos fuerint multi alij proceres tum Hispani, tum Itali, et præsertim Romani, et multa annone copia, et materie bellica ex Sicilia traiecit in Africam, et ibi Tunetum per Numidas, et alios infideles, qui erant ad eius præsidium dimissum, cœpit, et dimisit Muleassi illius Regi illinc expulso ibi ad præsidium Hispanis, et Italis impositis sub Pagano Doria, et Gabriele Cerpellono ibi facto rectore, et ad ipsum muniendum iussis fieri propugnaculis, et cum tria millia quatuor centum ex Turcis cum nonnullis Numidarum copijs profecti Bisertam eam nixi fuissent occupare, et per ibi incolas, et nonnullos captiuos Christianos penes eos degentes illis prælio fusis sibi trireme, et galiono, super quibus erant,

erant, interceptis die decima tertia Octobris Bisertani missis ad Ioannem Austriacum legatis se ipsi permisissent, eã recepit, & Amida rege Tuneti, qui autor fuisset discordiæ, & perturbationis regni Tunetani illius heredibus illinc expulsis, & cum aduersus Tunetanos male se gessisset Turcę illud inuaserant, & occupauerant, captiuato, & è Guletæ propugnaculo cum uxore, & liberis super trireme in Siciliam destinato, & relegato, & cum Muleasses ei iurasset se uti clientem, & uasallum Regis Hispaniæ ei pręstiturum quicquid sibi impositum fuisset, & ex Tunetanis quadraginta millia, qui illic dimissis omnibus bonis aufugerant Biserram, & Caramiam supplices illuc redditum obtinuissent, & reuersi fuissent, classe, & milite incolumi Neapolim ouans redijt. De mensibus Iulij, Augusti, & Septembris uiguit grauis controuersia inter Carolum Borromeum ex Cardinalibus sanctæ Ro. Ecclesiæ, & Archiepiscopum Mediolani, eiusq; Vicarium Io. Stephanũ Beluisium ex una, & Aloysium de Rechezeno Cõmendatarium Castiliæ Rectorem, & Pręsidem Excelsi Senatus, & supremum Cancellarium, & Camillum Cathaneum uindicem generalem criminum in dominio Mediolani, & alios ibi Magistratus Regios ex altera pro cõseruanda eorum iurisdictione ob litem motã ad officium Archiepãle per Moniales diui Michaelis in uico Gallarati Ducatus Mediolanensis aduersus Franciscum Restam pro nõnullis bonis, quæ Moniales prętẽderent earum monesterio debere dimitti per Restam, Rectore, Pręside, Cancellario. & Vindice ob id excõmunicatis per Borromeũ, & per ipsos ab eius excommunicatione interposita appellatione ad Sanctissimam Sedem Apostolicam, destinato ob id Romã Politonio Mediabarba patritio Papiense, & I. C. & Regio Senatore eruditiss. & ibi mortuo, & multis alijs utrinque

factis

factis, tandem sedata fuit. Et die mercurij decima mensis Augusti Io. Baptista Gaudetius Ferrariensis super foro Capitanei uiuus combustus fuit ob heresim, in quam, dũ esset ex religiosis Heremitarum de obseruantia diui Augustini inciderat, & cum mox ab illa resipuisset ab ea absolutus fuerat, & deinde relicta religione in illã relapsus uagatus fuerat, & iuerat Genepram asillum hereticorum, & ibi ducta uxore, illic, & in Gallia transalpina concionatus fuerat aduersus religionem christianã, & mox assumpto habitu clericali docuerat litteras gramaticales in oppido Brixelli, ubi captus fuerat, & illinc ductus Cremonã in manus ibi heresis Inquisitoris, & per ipsum aduersus illum instructo processu condemnatus per iudices illius supremos in Vrbe, & in mane diei mercurij precedentis solemniter degradatus per Nicolaum Sfondratum illic Episcopum assistentibus abbatibus Canonicorum Regularium monesterij diui Petri, & Monachorũ Montis Oliueti residentium in ædibus diui Laurentij ipsius ciuitatis, & innumerabilibus ibi incolis. In Olandia mense Ianuario Louanium propinquum Occeano, & flumini Mosæ inundatum fuit ab illorum aquis preter modum auctis. Apparuit stella crinita horribilis in piscibus circa ultimã partem. In Gallia cisalpina ex nimio, & diuturno frigore hyemalis, & uerni temporis plerisq; agri Cremonensis, & Insubriæ uitibus arefactis, & ex reliquis, dum tota die quinta decima Iunij, qua deflorescerent, pluuiæ cecidérint racemis madefactis, & granis ab eis productis ferè omnibus uitiatis, & mox effluxis, & dum florerent segetes ex frequentibus caliginibus cõtaminatis granis, quæ ex eis fuerant producta, tum corruptis, tum diminutis successit uini, & grani grauis penuria, quæ durauit in annum sequentem, & donec eo facta fuerit granorum, &

uuarum

uiarum collectio.

Anno subsequuto Cremonæ prętore Marco Antonio Aresio Mediolanense I. C. & Sen. Regio in Gallia belgica Ludouicus Comes de Nasau, & Ioannes fratres principis Aurentiorum ducis suprémi rebellium ibi, & in Germania inferiori supposita Regi Hispaniæ per illos obsessa, & occupata ciuitate Mendelburgi maritima Zelandiæ, dum ibi nō esset annona, & Hispanienses annonā, ac opem ipsi ferre mari nixi fuerint, et nec potuerint impediti procella illinc militibus, qui erant ad eius pręsidium dimissis corū armis, et bonis pręter ipsorum ducem supremum, et non nullos alios cōmutandos cum captiuis, quos Hispanięses pęnes se ex illis habebant, et data uenia ibi incolis sibi cōcessis eorum bonis non mercantilibus, irrumperunt unà cum Christophoro, & fratre ex filijs Comitis Pallatini, et multis alijs proceribus, et tribus millibus equestribus, et circiter octo millibus pedestrib. tum Gallis, tum Flaminghis, tum Germanis, tum Anglis, tum Scotis illorum superstitionis, & ex Zelādia, Geldria, et Olandia multis alijs quoque occupatis illinc irruerunt in Brambantiam, et ibi intercepto Septemburgo, eiusq; , et ipsius totius regionis agris ferro, igni, et prędæ expositis, dum intenderent occupare proditione arcem Antuerpiæ, et multa alia ex ea inclinantium in illorum impium uotū, secum coniunctis multis alijs equestribus, et pedestribus ex illis secum confęderatis die decima Februarij obsederūt ciuitatem Traiecti inferioris, uulgo Mastricci propinquū flumini Mosæ, et cum patefactis coniurationibus, et aliquibus ex earum conscijs carceratis, tercentum Hispani, et sex centum Valenses pedestres, et quatuor centum equestres Santio de Auilla Hispano procere ductore illuc, ut ei opem ferrēt accederent, et per eos Septemburgio, et aliquibus alijs 1574

per

per rebelles occupatis recuperatis, & mox secum iunctis alijs in eorū subsidiū destinatis per Aloysium Rechezenū Cōmendatarium maiorem Castiliæ, & dum nauigia in flumine Mosæ existentia, ne illud ipsis coniungerent, rebelles, ac socij illinc abducerent, & ipsi ad id impediendū eis occurrerint, utrinq; facto prælio succubuerint ex illis occubentibus circiter sex centum, & multis alijs uulneratis, et in auxilium Hispaniensium superuentis alijs bis millibus Hispanis Gonzale de Buccamonte, et Mondragone ducibus ex Olandia cum nonnullis cohortibus Valensiū ex illis, qui erant ad præsidium Brusellarum, Louanij, et Filimontis, et equestribus armatis archebusijs procere Samburgo duce, et turma Burgondionum, et alijs uelitū Ioanne Baptista de Monte, & Ferrarolorum Bernardino de Mendocia, & alijs Bernardo de Toledo ducibus cum alijs nobilibus, & strenuis uiris, rebelles, et socios, dum, ut occuparent aliquas urbes Geldriæ, et se unirent alijs, quos secum habebat princeps Aurentiorum, dimisso Mastriccio illinc motis castris abijssent, Hispaniēses tum flumine conscensis nauigijs, tum terris secus alterā ipsius ripā insecuti sunt, et cum peruenissent ad ciuitatē Mucchi Ducatus Cliuensis ibi traiecto flumine profecti ad ciuitatem Grauij Geldriæ suppositam Regi Hispaniæ, et ibi secū cōiuncto procere Foergo illic rectore copijs suis die quarta decima Aprilis ibidem cum eis, licet numerosioribus facto aliquo temporis spacio prælio illos fuderunt ex eis occisis circiter quinq; millib. pedestribus, & mille quinq; centum equestribus unà cum Christophoro filio comitis Pallatini, & multis alijs uulneratis cum filio maiori natu principis Aurentiorum, & alijs captiuatis Ludouico, et Ioanne illorū ducibus ex fuga prolapsis post se dimissis triginta septem uexillis, ex Hispaniensibus tantum desyde-

ratis

ratis quadraginta, & centū quinquaginta uulneratis ex gratia magis diuina, quàm arte humana, & reliqui cum nullum diutius habuerint ſtypendium recuſarunt, niſi eo habito ulterius militare, & ingreſſi Antuerpiā, & domos ibi incolarum ipſos cōpulerunt ſibi præſtare uictum lautum, eiſq; ob id per ipſos numeratis aureis quinq; centū millibus in hoſtes Zelandiam occupantes progreſsi ſunt, & qui interim uires auxerant, & eos Hiſpaniēſes, ubi proſecuti fuiſſent uictoriā, delere potuiſſent. Carolo Maximiliano Galliæ Rege, dū opera ibi tumultuariorum fuerit faſſinatus annorum circiter triginta quinq;, & regni ſui quarto decimo ad finem Maij mortuo dimiſſa unica filia annicula ex Iſabella Auſtriaca uxore, Alexander frater ſuus, qui ſibi aſſumpto nomine patris fuit nominatus Henricus tertius ei ſucceſſit, & habito nuntio mortis fraternæ ex Cancrouia Poloniæ ubi eius Rex die uigeſima prima Februarij ſolemniter coronatus fuerat, clam nocte intempeſta equis uelocibus ad id paratis paucis comitatus properauit in Auſtriam ad Maximilianum Cæſarem, & Rodulpho, & Herneſte eius filijs ſibi, dum præſenſiſſent eius aduentum, occurrentibus cum multis eorum aulicis, & nobilibus perductus fuit Viennam, & ſummo cum honore, & gaudio ibi receptus per Cæſarem, cum eo moram habuit multis diebus, & illinc abijt Venetias, & poſtquam ibi ſubſtiterit nōnullis diebus ſibi illic præſtito per Venetos omni genere honoris, & lætitiæ cū Emanuel Sabaudie, & Hercules Ferrariæ Duces ex ſuis propinquis, & multi Reguli, proceres, & nobiles Gallici ex eius adhærentibus illuc applicuiſſent, cum eis acceſsit Ferrariam, & mox Mantuam, ubi cum per ibi Duces fuerit receptus ſummo cū honore, & gaudio, inde diuertit Cremonā die octaua Auguſti nauigio per flumen Padi ſiniſtro curſu, & die de-
 cima

cima audita missa celebrata in ecclesia ibi parochiali, & collegiata diuæ Agathæ per Cæsarem de Moronibus ex eius Canonicis ad oppidū Fontanellæ, & sequente Modoetiam, & alia die Vercellas deductus fuit multa cum pompa, & lętitia per Antonium Guzmanū, Marchionem Ayamontis, & in dominio Mediolani Gubernatorem supremum pro Rege Hispaniæ, ex eius ordine, & sumptu ubiq; per dominium ipsum comitatus omnibus ferè eius regulis, & nobilibus, ac militibus equestribus, & ex Vercellis mox p Emanuelem Ducem Sabaudiæ, ac suos nobiles, & purpuratos, ac milites ductus Taurinum Galliæ subalpinę Metropolim, eiusq; sedem, ubi, dum cum eo, qui aduersus ipsam usus fuerit omni genere honoris, & lętitiæ interdiu moram fecerit illinc ab eodem habitis suis copijs equestriū, & pedestriū, quibus posset rebelles, ubi ei iter in Regnum suum impedire tentassent, iuit Lugdunum, & ibi degens cum Catharina matre, Alexandro fratre, & Henrico Alibreto Rege Nauarriæ sororio ipsius, ac alijs proceribus Gallis sibi fidelibus, affectansq; quoscunq; Regni sui incolas Rom. ecclesiæ, ac sibi adherere ex ipsius naturali mansuetudine, ac consilio procerū suorum die decima Septembris illic, & ubiq; in eo Regno publicatis, & propositis palàm ędictis, obtulit quibuscunque, qui deffecissent à religione christiana, & fide Regū ipsius pręcessorum, & ad eam, & se reuerterentur ueniam concedere, & in sui gratiam recipere, & Regulo Memorantij, dum ad eum Lugdunū iuisset iusso ibi carcerari, & regulo Damuillæ exautorato admnistratione Tholosæ, quā habebat, illinc cum fratribus in Germaniam prolapso, paucisq;, & præsertim ex iunioribus tumultuarijs ad eum, & religionem Christianā reuersis, coacto multo exercitu, eoq; tripartito aduersus illos in Gallia Narbonenese Delphinatu,

phinatu, & Tholosis degentes transiuit, ut illos armis ad pristinā sanitatem compelleret. Selimus Turcarū Imperator cū Venetis die quarta decima Ianuarij confirmata amicitia eis dimisso Despoto oppido Illirij, & per ipsos illi agro Iaderense, pręter q̄ propè ciuitatē ꝑ bis mille passus, & proditione secū inita ꝑ Oldroaldinū, & Fabiū de Gorlis Rauēnaten. & nōnullos alios, qui erant ꝑ ecclesia Ro. ad pręsidium Anconæ, quæ per illos debebat prodi Turcis, in lucem prodita de mense Aprilis, proditoribusq; Romā cōductis, & cū eam fassi fuerint, ultimo supplicio affectis, destinauit in Africam classem nauigiorum ducentū octuaginta quatuor onustam annona, materie bellica, ac multa copia lanæ, ac bombicis ad usum aggerum, & multis copijs militaribus Occhiali archipyrata Calabro perfidissimo fidei christianæ proditore, suprēmo rectore, & Piali Gręco magistro militum suorum Europeorum ductore, ex Gręcia per mare Ionium, Siculum, & Africum, & ibi secū cōiunctis ultra centū millia Numidis partium suarū die quarta decima Iulij obsesso Tuneto cū propugnaculo Guletæ illic in stagnis maritimis uallato triplici muro lato, & intus aggeribus cum octo alijs propugnaculis ad eius latera, & frontes, ac arce inexpugnabili ex lateribus coctis, & calce, ac duro silice, & saxo ad eius pręsidium degentibus circiter mille septē centum Hispanis, & Italis impigerimis cū multa copia annonæ, ac materiei bellicæ, sępiusq; oppugnato, tormentisuè bellicis apertis, & ferè dirutis duobus muris, nullo eis resistente ex ignauia, seu magis, ut creditū fuit perfidia Petri Pontiscaralij ibi rectoris, & supremi ducis Hispani, die secunda Augusti eo potitus fuit, ipsoq; solo æquato, ac militibus ibi ad pręsidium impositis se Turcis permittētibus captiuatis, & aliquibus ex eis necatis, alioq; propugnaculo illuc propè, &

inter Guletam, ac Tunetum, & ad eorum tutelam de recenti erecto obsesso, ac expugnato die quarta decima Septemb. militibus, qui ibi erant ad pręsidiū, Italis Gabriele Cerpelono, & Pagano Doria, ducibus uiriliter resistentibus, & ex eis multis occisis, & multis uulneratis, multisq; alijs captiuatis cum Cerpelono tribus uulneribus pillulis plumbeis confosso, eiusq; filio adolescētulo coram eo inhumaniter decapitato, Doria autem, dum nonnullorum Numidarū fidei se permisisset, per illos trucidato, eiusq; capite absciso pręsentato Piali Turcarum supremo duci, omnibusq; captiuis super classe impositis, & ibi turpiter alligatis cathenis, eaq; iam recepto, & munito congruo præsidio Tuneto, conscensa, & datis uelis uersus Siciliam, ut confligeret cum Hispanienses stantes ibi in portibus maritimis Ioanne Austriaco eius supremo pręfecto, ut se accingeret ad opem Guletæ, eiusq; propugnaculi, sed discorde cū Andrea Doria Rectore triremium Genuensiū, & fratre Pagani, & Marchione Sanctæ Crucis rectore triremium Neapolitanarum, & nōnullis ex Hispanis Siciliæ præsidijs pręposítis consentientibus cum Turcis, & nec sibi data copia pugnæ regressa Byzantium incolumi, & uictrice, ex eius tamē nauarchis nautis, ac Numidis, tum ferro, tum peste, tum alijs morbis desyderatis quamplurimis, & Selimo pręsentatis portu Carrario paulo post ex humanis sublato, & Cerpelono, & alijs captiuis christiani nominis, ibi diuersis in locis carceratis, ingenti lętitia fuit affectus, subortoq; nō multo post incēdio in eius pallatio Byzantij, quo consumpta remanserint bona ualoris aureorum circiter ducentum millium, ex humanis sublatus die decima Decembris anni Imperij ipsius septimi, & mēsis tertij, & ætatis quinquagesimi primi, Amuratesq; eius primogenitus annorū circiter uiginti quinq; illi successit

ipsius

ipsius iussu strangulatis duobus fratribus, ac totidem nepotibus. Venetijs die quarta decima Maij, dum Ludouicus Morosinus ibi Dux conuocatis quàmplurimis Senatoribus, Patricijs, ac nobilibus Venetis amicis suis ad epulum solemne paratum ob memoriam eius dignitatis, ad quam ascitus fuerit ea die anno 1570. in ædibus pallatij eius residentiæ cōtiguis ędibus ecclesiæ diui Marci numinis tutelaris Venetorū, in quibus exerceantur omnes ferè Magistratus, & habeantur Comitia, & repositum est ærarium Venetorum, suborto incendio, earum, & diui Marci magna pars remansit combusta, & die uigesima, & diebus sequentibus, dum de more fierent nūdinę, super foro ibi maiori propinquo eis ędibus, ac stagno maritimo ex alio incendio causato, ut suspicatum fuit, arte hominis, quàmplures ibi quoq; tabernæ, cum mercibus, ac alijs bonis, quæ erant in eis, pretij immensi, consumptæ fuerunt multo dominorum suorum damno, & dolore, & ibi incolarum metu, eorūq;, & quorumcunq; aliorum ingenti stupore prodigio aliquo sinistro concepto de Republica Veneta in eius pernitiem. Ad principiū quoq; Septemb. ex multis, & frequentibus pluuijs superuentis, mare, ac Pado, & alijs fluminibus, & torrentibus Italiæ preter modum auctis, eis adiacentia ab eorum aquis inundata fuerunt, damno quoq; ingenti ibi accolarum.

Anno Millesimo Quingentesimo septuagesimo quinto 1575
ab ortu dominico Cremonæ adhuc pretore Marco Antonio Aresio celebrato Iubileo annorū uiginti quinq; apertis instrumentis aureis, & argenteis ad id aptis die prima Ianuarij in mane per sum. Pont. Vicecanzellarium, & Decanum, & episcopum Portuensem, & Cardinales Sanctissimæ Ro. ecclesiæ, etiam ope nonnullorum aliorum ipsius Cardinalium duabus portis constructis; & obturatis ad

utrunq; latus portarum anteriorũ ecclesiarum B. Mariæ Virg. Maioris nuncupatæ, & diuorum Apostolorũ Petri, & Pauli, & Ioannis Lateranensis etiam nuncupati, & die ultima Decembris obturatis, quo Iubileo concessa fuit remissio, & Indulgentia peccatorum, tam quo ad culpam, quàm ad pœnam in quam fuisset incursum, qui illa confessi fuissent contrito corde Sacerdoti idoneo, & de illis pœnituissent, ac proposuissent ab illis se abstinere in futurum gratia tamen omnipotẽtis Dei, ac uisitassent diebus ad id statutis eo anno ipsas ecclesias, illic effusis precibus ad omnipotentem, & optimũ Deum per ingentia merita Passionis, & Crucis unigeniti D. N. Iesu Christi, ac plurima suæ matris Mariæ Virg. ac multa diuorum Apostolorum, Discipulorum, Euangelistarum, Martyrum, Confessorum, Virginum, & Viduarum ipsius, pro conseruatione, & augmento suæ religionis, & Fidei, ac sanctissimæ Ecclesiæ, & sedis Apostolicæ, & Catholicæ, eiusq; inimicorum extinctione, & extirpatione hæresum aduersus eã uigentium, & unione, & pace, ac conseruatione Regum, ac Principum, ac totius populi sui eius preciosissimo sanguine redempti, cõmutatis captiuis alicuius dignitatis, quos Sum. Pont. Rex Hispaniæ, & Veneti penes se habebant ex Turcis cum Gabriele Cerpelono, & patricijs Venetis, & alijs, qui erant penes Turcarũ Imperatorẽ, & utrinq; dimissis. Maximilianus Secundus Cæsar indixit, & habuit comitia de mẽse Octobris cum plerisq; Electorib. ac Principibus, & reliquorum, & Ciuitatum liberarũ Germaniæ, legatis Ratisbonæ Vindiletiæ; ubi per ipsos electus fuit eorũ, ac Romanorũ Rex die uigesima septima Rodulphus primogenitus suus illic existens secum, ac cum matre, & fratribus, & Carolo, & Ferdinando patruis suis, & mox ductus Aquisgranũ Olandiæ di martis prima Nouemb. & solem-

nitatis

nitatis Omnium Sanctorum insignitus fuit ibi corona per Archiepiscopum Moguntinũ assistentibus Treuerense, & Coloniense etiam Archiepiscopis. Philippus Hispaniæ Rex mortuo filio Carolo suo infante ex Anna Austriaca eius quarta uxore die sabbati nono Iulij ex ea die martis duodecima subsecuta alium suscepit nominatum in baptismate, et Carolum, & cum ex Belgis, & Batauis & alijs finitimis sibi suppositis multis urbibus, & oppidis receptis, & aliquibus euersis ex eis, quæ ab ipso defecissent ad rebelles religionis, & fidei Christianæ, & Sanctissimæ Ro. & Catholicæ ecclesiæ, ac suos, & ex illis plurimis occisis ipsos fere in ius suum compulisset, obtulissetq; sibi supplices in gratiam sui recipere modo sanctissimæ Ro. ecclesiæ, & suas obseruassent leges, & utrinq; ob id datis obsidibus, & electis arbitris ad firmãdas leges ipsas, illiq; recusassent licitis, & honestis adherere, impiamue tamen deserere, & quamplurimis ducibus, & militibus gregarijs Hispaniẽsiũ legionũ, quibus illos bello insequebatur extinctis tum morbo, tum ferro alios in eorum supplementum cũ pecunia ex Hispania transmisit, & ex Germanis suas partes sequentibus ad eius stypendium conductis aduersus rebelles ipsos bellum prosequutus fuit, & cum res sibi felici marte succederent Aloysio Rechezeno Commendatario maiori Castilię ibi ipsius uicario, & duce supremo, & Chiapino Vitelio procere Rom. & nonnullis alijs ducibus suis ex humanis sublatis res ipsæ tępuerunt, & declinarunt. Et Hispani ob stypendiũ sibi non solutum tumultuarunt, & militare recusarunt aduersus rebelles, qui sibi data pecunia, & promisso auxilio ꝑ Reginam Angliæ inhiantem occupare Zelandiam ex ea regione Regi suppositam, & Angliæ propinquam audatiores facti sunt, illorumq; res fuit aucta. Instituta fuit Cremonæ sodalitas nominis Dei

inchoata in Hiſpania autore Didaco de Venoſo eximio Theologo, & Concionatore Hiſpano ex Religioſis Diui Pauli ordinis Predicatorũ diui Dominici, & mox Romæ, & deinde in multis alijs Ciuitatibus Italiæ, ad prohibendum blasfemias, periuria, & illicita iuramenta, cui ſum. Pont. Pius Quartus conceſſit multa indulta, & priuilegia ſibi electa eccleſia diui Iacobi ipſius Ciuitatis pro eorum congregatione. Et Rex ad occurrendum quoq; ne claſſe Turcarum Siculi, Calabri, Apuli, & alij finitimi etiam ſibi ſubditi in Itália, & ęquites Melitenſes infeſtarentur illuc ex Hiſpania deſtinauit Ioannem Auſtriacũ fratrem ſuum de menſe Maij ſuper claſſe ſex millibus Hiſpanis, eisq; additis quatuordecim millibus Germanis ad ſui ſtypendiũ conductis, & in ipſius dominiũ Mediolani appulſis, & ſex millibus Italis illic cõſcriptis & eis, & alijs Hiſpanis, & Germanis, & alijs Italis, quos in Italia ad ſui tutelam habebat eam iuſſit tueri ab infidelibus, ſed fame dura, & dira peſte infeſtati Byzantij, & in Thratia quieuerunt. Die ſeptima Septembris hora ſexta, & minutis quinquaginta tribus Venetijs ex hebrea natus eſt infans bicorporeus, capitibus, & cruribus annexis abſq; pudibundis, ſolo lumine in uentre inſtar umbilici ꝓ emittẽdis excrementis, & obijt infra biduum extinctus, ut creditum fuit, per hebreos ibi habitantes ad euitandũ damna, quæ illis portendi timuerunt inter illos ſuſcitato nouo propheta, q̃ illos decepturus foret. Nocte pręcedente diem duodecimã Octobris uehemente turbine uentorũ ab occaſu ſuborto Byzãtij, & in eius agro cecidit multa copia niuis, quæ ſupercreſſa fuit ſolum ibi uncijs ſex, & inter fauces Egei, & Boſphori maris inter Philopopolim, & Byzantiũ ducentum naues, & aliæ ſex maiores ſuper quibus erant ſeptuaginta millia ſextaria frumenti, & multa copia uini, quæ conduceban-

tur.

tur Byzantium ad ibi incolarum lęniendam famem durã, obrutæ remanserunt cum nautis, & alijs, qui erant super eis, inter quos fuerunt decem, & octo millia captiuorum christiani nominis, & uigintitres triremes in armamentario Byzantij, ac ibi circiter ducentum domus magnificæ, & multa alia ædificia cum multis tabernis assidijs corruerunt, ex quorum ruina quàmplurimi oppressi fuerunt, & pleriq; perierunt multo ibi incolarũ superstitum stupore ex uirtute omnipotẽtis Dei ad reprimendum immanem sęuitiem, & audatiam Turcarũ, ibi, & in tota illa regione, ac Orientali, & Meridionali, & etiam aliqua parte Occidentali, & Septemptrionali dominantium, ac immenso illorum Imperatoris damno, ac dolore. Et nocte pręcedente diem septimã Ianuarij culmen sublime pallatij marmorei Brixiæ, & omnium Italiæ speciosissimi constractum laminis plumbeis cõflagrauit ex igne, qui à cœlo descenderit, ut creditũ fuit. Et de mense Augusti cecidit grãdo in agris Mandalphi Ducatus Vrbini in Vmbria, cuius grana fuerunt libræ circiter unius, & quibus graue damnum illatum fuit fructibus tunc ibi pendentibus. Et die decima septima Nouembris auditus fuit terremotus Ferrarię. Et Tridenti, & in uallibus ibi propinquis, & Rhetorum, Romæ, Venetijs, Messanæ, Mantuæ, & multis alijs in ciuitatibus, & municipijs, uicis, & pagis Italiæ plurimi ex epydimiæ obierunt, & annonæ fuit mediocritas. Et Paulus Fossa I. C. Cremonensis decessit Mediolani, ibi, & in uniuerso eius statu criminum Quæsitor generalis.

Anno proximo Cremonæ prętore iterũ Camillo Porro Mediolanense I. C. Reg. Senatore, procurantibus Reuerendissimo Carolo Borromeo presbytero Cardinale, & Archiepo Mediolani, & Venerabili Nicolão Sfondrato Episcopo Cremonæ, & quàmpluribus alijs Vener. Pręsulibus 1576

libus ciuitatum Italiæ ad placandam iram omnipotentis Dei imminentem populo Christiano ob eius grauia peccata, & pro salute animarum suorum subditorū, & ne ipsi, qui anno præcedēte tum ratione ætatis, tum infirmitatis, tum aliorum impedimentorum Romam accedere nequiuerint pro consequenda Indulgentia Iubilei tunc ibi celebrati, carerent eo salutifero beneficio, Summ. Pont. concessit omnibus, & singulis utriusq; sexus eorum subditis, & in ipsorū Episcopatu existentibus uerè pœnitentibus, & confessis, & puro corde uisitantibus usque ad octauam Paschatis Resurrectionis Dominicæ huius anni ecclesias per ipsos deputandas diebus quindecim continuis, uel interpollatis, etiam diminuendis per ipsos, seu eorum generales Vicarios infirmis, & alijs impeditis aliquo legitimo impedimento, temporum, rerum, locorum, & personarū qualitate pensata, & super eis alijs opportunis remedijs adhibitis, & singula uice quinquies recitantibus orationē Dominicam, & salutationem Angelicam orando omnipotentem, & misericordem Deum pro christianorum, & Principum suorum unione, hæresum extirpatione, sanctissimæq; matris ecclesiæ exaltatione, Plenariam eiusdem Iubilei oīum peccatorum suorum Indulgētiam, & Remissionem perinde ac si anno ipso Iubilei ecclesias Romæ pro eo deputatas statutis ad id diebus ꝑsonaliter uisitassent, concessa quoq; facultate unicuiq; eorū eligendi presbyterum sæcularem, uel cuiusuis ordinis regularem ab ordinarijs approbatum, cui confiteri possent eorum peccata, ipsis diligenter per eos auditis data authoritate per ipsos eis iniuncta pœnitentia salutari absoluendi ab illis quantumcunq; grauibus, & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & quæ fuissent comprehensa in bulla consueta publicari in die cœnæ Domini, Cremonæ deputatis ad

eas

eas orationes recitãdas ecclesijs Cathedrali, & parochialibus Diuorum Michaelis, ac Lucæ cultæ per Religiosos ordinis de obseruantia diui Frãcisci, & Bartholomei cultę per Religiosos ordinis Carmelitarum Sanctissimæ Mariæ Virginis etiam de obseruantia, ferè omnes ibi christianæ Religionis, & qui domi fuerunt cuiuscunq; sexus, dignitatis, status, ordinis, conditionis, & ætatis etiã decrepitæ, debilis, & infirmæ per ipsos contrito corde, confessis peccatis, & assumpto tempore opportuno saluberrimo Sacramento Eucharistiæ, & factis ieiunijs, & indigentibus, ac locis pijs datis elemosinis, & factis alijs bonis operibus per plurimos, uisitatis ipsis ecclesijs tam tempore diei, q̃ noctis, & ferè continuò, & etiam unitim, sępe ipsos associante eo Ven. Ep̃o Sfondrato, & crebro pedibus nudis, imaginem D. N. Iesu Christi cruci affixi coram eo semper allata hoc diuinum, & saluberrimum acceperunt Iubileũ, & quàmplurimi ex oppidis, uicis, ac pagis eius Diocesis turmatim, & uicatim confluxerunt, durante eo tempore Iubilei in ipsam ciuitatem, ad eas ecclesias cum ipsorum mulieribus, puellis, pueris, disciplinis, religiosis, & presbyteris, uexillis, & signis uenerandæ Crucis ecclesiarum suarum eos pręcedentibus summa cum iubilatione canendo dum irent lætanias, antiphonas, & hymnos in honorem Dei, & ad implorandum eius misericordiam uersus ipsos, & alios Christicolas, & in ipsis ecclesijs recitatis eis oratione Dominicali, & Salutatione Angelica ad cõsequendum hoc donum saluberrimũ Iubilei, mox prorogati per eundem Ven. Episcopum ex authoritate per Sum. Pont. sibi, & ad eius intercessionem concessa per triginta dies, pręstito eis Diocesanis, cum pernoctarint in ciuitate, per ciues hospicio, cibo, & potu lautè, & hylari fronte in eorum domibus, & reliqui ferè Diocesani tam citra, quàm

ultra

ultrà flumen Padi eadem pompa quoq; concurrissent ad ipsas ecclesias pro assequenda hac Indulgentia, nisi eis prohibitum fuisset per Præfectos Sanitatis ipsius ciuitatis metu pestis sęuientis Venetijs, Pataiuj, & Mantuæ, & in multis alijs municipijs, Vicis, & pagis Italiæ, ad quam arcendam à Cremonensibus ipsemet Ven. Episcopus Sfondratus apud Summ. Pont. obtinere procurauit, ut obtinuit, dari aliam similem peccatorum Indulgentiam usq; ad finem ipsius anni eis Cremonensibus etiam confessis, & contritis, uisitantibusq; easdem ecclesias per alios dies quindecim, uel ad minus tempus limitandum (ut pręfertu r.) & ibi recitantibus quinquies easdem orationem Dominicalem, & alSutationě Angelicam, & rogantibus etiam omnipotẽtem Deum pro auersione pestis ab eis, & per ipsum Ven. Episcopum durantibus temporibus earum Indulgentiarum factis sępius rogationibus generalibus, & publicis, eundo ab ipsa ecclesia cathedrali ad eas alias ecclesias, & illinc ad ipsam ecclesiam cathedralẽ pręcedentibus uexillo rubeo, in quo sit picta imago B. M. V. cùm cruce alba, & signis Ven. crucis eiusdem ecclesiæ, puellis, & pueris eruditis in articulis, & pręceptis religionis christianæ circiter quatuor millibus, cum multis uiris, & mulieribus eos regentibus, ac aliter, Orphanis, disciplinis religiosis ordinum Iesuatorum, Seruorum, & Carmelitarum Sanctissimę Mariæ Virg. Heremitarum diui Augustini de obseruantia, Minorum conuentualium, & Capucinorum, ac tertij, & quarti diui Francisci, Prędicatorũ diui Dominici etiam de obseruantia, Humiliatorum, & montis Oliueti conuentualium diui Benedicti, & Canonicorum regularium diui Augustini, presbyteris, capelanis, parochis ipsius ciuitatis, canonicis secularibus diuæ Agathæ unà cum clericis ipsius Seminerij, Mansonarijs, &

musicis

musicis ipsius ecclesiæ, unà cum eis puellis, pueris, & orphanis, & aliquibus ex disciplinis, religiosis, & presbyteris lætanias, & aliquas antiphonas; aliquosq; hymnos, & psalmos proferentibus ad impetrandam misericordiam diuinam, secum allatis in urnis, ac uasculis æreis, cristallinis, & alius materiei deauratis, & argentatis capitibus diuorum Hymerij, Homoboni Cremonensium protectorum, Arealdi, & ex ligno sanctissimæ Crucis, cui affixum fuit corpus D. N. Iesu Christi, & ex ossibus, membris, & reliquijs Diuæ Mariæ, ac aliquorum Apostolorum, Discipulorum, Euangelistarum, Martirum, Confessorum, & Sanctarum Virginum, quæ asseruantur in sacello dicato diuo Io. Baptistæ in eadem ecclesia cathedrali, & mox succedentibus Canonicis cum Archipresbytero, Archidiacono, Decano, & Prepósito, & alijs prelatis eiusdem ecclesiæ, & ipso Ven. Episcopo incedente pedibus nudis coram se habente honorandissimam imaginem D. N. Iesu Christi cruci affixi, eum subsequentibus multis alijs prelatis, I. Consultis, & alijs uiris, & mulieribus nobilibus, & plebeis, & sępe magistratibus ipsius ciuitatis, inter eos disciplinos existentibus ex eorum quinque ordinibus, seu scolis durãte hoc Iubileo inchoatis, ex quibus unus ordo fuerit indutus Silicio cum cruribus nudis, conductis mox pro eorum Cõgregatione domibus pęnes ecclesiam diui Gregorij ibi nonstructo sacello sub titulo diui Pauli primi heremitæ, alius ueste linea albi coloris, & alius ueste lata telæ sancti galli cuncupatæ, cum uenerabili signo sanctissimæ crucis coloris albi habente circulum coloris uiridis ad latus dextrum eis insuto sub uexillo sericeo etiam coloris nigri habente, & huiusmodi signum crucis, ac dyadema cum hoc uersiculo, Egredimini, & uidete dyademã quo coronauit eum Mater sua, & alius aurificum etiam

huius-

huiusmodi indusio cum insigni cranei ad latus sinistrum, & partem posteriorem, & duorum ossium mortuorum ad latus dextrum, & eorum partẽ anteriorẽ insito eis, & capite etiam mortui fabricato in manibus allato per eos; & alius indutus tela canapis albi, quinq; alijs scolis, quæ ante forent, una scilicet sub titulo Christi Resurgentis incedens induta indusio telæ coloris albi, cum signaculo crucis super sumitate capitis ei insuto, & diui Michaelis ad latus sinistrum, mox anno sequente in colorem rubeum cõmutati, cum signaculo sanctiss. Trinitatis ad latus sinistrũ, & alia sub titulo Christi ad columnam flagellati incedens induta indusio telæ coloris cerulei ab eorũ capite usq; ad tibias cum signaculo Christi columnæ alligati insuto ad latus sinistrum, & qui disciplini eorũ ordinum, dum eunt ad Rogationes, incedunt bini seriatim cum scuticis ferreis in manibus eorum terga enudata percutiẽdo usq; ad effusionem sanguinis, pręallatis eorum uexillis, & insignibus Christi Colũnæ alligati, & Resurgentis, & alia sanctæ Crucis sibi recẽter assumpto uocabulo diui Marcelli sum. Pont. & martyris incedẽs induta modo pręmisso indusio telæ coloris subnigri cum linea à parte anteriori, & posteriori, & signaculo crucis rubeæ ad latus dextrum, & in sumitate capitis insuto, & dum ipsi omnes reuersi fuissent in ecclesiam cathedralem, per Ven. Episcopum eis data solemni, & diuina benedictione, & uisitatis quoq; per plerosq; ibi incolas singulis quadraginta horis aliqua ex ecclesijs ipsius ciuitatis, & recitatis quoq; oratione Dominicali, & Salutatione Angelica ad sacratissimum Sacramentum Eucharistiæ ibi existens pro consequenda indulgentia eis data per eundem Ven. Episcopum, & eiã uisitantibus aliquam aliam ecclesiam pręfixis diebus per eũ, & ibi recitantibus pręmemoratas orationem Dominicalem,

lem,

lem, & Salutationem Angelicam sincero, ac puro corde. Et nisi per sanctissimum, & œnomicum Concilium Tridentinum cōstitutio utilis, & laudabilis renouata fuisset, qua sancitū fuit Ven. Epos, prelatos, & alios presbyteros habētes dignitates, ac beneficia ab ecclesia, in eis debere residere, hæc & multa alia facta ad decus, & salutem animarum populi christiani, nunquam equidem procurata, ac facta fuissent. Maximilianus Secundus Austriacus Cæsar occupato per Stephanum Batorium Trāsiluanum regno Poloniæ ducta uxore Isabella filia Sigismondi olim ibi Regis maturæ ætatis, & Maximiliano collato per plerosque prelatos, & proceres Polonos, ac Lithuanos pro habendo auxilium ad illud uendicandum ab Electoribus, principibus, & ciuitatibus liberis Germaniæ, & alius populi Christiani, habuit comitia Ratisbonæ cum Ioanne Morono Cardinale, & legato Apostolico, & eorū legatis, & cum nimis tardi fuerint ad ei consentiendum, ex graui cordis dolore febre causata, & morbo calculi nulla alia re memorabili gesta annorū quadraginta octo, & mensium trium, eiusq; electionis, & imperij duodecim & mensium trium, die martis nona mensis Nouemb. obijt superstitibus Rodulpho, Herneste, Alberto, Vincislao, Maximiliano, Mathia, & Ferdinando, & quatuor filiabus susceptis ex Maria Austriaca filia Caroli Augusti patrui sui, ex quibus in imperio ei successit primogenitus suus Rodulphus annorum uiginti septem, & Hernestes secundus genitus in Regno Vngariæ, & Albertus creatus fuit Cardinalis sanctissimæ Rom. Ecclesiæ, & Landislaus ex Equitibus Rhodiensibus, & Commendatarius Leonis in Castilia, ex eius filiabus nuptis Anna Hispaniæ regi, & Isabella Carolo Maximiliano olim regi Francorum. Cæsar Brumanus litteris Hebraicis, Græcis, & Latinis ualdè eruditus,

ditus, & I. C. Cremonensis, & natus ex Raphaele multæ doctrinæ, humilitatis, & dexteritatis, & cuius pater Mattheus etiam I. C. fuit, & Cæsar ipse ex cubicularibus sum. Pont. & anno pręcedente Romæ pręfuit annonæ, ex hoc sęculo etiam migrauit Neapoli, dum ibi oppressus graui animi ęgritudine amissa gratia sum. Pont. dum eius mentem arcanam scrutari tentarit, & ex ea familia etiam fuerunt Franciscus, & Iosephus pater, & filius I. C. & Ioseph fuit mirabilis, & uersatilis ingenij, & perspicacis, & profundæ memoriæ, & plusq̄ humanæ, & obijt anno 1539. pater autem 1512. Hispanienses Serisam, seu Sericiam ciuitatem Zelandiæ munitissimam occupatam per hæreticos, obsessamq; per Hispanienses ultra annū postquam princeps Aurentiorum hęreticorum dux ibi obsessis aliquot uicibus opem, & annonam tulerit illis tandem dura fame compulsis in potestatem suam redigerunt, ac diripuerunt, & mox recusarunt ulterius prosequi bellum aduersus hęreticos, & perdueles regios, nisi sibi soluto stypendio, quod eis deberi prętendebant, ingressiq; ipsam ciuitatem, & alias eius regionis Regi suppositas compulerunt ibi incolas illis dare uictum lautè, & soluere pecunias, & cursitantes eorum agros illinc prędas abigerunt, & incolæ his cōpulsi, ac irritati armis in illos arreptis eos cōpulerunt in ipsas ciuitates, quas obsederunt, & incolæ Bursellarum per eos carceratis ipsorū Rectoribus se uendicarunt in libertatem, & pro ea conseruanda ipsi, & alij earum regionum incolæ in ipsorū societatem acceperunt principem Aurentiorum, ipsiusq; sequaces conuentionibus utrinq; initis, & publicatis Gandauij die octaua Octobris, & dum Rex intenderet illos in sui gratiam recipere, eorumq; priuilegia cōfirmare, & ob id destinare ad ipsos Ioannem fratrem suum ex Italia in Hispaniam uocatum,

& pro-

& profectum, & Comes Agamonius filius Amorati profectus in Galliam ad ibi Regem propinquum ſuum, cum tentarit incitare in Regem Hiſpaniæ eius ſororium, & occupare regiones ipſas tumultuantibus, & indignatis in Hiſpanos ibi incolis, hęcq; recuſauerit facere Rex Galliæ, & regulus Zampegni rector Antuerpiæ pro Rege Hiſpaniæ, & ibi adminiſtratores Reip. & arcis pręfectus, & tribuni Hiſpanorum in ea degentium inuicem ſibi promiſiſſent Hiſpanos, & incolas ſe uiciſſim non moleſtaturos, & ubi Hiſpanorum hoſtes illuc iuiſſent Antuerpienſes illos nõ recepturos, & nec eis in Hiſpanos auxiliaturos, illucq; die tertia Nouembris in mane acceſſerit Agamonius pedeſtribus circiter duodecim millibus Valenſium, Germanorum, & Belgarũ ſub ſignis uiginti tribus procere Zamperio ſupremo duce, & equeſtribus octo centum ſub proceribus Zauareo, & Dauareo fratre principis Areſcotti, & procere Herbeſtano ſupremo duce Germanorum, ſecumq; ibi incolis iunctis arcem obſediſſet ad eius partem ciuitatem reſpicientem adductis quãplurimis ſaccis lana, & bombice plenis ad eam uallandam, & illic deinde aggeres terreni cum propugnaculis conſtruerentur ad prohibendum, ne illinc Hiſpani, & alij milites ad eius pręſidium degentes poſſent exire, & in eos ex tormentis bellicis diſploſis globis, & pilis ferreis, ac marmoreis ipſos ledere, & fame opprimerentur, & princeps Aurentiorũ alijs militibus ſuper nauigijs uiginti extra, & propè ipſam in flumine Scheldæ ei propinquo foret ad cuſtodiam, per Hiſpanos accerſitis alijs ex degentibus ad pręſidia Aloſti, & Liræ, & municipiorum circumuicinorum, & illuc pro fectis ex arce circa meridiem diei ſequentis ſumpto cibo, & potu in illos irrumperunt circiter bis mille ex eis cum mille quinq; centum Valẽſibus, & uelitibus circiter qua-

[illegible] in ſuis uexillis, & ex eo in impetu illinc in ciuitatem exoneratis tormentis bellicis, & conſertis manibus ad aggeres cum eorum cuſtodibus, & inde expulſis, proſecutaq; uictoria coniecto igne in ædes prętorias, eisq; & alijs illo accenſis ex ipſis circiter uiginti duo millia fuderunt ex illis quatuordecim millibus occiſis, & multis captiuatis cum Agamonio, ac Pluſconio, Dauareo, Zamperio, & Zampigno rectoribus, & Herbeſtano, dum illinc aufugeret in flumine ſubmerſo, & reliquis cum Aurantio, & ſuis ex fuga prolapſis Fliſingam, diripuerunt Antuerpiã per quatriduum exactis ab Italis, Hiſpanis, Luſitanis, & Germanis ibi aureis decem ſcutatis pro ſingulis centum ualoris bonorum ſuorum, Gallorum autem, & Anglorũ, & aliarum nationum mercatorum ibi degentium domibus depopulatis, & pręda ualoris immenſi ibi facta in arcem paucis ex ſuis amiſſis cũ pręda ipſa pedem retulerũt, & arcem annona muniuerũt, Ioanne Auſtriaco cũ Octauio Gonzaga, & alijs octo ex nobilibus Hiſpanis equis uelocibus ſępius mutatis ex Hiſpania per ibi Regem tranſmiſſo ad eos populos ſędandos per Galliam ad ipſos properante, & è Pariſijs appulſo Lucimburgum, & his auditis diffiſo illinc progredi, & mox dum Auguſtani, Norimberges, & Francofordienſes tranſmiſſis ad eum legatis ab ipſo requiſiuiſſent, ut uellet ſtatuere, ꝙ Hiſpani, qui forent in arce Antuerpiæ uterentur aliqua modeſtia in eorum mercatores ſibi reſtitutis ipſorũ mercibus, & bonis eis honeſta aliqua pęcunia dimiſſa, ſeu ſoluta, & Gallis circiter bis millibus ad eorum populorum opem in unum coactis, & ex eis nonnullis copijs appulſis Gandauium ibi arce ab eis populis recepta, & cum principe Aurentiorũ ſocietate confirmata, & Burſellis publicata. Et dũ Hiſpanienſes degentes ad pręſidium Traiecti ſuperioris ſępe irrum-

irrumperent agros ibi propinquos, eosq; diriperent, ferroûe, & igne uastarent, Austriacus conductis nonnullis turmis, & cohortibus Germanorũ ad sui tutelã annixus fuit unà cum presulibus, & alijs prelatis, eorum populorũ ipsos, & Hispanienses conciliare, & uti ipsi populi fideles essent suo Regi eius nomine ipsis oblata confirmatione priuilegiorum suorum, sed nil operatus fuit. Ex Hispania mari destinata tunc ingenti argenti copia in Insubriã cudenda in pecuniam. Neapolitani indignati in eorum proregem ex nimia arrogantia aulicorum suorum in eorum nobiles, & duro ipsius regimine in eos, & cunctos alios ibi regni, multis ex ipsis nobilibus, ac popularibus eis impictis multis criminibus, & alijs tum carceratis, tum mulctatis, tum proscriptis, tũ diuersimodè uexatis, prohibitisq; eorum legatis ire in Hispaniam ad ibi, & eorum Regem hæc significandum, Ferdinando Caraffa ex ipsis nobilibus, & pro eis legato, dum equis uelocibus sepius mutatis illuc properando appulisset Ostiam in Latio, ibi capto, & conducto Neapolim ex consensu Summi Pont. ad euitandam iudignationem Proregis, nonnullos armorum motus concitarunt de mense Nouembris. Et Sum. Pont. ad eos sedãdum illuc destinauit legatum Ioannem Riccium Cardinalem, & Pisanum Episcopum. Noctibus precedentibus diem lune decimã mensis Aprilis, & martis primam mensis Maij cecidit pruina, quæ palmites uitium producti in multa copia aruerunt, & in multis locis agrorum Cremonensis, & Parmensis, & circumuicinorũ precedentibus uentis frequentibus Septemptrionalibus cum graui frigore preter statum temporis subsequuto, cũ multa aeris siccitas precessisset, & æstas fuerit tepida reliquis uuis maturatis productum fuit uinũ acidum, eiusq; ac feni causata mediocritas, & lini modicitas. Die uene-

 ris

ris uigesima septima etiam Aprilis in mane, dum latrunculi circiter quadraginta ex illorũ secta, quos errãtes cingaros, uulgo appellant, dilituissent in nõnullis syluis agri Brixiensis, & per ibi incolas armis infestati tentassent irrumpere agrũ Cremonẽsem traiecto flumine Olei utrũq; agrum intermediante resistentibus, & inuitis custodibus impositis ad eius ripas, ne paterentur aliquos, qui ex Mãtua, eiusq; agro ob pestem illic uigentem abijssent, illud trãsgredi tantus illos, & alios Brixienses, & Cremonenses inuasit timor, ut pulsatis campanis ibi ecclesiarũ ad tinitũ turmatim arripuerint arma, timentes illos esse aliquas acies hostiles, quæ uellent ingredi domos suas, easq;, ac alia ipsorum bona diripere, ex eisq; aliquos captiuare, & alio abducere, & ab ipsis pro eorũ redemptione pecunias extorquere, ut illis resisterent, eodem timore illinc longe usq; in agros Bergomensiũ, Laudensiũ, & Mediolanẽsium penetrato, ut ibi quoq; incolæ idem fecerint, licet nullos unq̃ aliqui uiderint, nisi Brixienses, qui nonnullos ex illis latrunculis captiuarunt, & duxerunt Brixiam, ubi iussu illic magistratuũ furcis suspẽsi fuerunt, per prodigiosos aliquos ex his cõcepto malo omine aliquod eis regionibus superuenturum malum, & damnũ. Et die Sabbati quarta decima Iulij hora uigesima in pagis propinquis Cremonę per sex millia passuũ uersus Septẽptrionem inter ortum, & occasum eodem spacio cecidit nimbus cum grandine crassitudinis unciarum circiter octo, qua & uehementi uentorum turbine tunc suborto extirpatæ, & proiectæ fuerint multæ arbores, etiam procerimæ, atritiq; fęrè oẽs fructus super solo ibi tunc pendentes. Et nocte precedente diem lune octaua Octobris, qua hora quinta fuit deliquium lunæ, uisus fuit in aere imminere uapor igneus super urbem Romæ, & propè arcem Adriani per horas circiter

citer

citer tres tanti splendoris, ut ex eo custos existens super ibi turri sublimi expauefactus ferè extinctus remanserit. Venetijs, Patauij, Mediolani, Mantuæ, & in nonnullis alijs muncipijs Insubriæ sæuijt epydimia, ex qua plurimi, & pleriq; populares, & Venetijs multi physici extincti remanserunt. Et Cremonæ, & in eius agro uiguit mirabilis corporũ sanitas, quamuis Parmenses, & Placentini suspicati Cremonenses cum Mediolanensibus habere conuersatione, eis secũ haber cõmertia libera prohibuerint.

Anno sequente Rex Hispaniæ de mense Ianuarij opera Ioãnis eius fratris recepit in sui gratiam Belgas, Batauos, & alios populos Germaniæ inferioris, qui ab eo deffecerant, ad ipsum, & religionem Christianam reuersos, illinc abeuntibus Hispanis, & alijs, qui erant ibi ad præsidia aduersus illos prçter Valenses, sibi confirmatis illorum priuilegijs immunitatum, & aliorum eis antiquitus cõcessis, ac approbatis, & auctis per Carolum Quintum Ro. Imperatorem patrem suum inuictissimum, & Gulielmo Aurentiorum Principe constituto rectore Batauorum, & Zelandorum, eiusq; approbatis cõuentionibus per ipsum inhitis cũ eis populis, & Gandaui die octaua Nouembris publicatis, & per Hispanos dimissis arcibus Antuerpiæ, & alijs eius regionis demoliẽdis, publicata ipsa cõuentione die decima septima Februarij Bursellis, & die uigesima Martij Antuerpiæ, ibi arce per Hispanos consignata Duci Arescotti, & Valensibus, eam ingressis, & Ioanne Austriaco per Regem constituto eorũ supremo rectore, & magna cum pompa ingresso die prima Maij Bursellas. Et dum Rex Hispaniæ eis populis quietis curatus à febre tertiana, qua oppressus fuit de mense Martij proposuisset unà cum Sebastiano Rege Lusitaniæ nepote suo ære cõmuni conscripto exercitu, & munitis classibus inferre arma Turcis, 1577

 & Mauris

& Mauris infidelibus in Africa, illorum nauigijs latrocinijs sæpè infestantibus littora maritima Hispaniæ, & Italiæ, & impedientibus, ne tutò ex Hispania, & India ultrò, citroq; traici possent ipsorum nauigia per Africã, illosq; coercere, & Maumethem Seryphum Regem ibi Feacum è Regno suo expulsum per Memolucum patruum suum, cũ ad eorum opem confugisset, in illud reducere.

Et Austriaco Rectore suo apud Belgas, & ibi Magistratib. inuicem discordibus in eorũ regimine, eisq;, & plerisque alijs ipsarum Regionum incolis perseuerantibus in impia hæresi Austriacus mense Iulio comitata Regina Seniore Nauaræ ex Belgis, ad quorum balnea fuerat salutis gratia, per eum, & præsulem Leodij summo cum honore susceptæ, reuertente domum, se recepisset Namurtium, & in agris, & syluis ei propinquis solatij, & recreationis gratia, unà cum nonnullis Belgarum proceribus sibi fidis incumberet uenationi, & monitus litteris ei per incognitũ destinatis, ut caueret ab insidijs in ipsum paratis per illos magistratus; quòd à nõnullis eorum equestribus intercipi peretur, omissa uenatione eis proceribus, & alijs, qui secũ forent properauit Namurtiũ, & in eius arcem, & ad illos Magistratus datis litteris de eis insidijs sibi patefactis, & per ipsos ad eum transmissis duobus illorũ præsulibus se excusatum eos non fore illarum conscios, omniq; opera, & diligencia usuros, ut earum auctores, ubi facta fuissent detegerentur, & ubi comperissent punirentur, & per Austriacum de premissis omnibus ad Regem scriptis litteris, eisq; tabellario properante in Hispaniam per ditionem Nauariæ ibi intercepto per Gallos tumultuarios, & per Nauaræ Regem habitis, & transmissis ad Aurentiorum principem, qui per ipsum collectis copijs suis militaribus festinarit Antuerpiam, eamq; ibi accolarum ope illinc ex-

pulsis

pulsis Germanis, & Valensibus ipsam pro Rege custodientibus occuparit unà cum multis alijs ciuitatibus; & oppidis eius regionis, & mox die septima Augusti arce Antuerpiæ ab ipsius custodibus habita, eiusq;, & aliorū Belgarum rebellium iussu ipsius parte demolita. Rex ipse iussit copias Hispanorum, qui in Insubria regione Italiæ substiterant, illinc accelerare aduersus rebelles illos, & ad eos reprimendum alias copias Germanorum partes suas sequentium conscribi, & per Austriacum, cum quo foret Octauius Gōzaga ex regulis Italiæ iuuenis impigerimus, illis moueri bellum, & ipsi sibi electo protectore Aurentiorum Principe, & destinatis legatis per illos Viennam Austriæ ad Rodulphum Cæsarem ibi residentem ei obtulerunt, ꝙ ubi aliquem ex eius fratribus ad illos transmisisset, ipsum recepissent in illorum dominum, & cum eis non annuisset, Mathias frater suus minor natu eo inscio clam nocte pręcedēte diem undecimam Octobris cum legatis ipsis ex Vienna abijt Coloniam, & ibi substitit, & post multos sermones cum rebellibus per ipsum, & eorum internuntios factos, & utrinq; propositis multis conditionib. aliquibusq; earum receptis, per ipsos illorum factus fuit Rector. Et trireme Melitense, & tribus alijs classis Hispaniæ onustis aureis tercentū millibus, & super quibus forent centum quadraginta nauarchi, cum quadraginta nobilibus Hispanis, & pręsule Valentiæ, & nonnullis equitibus Melitensibus iussu Regis ex Hispania traicentibus in Italiam, ut Hispanis ibi in Insubria degentibus solueretur stypendium, ut transirent in Belgas rebelles, & alios ad bellum illis inferendum, interceptis in mari per pyratas infideles, & abductis in Africam, Rex ad illos reprimendum constituit Siciliæ Vicarium suum Marcum Antonium Columnam procerem Rom. magistrū sui stabuli

equorum in regno Nepolitano, ei proposito Fabricio filio suo per Martinum de Camia Hispanum, dum esset Byzantij combustis triremibus sexdecim cũ alia magna ex classe Turcarum subsistente in mari Egeo, in eã coniecto igne clam noctu fuga prolapsum. Et nocte precedente diem uigesimam secundam mensis Iulij, & solemnitatis diuæ Magdalenæ, dum esset Rex cum suis aulicis, & purpuratis in ædibus, quas superioribus annis construi fecerit cum monesterio, & templo celeberrimis, in quibus degerent religiosi ordinis Carmelitarũ Beatissimæ Mariæ Virginis in uico appellato Excuriatarũ agri Mantuæ, seu Orsariæ ciuitatis nunc Mandrili ex Hispania Taraconẽse, & propẽ eum per leucas circiter septem, & sepius incolebat solatij, & aucupij, & uenationis gratia ibi non existentibus aliquibus alijs ædificijs, suborto nimbo cũ uentis, tonitrib. & fulguribus eis ædibus ab una eorũ fulgurum perussis, & ferè conflagratis graui Regis, & secum cõmorantium timore, & periculo, & ibi incolarũ stupore. Et Cremonæ incohata fuit Confraternitas sub titulo diui Io. Baptistæ in ecclesia Cathedrali, ubi est Sacellum ei dicatum cum altari in parte superiori ipsius ad manum sinistram chori, circiter annũ 1248. erectũ sumptu, & opera Ioannis Boni de Geroldis tunc Archidiaconi, & mox Episcopi ipsius ciuitatis patriæ suæ, & in parte posteriori altaris adest armarium, in quo maxima cum reuerentia asseruatur de membris, ossibus, cruore, cineribus, & reliquijs in tabernaculis, uasculis, urnis, & arculis cristalinis, & alius materiei deauratis, & deargentatis Beatissimæ Mariæ Virg. & scilicet de eius capillis, uestimentis, cruore, & lacte, digitus ipsius diui Io. Baptistæ, & Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, Andreę, Iacobi Alphei, & Zebedei, Thomæ, Bartholomei, Matthei, Simonis, & digitus Matthiæ, & ex

cruore

cruore diui Pauli, & maxilla diui Barnabæ discipuli, Marci, & Lucæ Euangelistarum, Stephani Prothomartyris, cũ illio diui Laurentij, & ex carbonibus, quibus ustum fuit corpus suum, & Martyrum Summorum Pontificum, Clementis, Stephani, Sixti, Calisti, Lutij, & Fabiani, & episcoporum Bassiani, Apiani, Eustacij, Blasij, Procopij, & Sebastiani, Dalmatij, Gorgonij, Christophori, Vincẽtij, Archelai, Georgij, Vitalis, Victoris, Marcialis, Dionisij, Viti, Faustini, Pantalemonis, Procatij, Anastasij, Nicomedis, Theodori, Saturnini, Sigismondi, Pomponij, Quiritij, Herculani, Gregorij presbyteri, Ioannis elimosinarij, Sigibaldi Vincentini, Nicomedis, Sisinij, Cassiadori, & Germani, cũ digito diui Dionisij, & Ioannis, & Pauli, Cosmæ, Damiani, Geruasij, Portasij, Cornelij, Cypriani, Babillæ, Simpliciani, Marcellini, Petri, Abdon, Sennen, Primi, Feliciani, Gordiani, Epimachi, Faustini, Iouitę, Nazarij, Celsi, Abundij, & Hypoliti, Irenei, Basilij, Laurentij, Pergentini, Felicis, Tranquilini, Artemij, Candidi, & Paulini, Grisanti, & Dariæ, Quatuor Coronatorum, & Septem fratrum, & Felicissimæ eorum matris, & Confessorum Summorum Pontificum Syluestri, & Gregorij, & Archiepiscoporum Ambrosij, Geruntij, Cosmæ, Germani, & Episcoporum Nicolai, Gregorij Nazianzeni, Zenonis, Illarij, Syri, Sauini, Materni, Genesij, Simpliciani, Sabini, Egidij, Columbani, Germani, Leonardi Filletti, Benedicti Abbatis, cum brachio diui Maximi, Hirconi, Barbatiani, & Simonis monachi, & hæremitæ, cum puluere diui Lazari, & interula beati Facij, & sanctarum Virginum, et Martyrum Catharinæ, Ceciliæ, Agnetis, Luciæ, Agathæ, Margaritæ, Anastasiæ, Eufemiæ, Iuliæ, Iustinæ, Theodoræ, Firminæ, Theclæ, Victoriæ, Candidæ, Paulæ, Concordiæ, nutricis diui Hypoliti, Gualpergiæ, Helenæ Reginæ, & ex ligno,

cui

cui affixum fuit corpus Dominicum, lapide columnæ, cui fuit alligatum, ac lapide, super quo è cruce depositũ fuit expositum, Montis Caluarij, & Præsepij in quo habuit ortum, solo eius sepulchri, ac purpura, qua indutus fuit, & fimbrijs uestimentorum suorum, ac Montis Sinai, uirga Moysis, ueste diui Pauli, ac lapide, super quo sedit Elias Propheta, dum filium uiduæ suscitauit, ac capitibus diuorum Homoboni, Himerij, & Arealdi, & dente diuæ Apoloniæ, et capite Samaritanæ plerisque superioribus annis translatis è sacello diui Stephani erecto in parte superiori eiusdẽ ecclesiæ, et repositis in eo armario, & ipsis confraternitati concessis multis indulgentijs à peccatis per Gregorium Tertium decimum Summum Pont. et ex quibus multę sint in ecclesia parochiali, & collegiata diuę Agathę et olim culta ꝑ Canonicos Regulares diui Augustini congregationis Lateranensis Romæ in quinq; tabernaculis, et duab. capsis deauratis cũ reliquijs Sanctorũ Damiani, Vrsicini, Irinei, Marcelli, Mauricij, Cassiani, Romani, Floriani, Hypoliti, Tiburtij, Valeriani, Sauini, Martini, Sixti summi Pont. & martyris, Papij et Theophili episcoporũ, Quadraginta Martyrum, et Adalberti confessoris, diuarũ Agathæ eius uelo, Barbaræ, Iustæ, Mariæ Egyptiachæ, et ex eius brachio, Firminæ, et undecim millium uirginum, cum osse diui Iacobi Apostoli Alphei, ibi anno sequente inchoata alia confraternitate sub titulo Conceptionis B. Mariæ Virg. Antonio Trecco eius prępositо procurante, & etiam in ecclesia parochiali D. Sanctæ Mariæ in Bethelem cum reliquijs sanctorum Nerei, Archelai, Floriani, Ioannis summi Pont. Martyris, Antonij, et Vrsulæ, et ex cerebro Innocentiũ, cum articulo digiti diuę Magdalenę, et lapide sepulchri B. Mariæ Virginis, et eius lacte, et indumentis diui Antonij, et maxilla diui Gerardi socij diui

Alberti

Alberti, et articulo digiti diui Homoboni, et ex lapidibus appositis D. N. Iesu Christo, dum ieiunasset in deserto per quadraginta dies per Sathanam eum tentando. Et in ecclesia diui Petri Apostoli erecta unà cum ecclesijs diuorũ Pauli, Saluatoris, Tiburtij, ac B. Mariæ Virg. Arcangelorum anno 1064. ex uoto Ardinghi de Iudicibus filij Albizonis, et Editæ uxoris eorũ bonis sibi legatis prius culta p Monachos ordinis diui Benedicti anno 1074. receptos in protectionem per Alexandrum Secundum Summum Pont. & mox anno 1440. per Eugenium summum Pont. concessa Canonicis Regularibus diui Augustini ordinis Lateranensis tunc incolentibus ecclesiã diuæ Agathæ, et eius ędes anno 1468. concessas per Calistum Tertiũ sum. Pont. Io. Baptistæ Archidiacono nob. Cremonẽ. & tunc ex scriptorib. apostolicis, et facto eius ecclesiæ diuæ Agathæ pręposito, ipsis Canonicis remanentibus usq; in pręsens in ipsa ecclesia diui Petri, et eius ędibus, in qua asseruantur summo cum honore in tabernaculis idoneis corpus diuæ Mariæ Aegyptiacæ, cuius solemnitas celebratur quotannis die secunda Aprilis, dum circiter annorũ 317. ortus Dominici, postquam è uita impudica ad pudicam ex uirtute omnipotentis Dei, et opera B. Mariæ Virginis profecta Hierusalem ex Egypto unà cum nonnullis peregrinis ad uisitandum sepulcrũ ibi D. N. Iesu Christi aspectam, et solitariam uitam ducendo ad se expiandum à peccatis, quæ cõmisisset in hęremo regionis Palestinæ illic uicinæ per annos circiter quadraginta septem à diuo Zozimo illic abbate reperta fuisset, et sibi facta confessione peccatorum, et ex eius manibus assumpto uenerabili Sacramento Eucharistiæ spiritum ibi emiserit, cum capite ipsius diui Zozimi, et ex capitibus septem fratrum martyrum, et ex pręsepio in quo D. N. Iesus Christus in lucem

pro-

productus repositus fuit, et columna cui fuit alligatus, et ex spinis coronæ impositæ eius capiti tempore eius passionis, et ex uelo B. Mariæ Virginis, et ex ossibus Andreæ ex Canonicis ipsius regularibus, et ex dente, et ossibus diuæ Ceciliæ uirg. et mart. et cineribus sanctorum Alexandri, Sisinij, et Mauritij, et ex cilitio diui Raymondi, et s. Eulaliæ uirg. et mart. et ex reliquijs diuorum Hypoliti, Quiritij, et Iulitæ, Sebastiani, et Victoris mart. diuorum Alexij, Grisostomi, et Martini confessorum, et s. Mariæ Magdalenæ, et in ea ecclesia parochiali diui Pauli ex eodem præsepio, et una ex ipsis spinis, et ex rosis productis in horto, in quo captus fuit, et ex porta aurea Hierusalem, per quã transiuit, dum duceretur ad patibulum crucis, et tabula ipsius, super qua scriptus fuit titulus suus, et uno ex lapidibus cameræ, in qua Angelus Gabriel annunciauit B. Mariæ Virgini ipsum Iesum Christum ex ea nasciturum, et solo ubi sparsit lac, quo ipsum alebat, et ex capillis, et uestimentis, et uelo ipsius, & ex humo loci in quo Innocentes infantes fuerunt affecti martyrio, & perierunt, & ex osse alterius brachij unius ex eis, & de collo diui Io. Baptistæ, & uno ex digitis diui Philippi, & ex ossibus, & capillis diui Andreę, & ossib. & cylicio diui Thomæ apostolorum, & de ossibus diuorum Laurentij, Anastasij sum. Pont. Grisanti, & Dariæ, ac Blasij, & ex osse tibie diui Antonini, & alterius brachij diui Damiani, & particula unius ex osse capitis, & reliquijs diuorum Martini, & Cosmæ, & capite diui Antonini Episcopi, & confessoris, & ex altero genu diui Christophori, maxilla diuæ Apolloniæ, & ex capite diui Timothei ex discipulis diui Pauli, & dente unius ex quatuor Coronatis, & illio diuę Vrsulæ, & liquore diuę Catharinæ, & ex terreno, ubi mortua est diua Magdalena, solo montis Synai, in quo Moyses dedit hębreis pręcepta,

cepta,& legẽ Dei,& ex cylicio diui Gulielmi, & diuæ Marinæ, & camisia beati Facij,& ex reliquijs diuorum Simonis, & Iudæ Apostolorum, Innocentij sum. Pont. Simpliciani, Nerei,Nicolai,Babillæ, Grisanti, Marci, Marcelliani, Christophori, Clementis, Hypoliti, Cosmæ abbatis, & Feliciani,& Sanctarũ Ruffinæ,& Secundæ. Et in ecclesia ẽt parochiali diui Mathiæ corpus diui Alberti, & eius caput in pixide, & ex brachio diui Io. Baptistæ, & ex ossibus diui Laurentij,& ex reliquijs diuorum Romani,Mauritij, Marci, Marcelli, Feliciani, Vincentij, Germani epi, undecim millium Virginum,Apollonij martyris,ex discipulis D. N. Iesu Christi, sanctæ Dulcissimæ uirg. & mart. Quadraginta martyrũ, Tyburtij, Valeriani, Mathię apostoli, Anatalionis episcopi, Nicolai, Gisalberti, Bernardi, Leonardi, Donati, & Himerij episcoporum, & confessorum, & Clementis sum. Pont. & diuarum Agnetis, Agathæ, Lucię, Marię Egyptiacę, & Christinę, & ex ueste B. Mariæ Virg.& diui Bernardini,et ex brachijs Innocentiũ, et brachio diui Firmi, et ex digito pedis diuę Barbarę, et ex brachio diui Theobaldi. Et in ecclesia parochiali diuę Helenæ alterum brachium etiam diuę Barbarę. Et in ecclesia etiam parochiali diui Prosperi ex reliquijs diuorũ Michaelis, et Benedicti. Et in ecclesia etiam parochiali ss. Nazarij, et Celsi de eorũ reliquijs, et de Sudario, purpura, et alijs uestimentis, et fimbria D. N. Iesu Christi, et lapide,super quo fuerunt diuisa eius uestimenta tempore ipsius Passionis,et de eo, super quo sedebat Beatiss. Maria Virgo,dum eũ lactaret,et thalami, in quo orarũt,et ueste, & alijs uestimentis eiusdem Beatissimę Mariæ Virginis,& ex uestimentis diui Ioannis Apostoli, & Euangelistæ, & crus unius ex Innocẽtibus, & ex osse alterius humeri diui Paulini,& capitis sanctorum Erasmi,& Genesij,& alterius

humeri,

humeri, & duobus ex capillis diuæ Magdalenæ, & oleo emanato ex ossibus diuæ Catharinæ, & reliquijs diuorũ Iacobi, & Bartholomei apostolorum, Ambrosij, Vincentij, Florentij, Iulij, Alberti, Babillæ, & Simpliciani, Zenonis, Domicij, Archelai, Pancratij, Nicolai, & Quadraginta Martyrum, & Machabeorum, & diuarum Claræ, & Anastasiæ. Et in Ecclesia Prioratus s. Syluestri, de ossibus ipsius, Babillæ, & Sympliciani, & ossibus, & pelle sanctæ Eufemiæ martyris, & ex ossibus diui Augustini, & de ligno Crucis, cui affixus fuit D. N. Iesus Christus, & porta aurea, & capillis diuæ Mariæ Magdalenæ, & de reliquijs ss. Marcellini, & Petri, Valentini, Anastasij, & Cosmæ. Et in ecclesia s. Erasmi de ligno memoratæ Crucis, & lapide monumenti, in quo corpus ipsius D. N. Iesu Christi ab ipsa Cruce acceptum positum fuit, ac Beatiss. Mariæ Virginis, & ex osse diui Gelasij, & digito diui Peregrini, & maxilla s. Mariæ Aegyptiacæ, & manu Longini, & ex corona diuæ Catharinæ, & ueste diui Francisci. Et in ecclesia diui Pantalemonis ex brachio ipsius, & ex ligno memoratæ Crucis, & ex ossibus sanctorum Portasij, Gordiani, Epimachi, Stephani, & Emerentiani, & reliquijs sancti Ambrosij, & ex palma Beatiss. Mariæ Virg. & ex capillis diuæ Mariæ Magdalenæ. Et in ecclesia diui Galli ex maxilla diui Simpliciani. Et in ecclesia sancti Syri, nunc Sepulchri ex osse diui Arealdi, capillis diui Andreę, & ex spongia, qua porrectum fuit acetum cum felle mixtum D. N. Iesu Christo cruci affixo. Et in ecclesia s. Georgij ex osse digiti diui Eustachij. Et in ecclesia monesterij monialiũ diuæ Monicæ ordinis de obseruantia diui Augustini, situati in parochia s. Bassiani ex osse alterius brachij diui Sebastiani, & colli diui Blasij, & ex reliquijs Innocentium, & ex ligno crucis Dominicæ, & sepultũ est cadauer Blancę Franciscæ

filiæ

filiæ naturalis Francisci Primi Sfortiæ Ducis Mediolani defunctæ anno 1516. annorum sexaginta, dum uixerit in eo monasterio per annos quadraginta septem, & cuius opera auctum fuit opibus ipsum monesteriū facta lunga lite p eius moniales cum monialibus D. S. Mariæ de Columba ordinis Cystercienfium diui Bernardi. Et in ecclesia sancti Vincentij eiusdem, ac diuorum Arealdi, Quiritij, & Simpliciani, et Longini martyrum, et diui Lucæ Euangelistę, et ex lacte Beatæ Mariæ Virg. et ex reliquijs Vndecim millium Virginū. Et in ecclesia diui Leonardi ex reliquijs eiusdem, et diui Theodori, et ex uestimentis diuarum Mariæ Magdalenæ, et Mariæ Solomę, et Iacobi, et ex solo in quo fuerunt reperti tres discipuli, ac fuit captus D. N. Iesus Christus, ac crottæ in qua stetit, Et in templo diui Gregorij presbyteri, et martyris erecto in parochia s. Michaelis adsunt eius ossa cum duobus frustulis sanctissimæ Crucis D. N. et binis ex digitis diuæ Brigidæ, et ex reliquijs diui Ioannis apostoli, et euāgelistæ, et aliorum apostolorum ex ipsa ecclesia translatis cum eis ossib. in ipsum templū tépore eius erectionis factæ anno 1369. sumptu ibi uicinorum. Et in ecclesia diui Bartholomei culta per religiosos Carmelitanos maxilla diuæ Apolloniæ, et caput diui Guidonis Alberti epis. et confessoris. Et in ecclesia diui Lucæ culta per religiosos tertij ordinis de obseruantia diui Francisci pars anterior capitis diui Lucæ. Et in ecclesia prępositurae diuæ Luciæ parochiali erectæ iam annis circiter nouem centum sexaginta, dum Longobardi Italiæ dn̄arentur reliquiæ diuorū Tiburtij, et Valeriani fratrū Romæ die quartadecima Maij martyrio affectorum Vrbano summo. Pont. et Marco Antonino Heliogabalo imperante, cum brachio, et manu diuę Firminę martyris. Et in ecclesia diui Egidij, et parochiali, et olim

collegiata

collegiata brachiũ diui Sebaldi martyris, & cuius solemnitas celebratur quotannis die uigesima nona Ianuarij. Et in ecclesia diui Cataldi uicus Mottæ de Belussis diœcesis Cremonẽsis ex reliquijs ss. Thomæ apostoli, Siluestri, Felicis, & Agapeti, summorum Pont. Nerei, & Archelai, martyrum, Eusebij, Bassiani, & Theodori, ac Helisabeth matris diui Io. Baptistæ, & Iustinæ mart. & quibus temporibus, & per quos, & quorum opera translatæ fuerint in ipsas ecclesias, reperire nõ potui. Ad principium mensis Iunij Romæ uxor Leonardi Bottæ I. C. & ex iudicibus criminalibus ꝓdigiosè peperit duodecim frusta carnis animata cum aliqua effigie humana, & oculis, uulgo molas appellata. A die prima usque ad diem tertiam decimam Maij pluuiæ ferè continuæ cum graui uiguerunt frigore. Et in agro Tuderti cecidit ingẽs grãdo, & Oceanus egressus eius litora Olandiæ, ac regionum sibi propinquarum eas inundauit dimissa ibi multa pisciũ copia, cum duabus balenis ingentis longitudinis, & crassitudinis omine ob id per ibi uates capto, graue bellum, seu duram famem, uel diram pestem in eis regionibus fore debere. Et hora secunda noctis pręcedentis diem tertiam Aprilis per horas tres, & minutos quadraginta duos, & hora septima noctis pręcedentis diem uigesimam Septembris totidem horis, & minutis quadraginta luna passa fuit deliquium. Et in crepusculo noctis pręcedentis diem mercurij tertiam decimam mensis Nouembris, cum luna foret in occasu uersus Septẽptrionem, apparuit stella crinita ualdè splendida cum coma uersus ortum in gradu uigesimo octauo Scorpionis, & Capricorni uigesimo, & in decimo ipsius Saturno, & exaltationis, & termini Mercurij apud astrũ Aquilę cum quadrante Iouis per horas circiter tres coloris prius nigri, mox albi, & subinde rubei eundo uersus Ortum, &

incli-

inclinando uerſus Septemptrionem, & ſucceſſiuè in crepuſculo cuiuſcunque noctis per dies quinquaginta octo finitos die nona Ianuarij ſubſecuti Limiſſes, & Paphus Cypri urbes terremotu dierum circiter uiginti octo quaſſatę fuerunt graui ibi damno illato, & ēt Brixiæ, & mox dira peſte infeſtatæ quamplurimis ex illa ibi, ac Mediolani, Papiæ, & Vincentiæ, & Lugduni, & in eorum agris mortuis, & Venetijs uoto emiſſo per ibi Ducem, Eccleſiaſticos, Senatores, ac populares conſtrui faciendi in uico Iudaicę ad honorem Chriſti Redemptoris templum magnificum cũ ædibus die uigeſima quinta menſis Martij proximi, & ſolemnitatis noſtræ Redemptionis aſſignandum religioſis Capucinis, ordinis diui Franciſci, ut in eo habitando in ipſis ędibus celebrarent officia diuina die, & noctu, à peſte illa liberatis ex gratia oı̄potentis Dei. Et Aloyſio Mocenigo eorum Duce die quarta Iunij, & anno ſecundo Ducatus ſui mortuo ſurrogato Sebaſtiano Venerio die duodecima. Et hora circiter decimam nonam diei ueneris uigeſimi menſis Decembris in unum ex caminis ædium Ducalium oı̄um Italiæ ampliſſimarum, & pulcherrimarũ, maiorisq; pretij, in quibus reſideat ibi Dux, ac fiant ferè omnia officia, quæ Venetijs exerceantur, & habeantur comitia iuxta eccleſiam in honorem diui Marci celeberrimam, & ad forum illic maius, & propè ſtagnum ibi maritimum, & in earum parte ornatiore, & opulentiore, & propinquo ipſi eccleſiæ, & ſe protēdente uſq; ad pontem paleæ nuncupatum accenſo igne culpa unius ex ibi habitantibus pars ipſa conflagrauit, unà cum multis ſcripturis tum publicis, tum priuatis in ea aſſeruatis, & alijs ibi exiſtentibus, & nonnullis ex illic habitantibus, dum illud incendium durarit uſque ad horam ferè ſeptimam, qua extinctum fuit, facto ibi concurſu per populum Venetum,

ad illud extinguendum quibuſcunq; Senatoribus, & magiſtratibus Venetis, eorumq; apparitoribus id procurantibus ſtatua marmorea Iuſtitia ei parti affixa in fronte uerſus forum deformata eius capite, manibus, cruribus, & pedibus cum enſe, & examine in eius manibus retentis conſumptis, & in die pręcedente ex procella in eo ſtagno ſuborta nonnullis quoq; nauigijs ſubmerſis cum bonis, & nautis, & alijs circiter centum uiginti, qui erant ſuper eis. Menſe quoq; Martio uiſis turmis piſcium in eo ſtagno inſolitorum pręter morem ſupernatātium uti atonitorum, ex quibus multi forent uentre ſupino. Columbanus Bal lettus Cremonenſis, dum poſtquàm fuit ętatis maturæ promotus ad ſacerdotiū ob eius doctrinam grāmatices, & humanitatis electus fuit plebanus eccleſiæ ſancti Mauritij Diœceſis Cremonenſis, Papiæ, dum ibi doceret eas artes obijt de menſe Maij ex epydimia illic uigente. Deceſſerunt et Caliſtus Diuitiolus Rhena cognominatus ex Canonicis Regularibus diui Auguſtini inſignis Theologus, & concionator, & ob eius doctrinā factus epiſcopus Caleni, uulgo Carinulæ ex Campania felici, & Hieronymus Politius ex religioſis ordinis Pręedicatorum de obſeruantia diui Dominici etiam eximius Theologus, & concionator, & ob eius quoq; doctrinā factus epiſcopus Trebularum, ſeu Tribij in Vmbria Ducatus Spoleti, qui fuerunt Cremonenſes. Non uiguit graue frigus, nec uehemens calor, & ex fundis Cremonenſibus, et Parmenſibus fuit perceptus congruus redditus frumenti, uini, et feni, et ex agro tranſpadano Cremonenſe, et Parmenſe habita fuit copia pomorum, Cremonæ rectore Raphaele Arcimandrico Hiſpano, et Camillo Porro prętori, cum fuerit electus pręfectus redditū extraordinariorum Regiorū, ac annonæ, et fluminū in dominio Mediolanenſe ſuffecto

Camillo

Camillo Cathaneo Vayano etiam I. C. Mediolanense, & Regio Senatore. Et Camillus ex Illustribus Comitibus de Persico Cremonen. decessit in Insula Melitæ uiolenta morte, dum ibi esset ex Reuer. Militibus diui Io. Baptistæ.

Anno sequuto Rex Hispaniæ multa passus fuit infortunia, plerisq; Belgis, Batauis, & alijs populis Germaniæ inferioris Septẽptrionalibus ibi finitimis recusantibus eius dominium, ac Hispanorum regimen, & pręsidium, et sanctissimæ Ro. Ecclesiæ obedientiam, ac diuina sacramenta respuentibus, & doctrinis impijs Lutheri, Caluini, & aliorum hęresiarcarum infectis, & armis Hispanienses, ac religiosos, & catholicos ibi infestãtibus, et ex illis sexdecim millibus pedestribus, et mille equestribus duce regulo Montagnini, dum proposuissent obsidere Namurtium, in cuius agro foret Ioannes Austriacus uicarius ipsius in ea regione uiginti millibus pedestribus, et bis millibus equestribus, et castramẽtarent apud ibi oppidum Gibelli propinquum castris Hispaniensium per sex millia passuum, et ex eis die ultima Ianuarij Alexandro Farnesio principe Parmæ, et Placentiæ, et uicario Austriaci tribus millibus pedestribus Italis in illos progresso, et Octauio Gonzaga bis millibus equestribus eum subsequuto, ipsi motis castris uellent progredi, utrinque consertis manibus illis profligatis ex eis multis tum occisis unà cũ supremo eorũ duce, tum captiuatis unà cum regulo Grugni ex illorum primoribus ducibus, et ualdè strenuo, et ex ipsis tantum quatuor millibus pedestribus fuga prolapsis in ipsum oppidum, post se dimissis triginta signis, et quatuor uexillis, cum multis impedimentis magni ualoris per uictores habitis, et prosequuta uictoria obsesso eo oppido, et sibi dedito per quatuor cohortes, et quatuor centum equestres dimissos ad eius pręsidium sex tormẽtis bellicis cum alio 1578

oppido ibi propinquo iuxta flumen Mosæ, ad cuius pręsidium erant alij eorum milites, quibus prohibebatur per ipsum flumen cōduci annonam ex Gallia celtica Namurtium, et per illos in eorum auxilium, ut Hispaniensibus possent resistere, accersitis Regina Angliæ, Hercule Duce Alanzoni fratre Regis Gallorū, et Casimiro regulo Germano, et secum cum Com. Pallatino, ac Rege Sueuiæ, et Daniæ, et Duce Sansoniæ, et Lubecensibus in Hispaniarū Regem percusso fędere, et Duce Engolinensium nōnullis copijs Gallicis mense Iunio, et Casimiro alijs Germanorum sub stypendio Reginæ Angliæ, ad illorum opem profectis, et inter illos, ac Mathiam Austriacum, principem Aurentiorum, Ducem Ariscoti, et Cō. Egmontis diuisa ea regione, et ex ea assignatis Mathiæ Brambantia, Duci Alanzoni ciuitate Montis cum tota ibi proxima regione ad fines Galliæ celticæ, principi Aurentiorum Olandia, Zelandia, et Frisia, Casimiro comitatibus Lucimburgi, Liburgi, et Bolduchi, Duci Ariscotti comitatu Bouchaini apud flumen Scheldam inter Valenzenas, et Samorobricam metropolim comitatus Osteruandes Ambianorum, olim Neruiorum, et comiti Egomontis comitatu Here apud Teroanam, et ad fines Atrebatum, et constituto per eos populos ipsorum exercitus duce supremo Alanzonio secum mense Augusto conuento, pro eis militare decem millibus pedestribus, et bis millibus equestribus eius proprio ęre per sex mēses, & mox sex millibus eorū ęre, ut oīa, quæ ex ea regione armis recepta fuissent citra flumē Mosæ, essent iuris sui, sibi p illos dimissis municipijs Lādresij, Alarini, et Beouoi, et inter eos, ac Hispanienses multis cōmissis pręlijs diuerso marte, in quibus multi occubuerint, et multi uulnerati remanserint cum principe Parmæ, et Octauio Gonzaga, et multi captiuati, plurimis munici-

pijs,

pijs, ac locis ibi direptis, igneq; , et ferro dirutis, dum noluerint ibi incolæ se eis permittere, & per illic hæreticos instigatos ab illorum concionatoribus perseuerando in illorum incohata impietate aduersus catholicos, religiososúe, eorumq; bona diuina, templa, & sacramenta, & reliquias sanctorum. Et Gandaui furcis suspensis pręsulib. Ipræ, & Brugiæ, & Duce Ariscotti, & fratre, ac regulis Montagnini, Eghemõtis, Capusij, & Gandauij ex illis hæc ægrè ferrentibus, eis dimissis, & profectis Liliam nonnullis copijs pedestrium, & equestrium, & peste, fame, & ferro ex illis circiter octuaginta millia peremptis, per Rodulphum Cæsarem, & electores, & multos alios ibi, ac Germaniæ pręsules procurata concordia inter Regem, & illos hęreticos, & per Regem cõmissa omni eorũ, ac ipsius diferentia Rodulpho nepoti, et sororio suo, & ob id ad eũ destinato Carolo de Aragonia Duce Terræ Nouæ, & per sum. Pont. Io. Baptista Castaneo pręsule Rosani trãsmisso legatis iam per sum. Pont. Regi subministrata pecunia ad reprimendum hęreticos illos ex ære ecclesiastico. Et dũ Coloniæ conuenire decreuissent unà cum ibi pręsule, ac pręsulibus Hiporboli, Vintimbergi, & comite Suitẽburgi legatis Cæsareis, ac Archiepiscopo Moguntino, & Treuerense, & legato Reginæ Angliæ, & agentibus illorum rebellium, Ioanne Austriaco oppresso febre acuta, & lentiginibus, ac fluxu uentris ex eis die prima Octobris annorum uigintinouem mortuo in propugnaculo Busij erecto in agro Namurtij aduersus hostes, eiusq; cadauere delato Namurtiũ, & ibi in ecclesia maiori exposito multa põpa, & illinc mox in Hispaniam translato, & sepulto in ecclesia diui Bartholomei Excuriatarum, eiq; suffecto Farnesio uicario suo, & per eum regijs copijs cum rebellibus commissis multis pręlijs, eisq; grauibus affectis cladibus, & die

uigeſima ſecunda Septembris hora octaua noctis in ciuitate Mandrili mortuo quoque Vincislao Auſtriaco filio Maximiliani olim Cæſaris ſororio, & nepote ſuo, & magno Priore Caſtiliæ eius ſucceſſore Maximiliano fratre minore natu, & die decima octaua Octobris Ferdinando filio annorũ circiter quinq; ex humanis rapto, ei, ac patri Carolo annorum circiter duorum, & Philippo nato nocte pręcedente diem Dominicam tertiam decimam menſis Aprilis, & die prima Maij, & ſolemnitatis diuorũ Iacobi, & Philippi baptizato, & etiam uita functis Catharina ſorore Caroli patris, & relicta Ioãnis Luſitaniæ Regis amita, ac Sebaſtiano etiam Luſitaniæ Rege filio Ioãnis Secundi, & nepote ſuo ex ſorore Ioanna die quarta Auguſti in cõflictu facto exercitu ſuo in Mauritania cũ ibi infidelibus, & Ioanna filia Ferdinandi olim Cæſaris, & uxore Franciſci Ducis Florentiæ ibi ex abortu die decima Aprilis propinqua ſua, & anno pręcedente die lune octaua Iulij Maria filia Odoardi Ducis Brigantiæ Luſitani, & uxore Alexandri Farneſij principis Placentiæ, & Parmæ caſtiſſima, & ualdè proba etiam nepte ſua Parmæ, & Barchinone ad finem menſis Iunij inundata ꝑ biduum, & de menſe Decembris Medina ciuitate Aſturiæ Hiſpaniæ, & ibi regione propinqua per paſſuum circiter ſexaginta millia terremotibus concuſſis, & ibi infinitis ędificijs dirutis incolarum illic multorum oppreſſione, & aliquorum ex eis cæde, & aliorum debilitatione, & ſuperſtitũ graui damno, & ſtupore, & his omnibus infortunijs conſtanti animo paſſis, & omnipotenti Deo actis gratijs, & precibus ſupplicibus per eum catholicum, & ferè iuſſis ubiq; in regnis, & dominijs ſuis per illic religioſos, & ſeculares. Chriſtierna Chriſtierni olim Regis Sueuiæ, Datię, & Gothiæ, & illic expulſi filia ex Iſabella ſorore Caroli Quinti olim Imperatoris, &

prius

prius nupta Francisco Secundo Sfortiæ olim Duci Mediolani, & eo mortuo Francisco olim Duci Lothoringiæ die uigesima prima Nouembris accessit Cremonã, & ibi summo cum honore suscepta per illic magistratus Regios, nobiles, & populares ex ordine Regis Hispaniæ propinqui sui, & hospitata in ædibus magnificorũ de Trecchis uicus sanctę Agathę, p dies septem illuc appulsa nauigio auerso flumine Padi, eiusq; aquis augescentibus ob frequentes pluuias tunc cadentes ex Mantua illuc profecta adueniẽs ex Ferraria, & templo honorabili Laureti in Piceno erecti in honorem B. Mariæ Virg. ei oblatis donis multi pretij pro recuperanda ipsius pristina ualetudine. Rodulphus Cæsar Sablonetæ oppidum ex diœcesi, & territorio antiquo Cremonense, ad intercessionem, & in gratiã Vespasiani Gonzaghæ eidẽ dominãtis erexit in Ducatũ, eiusq; tit. insigniuit ipsummet Gonzagã. De mense Augusti ab impio heretico Olandiæ ibi percusso sacerdote portante uenerabile Sacramentum ad infirmum, & cum è manibus ipsius cecidisset eo sępius pugione ingenti rabie confosso ex ipso aliquo effuso sanguine illeso conseruato, & heretico furore correpto, & mox mortuo, ingens procella in mari ibi propinquo superuenit cum ingenti pluuia, & turbine uentorum, & aeris obscuritate. In Pannonia apud Budam, & Danubium die duodecima Februarij apparuit monstrũ cum quatuor brachijs, & manibus, ac alijs, duabus auribus asininis, cruribus hyspidis instar Satyri, pedibus leoninis, & oculis emittẽtibus flãmas ignitas, in quoscunque obuios saxa grauia impetu proiiciendo, & ex illis multos percutiendo. A die tertia decima ipsius mensis ferè usq; ad diem uigesimam secundam Aprilis Quadragesima uigente fuit aer nubilosus, & caliginosus, & pluuię ceciderunt frequentęs. Hora tertia noctis pręcedentis

diem martis primam ipsius mensis aere pluuioso, & uentoso conspecta stella crinita cum cauda bifurcata instar Draconis, et die quinta decima Iulij taberna pontificia aromatariæ ab igne correpta, et ab eo illic aromatibus, & alijs ualoris aureorum circiter mille cõsumptis, & nisi ibi incolæ illuc accurrissent, & ignẽ extinxissent, ipsa, & multa alia ędificia ibi propinqua ab illo cõsumpta remansissent. Et etiam nonnullis Hispanis, & Lusitanis illic degentibus, & uno ex illis sacerdote uerba proferẽte se inuicem coniungendo matrimonio execrãdum uitiũ Sodomiæ exercentibus delatis ibi magistratibus criminalibus, ex iussu eorum carceratis, & de illo uitio conuinctis ultimo supplicio pro eo affectis. Et die Iouis decima Aprilis insurrexerunt à Septemptrione, & meridie uenti frigidissimi, qui durarunt per dies, et noctes ferè decem continuo, ex quibus plereq; uites in Gallia cisalpina aruerunt, omnesq; ferè fructus in agris pendentes damnificati fuerunt. Et nocte pręcedente diem sabbati duodecimam suborto incendio casuali Mediolani in una ex tabernis ibi uicus fabricantium, et uendentium arma flantibus ipsis uentis, ipsa cum alijs quinq; cum supellectile, quæ in eis reperiebatur ualoris aureorum circiter triginta millium cõbusta remansit, igne extincto die ipsa sabbati. Eodemq; mense Fauentiæ in lucem producta fuerunt duo monstra, quorũ unum fuit cum capite, & unguibus musticæ, & alijs membris humanis, alterum cũ capite equino, & duobus oculis in pectore, & cauda draconis, & statim mortuo. Die prima Maij ex pernicioso grandine, qui cecidit in multis pagis, uicis, & municipijs Galliæ cisalpinæ segetes, et aliæ fruges pendentes in agris fuerunt atritæ, et ualdè damnificatæ, & superuẽta graui aeris siccitate ex ea causata fuit modica copia lini, feni, leguminum, & olerũ. Arx Budæ

eodem

eodem mense,& arx Montis Calui Marchionatus Montis ferrati de mense Iunij clara die fuerunt percussæ fulgure. Et inter horam nonam, & decimã diei Dominicæ octauæ Iunij auditus fuit Cremonæ terremotus, & ex eo in Dalmatia, & ad fines agri Bononiensis, & Florentini aperti fuerunt montes,& multa ibi ędificia corruerunt multorũ ibi incolarum oppressione,& ex eis aliquorũ cęde,& aliorum debilitatione, & nauigia circiter centum, dum forẽt in mari Dalmatiæ obruta remanserunt cum multis, qui super eis erant. Et die mercurij uigesima quinta eiusdem mensis in mane orto uehementi turbine uentorum cum grandine ingenti in agro Ferrariense ibi graue damnum illatum fuit, & dum Alphonsius ibi Dux incumberet uenationi in campis illic latissimis, & ad ipsam procellã euitandam conscendisset cum aulicis,& nobilibus,quos secũ habebat, currus, ut properarent in loca tuta,& transirent propè flumen Padi illac labens multi ex eis proiecti fuerunt in flumen ipsum,& in eius aquis obruti remanserũt, & ubi per multos ex suis, qui ad eius opem accurrerunt, non fuisset retentus idem infortunium quoq; incidisset. Et propè Patauium per quinq; millia passuum ex fulgure, qui illic ceciderit, ędificijs multis combustis illatum fuit damnum aureorum circiter mille. Et in mane diei quinti Augusti,& solemnitatis B. Mariæ Virginis ob miraculum niuis ex ea cecidit aere tunc ubiq; claro, & sole lucente in solo casamento Ludouici de Figalis in uico Madignani diœcesis Cremonensis, & agri Cremensis habitato per Andream Costam. Et die decima nona Octobris ex procella auctis aquis maritimis propè, & intus ciuitatem Venetiarum, & tumefactis fluminibus,& eis aquis unitis ob pluuias dierum sexdecim continuorũ Vrbs ipsa inundata fuit,& graue damnum ibi incolis illatum, dum irrumperint

rint plerasq; eorum domos usq; ad primam ipsarum contignationem, & etiam Genuæ, & alijs ciuitatibus maritimis Italiæ. Et nocte pręcedente diem uigesimam tertiam Nouembris inter horam septimam, & octauam Romæ, & multis alijs in locis uisa stella summi splendoris etiam bifurcata. Et de mense Decembris ad oppidũ Buari Mauritaniæ Tingitanæ ex terremotu multa quoq; ędificia corruerunt plurimorum oppressione, & aliquorum cęde, & aliorum debilitatione, multorumq; nauigiorũ, quæ fuerunt in ibi mari naufragio, superstitum illic incolarum stupore, & timore. Bernardus de Gattis nuncupatus Soliarius egregius pictor origine Papiensis, & cum impubes unà cum parentibus ex Papia ob bella, quæ tunc ibi, & in tota Insubria, Gallia subalpina, & transalpina uigebant, Cremonam accesserit, ibi substitit, & lares suos elegit, & fuit educatus, & receptus inter illic ciues, ac perijt.

1579 Anno subsequuto Gregorius sum. Pont. & Rodulphus Cæsar unà cũ pręsulibus Moguntino, Treuerense, & Coloniense, ex electoribus imperatorum annixi sunt Belgas, & Germanos trãsrhenanos sibi finitimos rebelles sanctissimæ Ro. Ecclesiæ, & Catholicæ M. Regis Hispaniæ, reducere ad ueram Christi religionem, & obedientiam Regis eorum domini, sędareq; bellum graue inter illos, ac Regẽ uigens eorum exercitibus regionem ipsam diripientibus, ac ferro, & igne euertentibus, rebellibusq; illis insequentibus ibi catholicos, & religiosos eos occidendo, ipsorũq; bona, ac templa diuina, & monasteria diruẽdo, inde imaginibus, & statuis diuinis abrasis, & fractis, & uenerandissimis sacramentis baptismatis, crismatis, olei infirmorum, ac Eucharistiæ dissipatis, & pedibus conculcatis ignominiosè p illos, destinato per sum. Pont. legato Io. Baptista Castaneo pręsule Rosani Viennã Austriæ ad Rodulphũ,

& illinc

&illinc cũ Carolo Aragonio Duce Terræ Nouæ Siculo ad id destinato per Regem, ac pręsulibus Hiporbolis, & Vintembergi, & Comite Suitemburgi legatis Cæsaris, & Moguntino, & Treuerense anno pręcedēte profectis Coloniam, & cum ibi pręsule in unum coactis. & illinc sępius per eos transmissis nuntijs monitum rebelles ad eos destinandum ipsorum legatos legitimos, illisq; redeuntibus ad obedientiam sanctissimæ Sedis apostolicæ, ac Regis ex eius ordine pręcipuo, & naturali clementia per legatum suum oblata pace, & uenia rebellionis, cõfirmatione quarumcunq; immunitatum sibi concessarum per Carolum Imperatorem ipsius genitorem, & alios eorum dominos, & libera dimissione ciuitatum, & arcium, & oppidorum ab Hispanis, alijsq; extraneis militibus, & magistratibus, oneribus insolitis, & ibi rerũ publicarũ administratione, reseruata sibi tantum superioritate, & pręcipuè uectigalium, reddituumq; solitorum per ipsum haberi ex eis regionibus, & uolentibus perseuerare in impia hęresi dato illinc exilio, & quadriennio ab ea recedendi, percepto interim redditu bonorum suorum medio procuratorum, & interea die septima Martij obsesso Traiecto superiori ex Brambantia propinquo flumini Mosæ, etiam illud nuncupatum Mastricum interlabenti, per tria millia Hispanorũ. quatuordecim millia Germanorum, octo millia Valensiũ. quatuor millia Italorum, et quinq; millia Burgondionum pedestrium, et equestrium quatuor millium, et Ferrarolorum bis mille, Italorum totidem, et fossorum circiter decem millium, tormentis bellicis tum castrensibus, tum muralibus Alexandro Farnesio duce sypremo, ac uicario Regio, et circa ipsum constructis nouem propugnaculis, et ad munimentum castrorum tribus, et factis cuniculis intus, et extra, eoq; undecies oppugnato, ac inter obsessores,

sores,ac obsessos pluribus factis prælijs repulsis Hispanien sibus, ex eis occisis circiter duodecim millib. cum uiginti sex eorum tribunis, inter quos fuerunt multi Parmenses, ac Placentini, & alij Itali nobiles, qui militabant cum Farnesio, & ultima uice die præcedente solemnitatem diui Petri uigesimam nonam Iunij, eiusq; ciuitatis plurimis in locis apertis mœnijs, & dum in crepusculo noctis subsequentis per cuniculum constructum ad partem Orientalem Traiecti illum ingressi Hispani circiter centum in non nullis ibi domibus dirutis à tormẽtis bellicis substitissent, & uexilifer Germanus mœnijs conscensis, & nonnulli sui milites per eum accersiti ipsum secuti fuissent, & reperto ibi uigile, qui somno oppressus fuisset, & occiso, & occupata illic hostium materie bellica, & in mane ipsius diei per Hispanos coniecto igne in eum cuniculum, & obsessis ob id territis pedem referrentibus, Germani, & Hispani, & alij illos insecuti fuissent, & ex illis occisis circiter quatuor centũ cũ fossoribus circiter mille reliqui aufugissent in uicum ibi propinquum, & ultra ipsum flumen Mosæ, & per ibi incolas illinc repulsi fuissent, multisq; ex eis, dum traicerent flumen unà cum eorum supremo duce Cantabro ab illius aquis obrutis, capta ea ciuitate cũ ipso uico, ac direpta data uenia mulieribus, senibus, pueris, & illis, qui aufugerint in templa ibi diuina, ac ecclesiasticis, facta præda ualoris aureorum circiter ducentum millium ex ordine Farnesij inter oẽs obsessores diuisa, ac Sebastiano Veronense obsessorum architecto captiuato, & ducto ad Farnesium, dum ex rebellibus essent in armis circiter uiginti millia pedestriũ, & sex millia equestrium, quo, opem & annonam ferrent obsessis, & Com. Agamonius, & alij reguli cõuersi ad Regẽ ducti pœnitentia ob impios actus per rebelles in catholicos, & ecclesiasticos, ac templa diui-

na,

ria, & sacramenta, ut pręfertur, commissos, eorum copijs illis resisterent, ab eis Niuella, & Meclinia receptis, & ibi quibuscũq; rebellibus illic repertis interfectis; Mathia ex Archiducibus Austriæ, dum timuisset, ne ibi incolæ, cum non auxiliatus fuisset Traiecto, in eum ſęuirent, ex fuga prolapso in Galliam, & per Hispanienses conuersis armis in Artesiam, & Annoniam ibi incolæ se permisissent Farnesio eos recipiente, Buscondoncenses, Transiluani, Vallanienses, Tornacẽses, Nouagenses, Antuerpienses, Gandenses, Brambantini, Geldrenses, Neugamagenses, Artemienses, & alij populi eorum regionum sępius per legatos Pontificium, Cæsareos, & pręsules, & alios congregatos Coloniæ missis ad ipsos nuntijs eos exhortati fuissent ad acceptandum sibi oblata per legatum Regium, quæ forent honesta, & laudabilia pro illorum quiete, salute, & utilitate manifesta eorum responso expectato usque ad diem tertiã Nouembris, nec aliquo dato, perseuerassent in eorum pertinatia, legati, ac pręsules ipsi diffisi illorum conuersione Colonia abierunt. Et Rex Hispaniæ iussit quoq; cogi ex Germanis legiones binas per Com. Hieronymum Lodronium ex suis primoribus ducibus, & habere stitiua in parte inferiori agri Cremonensis inter flumina Padi, & Olei tota æstate, & autumno, & in Hetruria, Apulia, & Calabria, & regionibus Italiæ circumuicinis alias tres Italorum per Petrum Mediceum, & superuẽta hyeme transire in orã Lunensem, & ibi portus, & classibus ibi coactis Fabritio Columna procere Ro. filio Marci Antonij prefecto classis ibi regionis, & Marchione sanctæ Crucis Neapolitanæ traici in Hispaniam, & coniungi alijs legionibus Hispanorum illic etiam coactis ad finem Lusitaniæ, Genuæ, Neapoli, & Mesanæ parata ingenti copia annonæ, & materiei bellicæ, cum multis tormentis, machinis, & alijs in-

strumen-

ſtrumentis bellicis, ex quibus credebatur uelle ſibi uendicare regnũ Luſitaniæ ei ſpectans mortuo ibi Rege Cardinale auunculo ſuo, ubi ibi incolæ ſe ei ſponte non permiſiſſent, & ſeu mouere bellum Mauris Algerij, & alijs in Africa ſequẽtibus partes Turcarum ope ibi Regũ Feacũ, & Marocchi ſibi dimiſſis per eos quibuſcunque Luſitanis penes eos captiuatis pro eorũ redemptione ſolutis ipſorum dominis per Regem aureis quatuor centum millib. dum ad pręſidium Algerij foret Venetus rebellis religionis Chriſtianæ duodecim millibus armatorum, & Rex Hiſpaniæ claſſes centum triremium, & totidem nauium munitas, & circiter triginta millia pedeſtriũ, & equeſtriũ in armis, & ſibi dimiſſo Finali ex Liguria per Rodulphum Cæſarem ex cõſenſu ibi reguli de Caretis Hiſpani ex eius ordine illic impoſiti ad pręſidium prętendentes municipium Mileſimi ei propinquum Regi quoq; ſpectare illud cęperunt, ibi regulo ex familia quoq; Careta captiuato, & illinc ducto Mediolanum. Archangelus de Blanchis Viglebanenſis ex religioſis ordinis Pręedicatorũ diui Dominici, epiſcopus Theanenſis, & Cardinalis tit. s. Cæſarij in pallatio, & perpetuus Commendatarius prępoſituræ s. Abundij Cremonæ cultæ per religioſos Humiliatorum ſub regula diui Benedicti eius eccleſiam, & ędes ualdè magnificas illinc dimiſſis eis religioſis, conceſſit religioſis Theatinis ordinis regulariũ diui Benedicti inchoati Romæ anno 1526. promotorib. Petro Caraffa procere Neapolitano epiſcopo etiã Theani, & mox creato Cardinale, & deinde ſummo Pont. ſanctiſſimæ Ro. Eccleſiæ, & Paulo Quarto nominato, & Galeatio Theaneo Vincentino prothonotario apoſtolico, Bonifacio Colla, & Alexandro, & Paulo Romanis erecto moneſterio ibi in uico Montis Caballi ſub titulo, & ad memoriã, & honorem diui Sylueſtri

ſummi

summi Pont. quod plurimi ingressi sunt, ac professi ipsam religionem, & mox Mediolani, & in multis alijs ciuitatib. & municipijs Italiæ ibi constructis sibi alijs monesterijs, & ex quibus multi se receperunt Cremonam in ecclesiã, & ædes ipsas habitatum. Et die quinta decima Augusti Isabella Gonzaga filia Federici olim Ducis Mantuæ, & relicta Frãcisci Ferdinandi Dauali Marchionis Piscariæ filij Alphunsi ex hoc seculo migrauit in municipio Casalis maioris agri Cremonẽsis relicta de se ipsa maxima sanctitatis opinione ob eius probam, & laudabilem uitam, ac bonos mores, orationibus, elemosinis, & ieiunijs incumbendo, & corpus suum ualdè affligendo. Et Alexander Picenardus I. Cons. de mense Iulij Genuæ, dum ibi esset prętor ex quinq; ad ibi incolis iusdicendũ pręfectis factus ob eius eximiam legum doctrinam, & Rochus de Capellinis egregius architectus etiam Cremonensis Romæ die uigesima septima, & circa principium mensis Maij excellens in musica tam uocali, quàm instrumentali, & ex Canonicis ecclesiæ cathedralis ipsius ciuitatis Marcus Felinus. Die uigesima sexta Ianuarij in municipijs hęreticorum Galliæ Lugdunensis fuerunt graues terremotus. Et urbs Blesensium ex inundatione aquarũ passa fuit graue damnũ multis ibi ędificijs euersis, & aliquibus ex eis alio abductis. Et ẽt nocte pręcedente diem martis decimam septimam Februarij urbs Lutetiæ auctis ualdè aquis ibi fluminis Somæ inundata fuit illic incolis illato immenso damno. Et in uespere diei Iouis sextæ decimæ Aprilis, & Cœnæ Dñi subortis uentis à Septemptrione, & Meridie uehementibus, & perseuerantibus usque in diem sequentem, nocte cecidit pruina in multa copia, ex qua in tota ferè Gallia cisalpina, & regione circumuicina fuit causatum ingens frigus, & illatum graue damnum fructibus

tunc

tunc pendentibus in agris. Et in fretis Italiæ submersa fuerunt nauigia. Et die dominica uigesima sexta graui procella suborta apud Genuam factis rogationibus per ibi presulem, & clerum, ac populũ ad omnipotentem Deum, & cineribus diui Ioannis Baptistæ illic asseruatis circumlatis per ipsam ciuitatem ea sedata fuit, & deinde illic ipsius, & regionis suæ incolæ infecti peste dira ex ea infiniti occubuerunt, & die uigesima octaua, & nona Aprilis apparuit sol sanguinei coloris. Et de mense Iulij ob grauem æstum in Hispania exortum ab humo processit multa copia glirium, à quibus deuastata fuit pars fructuum ibi pendentium in agris. Et in multis locis agri Cremonẽsis, & agrorum circumuicinorum durãte æstate cecidit grando ex qua ualdè damnificati fuerunt fructus illic pendentes. Et die nona Septemb. ex terremotibus, qui durarunt per sex dies, & noctes in Sicilia aperto ibi monte Aethna in quinq; locis, ex eis flãmæ eruperunt, cũ lapidibus ignitis in aere poiectis, & ex quibus arbores plantatæ ibi, & in locis circumuicinis arefactæ remanserunt graui ibi accolarum damno, timore, & stupore, & pullulauit pestis.
Arx Lixæ, seu Alexiæ ex Liburnia die secunda Octobris percussa fuit fulgure, & diruta extincto Ioanne Cornelio patricio Veneto ibi prefecto cũ tota eius familia, ac multis militibus, qui erant ad eius presidium cum multis alijs illic incolis ex fragmentis lapidum ædificiorum ibi euersorum, multisq; alijs quassatis cũ nonnullis nauigijs, quæ erant in mari illic propinquo, duodecim militib. qui erãt super eis, occisis, bimestre ferè cõtinuo inchoato die decima Octobris pluuiæ ceciderunt, ex quibus aquæ Padi, Tyberis, & Arni, & aliorum fluminum, ac torrentium in Italia ualdè, & præter modum creuerunt, & ibi finitimis graue damnum intulerunt. Et ex fluxu maris de mense

Nouem-

Nouembris apud Cornetum in Latio fuit proiecta extra ipsum balena in terras. Nocte pręcedente diem martis tertiam mensis Decembris uisa fuit Luna cum circulo circa eam coloris instar rubei. Et in regionibus Aquitaniæ, & Gheldriæ Namurtij, & Lucimburgi Galliæ Belgicæ, & Eluetiorum, & Rhetorũ sæuijt pestis. Die septima Aprilis Venetijs ex muliere Græca prodijt in lucem infans cũ facie, & pede leoninis, & à tergo duabus pellibus, & nec multum uixit. Et in uico Zurleschi agri Laudensis mulier peperit duos canes cũ infantulo. Nocte pręcedente diem martis decimamseptimam mensis Februarij Camillo Cathaneo Vayano prętore Cremonæ mortuo, ei substitutus fuit Alexander Panigarola etiam I.C. Mediolanensis, ac Reg. Sen. Fuit mediocris redditus frumenti, & aliorum granorum congruus, & multa copia uini, sed accidi, ac pomorum.

Anno saluberrimo Natalis D.N. Iesu Christi ex Beatiss. Mar. Virg. Millesimo quingentesimo octuagesimo, Romæ Imagine eiusdem Gloriosiss. Genitricis D. N. Iesu Christi cum eo infantulo in gremio picta super parte interiori unius ex muris turris constructæ in uico Parionis in montibus, & dũ foret occultata feno, quod esset in turre, percussa tridente ferreo, quo motum fuisset fenum, & uoce lugubri ab ea emissa audita, & statim ab ipsa amoto feno cõspecta, & ab aere tunc effuso nimbo copioso graui uentorum impetu, tonitruorum, strepitu cum fulguribus frequentibus de mense Aprilis, dum quamplurimi ex ibi incolis his auditis, ac uisis attoniti accurrerint in ipsam turrim, & genuflexi ante imaginem ipsam, & factis ad eam Genitricem Mariam precibus inuocato ipsius auxilio ad omnipotentem Deum in illorũ periculis, & infortunijs, & pro assequenda uenia peccatorum suorum ab eo, ipsiusq; 1580

placanda ira aduersus illos, ex eius gratia, & intercedente ipsa gloriosiss. Maria Virg. multi ex ipsis sanati fuerint ab infirmitatibus uarijs, quibus opprimebātur, & multa alia facta miracula, quotidie plurimis etiam alijs à diuersis infirmitatibus sanatis, quibus detinebantur ingens multitudo personarum cōcurreret ad ipsam multis pecunijs, & alijs magni precij, quas ibi dimitterent ad ornandam ipsam imaginem, & turrim, & ut ante eam fieret quotidie diuinum sacrificium missæ, cum alijs officijs ad honorem omnipotētis Dei, & ipsius gloriosiss. Mariæ Virg. memoriam, & ex ipsis pecunijs distribueretur egenis, & fierent alia opera pia, Summi. Pont. ordinauit eam imaginem, ut foret in loco magis honorato, commodo, idoneo, & frequentato illinc amoueri, & transferri in ecclesiam cathecuminorum eiusdem urbis, & cum ibi Gubernator ob id illuc profectus fuisset cum fabris, nullaq; eorum arte, & ui amoueri potuisset, & ibi uicini ęgrè ferentes eam inde asportari fabros ipsos, ac rectorem, & milites quos secum habebat susceptis saxis, & baculis impetijssent, & illinc expulissent; & nimbus quoq; tunc uehemens graui uentorum impetu cum tonitribus, & fulguribus exortus fuisset, ordinauit eam turrim redigi in templum, ac ampliari sub uocabulo D. Sanctæ Mariæ à Tronis ad honorem ipsius, & prenaratorum memoriam ibi cōstructis domibus, in quas, se conferrent cathecumeni ipsi habitatum, & in eis alimenta haberent, & in templo ipso celebrari facerent missas, & alia officia diuina die, & noctu per sacerdotes secum assistendo, eisq; auxiliando ex pecunijs, & alijs, quæ ibi oblata, & dimissa fuissent per illuc accedentes.
Et finito sacello magnifico cū sepulchro ex ordine ipsius Sum. Pont. quoq; erecto in ecclesia Diui Petri etiā Romæ ad honorem, & memoriam diui Gregorij Naziāzeni Epi,

& insi-

& insignis thelóghi, & ex celeberimis doctoribus religionis Christanæ in partibus Orientalibus, eius corpus die undecima Iunij transferri fecit ex ecclesia monialium degentium in ædibus regionis ibi campi Martij in ipsam ecclesiá diui Petri, & locari in eo sepulchro cõstructo in ipso sacello ipsum comitando ab ipsa ecclesia monialium a d eam diui Petri cum Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, prelatis, religiosis, presbyteris, ac laicis ex incolis Romæ, & aliarum regionum circumuicinarum innumerabilibus multo cum honore, secum faciendo solemnes rogationes ad omnipotentem Deum uersus eum inuocato auxilio B. M.V. oĩumq; Sanctorũ suorũ, ipsiusq; diui Gregorij supplici, & contrito corde ꝓ cõseruatione, & exultatione ecclẽsiæ suæ, ipsiusq; deffensione ab infidelibus, & hereticis, illorũq; extirpatione, ac pace, & unitate principum, & populorum Christiani nominis, ac suorum peccatorum uenia ex ipsius gratia, & miseratione eo sum. Pont. conseruato incolumi, ne cõculcaretur, & ex humanis tolleretur à tabulato aulæ nuncupatæ Constantini ex pallatio diui Petri, in qua resideret, constructo ex lateribus coctis, & calce opere testitudineo, dum, postquã per ipsam aulam deambulasset aliquo temporis spacio die uigesimã septima Iunij ipsã egressus fuisset, statim illud corruerit. Et dié septima Aprilis ex terremotibus quassatis, & dirutis multis ædificijs in Olandia, Zelandia, & Brambãtia, Antuerpiæ, & Bursellis, & in maritimis Normãdiæ, & reliquæ Galliæ Celticæ, & Angliæ, ac ibi in naualibus apud Boloniã, & Gensoriacũ, & Londinũ, & alibi submersis multis nauigijs aliquorum interitu. Et aere sereno ab æthere prolapso igne in campestria Angliæ, & lungo, & lato spatio progresso ꝑ eã omnibus ibi repertis combustis. Et codẽ mense in ipsamet regione producto in lucem in-

fantulo absque capite cum rana rubeta ibidem. Et de mense Nouembris alio ex uetula nato unica manu, octo pedibus.& ex eis uno humano,& alijs diuersorum animalium, & cauda muris, & galea in capite. Et per ibi diuitẽ auarum muliere uidua,& paupere,quæ ab eo petijsset elemosinam à se ignominiosè expulsa, ipsius domo percussa fulgure,& cum ipso, ac tota eius familia, & bonis, quæ ibi forent cõbustis ex iudicio omnipotentis Dei. Rex Hispaniæ ad comprimendum pertinatiam,& extirpandum impiam doctrinam rebellium Ro. ecclesiæ,& sibi ex Belgis, & Germanis transrhenanis adhuc debaccãtibus in ecclesiasticos,& catholicos earum regionum ipsos occidendo, eorumq; bona, domos, ac templa diuina diripiendo,& uastando, simulachris,& reliquijs, ac sacramẽtis ibi diuinis euersis, proiectis, & pedibus conculcatis, & per illos intercepta Mechlinia,& ad eius custodiã impositis Anglis eorũ supstitionis, qui usi fuerint in ibi catholicos oĩ genere sçuitiei,& dum occiderint omnes moniales monesterij ibi ordinis de obseruantia diuæ Claræ ex uirtute omnipotẽtis Dei auditæ fuerunt noctis tempore celebrare officia diuina in earum ecclesia. Et dum diruerint sacellũ erectũ in ecclesia ibi maiori olim per B. Rambanũ sçpius conspecta fuit crux alba super eis fragmentis. Et dũ uoluerint diruere templum,& ædes ibi diui Celsi cultas per religiosos Carmelitas Dñæ Sanctæ Mariæ uiso brachio extento super ipso templo cum ense nudo territi ab eius ruina destiterunt. Et Bursellis altare erecto in ibi ecclesia cathedrali, ad quod in tabernaculo aurato magnifico seruarentur summo cum honore tres hostiæ sacratæ eucharistiæ Dominicæ olim ereptæ è manibus nonnullorum hçbreorum, qui comperti fuerint in eas uti omni genere uituperij, sçpius euerso, & statim instaurato, & uiso integro,

gro,

gro, & circa illud ad prohibendum ad ipſum illorũ aditũ cõſtructo muro ex lateribus coctis, & calce, aduerſus illos continuauit bellum ope nonnullorum ex ipſis ſequentiũ partes ſuas, & ex Valenſibus, Germanis, & Italis cõductis ad eius ſtypẽdium multis copijs pedeſtrium, & equeſtriũ Alexandro Farneſio principe Parmæ, & Placentiæ, & nepote ſuo ibi eius uicario, & duce ſupremo, & illorũ rectore Gulielmo principe Aurentiorũ. Et dum Oribigenſes, Gruiligenſes, Tronenſes, & Friſij Regi ipſi adheſiſſent de menſe Februarij, ex eorũ regionibus quibuſcunq; Hiſpanis equeſtribus, & pedeſtribus égreſſis in Inſubriam, & equeſtribus mox in Regnum Neapolitanum, & pedeſtribus illinc claſſe conductis in Hiſpaniam, & mox traductis in Inſubriam, per rebelles obſeſſa Grouinga in Friſia, Ludouico Naſamonio fratre principis Aurentiorum duce, & Regijs tendentibus ad eius opem, cum ex illis circiter mille quinq; centum equeſtres, & decem millia pedeſtriũ occurrerint ſub regulo Delanua Gallico uicario principis Aurentiorum facto utrinq; prẹlio profligati fuerunt eis ferè oĩbus cẹſis, & captiuatis, & ex ipſis ducibus, & alijs optimatibus cõductis in ciuitatem Montium Anoniæ ad Farneſium ibi reſidentem. Et regulus Calicis ex adhẹrentibus Regis ingreſſus municipiũ Briſij ſibi proditum per ibi incolas quinq; centum pedeſtribus, & ſecum conſertis manibus per ibi milites ad prẹſidium, & per illos ex ipſis occiſis circiter ter centũ reliquis captiuatus fuit unà cum rectore Donai, & alijs quatuor ꝓceribus, quos ſecũ habebat. Et per Montenſes facta coniuratione in necem Farneſij, & in lucem prodita, multi ex illius complicibus carcerati, & ultimo ſupplicio affecti fuerunt de menſe Iulij. Et Comes Agamonius ex adhẹrentibus etiam Regis, dum eſſet in eius oppido Innoi, & iaceret in lecto eo oppi-

 do clam

do clam nocte occupato per rebelles regulo Delanua etiã duce unà cum uxore, & ſorore captus, & ductus fuit Burſellas, & ibi carceratus. Alioq; mox prꝫlio cõmiſſo inter Regios, & rebelles apud Brugiam, & rebellibus profligatis ex illis multis quoq; cꝫſis ipſe regulus Delanua illorũ Dux multis alijs captiuatus fuit. Et per Regios deinde obſeſſum fuit oppidum Delphi in Friſia, & de menſe Auguſti eo recepto Boſchiuium, & dum ex proditione intenderent capere Samarobrinam nunc Cambraium Ambianorum ea in lucem prodita ex ipſius incolis eius conſcijs captiuatis quadraginta cum quinq; eccleſiaſticis mox obſeſſa per Regios, Rex ipſe Margaritam ſororem, & matrẽ Farnesij uicarij ſui, & olim rectricem pro Rege ibi populorum illuc ex Italia tranſmiſit ad exhortandum rebelles illos ad deponendum arma, & illorum impiam opinionẽ, & Rom. Eccleſiæ, & ipſi Regi obediendum, & per eos ſibi electo protectore Alexandro Duce Alanzonij, & per eũ ad opem Cambrai ex Gallis ſibi adhꝫrentibus bis deſtinatis copijs, & per Regios ſibi occurrentes repulſis graui illorum ſtrage, & multorum cꝫde, & captura, & mox per alios tranſmiſſos ibi obſeſſis data ope, & annona. Et inter rebelles illos, & Regios factis multis alijs prꝫlijs diuerſo marte in Friſia, Zelandia, Artheſia, Hanonia, Geldria, & Brambantia multorum utrinq; eorũ quoq; cæde, & captura ibi multis municipijs obſeſſis tum oppugnatis, tum expugnatis, & aliquibus ex eis direptis, Rex ipſe ad tollendum ex humanis principem Aurentiorum publicato ædicto eius nomine propoſuit ingens prꝫmium eum occidentibus, ſeu captiuantibus, & conſignantibus Farneſio uicario ſuo, & ipſe ad hꝫc euitanda, & ſe conſeruandum in Olandiam regionem ei ſuppoſitam ſe recepit. Et in Hybernia per ibi ſuppoſitos Regina Angliæ, & copias militum,

litum, quas illic habebat ad sui prȩsidium, & alios ibi sequentes partes Regis Hispaniæ, & copias per eum ad ipsorum opem transmissas cōmissa etiam fuerunt nōnulla certamina diuerso marte aliquorum interitu. Et Henrico Infante Lusitano episcopo Eboracense, & Cardinale Sanctiss. Ro. Ecclesiæ sub tit. Quatuor Coronatorum, & Rege Lusitaniȩ Vlisponȩ mortuo die ultima Ianuarij, qua etiam in lucem productus fuit, exhortatis prius, dum celebrarit illic in ecclesia cathedrali missam solemnem, ibi incolis, & alijs Lusitanis habita ad eos illic congregatos facunda oratione per ipsum, ad accipiendum post eius mortem in Regem suum Philippum eius nepotem Regē Hispaniæ, cui magis, quàm alijs spectaret, & conueniret ipsum regnum, cum natus foret ex Isabella sorore eius Henrici, & Ioannis Fratris sui aui Sebastiani eius Henrici prȩcessoris, & habuisset uxorem Mariam filiam ipsiusmet Ioannis, cuius filius quoq; sui nominis habuisset uxorem Ioannam sororem Philippi, ex qua natus fuisset Sebastianus, & Ioannes ipse olim ibi Rex, & idem Henricus, & alij eorū fratres nati fuissent ex Emanuele, & Maria filia Ferdinandi Regis Aragoniæ, & sorore Ioannæ matris Caroli Quinti Augusti patris Philippi. Et regnum ipsum esset membrum regni Asturiæ, & Legionis nunc Castiliæ iuris Philippi circiter annum millesimum decimum concessum sub pheudo per Alphonsum VI. Castiliæ Regem Henrico Comiti Lothoringiæ ei nupta Tiresia filia sua naturali ob operam fideliter, & prȩclarè per eum nauatam secum militando Gallis secum conductis aduersus saracenos regnum ipsum occupantes, eo ex illorum manibus recuperato. Et Philippus ipse, cū & Regna Aragoniæ, Castiliæ, & reliqua Hispaniæ teneret, foret alijs quoq; prȩponendus in ipso regno ob eius potentiam, magnanimitatē,

dignitatem, autoritatem, & integritatem eximiam, & per eum Regem Hispaniæ, ut ipsum regnũ haberet uia iuris, & absq; armis exquisitis, & habitis cõsilijs à celeberrimis Iurisperitis ex Hispania, Italia, & Gallia morã facientibus in ibi gymnasijs publicis, & etiam Romæ, Mediolani, & alibi ipsum regnum ei uti propinquiori masculo ipsi Regi defuncto, ut prę fertur, spectare, & facta oblatione per ipsum eius quinq; rectoribus, ac primatibus, ac incolis eum recipiẽtibus in Regem suum ipsis confirmandi priuilegia immunitatum sibi concessarum per olim illic Reges, eisq; permittendi regimen, & administrationem rerum ibi publicarum, & ex eis idoneis concedendi dignitates, & prouentus ibi ecclesiarũ, & officia, & magistratus illic, & alibi, ac dandi ibi incolis grana, quibus indiguissent pro eorum uictu, & quoscunq; ex ipsis, qui adhuc forent captiui apud Numidas ex eis, quos captiuassent anno superiori tẽpore conflictus secum facti ꝑ Sebastianũ eorũ Regem exercitu suo, in quo obierit, ære suo proprio redimendi, ac multis alijs amplis conditionibus oblatis, et Ioanne ex Catherina filia Odouardi Ducis Bragãtiæ sorore Ioannis Secundi Regis Lusitaniæ, & Don Antonio filio naturali Aloysij ex filijs memorati Emanuelis Ducibus Bragantiæ, & prętendentibus regnum ipsum sibi spectare, eis confirmandi ipsum Ducatũ, & alia Dominia, quæ ibi haberent, & alia multi redditus concedendi, & soluendi ipsi Don Antonio pecunias, quibus posset soluere æs alienũ, quod haberet, & eis rectoribus, primatibus, & incolis, & Catherinæ, & Don Antonio datis multis dilationibus ad deliberandum super eis oblationibus, & Catherina transgressa in partes Regis, & per alios nullo sibi dato responso congruo, & per sum. Pont. ad prohibendum, ne bellum inter eos, ac Regem succederet, destinato Alexandro Riario

rio Patriarca Alexandrino, & S. Rom. Eccl. presbytero Cardinale sub tit. D. Sanctæ Mariæ in Araceli ad Regem degentē ad limites Lusitaniæ in ciuitate Guadalupis olim Ceciliæ Melinæ nuncupatæ, ut eum componeret cum Lusitanis, dum in regione ibi propinqua haberet exercitum equestrium, & pedestrium sub cura, & regimine Arnandi de Toleto Ducis Aluæ eius exercituū ducis supremi antiqui, ex Italis sub Petro Mediceo, cum quo forent multi proceres, ac nobiles Rom. & Itali, & Germanis sub Com. Ludouico Lodronio, & Hispanis ueteranis, quos habuisset ad præsidium Siciliæ, Calabriæ, Apuliæ, & Insubriæ, & ex alijs coactis sui stypēdio, cum alijs adunatis per Duces, Marchiones, & Comites Hispaniæ eorum proprio ære, & magno numero fossorum, lixarum, & chalonū, & iumentorum, curruum, tormentorū bellicorum tam currulium, quàm muralium, ac classe Sicula sub Fabritio Columna, eiq; mortuo substituto Prospero agnato suo, & Neapolitana sub Antonio Cardona, Ligustica sub Andrea Doria, & Hispana sub Aluaro Bassimano regulo Sanctæ Crucis Hispano in mari ibi finitimo, quibus regnum ipsum uendicaret, ubi sibi sponte recusassent illud dimittere, & dum cum Don Antonius esset in ciuitate Sanctæ Arenæ cum duobus ex eis rectoribus, ac Ferdinando à Frumento ex magistratibus Sum. Pont. & eius nuncio apud Lusitanos, ac Alexandro Farnesio episcopo Parmæ, & ibi, ac Placentiæ Ducis legato penes eosdē, & per ipsum in ecclesia illic maiori celebrata missa solēni in ea inuocata gratia Sancti Spiritus ex cōsensu eorum duorum rectorum sibi die decima nona Iunij subripuerit titulum, & coronam ipsius regni, & mox illinc nonnullis copijs militum, quas haberet directo itinere Vlisponā metropolim ipsius regni, ut ꝑ ibi incolas Rex agnosceretur, & dū alij tres rectores alijs

copijs

copijs militum ad ei resistendum illinc erupissent, ut secū armis concurrerent, & per eum ipsorum copijs adductis in sui uotum secum ingressus fuisset Vlisponā, ipsiusq; tribus rectoribus ex fuga illinc prolapsis ad Regem, & ei adhęrentibus Rex ipse, ꝑ ipsum eo Don Antonio declarato rebelle suo, & proscripto à quibuscunq; eius regnis, & dominijs, & exploratis, & æquatis itineribus, quibus posset ipse exercitus transire tormentis bellicis in regnum ipsum Lusitaniæ, iussit Ducem Aluæ ipso exercitu, ac eis classibus illud ingredi in illum Don Antonium, & Lusitanos eius partes sequentes, & Dux Aluæ multis ex eo exercitu morbis contagiosis ob intemperiem aeris causatis uita functis, reliquis mari, & terris ingressus ipsum regnū, & ex eo receptis multis ciuitatib. & oppidis se ei permittentibus absque armis direxisset iter suū uersus Vlisponā, eiq; se appropinquasset, & Don Antonius aliquibus copijs militum illinc in ipsum exercitum erupisset, & facta utrinq; aliqua pugna nonnullorum cæde repulsus in eam ciuitatem pedem retulisset, & per Regios sequentes uictoriam ipsius ciuitatis porta recepta, ibi incolę diffisi uiribus suis se Regi permiserūt illinc ex fuga prolapso Don Antonio nōnullis ex ipsius copijs ad montes, & syluas illius regionis dimissa post se classe quadraginta duarū nauiū munita tormentis bellicis, eorūq; materie, ac copia annonæ, & militibus, inter quas forent septem maiores, super quarum singula erant quatuor centum milites ad earū custodiam, cum nonaginta duobus tormentis bellicis, & intercepta per Regios die uigesima quinta Augusti aliquibus ex eis insequentibus ipsum Don Antonium, Rex ipse eos incolas recepit in sui gratiam, & protectionē sibi dimissis omnibus illorum bonis, & cum sęuiret pestis Vlisponæ, ex cuius incolis illa quotidie multi occumberēt, substitit

in

in ciuitate ipsa Guadalupis,& illic non multo post oppressus infirmitate graui ex ea laborauit usque ad mortem,& recepta ualetudine ꝑ ipsum Anna Austriaca eius quarta uxor infecta lentiginibus ex illis,& abortu duorum fętuū perijt die uigesima sexta Octobris,ex ea,quæ secū uixisset per decennium superstitibus filijs Carolo annorū quinq; & Philippo annorum duorum,& Maria mensium octo,dū in lucem producta fuerit die quarta decima Februarij. Et cum Don Antonius suorum acie se recepisset sex millia pedestrium, & sex centum equestrium in ciuitatem Portus, Albaretę olim nuncupatæ ex ea regione, Hispani, qui ipsum insequuti fuerint illuc transiuerunt,& inito certamine inter eos, & ipsum Don Antoniū, illiusq; copias eis profligatis,& ipso ex fuga prolapso paucis equestribus tantum comitato ad mare ibi propinquum, Rex ex Guadalupe suis purpuratis,& alijs, quos secum habebat accessit die quinta Decembris in ciuitatem Eluiræ Elues nuncupatæ ex insignioribus ciuitatibus Lusitaniæ,& per ibi incolas,& alios Lusitanos illuc profectos receptus fuit multa cum pompa,& magno cū honore, & uersus ipsum, & Carolum suum primogenitum,& Infantem pręstitu n iuramentum obedientiæ,& fidelitatis congruum,& cum Don Antonius intellecta clementia, qua usus fuisset Rex in Lusitanos, amissa spe habendi copias auxiliares à Rege Gallorum,& Regina Angliæ,& alijs, à quibus sperabat, missis legatis ad Regem obtulisset se ei permittere, ipsum obtulit recipere in sui gratiam,& cum per Lusitanos nonnullis Hispanis occisis suspicatum fuerit id processisse ex instigatione ipsius Don Antonij, intercedente tamen inter Lusitanos, & Hispanos ipsos odio naturali immenso antiquitus, timuerit se Regi subijcere, Rex ipse ad ipsum tollendum ex humanis proposuit ę dictum publicum,quo ipsum

ipſum capientibus, eiq́; ſeu eius magiſtratibus preſentantibus, & ubi uoluerit reſiſtere occidentibus, obtulit premium. Rodulphus Cæſar Cremæ oppidum ex diœceſi, & territorio antiquiſſimo Cremonẽſi erexit in ciuitatem ad interceſſionem, & in gratiam Venetorum ei dominantium, dato ei Epiſcopo per ſum. Pont. Hieronymo Diedo ex ipſorum patritijs ſibi dimiſſis per ep̃os Cremonenſem, Placentinum, & Laudenſem ex his, quæ habebant ex eius agro, ſuppoſitoq́; eius epiſcopatu archiepiſcopatui Bononienſi mox erecto. Et Mediolani hora ſecunda noctis precedentis diem mercurij uigeſimam primam Aprilis mortuo Antonio Guzamano Marchione Aymontis Hiſpano, & in uniuerſo ſtatu Mediolani rectore, & in Italia capitaneo generali pro Rege Hiſpaniæ per ipſum ei ſubſtitutus fuit Don Santius Geuarra, de Padilia ibi arcis prefectus, & ex Cardinalibus ſanctiſſimæ Ro. Eccleſiæ deceſſerunt Archangelus de Blanchis tit. s. Praxedis ex uico Gambaloidi agri Viglebanenſis, & ex religioſis ordinis Predicatorum de obſeruãtia diui Dominici, & epiſcopus Theanenſis die decima octaua Ianuarij, & Franciſcus Alciatus tit. D. Sanctæ Mariæ in porticu Mediolanenſis die uigeſima menſis Aprilis, & Ioannes Moronus Decanus, & epiſcopus Hoſtiẽſis etiam Mediolanẽ. circiter horam quintam noctis precedentis diem uigeſimam ſecundam menſis Decembris Romæ, & die penultima Auguſti hora uigeſima in domibus Abbatiæ propinquæ Taurino obijt Emanuel Filimbertus Dux Sabaudię annorum quinquaginta trium ex febre contagioſa ſuperſtite Carolo unico filio legittimo annorum decem, & octo. Et de menſibus Iulij, & Auguſti ob intemperiẽ aeris frigidi, ac caligines, & uentos urgentes menſe Iulio preter ſtatum temporis, Romæ, Venetijs, Mediolani, & alibi in tota Italia, Gallia tranſal-

transalpina, Hispania, & ferè tota Europa infiniti oppressi fuerunt uehementi capitis grauedine cum febre, ac tussi rheumate, stomachi indispositione, & acerbitate, & nausea ex capite eorum flegmate frigido distillante, & nullo gustu cibi, ac potus, ex quibus innumerabiles occubuerunt, & ex epydimia Genuæ, & in eius regione, Taurini, Parisij, Lugduni, Niceæ, & multis alijs uicis Galliæ Narbonensis innumeri alij deffecerunt. Nicolaus Sfondratus Prȩsul Cremonæ in ecclesia ibi cathedrali die iouis decima Augusti, & duobus diebus sequentibus habuit Synodum cum Archypresbitero, Archydiacono, Decano, Preposito, Primicerio, Cymiliarcha, canonicis, & mãsonarijs ipsius ecclesiæ, & alijs Archypresbiteris, prȩpositis, & rectoribus ecclesiarũ ipsius Ciuitatis, & suæ Diœcesis, in qua lectis per Ioannem Baptistã Gadium unum ex ipsis canonicis coram alijs ibi congregatis decretis, constitutionibus sum. Pont. Sanctiss. Ro. Ecclesiæ, ac decretis Synodorũ Tridenti, & huius Prouinciæ Mediolaneñ. hactenus conditis ad ipsam synodum facientibus, ordinatum fuit ea esse seruanda, ac electi fuerunt Iudices delegandi à Sede Apostolica in causis ecclesiasticis in ipsa ciuitate agitandis, & examinatores prouehendorum ad sacros ordines, & dignitates, ac beneficia ecclesiasticorũ, ac testes synodales, & facta alia ad conseruandum eorum mores, & ritus, ac honestatem, & decorum sacerdotalem, & Cremonæ hȩc mirabilia contingerunt. Nam inter moniales D. Sanctæ Mariæ de Columba ordinis Cystercienſiũ degentes in ibi ȩdibus, & ecclesia diui Thomæ existens Aurelia de Nauarolis ex incolis ipsius ciuitatis, dum esset annorum circiter nouem arte humana, & opera diabolica, sibi dato fasciculo uiolarum fascinata, & postq̃ ægrotarit per biennium continuum oppressa à Spiritu maligno, &

dum

dum ipsam ualdè infestaret exorcismis illo represso ingressa monesterium ipsarum monialium, & dum earum religionem intenderet profiteri, rursus oppressa ab illo spiritu, & dum exorcismis adhibitis iterum repressus cessarit ab eius molestia per annos circiter quinq;, mox singulo anno per ipsum uexata, & grauius hoc anno tormentata fuit eius manibus, brachijs, pedibus, facie, genis, capite, labris, oris, ac lingua acubus acutis pforatis, ipsaq; lingua impedita, eiusq: ore obturato, sermone prohibito, ac esu, & potu sibi interdiu prohibitis ex ipsis acubus, quibus ipsa membra infixerat ab eis extractis nonaginta, & in eius uterũ intruso colubro, qui eius cor, ac stomacum continuatim corroderet, omnéq; cibum, quem susciperet sibi datum pro elemosina deuoraret, gutture, & pedibus uinculis alligatis, ipsaq; sępè percussa lapidibus, eiusq; nodis septem, ac dorso sinistræ manus, medietateúe brachij, & genu ab ea parte excoriatis, eiusq; corde soffocato, ac membris ipsis cruciatis, ac stomacho corroso cõpulsa morari sub dio in locis humidis, & super solo noctis tempore, et etiam diei ex ore ipsius per tres ebdomadas continuas eiectis ex ipsis acubus, clauis, et massulis ferreis, nucibus nucleis integris, persicorũ, fęno, et canna, conuolitis crinibus mulicbribus, ac plumis diuersarũ auium, seminibus corriandi, ac picę, cum tribus orbiculis ouorum gallinaceorũ, in quorum uno fuerit etiã de seminibus corriandi, et in alio de capillis cum clauiculis ferreis, et modulo cordis fabricato die tertia Maij, et solemni Inuentionis Sanctissimæ Crucis, cui affixũ fuit corpus Dominicum, ipsaq; ualdè cruciata, cum tentata per eum ad deserendũ religionẽ Christianam, illiq; adhęrendum, et se obligandum scriptura eius sanguine facta id noluerit facere, dũ ei non adessent Sacerdotes, qui illũ demonẽ orationibus diui-

nis

nis, et exorcismis reprimerent, quibus illum coegerunt die uigesima tertia Octobris sibi pandere multas fascinationes, quas ad ei nocendum paratas habebat in camera, in qua morā faciebat, et ad ipsam liberādā ab eo colubro eo ex uentre ipsius extracto, et asportato, eisq; fascinationibus repertis, et combustis, deinde non fuit molestata, et tot sibi tormenta per illum illata constanti, et inuicto animo sustinuit roborata ope, et gratia D. N. Iesu Christi ad exemplum reliquorū suorū fidelium, quos nunquam deserit. Et hora decima septima diei Dominice septimi mensis Iulij suborto nimbo graui uentorum impetu, ac strepitu tonitruorū, et fulguribus, unoq; eorum percussa arce Sanctæ Crucis eiusdem ciuitatis ad partem Occidentalem, et puluere sulphureo exposito in camera ibi constructa sub fornice, pro deffensione ipsius arcis accenso euersa fuit ipsa camera cum alijs locis, et mœnijs ibi, et ad partem Septemtrionalem constructis oleo oliuarū, et ab ardendo caseo, et orisio, et alijs illic reseruatis pro usu, et æsu militum destinatorum ad custodiam ipsius arcis, consumptis, ex eis militibus, et alijs ibi repertis à ruina eorū ędificiorū euersorum cōculcatis, & ex ipsis mortuis octo Hispanis, et duobus Theutonicis, inter quos fuit eorum chyrurgus, cum decem mulieribus ex illorū uxoribus, et ancillis, et pueris, et puellis uiginti eorum filijs, et multis alijs debilitatis summo omnium Cremonēsiū stupore, ac timore. Et circa meridiem diei martis uigesimæ primæ mēsis Iunij cecidit in municipio Vitellianæ diœcesis Cremonensis, et eius, ac locorū circumuicinorū agris grando, ex qua aliquā grana ponderata reperta fuerūt esse unciarum uiginti octo, et fracti fuerunt imbrices, quibus tegebantur eorū domus, et occisi fuerunt multi ex ibi incolis, et multi animantes tā domestici, quàm siluestres et multæ

extirpatæ arbores, et ibi, et in agro Parmense fructibus pendentibus illatum fuit graue damnum. Et circa finem mensis Maij uisæ fuerunt in aere frequẽtes turmæ papilionũ uolare ab Ortu, et Septemptrione uersus Occasum, et mox illinc redire. Et in uico Stratellæ agri Papiensis inter passeres innumerabiles ibi cõgregatos cõmisso certamine ex eis infiniti perierunt. Et in agris Triuisij, et Fori Iulij multi apparuerunt lupi, ex quibus aliqui ſęuierunt in nõnullos pueros, et impuberes ex ibi incolis. Et ad principium mẽsis Iulij conſpecta fuit in aere ſtella lucidissima. Et die Dominica ſexta mensis Augusti et Transfigurationis Dominicæ Venetijs ſuborto quoq; ibi turbine, multoq; nimbo effuso graui uentorum impetu, ac tonitruorum ſtrepitu, et fulguribus ab eis percussæ fuerunt ædes Religiosorum ex Minoribus Conuentualibus diui Francisci, et Carmelitanis Dñæ Sanctæ Mariæ, et Montis Oliueti sub uocabulo diui Antonij. Et inter ſecundam, et tertiã horam noctis pręcedentis diem ueneris ultimam mensis Septemb. uisus fuit ingens uapor igneus ab Ortu Solis ſe protendere uersus Septemptrionem, et mox dimi nutus durauit ferè usq; ad auroram ſubſiſtens in aere. Et in crepusculo noctis pręcedentis diem dominicam nonam Octobris conſpecta fuit ſtella crinita, et mox alia de menſe Decembris, quæ apparuerunt per multas noctes eiś menſibus, ac de menſe Ianuarij. Fuit annone mediocris reddtus. Sigiſmondus Picenardus Excellens I. C. & ex Regijs Senatoribus in Dominio Inſubrum ex ulcere ſibi cauſato in capite ex hac uita migrauit die uigeſima tertia Nouemb. Mediolani, et illinc eius corpus conductũ fuit Cremonam patriam ſuam, et poſitũ in ſepulcro maiorum ſuorum exiſtente in eccleſia moneſterij Religioſorũ ordinis Prędicatorum de obſeruantia diui Dominici. Et

quem

quem ob eius pręclaras uirtutes, et multa beneficia per eum pręstita ipsi patriæ suæ conciues sui horum memores ualdè honorarunt ex eorum ære publico procurato eius funere, et pro suffragio animæ suæ celebratis officijs diuinis in ecclesia ibi Cathedrali illic sibi erecto Zenotaphio imaginario, et temporario excelso instar pyramidis opera fabrili, et architectura insigni, quod circundatum fuit ab imo usq; ad summū cereis accensis durātibus ipsis officijs. In Piceno, Flaminia, & Liguria, et ad fines regionis Cremonensis, Laudensis, Bergomensis, Cremensis, Brixiensis, Mantuanæ, Mutinensis, et Regiensis substitit ingens manus latronum sycariorum, et illinc exulum nonnullorum ex ibi magnatibus auxilio fulta, contemptoq; imperio illic Magistratuum, et suorum satellitum, ut aliqui ex exulibus Piceni, & Flaminiæ, ac Lyguriæ tam audaces, & impij fuerint, ut ausi fuerint irrūpere nōnulla ex illic municipijs, in quibus habitarint eorū inimici, ipsosq; inuadere, & secū manus conserere, & aliquorū domos ab eis habitatas expugnare, & diripere, & quoscunq; in eis repertos occidere, ut ad illos extirpandum opus fuerit Sum. Pontifici in eos destinare Alexandrum Sforciam in Picenum, & Petrum Donatum Cæsium in Flaminiam Bononiam Cardinales Sanct. Ro. ecclesiæ multa armatorū manu, & quorum opera, & diligentia plurimis ex illis captiuatis, & ultimo supplicio affectis, reliqui illinc territi aufugerunt. Et cum ex Cremonensibus, & populis finitimis exules, & sotij accesserint domos aliquas, easq; depopulati sint, & multos ex aliquorum suorum inimicorū mandato, & ab eis habito pretio occiderint, aduersus illos ad eos quoq; extinguendum per Ducem, & præfectos Reip. Venetorū, & Rectorem, & magistratus in statu Mediolanēse pro Rege Hispaniæ, & Ducem Mantuæ pręposita fuerint publicè

ędicta quibus concessum fuit pręmium ex ære publico illos captiuantibus, & consignantibus ibi Magistratibus, & ubi eis obstitissent, ipsos occidentibus.

1581 Anno igitur Natalis Dñici Millesimo Quingentesimo octuagesimo primo Alexandro Panigarola I. C. Mediolanense, & ex Senatoribus Regijs in statu Mediolani Cremonæ prętore Philippus Rex Hispaniæ die uigesima Aprilis, dum esset in ciuitate Tacadure uulgo Thomare Lusitaniæ, ibi eius regni, & regionum sibi suppositarum fuit insignitus corona summo cum triumpho, ac gaudio, et consensu ibi incolarum, pręter adherentium Don Antonio nuncupato Duci Bragãtiæ eius æmulo per aliquos ex illis occupatis insulis Tercerijs, secus quas fit transitus ex Hispania in Indiam, & illinc redditus, eo profecto in Galliam, & Angliã, ad ibi requirendum auxilium, quo recuperaret Regnũ ipsum. Et Rex limitata in statu suo Mediolanense autoritate ibi Vicarij sui sanxit illic eiusdem Senatum uti tantum posse in causis ciuilibus, & criminalibus arbitrio suo iuxta dispositionem iuris ciuillis, constitutionum, & ordinum Imperialium, & suorum illuc litteris suis transmissis. Et factis inducijs per triennium cum Turcarum Imperatore, interuentu Alexandri Crucij Mediolanensis pęnes illum nuncij sui Byzantij iuit Vlisponem Metropolim Lusitaniæ, & dum resideret ibi in arce, per aliquos ex illis adherentibus Don Antonij, ad tollendum ex humanis Regem ipsum, & quoscunq; Hispanos, quos secum haberet, illic inuisos facta fouea subterranea, ab ędibus monasterij ibi religiosorum D. Sanctæ Mariæ Gratiarum ordinis Heremitarum diui Augustini penetrãte in ipsam arcem ei monesterio propinquam, & impleta puluere sulphureo, accendendo ad arcem ipsam subuertendam, & paratis nonnullis copijs militum, qui Hispanos, et alios,

quos

quos ſecum haberet, inuaderent, et obtroncarent, et ex gratia oĩpotentis Dei hac coniuratione Regi, dum iuiſſet in eccleſiam ipſam, ut ibi aſſiſteret ſacrificio uenerabili miſſæ patefacta per mulierem uetulam ſibi porrectis litteris, in quibus hęc oĩa expoſita erant, mox eis lectis quęſitam, et nec inuentam, Priorem, et Vicarium eorum Religioſorũ, et multos alios conſcios, et complices illius impij facinoris carcerari iuſſit, et de illis ultimũ ſupplitium aſſumi, multis alijs illinc ex fuga prolapſis ad eũ Don Antonium, et in alias regiones, et deſtinatis copijs militaribus ad recuperandas Inſulas Terzerias, et per illarum occupatores illinc prębio repulſis iuſſit ꝑ alias copias, quas habebat in Flandria, et regionib. circumuicinis eius dominio ſpectantibus interim continuari bellum aduerſus illic rebelles ſuos, & obſeſſa urbe Samarobrina Ambianorum per eos, ipſiq́; data ope, & annona, eis illinc expulſis per copias Gallicas illuc trãſmiſſas per Herculẽ Ducem Alanzonij à rebellibus uocatum in eorum protectorem, & ſuperiorem inuito principe Aurentiorum illorum Duce ſupremo, & Mathia Auſtriaco Regis nepote ipſorũ rectore illinc dimiſſo, & reuerſo Viennam Auſtriæ patriam ſuam, & ꝑ Regis copias mox obſeſſa, & ſępius oppugnata urbe Tornacenſium, & compulſa in ius ſuum ibi obſeſſis laborantibus inopia annonæ, & diffiſis ope rebelliũ ſe permittentibus die ultima Nouembris Alexandro Farneſio duci ſupremo earum copiarum, & in ipſis regionibus Vicario Regis ſolutis per ibi incolas pro eorum, & bonorum ſuorum redemptione aureis centum millibus pro ſtypendio ipſarum copiarum, & inde permiſſis militibus abire eorũ armis, & bonis pręter eorum duces, & magiſtratus per rebelles, & Gallos cum Regis copijs cõmiſſis multis prędijs, ad ipſas ciuitates obſeſſas, & alibi in illis regionibus, &

utrinque multis occupatis, & nonnullis ex eis direptis, & aliquibus euersis plurimorum cęde, & captura, & aliquorum tentata occupatione, ex proditionibus in lucem peruentis, & aliquibus earum complicibus captis, & ultimo ſupplicio affectis, & alijs, dū aufugerint, illinc proſcriptis, & per rebelles catholicis ex terris per illos occupatis, expulſis, Alanzonio profecto in Angliam ad Iſabellam ibi Reginam, & eius ſecum tractato connubio. Rex ad cognoſcendum, & cenſendum an Magiſtratus ſui in ſtatu Mediolanenſe poſt annum 1559. iuſtè in eorum officijs ſe geſſerint, ut illos, ubi comperti fuiſſent ea iniuſtè adminiſtraſſe, corrigeret, illuc ex Hiſpania trāſmiſit Aloyſium de Caſtilia ex eius togatis, & iudicibus ſupremis ampliſſima autoritate. Et Maria Auſtriaca Imperatrix eius ſoror ex Carolo V. Romanorū Imperatore, & relicta Maximiliani Secundi Cęſaris Rodulpho Secundo filio etiam Cæſare reuerſo ad priſtinam ſanitatem, poſtquam laborarit diutius graui infirmitate, uocata per Regem ad regimen filiarum ſuarum ex Viēna Auſtriæ Metropoli, & ſede Imperiali de menſibus Septembris, Octobris, & Nouemb. per Dominium Venetorum, Inſubriam, & Liguriam unà cum Margarita eius filia minori natu, comitata per Ferdinandum etiam filium, & Carolum cugnatum eiuſdem ex Archiducibus Auſtriæ, ac plurimos proceres, nobiles, & equeſtres Auſtriacos, Boemos, Vngaros, Germanos, & Italos ſibi quoque occurrentibus Carolo Borromeo pręſule Mediolani, Ludouico Mandrucio Cardinalibus S. R. E. Eleonora cugnata ſua uxore Gulielmi Gonzaghæ Ducis Mantuæ, Alphonſo Eſtenſe Duce Ferrariæ, Octauio Farneſio Duce Parmæ, & Placentiæ, cum Raynutio nepote ex Alexandro filio, Santio de Auilla uicario Regis in Inſubria, legatis Ducum Sabaudiæ, Florentiæ, Vrbini, Venetorum

torum

torum, ac ciuitatum, per quas, seu earum territoria, uel propè ipsas transiuit, Nicolao Sfondrato Epo Cremonæ, multis alijs prelatis, procerib. nobilibus, copijs equestriũ, & pedestrium earum prefectis, & tribunis, ac popularibus multa cum pompa, & letitia, accessit Genuam, & illinc in Hispaniã super triremibus Andreæ Doriæ prefecti classis Ligusticæ unà cum Ludouico Taberna episcopo Laudæ nuntio apostolico, Scipione Simoneta Senatore Regio in dominio Insubriæ, & pro eo regente electo apud Regem ipsum, mulier omnium prudentissima, clementissima, humillima, religiosissima, & dedita contemplationi diuinæ, & operibus pijs, & calens nedum idioma Hispanum, sed Gallicum, Italicum, Germanum, & Austriacum. Cæsar Picenardus Cremonæ indigena, sed ab ea, & toto statu Mediolani capite proscriptus intendens Nicolaum Plasiũ conciuem, & inimicum suum, & quoscunq; alios domesticos suos, & sibi armis adherentes extinguere unico tempore actu improbo, & impio, coacta aliqua armatorum manu illis nocte intempesta precedente diem uigesimam quintam mensis Ianuarij, & solemnitatis cõuersionis diui Pauli traiecta fouea, & conscenso, & descenso uallo ipsius ciuitatis, ubi eius mœnia corruerant, audacter ipsam irrumpit, & properauit domum Plasij satis amplam, & sitã ferè in medio ciuitatis inter duas stratas ab Ortu, & Septemptrione è regione ecclesiæ, & monasterij religiosorũ Heremitarum diui Augustini de obseruantia, et arcam spaciosam ab Occasu, et turri lateritia preter bassim marmoream ab Ortu, sed undiq; habente prospectum, et ne impediretur exequi id facinus abhominabile ab illis propositum occupatis itineribus domi propinquis ꝑ aliquos ex illis, et alijs dispositis circa ipsam, et per nonnullos ex ipsis deiectis sacculis plenis puluere sulphureo secum portatis,

tatis, & igne accensis in cellas uinarias subterraneas domus cõstructas sub fornice ꝑ earum fenestras correspondentes alteri stratæ à Septemptrione, ipsa ferè tota demolita turri illesa, inde Picenardus, & socij inscijs Plasium abesse cum Lauinia Trecca uxore, ac ferè omnibus eorũ domesticis, ex sui bono fato, domi socrus suæ tunc defunctæ, Thoma de Magistris, ac Marina muliere infami unà ibi accubentibus ab aliqua eius materia oppressis, & extinctis illinc incolumibus egressis ciuitatem, & conscensa naui ad illorum fugam parata in alueo fluminis Padi ciuitati propinqui per ipsum, & ad eius partes inferiores, & extra statum ipsum reuersis summo Cremonæ Magistratuum, & incolarum, & circumuicinorum, & aliorum stupore. Superioribus annis instaurato pallatio ueteri Reipublicæ Cremonẽsis demolita scala habente gradus marmoreos, & alia lapidea erecta in loco cõmodiori, ad faciliorem ascensum, & descensum ipsius pallatij, & in eius parte superiori constructis conspicuis cameris, cum tabulatis ligneis, & pauimentis lateritijs, ac fenestris, & specularibus uitreis ad eas, & quibuscunque alijs opportunis cõmoditatibus, & eleganti ędificio, eis cameris assignatis sigillatim Reipub. Cremoneñ. Consultoribus, Decurionibus, Quęstoribus, Censitoribus, Decoratoribus, Dictatoribus, Rationatoribus, & alijs officialibus ipsius Reip. & in inferiori ipsius parte alijs constructis, & assignatis Consulibus Mercatorum eiusdem ciuitatis, eius pallatij parte in qua redditur ius in ipsa ciuitate ꝑ Vicarium prętorium dimissa, hoc anno pro maiori decore ipsius eius muri interiores, & quibus area ipsius circũdatur fuerunt ornati pictura ad ortum Solis picto insigni Sereniss. Regis Hispaniæ, & D. Nostri, in quo comprehensa sunt insignia quarumcunq; regionum eius Regimini, Protectioni, &

Domi-

Dominio ſuppoſitarum,& ad Occaſum inſigni ipſius ciuitatis, & ad Septemptrionem pictis ſimulacris Cremonæ, & Herculis, ipſius ciuitatis autoris, & ſuper ſcalam ipſam conſtructum tabulatum aſſideũ, & propè, & extra ipſum pallatium ad Meridiem ſtatutum forum lini uenalis pro maiori cõmoditate ipſorum uenditorum, & emptorum. Nocte pręcedente diē uigeſimam octauam menſis Aprilis Florentiæ, & in locis ibi propinquis uiguerunt terræmotus, ex quibus multa ędificia corruerunt graui ibi incolarum metu. Locuſtæ innumerabiles irruperunt Vandaluſiam regionem Hiſpaniæ,& ibi omnia uiridia degentia in agris corrũperunt de menſe Iunij. Et eodem menſe in eccleſia diui Antonij Sarrenti ciuitatis Campaniæ fęlicis apparuit imago D.N. Ieſu Chriſti cum luminibus accenſis ante eam. Hora circiter uigeſimam quartam diei uigeſimi ſexti menſis Iulij uapor igneus uiſus fuit in aere. Et in mane diei quinti decimi Auguſti, & Aſſumptionis ad æthera B.M.V. in municipio Aloletiburi propinquo Pragæ,metropoli Boemiæ per leucas quatuor ſpatio horę uiſus fuit Sol ualdè ignitus, & rubicundus cum duobus armatis à capite uſq; ad pedes armis coloris nigri inuicē propinquis conuerſa facie Occaſui, & cum utrinque aliquantulum manus conſeruiſſent progrediendo, ad ipſam partem euaneſcentibus, & mox uno induto huiuſmodi armis uiſo cum capite, & humeris intus circulum Solis,& reliquo corpore ſubtus ipſum, & eius Occaſui conuerſo, & ſuperuentis nebulis offuſcato, & nec amplius uiſo. Et in Thracia ex turbine uentorum multa ędificia corruerunt, & multæ arbores extirpatæ fuerunt. De menſe Septembris in Normandia, & regionibus circumuicinis conſpectus fuit cometes, & in omni ferè Italia uiguit annone penuria. Antonius Trecchus I.V.D. Eccleſiæ col-

legiatæ sanctæ Agathæ Prępositus, & Canonicus ecclesiæ cathedralis Cremonæ olim Pij V. summi Pont. à cubiculis, demum à Pont. Max. moderno creatus Prothonotarius Romæ obijt die nona Aprilis.

1582 Anno sequente Cremonæ prętore cõstituto Alphonso Lopezio I. C. Hispano, & ex Regijs Senatoribus in statu Mediolani, eiq; mortuo die uigesima tertia Martij Galeatio Brugora Mediolanense etiam I. C. & ex eisdem Sen. Gregorius XIII. Pont. Max. die uigesima tertia Februarij approbauit, & iussit typis imprimi, & publicari Romæ die prima mensis Martij, & ubiq; in orbe Christiano, obseruari restitutionem, & correctionem, & instauratione͂ anni Solaris, ęquati cũ Lunari opera, labore, & doctrina Ambrosij Lidij Vindelincẽsis eccellẽtis olim Physici, & Astronomi cõmorantis Romæ deductis decem diebus intermediantibus dies quartam, & quintam decimã mensis Octobris pręsentis anni auctis ex cursu annuo nonnullorum minutorũ ultra dies tercentũ sexaginta quinq;, & horas quinq; post annum tercentesimum uigesimumsextũ, quó facto concilio œconomico Niceæ in Bythinia tercentum sexaginta octo episcoporum, & aliorum pręlatorum, ex uniuersis partibus regionum, religionis Christianæ stabilitus fuit ipse annus, Chalendario nunc ędito, & cõpilato, & regulato, & approbato per multos alios Astronomos excellentes, quo annotat: fuerunt dies, quibus gloriosissimum Pascha Dominicum, & alia festa mobilia, celebrari debeant singulo anno in futurum. Et assignauit Germanis, & Anglis, academicis Romæ studentibus sacræ Theologiæ, & alijs scientijs, & religiosis Iesuitis, & alijs pauperibus uiuentibus in cõmunione Romæ, & alibi pro eorũ alimentis ex redditibus beneficiorum, quæ uacarint ob obitum nonnullorum pręlatorum hoc anno occursum.

Et

Et Bononiæ patriæ ſuæ epiſcopatum erexit in archiepiſco patũ Gabriele Paleotto eius conciue, & epiſcopo, & cardinale S. R. E. ſub tit. S. Martini in Montibus procurante, ei ſuppoſitis epiſcopis Ceruiæ, Imolæ, Mutinæ, Regij, Parmæ, & Placentiæ ex prouincia Rauennatenſe, & Cremæ ex prouincia Mediolaneñ. Et Rodulphus Cæſar aſſiſtentibus Ludouico Mandrutio presbytero cardinale tituli S. Honofrij legato, & Io. Antonio Bonhomine epiſcopo Vercellenſe Cremonenſe nuntio penes eum ſanctiſſimæ Sedis Apoſtolicæ habuit comitia Auguſtæ Vindilicorum cum prȩſulibus Moguntino, Treuerenſe, & multis alijs, Duce Sanſoniæ, Marchione Brandiburgenſe, & multis alijs principibus, & legatis prȩſulis Coloniæ, & multorũ aliorum principum, & ciuitatum liberarum Germaniæ, & ab eis requiſiuit, & obtinuit pecunias, quibus poſſet ſoluere ſtypendium militibus, quos ei neceſſe foret habere ad prȩſidium, & defenſionem Dominij ſui in Pannonia, & Tranſiluania aduerſus Turcas. Et multa in eis comitijs propoſita fuerunt, & pauca ſtabilita aduerſantibus Rom. Eccleſiæ ibi congregatis, inſtantibus per Cȩſarem, & legatum, & alios catholicos illic coactos illis, & eorum ſequacibus permitti poſſe uiuere iuxta conſuetum, & impium eorum arbitriũ in religione Chriſtiana, & nec eo cõceſſo illis improbantibus ſeptem ſacramenta eccleſiaſtica, eis diuerſimodè abutendo uenerabile miſſæ ſacrificium, orationes, cerimonias, officia diuina, ieiunia, et alia pia opera, ſimulacra etiam diuina B. Mariæ Virginis, et ſanctorum, et eorum, et B. M. Virg. inuocationes, ſolemnitates, religiones, uota caſtitatis, et alia, authoritatem ſummi Pont. Rom. eiusq; excõmunicationes, interdicta, indulgentias à peccatis, expiationes animarum humanarum à pœnis purgatorij mediantibus ſuffragijs miſſæ, orationũ, et officiorum

ciorum ecclesiasticorum, elemosinarum, ieiuniorum, et aliorum piorũ operum eo purgtorio denegato, unà cum constitutionibus, decretis, et ordinibus S. Ro. Ecc. et per illorum sequaces concitato tumultu Viẽnæ Austriæ metropoli, eius sedi illuc ex Augusta dimissis eis comitijs properauit, et traiciendo per Danubium nauigio eo illius tenaci, et profondo limo impedito incidit in graue uitæ periculũ, et cum applicuerit Viennã ibi, et in eius regione suborto graui turbine uentorum à culmine pallatij eius resideñtiæ deiecto simulacro ferreo Aquilæ, insigne Imperiali, et ibi infixo, et à tectis domorum tegulis etiam proiectis graui ibi incolarum pauore, et stupore. Et ipse, et Ferdinandus, et Carolus patrui sui catholici, ab Austria, et regionibus sibi suppositis expulerũt hęreticos. Et Dux Alanzonius assentiente Henrico fratre Rege Francorum facto, et inito tractatu cũ Regina Angliæ in Regem Hispaniæ ad eum exuendum dominio Flandriæ, et regionũ ei unitarum ex Anglia ope, ac nauigio, et aliquibus copijs ipsius Reginæ traiecit ꝑ Selandiã, et illinc cum Gulielmo de Nasau principe Aurentiorum, et multis alijs proceribus Flaminghis, eorũq; sotijs rebellibus S. R. E. et Regis Hispaniæ, Antuerpiam accessit, eamq; ingressus die uigesima Februarij per ibi incolas, et multos alios ex illis rebellibus, secum cõfęderatos, multa cum pompa, et lętitia fuit receptus, et per ipsos incolas, et alios Brambãtinos, creatus eorũ Dux, et aliorum protector, et rector solemniter deposito ab illorum superioritate Hispaniæ Rege, eiusq; titulo, et insignibus delętis, et Alanzonij appositis, et excussa pecunia aurea, et argentea habente eius insigne, ac nomen, et titulum, eiusq; Ducatus, ac superioritatis ea publicè in foris, et uijs ibi sparsa, et per ipsum sibi confirmatis priuilegijs immunitatum, et aliorum sibi con-

cessis

ceſſis per Inuictiſſimum Carolum V. Rom. Imperatorem, & aliàs olim Dños ſuos. In crepuſculo noctis præcedentis diem ſeptimã Martij in Italia cõſpectus fuit uapor igneus à parte Occidentali tendens uerſus Septẽptrionalem per horas circiter ſex, & nocte ſequente in Gallia Belgica, & regionibus propinquis ſuborta graui procella, ex ea ſubmerſa fuerunt multa nauigia, & proiecta ædificia euerſa turri eccleſiæ ſancti Michaelis Antuerpiæ, in cuius domibus hoſpitabatur Dux Alanzonius cum camino cameræ, in qua erat multo eius timore facta illinc per ipſum fuga, eiusq; inſignibus ſuper ibi porta pictis euulſis, & illinc aſportatis, & die ſequente uiſis flammis igneis, & ſanguineis in aere ꝑ mediam horã, & alijs ſignis horribilibus ibi incolarum ingenti ſtupore, & timore, & malo mentis præſagio. Et in uico Vilaghæ Aragoniæ pulſauit campana Eccleſiæ à ſe ipſa diebus octaua, & nona, & uerſus Occaſum, & Aquilonem uiſæ fuerunt nebulæ igneæ, & ſuper ciuitates Burgos, & Medinæ à Campo, & alias ibi propinquas conſpectus cometes per dies quindecim. Et facto tractatu in necem Aurantij ꝑ Gaſparem Dauaſtrũ Hiſpanum Antuerpiæ, & in Flandria exercentem negotiationẽ multi ualoris, & Ioannem Troizenum ex Brugia Flandriæ Regi adherentem, & ex eius aulicis in Hiſpania cũ ibi miniſtris ipſius Regis eius nomine ꝓmiſſis Dauaſtro aureis ſcutatis octuaginta millib. cum dignitate unius ex equitibus ordinis diui Iacobi in Compoſtellis in Galitia annui redditus aureorum trium milliũ, & Troizeno aureis ſcutatis triginta millibus pro eorum præmio ſequuta morte Aurantij, & ad eum occidendum per Dauaſtrum dato mandato Iohanni de Zauaranis Cantabro, ſecum habitanti, & per eum ſuſcepto, Aurantius per ipſum in domib. eccleſiæ diui Michaelis Antuerpiæ, in q̃bus hoſpitabatur

receptis

receptis conuiuio die decima octaua Martij Alanzonio, & proceribus, ac nobilibus Gallicis eum comitantibus remanſit percuſſus unico ictu in faucibus penetrante, & exeunte extra collum dentibus ibi exiſtentibus illinc excuſſis à pilulis ex ſclopo breui à ſilice per Cantabrũ eo ſclopo occultato ſub pallio quo erat indutus, ingreſſum domos ipſas, & Aurantio factum propinquum, diſploſo in eum legentem litteras fictas ſibi fraudulenter porrectas ꝑ Cantabrum, & per Aurantium, eiſq; quæ erant clauſæ, diſſolutis, & per milites ad cuſtodiam, & alios ibi degentes, Cantabro, dum illinc diſploſo ſclopo aufugeret, ſtatim intercepto, & occiſo, & mox, cum ſuſpicati fuiſſent Alanzonium, mandaſſe Cantabro, ut occideret Aurantium, in eũ, & Gallos, qui erant ſecum facto armis impetu, ut eos occiderent, ſed ſedati per Aurantium Alanzonio exgrauato ab illa ſuſpitione eũ, & Gallos ipſos dimiſerunt, per Dauaſtrum per quinq; dies, antequàm hoc facinus committeretur, ab Antuerpia facto receſſu multa pecunia tũ propria, tum ab alijs ibi negotiatoribus mutuo habita in Frixiam ad nonnullos illic proceres Flandros ſequentes partes Regias, & die, qua cõmiſſum fuit facinus ad Farneſium Vicarium, & Ducem ſupremum exercitus Regis in eis regionibus caſtramentantem apud Louanium ei denuntiatum mortem Aurantij, & per Farneſium trãſmiſſis legatis ad Burſolenſes, & Gandauenſes, eos exhortatum, ut mortuo Aurantio redirent ad Regem, qui illos in gratiam ſuam recipiſſet, & per illos carceratis, & carceratis per Burſolenſes ab eis ductis Antuerpiam ad Aurantium, & ex eius ordine dimiſſis, & Gandauij ibi negotiorum geſtore Dauaſtri carcerato, & illinc conducto ẽt Antuerpiã, & ibi etiam carcerato unà cum ſacerdote cui Cantaber de recenti confeſſus fuerat peccata, & ſe propoſuiſſe occidere

dere Aurantium, & ualdè tormentatis, & ultimo supplitio affectis. Et Farnesius parte exercitus Regis, & copiarum procerum ex eis regionibus sequentium partes suas obsedit ꝑ menses circiter tres, ac sępius oppugnauit Odonardū, & ibi inter obsessos, & obsidentes cōmissis multis pręlijs plurimorum cæde eius incolas sibi parere recusantes graui pęnuria annonæ oppressos, & diffisos ope aliorū rebellium compulit in ius Regis, & se ei prmittentes recepit die nona Iulij per illos, ne eorum bona diriperentur per obsidentes, soluto eis stypendio, quod promeruerāt, inde dimissis militibus, qui erant ad eorum pręsidium ipsorum armis, & bonis, exceptis illorū ducibus, & rectore. Et cum Aurantius, dum aliquantulum conualuisset à uulnere ipsi illato, ut pręfertur, unà cum Alanzono, & aliquibus ꝓceribus, & nobilibus Gallicis, & copijs militaribus se contulisset Rugiā ciuitatem Brambantiæ, illuc accessit Franciscus de Massa Italus ex municipio Martinēghi agri Bergomensis audax, & sagax, & ex primoribus militibus Regijs ab eorum castris, & aucupata amicitia filij secundi Co. olim Agamontis propè Aurantium degentis, & decapitato patre per ipsum suscepti, & ęducati, & ualdè dilecti, & Capitanij Salcedi Galli, & ex aulicis Alanzoni secum tractauit, ut Agamonius Aurantium ex humanis tolleret clam ei in cibo, seu potu propinato ueneno, occultato sub gemma annuli sibi per Massam dati, & Aurantio sublato ex humanis Salcedus per eum, & Gallos secum coniunctos, autore regulo Brunomontio etiam Gallo inimico Alanzonij in eū concitato tumultu ipsum, & Gallos sibi adhęrentes occideret, ope etiam Regiorum sibi per Salcedum prodita Brugia, sed expectata opportunitate ad ea exequendū in lucem ex inopinato peruentu tractatu fuerunt carcerati Agamonius, Massa, & Salcędus, & nō

nulli

nulli alij ipsius conscij, & Massa, & Salcedus ultimo supplicio affecti unà cum nonnullis ex illis carceratis. Et Alanzonus copijs suis, & rebellibus se accinxit ad bellum aduersus Regios, ut ipsos ex eis regionibus expelleret. Et Rex Hispaniæ, ad illis resistendum, legiones Hispanorum, quas habebat in Sicilia, Calabria, Apulia, & regionibus circumuicinis sibi suppositis iussit in Insubriam se transferre, & illinc unà cum copijs Italorum ad sui stypendium conductorum, inter quos fuerunt circiter sex centū Cremonenses sub Hieronymo Oxio, Io. Angelo Galarato, & Ruberto Guazono tribunis militum etiam Cremonensibus, transire in Flandriam, & ibi reliquis eius copijs uniri, & inter eos omnes, cum quibus etiam fuerunt multi proceres, & nob. Ro. & Itali uolontarij, & copias Alanzoni, & rebelles commissis multis prçlijs plurimorum cçde, & captura utrinque ibi multis interceptis municipijs, & aliquibus ex eis tum direptis, tum euersis, & alijs tentatis capere ex proditionibus in lucem proditis, & earum aliquibus cōplicibus captiuatis, & ultimo supplicio affectis, rebellibus perseuerātibus in illorum impietate aduersus templa, & sacramenta diuina, ac ecclesiasticos, & catholicos, & eorū bona. Et Antonius nuncupatus Dux Bragantiæ, sed prior Ceratæ, dum anno prçcedente nōnullis nauibus, & militibus se ex Lusitania proripuerit in Galliā transalpinā, & ibi in Normandiā, eiusq; mari substiterit, eumq; sequuti fuerint multi Lusitani ex suis adherētibus, & ibi Rege, & Regina Angliæ conuentis ab eis requisiuerit auxilium, quo redire posset in Lusitaniā, eiusq; regnū, ex quo assereret se armis expulsum fuisse per Regē Hispaniæ, & sibi illud spectare, ipsisq; clam auxiliātibus, ac Galliæ Rege permittente ibi conscriptis militibus sex millib. sub Philippo Strotio Italo duce impigerrimo, cum quo

fuerint

fuerint multi ex regulis, proceribus, & nobilibus Gallis, ac coacta, & munita classe nauium uiginti octo maiorum, & triginta minorum annona, & materie bellica, & super ea impositis eis militibus, regulis, proceribus, & nobilibus, intendens uendicare ipsum regnum unà cum nauigijs onustis auro, argento, unionibus, & alijs immensi pretij, quæ ueherentur ex India in Lusitaniam, eis occurrendo, ipsaq; intercipiendo, & in ius suum conuertendo, de mense Iunij ex Gallia traiecit in Hispaniam, & nonnullis ibi depopulatis irrumpit die quarta decima Iulij Insulam Sancti Michaelis ipsius regni, & ibi expositis ab eis nauib. ex ipsis militibus circiter tribus millibus, & dum illis occurrissent circiter sex centum quinquaginta Hispani, qui erant ad eius pręsidiũ super undecim nauibus, & utrinq; cõmisso prælio eis profligatis, ex ipsis nauibus septem dissipatis ibi ciuitatem occupauit, & diripi iussit, & dum intẽderet expugnare eius arcẽ, in qua ipsius ciuitatis rector, & reliqui milites, & eorũ duces se receperant, & ad ipsorum auxilium superuenisset Aluarus Basimanus Marchio Sanctæ Crucis rector alterius classis Hispanæ uiginti octo nauibus onerarijs, & quinq; actuarijs, inter quas fuerunt duæ pręaltæ nuncupatæ Galeoni, ex triginta una, super quibus forent ex Hispanis ueteranis, & tyronibus, & Germanis, & Italis, inter quos fuit Mondinarius Armenulfus tribunus militum Cremonensis, circiter quinq; millia cũ equitibus ducentum Hispanis, & die uigesima secunda, et sequente utraq; classis se accinxisset ad pugnam per Antonianam sibi sole, et uento opportunis facto inani impetu in Hispanam, et etiam die sequuta, et repulsa per Hispanã, et die subsequuta uento conuerso, et alia die facto inuicẽ certamine, et nocte pręcedẽte facto recessu duabus nauibus per Don Antonium, ab eius classe, ipsa succubuit, et

dissipata

dissipata remansit, ex illa submersis nonnullis nauibus ui tórmẽtorum in eas exoneratorum cum militibus circiter tercentũ, qui erant super eis, & nõnullis alijs interceptis, & tum cõbustis, tum profundatis, & reliquis fuga elapsis, et ex earum militibus occisis alijs circiter mille ducentũ, cum illorum duce supremo, et ex ipsis regulis, et proceribus Gallis uiginti quatuor, et alijs nobilib. quinquaginta et uno, et militibus gregarijs, et nautis circiter tercentũ captis, et ex iussu Marchionis regulis, proceribus, et nobilibus decapitatis, et alijs maioribus annis decem et septẽ furcis laqueo suspensis, et ex nauib. quæ aufugerant una deprehensa, et intercepta in regione Galitiæ, super qua forent multi Lusitani, qui fuerunt cõducti Vlisponam, et ibi quoque decapitati, ex Hispana classe desyderatis circiter ducentum uiginti quatuor, et uulneratis quinq; centum quinquaginta, et per reliquos recepta ipsa ciuitate cum insula, et ibi captiuatis quoq; multis alijs, ex eis Antonianis, illic repertis, et ductis etiam Vlisponam per Marchionem multo cum triumpho, et gaudio. Et Don Antonius nauib. quæ sibi superfuerant ad insulas Terzerias ꝓfectus, et illinc incursatis fretis Lusitaniæ, et Hispaniæ, et multa pręda illic facta, ea et ipsis nauigijs redijt in Galliam. Et illinc de mense Decembris superuentis ad subsidium Alanzonij circiter duodecim millibus pedestribus, et quinq; centum equestribus, ex illis nonnullæ turmæ, et cohortes noctu properarunt ad castrũ Antoenni, illudq; circumdatum foueis, et munitum uallis, et aggeribus terrenis, et arce clam ingressi fuerunt ibi incolis assentientibus, et auxiliantibus eis, et alijs fęrè omnibus illarum regionum incolis odio prosequentibus Regios, et Hieronymus Oxius Cremoneñ. et in militia multum uersatus, et ex tribunis Regis pedestrium Italorũ in eisdem regionibus

nibus, dum foret eius cohorte Cremonensium, & altera Mediolanensium ad custodiam ipsius Castri per Farnesiũ uicarium Regiũ in ipsismet regionibus prohibendo illinc dare annonam Antuerpiensibus fuit captiuatus per duos Gallos ex ipsis, & cum uterque contenderet eum habere captiuum, per alterum indignatum sicca confossus, & occisus fuit, & paucis ex eis cohortibus fuga elapsis, & desyderatis Fabius Ala etiam Cremonensis eius uicarius, & signifer, & alij se receperunt in arcem, & in ea obsessi per hostes diffisi uiribus suis, & ope Regiorum se illis permiserunt, & pro eorum redemptione soluta pecunia iuxta eorum uires, ac statum dimissi fuerunt, & mox per Regios obsessum fuit Castrum ipsum diutius, & cõpulsum in eorum potestatẽ. Et Rex Hispaniæ Didaco, & Carolo eius filio annorum septem die uigesima sexta Nouemb. mortuo, ex morbo uairolarũ, quo etiam Philippus alter filius annorum circiter quatuor laborauit usq; ad extremum. Et in Hispania, & Venetijs, & alibi innumerabiles decesserunt, & ꝑ Lusitanos incolas ei Philippo pręstito iuramẽto fidelitatis iussit ex eius magnanimitate, ac clementia naturali publicari Vlisponæ, & in toto regno Lusitaniæ ędictũ, quo ipsis rebellibus obtulit ueniam, multosq; ex illis ad ipsum reuersis recepit in sui gratiam. Et Ludouicum ex familia antiqua, & nobili Ayma Cremonense celeberrimum in utroq; iure I. D. patre Melchione etiã in V. I. D. pręstãtissimo ob ipsam eius doctrinam, uirtutes, & mores creauit ex Senatoribus suis in statu Mediolanense. Et circiter horam uesperarum diei primæ Maij, & diuorum Iacobi, & Philippi apostolorum in regione uicus Galegij suppositę ciuitati Palamos regionis Gotholandiæ emersit nubes longa, & lata, in qua fuerunt innumerabiles formæ demonum horribiles instar ferocium hominum, leonum,

 lupo-

luporum, canum, & aliorum quadrupedum, ac coruorũ, & aliorum uolatilium coloris nigri, & cum religiosi, & alij ibi incolæ territi cum signo Crucis se congregarint in cymiterio illic ecclesiæ, & prolatis frustra ad ea fuganda hymnis, orationibus, & psalmis diuinis ad id idoneis Prępositus ipsius Ecclesiæ Venerabili Sacramento Corporis Dominici in tabernaculo ascendisset turrim eius ecclesiæ uirtute ipsius Sacramenti plereq; ex eis corruerunt in ibi stagnum aquarũ, ex quo exiuit flamma ignea instar turris fętoris maximi, & insupportabilis usq; ad nubem, & ad eã descendentibus, & illinc descendentibus illis animalibus, & inter ea uolitante aue inusitatæ magnitudinis, & speciei nunquam uisæ ualdè feroci, & tunc suborta ingenti turbine uentorum, quo extirpatæ fuerunt multæ arbores et procere, & combusta ibi uinea, & subsequuto nimbo copioso, ex nube, quæ euanuerit graui terrore, & stupore eorum incolarum, & aliorum circumuicinorum, & malo omine ex eis uisis captato, ad pernitiem eorum, & aliorũ ipsius regionis, & totius Hispaniæ. Et die uigesima nona & undecima Iulij Venetijs suborto turbine uentorum cũ tonitribus, & fulguribus, & uno eorum percussa turre ibi sublimiore, & multis in locis diruta nonnullis ędificijs ei propinquis, & propè eam in foro ibi publico facta fouea lata, longa, & profonda in loco, in quem corruerat fulgur, eructauit uapor fumo immensi fętoris, & cum ipsum pati non possent ei propinqui, ad eum prohibendum, & extinguendum obturata terreno per ibi incolas ob id attonitos, illudq; in sinistrũ omen interpetrantibus etiam horis uesperarum diei uigesimi secundi mensis Iulij, & solemnitatis diuæ Magdalenæ, ex uehemente procella etiam suborta in freto, eis, & Clodiæ propinquo submersis quampluribus nauigijs cum nautis ad centum triginta quinq;,

& bonis

& bonis super eis existentibus, Et Puteolis in Calabria fuerunt terręmotus. Et die tertia ciuitas Fridughæ Charinthiæ, ex incendio accidentali ferè tota remansit combusta. In Ilirio, & Praghæ Boemiæ, & in Rhetia, & regione Eluetiorum ibi propinqua, & Byzantij sęuijt pestis. Annone fuit mediocris redditus. Et ex Cremoneñ. celeberrimis Fabius Galaratus Cremonẽsis ex equitibus diui Stephani Pisarum iuuenis impigerrimus, & qui sępius audacter triremi, cuius erat rector, prędio congressus cum pyratis infidelibus ex Africa cursitantibus, & diripientibus littora maritima Italiæ, illos fudit, ac deleuit, ex hac uita migrauit dimissa sui ob id posteris fama perenne, & etiam decesserũt Io. Baptista Cambius insignis Sculptor, ac presbyter Vincentius Victiolus litteris latinis eruditus ex municipio Casalis maioris, & ibi archipresbyter diui Stephani.

Anno sequuto die decima septima Ianuarij Carolo Aragonio Duce Terræ Nouæ Siculo constituto uicario, & rectore Regio in statu Mediolanẽse, & Galeatio Brugora adhuc Cremonæ prętore Dux Alanzonius, cum proposuisset eis copijs ex Gallia ad sui subsidiũ appulsis in Flandriam, ut pręfertur, eam, ac omnes regiones ei unitas sibi, & posteris suis subicere, sublato ex humanis principe Aurentiorum ei resistente ipsis ferè omnibus ibi incolis adherentibus, ut id exequeretur absq; tumultu, ordinauit ipsarum copiarũ haberi delectum propè Antuerpiã, & missis nuntijs ad Aurantium eum uocauit, ut se adiret, & interesset ei delectui, & cum Aurantius presagus mali recusasset hæc facere, se excusando esse ualetudinarium, & sinistra laborare corporis sui dispositione annixus fuit eis copijs Antuerpiam irrumpere, armisq; repellere à portis ipsius milites per Antuerpienses, ad earum, & Antuer- 1583

piæ custodiam impositos, & Antuerpienses cũ cognouissent copias ipsas uelle eorũ bona diripere arreptis armis unà cũ eis militibus, se illis opposuerunt, & secũ consertis manibus ipsos illinc repulerunt plurimis utrinq; occisis, sed pluribus ex Gallis, inter quos fuerunt multi reguli, proceres, ac nobiles, & ẽt captiuati dimissis post se multis uexillis, & signis, per Antuerpienses interceptis, & humi per ipsam Ciuitatem ignominiosè tractis, & Alanzonius dum reliquis pedem referret bis cecidit in aquis, & fuit in periculo, ne submergeretur equo, super quo erat, obruto, & per Brusolenses, Rugenses, & Gandauenses non fuit receptus, per Gandauenses, eis insignibus quoq; laceratis, & mox sibi in auxilium destinatis per Reginã Angliæ militibus nauigio, missis nuntijs ad Aurantium, & ei adherentes tentauit se cum eis componere, & Farnesius Vicarius R. missis alijs ad eos nuntijs, ipsos exhortatus fuit redire ad Regem, qui eis ueniam dedisset, ipsosq; permisisset uiuere in religione Christiana iuxta eorũ uotũ modo id nõ fecissent publicè. Rex Hispanię ex Lusitania dimissa sub regimine Alberti Austriaci Diaconi Card. S. R. E. nepotis, ac sororij sui, ac congruo pręsidio militum redijt, & die uigesima octaua mensis Martij aere turbulẽto, & frigido, & ab eo effluxo sępius grandine, & Sole offuscato flantibus uehementibus uentis applicuit Mandrillũ regni Toletani Ciuitatem solitam ibi sedem ipsius ibi occurẽte Antonio Porenotto Grãuelano cognominato episcopo Cardinale Sabinense illic Rectore suo ingenti numero ibi incolarũ, ac Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Regulis, proceribus, equitibus, nobilibus, ac magistratibus ferè totius Hispaniæ eũ comitantibus summa cum lętitia, & pompa, inter quos fuit Petrus Mediceus heros Hetruscus cum nõnullis alijs Italis, nullo ducto triompho, ita iubente ipso

Rege

Rege,illic recepto,& per eum nonnullis ibi factis negotijs triduo sequente illinc abijt ad uicum Escuriatarum ibi uicinum, & illic ingressus ædes Regias ualdè magnificas cum templo egregio culto per religiosos Carmelitanos B. Mariæ Virg. ibi celebrauit Pascha D. N. I. Christi, tunc propinquum quieti deditus. Et reuersus Mandrillum ad principium mensis Maij, ibi multos Principes, & nobiles insigniuit dignitate equestri ueleris aurei iuxta ordinem in Burgondia institutum per Philppum ibi Ducē patrem Caroli soceri Maxmiliani primi Cæsaris Austriaci mortuo Carolo, per eum ducta uxore Maria eius unica filia, & hęrede, & pro qua Maximilianus habuit ex Burgondia Ducatum, & ex reliquo dominio Caroli Flandriā, & alias regiones ei uicinas ex Gallia Belgica, & Germania inferiori, & peruentas cum Ducatu in Philippum Maximiliani filium ex ipsa Maria, & patrem Caroli Quinti Rom. Imperatoris, & mox in eū Carolum, & successiuè in ipsum Regem eius unigenitū legitimum. Et ex iussu ipsius ferè omnibus triremibus, nauibus onerarijs, & alijs nauigijs tam maioribus, quàm minoribus classium suarum Hispaniæ, Lusitaniæ, & Italiæ, inter quas erant quatuor triremes prçaltæ, coactis in portu Vlisponæ, & munitis annona, & materie, ac tormentis bellicis, & remigibus necessarijs, & super eis impositis duodecim millibus pedestrib. Hispanis, Lusitanis, Germanis, & aliquibus Italis, & earū cōstituto pręfecto Aluaro Bazano Marchione S. Crucis, cum quo fuerunt multi alij Marchiones, Duces, Comites, Equites, nobiles, ac Proceres Hispani, et Lusitani, & Hieronymus ex Ill. Co. Lodroni rector Germanorū, & Mondinarius Armenulphus tribunus Cremonensis destinauit ipsum eis, ad recipiendas Insulas Tercerias, & alias nouem ei propinquas, situatas in Oceano occidentali ultra Hibernia,

nia, & distantes à continenti per milliaria circiter octocentum, & olim p nōnullos Lusitanos nauibus appulsos, ad eas incognitas, receptas, & suppositas eorū tunc Regi, eiusq; successoribus in Regno Lusitaniæ, & p Don Antonium nuncupatum Ducem Bragantiæ, extorem Lusitanum, & ob regnū Lusitaniæ emulum Hispaniæ ipsius Regis occupatas, ad prohibendum illac transitum necessarium eius nauium ex Hispania in regiones Indiæ ei subiectas, & illinc onustarum ibi auro, argento, unionibus, & alijs immensi pretij in Hispaniā ferè singulo anno, & die uigesima tertia Iulij ipsis appulsis ad uicū diui Sebastiani earum insularū, ad quarū prę sidium forent ex Gallis circiter tria millia, & ex Lusitanis, & alijs nationibus, circiter quatuor millia quinq; centum, Gallorum supremo Duce Regulo Carteni, & ibi Vicario Don Antonij Emanuele de Silua equite Lusitano, & erectis uallis, & septem propugnaculis, & munitis tormentis bellicis, & per Marchionem, & eius consultores rei bellicæ, ac magistratus, & Duces suos peritos militares, & multos ex prę nominatis proceribus ea die, & duobus sequentibus perspecto, & considerato situ Insulæ Terceriæ, & agere eius ciuitatis, ac propugnaculorum, uallorū, & locorum magis debiliū, & opportunorum, ad faciliorem eorum expugnationē, ac tentata etiam earum insularum receptione absque armis oblata uenia Regis earū custodibus, & incolis, & per illos ualdè animatos ad eas defendendas audacter recusata, & ex ipsis nauibus egressis in litus propinquum Trinceriæ multis copijs militū, qui erant super eis, & ea Insula mari, & terris, per ipsos biduo oppugnata, & inter obsessos, & obsidentes uiriliter consertis manibus, & ex eis multis occisis, & uulneratis utrinq; exoneratis tormentis bellicis, & ultima die per obsessos Regijs ei secondo uento dimissa

missa ciuitate,& per Regios recepta, & depopulata, et per obsessos diffisos, eas insulas posse tueri, ac ad earum subsidium aduersus Regios habere copias militares à Don Antonio die ultima Iulij Regijs dimissa ipsa, & mox alijs unà cum armis, uexillis, ac tormentis bellicis, nauigijs, & alijs bonis alicuius ualoris, & Gallis, eorũ uestimentis, & bonis, quæ potuerint asportare triremibus regijs trãsmissis in eorum partiam dimissis penes Marchionem ex eorum ordinarijs tribunis quatuor, & uno, ex maioribus obsidibus, donec ad eum trasmissæ fuissent ipsæ triremes. Et Emanuele Silua Vicario Don Antonij, & duobus, ex eius primoribus captiuatis, & decapitatis, & decem ex ea Insula laqueo suspensis, ex iussu Marchionis, & reliquis ꝑ eũ data uenia, & permissis habitare in eis insulis, eisq; munitis annona, & congruo pręsidio militum, alijs, & nautis, qui sibi superfuerunt conscensa classe ea summo cũ triumpho redijt ipse Marchio Vlisponã. Et Rex copijs militaribus, quas habebat ad pręsidium Flandriæ, & regionum circũuicinarum Dominij sui ex Gallia Belgica, & Germania inferiori ub Alexandro Farnesio ibi suo Vicario, & Duce supremo prosequuto bello auxilio illic procerum partes suas sequentium aduersus ibi rebelles, & utrinq; multis municipijs receptis, & aliquibus ex eis direptis, & euersis, & aliquibus depopulatis, & nonnullorũ tentata clam receptione, & multis cõmissis pręlijs plurimorum cęde, & captura, in quibus sępius pręualuerint copiæ Regiæ, & Gallis cum Duce Alanzonio eorum ductore exosis rebellibus popularibus recusantibus Alanzonio subesse reuersis in Galliam ꝑ eas copias Regias receptis nonnullis ciuitatibus maritimis, & municipijs terrestribus occupatis per rebelles, illos ualdè repressit, & debilitauit. Et ex mente consultorum suorum in re militari iussit in eius re-

gno Neapolitano,& statu Mediolanense conscribi decem millia pedestrium, & duci in Hispaniam Petro Mediceo ex filijs Cosmæ olim Magni Ducis Florentiæ constituto duce supremo, & Antonius Oscasalis ex primoribus tribunis Regis Italorum pedestrium conscriptorum in statu Mediolanense fuit rector, & præfectus unius ex ipsorum cohortibus,& Iulius Fabagrossa ex tribunis ueteranis Regis Italorum filius Marci Antonij etiam ex tribunis ueteranis Francisci Sfortiæ Secundi Ducis Mediolani,& Cæsarianis alius cohortis,& alius Io. Petrus Marianus Cremonenses, & eis omnibus cohortibus pedestrium, ex Italia classe Ligustica Regis traiectis in Hispaniã Taraconensem datis statiuis iuxta ibi littora maritima regionis Cõdestanorum Oscasalis perijt, & sepultus fuit in ciuitate Alonis, uulgo Alicãtes, & Fabagrossa Cartaginis de mense Octobris oppressi febri cum multis alijs Cremonensibus ex eis cohortibus mortuis ob qualitatem aeris illius regionis, cui ipsi non assueti erant. Et etiam ex Cremonensibus Petrus Zignanus ualdè peritus in re militari, & q sequẽs uestigia Io. Antonij patris ab adolescẽtia usq; ad senectutem exercuit militiam equestrem, & multorũ insignium ductorum turmarum equestrium fuit Locumtenens tam sub memorato Sfortia,quàm Carolo Quinto Romanorũ Imperatore, & Philippo filio Rege Hispaniæ Sfortiæ successoribus in Ducatu ipso, & sæpè in prælijs pro ipsis habitis tam in Italia, quàm extra Italiam cum eorum hostibus pugnando uiriliter se gessit multis illatis, & receptis uulneribus obijt die octaua Aprilis. Et Iulianus Marianus excellens Physicus, Astronomus,& Mathematicus,& qui ob eius summam doctrinam in ipsis scientijs publico stypendio æris ærarij Regij publicè in gymnasio Ticinensi legit,docuit,& interpretatus fuit Dialecticam per multos

annos,

annos, deceſſit die uigeſima prima Februarij, dimiſſó ſui apud multos deſiderio. Et Bartholomeus de Scalue literis latinis eruditus per eum ad plenè inſtruendum in religione Chriſtiana, & uero Dei cultu homines compoſitis Meditatione ſpirituali latino ſermone, & pueros norma laudabili materno ſermone, & qui uenerabilis omnium doctiſſimi Hieronymi Vidæ etiam Cremonenſis prçſulis ciuitatis Albæ Marchionatus Montisferrati in Gallia ſubalpina fuit ſcriba, et per eum ob ipſam uirtutē, et probos mores ualdè dilectus, et mox Conſeruator Ordinū Reip. patriæ ſuæ, ex qua dum ſe tranſtulerit in ipſam ciuitatem Albæ unà cum Antonia de Cagnolis uxore illic oriunda ibi uitam deſeruit mortalem die ultima Septembris. Et Maria filia Philippi Regis ex Anna Auſtriaca eius quarta uxore annorum trium Mandrilli eodem menſe uitā cum morte commutauit. Nicolaus Sfondratus prçſul Cremonæ in eccleſia ibi Cathedrali diebus prima, et ſecunda Septembris habuit ſecūdam Synodum ſolemnem totius Cleri ei ſuppoſiti ex ipſa ciuitate, et eius diœceſi, in qua lectis decretis cōditis in Synodo ſexta Prouinciali menſe Maio anni prçcedentis celebrata Mediolani ꝑ ipſam fuerūt ea probata, & recepta, & electi Iudices, quibus cōmittendæ erunt cauſæ eccleſiaſticæ à Sede Apoſtolica ex Vrbe in ipſa ciuitate, & Examinatores promouendorum ad ſacerdotia, & beneficia eccleſiaſtica, & Teſtes Synodales ex ipſo clero idonei, eis Examinatoribus additis tamen quatuor religioſis. Gregorius Pont. Max. Ro. hoc anno, & annis ſuperioribus mortuis aliquot Cardinalibus ſanctiſſimæ Rom. Eccleſiæ ſuperſtitibus addidit die duodecima Decembris Io. Antonium Fachinettum Patriarcam Hieruſalem, & Albertum Bolognetum Epiſcopū Meſſanç compatriotas ſuos, Io. Baptiſtam Caſtaneum olim Archi-

epiſcopum

episcopum Rosani Ro. Alexandrum Mediceum ciuem, & Archiepiscopum Florentiæ, Rodoricum de Castro Archiepum Hispanensem Hispanum, Franciscum de Gioiosa Archiepiscopum Narbonensem, Matheum Contarellum Cęnomanum Sedis Apostolicæ Datarium, Carolum Borbonium electum Archiepiscopum Rothomagensem Gallos, Michaelem Turrianum Episcopum Cenetensem Vtinensem, Iulium Cananium Episcopum Adriensem, Augustinum Valerium Episcopum Veronæ Venetum, Antonium Mariam de Saluiatis olim Episcopum Sancti Pepuli Florentinum, Vincentium Laurum Tropiensem Episcopum Montis Regalis Calabrum, Philippũ Spinulã Epum Nolanum Genuensem, Scipionem Lancelottum ex Reuerendissimis auditoribus Apostolicis causarum sacri pallatij etiam Romanum, Georgium Rutinaldum Episcopum Vilnensem Polonum, Simonem de Aragona ex filijs Caroli Ducis Terrę nouæ Vicarij Regij in statu Mediolaneñ. Franciscum Sfortiam ex Illustrissimis Co. Sanctæ Floris, & Nicolaum Sfondratum Episcopum patriæ nostræ Cremonæ ipsius, ac totius Diœcesis suæ incolarum ingenti gaudio, & cuius pater Franciscus Excellens in V. I. D. & Orator fuit, et ex Reuerendissimis Cardinalibus S. Ro. E. & Episcopus Cremonæ patriæ suæ, et maiorum suorum, et antea ex Senatoribus Duc. mox Cęsareis in hoc statu Mediolanẽse, & deinde Rector Senarũ. Tanta fuit turba, ex Insubria, Liguria, Latio, et Piceno, et regionibus circumuicinis latronum, et inde exulum, ut per illos nonnullis in itinere, et ꝓprijs habitationib. spoliatis pecunia, et alijs rebus, quas penes se habere eos cõperissẽt, & ex ibi illorũ hostibus occisis, ut ab illorũ impetu eas regiones, earũq; incolas, et uiatores liberãdũ, et ipsos extirpãdũ proposito edicto publicè ex ordine illic Superiorum, & recto-

rum

rum concessa uenia, oblatoq; prȩmio illos occidentibus, seu capientibus, et prȩsentantibus illic Magistratibus plurimi ȩx illis tum fuerint occisi, tum capti, et prȩsentati eis magistratibus, ipsorumq; iussu ultimo supplicio affecti, et cum ex eis, qui illos captiuarint, seu occiderint, fuerint multi ex illis exulibus, ob delicta, pro quibus erant exules sibi facta legitima remissione ꝑ offensos, fuerunt liberati ab ipsis, et eorũ patriȩ restituti, & reliqui exules, et latrones ob id territi aliò aufugerũt. In uico Tauernellarũ Galliȩ subalpinȩ uersus mõtes Cheri, in principio mẽsis Martij aere sereno conspectæ fuerunt duæ nebulæ habentes simulacrũ instar duorũ galerorũ insimul cõiunctorũ, auditusq; strepitus tonitruorũ instar tormentorũ bellicorũ, & super ȩdes, et ecclesiã monasterij D. Sãctæ Mariæ de Campanea cultas per religiosos Capucinos ordinis diui Francisci audita suauis melodia sonorum, et cantuum musicalium. Et die nona Aprilis spatio trium horarum Norimbergis, et in regione ibi finitima Germaniæ conspectus fuit arcus cœlestis tribus Solibus in eo, ipsius medio magis lucido, et se protendente extra arcum ipsum, et super eum duobus arcubus inuicem annexis. Ex segetibus, et leguminibus maturis pendentibus in agris finitimis Pragæ metropoli Boemiæ spatio passuum circiter uiginti millium illic sȩuiente peste non percussis à grandine, nec flantibus uentis aere sereno, ex illius uredine, et caliginibus frequentibus uigentibus grana ferè omnia deciderunt, et in sinistrum transiuerunt prodigiosè graui ibi incolarum stupore, timore, dolore, ac damno. Florentiæ de mense Septembris sus peperit monstrum suæ speciei tribus capitibus uno scilicet ore suillo, alio bubonis, et alio barbacanis, et acie oculorum ardenti, quod fuit cibatum, donec uixit farina siliginea aquis liquefacta. Eodem mense ex

terremotu

terręmotu in Armenia,et Syria, multa ędificia tā priuata, quàm publica unà cum mesquitis Maumetis corruerunt, quibus multi ibi incolæ oppressi tum perierunt, tum debilitati fuerunt. Et Parisijs in Gallia transalpina in aere multo strepitu audito uisa fuerunt simulacra instar acierum armatorum inuicem concurrere. Et in Lothoringia auditæ fuerunt campanæ à se ipsis pulsare, ac auditus fuit infans plorare in uentre matris ex eo pregnātis. Byzantij in Thratia, Viennæ in Austria, Pragæ in Boemia, Lugduni,& Parisijs in Gallia transalpina, & in aliquibus pagis Eluetiorum, & Rhetorum, Carnia, & Carniola, & locis circumuicinis, ex dira, & ineuitabili peste, plurimi, & plerią; ex nimia grauedine capitis, extincti remanserunt, & fuit mediocris redditus granorum, & feni, & uini, & pomorum multa copia.

Cremonenses originarij, & Coloni Rom. dum ipsis, eorumq; Imperatoribus paruerint,& postquam se in libertatem erexerint, & in ea perseuerauerint,& semetipsos gubernarint,ac postea, eorumq; Principes multa pręclara gesserunt facinora, & ex quibus G. Octauiano Augusto Rom. Imperatore Romæ cognitus fuit Q. Varus uates facondissimus, coetaneus A. Tibulli,P. Vir. Maronis, & G. Flaci Horatij etiam poetarum facondissimorum, & cuius iuditio acutissimo eorum poemata elegantissima supposuerunt, & plurimi alij insignes tum sanctitate, tum religione, tum armis, tum toga, tum literis, tum in quibuscunq; scientijs, & artibus claruerunt, de quibus, & ipsis facinoribus in hoc meo Compendio nō retuli,cum de eis nō compererim fuisse scriptum per aliquos autores celebres.

Et Cremona est in plaga Occidentali, & climate septimo,& regione salubri, & se protendit oblique in longitu-

dinē

dine à Meridie, ubi pro eius egressu, & ingressu sunt portæ Padi, & Mosiæ, ad Septemptrionem, ubi habet porta diui Lucæ, & in latitudine ab Ortu, ubi habet portas Nouam, & Omnium Sanctorũ, ad Occasum spatio passuum circiter bis mille quinq; centum circondata pro parte mœnijs, & pro parte ageribus, & uallis, ac foueis, & propugnaculo ante eã ad Ortum è regione portæ olim Sancti Michaelis inter portas Nouã, & Omnium Sanctorum circumsepto muro constructo ex lateribus coctis, & calce, & arce ad Septemptrionem, in qua ciuitate sunt Ecclesiæ Maior cũ Baptisterio, parochiales triginta sex, ex quibus sunt nouẽ & alia dicata diuæ Agathæ collegiata insignitæ tit. prępositure, & alia dicata diuo Siluestro tit. Prioratus, & alia dicata diuo Antonio tit. Prçceptoriæ, & alia diuo Ioanni, cuius sit administrator unus ex Reuerendis equitib. Hierosolimitanis, oratoria decem, & septem monesteria religiosorum totidem. Et in suburbijs ipsius ciuitatis diui Rochi Seruorum D. Sanctæ Mariæ, Capucinorũ ordinis diui Francisci, sancti Sigismondi ordinis Heremitarũ diui Hieronymi de obseruantia, & propè ipsam per mille passus in contrata Buscheti D. Sanctæ Mariæ, & congregationis per beatũ Petrum de Pisijs in eius diçcesi inchoati, & in uico Cauæ sanctæ Mariæ Magdalenæ ordinis Cyster ciensium diui Bernardi de Claraualle, & Reuerendarum Monialium intra ciuitatẽ sub titulis Corporis Dominici, diuæ Claræ, D. Sanctæ Mariæ de Pace ordinis sororum de pęnitentia diuæ Claræ, seu diui Francisci, & diuæ Monichæ ordinis diui Augustini, & Annonciationis B. M. V. ordinis diui Hieronymi, & diui Benedicti, & diuæ Marthę regularium ordinis etiam diui Benedicti omnium de obseruantia, & diuorum Io. Baptistæ, Quiritij, & Vallisuitidis ordinis eiusdem, & S. Mariæ in Cistellis, & Colombæ

ordinis etiam Cystercienſium diui Bernardi omnium cõuentualium. Et ex quibus conuentus monialium B. M. Virg. Vallisuiridis inchoauit circiter annum milleſimum ducenteſimum ab ortu Dñico in uico Iouis Aræ dięceſis Cremonenſis adoleſcentula ibi nominata Gentia cæca à natiuitate illuminata mirabiliter per oĩpotentem Deum ad intercesſionem pręlibatæ M. Virg. dum foret in ſacello illic ei dicato dimiſſa per matrem illuc propè in agris colligentem ſpicas ſegetum,& ex monitu B. M. V. notificato hoc miraculo per eam Sicardo Caſelano tunc epiſcopo Cremonæ eius ope, ac opera, & elemoſinis aliquorum Chriſtifidelium conſtructis in uico ipſo eccleſia, & domibus inſtar monaſterij ſub titulo diui Laurentij, easq; ipſa Gentia unà cum alijs mulieribus uigintiquinq; ingreſſa, & ibi ſecum facta earum abbatiſſa inita profeſſione religionis Chriſti ſub regula diui Benedicti. Et anno 1213. die duodecima Octob. per ipſum Sicardum ei monaſterio unito hoſpitale ſancti Nicolai, ex ordine ipſius erecto pęnes Dugale Murbaſſi proximum ipſi ciuitati, & dotato per Friſcam filiam Federici Sueui Aenobarbi nuncupati Imperatoris Rom. die quintadecima Iulij 1193. pro exequutione legati facti per eam in eius ultimo teſtamento cõdito in ipſa ciuitate die quintadecima Septemb. 1188. & confirmato ipſo conuentu die undecima Octob. 1216. per Homobonum tunc epiſcopum eiuſdem ciuitatis,& Sicardi ſucceſſorem, & die quintadecima Iulij anni prędicti 1213. per Innocentium Tertium Anagninum tunc ſummum Pont. & die uigeſima Ianuarij 1217. per Honorium eius ſucceſſorem approbato. Et die prima Martij per eun. Homobonum ipſi conuentui unita eccleſia diui Thomæ apoſtoli erecta in uico Lerni ſuburbiorum ipſius ciuitatis presbytero Ioanne tunc beneficiato ipſius aſſen

tiente

riente, eiq; per ipsum, & eius sororem omnibus bonis suis dimissis, ipsa Abbatissa, & moniales ex eo uico Iouis aræ se contulerunt habitatum in domos ipsius ecclesiæ ea cõcessione etiam confirmata per ipsum episcopum die duodecima Augusti 1244. Et die quintadecima Maij per Innocentium Quartum Genuensem ex familia Flisca etiam tunc sum. Pont. approbato eodẽ cõuentu. Et anno 1380. eidem unito per Petrum de Capellis patritium Venetum tunc episcopum ipsius ciuitatis alio monasterio cõstructo sub titulo diui Andreæ in uico ab eius nomine nuncupato in eadem diœcesi, eodemq; anno die septima Martij p Agapetum legatum apostolicum, dum esset Papię Vrbano Sexto Neapolitano summ. Pont. & mox per multos alios summos Pont. et eo conuentu approbato. Et anno 1419. per Constantium Fondulum tunc Cremonæ Episcopum facta cõncessione ecclesiæ, & domorum Sanctissimæ Trinitatis constructarum in parochia diui Petri de Pado eiusdem ciuitatis die uigesima tertia Februarij eis monialib. eaq; cõfirmata die septima Decembris 1437. Helena de Cipellis tunc Abbatissa earum monialium unà cum eis se cõtulit ex eo uico Lerni habitatum in eas domos sanctissimæ Trinitatis. Et anno 1516. Hieronymo Triuisano patritio Veneto episcopo eiusdem ciuitatis, & abbatissa earum monialium Helisabet etiam de Cipellis ipsis per eas nõnullis domibus cum ecclesia nuncupatis Vallis uiridis, & habitatis per duas moniales ordinis de obseruãtia diui Augustini se contulerunt habitatum in eas domos Vallis uiridis Iulio de Rupere tunc summo Pont. assentiente, & per Nicolaum Sfondratum modernum Episcopum eiusdem ciuitatis, eis monialibus adiudicatis ecclesijs, et domibus moniali ũ diuæ Annæ eiusdem ordinis constructis in parochia D. Sanctæ Mariæ nouæ, quæ defecissent, ac

alijs

alijs bonis, ac unitis monialibus monasterij D. S. Mariæ Angelorum residentibus in terra Zibelli memoratæ diœcesis, & per Carolum Borromeum Cardinalem S. Ro. E. tit. sanctæ Praxedis, & Archiepum Mediolani anno 1575. uisitato clero eiusdē ciuitatis Cremonæ, eiusdemq; diœcesis unitis monialibus monasterij D. S. Mariæ de Laureto cum domibus ipsius monasterij cōstructis in parochia diuæ Agathæ ipsiusmet ciuitatis, earumq; bonis, cum cōmodè nō possent habitare in ipsis domibus Vallisuiridis, nec propè ipsas forent aliquæ domus uendendæ, empta per eas ipsarum Abbatissa Prudentia Persichella excelsa domo à Paulo, & Bartholomeo fratribus de Fodris, in ipsam iuerunt habitatum. Et in ipsa ciuitate adsunt quoq; Hospitale Maius, nuncupatum Pietatis, Mendicantium, Verecundorum, Orphanorum, Orphanarum, Mulierum conuersarum à uita impudica ad uitam pudicā, diui Antonij, ipsorum del Affaitate, & de Marianis, & Leprosorū extra portam nouam sub uocabulo diui Lazari, Consortium B. M. Virg. cuius consortiales cōgregantur in ecclesia monasterij diui Francisci, & Consortium eiusdem Rosarij, cuius consortiales congregātur in ecclesia diui Dominici, & Consortiū diui Homoboni, & multa alia in multis ex ipsis ecclesijs, ac Societates, & Confraternitates, & multa alia loca pia, quorum redditus distribuuntur in usus pauperum, & alios pios, per eorū rectores, ac Turris omniumt otius orbis altissima, & multæ aliæ lateritiæ ad ipsas ecclesias, & in alijs diuersis partibus ipsius ciuitatis tum acutæ, tum quadratæ in earum summitate, Pallatiū Episcopale, & aliud Reip. & aliud, in quo resident Prætor, eiusq; Vicarius, ac Iudex criminaliū, & aliud Mag. Equitū olim, & nunc I. Cons. & aliud Mercatorum ad forū diuæ Agathæ, & multæ aliæ domus excelsæ ibi incolarū, & fo-

rum

rum maius,& capitanei, & piſcarium,& lin iuenalis,& forum bouum , & multæ aliæ plateæ ante ipſius eccleſias, & alibi, & uiæ latæ, & multi horti, ac multa uiridaria. Et Cremonellæ aquæductus ſuper quo deſcendente ab euripo publico ipſius ciuitatis ſunt molendina tã intra q̃ extra, & iuxta ipſam ciuitatem. Et cuius territorium in quo non ſunt montes, nec loca ſylueſtria, eſt fertiliſſimũ, & abundat granis, uino, uuis, pomis, oleribus, laticinijs, melle, lino, lana, fœno, & lignis, & multis alijs, quæ ſunt ad æſum, & uſum hominis uiuentis, equis, ouibus,& alijs animalibus domeſticis, & ad plagas Septemptrionalem, & Orientalem circundatur Ollio flumine, ipſum,& agros Brixienſem, & Mantuanum interlabente, unde per Euripum deriuantur aquæ,quibus irrigatur maior pars ipſius, ac flumine Abduæ, ipſum, ac agrũ Laudenſem diuidente à plaga Occidentali, & interſecatur à Serio torrente deſcendente à montibus Bergomenſibus, ac flumine Padi confluente propè ipſam ciuitatem, & per cuius alueum illuc undique ferè conducuntur omnes merces, ac res, ac confluant populi, eiq; teritorio à plaga Occidentali adhęrent agri Laudenſes,& Placentini, à Septemptrionali Bergomenſes,& Brixienſes, ab Orientali Mantuani, & à Meridionali etiam Placentini, & ex eo territorio non comprehenſo in ſtatu Mediolanenſe, & ultra Padum ſunt occupata per Parmenſes, & eius Ducatui unita nonnulli ſunt anni oppida, & loca inſignia Buxetũ, ac Monticellum de Vnginis, ex dominio Illuſtriſs. Marchionis Sforciæ Pallauicini, & Gibellum cum Riuoalto ex dominio Illuſt. Co. Iulij Rongoni, & Guardaſtallũ, olim ex agro Mutinenſe, conceſſum Cremonenſibus per Ludouicũ Bauarum Imp. & peruentum in Illuſtriſs. Ferdinandum Gonzagam ex emptione facta per Illuſtriſs. Ferdinandum auum ſuum

superioribus annis ab Illust. Ludouica Taurella. Et citra Padū ad fines agri Cremonensis, & Mantuani, Vitelliana, olim iuris Caualcaboū nob. Cremonensium, & Gadiolū comprehensa in Ducatu Mantuæ, & Sabloneta, olim de Persico nob. etiam Cremonensium, Bozulum, Ciuidate, & Riparolū, ex dominio Illustris. Ducis Vespesiani Gonzaghæ, & uicus Insulæ, olim iuris Douariensium, etiam Nob. Cremonensiū, & ab eis nuncupatus, & Sancti Martini ab Aggere, dominij Illust. D. Pirri, & Fratrū de Gonzaga, & Vescouati, ex dñio Illust. D. Co. Nicolai, & nepotum de Gambara, & ab eorum antecessoribus emptus ab Illustris. de Gonzaga, & olim iuris episcopij Cremonæ, & datus in permutationem pro uico Iouis Aræ peruento in Illust. Philippinum Gonzagam, ex Principibus Mantuæ pro dote Annæ filiæ Nicolai unigeniti Bosij, unà cū alijs bonis, quæ erant iuris eiusdem Bosij, & per eum possessis in territorio Cremonense, tam ultra, quàm citra Padum. Et in agro Cremonense, nunc status Mediolani, extant Casale maius, & Castrumleonis, ex feudo Illustris. Don Alfonsi Dauali, & Caluatonum, Platina, & Spineta, ex feudo Magnifici Alfonsi Gastaldi proceris Neapolitani, & Castrum Dudonis, ex feudo Reuerendi, & nob. Com. Io. Clementis, & fratrum de Schitijs, uicus Sancti Ioannis in Cruce, ex feudo Illust. Com. Ludouici de Carminate, nuncupati de Bergaminis, Casteletum Nob. Co. de Ponzonibus, Vidizetum, olim totum nob. de Amatis Cremonensium, Piscarolum, & Grontardum, ex feudo Mag. Co. de Marino Genuensiū, & consortum, Bordolanum, & Robechum, ex feudo Mag. Com. del Maino Nob. Mediolanensiū, Soresina, ex feudo Mag. Co. Camilli de Barbobus, Rumenenghum, & Grumellū, ex feudo Mag. Co. Ludouici Affaitate, Couum, & Antiniate, ex feudo Illust. Cor-

nelij

nelij Bentiuolij, Suncinum, ex feudo Illust. Co. Maximiliani Stampæ nob. etiam Mediolaneñ. & Tucengum iuris feudalis Magn. DD. de Casteletis, Formigaria, & Cornaletum, ex feudo Mag. de Triulcio nob. etiam Mediolanensium, & Curia nob. de Caualcabobus, ex feudo Illust. Francisci Sfortiæ, Castrũ Nouũ Buccæ Abduæ, iuris feudalis Magn. Com. Io. Baptistæ Stanghæ, & Machasturma illorum de Bibaaquis Nob. Ferrariensiũ, ac Fontanella.

Et ex familijs Cremonensium aliquæ sunt originariæ, sed raræ, & aliquæ processerunt à Romanis, ex urbe Cremonam bis transmissis habitatum, & aliquæ à militibus eorum ueteranis sub Gaio Iulio Cæsare, quibus Gaius Octauianus eius pronepos, & successor in Imperio pro premio eorum militiæ concessit fundos tunc ibi incolarũ sibi infensorum, plerisq; illinc expulsis, quia receptarant Mar. Antonium Proconsulem Rom. expulsum à Mutina, quã exercitu obsederat, dum in ea foret copijs Decimus Bruttus, ex interfectoribus Gaij Iulij Cęsaris ꝑ Marcum Antonium eius exercitu facto conflictu cum Au. Hircio, G. Pansa Consulibus tunc Ro. & G. Octauiano, & eorum copijs, quibus opitulari uolebant Bruto, eiusq; Mar. Antonij exercitu fuso, ipsoq; prolapso Cremonam. Et nonnullæ à Gothis, & Longobardis, dum ei, & ferè totæ Italiæ dominati fuerint, & multæ à Gallis, & Franchis, & Germanis, dum unà cũ Carolo Magno Imperatore Romano, & eius successoribus Gallis, & Germanis in ipso Imperio, & alijs ducibus Gallis, & Germanis in Italiam descenderint, & etiam multæ à Mediolanensibus, Papiensibus, Laudensibus, Bergomensibus, Brixiensibus, Mutinensibus, Mantuanis, & alijs populis Italiæ, & aliundè, dum illuc se receperint, & sedes suas ibi firmarint, cum ẽt ex Cremonensibus multæ aliæ aliò abierint, & substiterint, & non-

nullæ familiæ, quæ aliundè Cremonam accesserunt, assumpserunt cognomen à Ciuitatibus, oppidis, uicis, & pagis, unde abierint,& aliquæ à nominibus patrũ eorum, quæ illuc se receperint,& aliquæ à semet ipsis cum eorum insignijs ex suo proprio capite,& nonnullæ aliæ ab earum exercitio, & aliæ ab aliquo aliorum facinore.

Et cum pleriq; ex Cremoneñ. fuerint,& sint industrij, & ingenij acutissimi, nõnulli ex eis ad æsum lautũ hoĩum excogitarunt,& prepararũt farcimen ex carne suilla, seu bouina minutatim incisa,& mixta puluere piperis, seu gingiberi, cinamomi, canellæ,& aliorum aromatum,& imposita, & alligata in eorum intestinis,& mox igne in aqua coctum, seu tostum, & mensis impositum, & per ibi conuiuas comestum. Et alij ad indumentum humanũ excogitarunt, & laborarunt tegumentum nuncupatum pignolatum, & ualissium ex filo lini, & bombicis contextum, & pro aliqua parte tinctum ex suco pulueris herbæ gualdi collecti,& preparati. Et aliud nuncupatum sarziarum cõtextum, ex stamine, seu filo lanarum ouium,& tinctum in diueersos colores. Et aliud uulgo Mezulanorum contextũ in filo lanarum,& lini, tincto, ut prefertur. Et aliud ad opperimentũ, sub uocabulo coziorum, contextum ex filo pillaminis bubali, & aliorũ diuersorum quadrupedũ domesticorum. Et alij excogitarunt, & fabricarunt ex ęre subtili arte cultellos ualdè egregios, firmos, ac stabiles, & qui ex ipsa ciuitate conducuntur,& afferuntur ad diuersas partes orbis ad usum ibi incolarũ magno lucro Cremoneñ. qui eos prepararint, ac pręparari fecerint.

Et ex Cremonensibus nunc sunt Venerandi Prælati celeberrimi litteris,& bonis moribus,& dignitatibus Io. Antonius Bonhomius Pręsul Vercelarum,& nunc nuntius Apostolicus penes Rodulphum Cæsarem, & Ludouicus

Ripa

Ripa I. C. & Auditor Illustrifs.Iacobi Buoncõpagni Pręfe ĉti arcis Adrianæ,& Ducis Sorrę,Io.Maria Capella,ex reli giosis ordinis Seruorũ D.S. Mariæ de obseruãtia eximius Theologus,& qui in ea scientia multa eruditè composuit, ex quibus plerequa sunt typis impressa. Ludouicus nominatus Iacobus Antonius,ex familia antiqua,& honorata Stanga Cremonense,& ex Venerabilibus Religiosis ordinis Pręciatorum de obseruantia diui Dominici celeberrimus Vates, & Historiographus cõpositis per eũ multis carminibus Latino sermone, & ẽt materno, & Hetrusco, & erudito opere de cognominibus familiarũ patriæ suæ, & aliarũ ferè omnium ciuitatum,& oppidorũ receptis ab omnipotente Deo, Angelis,cœlis,astris,elementis, arbori bus,herbis,gẽtibus,prouincijs,ciuitatibus, oppidis, uicis, & pagis,necnõ & animantibus tam terrestribus,quàm uolatilibus,& aquaticis,ab hominibus,membris proprijs,nominibus,moribus,uitijs,sciẽtijs,artibus,arteficijs, officijs, gradibus,& dignitatibus,& nec impressis,ex mẽte superiorum suorum. Et dum per multos annos moram habuerit Neapoli illuc euocatus per Illust. Diomedem Vincẽtium Caraffam primum Ducem Metulanensium, ob memoratam huius Stanghæ doctrinam,per eum Ducem, necnon & ibi Pręsulem,ac pręlatos,proceres,& alios doctos habitus in summo honore,& pretio. Et qui Mediolani,dum ibi esset anno partus Virginei nobis salutiferi Millesimo Quingentesimo quadragesimo primo annorum uiginti trium per Inuictissimum Carolum Quintum Austriacum Ro.Imperatorem illic tunc degentem, & ei pręsentatum per memoratum Illustr.Caraffam,& Excell.Alfonsum Da ualum Marchionẽ Vasti,& Piscariæ,ibi,& in uniuerso eius statu moderatorem,pro ipso Inuictifs. Imperatore,& edoctum de ipsius Stanghæ memoratis sciẽtijs insignitus fuit

 publicè

publicè corona laurea poetica. Hier. Burgius Abbas inter Canonicos regulares peritus in literis Grecis, Hebraicis, & Latinis Medicinæ, & Filosophiæ doctor, & quolibet sciẽtiarum genere ornatus. Iosephus Niger cognominatus Motella scriba à secretis, seu computista sacrosancti Colle gij Reuerendissimorum Card. S. Rom. Ecclesiæ. Constãtius Porta, ex Religiosis ordinis Minorum cõuentualium diui Francisci, excellens musicus, Mar. Antonius Amidanus I. C. & Abbas Abbatiæ omnium Sanctorum Cremonæ, & residens in Ciuitate Laude; pro: uener. eius episcopo Ludouico Taberna nuntio Apostolico penes Serenissimum Regem Hispaniæ; Ferandus Bonettus eruditus litteris Latinis, & Hebraicis Ecclesiæ diui Vincentij, Iosephus Oliuus Ecclesiæ diui Michaelis, Christophorus Brumanus I. C. Ecclesiæ Sanctæ Luciæ parochialium præpositi, & Nicolaus Scribonius, ex Canonicis Ecc. collegiatæ diuæ Agathę eiusdem ciuitatis. Antonius Marius Caballus, ex municipio Casalis Maioris Vicarius Episcopalis in ipsamet Ciuitate; Iulius Feroldus, ex municipio Sablonetæ, qui cõposuit eleganti sermone materno Annalia Venetorum ab eorum urbis initio ûsque ad annum 1487. Et ex Reuer. Equitibus Hierosolymitanis residentibus in Insula Melitæ inter Numidiam, & Siciliam Insulam Io. Baptista Ripa, & Io. Baptista de Summo, & Iacobus Capredonus. Et diui Stephani residẽtes Pisis in Hetruria Aloysius, & Annibal Douariæ; & ex quibus Aloysius etiam fit ex insignibus ductoribus turmarum equestriũ Francisci Medicci Magni Ducis Florentiæ, & ex prudentib. Cõsultoribus in re bellica Regis Hispaniæ. Et Pręlatis Ecclesiæ Cathedralis eiusdemmet ciuitatis Io. Iacobus de Aribertis Archipresbyter, Horatius de Trechis Archidiaconus, Iulius de Brinis Cantor, Flauius de Flocchis I. C. Decanus,

Io. An-

Io. Antonius de Schitijs Pręposit us, Com. Io. Galeatius Ponzonus I.V.D. Primicerius, Iulius de Cazanigo Cymiliarcha, Bonus de Lamo Thesaurarius, Cæsar de Sfondratis Prior, & Reu. Canonici Hieronymus, & Nicolaus patruus, & nepos de Amidanis, Ioseph de Burgo, Bartholomeus de Vgolanis, Alexander Schinchinellus I.V.D. Vida Pisenattus, Petrus de Riparijs, Antonius Maria de Guazonibus, Pet. Antonius de Lanzonibus nuncupatus de Tolêtinis, Orpheus de Motaris, Dionisius Somentius ēt I. V.D. Alexãder de Guazonibus etiã I.V.D. Antonius de Rizijs litteris latinis ualdè eruditus, Io. Antonius de Honoratis excellens Theologus, & Camillus de Brinis. Et insignes I. V. Doct. Paulus Aemilius Regius, Io. Petrus, & Homobonus patruus, & nepos de Offredis, Io. Franciscus Persichellus, Io. Baptista Bonettus, Iohannes Botta, Antonius Maria Pauesius, Io. Baptista, & Franciscus de Cautijs, Comes Pet. Martyr Ponzionus, & Ludouicus Aymus, ex Illustr. Senatoribus Regijs in hoc statu Mediolani, Alexander Schichinellus Canonicus, ut prętertur, Io. Iacobus Turresinus antiquitatum Cremonensiũ diligens scrutator, & peritus, Ludouicus Magius, Hieronymus Putheus eques, & Com. Pallatinus, Io. Baptista Goldonius, Sigismondus Fossa, Io. Clemens Schitius Ecclesiasticus, & Prothonotarius apostolicus, & ex feudatarijs Regijs, Io. Baptista Laudius, Hieronymus Fondulus, Frãciscus Tinctus, Vincẽtius Maynoldus, Io. Baptista Picenardus, Petrus, & Io. Petrus Aenobarbi, Iulius Bagarottus, Antonius Belesellus, Iulius Turrianus, Iacobus Maynoldus Galaratus filius insignis ēt I. C. Io. Baptistæ Maynoldi, & Historiographus excellens, & qui cõposuit opus elegans latino sermone de Regnis, & Dominijs, Titulis, & Dignitatibus Sereniss. Regis Hispaniæ, Vincẽtius Hoscasalis, Ordaurus Maynoldus, Io.

Bap.Sucius,Claudius Burgius, & Horatius Riparius. Et Excellẽtes artium,& Medicinæ Doctores,Io.Baptista Machaneus quond.Hieronymi ẽt artium,& Medicinæ Doct. Thomas Somentius, Frãciscus,& Hieronymus pater,& filius de Paulis nũcupati de Tartesijs,Hieronymus Maynoldus, Cęsar Chizolus, Augustinus Pelitius, Isidorus Piccenardus quond.Io. Baptistæ etiam artium,& medicinæ doctoris,Sebastianus Bersanus,Benedictus de Comitibus,Sigismondus Brumanus degens in Vrbe,Vincentius de Aymis,Vincẽtius Bagarottus,Gulielmus Lupus, & Horatius Paternus. Et periti in arte Chirugiæ,Franciscus de Albergonib.nuncupatus Batalia,& Benedictus de Machis.Et insignes in re militari Io.Baptista Sũmus, & Carolus Ciria, ex Vice pręfectis turmarum equestrium Italorum, Cæsar Trechus,ex Vexilliferis unius earũ,Gaspar Oxius, olim ẽt Vice Pręfectis unius ex ipsis Turmis, Nicolaus Burgius, Io.Baptista,& Thomas fratres de Persichello,Io. Baptista, & Gabriel fratres del Mutio, Vincentius Drizona, Io. Iacobus Gonzaga etiã ex Reu. Equitibus diui Stephani, Io. Angelus Galaratus,Io. Petrus Marianus,& Gaspar Strata tribuni cohortium pedestrium etiam Italorum Regis Hispaniæ. Et celebres Rhetores Grãmatici,& litteris humanitatis eruditi Franciscus Zaua cuius duo Epistolarũ, Orationum,& Carminũ uolumina iampridẽ ędita leguntur, & qui,dum litteris sępè à Cremensibus euocatus,tandem honestæ conditioni à triumuiris ibi precibus expugnatus cesserit,quinquennio,quo secum conuenisset uix peracto, eis dimissis ingẽti sui desiderio relicto apud ipsos omnes, in patriam,ne Cremonenses suos omninò distituisse uideretur,non multo ante illius aduentum presbytero Rolando Cauagnino clarissimo ẽt Rhetore, ac literis Grammaticalibus, & Humanitatis ualdè erudito, easq; publicè, ac

ære

ære cõmuni ipſius Reip. ibi docente, & legente in ſui locũ proximis comitijs illic Decurionũ uoce, & decreto ipſum munus honorarium illic ciuium ſuorum decore, & utilitate ſuſtinet, & Matthæus Cattaneus ex Caſtro leonis, & qui, dum annorum circiter quinq; ex morbo uairolarum amiſerit aciem oculorum, & Baptiſta de Doſenna presbyter ſecularis, & grammaticalibus, & litteris humanitatis eruditus auunculus ſuus ei legerit multa opera autorum, qui de ipſis ſcientijs ſcripſerint, ex earum quotidiana lectione, & intelligentia eas adeo cõmendauit, & tenuit memoriæ, ut ipſas cum ad ætatem perfectam peruenerit, publicè Cremonæ, & alibi docuerit, ac doceat miro ſtupore audiẽtium, & diſcipulorũ, ex quibus multos eis erudiuit. Romanus de Burgo, Alexander Lamus, & Cæſar Porta nullis ſecundi in pangendis rithmis uulgaribus. Sofonisba Anguſola, quam ob eius miram ſcientiam picturæ, & muſices ualdè dilexit Heliſabet Valeſia tertia uxor Sereniſſimi Regis Hiſpaniæ, ut ibi pęnes eã ſe cõtinuerit uſq; ad ipſius mortẽ, & dum decederet eius filias ſibi cõmendauit. Io. Baptiſta Raymondus clariſſimus Mathematicus, ex patre Cremonenſe natus, & educatus Neapoli, & Romæ cognitus. Antonius de campo eggregius pictor per eũ picta affabre tabula de ſitu Cremonæ patriæ ſuæ, & meæ, & totius eius territorij antiqui citra, & ultra flumen Padi ſecus eam labentis, & citra flumina Ollij, & Abduæ, iuxta ipſum territorium confluentia, ex eo inſignibus oppidis, & uicis, in ea tabula ſeriatim annotatis, ac compoſito opere materna lingua de principio, & ẽt ſitu ipſius ciuitatis, eiusq; templi maioris, & aliorum templorum, & ſacellorum diuinorum, & monaſteriorũ, & de corporibus, ac membris, & reliquijs ſanctorũ, quæ aſſeruentur in eis, hoſpitalibus, confraternitatibus, ſocietatibus, ac conſortijs,

tijs,baptiſterio,turre eminentiori,& alijs turribus, ædib. ſublimibus,pallatijs,plateis,uijs,arce,portis, mœnijs, ual lis,ageribus,foueis,& alijs memorabilibus,& iuris.inſigni bus,prçſulibus,& dominis, pictis multorum ex eis ſimula cris, & adamuſſim ſculptis in eo opere unà cũ Carroccio pro Cremon.& alij populi Galliæ ciſalpinæ,dũ eſſent nulli ſubiecti,uſi fuerunt in bellis,quæ inuicem, & eorũ factiones diuerſimodè geſſerunt diligenter,& adamuſſim,& sũmus Pont. ſibi data notitia de ipſa eius doctrina pingendi,& ſculpendi ipſum inſigniuit dignitate equeſtri Sedis Apoſtolicæ abſq; emolumento.

Et Reſpublica Cremonenſium regitur conſilio, & autoritate centum quinquaginta legitimè electorum, & approbatorum ꝑ eorum ſupremũ Principem, & inter quos ſunt multi I.C.aliqui milites, & plurimi ex eorum primoribus,& ditioribus,& alij mediocris conditionis, & mercatores, & ex quibus centum quinquaginta, duodecim ſingulo menſe prçſunt regimini,ipſorumq; centum quinquaginta munus durat donec uixerint, & aliquib. ex eis mortuis per reliquos datis ſuffragijs, & pleriſq; fauorabilibus alijs ſorrogatis,& approbatis per Vicarium Reg. in ſtatu Mediolanenſe, & ſingulo anno ante Cal. Ianuarias ex ipſis centum quinquaginta, per ipſos datis ſuffragijs, ut prçfertur, electis per biennium Regulatore Ordinum cum duobus Dictatoribus ex hon. Collegio Notariorum ipſius ciuitatis, & Commiſſario, & ſex Conſeruatoribus Patrimonij ipſius Reipub. quibus ſint duo Rationatores, qui annis proximis fuerint Dictatores, & etiam Cõmiſſario & alijs ſex ad conſeruationem, & inſtaurationem, ac decorem ſtratarum tam ciuitatis,quàm eius territorij, & pontium ſuper eis conſtructorum,& alijs duobus pallatiorum eiuſdem Reip. & per annum alijs ſex officialibus

cum

cum Vicario Prouisionum I. C. ad prouidendum, ut ea quæ uenduntur ad esum, & usum incolarum ipsius ciuitatis, eiusq; territorij ibidem uendantur pretio, pondere, & mensura iustis, & condecentibus, & nec per eorũ uenditores, & aliquos negociatores, opifices, & artifices ibidẽ in eis uenditionibus, & negociationibus, artificijs, & artibus cõmittantur fraudes, & Oratore ẽt I. C. qui biennio pro Republica ipsa resideat Mediolani penes Ill. Vicarium, & Excelsum Sentum, Mag. Quæstores, & alios Magistratus Regios ibi degentes, & ex eis Consiliarijs, & quibuscunq; alijs ciuibus Cremonensibus tamen circonspectis, & idoneis per biennium tribus præfectis Fabricæ Ecclesiæ Cathedralis eiusdẽ ciuitatis, & tribus Protectoribus carceratorum miserabilium, ac Cõmissario, & alijs sex ad cõserua tionẽ Nauigij publici eiusdẽ ciuitatis, & aliorũ Aquæductuum tendentiũ ad irrigationẽ maioris partis agrorũ ipsius territorij, & alijs sex, ac Cõmissario ad conseruationẽ, & instaurationem Aggerũ cõstructorũ aduersus impetus fluminis Olli, & Abduæ territoriũ ipsum circumlabentiũ, & Padi, & aliorũ torrẽtiũ, & Dugalium illud territorium interlabentium, ne ibi agri, eorumq; fructus ab illis inundentur, & suffocentur eis torrentibus, & Dugalibus excauatis, & expurgatis congruis temporibus, & pontib. super eis constructis instauratis, & alijs constructis, & ad quodlibet eorum officiorũ electo I. C. & ꝑ Regẽtes mensis Decemb. uno ex notarijs ducentũ octuaginta eiusdẽ Collegij, & ex eis idoneis octo per bienniũ ad examinãdum testes producendos per collitigantes in causis ordinarijs, & ciuilib. coram ibi iusdicentibus uertẽtibus, ex quib. unus confidens eorum collitigantium incumbat ipsi examini. Et per annũ ad regimen hospitalis ibi Pietatis, inter quos sint quatuor I.C. & ex eis sexdecim quatuor singulis tribus

bus mensibus pręsint ipsi regimini cum Conseruatore ordinum eiusdē hospitalis, & duobus notarijs ēt memorati collegij. Residentibus in ea ciuitate noīe Serenisſ. Regis Hispaniæ,ac Ducis Mediolani,& Dñi ipsius ciuitatis, uiro militari ad regimē,& custodiā ipsius ciuitatis, & ibi arcis, & ēt per biēnium Prętore,ex Senatorib. eiusdē Regis I.C. ad dicendum ius ibi incolis in causis ciuilibus,& criminalibus,& ēt ad ipsum regimen,cum duob. ēt I. C. secum conductis,uno ad dicendum ius in causis ciuilibus, & altero in causis criminalibus,ac Reffrendario in causis datiarijs, & ærarij Regis,& Commissario taxarū equorum mortuorū eiusdē territorij in causis eorū onerū,& ambobus togæ breuis, & nomine Reuerendisſ. ibi Episcopi eius Vicario ēt I. C. ad dicendum ius ibi in causis Ecclesiasticis, & nomine Mercatorū,ac negotiatorū,& opificum,& artificum tribus ex eis electis Consulib. ad dicendum ius in causis, & negotijs ipsis mercantilib. singulis sex mensibus. Et ex Mag. Decurionibus,& optimatibus Cremonensibus conseruatoribus Patrimonij publici ipsius ciuitatis Homobono Offredo I. C. Petro Francisco Hoscasale,Iohanne Schitio,Romano Burgio,Io. Baptista Rastello,Hieronymo Foliata,& Cōmissario Carolo Ponzono. Conseruatoribus Victuarium Francisco Cautio I. C. Vicario Prouisionum, Thoma Ripa,Rocco Flameno,Antonio de Magistris, Carolo de Paterno,Pet. Aloysio Foliata, & Mercurio Manara. Protectoribus carceratorum Claudio Burgio I. C. Io. Baptista Sfondrato, & Carolo Cambiago. Præfectis Fabricæ Ecclesiæ cathedralis Iacobo Maynoldo Galarato I. C. Antonio Piscio, & Octauiano Canturio, ex quorum ordine,ac sumptu ipsius Fabricæ cōstructa multa fuerunt ad perpetuum ornamentum ipsius Ecclesiæ, eo Canturio filio Io. Francisci unius ex Decurionibus eiusdem ciuita-

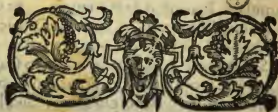
tis

tis ex familia antiqua, ac notabili, et ex qua anno 1138. fuit ex Canonicis ibi ecclesiæ cathedralis Adamus, et annis 1158. et 1163. fuerunt ex Cõsulibus Cremonæ, dum nulli suppositа foret Ambrosiottus, et Azerbus, deinde insequutus est Otho, qui uixit anno Dñi circiter 1240. Conseruatoribus Nauigij, et Aquæductuum labentium per territoriũ Cremonense ad irrigationem maioris partis ipsius Iulio Turriano I. C. Vincentio Stanga, Iohanne Schitio, Antonio Piscio, Io. Petro de Alla, Iacobo Bagarotto, et Cõmissario Ludouico Bonetto. Decoratoribus Io. Baptista Sucio I. C. Vincentio Stanga, Maximiliano Piscio, Io. Georgio Dato, Petro Fodrio, et Co. Ludouico Affaytato. Et Conseruatoribus Pallatiorum ipsius ciuitatis Io. Francisco Summo, et Eliseo Botta. Et Conseruatoribus Aggerum aduersus flumina, et Dugalia labentia in idem territoriũ Vincentio Maynoldo I. C. Io. Baptista Persichello Capit. Carolo Schinchinello, Carolo, & Maximiliano ambobus de Madijs, & Io. Andrea Bonetto, & Commissario Pancuino de Paneuinis. Et Conseruatoribus Hospitaliũ Pietatis Io. Baptista Cautio I. C. Hieronymo Putheo I. C. Equ. & Com. Petro Barbouo, & Io. Baptista Sucio etiam I. C. Gabriele Mutio Capit. Paulo Botta Cap. & Carolo Cella, Io. Francisco Capellano, Io. Andrea Bonetto, & Io. Georgio Dato, Gulpheramo de Gulpheramis, Eliseo Botta, & Franc. Bonfio, Pet. Aloysio Schacchabaroccio, Bernardino Turriano, et Nicolao Regio. Et Cõseruatore ordinum ipsius ciuitatis Cęsare Pollitio. Thesaurario Io. Andrea Bonetto. Et Oratore in ciuitate Mediolani Francisco Tincto etiam I. C. Et ad tollendum omne scysma, et sedandum aliquorum nimiũ arrogantium, pretendentium se scire ea, quæ nesciunt, et habere ea, quæ non habent, nec habere possunt, uideretur

rationem

ratione͂,et aliquibus darem causam inuehendi in nomen, et hoc Compendium meum in eo inuitus apposui noĩa, et cognomina quorumcunq; Ecclesiasticorum, I. C. Physicorum, et Magistratuum ipsius ciuitatis, et cum prepo suerim I. Cons. Physicis, reseruata controuersia inter eos uigente ob eorum pręcedentiã, et cum huic Compendio apposuerim finem summo meo sumptu, et labore, gratias infinitas ago omnipotenti Deo, qui me interim conseruarit, et que͂ rogo, ut ex sui gratia me conseruet ab omni peccato, et quibuscunq; inuidis, et malignis.

FINIS.

INDEX RERUM

INDEX RERVM

NOTABILIVM.

A

b

Amura-

Assisium

Barto-

Benedi-

Buda

Eleono-

pede

gneus

guido

I

Ioan-

L.

Lotharius

Odoncer

Portus

Regnum

Senen-

Turria-

LAVS DEO, FINIS.